

# abc

**MIĘDZYNARODOWEGO**

**RUCHU**

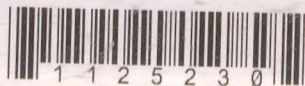
**ZAWODOWEGO**

25230



**WYDAWNICTWO ZWIĄZKOWE CRZZ**

**25230 KPiP**



1 1 2 5 2 3 0

1125230









ABC

MIĘDZYKARODOWEGO

RUCHU

ZAWODOWEGO



abc

**MIĘDZYNARODOWEGO**

**RUCHU**

**ZAWODOWEGO**

WYDAWNICTWO ZWIĄZKOWE CRZZ • WARSZAWA 1964



Tytuł oryginału: *ABC mezinárodního odborového hnutí*  
opracowali *Karel Král i Květa Venerová*

Przełożył  
**JÓZEF GRZYB**

Według wydania rosyjskiego opracowała  
*Gustawa Kofman*

Obwolutę, okładkę i stronę tytułową projektował  
*Henryk Białoskórski*



Redaktor techniczny  
*Jerzy Trzebiński*

Korektor  
*Alicja Kowalska*

WYDAWNICTWO ZWIĄZKOWE CRZZ — WARSZAWA 1964

Nakład 5000+250 egz. Ark. wyd. 22, ark. druk. 18,5

Papier druk. mat. kl. IV, 65 g. Oddano do składania 29. I. 64

Podpisano do druku 3. XI. 64. Druk ukończono w listopadzie 1964

Łódzka Drukarnia Dziełowa, Łódź, ul. Piotrkowska 86

Zam. nr 202/A/64. F-8. Cena zł 50.—

## Od Wydawnictwa

Międzynarodowy ruch zawodowy stanowi obecnie potężną siłę. Związki zawodowe — masowe organizacje ludzi pracy — zrzeszają pracowników różnych przekonań politycznych, różnych ras i narodowości.

Ogarniając swą działalnością coraz to szersze kręgi pracownicze, coraz to nowe kraje — związki zawodowe systematycznie dążą do poprawy warunków życia ludzi pracy. Prowadzą ożywioną działalność, mającą na celu zdobycie i obronę swobód demokratycznych i praw związkowych, utrzymanie i utrwalenie pokoju. Wspólne te dążenia związków zawodowych stwarzają podstawę do rozszerzania się jedności ich działania w poszczególnych krajach i w ruchu międzynarodowym.

Wraz ze zwiększeniem się znaczenia związków zawodowych, ich roli i udziału w życiu społecznym każdego kraju, zwiększa się zainteresowanie ludzi pracy ruchem zawodowym. W celu zaspokojenia tych zainteresowań, zapoznania czytelnika z historią i orientacjami politycznymi poszczególnych związków w ruchu międzynarodowym wydajemy „ABC międzynarodowego ruchu zawodowego”. Jest to przekład z języka czeskiego książki pod tym tytułem, wydanej w Pradze w 1962 roku.

Przygotowując książkę do wydania w języku polskim dokonano niektórych skrótów, uwzględniono zmiany wprowadzone w wydaniu rosyjskim, szerzej omówiono działalność polskich związków zawodowych i opracowano skorowidze.

Oddając publikację do rąk czytelników, Wydawnictwo żywi nadzieję, że spotka się ona z życzliwym przyjęciem. Jest to bowiem pierwsza praca kompletująca podstawowe wiadomości o międzynarodowym ruchu zawodowym.





## A

**ACTU** — patrz Australijska Rada Związków Zawodowych.

**Aden** — patrz Arabski Półwysep.

**AFL-CIO** — patrz Amerykańska Federacja Pracy — Kongres Przemysłowych Związków Zawodowych.

„**AFL-CIO News**” — oficjalny organ prasowy amerykańskiej centrali związków zawodowych AFL-CIO. Tygodnik, wychodzi w Waszyngtonie (patrz AFL-CIO).

**AFRO** — patrz Afrykańska Regionalna Organizacja MKWZZ.

**Afrykańska Powszechna Konfederacja Pracy (CGAT)** — centrala zrzeszająca organizacje związkowe byłej Francuskiej Afryki Równikowej (Gabon, Czad, Kongo Brazzaville, Republika Środkowo-Afrykańska). Powstała w 1957 roku. W 1959 roku zrzeszała około 50 000 pracujących. Należała do ŚFZZ. CGAT przestała istnieć w 1961 r. w związku z powstaniem Ogólnoafrykańskiej Federacji Związków Zawodowych (patrz Afrykański ruch zawodowy).

**Afrykańska Regionalna Organizacja MKWZZ (AFRO)** — jedna z regionalnych organizacji Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych.

Afrykańska Regionalna Organizacja (AFRO) została założona w 1960 roku. Jednoczy organizacje afrykańskich związków zawodowych, wchodzące w skład MKWZZ. Siedzibą AFRO jest stolica Nigerii, Lagos. Oprócz AFRO MKWZZ posiada swoje organizacje regionalne w Europie, Azji i w Ameryce.

**Afrykański ruch zawodowy** — W 1962 roku w Afryce zatrudnionych było około 12 milionów robotników, z których tylko 3 miliony były zorganizowane w związkach zawodowych. Choć afrykańskie związki zawodowe nie były ani liczne, ani też silne organizacyjnie, ich udział w walce ludów afrykańskich o wolność narodową był duży.

Przed drugą wojną światową związki zawodowe rozwijały się w niektórych krajach Afryki Północnej (Egipt, Tunis, Algieria), a także w Afryce Południowej. W końcu lat dwudziestych i na początku trzydziestych zaczęły powstawać związki zawodowe w angielskich koloniach — Gambii i Kenii. Poczawszy od 1937 r. w niektórych koloniach francuskich działały związki zawodowe powstałe w okresie rządu Frontu Ludowego. Prawdziwy jednak ro-

zwój ruchu zawodowego w Afryce datuje się dopiero od pierwszych lat po drugiej wojnie światowej. Wielu Afrykańczyków służyło w czasie drugiej wojny światowej w armiach państw kolonialnych, przeszło wiele krajów i poznało ich życie. W czasie wojny Anglicy, Francuzi, Belgowie zmuszeni byli do rozbudowy afrykańskiego przemysłu, dróg kolejowych i portów. Zwiększyła się liczba robotników, wzrosło uświadomienie.

Ogromny wpływ na rozwój afrykańskiego ruchu zawodowego miała Światowa Federacja Związków Zawodowych. Przy jej poparciu i aktywnej pomocy zaczęło powstawać coraz więcej organizacji związkowych we wszystkich częściach świata, a także w Afryce. W roku 1947 ŚFZZ zorganizowała Pierwszą Ogólnoafrykańską Konferencję Związkową w Dakarze, w której uczestniczyło 60 delegatów, reprezentujących 80 000 związkowców z różnych krajów afrykańskich. W rezolucjach swoich konferencja domagała się dla pracujących w Afryce prawa do tworzenia własnych organizacji związkowych, wprowadzenia zasady równej płacy za równą pracę oraz stworzenia systemu zabezpieczenia społecznego.

Związki zawodowe kolonii francuskich, które powstawały z inicjatywy Powszechnej Konfederacji Pracy (CGT) we Francji, realizowały cele Światowej Federacji Związków Zawodowych. Związki głównie kierowały walką ludzi pracy o lepsze życie, prze-

ciw dyskryminacji rasowej i uciskowi kolonialnemu. Długotrwałe i uporczywe akcje organizacji związkowych zakończyły się uchwaleniem szeregu ustaw realizujących najważniejsze żądania mas pracujących. Organizacje związkowe Algierii, Tunisu, Maroka, byłej Francuskiej Afryki Równikowej i innych krajów miały bezpośrednią łączność z ŚFZZ, która służyła im radą i pomocą.

Organizacje związkowe w koloniach brytyjskich powstawały pod wpływem brytyjskich trade-unions o tradycjach raczej reformistycznych. W byłym Kongu Belgijskim ruch związkowy rozwijał się w bardzo trudnych warunkach, był narażony na bardzo ostre sankcje i dyskryminację rasową. Szczególnie bezwzględna dyskryminacja rasowa ujawniała się w związkach zawodowych Unii Południowo-Afrykańskiej, gdzie działalność związkowa wśród tubylców była zabroniona. W koloniach hiszpańskich i portugalskich wszelkie zrzeszanie się ludności pracującej było (i jest nadal) zabronione.

Poza prawem znajdowały się również związki zawodowe w Algierii, które działały w sąsiedniej Tunezji i utrzymywały kontakt z walczącym ludem swojego kraju. W niewielu tylko krajach afrykańskich działają jednolite organizacje związkowe. Są to: Gwinea, Ghana, Mali oraz częściowo Tunezja i Maroko.

W przeciwieństwie do bezinteresownej pomocy ŚFZZ przy two-

rzeniu jednolitego, demokratycznego ruchu zawodowego w Afryce, MKWZZ od chwili jej powstania w 1949 roku prowadziła robotę rozłamową wszędzie tam, gdzie przejął się postępowy i bojowy charakter organizacji związkowych. Swą działalnością wbrew żywotnym interesom ludzi pracy MKWZZ, w istocie rzeczy, pomagała utrzymać system kolonialny, a obecnie sprzyja umacnianiu wpływów neokolonialnych. Aby umocnić swoje wpływy w szeregach afrykańskich ludzi pracy, MKWZZ zwołała swój V Kongres w Tunisie, założyła szkoły związkowe w Akrze (Ghana) i w Kampali (Uganda), wysłała do Afryki liczne delegacje i prowadzi szeroko zakrojoną propagandę.

Jednak życie przekonuje coraz bardziej afrykańskich robotników, że w ich własnym interesie leży zjednoczenie ruchu związkowego. W 1957 roku założono Powszechną Unię Robotników Czarnej Afryki (UGTAN). Zjednoczono organizacje związkowe byłej Francuskiej Afryki Równikowej w jedną centralę, która w styczniu 1958 roku przyjęła nazwę Afrykańskiej Powszechnej Konfederacji Pracy (CGAT).

W rozwoju afrykańskiego ruchu zawodowego można w ostatnich latach zauważyć dość wyraźnie dwie tendencje. Pierwsza polega na stworzeniu niezależnej ogólnoafrykańskiej federacji związkowej, która zjednoczyłaby wszystkie centrale związkowe konty-

nentu afrykańskiego, druga zmierza do podporządkowania ruchu robotniczego Afryki Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych. Źródeł drugiej tendencji nie należy szukać w Afryce, ale poza jej granicami, w planach i dążeniach neokolonialistów i wykonawców ich poleceń.

Najaktywniejszymi zwolennikami pierwszej tendencji są: Kongres Związków Zawodowych Ghany, Krajowa Konfederacja Związków Zawodowych Gwinei i Krajowe Zrzeszenie Pracujących Mali. Według opinii kierownictwa tych centrali niezbędnym warunkiem uczestnictwa w ogólnoafrykańskiej federacji związków zawodowych byłoby wystąpienie z nieafrykańskich centrali związkowych. Uzasadniają to potrzebą poświęcenia uwagi problemom czysto afrykańskim. Jednocześnie akcentują, że ogólnoafrykańska federacja związków zawodowych współpracowałaby z innymi centralami związkowymi w celu likwidacji kolonializmu, zapewnienia postępu socjalnego i utrwale- nia międzynarodowej solidarności pracujących.

Kongres konstytucyjny tej ogólnoafrykańskiej centrali odbył się miał w maju 1960 roku w Casablance. ŚFZZ powitała z sympatią tę inicjatywę, zmierzającą do utrwale- nia jedności ludzi pracy w Afryce i udzieliła afrykańskim związkom zawodowym niezbędnej pomocy. MKWZZ natomiast uczyniła wszystko, aby nie dopuścić



do konferencji w Casablance i uniemożliwić jedność działania afrykańskich mas pracujących.

W tym celu MKWZZ zwołała w listopadzie 1960 roku regionalną konferencję afrykańskich związków zawodowych w Tunisie, w której udział wzięli przedstawiciele organizacji związkowych z Tunezji, Algierii, Wybrzeża Kości Słoniowej, Libii i innych krajów Afryki. Na konferencji tej powołano autonomiczną Afrykańską Regionalną Organizację MKWZZ.

Nie zanikły jednak dążenia do założenia niezależnej afrykańskiej centrali związkowej dla zjednoczenia robotników całego kontynentu. Na początku grudnia 1960 r. odbyło się w Lagos posiedzenie komitetu organizacyjnego, na którym jednakże nie udało się uzyskać jednomyślności, choć wszyscy uczestnicy uznali konieczność stworzenia niezależnej ogólnofrykańskiej federacji związków zawodowych. I tym razem jeszcze wzięły górę separatystyczne tendencje przywódców reformistycznych związków zawodowych.

Intrygi państw kolonialnych, Stanów Zjednoczonych i NRF oraz ich wspólników z kierownictwa MKWZZ przyczyniły się do dalszego wzrostu świadomości afrykańskich robotników i do wzmocnienia ich walki o zjednoczenie ruchu zawodowego, który by bezkompromisowo walczył o żywotne interesy mas pracujących afrykańskiego kontynentu. W dniach 25—30 maja 1961 r.

spotkali się znowu w Casablance wszyscy zwolennicy afrykańskiej jedności i niezależności związkowej, czołowi przedstawiciele organizacji członkowskich MKWZZ (zmuszeni do tego kroku żądaniami związkowców w swoich krajach) w Afryce oraz innych ważniejszych organizacji związkowych Afryki. Na tej historycznej konferencji założona została jednolita i niezależna Ogólnofrykańska Federacja Związków Zawodowych.

W Casablance przedyskutowano najważniejsze zadania afrykańskich związków zawodowych, przede wszystkim problemy ich udziału w walce przeciw kolonializmowi, o niezależność polityczną i ekonomiczną. Nowa organizacja wypowiedziała się za autonomią, to znaczy, że nie będzie członkiem żadnej z istniejących międzynarodowych centrali, ponieważ chce utrzymywać przyjazne stosunki ze wszystkimi. Konferencja wezwała uczestniczące w niej organizacje, aby się zrzekły dotychczasowego członkostwa w międzynarodowych organizacjach związkowych uznawszy to za warunek członkostwa w Ogólnofrykańskiej Federacji Związków Zawodowych. Wobec istniejącego rozłamu w międzynarodowym ruchu zawodowym, decyzyja o autonomii afrykańskich związków zawodowych była jedynym rozsądnym wyjściem, stwarzającym warunki do jedności działania i odpowiadającym interesom afrykańskich ludzi pracy. Ogólnofrykańskiej

Federacji Związków Zawodowych nie udało się zjednoczyć wszystkich organizacji związkowych kontynentu, jednak jej stworzenie odegrało dużą rolę w rozwoju afrykańskiego ruchu zawodowego.

Chociaż w Casablance nikt nie odważył się wystąpić otwarcie przeciw idei jedności, prawdopodobne jest, że reformiści pokuszają się o rozbitcie nowej organizacji albo podporządkowanie jej reakcyjnej linii politycznej MKWZZ.

Potwierdziły to gwałtowne ataki, z jakimi wystąpili przeciw Ogólnoafrykańskiej Federacji Związków Zawodowych (USP-A) przywódcy MKWZZ wkrótce po konstytucyjnym kongresie w Casablance.

W styczniu 1962 r. kierownicy niektórych związków zawodowych współpracujących z MKWZZ i MKChZZ zorganizowali w Dakarze konferencję, na której powołano drugą centralę — Afrykańską Konfederację Związków Zawodowych (CSA).

Jednym ze zjawisk charakterystycznych dla afrykańskiego ruchu zawodowego w roku 1963 było dalsze usamodzielnianie się, a w niektórych przypadkach nawet całkowite odcięcie się od polityki MKWZZ.

Świadczy o tym przebieg zjazdów czterech afrykańskich krajowych centrali związkowych: Algierii, Maroka, Mali i Gwinei. Dwie pierwsze centrale postanowiły wystąpić z MKWZZ, a związki zawodowe Mali i Gwinei w ogóle nie zaprosiły przedstawicieli

MKWZZ na swoje zjazdy. W roku 1963 obie centrale (USP-A i CSA) na wspólnym posiedzeniu kierownictwa postanowiły odbyć wspólny kongres. Nie doszło jednak do zjednoczenia ruchu zawodowego.

AITUC — patrz Ogólnoindyjski Kongres Związków Zawodowych.

**Albańskie związki zawodowe** — Albańska Republika Ludowa została utworzona 11 stycznia 1946 roku. Jest państwem robotników i chłopów pracujących.

Albańska Partia Pracy powstała w 1941 roku przez połączenie trzech organizacji komunistycznych. Partia stanęła na czele walki narodowowyzwoleńczej, a po wyzwoleniu, w roku 1944, kierowała przebudową zacofanego kraju rolniczego w państwo rolniczo-przemysłowe.

Początki ruchu robotniczego i związkowego w Albanii przypadają na lata dwudzieste naszego stulecia, kiedy to pod wpływem Wielkiej Październikowej Rewolucji Socjalistycznej powstały w Albanii pierwsze organizacje ludzi pracy. W roku 1920 założono w Szkodrze organizację zrzeszającą pracowników szesnastu zawodów. W 1927 roku rząd rozbił tę organizację. Pierwsze rewolucyjne organizacje związkowe powstały w 1932 roku w Korczy, jednakże okupacja kraju przez faszystowskie Włochy położyła kres ich działalności.

Mimo organizacyjnej słabości klasa robotnicza Albanii dążyła w czasie okupacji do zjednocze-

nia narodu i poprowadzenia go do walki przeciw okupantowi.

W latach 1941—1942 działały w zakładach pracy nielegalne grupy związków zawodowych przeciw okupantom. Na czele walki robotników albańskich stała partia komunistyczna. Po wyzwoleniu Albanii odbyła się 31 stycznia 1945 roku, z inicjatywy Albańskiej Partii Pracy, konferencja ludzi pracy, na której zaprobowano uchwałę o stworzeniu masowych i demokratycznych związków zawodowych oraz ustalono wytyczne do opracowania statutu związków zawodowych. Na konferencji 11 lutego 1945 roku wybrano Tymczasową Centralną Radę Związków Zawodowych.

W październiku 1945 roku odbył się I Kongres Albańskich Związków Zawodowych, który uchwalił statut i wybrał definitywnie Centralną Radę Związków Zawodowych. Albańskie związki zawodowe należą do SFZZ.

Związki zawodowe Albanii, jako jednolita organizacja masowa, zrzeszają 150 000 ludzi pracy. Dzięki aktywnej działalności związków zawodowych polepszyły się znacznie warunki pracy i życia pracujących. Wprowadzono 8-godzinny dzień pracy, 14-dniowy płatny urlop rocznie, stworzono państwowe instytucje ubezpieczeń społecznych.

W zakładach pracy powołano narady wytwórcze, będące formą udziału pracujących w kierow-

niu produkcją. Związki zawodowe organizują i kierują socjalistycznym współzawodnictwem i ruchem przodowników pracy; w ten sposób przyspieszają znacznie zarówno tempo rozwoju gospodarki narodowej, jak i wzrost stopy życiowej albańskich mas pracujących.

Związki zawodowe zarządzają i kierują instytucją ubezpieczeń społecznych, sprawują nadzór nad bezpieczeństwem i higieną pracy, zaopatrzeniem pracujących, rozdziałem mieszkań itp. Rozwijają bogatą działalność w dziedzinie socjalistycznego wychowywania ludzi pracy. Bardzo aktywnie uczestniczyły w akcji zwalczania analfabetyzmu. We wszystkich zakładach pracy organizowano przy udziale związków zawodowych kursy, mające na celu podniesienie kwalifikacji zawodowych.

Związki zawodowe Albanii tworzone są na zasadzie produkcyjnej, w oparciu o centralizm demokratyczny.

W Albanii istnieją trzy następujące związki zawodowe:

Związek Zawodowy Pracowników Przemysłu i Budownictwa (wraz z górnictwem i transportem),

Związek Zawodowy Pracowników Szkolnictwa i Handlu (wraz ze służbą zdrowia i administracją),

Związek Zawodowy Pracowników Rolnych i Leśnych.

W okresie między kongresami działalnością związków kieruje Centralna Rada Związków Zawo-



dowych Albanii, która wybiera ze swego plenum przewodniczącego i sekretarzy. W dziesięciu miastach albańskich ogólnozwiązkowymi organami są okręgowe rady związków zawodowych, a organami związkowymi — zarządy okręgowe związków zawodowych.

Organem prasowym Centralnej Rady Związków Zawodowych jest gazeta „Puna”.

**Algierskie związki zawodowe** — Ludowo-Demokratyczna Republika Algierska została proklamowana 25 września 1962 roku. Długoletnie panowanie francuskie (od 1830 r.) i wojna kolonialna poderwały ekonomikę kraju.

Przez 130 lat naród algierski nie przestawał walczyć o wolność. Przewodzącą rolę w tej walce odgrywała Komunistyczna Partia Algierii, która powstała w 1924 roku i tworzyła początkowo sekcję Komunistycznej Partii Francji. W 1934 roku została przemianowana na Komunistyczną Partię Algierii i choć zachowała organizacyjne powiązanie z KPF, działała według własnego programu, którego głównym celem była walka o niezależność narodową, przeciw kolonializmowi, o usunięcie wojsk imperialistycznych z Algierii. Obecnie KP Algierii jest zdelegalizowana.

Przez długie lata algierskie związki zawodowe były częścią składową francuskiego ruchu zawodowego. Algierczycy zrzeszali się przeważnie w algierskich filiach francuskiej Powszechnej

Konfederacji Pracy (CGT) i mieli swoich przedstawicieli w kierownictwie. W Algierii istniały oprócz CGT organizacje francuskiej centrali związkowej CGT-Force Ouvrière (FO) i związków chrześcijańskich (CFTC), w których zrzeszeni byli głównie pracujący pochodzenia francuskiego, hiszpańskiego i włoskiego. W 1956 roku organizacje należące do CGT powołały samodzielną centralę — Unię Związków Zawodowych Algierii (USTA), która stała się członkiem Światowej Federacji Związków Zawodowych (SFZZ).

Inną centralą związkową była Powszechna Unia Pracowników Algierii (UGTA), która zrzeszała również tubylców i stała się organizacją członkowską Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych (MKWZZ).

Wzrost ogólnonarodowego oporu przeciwko uciskowi kolonizatorów francuskich i wybuch wojny kolonialnej w 1954 roku stworzyły warunki do zjednoczenia ruchu zawodowego. Kierownictwo Unii Związków Zawodowych Algierii (USTA) podjęło uchwałę w sprawie wstąpienia do Powszechnej Unii Pracowników Algierii, ponieważ jedność związkowa pozwalała lepiej kierować akcjami bojowymi algierskiego proletariatu, szerzej rozwijać bohaterską walkę ludu algierskiego o wyzwolenie narodowe.

W czasie wojny kolonialnej władze francuskie prześladowały

wszystkie postępowe siły Algierii, w tym głównie działacze robotniczych i związkowych. Wielu wybitnych działaczy Powszechnej Unii Pracowników Algierii więziono i wywożono do obozów koncentracyjnych. Domy i lokale związkowe zostały zniszczone. W warunkach tak ostrych represji okazało się niemożliwe kierować w Algierii legalną działalnością UGTA i akcjami mas pracujących. Dlatego kierownictwo UGTA postanowiło przenieść siedzibę organizacji do Tunezji, skąd kierowało całym ruchem związkowym i utrzymywało ścisłe kontakty z nielegalnymi organizacjami algierskimi.

Głównym zadaniem Powszechnej Unii Pracowników Algierii była walka o wyzwolenie kraju z kolonialnego ucisku. We wszystkich uchwałach podkreślano, że dopiero po wyzwoleniu kraju będzie można mówić również i o polepszeniu warunków bytowych narodu. Powszechna Unia Pracowników Algierii troszczyła się stale o uchodźców, szczególnie o dzieci i młodzież, których w Tunezji znajdowała się spora liczba. UGTA wydała odezwę do wszystkich organizacji związkowych na świecie z prośbą o pomoc dla algierskich uchodźców. Odezwa spotkała się z szerokim zrozumieniem. Wielką wagę przywiązywała UGTA do sprawy wychowania nowych kadr związkowych. Z jej inicjatywy stworzono kursy wieczorowe, gdzie Al-

gierczycy uczyli się czytać i pisać po arabsku i francusku. Na wyższych kursach szkolono działaczy związkowych.

Francuskim imperialistom nie udało się zdławić sprawiedliwej wojny o wolność, prowadzonej przez naród algierski. Francja zmuszona była prowadzić rokowania z Tymczasowym Rządem Republiki Algierskiej (GPRA), podczas których osiągnięto porozumienie w sprawie zaprzestania działań wojennych i samookreślenia Algierii. 25 września 1962 r. została ogłoszona Ludowo-Demokratyczna Republika Algierska. Algierskie związki zawodowe mogły odtąd rozwinąć swoją działalność. Obecnie Powszechna Unia Pracowników Algierii utrzymuje szerokie kontakty międzynarodowe. Pomimo przynależności UGTA do MKWZZ i mimo zakazu ze strony MKWZZ utrzymywania kontaktów ze związkami zawodowymi krajów socjalizmu, UGTA pozostaje w bardzo przyjacielskich stosunkach ze związkami zawodowymi Związku Radzieckiego i innych krajów socjalistycznych.

„American Federationist” — oficjalny organ prasowy amerykańskiej centrali związkowej: Amerykańska Federacja Pracy — Kongres Przemysłowych Związków Zawodowych (AFL—CIO). Jest to miesięcznik wychodzący w Waszyngtonie, pod nadzorem przewodniczącego AFL—CIO, George Meany.

**Amerykańska Federacja Pracy — Kongres Przemysłowych Związków Zawodowych (AFL—CIO)** — największa i najbardziej wpływowa centrala związków zawodowych w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej, jest członkiem Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych. Powstała przez połączenie dwu dawniejszych central związkowych — Amerykańskiej Federacji Pracy (AFL) i Kongresu Przemysłowych Związków Zawodowych (CIO) — w grudniu 1955 r.

Działalność AFL—CIO określa w większej części reakcyjna polityka pravicowych przywódców. Wynika to z głoszonej teorii „braterstwa” kapitalisty i robotnika, z teorii „nowego”, „lepszego”, „ludowego” kapitalizmu. Przewodniczącą AFL—CIO George Meany i jego współtowarzysze usiłują przekonać robotników, że przedsiębiorca kapitalistyczny otrzymuje „sprawiedliwy” udział w wynikach pracy załogi i im ten udział kapitalisty jest wyższy, tym wyższa jest płaca robotnika. Przywódcy AFL—CIO odrzucają walkę klasową, głoszą hasła współpracy z kapitalizmem, tłumią myśl postępową wśród ludzi pracy, zawierają kompromisowe umowy z monopolami wbrew interesom pracujących, hamują i rozbijają ruch strajkowy. Utrzymują oni bliskie kontakty z reakcyjnymi kołami klerykalnymi.

W czasie III zjazdu AFL—CIO w 1959 roku, kiedy to związki zawodowe wystawione były

skoncentrowane ataki monopoli, Kongresu i rządu USA, a w USA było ponad 4 miliony bezrobotnych, reakcyjni przywódcy AFL—CIO odwracali uwagę pracujących od walki o lepsze warunki życia i pracy, atakowali natomiast „światowy komunizm”, Związek Radziecki i pozostałe kraje obozu socjalistycznego, wspierając agresywne imperialistyczne bloki i pakt.

Podczas gdy ludzie pracy na całym świecie żądają całkowitego rozbrojenia, jako niezbędnego środka do zapewnienia postępu społecznego i utrzymania pokoju światowego, przywódcy AFL—CIO na swych kongresach i z trybuny Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych głoszą politykę z pozycji siły, popierają program zbrojeń rządu USA.

Zjednoczona centrala związkowa AFL—CIO zrzeszała w czasie swego połączeniowego zjazdu w 1955 roku 15,4 miliona członków (10,2 miliona członków AFL i 5,2 miliona członków CIO); z tego prawie 1 milion członków należało do organizacji związkowych za granicą, szczególnie w Kanadzie (chodzi o robotników pracujących w fabrykach należących do USA). Pomimo początkowego wzrostu szeregów członkowskich AFL—CIO, w latach następnych nastąpił spadek liczby członków. Na II bowiem zjeździe niektóre związki zawodowe zostały wykluczone z AFL—CIO za korupcję swych przywódców (chodziło gło-



wnie o największą organizację AFL—CIO, Związek Zawodowy Pracowników Transportu Samochodowego zrzeszający 1,5 mln osób). W związku z tym w 1961 roku AFL—CIO zrzeszała na terenie USA 12,7 mln członków.

W AFL—CIO nie ma jednak prawdziwej jedności. Nawet w okresie III zjazdu w 1959 roku w San Francisco nie dokonano jeszcze całkowitego zjednoczenia organizacji związkowych AFL—CIO we wszystkich stanach. Główną przyczyną tego stanu rzeczy były nieporozumienia przywódców związkowych, walczących o kierownicze stanowiska w nowej, zjednoczonej organizacji.

Przedmiotem poważnych sporów w AFL—CIO jest sprawa Murzynów — członków związków zawodowych. Rasizm przeniknął, z winy przywódców, i do ruchu zawodowego, szczególnie do organizacji związkowych dawnej AFL. Wiele z nich nie przyjmuje do swoich szeregów robotników o czarnym kolorze skóry, inne nie pozwalają im piastować funkcji związkowych. To stało się przyczyną powstawania odrębnych organizacji zrzeszających Murzynów. W okresie III zjazdu w 1959 roku AFL—CIO zrzeszała 125 krajowych i międzynarodowych organizacji związkowych.

Najwyższym organem AFL—CIO jest zjazd, który odbywa się co dwa lata. Zjazd wybiera radę wykonawczą, która jest w okresie między zjazdami kierowniczym organem AFL—CIO.

Rada wykonawcza AFL—CIO składa się z przewodniczącego, sekretarza-skarbnika i 17 wiceprzewodniczących. Rada wybiera spośród siebie ośmioosobowy komitet wykonawczy (przewodniczący, sekretarz-skarbnik i 6 wiceprzewodniczących). Innym, raczej doradczym organem AFL—CIO jest Rada Generalna, której członkami są, oprócz członków rady wykonawczej, wyżsi funkcjonariusze członkowskich związków.

Podstawowym ogniwem organizacyjnym AFL—CIO są organizacje miejskie, które zrzeszają członków danego związku zawodowego terytorialnie (miasto, okręg, stan, federacja). Związki zawodowe mają dużą autonomię w ramach AFL—CIO. Mają swoje statutowe i kierownicze organy. Są w większości opanowane przez prawicowych przywódców, którzy przy pomocy płatnego aparatu, po dyktatorsku decydują o kierunkach działalności związku. Korupcja i sprzeniewierzenie pieniędzy związkowych są w wielu związkach powszechnym zjawiskiem, mimo że przywódcy wielkich związków zawodowych otrzymują pensje od 10 000 do 50 000 dolarów rocznie. AFL—CIO jest członkiem MKWZZ. Liczebny skład i możliwości finansowe pozwalają AFL—CIO mieć decydujący wpływ w MKWZZ. AFL—CIO wydaje szereg czasopism i innych publikacji. Oficjalnym organem jest miesięcznik „American Federationist”. Związki zawodowe, należące do AFL—

CIO, posiadają swoją własną prasę.

**Ameryka Łacińska. Związki zawodowe** — Na kontynencie południowoamerykańskim znajduje się 20 samodzielných państw: Argentyna, Boliwia, Brazylia, Dominikańska Republika, Ekwador, El Salvador, Gwatemala, Haiti, Honduras, Chile, Kolumbia, Costa Rica, Kuba, Meksyk, Nicaragua, Panama, Paragwaj, Peru, Urugwaj i Wenezuela. W każdym z tych krajów ruch robotniczy i związkowy rozwija się odmiennie, posiada właściwe sobie cechy. Jednak stosunkowo bliskie sąsiedztwo krajów łacińskoamerykańskich, podobieństwo w historycznym, ekonomicznym i politycznym rozwoju pozwala mówić o problemach wspólnych dla ruchu robotniczego i związkowego całego kontynentu.

W ostatnich latach wzmaga się walka mas ludowych o wyzwolenie narodów Ameryki Łacińskiej spod hegemonii imperialistów i o zdobycie pełnej niezależności. Walka o demokratyzację życia społecznego, przeciw wszechwładzy północnoamerykańskich monopolii, o niezależną państwową i gospodarczą politykę staje się w tych krajach ruchem narodowym, który przeraża się z wielkich akcji strajkowych, demonstracji i walk robotników rolnych o podział wielkich latyfundiów w uzbrojony ruch partyzancki.

W czasie drugiej wojny światowej w szeregu państw Ameryki

Łacińskiej znacznie rozwinął się przemysł. Równocześnie dwukrotnie w porównaniu z okresem przedwojennym wzrosła liczba robotników przemysłowych (12 milionów), a ogólna liczba pracowników najemnych dochodzi do 25 milionów.

Decydujący wpływ na wzrost ruchu wyzwolenczego w Ameryce Łacińskiej miała przede wszystkim zmiana układu sił na świecie. Rozgłos sukcesów ZSRR i krajów obozu socjalistycznego w gospodarce, nauce, technice i w walce o pokój przenikał coraz skuteczniej do krajów Ameryki Łacińskiej. Stany Zjednoczone Ameryki chciały izolować te kraje i uniemożliwić im kontakty ze światem socjalistycznym, aby je utrzymać w kolonialnym poddaństwie. Ogromnym bodźcem do obudzenia kontynentu stała się zwycięska rewolucja kubańska.

Charakterystyczna dla walki wyzwolenczej narodów Ameryki Łacińskiej jest stale rosnąca aktywność mas ludowych, stale rosnący wpływ klasy robotniczej i jej awangardy — komunistycznych i robotniczych partii. Klasa robotnicza w miastach i na wsi jest w Ameryce Łacińskiej najbardziej konsekwentnym wrogiem imperializmu i przywódcą walk o suwerenność, całkowitą niezależność i rozwój gospodarczy tych krajów.

Stworzenie antyimperialistycznej jedności jest obecnie pierwszoplanowym zadaniem klasy robotniczej. Dlatego we wszystkich

krajach Ameryki Łacińskiej widzimy wytrwale dążenie do utrwalenia jedności ruchu zawodowego. Coraz więcej centrali związkowych tych krajów występuje z Ogólnoamerykańskiej Regionalnej Organizacji MKWZZ, kierowanej przez pravicowych przywódców AFL—CIO, a popieranej przez monopole USA.

Obecnie w Ameryce Łacińskiej wraz ze wzrostem ruchu antyimperialistycznego wzmagają się dążenia do stworzenia niezależnego centrum związkowego, które by zjednoczyło wszystkie centrale krajowe na tym kontynencie i stało się poważnym instrumentem w walce ludzi pracy o rzeczywistą niezależność narodową, lepsze materialne i socjalne warunki życia klasy robotniczej.

Nowa panamerykańska centrala związkowa miałaby charakter niezależny i demokratyczny, powinna podkreślać świadomość ła-cińskoamerykańskiej przynależności, jako podstawę współpracy między masami pracującymi krajów Ameryki Łacińskiej. Ma ona prowadzić wspólną walkę nie tylko o materialne i socjalne postulaty pracujących i prawa związkowe, ale też walkę o suwerenność narodową, niezależność gospodarczą, demokrację, reformę rolną, postęp społeczny i pokój. Jednym z celów nowej centrali ma być osiągnięcie jedności, współpracy i koordynacji działania ludzi pracy i ich organizacji dla odparcia ataków wrogów kla-

sy robotniczej i urzeczywistnienia jej słuszych żądań i praw.

W ostatnich latach obserwujemy w ruchu zawodowym Ameryki Łacińskiej ważny kierunek — dążność do zachowania autonomii związkowej. Większość organizacji, zrzeszających około 9 000 000 członków, popiera ten kierunek. Rzeczywistym wyrazem tego kierunku stało się stworzenie Zjednoczonej Centrali Pracujących Chile (CUTCh), która postanowiła nie wstępować do żadnej międzynarodowej centrali związkowej. Wypowiada się jednak za czynną współpracą międzynarodową i umożliwiała wchodzącym w jej skład związkom zawodowym wstąpienie do zrzeszeń międzynarodowych ŚFZZ. Za przykładem Chile poszły centrale związkowe Boliwii, Peru, Wenezueli i innych krajów.

Chociaż autonomia w ruchu zawodowym nie może służyć realizacji zadań o charakterze międzynarodowym, to jednak w skomplikowanych warunkach Ameryki Łacińskiej jest zjawiskiem dodatnim. W krajach tych chodzi przede wszystkim o przewyciężenie rozbicia i stworzenie kontynentalnej jedności związkowej, a autonomia ułatwia rozwiązanie problemu narodowej jedności związkowej klasy robotniczej na gruncie walki klasowej i ruchu antyimperialistycznego.

W Ameryce Łacińskiej działają dwie terenowe centrale związkowe: Konfederacja Pracy Ameryki Łacińskiej (CTAL), która jest or-



ganizacją członkowską ŚFZZ i prowadzi konsekwentnie politykę postępu, i Ogólnoamerykańska Regionalna Organizacja MKWZZ (ORIT), która głosi bezklasowy charakter związków zawodowych w Ameryce Łacińskiej, osłabia i dezorganizuje walki pracujących. Opanowana jest przez prawicowych przywódców AFL—CIO. We wrześniu 1962 r. w Santiago de Chile odbyła się Konferencja Związków Zawodowych krajów Ameryki Łacińskiej, na której podjęto uchwałę o konieczności stworzenia jednolitej centrali w Ameryce Łacińskiej. W Santiago rezyduje stale tzw. Komitet Współpracy Związkowej Pracowników Ameryki Łacińskiej.

**Amsterdamska Międzynarodówka** — patrz Międzynarodowa Federacja „Związków Zawodowych.

**Anarchosyndykalizm** — oportunistyczny kierunek ruchu związkowego. Najwyraźniej wystąpił we Francji na początku XX stulecia. Z jego przejawami spotykamy się dość często i na innych terenach, w innych warunkach historycznych i w innym czasie.

Anarchosyndykaliści odrzucają konieczność walki politycznej, zbrojnej rewolucji, dyktatury proletariatu. Uważają związki zawodowe za jedyną organizację klasy robotniczej i dlatego głoszą hasło absolutnej „niezależności” związków zawodowych od partii politycznych klasy robotniczej, negując konieczności istnienia takich partii. Poglądy takie są sprzeczne z nauką marksizmu-

-leninizmu, która twierdzi, że rewolucyjna partia klasy robotniczej jest najwyższą formą organizacji klasowej proletariatu. Anarchosyndykaliści teoretycznie uznają walkę robotników przeciw kapitalistom, jednak sprowadzają ją wyłącznie do walki ekonomicznej wysuwając żądania podwyżki płac i skrócenia dnia roboczego. Anarchosyndykaliści uznają takie środki walki z przedsiębiorcami, jak niszczenie urządzeń, sabotaż. Ekonomiczny strajk powszechny uważają za jedyny środek, który automatycznie doprowadzi do upadku kapitalizmu. Niczego jednakże nie robią dla przygotowania strajku powszechnego, nie organizują walki robotników o ich żywotne interesy. Swój oportunizm pokrywają anarchosyndykaliści pseudorewolucyjnymi frazesami, a w rzeczywistości zwracają proletariatu z drogi rewolucyjnej walki o obalenie władzy burżuazyjnej, hamują proces zjednoczenia klasy robotniczej w masowych, bojowych organizacjach i szkodzą tym samym ruchowi robotniczemu nie mniej niż jawni oportuniści. Lenin określił anarchosyndykalizm „rewizjonizmem z lewa”.

**Angielsko-Radziecki Komitet Związkowy** — patrz Wielka Brytania. Związki zawodowe, Kongres Związków Zawodowych (TUC).

**Antykomunizm** — główne hasło burżuazyjno-reakcyjnej propagandy przeciw postępowi w poszczególnych krajach kapitali-

stycznych i w skali międzynarodowej.

Ideologowie burżuazyjni uważają komunistów za ludzi niemoralnych i niebezpiecznych, starają się obudzić wśród pracujących w krajach kapitalistycznych strach przed komunistami i nienawiść do nich. Imperialiści usiłują swe olbrzymie zbrojenia usprawiedliwiać antykomunizmem. Przynosi to oczywiście kolosalne zyski monopolom i jest sprzeczne z żywotnymi interesami mas pracujących. Swe światoburcze plany maskują przed klasą robotniczą „obroną przed komunistycznym niebezpieczeństwem”. Pod hasłami antykomunizmu zmuszają pracujących do ofiar na rzecz „obrony wolności i demokracji”.

Antykomunizm jest głównym hasłem rozbijackiej działalności agentów burżuazji w ruchu robotniczym i związkowym. Z pomocą prawicowych przywódców związkowych siły reakcyjne przesładują nie tylko komunistów, ale postępowych ludzi w związkach zawodowych, pozbawiają ich funkcji i członkostwa w związkach, inscenizują przeciw nim procesy i rozprawy sądowe. W interesie burżuazji prawicowi przywódcy wykluczają organizacje związkowe z krajowych centrali, szczególnie te, do których kierownictwa wybrani zostali postępowi funkcjonariusze. Najbardziej zjadłymi głosicielami antykomunizmu są prawicowi przywódcy socjaldemokracji, których ambona jest tak zwana międzynaro-

dówka socjalistyczna. Antykomunizm określa również politykę prawicowych przywódców związków zawodowych, którzy opanowali kierownictwo Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych (MKWZZ) i głównych centrali, wchodzących w jej skład.

W najbrutalniejszych formach przejawiał się antykomunizm po drugiej wojnie światowej w ruchu zawodowym Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej i w Niemieckiej Republice Federalnej. Właśnie przewodniczący centrali związkowej AFL—CIO George Meany, który jest również głównym inspiratorem reakcyjnej polityki MKWZZ, głosi, że dla „wolnych związków zawodowych komunizm jest wrogiem nr 1”. Jednakże z każdym rokiem antykomunizm traci swoje pozycje w klasie robotniczej i wśród szeregowych członków organizacji związkowych na całym świecie. Ludzie pracy dowiadują się prawdy o ogromnych osiągnięciach Związku Radzieckiego i innych krajów socjalizmu, przekonują się o szlachetności, humanizmie i sile idei komunistycznych. Im dalej, tym bardziej jaskrawo występują różnice między tym, co mówią głosiciele antykomunizmu, a tym, co mówią fakty.

W ostatnich latach antykomunizm stał się również przyczyną poważnych nieporozumień w samej MKWZZ. Nawet wielu burżuazyjnych działaczy związkowych zaczyna rozumieć, że stra-

szakiem antykomunizmu imperia-  
liści próbują odwrócić uwagę na-  
rodów od rozwiązywania palących  
spraw. Przedstawiciele związków  
zawodowych wielu krajów kolo-  
nialnych i gospodarzo zacofanych  
mówią, że w ich krajach pierw-  
szoplanowym zadaniem jest walka  
z kolonializmem, a nie z komu-  
nizmem. Wolność narodowa, po-  
prawa warunków pracy i bytu oto  
zadania główne (patrz MKWZZ,  
Antywiązkowe ustawy).

Antywiązkowe ustawy — je-  
den ze środków stosowanych przez  
koła rządzące w krajach kapita-  
listycznych przeciw ruchowi ro-  
botniczemu. Ustawy i rozporzą-  
dzenia antywiązkowe stosują  
reakcyjne rządy w interesie mo-  
nopolu zarówno w krajach kolo-  
nialnych i słabo rozwiniętych,  
jak i w najbardziej uprzemysłow-  
ionych państwach kapitalistycz-  
nych. Typowym przykładem w tej  
dziedzinie są Stany Zjednoczone  
Ameryki Północnej. Choć re-  
akcyjni przywódcy AFL—CIO  
stanowią dla kół rządzących USA  
swego rodzaju gwarancję przeciw  
postępowym siłom w ruchu zawo-  
dowym, jednak monopole przy  
pomocy organów państwowych  
i innych środków dążą do zdu-  
szenia rozwijającego się masowe-  
go, jednolitego, bojowego ruchu  
związkowego. W tym celu wyda-  
no w USA cały szereg antyrobot-  
niczych i antywiązkowych ustaw,  
które godzą w prawa związkowe  
i ograniczają demokratyczne swo-  
body amerykańskich ludzi pracy.  
W 1946 roku przedłożono Kon-

gresowi USA 200 projektów ustaw  
antyrobotniczych.

Jako odpowiedź na wielką falę  
strajków Kongres USA uchwalił  
w 1947 roku antyrobotniczą u-  
stawę o regulowaniu stosunków  
pracowniczych, znaną od nazwi-  
ska autorów jako ustawa Tafta —  
Hartleya.

Ustawa miała jakoby na celu  
„chronić handel przed stratami”,  
a osiągnięcie tego mogłoby nastą-  
pić jedynie przez „wykluczenie  
niektórych znanych form walki i  
zaburzeń w przemyśle”. Ustawa  
przewiduje, że „każda osoba, któ-  
ra poniosła straty we własnym  
przedsiębiorstwie... może wnieść  
do któregośkolwiek sądu USA  
skargę i żądać odszkodowania”.  
Ustawą przewidziane są represje  
przeciw strajkom i strajkują-  
cym — zwalnianie z pracy, są-  
sądzenie na karę więzienia do  
1 roku albo nałożenie grzywny do  
10 000 dolarów za aktywny udział  
w strajkach lub ich organizowa-  
nie. Ustawa stwierdza, że „każdy  
uczestnik strajku... traci w przed-  
siębiorstwie zajmowane stanowis-  
ko pracy”. W 306 paragrafie tej  
ustawy mówi się, że „każda osoba  
pracująca w instytucji państwo-  
wej w USA uczestnicząca w straj-  
ku zostanie natychmiast zwolnio-  
na z pracy... i nie może w okresie  
trzech lat zostać przyjęta z po-  
wrotem do pracy przez żaden  
urząd USA”.

Ustawa ma na celu likwidację  
dużych strajków. Daje ona pre-  
zydentowi USA prawo, w wypad-  
ku jeśli strajk zagraża „narodo-



wym interesom kraju”, zażądać od sądu federalnego podjęcia uchwały o przerwaniu strajku na 80 dni. W tym czasie, kiedy monopole mogą skoncentrować swoje siły i środki przeciw ludziom pracy, przystępuje się do pertraktacji o rozwiązanie spraw spornych między strajkującymi a pracodawcami. Jeśli w ciągu 80 dni spór nie zostanie rozstrzygnięty, można podjąć strajk ponownie. Ten paragraf ustawy Tafta-Hartleya zastosowano już wiele razy dla rozbitcia wielkich strajków, jak np. generalnego strajku w przemyśle stalowym USA w 1959 roku, strajku robotników dokowych Wschodniego Wybrzeża w 1962 r. i w wielu innych przypadkach. Zgodnie z ustawą Tafta-Hartleya organizacje związków zawodowych muszą być zarejestrowane w ministerstwie pracy, podać nazwiska przywódców związkowych, składać sprawozdania ze swej działalności, realizacji budżetu itd. Ustawa wymaga od związków zawodowych złożenia deklaracji o ich stosunku do partii komunistycznej: komuniści i osoby podejrzane o sympatię dla komunizmu powinni być zdjęci z zajmowanych stanowisk i zwolnieni z pracy.

W 1950 roku Kongres USA uchwalił faszystowską ustawę o bezpieczeństwie wewnętrznym opracowaną przez Mc Carrana, która domaga się, aby wszystkie organizacje, które są podejrzane o przynależność do „komunistycz-

nego frontu” oraz ich członkowie byli rejestrowani w Ministerstwie Sprawiedliwości. Ustawa zabrania demonstracji, pochodów, patroli strajkowych, grożąc za to karą więzienia od 1 do 6 lat oraz grzywną do 10 000 dolarów.

W duchu ustawy Tafta-Hartleya i Mc Carrana zostały wydane później antyrobotnicze i antyzwiązkowe ustawy w poszczególnych stanach USA. Już w 1947 roku wprowadzono w 30 stanach USA ustawy ograniczające prawo do strajku, zabraniające organizowania pikiet strajkowych, strajków solidarnościowych, zniesiono zasadę przyjmowania do pracy osób należących do związków zawodowych itd. W celu zdławienia ruchu robotniczego i związkowego wydano w USA i inne antyrobotnicze ustawy — Smitha (1940 r.), Landrum-Griffina (1950 r.) oraz w poszczególnych stanach ustawy podobne.

Monopole USA w swych atakach na prawa robotnicze wykorzystują antyzwiązkowe ustawodawstwo. Tylko w 1963 r. do Kongresu USA wniesiono 4 projekty ustaw antyrobotniczych, godzących w prawo robotników do strajków. W ostatnich latach praktyka wydawania i szerokiego stosowania ustaw antyzwiązkowych rozpowszechniła się także i w innych krajach kapitalistycznych (NRF, Belgia, Francja, Japonia).

**Arabski Półwysep. Ruch zawodowy** — Do terytoriów Półwyspu Arabskiego zalicza się Aden (bry-

tyjska kolonia i protektorat), Wyspy Bahrein (szejkat pod protektoratem brytyjskim), Jemeńską Republikę Arabską, Kuwejt i Katar (szejkaty pod protektoratem brytyjskim), Maskat i Oman (sultanat pod protektoratem brytyjskim), Oman Traktatowy (zrzeczenie feudalnych szejkatów pod protektoratem brytyjskim), Arabię Saudyjską (dwa królestwa złączone unią personalną). Kraje Półwyspu Arabskiego pod względem gospodarczym należą do najbardziej zacofanych na świecie.

We wszystkich krajach Półwyspu Arabskiego, prócz Adenu, istnieje do tej pory ustrój feudalny, a gdzieś tam jeszcze patriarchalny. W szeregu prowincji Arabii Saudyjskiej i Jemenu toleruje się po dzień dzisiejszy niewolnictwo. We wszystkich krajach Półwyspu obserwuje się albo bezpośrednio, albo pośrednio wpływy Wielkiej Brytanii i USA, głównie za pośrednictwem spółek naftowych. Sytuacja ludzi pracy ciężka.

Ruch związkowy w krajach Półwyspu Arabskiego znajduje się jeszcze w powijakach, a o zorganizowanych związkach zawodowych nie można jeszcze mówić. Mimo to ludzie pracy tych krajów prowadzą walkę o swe prawa. W Arabii Saudyjskiej np. już w 1944 roku został zorganizowany pierwszy ogromny strajk w przemyśle naftowym. Do likwidacji tego strajku władza musiała użyć sił zbrojnych i zastosować najsurowsze sankcje, aby zmusić

strajkujących do przystąpienia do pracy. W 1953 roku robotnicy wybrali własną komisję, która przedłożyła amerykańskiej spółce naftowej „ARAMCO” główne żądania pracujących: oficjalne uznanie komisji jako pierwszego kroku do stworzenia organizacji związkowej, ogólna podwyżka płac, skrócenie czasu pracy i likwidacja dyskryminacji rasowej.

Wielką bojowość przejawiają również masy pracujące w kolonii brytyjskiej Aden. W 1956 roku strajkowało tam przez dwa miesiące 5000 robotników przemysłu naftowego i 2000 adenskich portowców. W 1958 roku został zorganizowany jednodniowy strajk generalny na znak protestu przeciw długotrwałemu reżimowi kolonialnemu.

Również i na Bahreinie wybuchły w ostatnich latach liczne walki przeciw brytyjskiemu kolonializmowi. Z końcem 1954 roku wybuchło powstanie chłopów i robotników przeciw imperialistom i feudalnemu wyzyskowi. W 1956 roku odbył się duży strajk robotników przemysłu naftowego. Jednakże wszystkie te akcje zostały stłumione przez wojsko.

„Arbeit” — oficjalny organ Zrzeszenia Wolnych Niemieckich Związków Zawodowych (FDGB), oświetlający problemy teorii i praktyki związkowej NRD. Miesięcznik, wychodzi w Berlinie.

**Argentyńskie związki zawodowe** — Republika Argentyńska, chociaż jest drugim co do wielkości państwem Ameryki Połu-

dniowej, należy do krajów gospodarczo zacofanych. Argentyna w przeważającej części jest krajem o charakterze rolniczym. Duże wpływy w tym kraju posiada kapitał zagraniczny. Sytuacja ludzi pracy ciężka. Komunistyczna Partia Argentyny kierująca walką ludzi pracy o ich prawa jest nielegalna. Związki zawodowe stanowią w Argentynie coraz większą siłę.

Pierwsze organizacje związkowe w Argentynie zaczęły powstawać u schyłku XIX wieku. W 1901 roku powstała pierwsza centrala związkowa — Okręgowa Federacja Robotników Argentyny, która od chwili założenia pozostawała pod wpływami anarchosyndykalistów. W 1922 roku federacja ta została zlikwidowana. Tego roku powstaje Zrzeszenie Związków Zawodowych Argentyny, do którego przyłączyła się większość organizacji członkowskich Okręgowej Federacji Robotników Argentyny. W Zrzeszeniu Związków Zawodowych od jego powstania toczyła się walka między trzema ugrupowaniami: reformistami, anarchistami i komunistami.

W 1926 roku powstała następna organizacja — Konfederacja Robotnicza Argentyny, która zrzeszyła niektóre związki pozostające poza centralami związkowymi. Konfederacja ta została opanowana przez prawicowych socjalistów i stała się podporą Amsterdamskiej Międzynarodówki w Ameryce Łacińskiej. W roku 1930 Konfederacja Robotnicza Argen-

tyny przekształciła się w Powszechną Konfederację Pracy.

Wpływ sił postępowych wewnątrz konfederacji wzrósł do tego stopnia, że w 1939 roku organizacja ta przyłączyła się do Konfederacji Pracy Ameryki Łacińskiej (CTAL). W tym czasie w kraju działały obok Powszechnej Konfederacji, zrzeszającej około 311 000 członków i Zrzeszenia Związków Zawodowych Argentyny liczącego 32 000 członków liczne autonomiczne organizacje związkowe, w skład których wchodziło 120 000 członków z różnych mniejszych organizacji związkowych.

W latach wojskowo-faszystowskiej dyktatury Peróna została stworzona Powszechna Konfederacja Pracy Argentyny (CGT), wspierająca jego politykę. Kiedy we wrześniu 1955 roku po przewrocie państwowym zniesiona została dyktatura Peróna, nastąpił okres junty wojskowej P. Aramburu, która stała się narzędziem prześladowania sił postępowych. Podobnie jak za czasów Peróna ścigano najbardziej bojowych działaczy związkowych, dążących do zjednoczenia i demokratyzacji ruchu zawodowego.

Po wyborze demokratycznego kandydata Frondiziego na prezydenta republiki w roku 1958 nie ustało prześladowanie postępowych związków i organizacji demokratycznych. Dnia 17 stycznia 1959 roku rząd skierował przeciw strajkującym robotnikom upaństwowionych chłodni miejskich



„Lisandro de la Torre” policję, wojsko i czołgi. Jako protest przeciw takiemu postępowaniu argentyńskie organizacje związkowe ogłosiły 18 stycznia 1959 roku strajk powszechny, w którym wzięło udział prawie 3 miliony pracujących. Rząd w obawie przed rosnącą aktywnością mas ludowych zabronił w 1959 r. działalności zarówno Komunistycznej Partii Argentyny założonej jeszcze w roku 1918, jak i wszystkich organizacji postępowych, między innymi i związków zawodowych. Mimo brutalnego ucisku, ścigania robotników i przywódców związkowych, zajmowania siedzib niektórych organizacji związkowych przez policję, ruch strajkowy rozwijał się nie z mniejszą siłą w latach 1959—1960.

Ruch zawodowy w Argentynie dzieli się w obecnym okresie na trzy grupy, które przyjęły nazwę od ilości organizacji, które zrzeszają. Istnieje „grupa 62” opanowana przeważnie przez peronistów (zwolennicy byłego dyktatora Peróna); „grupa 32” reformistyczna i „grupa 20”, która działa pod wpływami Komunistycznej Partii Argentyny. Podczas wielkich walk lat ostatnich wzmogło się pragnienie jedności wśród argentyńskiej klasy robotniczej. W listopadzie 1959 roku odbyło się pierwsze posiedzenie tzw. Zjednoczonego Ruchu Zawodowego dla Koordynacji Działalności Związkowej (MUSC), w którym zrzeszyły się prawie wszystkie argentyńskie organizacje związkowe.

Ruch ten kieruje i koordynuje wszystkie akcje argentyńskiego proletariatu zmierzające do poprawy położenia klasy robotniczej i jest pierwszym krokiem do zjednoczenia ruchu zawodowego w Argentynie.

**ARO** — patrz Azjatycka Regionalna Organizacja MKWZZ.

**Australijska Rada Związków Zawodowych (ACTU)** — największa centrala związkowa w kraju, zrzeszająca ponad 1 milion związkowców. Była jedną z założycielek ŚFZZ; po rozbitciu w 1949 roku wystąpiła z niej i wstąpiła do Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych (MKWZZ).

Kierownictwo Australijskiej Rady Związków Zawodowych znajduje się głównie w rękach pravicowych socjalistów, jednakże siły postępowe w tej centrali związkowej i w wchodzących w jej skład związkach zdobywają coraz większe znaczenie. Zwłaszcza postępowy odłam centrali reprezentują związki zawodowe marynarzy i dokerów, utrzymujące stosunki ze ŚFZZ. Mimo protestów MKWZZ, Australijska Rada Związków Zawodowych prowadzi swą własną politykę zagraniczną, nawiązuje łączność ze związkami zawodowymi krajów socjalistycznych.

Ostatnie zjazdy Australijskiej Rady Związków Zawodowych potwierdziły wzrost lewicowego skrzydła w ruchu zawodowym (patrz Australijskie związki zawodowe).

**Australijskie związki zawodowe** — Związek Australijski jest suwerennym i niezależnym członkiem Wspólnoty Narodów Brytyjskich. System społeczno-polityczny Australii zbliżony jest do systemu Wielkiej Brytanii. Australia jest krajem rozwiniętym gospodarczo, stale rozwijający się przemysł spycha niegdyś czołową część gospodarki — rolnictwo — na drugie miejsce.

Australia jest jednym z członków-założycieli agresywno-imperialistycznego paktu SEATO.

Zarówno zupełne poparcie polityki amerykańskiej ze strony rządu Australii, jak i rosnąca wciąż zależność kraju od międzynarodowego i amerykańskiego kapitału wywołują dużą niechęć narodu australijskiego. Przeciw tej polityce walczy przede wszystkim Komunistyczna Partia Australii, założona w 1920 roku. Partia stoi również na czele walki ludzi pracy o pokój. W niektórych akcjach uczestniczą również australijskie związki zawodowe.

Ruch związkowy w Australii zrodził się przeszło sto lat temu. W kraju działała dobrze zorganizowana partia labourzystowska i silne związki zawodowe. Chociaż na czele związków stali przywódcy prawicowi, jednak znaczny wpływ miały tam siły postępowe, które kierowały skutecznymi walkami klasowymi mas pracujących. W przekroju historycznym związki zawodowe prowadziły przede wszystkim walki o poprawę sytuacji socjalnej ro-

botników i o skrócenie czasu pracy. W ten sposób po pierwszej wojnie światowej uzyskali ludzie pracy 46-godzinny tydzień pracy, a po drugiej wojnie 40-godzinny. Jednakże sytuacja klasy robotniczej nie jest łatwa.

W lipcu 1961 roku było w Australii 113 439 bezrobotnych, to jest 2,7 proc. ogólnej liczby pracowników najemnych.

Ruch zawodowy w Australii nie jest jednolity. Oprócz największej centrali związkowej — Australijskiej Rady Związków Zawodowych (ACTU) — działają w kraju jeszcze Australijska Unia Robotnicza (AWU), zrzeszająca około 200 000 członków, a także drobniejsze organizacje związkowe i niezależne związki.

**Austriackie związki zawodowe** — Austria jest wysoko rozwiniętym krajem kapitalistycznym, w którym duże wpływy mają międzynarodowe monopole. Po drugiej wojnie światowej parlament austriacki uchwalił ustawę o neutralności Austrii, która zobowiązała się nie przystępować do żadnych paktów wojskowych i nie dopuścić do budowania na swojej ziemi, przez obce mocarstwa, żadnych operacyjnych baz wojskowych. Na czele sił postępowych w kraju stoi Komunistyczna Partia Austrii, założona w 1918 roku.

W Austrii istnieje zjednoczony ruch związkowy, którego przedstawicielem jest Federacja Austriackich Związków Zawodowych (ÖGB).

Ruch zawodowy ma stare tradycje. Organizacje związkowe, budowane według zasady cechowej, zaczęły w Austrii powstawać w latach sześćdziesiątych XIX w. W 1893 roku zjednoczyły się one w tzw. Wolne Związki Zawodowe powiązane z partią socjaldemokratyczną. W 1912 roku socjaldemokratyczne związki zawodowe w Austrii liczyły 428 300 członków. W czasie pierwszej wojny światowej reformistyczne kierownictwo związków zawodowych popierało politykę monarchii Habsburgów i wszelkimi środkami zabezpieczało ciągłą i efektywną pracę przemysłu zbrojeniowego.

W latach wzrostu fali rewolucyjnej, wywołanej w Austrii przez Rewolucję Październikową, i po upadku Monarchii Austro-Węgierskiej, związki zawodowe znacznie wzrosły liczebnie; w 1921 roku liczyły powyżej 1 miliona członków. Jednakże z winy zdradzieckiej polityki prawicowych przywódców związkowych zmalał autorytet i wpływ związków zawodowych. W latach 1927—1934 zniesiono wiele zdobyczy socjalnych, które osiągnęli robotnicy austriaccy w pierwszych latach powojennych. W tym okresie wraz ze wzrostem wpływu reakcji rozwijają się chrześcijańskie organizacje związkowe, współdziałające z partią chrześcijańsko-społeczną oraz żółte związki zawodowe, powiązane z organizacją „Heimwehr”. Chrześcijańskie związki liczyły pod koniec 1920 roku

64 478 członków, a w 1932 roku 130 000 członków.

Po krwawym stłumieniu powstania robotników wiedeńskich w lutym 1934 roku rząd Dolfussa rozwiązał Wolne Związki Zawodowe i stworzył jednolitą organizację związkową, której trzonem stały się właśnie prawicowe chrześcijańskie związki. W ruchu zawodowym nielegalnie kontynuowały swą działalność elementy antyfaszystowskie. W 1935 roku po osiągnięciu porozumienia między komunistami a socjalistami powstała centrala nielegalnych Wolnych Związków Zawodowych. Nielegalny ruch zawodowy brał niezwykle czynny udział w walkach o utrzymanie niezależności Austrii w czasie rosnącego nacisku Niemiec hitlerowskich.

Pod koniec lutego 1938 roku kiedy Hitler szykował się do włączenia niezależnego państwa austriackiego do Niemiec, odbywały się narady między przedstawicielami nielegalnych związków zawodowych a kierownictwem jednolitej rządowej organizacji związków zawodowych. Dnia 11 marca 1938 roku oznajmiono, że obie strony doszły do porozumienia w sprawach podstawowych. Tego samego jednak dnia oddziały armii hitlerowskiej wkroczyły do Austrii. Do zakładów pracy wprowadzono reżym faszystowski, austriackie związki zawodowe rozwiązano, wielu działaczy związkowych aresztowano.

Po wyzwoleniu Wiednia przez Armię Radziecką, w kwietniu



1945 roku, austriaccy robotnicy powołali do życia swoje związki zawodowe, stworzyli jednolitą organizację związków zawodowych — Federację Austriackich Związków Zawodowych (ÖGB). Decydujący wpływ w związkach zawodowych zdobyły partie: socjaldemokratyczna i ludowa (chrześcijańsko-demokratyczna), które realizują w ÖGB politykę reformizmu. W kierownictwie ÖGB przeważającą większość zdobyli prawicowi przywódcy. W ÖGB istnieje też postępowe lewe skrzydło (frakcja) jedności związkowej. Od 1948 roku ÖGB jest członkiem MKWZZ.

**Autonomiczna Konfederacja Pracy (CAT)** — ilością członków i znaczeniem, druga co do wielkości organizacja związkowa we Francji.

**Autonomiczne organizacje związkowe** — organizacje proklamujące niezależność (autonomiczne), nie należą do żadnych krajowych lub międzynarodowych centrali związkowych. Można więc mówić o niektórych autonomicznych

związkach zawodowych we Francji, Indii, USA albo też o autonomicznych centralach krajowych — SOHYO w Japonii, CUT w Chile i in. (patrz Generalna Rada Związków Zawodowych Japonii, Zjednoczona Centrala Pracujących Chile, Powszechna Unia Robotników Czarnej Afryki).

**Azjatycka Regionalna Organizacja MKWZZ (ARO)** — jedna z organizacji terenowych, stworzonych przez MKWZZ dla rozszerzenia i ugruntowania swoich wpływów w poszczególnych częściach świata. Zadaniem tych organizacji regionalnych jest koordynowanie i kierowanie działalnością organizacji członkowskich MKWZZ na danym terytorium, oczywiście zgodnie z reakcyjną polityką kierownictwa MKWZZ. Siedzibą ARO jest Delhi. Oprócz Azjatyckiej Regionalnej Organizacji (ARO) istnieje Europejska Regionalna Organizacja (ERO), Afrykańska Regionalna Organizacja (AFRO) i Ogólnoamerykańska Regionalna Organizacja (ORIT).

## B

**Bahrein, wyspy** — patrz Arabski Półwysep.

**Bandungka Konferencja** — międzynarodowa konferencja przedstawicieli krajów Azji i Afryki, która odbyła się w dniach 18—24 kwietnia 1955 roku, w indonezyjskim mieście Bandungu, na wyspie Jawie. Konferencja została zorganizowana z inicjatywy

Indii, Indonezji, Birmy, Cejlonu i Pakistanu. Wzięło w niej udział 340 delegatów z 23 krajów azjatyckich i 6 krajów afrykańskich. Delegaci reprezentowali prawie 1,4 miliarda mieszkańców, tj. około 55 proc. ludności całego świata. Konferencja w Bandungu weszła do historii jako ważne wydarzenie w walce narodów azja-

tyckich i afrykańskich o uzyskanie i utrwalenie niezależności narodowej.

Konferencja uchwaliła deklarację o umocnieniu pokoju światowego i współpracy, w której wyraźnie sformułowano idee pokojowego współistnienia i współpracy narodów całego świata w interesie postępu społecznego, wolności i pokoju. Deklaracja wzywała wszystkie państwa do pokojowego współżycia i rozwijania przyjacielskich stosunków w duchu następujących zasad:

— respektowania podstawowych praw ludzkich, jak również celów i założeń ONZ;

— respektowania suwerenności terytorialnej i nietykalności wszystkich państw;

— uznania równouprawnienia wszystkich ras i równości wszystkich narodów wielkich i małych;

— niemieszania się w stosunki wewnętrzne innych krajów;

— respektowania prawa każdego państwa do indywidualnej albo zbiorowej obrony zgodnie z Kartą Narodów Zjednoczonych;

— niewykorzystania układu o wspólnej obronie w interesie jakiegokolwiek z wielkich mocarstw;

— niewywierania presji na jakikolwiek inny kraj;

— wyrzeczenia się agresji i groźby agresji przeciw jakiemukolwiek krajowi;

— rozwiązywania wszystkich sporów międzynarodowych na drodze pokojowej — traktatami,

postępowaniem polubownym, postępowaniem rozjemczym albo sądowym, względnie innymi środkami według swobodnego wyboru stron — zgodnie z Kartą Narodów Zjednoczonych;

— popierania wzajemnej współpracy i respektowania zobowiązań międzynarodowych.

Konferencja w Bandungu w sposób zdecydowany potępiła kolonializm jako zło, które należy zlikwidować. Wypowiedziała się za udzieleniem poparcia narodom walczącym o niezależność narodową i wezwała wszystkie mocarstwa kolonialne, aby przyznały uciskanim narodom wolność i prawo do samookreślenia. Koncepcja pokojowego współistnienia, sformułowana w uchwałach Konferencji Bandungskiej przekroczyła granice obu uczestniczących części świata i nabrała ogólnoświatowego znaczenia.

Sukces Konferencji Bandungskiej umożliwił zwołanie nie mniej ważnej konferencji przedstawicieli krajów Azji i Afryki w Kairze. Konferencja Kairska odbyła się w dniach od 26 grudnia 1957 r. do 1 stycznia 1958 r., i w niej uczestniczyli przedstawiciele 45 krajów azjatyckich i afrykańskich.

Idee Konferencji Bandungskiej odbiły się szerokim echem w międzynarodowym ruchu robotniczym i związkowym. Zasady Deklaracji Bandungskiej spotkały się z gorącą sympatią i poparciem pracujących całego świata. Jednakże z powodu rozbijackiej

działalności prawicowych przywódców wielkich międzynarodowych centrali związkowych program Konferencji Bandunskiej poparła jedynie Światowa Federacja Związków Zawodowych.

**Becker Aaron** — sekretarz generalny Powszechnej Federacji Pracy Izraela (Histadrut).

**Becu Omer** — prawicowy przywódca związkowy, sekretarz generalny MKWZZ. Pochodzi z Belgii. Od młodości pracował w belgijskim i międzynarodowym reformistycznym ruchu związkowym. Po drugiej wojnie światowej był sekretarzem generalnym Międzynarodowej Federacji Robotników Transportu (przy MKWZZ), a w latach 1953—1957 przewodniczącym Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych. W roku 1960 został wybrany sekretarzem generalnym MKWZZ.

**Belgijskie związki zawodowe** — Królestwo Belgijskie jest wysoko rozwiniętym krajem przemysłowo-rolniczym, w którym produkcja w zasadzie nacelowana jest na eksport. Polityka kół rządzących, wiodąca kraj w lożysko imperialistycznej polityki USA, doprowadziła do znacznych trudności ekonomicznych, do spadku produkcji przemysłowej. Skutki tych zjawisk rychło odczuli ludzie pracy. W latach 1960—1961 przez Belgię przeszła duża fala strajków.

Robotnicy belgijscy zaczęli się organizować w związki zawodowe w pierwszej połowie XIX w.,

kiedy to powstawały cechowe i bardzo drobne organizacje. W 1898 roku na zjeździe Partii Robotniczej (socjaldemokratyczna partia typu reformistycznego) uchwalono powołanie specjalnej komisji związkowej, która miała zajmować się działalnością związków zawodowych. Dlatego też do lat czterdziestych belgijskie związki zawodowe były jedynie częścią Partii Robotniczej, bowiem członkowie związku zawodowego stawali się automatycznie członkami partii. Całkowite podporządkowanie się związków zawodowych Partii Robotniczej doprowadziło do tego, że organizacje związkowe miały również charakter reformistyczny. Związki te powołały Powszechną Konfederację Pracy i weszły w skład Międzynarodówki Amsterdamskiej.

W 1908 roku Demokratyczna Liga Partii Katolickiej założyła związki chrześcijańskie. W latach późniejszych stworzono Konfederację Chrześcijańskich Związków Zawodowych.

Po opanowaniu Belgii przez hitlerowców Powszechną Konfederację Pracy rozwiązano. Zakazano również działalności pozostałych organizacji związkowych, a zamiast nich stworzono reakcyjne, profaszystowskie związki zawodowe pod nazwą „Związek Pracowników Fizycznych i Umysłowych”, którego celem było nakłanianie robotników i pracowników umysłowych do pracy na rzecz armii niemieckiej i współ-



pracy z hitleryzmem. W tym czasie pod kierownictwem Komunistycznej Partii Belgii, która powstała jeszcze w 1921 roku, zaczęto tworzyć nielegalne organizacje związkowe, tzw. komitety walki związkowej, które miały własną prasę i aktywnie walczyły przeciw mobilizacji i angażowaniu Belgów do przymusowej pracy w fašzystowskich Niemczech.

Po wyzwoleniu Belgii w 1944 roku na bazie komitetów walki związkowej stworzono Zjednoczoną Centralę Związków Zawodowych, w której zrzeszali się przede wszystkim robotnicy z przemysłu budowlanego, hutnictwa i górnictwa. Z inicjatywy działaczy komunistycznych odbył się w kwietniu 1945 roku zjazd, w którym wzięli udział przedstawiciele wszystkich organizacji związkowych, prócz katolickich i liberalnych. Na tym zjeździe powołano Powszechną Federację Pracy Belgii (FGTB).

W pierwszych latach w kierownictwie tej organizacji znajdowali się również komuniści. Później jednak w rezultacie różnych manewrów ze strony prawicowych socjalistów zostali oni wyparci z kierownictwa FGFB. Jednakże w licznych organizacjach miejskich i organizacjach związkowych komuniści zachowali swoje wpływy i prowadzili walkę o prawa materialne i socjalne robotników.

Reakcyjne kierownictwo FGFB ukazało swe prawdziwe oblicze na początku 1948 roku, kiedy to odmówiło poparcia robotnikom

strajkującym przeciw wzrostowi cen. Przywódcy FGFB popierali jednak skutecznie realizację planu Marshalla w Belgii i zaczęli blisko współpracować z Amerykańską Federacją Pracy. Swą rozłamową działalność prowadzili również i w ŚFZZ, której członkiem była FGFB od założenia tej międzynarodowej organizacji. W 1949 roku FGFB wystąpiła ze Światowej Federacji Związków Zawodowych i bezpośrednio współdziałała przy założeniu MKWZZ. Obecnie jest jej aktywnym członkiem, a stolica Belgii — Bruksela — stała się siedzibą kierownictwa MKWZZ, tego międzynarodowego reformistycznego centrum związkowego.

W 1950 roku wykluczono z Powszechnej Federacji Pracy za swą postępową działalność dwa krajowe zrzeszenia związkowe: górników i robotników kamieniolomów. Na swym wspólnym zjeździe w 1951 roku obie te organizacje połączyły się pod względem administracyjnym, współpracowały blisko ze ŚFZZ i stale znajdowały się na czele walczących o wyższą stopę życiową ludzi pracy. W końcu 1955 roku w interesie zachowania jedności w krajowym ruchu związkowym organizacje te przyłączyły się do Centralnego Związku Górników, zrzeszonego w ramach FGFB.

Obecnie największą organizacją związkową w Belgii jest Powszechna Federacja Pracy Belgii (FGTB), która w 1963 r. zrzeszała w 15 związkach 723 000 członków.

Jest członkiem MKWZZ. Drugą wielką centralą związkową jest Konfederacja Chrześcijańskich Związków Zawodowych (CSC), która liczy 750 000 osób. Jest organizacją członkowską Międzynarodowej Konfederacji Chrześcijańskich Związków Zawodowych (MKChZZ). Związki zawodowe Belgii zrzeszają 68% robotników i pracowników umysłowych w kraju (patrz Powszechna Federacja Pracy Belgii).

pracujących i ich rodzin. W latach kryzysu 1931—1934 notowano 40—50 milionów bezrobotnych nie licząc wielu milionów osób, które pracowały tylko 1—3 dni w tygodniu. Jeszcze w 1938 roku było np. w USA 10,4 mln bezrobotnych, tj. niemal jedna czwarta wszystkich pracowników najemnych, a w Wielkiej Brytanii — ponad 1,8 mln.

Oto jak wygląda statystyka bezrobocia w ostatnich latach:\*

K r a j	1957	1958	1959	1960	1961	1962
USA	2 936 000	4 681 000	3 813 000	3 931 000	4 806 000	4 007 000
Wielka Brytania	347 000	501 000	512 000	393 000	377 000	500 000
NRF	662 000	683 000	480 000	237 000	161 000	142 000
Francja	81 000	93 000	140 000	131 000	112 000	123 000
Włochy	1 662 000	1 340 000	1 128 000	846 000	724 000	623 000
Belgia	117 000	181 000	199 000	158 000	1 280 000	85 800
Kanada	277 000	432 000	373 000	448 000	469 000	391 000
Japonia	520 000	560 000	580 000	430 000	390 000	400 000
Ind'a	816 000	1 049 000	1 314 000	1 502 000	1 754 000	2 081 000

\* Dane wzięte z Rocznika Statystycznego 1963

**Betriebsverfassungsgesetz** — patrz Ustawa o regulaminie przedsiębiorstwa.

**Bezrobocie** — zjawisko stale towarzyszące gospodarce kapitalistycznej. Z charakteru produkcji kapitalistycznej wynika, że towarzyszy jej stała armia „zbędnej siły roboczej” „rezerwowa armia przemysłowa”, która jest dla kapitalistów ważnym czynnikiem w walce z klasą robotniczą. W okresie gospodarczych depresji i kryzysów, bezrobocie osiąga w świecie kapitalistycznym liczbę dziesiątków milionów ludzi i jest przyczyną nędzy szerokich mas

Trudno ustalić liczbę bezrobotnych i częściowo zatrudnionych w krajach kolonialnych i słabo rozwiniętych gospodarczo, które w ostatnich latach wyzwoliły się. Wiadomo, że liczba ich jest ogromna.

Dużym niebezpieczeństwem, wywołującym redukcje pracowników w krajach kapitalistycznych, jest automatyzacja produkcji, pociągająca za sobą powstawanie stałych armii bezrobotnych, których kwalifikacje przestają być potrzebne, a zdobycie nowych jest zbyt kosztowne dla przeciw-

nego, starszego zazwyczaj robotnika.

**Biambadorz Żadambyn** — przewodniczący Centralnej Rady Związków Zawodowych Mongolskiej Republiki Ludowej.

**Birmański Kongres Związków Zawodowych (BTUC)** — patrz Birmańskie związki zawodowe.

**Birmańskie związki zawodowe** — W ciągu 62 lat (od 1885 do 1947 roku) Birma znajdowała się pod panowaniem angielskim. W październiku 1947 roku rząd brytyjski podpisał z przedstawicielem birmańskiego ruchu wyzwolenczego układ o niezawisłości kraju, ogłoszony w 1948 roku. Równocześnie z ogłoszeniem niepodległości Birma, jako pierwsze państwo, wystąpiła z Brytyjskiej Wspólnoty Narodów.

W gospodarce kraju przeważa rolnictwo. Stopa życiowa ludzi pracy jest bardzo niska. O lepsze życie klasy robotniczej i całego narodu walczą wytrwale Komunistyczna Partia Birmy, powstała w 1941 roku, obecnie zdelegalizowana, oraz birmańskie związki zawodowe.

Ruch związkowy w Birmie zaczął się rozwijać w 1938 roku, kiedy to wybuchł w kraju strajk powszechny. Kierowali nim robotnicy z pól naftowych, wspierani przez chłopów i studentów. Mimo że imperialiści brytyjscy krwawo stłumili strajk, w okresie tego masowego ruchu powstały pierwsze centrale związkowe: Birmański Kongres Związków Zawodowych (BTUC) i Birmańskie

Zjednoczenie Rolników, na czele których stanęły siły postępowe.

W okresie okupacji japońskiej (1942—1945) działalność związków zawodowych praktycznie ustała. Związkowcy przyłączyli się do Antyfaszystowskiej Ludowej Ligi Wolności (AFPFL), powołanej jesienią 1944 roku, która organizowała wystąpienia przeciw okupantom. W październiku 1946 roku z inicjatywy grup reakcyjnych w AFPFL, współpracujących z imperialistami brytyjskimi, została wykluczona z Antyfaszystowskiej Ludowej Ligi Wolności partia komunistyczna.

W tym samym czasie stworzono nową centralę związkową pod nazwą Kongres Związków Zawodowych Birmy (TUCB) i nową reformistyczną organizację rolników — Chłopska Organizacja Birmy.

Robotnicy birmańscy uświadomili sobie rychło, że rozbitcie ruchu zawodowego to woda na młyn ich nieprzyjaciół. Dlatego Kongres Związków Zawodowych Birmy już od 1951 roku nawoływał do jedności i starał się prowadzić jednościowe akcje robotników. W niektórych wypadkach udawało się osiągnąć jedność działania pracujących bez względu na ich przynależność związkową w walce o ogólne żądania jak: wyższe płace, uprawnienia socjalne, likwidacja bezrobocia, prawa związkowe, swobody demokratyczne itp.

W 1958 roku w ruchu związkowym Birmy doszło do dalszego



rozbicia. Od Kongresu Związków Zawodowych Birmy (TUCB) odłączyła się tzw. Zjednoczona Organizacja Pracy (ULO), opanowana przez rywalizującą klikę AFPFL.

Nowy rząd wojskowy zażądał od zawodowych zrzeszeń pracowników państwowych i urzędów publicznych zerwania kontaktów z wszystkimi centralami związkowymi i ogłosił, że chce „uchronić” państwowych i publicznych urzędników przed „zarazą rozpolitykowania”. Jednocześnie uwięziono kilkudziesięciu przywódców organizacji związkowych i demokratycznych.

Obecnie w Birmy istnieją trzy podstawowe centrale związkowe: Birmański Kongres Związków Zawodowych (BTUC), zrzeszający 60 000 osób, będący członkiem ŚFZZ i od założenia prowadzący działalność postępową; Kongres Związków Zawodowych Birmy (TUCB) zrzeszający około 100 000 członków, będący pod wpływem partii socjalistycznej i utrzymujący nieoficjalne kontakty z MKWZZ; Zjednoczona Organizacja Pracy Birmy (ULO) licząca 160 000 członków, która odszczepiła się w 1958 roku od TUCB.

**Blest Riffo Clotario** — przewodniczący Zjednoczonej Centrali Pracujących Chile (CUTCh).

**Blok dla Rekonstrukcji Ruchu Zawodowego** — patrz Boliwijskie związki zawodowe.

**Böckler Hans** — zachodnioniemiecki reformistyczny działacz

związkowy, prawicowy socjaldemokrata, pierwszy przewodniczący Zrzeszenia Niemieckich Związków Zawodowych (DGB) w Niemieckiej Republice Federalnej.

**Boliwijska Centrala Robotnicza (COB)** — patrz Boliwijskie związki zawodowe.

**Boliwijskie związki zawodowe** — Boliwia jest od 1825 roku niezależną republiką burżuazyjną. Jest krajem o zacofanej gospodarce rolniczej i rozwiniętym przemyśle surowcowym.

Ekonomika Republiki Boliwijskiej jest wydana na łup amerykańskiego, a w części i brytyjskiego kapitału. Na podstawie wniosku amerykańskiej misji gospodarczej opracowano tzw. plan „stabilizacji gospodarczej”, który oznaczał dalsze podporządkowanie boliwijskiej gospodarki amerykańskimi monopolami i pogorszenie sytuacji materialnej ludzi pracy.

Ludność tubylcza, którą stanowią głównie Indianie i Metysi, żyje w niesłychanie ciężkich warunkach i zacofaniu (70 proc. analfabetów). O wyższą stopę życiową mas pracujących walczy Komunistyczna Partia Boliwii oraz związki zawodowe.

Boliwijski ruch zawodowy rozwijał się w bardzo trudnych warunkach. Przed pierwszą wojną światową istniały tu organizacje cechowe. W 1912 roku powstała Federacja Boliwijskich Kolarzy. Dopiero po wojnie ruch zawodowy zaczął rozwijać się szybciej. W roku 1918 powstała Robotnicza

Federacja Pracy, która pozostała pod wpływami anarcho-syndykalistów.

W 1925 roku odbył się ogólnokrajowy zjazd pracowników Boliwii, na którym powołano Narodową Konfederację Pracy. W latach 1929—1930 Narodowa Konfederacja zrzeszała pięć samodzielnych federacji związkowych z pięciu podstawowych okręgów.

Ciężkie straty poniósł ruch zawodowy w okresie wojny między Boliwią a Paragwajem, która toczyła się o tereny naftowe. Doszło do nowych prześladowań organizacji robotniczych.

Dopiero w 1947 roku ruch związkowy skonsolidował się ponownie. Powstają dwie centrale związkowe — Federacja Robotników i Konfederacja Związków Zawodowych Pracujących Boliwii. Konfederacja Związków Zawodowych zrzeszała w 1948 roku około 70 000 pracujących i stała się organizacją członkowską Konfederacji Pracy Ameryki Łacińskiej (CTAL).

W 1952 roku doszło do zjednoczenia organizacji związkowych. Powstała Boliwijska Centrala Robotnicza (COB), do której przyłączyła się większość związków zawodowych i organizacji w kraju.

W okresie rządów prezydenta Sileza Suazo w 1956 roku COB wystąpiła przeciw ekonomicznej i socjalnej polityce rządu, który w ramach tzw. planu stabilizacji waluty boliwijskiej zaczął odbierać robotnikom wiele uprawnień

socjalnych. Zdecydowana postawa COB wywołała wkrótce nowe ataki kół rządzących na zjednoczone związki zawodowe. Terrorem i prześladowaniami usiłowały rząd i reakcja rozbić związki zawodowe, a drogą korupcji zdobywać poszczególnych liderów ruchu zawodowego.

W 1957 roku na drugim zjeździe COB przywódcy związku zawodowego kolejarzy stworzyli grupę popierającą politykę rządu i chcieli przejąć kierownictwo COB. Kiedy zamiary ich spaliły na panewce, wystąpili z centrali i założyli nową centralę pod nazwą: Blok dla Rekonstrukcji Ruchu Zawodowego („Bloque Restructurada”). Rząd wykorzystał skwapliwie rozłam związków zawodowych dla dalszych ataków na ludzi pracy. Obecnie ruch zawodowy Boliwii obejmuje: Boliwijską Centralę Robotniczą (COB) zrzeszającą 200 000 członków, Boliwijską Akcję Chrześcijańskich Związków Zawodowych (ASB) oraz Bloque Restructurada.

**Bothereau Robert** — francuski, reformistyczny działacz związkowy, sekretarz generalny centrali związkowej CGT — „Force Ouvrière” (CGT — Robotnicza Siła), która powstała po rozłamie w Powszechnej Konfederacji Pracy (CGT).

**Bractwa Kolejarzy USA** — związki zawodowe, zrzeszające według cechów różne kategorie kolejarzy w USA. Bractwa Kolejarzy — autonomiczne organizacje — nie wchodzą w skład

jednolitej amerykańskiej centrali związkowej AFL—CIO. Są opalone przez reakcyjnych przywódców związkowych. Największe organizacje wśród nich to tzw. „Wielka czwórka”: Bractwo Maszynistów, Bractwo Konduktorów, Bractwo Palaczy i Bractwo Kierowników Pociągów.

**Bras Marcel** — francuski działacz związkowy, były sekretarz SFZZ.

**Brazylijskie związki zawodowe** — Brazylia (Stany Zjednoczone Brazylii) jest republiką związkową, największym krajem Ameryki Południowej. Chociaż posiada ogromne bogactwa naturalne (węgiel brunatny, chrom, mangan, żelazo, złoto, srebro, ropę naftową, diamenty itp.), jest krajem słabo rozwiniętym. W gospodarce narodowej główną rolę odgrywa rolnictwo.

Brazylia jest całkowicie podporządkowana amerykańskim monopolom, które bezwzględnie ingerują w jej życie polityczne i gospodarcze. Prawie połowa inwestycji finansowanych przez zagranicę przypada na monopole USA.

Mieszkańcy, którzy utrzymują się głównie z rolnictwa, żyją w bardzo trudnych warunkach.

Komunistyczna Partia Brazylii, założona w 1922 roku, działająca półlegalnie, kieruje walką mas pracujących o ich prawa. W walce tej czynny udział biorą także brazylijskie związki zawodowe.

Pierwsze organizacje związkowe w Brazylii powstały na po-

czątku XX w. Były to organizacje osób zatrudnionych na plantacjach kawy, pracowników restauracji itp. Na pierwszym ogólnonarodowym zjeździe pracujących w 1906 roku powołano Narodową Federację Robotniczą, która zrzeszała największe organizacje zawodowe głównych miast brazylijskich. Na cele federacji od zarania jej historii stali anarchosyndykaliści.

Pod wpływem Wielkiej Rewolucji Październikowej wzrosła aktywność brazylijskich związków zawodowych i wzmożyły się akcje strajkowe. Strajki były organizowane przede wszystkim dla wprowadzenia 8-godzinnego dnia pracy i podwyżki płac. Jednakże ruch zawodowy Brazylii był bardzo rozdrobniony. Istniało szereg małych związków i organizacji, które prowadziły walkę bez jakiegokolwiek koordynacji, a tym samym bez większych sukcesów.

W okresie kryzysu gospodarczego (1929—1932) wzógł się ruch strajkowy, przybierając w niektórych wypadkach charakter polityczny. W tym czasie powstają zarówno nowe organizacje związkowe, jak i wzmacnia się działalność rewolucyjnych grup związkowych. W kwietniu 1929 roku został zwołany konstytucyjny zjazd, na którym założono Powszechną Konfederację Pracy Brazylii (CTB). Już w pierwszym roku działalności tej organizacji wzrosły szeregi członkowskie do 80 000 osób. W 1930 roku założono w Sao Paulo również organi-



zację robotników rolnych, która zrzeszała poważną część brazylijskiego proletariatu rolnego.

W okresie dyktatury Vargasa, w tzw. „Nowym Państwie” zakazano działalności organizacji związkowych. Szereg rewolucyjnych działaczy związkowych aresztowano i zamknięto w więzieniach, CTB zdelegalizowała się i z podziemia kierowała walką strajkową, którą kontynuowano mimo ciężkich warunków okresu dyktatury. Do 1945 roku legalnie istniały w Brazylii tylko korporacyjne organizacje związkowe typu faszystowskiego, które znajdowały się pod kontrolą rządu.

Po drugiej wojnie światowej wzrosły wpływy sił postępowych i szeroko rozwinął się ruch demokratyczny. Vargas pod naciskiem mas musiał poczynić szereg ustępstw na rzecz związków zawodowych. W kwietniu 1945 roku stworzono tzw. „Zjednoczony Ruch Robotniczy”, którego siłą kierującą byli komuniści. Ruch ten stał się dźwignią życia związkowego i wielu akcji ekonomicznych i politycznych.

W 1946 roku powołano Konfederację Pracy Brazylii, która stała się członkiem Konfederacji Pracy Ameryki Łacińskiej (CTAL) i wkrótce potem zmuszona była działać nielegalnie. Reakcja wystąpiła z kontrofensywą przeciw demokratycznym organizacjom ludzi pracy, szczególnie przeciw organizacjom robotniczym. Zniesiono prawa do strajków, zakaza-

no działalności Komunistycznej Partii Brazylii, Związku Młodzieży, Konfederacji Pracy Brazylii i organizacji związkowej robotników rolnych. Postępowi działacze zostali wykluczeni ze związków zawodowych, a na ich miejsce ministerstwo pracy skierowało ludzi „wypróbowanych”.

W 1959 roku odbyła się w Rio de Janeiro II ogólnopanstwowa konferencja organizacji związkowych przy udziale około 2 000 delegatów. Na konferencji omówiono dwa problemy, które mają bezpośredni wpływ na dalszy społeczny rozwój Brazylii. Chodziło o rewizję ustawy o ubezpieczeniu chorobowym i ustawy zabraniającej strajku.

III ogólnopanstwowa konferencja organizacji związkowych w 1960 roku stwierdziła, że umocniła się jedność działania pracujących, że rośnie ich bojowość, co przejawiało się w ostrych walkach strajkowych, które miały miejsce w ostatnich latach mimo istniejącego ustawodawstwa.

Centrala związkowa o zakresie ogólnopanstwowym nie istnieje w Brazylii do tej pory, ponieważ prawo nie dopuszczało do jej powołania. Jednak w walce o podstawowe żądania ludzi pracy rodzi się ruch ogólnonarodowy i postępuje proces jednoczenia się brazylijskich związków zawodowych. Do największych organizacji związkowych należą Narodowa Konfederacja Robotników Przemysłu (CNTI), Narodowa

Konfederacja Robotników Transportu Lądowego (CNTTT), Narodowa Konfederacja Pracowników Handlu (CNTC), Narodowa Konfederacja Pracowników Instytucji Kredytowych (CONTEC), Narodowa Federacja Pracowników Żeglugi (FNTM). Pierwsze trzy organizacje należą do Ogólnoamerykańskiej Regionalnej Organizacji MKWZZ (ORIT). Narodowa Konfederacja Pracowników Instytucji Kredytowych (CONTEC) jest autonomiczna.

**Bridges Harry** — postępowy, amerykański przywódca związkowy, przewodniczący Związku Zawodowego Robotników Portowych i Transportowych Zachodniego Wybrzeża USA. Bridges i jego związek są od dawna celem ataków reakcji i prawicowych przywódców związkowych z AFL—CIO.

**Bułgarskie związki zawodowe** — Rewolucyjne związki zawodowe zaczęły powstawać w Bułgarii w 1904 roku, kiedy to pod wpływem lewego skrzydła socjaldemokratycznej partii stworzono Powszechny Związek Zawodowy Robotników (ORPS). Charakterystyczną cechą rozwoju ruchu zawodowego w Bułgarii była jego rewolucyjność; organizacje związkowe powstawały i rozwijały się pod kierownictwem marksistowskiej partii klasy robotniczej i pod silnym wpływem rosyjskiego ruchu rewolucyjnego.

Powszechny Związek Zawodowy Robotników walczył o sprawy ludzi pracy, a jego wpływy

rosły nieustannie. W latach pierwszej wojny światowej związek pozostał organizacją klasy robotniczej. Odrzucił politykę „pokoju klasowego” i walczył o sprawy robotnicze, przeciw kredytom wojskowym. Związek sprzeciwiał się przyłączeniu się Bułgarii do którejkolwiek ze stron walczących. Powszechny Związek Zawodowy Robotników utrzymywał bliskie kontakty z Komunistyczną Partią Bułgarii, powstałą w maju 1919 r. W czasach dyktatury monarchistycznej, która ustaliła się w 1923 roku, związki zawodowe wraz z innymi organizacjami postępowymi zostały rozwiązane. W 1926 roku powstały na miejsce ORPS Niezależne Robotnicze Związki Zawodowe. Jednakże po przewrocie wojskowym w maju 1934 roku i te związki zawodowe zostały zlikwidowane, a rząd wojskowo-faszystowskiej klikki stworzył w 1935 roku Bułgarski Związek Robotniczy, do którego robotnicy zmuszeni byli się zapisywać.

W okresie władzy reakcji faszystowskiej (1934—1944) ruch zawodowy nie posiadał legalnego rewolucyjnego ośrodka. Dlatego partia komunistyczna powołała specjalną komisję, której zadaniem było kierowanie nielegalną działalnością rewolucyjnych działaczy robotniczych w ówczesnych rządowych związkach zawodowych.

Właśnie z członków tejże komisji powstał po wyzwoleniu Buł-

garii przez Armię Radziecką jesienią 1944 roku Tymczasowy Centralny Komitet Powszechnego Związku Zawodowego Robotników (ORPS), który od razu zaczął organizować rewolucyjne, demokratyczne związki zawodowe. Główną uwagę zwrócił komitet na zorganizowanie związków w podstawowych gałęziach przemysłu oraz przygotowanie ogólnokrajowej konferencji związkowej. Już z końcem 1944 roku istniały w Bułgarii 22 związki zawodowe, które zrzeszały około 200 000 członków. Do pierwszych związków zawodowych stworzonych po wojnie należały związki pracowników przemysłu tytoniowego i przemysłu włókienniczego.

W marcu 1945 roku odbył się w Sofii konstytucyjny zjazd Powszechnego Związku Zawodowego Robotników. Związki zawodowe aktywnie włączyły się do pracy w życiu gospodarczym i politycznym ludowo-demokratycznej Bułgarii. Pod kierownictwem partii komunistycznej, korzystając z doświadczeń radzieckich związków zawodowych, organizowały w całym kraju współzawodnictwo pracy o zwiększenie wydajności pracy, oszczędność surowców. Związki zawodowe wniosły duży wkład w dzieło socjalistycznej przebudowy gospodarki bułgarskiej i realizacji planów gospodarczych.

Obecnie związki zawodowe Bułgarskiej Republiki Ludowej to jednolita, masowa organizacja

ludzi pracy, która pod kierownictwem Komunistycznej Partii Bułgarii skierowuje całą swoją rozległą działalność na zbudowanie socjalizmu i komunizmu w kraju, utrwalenie międzynarodowej solidarności ludzi pracy, stworzenie jedności związkowej na całym świecie, zapewnienie trwałego pokoju między narodami.

Bułgarskie związki zawodowe zorganizowane są według zasady produkcyjnej. Członkiem organizacji związkowej może zostać każdy robotnik i pracownik umysłowy bez względu na przynależność polityczną, narodowość, płeć i wyznanie.

Najwyższym organem związków zawodowych jest zjazd, który odbywa się co 4 lata. Zjazd wybiera Centralną Radę Związków Zawodowych i komisję rewizyjną. Najwyższymi organami związków branżowych są zjazdy krajowe, które odbywają się co dwa lata.

1 stycznia 1962 roku bułgarskie związki liczyły 1 500 000 członków, zrzeszonych w 13 związkach branżowych (wobec 737 000 członków w roku 1954). 37 procent ogólnej liczby osób zrzeszonych w związkach to kobiety. W 1962 roku w związkach zawodowych działało ponad 400 000 aktywistów. Organ prasowy Centralnej Rady Bułgarii — dziennik „Trud”. Bułgarskie związki zawodowe są członkiem Światowej Federacji Związków Zawodowych.



## C

**Campos Juan** — wiceprzewodniczący Zjednoczonej Centrali Pracujących Chile (CUTCh).

**Casadei Giuseppe** — postępowy włoski działacz związkowy, były sekretarz Światowej Federacji Związków Zawodowych, przedstawiciel Włoskiej Powszechnej Konfederacji Pracy (CGIL).

**Cechowa zasada budownictwa związkowego** — reakcyjna zasada budowania (organizowania) ruchu zawodowego. Cechowe organizacje związkowe zrzeszają robotników wykwalifikowanych określonej wąskiej specjalności, bez względu na to, w jakiej fabryce są zatrudnieni. Zasada cechowa rozbija jedność ruchu zawodowego. Przeciwstawia robotników kwalifikowanych, z których w krajach kapitalistycznych rodzi się tzw. arystokracja robotnicza, szerokim masom mniej kwalifikowanych i niewykwalifikowanych robotników, których początkowo do związków cechowych nie przyjmowano w ogóle. Realizowanie cechowej zasady często sprawia, że robotnicy tej samej fabryki, ale różnych zawodów, są członkami różnych organizacji związkowych. Typowymi krajami o ruchu zawodowym organizowanym według zasady cechowej są Stany Zjednoczone Ameryki Północnej i Wielka Brytania. Przeciwnieństwem cechowej zasady organizacji związków zawodowych jest zasada produkcyjna.

**Cejłońska Federacja Pracy (CFL)** — organizacja związkowa pozostająca pod wpływem Cejłońskiej Socjalistycznej Partii Rewolucyjnej. Zrzesza robotników plantacji, kolejarzy, robotników pracujących w przemyśle olejarskim, a także urzędników instytucji publicznych. Federacja prowadzi politykę kompromisów z pracodawcami i odmawia współpracy z innymi organizacjami związkowymi (patrz Cejłońskie związki zawodowe).

**Cejłońska Federacja Związków Zawodowych (CTUF)** — największa organizacja związkowa w kraju, członek ŚFZZ. Decydujący wpływ mają w niej siły postępowe. Federacja jest dobrze zorganizowana i kieruje większością walk robotniczych Cejlonu o poprawę warunków materialnych i socjalnych, o całkowitą niezależność kraju. W 1961 r. federacja liczyła ponad 110 tys. członków (patrz Cejłońskie związki zawodowe).

**Cejłoński Kongres Demokratyczny (CDC)** — centrala związkowa, zrzeszająca około 150 000 ludzi pracy zatrudnionych głównie na plantacjach. Część kierownictwa kongresu stoi wyrażnie na pozycjach reformistycznych, druga część o poglądach lewicowych dąży do jedności działania z Cejłońską Federacją Związków Zawodowych (CTUF) i do połączenia obu centrali. CDC jest sekcją wchodzącą w skład

Cejlońskiego Kongresu Robotniczego (CWC).

**Cejloński Kongres Robotniczy (CWC)** — zrzesza ponad 300 000 robotników zatrudnionych na plantacjach. Spełnia w ruchu zawodowym Cejlonu rolę reakcyjną. Jest członkiem Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych (MKWZZ) (patrz Cejlońskie związki zawodowe).

**Cejlońskie związki zawodowe** — Na podstawie tzw. „ustawy o niezależności” z 1947 roku Cejlon stał się, od lutego 1948 roku, samodzielnym państwem w ramach Brytyjskiej Wspólnoty Narodów. W rezultacie wieloletniego wyzysku kolonialnego Cejlon pozostał krajem rolniczym. Gospodarka Cejlonu jest opanowana przez kapitał brytyjski.

Stopa życiowa mieszkańców Cejlonu jest bardzo niska. Klasa robotnicza stanowi nieznaczny ułamek ogólnej liczby mieszkańców. Walką cejlońskich ludzi pracy o ich prawa, o postęp społeczny kieruje Komunistyczna Partia Cejlonu powstała w latach drugiej wojny światowej. W kraju rozwija się ruch związkowy.

Ruch zawodowy na Cejlonie zaczął się rozwijać w latach dwudziestych obecnego stulecia. Pierwszy strajk wybuchł w roku 1927 wśród pracowników portowych w Kolombo, urzędników przedsiębiorstw państwowych, pracowników transportu. Strajkujący żądali podwyżki płac i poprawy warunków pracy. W tym

okresie powstał Ogólnocejloński Kongres Związków Zawodowych. W niedługim jednak czasie udało się rządowi skorumpować jego kierownictwo, tak że ruch zawodowy zamienił się w organizacyjną przybudówkę pracodawców. Ponieważ najbardziej bojowymi robotnikami w kraju byli Hindusi, koła rządzące przekształciły związki zawodowe w instrument wszechstronnej dyskryminacji skierowanej przeciw Hindusom. Dlatego też postępowi działacze związkowi walkę robotników skierowali nie tylko na wysuwanie żądań ekonomicznych, lepszych warunków płacy i pracy, lecz także walczyli przeciw dyskryminacji rasowej.

W 1940 roku powstała Cejlońska Federacja Związków Zawodowych (CTUF). Dopiero wtedy zaczęła się właściwie zorganizowana walka klasy robotniczej, pod postępowym kierownictwem. Federacja była bodaj pierwszą organizacją związkową, która nakreśliła sobie prawdziwie postępowe cele i zadania.

Cejlońska Federacja Związków Zawodowych stała się członkiem Światowej Federacji Związków Zawodowych i realizowała politykę ŚFZZ we własnym kraju. Dążyła wytrwale do zjednoczenia wszystkich pracujących Cejlonu i stała na czele antyimperialistycznych walk. Mimo wysiłku Cejlońskiej Federacji Związków Zawodowych, jednak ruch związkowy na Cejlonie jest bardzo

rozproszony. Każda partia polityczna ma tutaj swoją organizację związkową, a ich akcje w większości przypadków nie są koordynowane. W ruchu związkowym najpoważniejszą rolę odgrywa jednak Cejlońska Federacja Związków Zawodowych (CTUF). Wśród pozostałych organizacji związkowych dużą rolę odgrywają Cejlońska Federacja Pracy (CFL) oraz Cejloński Kongres Robotniczy (CWC). Brak jedności w ruchu zawodowym jest przyczyną niektórych niepowodzeń robotników w ich walce o słuszne żądania.

**Centrala związkowa** — zrzeszenie związków zawodowych różnych gałęzi w danym kraju (krajowa centrala związkowa) albo zrzeszenie organizacji związkowych różnych krajów (międzynarodowa centrala związkowa). Krajową centralą jest np. Powszechna Konfederacja Pracy we Francji (CGT), Amerykańska Federacja Pracy — Kongres Przemysłowych Związków Zawodowych w USA (AFL—CIO), Rewolucyjny Ruch Zawodowy Czechosłowacji (ROH) itd. Największą międzynarodową centralą związkową jest Światowa Federacja Związków Zawodowych.

**Centralna Organizacja Indonezyjskich Związków Zawodowych (SOBSI)** — największa i najważniejsza centrala związkowa w Indonezji. W 1960 roku zrzeszała 2,6 mln pracujących. Jest organizacją członkowską ŚFZZ. W

kierownictwie przeważają siły postępowe. SOBSI prowadzi politykę jedności narodowej, a w okresie wielkich walk politycznych i gospodarczych przewodzi umiejętnie masom pracującym. Głównym jej celem jest zjednoczenie wszystkich ludzi pracy i wszystkich warstw ludności w walce o utrzymanie niezależności kraju, przeciw ingerencji innych państw w sprawy wewnętrzne Indonezji oraz o poprawę materialnej sytuacji ludzi pracy.

SOBSI, podobnie jak i inne organizacje związkowe w kraju, wypowiedziała się za polityką rządu narodowego Indonezji, udziela mu pomocy w przezwyciężaniu trudności gospodarczych, wspiera jego politykę pozytywnej neutralności zmierzającą do utrzymania światowego pokoju.

SOBSI zdobyła sobie ogromny autorytet i uznanie zarówno narodu jak i rządu. W okresie przejmowania holenderskich przedsiębiorstw ujawniła się jako organizacja zarówno bojowa, jak i rozważna, broniąca interesów kraju. W ostatnich latach SOBSI dąży do tego, aby na czele narodowych przedsiębiorstw postawiono ludzi godnych zaufania oraz aby robotnicy współgospodarzyli zakładami pracy.

Na odcinku gospodarczym SOBSI wysunęła następujące postulaty:

— zwiększenie produkcji środków spożycia i artykułów konsumpcyjnych (głównie ryżu);

— polepszenie transportu;



— przeprowadzenie wielkich prac nawadniających w rolnictwie;

— podniesienie produkcji i wydajności pracy zarówno w sektorze państwowym, jak i w prywatnym;

— stabilizacja cen;

— podwyższenie płac;

— prowadzenie walki przeciw redukcjom.

SOBSI utrzymuje przyjacielskie kontakty z wszystkimi krajami obozu socjalistycznego i dąży do nawiązania stosunków z organizacjami związkowymi wszystkich krajów, szczególnie krajów azjatyckich i Dalekiego Wschodu (patrz Indonezyjskie związki zawodowe).

**Centralne Zrzeszenie Związków Zawodowych Finlandii (SAK)** — największa centrala związkowa w Finlandii. Została założona w 1930 roku, zrzesza około 250 000 członków. Zrzeszenie było organizacją członkowską ŚFZZ, ale wystąpiło z niej w 1957 roku i przystąpiło do MKWZZ. Utrzymuje przyjazne stosunki ze związkami zawodowymi krajów socjalistycznych.

Najwyższą instancją SAK jest zjazd, zbierający się raz na pięć lat. Kierowniczymi organami SAK, między zjazdami, są prezydium i sekretariat. Związki zawodowe są budowane na zasadzie cechowej. Siły postępowe w niektórych związkach zawodowych usiłują wprowadzić zasadę produkcyjną. Na czele związków zawodowych stoją komite-

ty wykonawcze wybierane na zjazdach związkowych. W poszczególnych okręgach SAK ma swoje lokalne organy ogólnozwiązkowe. Branżowe związki zawodowe mają także swoje organizacje w okręgach i w miastach. W zakładach pracy działają jedynie mężowie zaufania (patrz Fińskie związki zawodowe).

**CFL** — patrz Kanadyjska Federacja Pracy.

**CFTC** — patrz Francuska Konfederacja Chrześcijańskich Pracowników.

**CGIL** — patrz Włoska Powszechna Konfederacja Pracy.

**CGT** — patrz Powszechna Konfederacja Pracy.

**Chilijskie związki zawodowe** — Ruch związkowy zaczął się organizować w Chile na początku XX wieku. W 1909 roku powstała Wielka Federacja Robotnicza w Chile. W 1919 roku lewe ugrupowanie tej organizacji postanowiło zwołać zjazd, na którym powstała Robotnicza Federacja Chile, która stała się ogólnokrajową centralą proletariatu chilijskiego. W trzy lata później Federacja przyłączyła się do Czerwonej Międzynarodówki Związkowej — Profinternu.

W 1930 roku powstała Konfederacja Pracy Chile, która zjednoczyła związki zawodowe, reprezentujące różne nurty ruchu związkowego; później do Konfederacji wstąpiła również Robotnicza Federacja Chile. Konfederacja Pracy Chile była jedną z tych organizacji związkowych, z

których inicjatywy powstała w 1938 roku Konfederacja Pracy Ameryki Łacińskiej (CTAL).

Konfederacja Pracy Chile organizowała duże akcje w sprawie poprawy warunków socjalnych i łączyła te wystąpienia z walką o narodową niezależność kraju. W 1948 roku rząd Gonzaleza Videly zakazał działalności wszystkich organizacji postępowych, a więc i Konfederacji.

W 1947 roku została przy pomocy amerykańskich związków zawodowych powołana Federacja Robotników Chilijskich, na której czele stali prawnicy przywódcy.

W 1953 roku na ogólnokrajowym zjeździe związków zawodowych Chile została stworzona postępową organizacją związkową Zjednoczona Centrala Pracujących Chile (CUTCh). Wkrótce CUTCh stała się największą i najsilniejszą centralą związkową, jaka kiedykolwiek istniała w tym kraju. Cieszy się dużym uznaniem również i wśród nie zorganizowanych ludzi pracy.

CUTCh jest przekonywującym wzorem jedności mas pracujących również i dla pozostałych organizacji związkowych Ameryki Łacińskiej. Choć znajdują się tam ludzie o różnych przekonaniach politycznych (komuniści, socjaliści, radykałowie, anarchiści, chrześcijańscy demokraci), walczą zawsze wspólnie o interesy ludzi pracy.

W latach 1955—1957 przetrzymała CUTCh ciężką próbę. Po

strajku w 1955 roku, w którym wzięło udział 1,2 mln osób, aresztowani przywódcy CUTCh zostali po kilku miesiącach zesłani do obozu koncentracyjnego. Jednakże wspólne wystąpienia ludzi pracy pod kierownictwem CUTCh, przy współdziałaniu innych organizacji demokratycznych, zmusiły rząd do zwolnienia aresztowanych i do unieważnienia antyludowej i antyrobotniczej „ustawy o ochronie demokracji”.

Dużym wydarzeniem w działalności CUTCh był II zjazd zwołany w grudniu 1959 roku, który uchwalił program żądań w sprawie podwyżki płac, poprawy socjalnego zabezpieczenia i wprowadzenia prawodawstwa pracowniczego. Zjazd wypowiedział się jednomyślnie za reformą rolną i przeciw oddawaniu przedsiębiorstw państwowych prywatnym kapitalistom. Zjazd wypowiedział się za stworzeniem jednolitej, kontynentalnej organizacji związkowej w Ameryce Łacińskiej i wysunął wniosek o powołaniu przygotowawczego komitetu koordynacyjnego. Zjazd wypowiedział się za powszechnym rozbrojeniem, nawiązaniem dyplomatycznych i handlowych stosunków z wszystkimi krajami, potępił imperialistyczną politykę USA. Zjazd postanowił ponownie, że CUTCh pozostanie autonomiczną centralą związkową, ale będzie współpracowała z wszystkimi organizacjami związkowymi na świecie.

Mimo istnienia jednolitej centrali związkowej — CUTCh, chilijski ruch zawodowy jest jeszcze bardzo rozproszony. Znaczna część ludzi pracy nie jest zorganizowana w związkach zawodowych. W 1960 r. około 110 tysięcy robotników należało do autonomicznych organizacji związkowych. Największym autonomicznym związkiem zawodowym jest Konfederacja Marynarzy (COMACH), która wystąpiła z CUTCh. W Chile istnieje jeszcze rozłamowa centrala związkowa — Narodowa Konfederacja Pracy Chile (CNTCh), która jest członkiem Ogólnamerykańskiej Regionalnej Organizacji MKWZZ (ORIT).

Reakcja wytrwale dąży do rozbicia jedności związkowej, finansuje rozłamowe grupy wchodzące w skład ORIT, przekupuje przywódców związkowych, wysyła ich na „szkolenie” do USA i organizuje antykomunistyczne kampanie. Intensywną działalność rozłamową rozwija również kościół. Na czele walki chilijskich mas pracujących o poprawę warunków życia, przeciw hegemonii monopoli USA stoi Komunistyczna Partia Chile założona w 1922 roku (patrz Ameryka Łacińska. Związki zawodowe, Zjednoczona Centrala Pracujących Chile).

**Chrześcijański Ruch Zawodowy Niemiec (CGD)** — rozłamowa organizacja w Niemieckiej Republice Federalnej. Powstanie CGD w październiku 1955 r. na zjeździe w Essen, na którym było

obecnych 250 delegatów, było rezultatem wieloletnich usiłowań adenauerowskiej reakcyjnej Unii Chrześcijańsko-Demokratycznej (CDU), zmierzających do rozbicia jednolitego ruchu zawodowego w Niemczech Zachodnich. Liczebnie i znaczeniem CGD jest jednak organizacją niewielkiej wagi. W 1960 roku związek ten liczył 80—100 tysięcy osób. Zasadniczą bazą działania CGD jest Zagłębie Saary. CGD jest organizacją członkowską Międzynarodowej Konfederacji Chrześcijańskich Związków Zawodowych.

**Chińskie związki zawodowe** — Chińska Republika Ludowa powstała 1 października 1949 roku, w wyniku zwycięstwa rewolucji chińskiej.

Chińskie związki zawodowe powstały po I wojnie światowej. Działały one pod kierownictwem Komunistycznej Partii Chin, założonej w 1921 r. KP Chin zawsze poświęcała wiele uwagi ruchowi zawodowemu i otaczała go opieką. Wkrótce po konstytucyjnym zjeździe KP Chin postanowiono stworzyć organizacyjny ośrodek chińskiego ruchu zawodowego — Chiński Sekretariat Związków Zawodowych.

Z inicjatywy Chińskiego Sekretariatu Związków Zawodowych odbył się w maju 1922 roku w Kantonie I Ogólnochiński Zjazd Związków Zawodowych, w którym wzięło udział 162 delegatów reprezentujących ponad 200 000 zorganizowanych robotników chińskich, zrzeszonych w



ponad 100 związkach zawodowych 12 miast. Zjazd przebiegał pod hasłami walki przeciw imperializmowi, o ośmiogodzinny dzień pracy i poparcie ruchu strajkowego. Chiński Sekretariat Związków Zawodowych został uznany za ośrodek jednoczący związki zawodowe całych Chin, aż do czasu kiedy zostanie powołana ogólnokrajowa centrala związkowa.

Pod wpływem Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej zrodził się w Chinach potężny, masowy ruch robotniczy, który miał charakter wybitnie antyimperialistyczny. Coraz to wybuchały strajki w przedsiębiorstwach należących do zagranicznego kapitału. Przykładem stał się historyczny strajk marynarzy w Hongkongu w 1922 roku, który wywołał silną akcję solidarnościową wśród organizacji robotniczych całych Chin i nadał ogromny rozmach ruchowi robotniczemu i związkowemu.

Pod kierownictwem KP Chin ruch zawodowy w kraju od samego początku wstąpił na drogę walki klasowej. Prawo do tworzenia organizacji związkowych musieli chińscy robotnicy zdobywać w ciężkiej walce. Do największych akcji bojowych w obronie praw związkowych należał strajk kolejarzy na trasie Pekin — Chan-kchou w 1923 roku. Oddziały wojskowe zamordowały dziesiątki robotników, kilkaset osób zraniono, a setki aktywistów aresztowano i uwięziono.

Jednakże ani terror, ani represje nie mogły powstrzymać rozwoju ruchu zawodowego. Na II Ogólnochińskim Zjeździe Związków Zawodowych w Kantonie w maju 1925 roku reprezentowanych było już 165 związków, które zrzeszały 540 000 członków. Zjazd powołał Ogólnochińską Federację Związków Zawodowych i uchwalił, aby klasa robotnicza wraz z chłopstwem i innymi siłami rewolucyjnymi wzięły udział w pierwszych szeregach walki przeciw imperializmowi i feudalizmowi. Jednocześnie zjazd uchwalił o wstąpieniu Ogólnochińskiej Federacji Związków Zawodowych (ACFTU) do Czerwonej Międzynarodówki Związkowej.

Na III Ogólnochiński Zjazd Związków Zawodowych w maju 1926 roku w Kantonie przybyło 502 delegatów, reprezentujących 699 związków zawodowych, zrzeszających 1 241 000 ludzi pracy. Zjazd podkreślił, że w chwili obecnej najważniejszym zadaniem całej klasy robotniczej i jej organizacji związkowych jest udzielenie pomocy Ludowej Armii Rewolucyjnej w jej marszu na Północ.

IV Ogólnochiński Zjazd Związków Zawodowych w czerwcu 1927 roku w Chan-kchou, na którym było reprezentowanych 2 800 000 związkowców, potępił Czang-Kai-szeka i wezwał ludzi pracy do kontynuowania walki. W listopadzie 1929 roku odbył się nielegalnie V Ogólnochiński Zjazd

Związków Zawodowych w Szanghaju.

Na konstytucyjnym zjeździe ŚFZZ w zimie 1945 roku w Paryżu uczestniczyła delegacja reprezentująca związki zawodowe całych Chin.

W sierpniu 1948 roku, na rok przed ostatecznym zwycięstwem ludu chińskiego w walce wyzwolenczej, odbył się w Charbinie VI Ogólnochiński Zjazd Związków Zawodowych. Zjazd uchwalił, że aktualnym najważniejszym zadaniem klasy robotniczej Chin jest umocnienie solidarności robotniczej i powiązanie się z wszystkimi warstwami narodu w walce o zrzucenie jarzma imperiaлизму amerykańskiego i jego wspólników — reakcyjnej klikki kuomintangowskiej — i stworzenie Chińskiej Republiki Ludowej. W 1950 r. wydano w Chinach ustawę o związkach zawodowych.

W maju 1953 roku odbył się w Pekinie VII Ogólnochiński Zjazd Związków Zawodowych — pierwszy w wolnej Chińskiej Republice Ludowej. Brało w nim udział 830 delegatów, którzy reprezentowali 10 200 000 członków. Zjazd uchwalił, że najważniejszymi zadaniami związków zawodowych w okresie odbudowy kraju są: stałe pogłębianie świadomości politycznej ludzi pracy, umacnianie sojuszu robotniczo-chłopskiego, jednoczenie wszystkich warstw narodu do walki o wykonanie planów gospodarki narodowej, stałe podnoszenie materialnego i kulturalnego poziomu klasy ro-

botniczej i pozostałych ludzi pracy na bazie rozwoju produkcji, socjalistyczne uprzemysłowienie i zbudowanie w Chinach socjalizmu.

W walce o realizację i przekroczenie zadań pierwszego pięcioletniego planu rozwoju gospodarki narodowej (1953—1957) związki zawodowe mobilizowały ludzi pracy do szerokiego udziału w socjalistycznym współzawodnictwie pracy. W 1953 roku rozwinęły one szeroką kampanię pod hasłem „Frontem do produkcji”. W latach 1954—1955 związki organizowały współzawodnictwo, którego główną treścią było podniesienie poziomu techniki, doskonalenie jej, rozwijanie i rozpowszechnianie najlepszych doświadczeń ruchu racjonalizatorów. W 1956 roku na apel KP Chin: „Więcej, szybciej, lepiej i oszczędniej!” rozwinął się pod kierownictwem związków zawodowych potężny ruch współzawodnictwa pracy.

W grudniu 1957 roku odbył się VIII Ogólnochiński Zjazd Związków Zawodowych, który określił główne zadania organizacji związkowych w dalszej budowie socjalizmu, w realizacji drugiego planu pięcioletniego (1958—1962). Zjazd zajmował się m. in. problemami udziału ludzi pracy w zarządzaniu produkcją i podkreślił celowość systemu zebrań (konferencji) przedstawicieli robotników i pracowników, który został wprowadzony w życie po VII zjeździe KP Chin (1956).

Ogólnochińska Federacja Związków Zawodowych, która w 1960 r. zrzeszała ponad 20 mln członków, jest obecnie jedyną centralą związkową w Chinach. Jest członkiem ŚFZZ (patrz Ogólnochińska Federacja Związków Zawodowych).

**CISL** — patrz Włoska Konfederacja Pracowniczych Związków Zawodowych.

**CISNAL** — patrz Włoska Konfederacja Pracowniczych Narodowych Związków Zawodowych.

**Citrine Walter sir** — były czołowy przedstawiciel Kongresu Związków Zawodowych Wielkiej Brytanii (TUC), pierwszy przewodniczący ŚFZZ.

**CLC** — patrz Kanadyjski Kongres Pracy.

**CNV** — patrz Holenderskie związki zawodowe.

**Cool August** — wiceprzewodniczący Międzynarodowej Konfederacji Chrześcijańskich Związków Zawodowych (MKChZZ), przedstawiciel Konfederacji Chrześcijańskich Związków Zawodowych Belgii (CSC).

**Costa Rica. Kostarykańskie związki zawodowe** — Costa Rica jest zacofanym krajem rolniczym. Gospodarka Costa Rici, tej małej południowoamerykańskiej republiki jest opanowana w znacznym stopniu przez monopole USA. W Costa Rice dopiero od roku 1943 istnieje ustawa regulująca stosunki między pracodawcami i pracownikami najemnymi. Dawniej nie istniało żadne prawo

pracy. Dopiero po roku 1943 zaczęły powstawać związki zawodowe. Po 1948 roku, kiedy zmieniła się polityka rządu, rozpoczęły się ataki na ruch zawodowy i próbowano ograniczać ustawę z 1943 roku. Stopniowo zostały uchylone podstawowe prawa robotników: prawo do strajku, zawierania układów zbiorowych i inne.

W Costa Rice istnieją trzy centrale związkowe: „Rerum Novarum” (CCT), która jest członkiem Ogólnoamerykańskiej Regionalnej Organizacji MKWZZ, Narodowa Konfederacja Pracy (CNT) — niezależna centrala — i Powszechna Konfederacja Pracy Costa Rici (CGTC), która jest członkiem Konfederacji Pracy Ameryki Łacińskiej (CTAL). Powszechna Konfederacja Pracy Costa Rici dąży do zjednoczenia ruchu zawodowego w Costa Rice, ale pracownicze kierownictwo wymienionych wyżej dwóch central odrzuca wszelkie propozycje współdziałania (patrz Konfederacja Pracy Ameryki Łacińskiej).

**Cousins Frank** — sekretarz generalny Związku Zawodowego Pracowników Transportu i Robotników Niewykwalifikowanych, największego związku zawodowego w Wielkiej Brytanii.

**CTAL** — patrz Konfederacja Pracy Ameryki Łacińskiej.

**CTCR** — patrz Konfederacja Związków Zawodowych Rewolucyjnej Kuby.

**CUTCh** — patrz Zjednoczona Centrala Pracujących Chile.



**Cypryjska Federacja Tureckich Związków Zawodowych** — patrz Cypryjskie związki zawodowe.

**Cypryjskie związki zawodowe** — Po wieloletnich kolonialnych rządach brytyjskich dnia 18 sierpnia 1960 roku Cypr został proklamowany republiką.

Wskutek kolonialnego wyzysku kraju sytuacja ludzi pracy jest bardzo ciężka, gospodarka kraju zacofana. Według danych statystycznych w 1960 roku było na Cyprze około 12 000 osób częściowo lub całkowicie bezrobotnych, co stanowiło w przybliżeniu 5 proc. ludności pracowniczej.

W warunkach twardego reżimu kolonialnego ruch zawodowy na Cyprze w latach przedwojennych praktycznie nie istniał. W roku 1939 liczba osób zorganizowanych w związkach zawodowych nie przekraczała 2000. W trudnych politycznych i gospodarczych warunkach lat powojennych wśród ludzi pracy wzmożły się dążenia do zjednoczenia swych sił, co przejawiało się w rozwoju ruchu zawodowego.

Obecnie w kraju należy do związków zawodowych około 50 000 członków. Największą rolę w życiu związkowym na Cyprze odgrywa Ogólnocypryjska Federacja Pracy, która jest członkiem ŚFZZ. Prócz tej centrali istnieją tam jeszcze: Konfederacja Robotników Cypru, należąca do MKWZZ, Ogólnocypryjska Federacja Niezależnych Związków Zawodowych i Cypryjska Federa-

cja Tureckich Związków Zawodowych.

Rosnące wpływy i pozytywne efekty, jakie osiągnęła klasa robotnicza jednocząca się pod kierownictwem Ogólnocypryjskiej Federacji Pracy, wywołały gwałtowną reakcję wrogów ludzi pracy. Rozpętali oni kampanię terroru i zastraszenia sił postępowych w ruchu zawodowym. Reakcyjne bandy napadały na siedziby organizacji związkowych. W 1952 roku zostali zamordowani dwaj działacze związkowi. Na terror odpowiedziała Ogólnocypryjska Federacja Pracy wezwaniem do strajku generalnego w dniach 22 i 23 stycznia 1958 roku, w którym wzięło udział ponad 50 000 pracowników. Procesu jedności działania nie potrafiła reakcja zahamować. Na bazie wspólnego programu żądań ludzi pracy, zorganizowanych we wszystkich centralach związkowych, uzyskano częściową podwyżkę płac i ustawę o ubezpieczeniu społecznym (patrz Ogólnocypryjska Federacja Pracy, Konfederacja Robotników Cypru).

**Czechosłowackie związki zawodowe (ROH)** — Szybki rozwój gospodarczy Czechosłowacji umożliwił szybką socjalistyczną przebudowę kraju przy pomocy państw obozu socjalistycznego i w ścisłej z nimi współpracy. Czechosłowacka Republika Socjalistyczna już w 1960 roku należała do rzędu 10 najbardziej przemysłowo rozwiniętych krajów na świecie.

Kierowniczą siłą polityczną w Czechosłowackiej Republice Socjalistycznej jest Komunistyczna Partia Czechosłowacji (KPCz). Pod jej kierownictwem zbudowano w republice socjalizm.

Wiele wskaźników dotyczących rozwoju gospodarki, kultury i stopy życiowej w CSRS świadczy o tym, że prześcignęła niektóre wysoko rozwinięte kraje kapitalistyczne i obecnie jest jednym z przodujących państw na świecie.

Najbardziej masową organizacją ludzi pracy w Czechosłowacji jest Rewolucyjny Ruch Związkowy (ROH), zrzeszający ponad 4,5 mln członków.

Początki ruchu zawodowego w Czechosłowacji sięgają okresu, kiedy Czechy i Słowacja były częścią Monarchii Austro-Węgierskiej. Proletariat czeski i słowacki podlegał wtedy bezwzględnemu uciskowi politycznemu, społecznemu i narodowemu.

Pierwszymi przejawami zorganizowanego ruchu robotniczego były stowarzyszenia zapomogowe (kasy pomocy). Powstawały na początku XIX w., głównie wśród robotników zatrudnionych w przemyśle włókienniczym. Stowarzyszenia zapomogowe miały charakter cechowy i zrzeszały niewielką jedynie część robotników kwalifikowanych. Rzadko liczyły więcej niż 100 członków.

Organizacje związkowe zaczęły powstawać po 1870 roku, kiedy to rząd austriacki wydał tzw. Ustawę koalicyjną, która zniosła za-

kaz organizowania strajków i stowarzyszeń zapomogowych i umożliwiła tworzenie organizacji związkowych. Liczba organizacji związkowych szybko rosła.

Pod koniec XIX w. stowarzyszenia zawodowe zaczęły organizować okręgowe i ogólnokrajowe zjazdy według gałęzi przemysłu, a w 1893 roku powstała na ogólnozwiązkowym zjeździe w Wiedniu Centrala Związkowa dla Austro-Węgier.

Ruch zawodowy był przez długi okres ściśle powiązany z partią socjaldemokratyczną. Związki zawodowe Czech i Słowacji w pierwszym okresie były częścią ruchu zawodowego Austro-Węgier. Jednakże w rezultacie nacjonalistycznej polityki sił reformistycznych w końcu XIX w. nastąpił rozłam w ruchu zawodowym. W dążeniu do niezależności od centrali wiedeńskiej powstało w 1897 roku w Pradze Czechosłowackie Zrzeszenie Związkowe, a w dwa lata później powstały również niezależne związki zawodowe w Słowacji.

Historyczną datą w dziejach czechosłowackiego ruchu robotniczego był dzień założenia Komunistycznej Partii Czechosłowacji — maj 1921 roku. Komunistyczna partia stała się kontynuatorką wielkich tradycji rewolucyjnych czeskiego i słowackiego narodu, a w okresie międzywojennym prowadziła całą klasę robotniczą, cały lud pracujący do walki przeciw wyzyskowi i uciskowi kapitalistycznemu.

Charakterystyczną cechą ruchu zawodowego w burżuazyjnej Czechosłowacji było jego rozproszenie. Burżuazja popierała z całych sił dążenia separatystyczne, rywalizację między poszczególnymi organizacjami związkowymi, propagowała „niezależność” i „apolityczność” ruchu zawodowego.

Po zjeździe Socjaldemokratycznego Zrzeszenia Zawodowego, w styczniu 1922 roku, reformiści przywódcy zaczęli wykluczać grupy związkowe i całe związki z tej centrali. Siły postępowe zjednoczyły się w październiku 1922 roku i założyły Ogólnokrajowe Zrzeszenie Związków, tak zwane Czerwone Związki Zawodowe. Czerwone Związki Zawodowe były członkiem Czerwonej Międzynarodówki Związków Zawodowych (Profinternu), zrzeszały najbardziej postępowe siły ruchu zawodowego w burżuazyjnej Czechosłowacji. Realizowały w fabrykach słuszną politykę klasy robotniczej i dążyły do zjednoczenia wszystkich ludzi pracy i związków zawodowych w walce z wyzyskiem, o poprawę bytu mas pracujących.

Po V zjeździe KPCz w 1929 r. generalnym sekretarzem Czerwonych Związków Zawodowych został Antonin Zapotocky. Czerwone Związki Zawodowe były organizowane według zasady produkcyjnej.

Prawicowe elementy przeniknęły jednak do kierownictwa czerwonych organizacji związkowych, które z uporem odrzucały wszystkie propozycje partii komunistycznej w sprawie wspólnego działania i zjednoczenia w interesie ludzi pracy, nawet w okresie śmiertelnego zagrożenia republiki przez faszystów hitlerowski. W przeddzień II wojny światowej w Czechosłowacji było 2 387 000 ludzi zorganizowanych w związkach zawodowych.

Po haniebnym Monachium w 1938 r. Czerwone Związki Zawodowe zostały rozwiązane. Reakcyjne władze rozwiązały wszystkie postępowe związki zawodowe i stworzyły faszystowskie zrzeszenie „związkowe”. Już w czasie okupacji faszystowskiej (1939—1945) Komunistyczna Partia Czechosłowacji dążyła do stworzenia podstaw zjednoczonego ruchu zawodowego. Zjednoczone, antyfaszystowskie komitety robotnicze stały się fundamentem jednolitego ruchu zawodowego w wyzwolonej Czechosłowacji.

Wielką rolę w ruchu zawodowym Czechosłowacji odegrało organizacyjne zjednoczenie czeskich i słowackich związków zawodowych w 1946 roku.

Pierwszy ogólnokrajowy zjazd związków zawodowych w 1946 roku wybrał Centralną Radę Związków Zawodowych Czechosłowacji — kierowniczy organ jednolitej centrali związkowej, która otrzymała nazwę Rewolucyjny Ruch Zawodowy (ROH).

II zjazd Rewolucyjnego Ruchu Zawodowego (grudzień 1949)



zgodnie z uchwałami IX zjazdu Komunistycznej Partii określił miejsce związków zawodowych w budownictwie socjalizmu.

Rewolucyjny Ruch Zawodowy stał się ważnym czynnikiem w życiu społecznym ludowo-demokratycznej Czechosłowacji. Szczególnie silnie objawiła się siła zjednoczonego ruchu w czasie wydarzeń lutowych 1948 roku. Pamiętny zjazd rad zakładowych, w dn. 22 lutego 1948 roku, wystąpił zdecydowanie i jednomyślnie przeciw planowi reakcji i zażądał w interesie klasy robotniczej realizacji programu budowy socjalizmu opracowanego przez KPCz. Wkrótce po zdławieniu puczu kontrrewolucyjnego zostały zrealizowane wszystkie postulaty lutowego zjazdu rad zakładowych: została uchwalona nowa, postępową konstytucja; uprawomocniono powszechną instytucję ubezpieczeń; rozszerzono znacznie zasięg przedsiębiorstw uspołecznionych; spełniono żądania robotników rolnych. Konsekwentna, świadoma celu działalność Rewolucyjnego Ruchu Zawodowego pod kierownictwem KPCz przyczyniła się w ogromnej mierze do tego, że XI Zjazd Komunistycznej Partii mógł nakreślić piękny plan — zbudowania w szybkim tempie socjalizmu i że w 1960 roku mogła zostać uchwalona nowa konstytucja czechosłowacka, Konstytucja Socjalistycznej Czechosłowacji.

IV zjazd ROH, który odbył się w maju 1959 r., przyjął uchwały, ustalające zadania związków zawodowych w okresie zakończenia budowy socjalizmu. Uchwały te zmierzają w kierunku dalszego rozszerzenia praw organizacji związkowych, przede wszystkim w przedsiębiorstwach.

Rewolucyjny Ruch Zawodowy — jednolita organizacja związków zawodowych Czechosłowacji zrzesza członków na zasadzie dobrowoli bez względu na rasę, narodowość, płeć, wyznanie, zawód, przynależność polityczną.

Czechosłowackie związki zawodowe są zorganizowane według zasady produkcyjnej: wszyscy członkowie zakładowej organizacji związkowej jednego zakładu pracy są członkami jednego związku zawodowego. ROH zrzesza 14 branżowych związków zawodowych. Struktura ROH jest zarówno pionowa — poszczególne związki zawodowe i ich instancje w województwach, powiatach i zakładach pracy (zarządy), jak i pozioma — centralne, wojewódzkie, miejskie i powiatowe ogólnozwiązkowe instancje (rady związków) wybierane na odpowiednich konferencjach przez delegatów wszystkich branżowych organizacji związkowych.

Najwyższą instancją ROH jest ogólnozwiązkowy zjazd, który odbywa się przynajmniej raz na cztery lata. Zjazd wybiera centralną radę, która w okresie między zjazdami jest organem kierowniczym ROH oraz komisją re-

wizyjną; Centralna Rada Związków Zawodowych wybiera prezydium, a dla kierowania pracami bieżącymi sekretariat, którego członkami są przewodniczący oraz sekretarze Centralnej Rady Związków Zawodowych.

Na terenie Słowacji kieruje pracą związkową Słowacka Rada Związków Zawodowych, którą wybiera się na Słowackiej Ogólnozwiązkowej Konferencji. Rada jest krajowym organem ROH i w swej działalności kieruje się uchwałami Centralnej Rady Związków Zawodowych Czechosłowacji. Rady zakładowe wybiera się w przedsiębiorstwach liczących ponad 20 członków związków zawodowych raz do roku, w drodze głosowania tajnego. Najwyższym organem jest ogólne zebranie członków organizacji, na którym dyskutuje i podejmuje się uchwały w najważniejszych sprawach związkowych. Corocznie wybiera się komisję rewizyjną. Podstawowe organizacje związkowe zdobyły szerokie uprawnienia. Wspólnie z kierownictwem przedsiębiorstwa decydują o problemach, np. związanych z organizacją czasu roboczego, zmianą systemu płac, przyznawaniem i pozbawianiem premii, rozmieszczeniem kadr, zwalnianiem i przyjmowaniem pracowników. Organizacje związkowe kontrolują przestrzeganie przepisów w dziedzinie ustawodawstwa pracy i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy. IV zjazd związków zawodowych podkreślił konieczność

dalszego ulepszania struktury organizacyjnej ROH, skupienia działalności wyższych organów związkowych na okazaniu pomocy podstawowemu organizacjom związkowym w myśl zasady „frontem do przedsiębiorstwa”.

V zjazd związków zawodowych, który odbył się w maju w 1963 r., rozpatrywał problemy dalszego rozwoju społeczeństwa socjalistycznego i wzmocnienia polityczno-organizatorskiej działalności ruchu zawodowego Czechosłowacji.

Czechosłowackie związki zawodowe posiadają swoje wydawnictwo „Prace”. Organami prasowymi ROH są dwa dzienniki — czeski „Prace” o nakładzie 250 000 egzemplarzy, słowacki „Praca” oraz cały szereg innych centralnych, związkowych i zakładowych gazet i czasopism. Dla pracowników instancji związkowych ROH, Centralna Rada Związków Zawodowych wydaje dwutygodnik „Odborar” (Związkowiec). Dla zagranicy wydawany jest miesięcznik ilustrowany „Czechosłowackie Związki Zawodowe” w 7 wersjach językowych.

Czechosłowackie związki zawodowe są aktywnym członkiem Światowej Federacji Związków Zawodowych, utrzymują bliskie kontakty z związkami zawodowymi innych krajów.

**Czerwona Międzynarodówka Związków Zawodowych (Profin-tern)** — międzynarodowa centrala związkowa, która zrzeszała rewolucyjne związki zawodowe

różnych krajów w okresie międzywojennym. Została założona w 1921 roku z inicjatywy radzieckich związków zawodowych, kiedy reakcyjni przywódcy Międzynarodowej Federacji Związków Zawodowych (Międzynarodówki Amsterdamskiej) odmówili przyjęcia do tej centrali związkowej radzieckich związków zawodowych i innych postępowych organizacji, powstałych w latach rewolucyjnych 1917—1921. Dla poszczególnych gałęzi przemysłu powstały w ramach Czerwonej Międzynarodówki Związkowej tzw. Międzynarodowe Komitety (Interkomy).

W 1920 roku powstała w Moskwie Międzynarodowa Rada Związków Zawodowych, która przygotowała i zwołała I Kongres Czerwonej Międzynarodówki Związków Zawodowych. W Kongresie tym uczestniczyło 380 delegatów różnych ugrupowań: obok rewolucyjnych przedstawicieli klasy robotniczej byli reformiści i anarchosyndykaliści. Na I Kongresie Profinternu rozpatrywano problem stosunków między Profinternem a Komininternem, tj. stosunków między związkami zawodowymi a partiami komunistycznymi. W rezolucji, uchwalonej mimo odmiennego stanowiska anarchosyndykalistów, czytamy: „Podjąć wszelkie kroki do zespolenia rewolucyjnych związków zawodowych w jednolitą organizację bojową z jednolitym kierowniczym ośrodkiem — Czerwoną Międzynarodówką Związków Zawodowych,

nawiązać w miarę możliwości jak najbliższe kontakty z Międzynarodówką Komunistyczną (Komininternem) na zasadzie wzajemnej reprezentacji w organach wykonawczych jednej i drugiej Międzynarodówki”. Na II Kongresie Profinternu zmieniono tę rezolucję w tym kierunku, że Kominintern i partie komunistyczne miały oddziaływać na związki zawodowe za pośrednictwem komunistów pracujących w związkach zawodowych, a nie za pośrednictwem wzajemnej reprezentacji.

Inną ważną sprawą na I Kongresie było zajęcie stanowiska wobec innych, dawnych związków zawodowych. Wbrew poglądom niektórych delegatów, którzy wypowiadali się za rezygnacją z pracy w reformistycznych związkach zawodowych i proponowali założenie nowych związków zawodowych, zwyciężyła leninowska zasada, że przedstawiciele rewolucyjnej awangardy klasy robotniczej nie powinni odrywać się od mas. Ponieważ większa część ludzi pracy w Wielkiej Brytanii, Stanach Zjednoczonych i w innych krajach była zrzeszona w reformistycznych związkach zawodowych, obowiązkiem komunistów było prowadzenie działalności w tych właśnie organizacjach związkowych. Jednocześnie I Kongres postawił sobie za zadanie reorganizację cechowych związków zawodowych, według postępowej, produkcyjnej zasady. Wiele uwagi poświęcił I Kongres



sprawie udzielania pomocy ruchowi robotniczemu w krajach kolonialnych i zależnych.

Członkami Profinternu stały się centrale związkowe wielu krajów: Francji, Belgii, Holandii, Indonezji, Kanady, Chin, Kolumbii, Chile, Czechosłowacji itd. Ponadto do Profinternu należały również różne opozycyjne zgrupowania związków zawodowych z krajów kapitalistycznych, wśród nich „Ruch Mniejszości” (Wielka Brytania) i „Liga Propagandy Związkowej” (USA). Z Czerwoną Międzynarodówką Związków Zawodowych współpracowały również organizacje związkowe, które ze względu na sytuację polityczną w swoich krajach nie mogły oficjalnie zawiadomić o swoim członkostwie w Profinternie (organizacje związkowe Bułgarii, Finlandii, Rumunii, Egiptu, Turcji, Japonii). Na II Kongresie Profinternu byli obecni przedstawiciele związków zawodowych 41 krajów. Szeroko dyskutowano tam nad problemami związkowymi, aktywizacją ruchu zawodowego w krajach kolonialnych i zależnych. Ustalono następujące zadania:

— tworzenie produkcyjnych organizacji związkowych działających na gruncie walki klasowej;

— walka o równouprawnienie w pracy dla robotników tubylczych i robotników pochodzenia europejskiego;

— walka przeciw rasowym i narodowościowym przesądom w ruchu robotniczym;

— czynny udział w ogólnonarodowym ruchu wyzwolenicznym przeciw imperializmowi przy zachowaniu przez proletariat swojej polityki klasowej;

— kierowanie ruchem chłopskim.

Centralnym problemem w całej działalności Profinternu była konsekwentna walka o zjednoczenie międzynarodowego ruchu zawodowego. Czerwona Międzynarodówka Związków Zawodowych dążyła nieustannie do połączenia się z Międzynarodową Federacją Związków Zawodowych, albo chociaż do jedności akcji obu centrali związkowych w obronie żywotnych interesów ludzi pracy, przeciw naporowi imperializmu i rozbijającego się faszyzmu. W latach 1921—1927 Profintern na przykład przedłożył Międzynarodówce Amsterdamskiej dwadzieścia wniosków w sprawie jedności akcji, jednak prawicowi przywódcy Międzynarodówki Amsterdamskiej odrzucili wszystkie propozycje Profinternu. Stanowiska swego nie zmienili ani w czasie światowego kryzysu gospodarczego w latach trzydziestych, ani wówczas, gdy nad narodami zawisło śmiertelne niebezpieczeństwo faszyzmu i groźba wojny.

VII Kongres Kominternu w 1935 roku podkreślił, że jedynym warunkiem sukcesów w walce z faszyzmem jest jedność klasy robotniczej. Dlatego też głównym zadaniem związków zawodowych

i komunistów w tych związkach była nieustępliwa walka o jedność ruchu zawodowego i wszystkich ludzi pracy we wszystkich przedsiębiorstwach, we wszystkich gałęziach przemysłu, we wszystkich krajach na całym świecie. Podstawą jedności była walka przeciw faszyzmowi.

Kongres zalecił, aby mniejsze rewolucyjne związki zawodowe połączyły się z organizacjami reformistycznymi. W krajach, gdzie istniały silne rewolucyjne i reformistyczne związki zawodowe, kongres zalecił zwołanie zjazdu zjednoczeniowego na gruncie demokracji związkowej. W krajach,

gdzie rewolucyjne związki zawodowe miały pewną pozycję, komuniści dążyli do łączenia swoich związków zawodowych z organizacjami reformistycznymi na zasadzie równouprawnienia (Francja, Hiszpania). W krajach, gdzie rewolucyjne związki zawodowe były słabe, rozwiązywano je, a ich członkowie wstępowali indywidualnie do reformistycznych związków zawodowych.

Na początku 1938 roku przestało istnieć wiele sekcji Czerwonej Międzynarodówki Związków Zawodowych i w związku z tym Profintern przerwał swoją działalność.

## D

**DAG** — patrz Niemiecki Związek Zawodowy Urzędników.

**Dange S. A.** — wiceprzewodniczący ŚFZZ, generalny sekretarz Ogólnoindyjskiego Kongresu Związków Zawodowych (AITUC).

**Deakin Arthur sir** — były przewodniczący ŚFZZ, były sekretarz generalny Brytyjskiego Związku Zawodowego Pracowników Transportu i Robotników Niewykwalifikowanych.

**De Bock Nathalis** — sekretarz Powszechnej Federacji Pracy Belgii (FGTB).

**DGB** — patrz Zrzeszenie Niemieckich Związków Zawodowych (NRF).

**Deklaracja Narady Przedstawicieli Partii Komunistycznych i Robotniczych Krajów Socjalistycz-**

**nych** — ważny dokument międzynarodowego ruchu robotniczego. Deklaracja została jednomyślnie uchwalona na naradzie przedstawicieli 12 partii komunistycznych i robotniczych z obozu socjalistycznego, która odbyła się w dniach 14—16 listopada 1957 roku w Moskwie.

W Deklaracji głosi się, że głównym problemem naszej epoki jest przejście od kapitalizmu do socjalizmu oraz że rozwój całego świata uwarunkowany jest przebiegiem i wynikami współzawodnictwa dwóch systemów społecznych. Socjalizm wykazał, że jako system społeczny wyprzedza daleko kapitalizm. Zapewnił on takie tempo rozwoju sił wytwórczych, jakiego nie zna kapita-

lizm, oraz ogromny wzrost materialnego i kulturalnego poziomu ludzi pracy. Życie jest wyraźnym świadkiem tego, że imperializm chyli się ku upadkowi. Jego pozycja znacznie osłabła w wyniku rozpadu systemu kolonialnego. Ludzie pracy w krajach kapitalistycznych żyją obecnie w takich warunkach, które im dalej, tym bardziej ich przekonują o konieczności i nieuchronności przejścia do socjalizmu.

Deklaracja głosi dalej, że problem zażegnania niebezpieczeństwa wojny, pokojowego współistnienia stał się sprawą kluczową polityki światowej. Podkreśla jednak, że siły pokoju wzrosły na tyle, że istnieje realna możliwość zapobieżenia wojnie.

Uczestnicy narady uznali, że leninowska zasada pokojowej koegzystencji dwóch systemów leży u podstaw polityki zagranicznej państw socjalistycznych, jest podstawą przyjaźni i pokoju między narodami.

W Deklaracji mówi się, że w obecnej sytuacji szczególnie wielkie znaczenie ma umocnienie jedności i braterskiej współpracy państw socjalistycznych, komunistycznych i robotniczych partii wszystkich krajów, zwanie szeregów międzynarodowego ruchu robotniczego, narodowowyzwoleńczego i demokratycznego. Narada potwierdziła jedność poglądów partii komunistycznych i robotniczych w podstawowych zagadnieniach rewolucji socjalis-

tycznej i budowy socjalizmu na zasadach marksizmu-leninizmu.

Na naradzie podkreślono konieczność wzmożenia walki z kierunkami oportunistycznymi w ruchu robotniczym i komunistycznym, przede wszystkim z rewizjonizmem i dogmatyzmem. Jako główne niebezpieczeństwo w istniejących warunkach uznano rewizjonizm, przy czym jednak każda partia komunistyczna powinna sama określić, które niebezpieczeństwo jest dla niej groźniejsze.

Za najważniejsze zadanie obecnego okresu uważa się walkę o pokój. Przedstawiciele uczestniczący w naradzie partii komunistycznych i robotniczych oświadczyli, że będą popierać wysiłki wszystkich państw, partii, organizacji, grup i jednostek, które są za pokojem, przeciw wojnie, za pokojowym współistnieniem, za stworzeniem systemu bezpieczeństwa zbiorowego w Europie i Azji, za zaprzestaniem zbrojeń, za zakazem użycia broni jądrowej i eksperymentowania. W związku z tym uczestnicy narady podkreślili konieczność stworzenia antyimperialistycznego i antyfeudalnego frontu robotników, chłopów, drobnomieszczaństwa, burżuazji narodowej i innych patriotycznych sił demokratycznych.

Uczestnicy narady wyrazili głębokie przekonanie, że partie komunistyczne i robotnicze jednocząc swe szeregi i na tej podstawie jednocząc klasę robotni-



czą i narody wszystkich krajów, pokonają wszystkie przeszkody, stojące na drodze marszu naprzód i przyspieszą wielkie zwycięstwo postępu i pokoju, demokracji i socjalizmu na całym świecie.

**Deklaracja praw człowieka** — międzynarodowy dokument, uchwalony na sesji Organizacji Narodów Zjednoczonych 10 grudnia 1948 roku.

Deklaracja praw człowieka zawiera wyliczenie podstawowych praw, które powinny być zagwarantowane obywatelom wszystkich krajów niezależnych i zależnych, bez względu na ustrój, bez jakiegokolwiek dyskryminacji. W Deklaracji np. podkreśla się prawo każdego człowieka do życia, wolności i osobistego bezpieczeństwa. Zapewnia się równość wszystkich ludzi wobec prawa, swobodę poruszania się i wyboru miejsca zamieszkania na terenie danego kraju.

Respektuje się prawo każdego człowieka dojrzałego do założenia rodziny, swobodę przekonań, wyznania, wolności słowa, zebrań i prawo do zrzeszania się.

Dla ruchu zawodowego szczególne znaczenie mają te części Deklaracji, w których głosi się, że każdy człowiek ma prawo do pracy, swobodnego wyboru zawodu, ochrony przed bezrobociem, że wszyscy bez wyjątku mają prawo do równej płacy za równą pracę, że każdy człowiek jako członek społeczeństwa ma prawo do ubezpieczenia społecznego,

do odpoczynku po pracy i płatnego urlopu, prawo do wykształcenia. W rozdziale 23 mówi się, że „każdy człowiek ma prawo wraz z innymi ludźmi tworzyć organizacje związkowe i zrzeszać się w związkach zawodowych dla obrony swoich interesów”.

**Demokratyczny Ruch Zawodowy Grecji** — ugrupowanie postępowe, które rozwinęło swoją działalność w ramach Powszechnej Konfederacji Pracy Grecji. Nie dąży do stworzenia samodzielnej organizacji, ale przede wszystkim do prawidłowego wychowania działaczy i szeregowych członków ruchu zawodowego. Dzięki pryncypialnej krytyce polityki kierownictwa Powszechnej Konfederacji Pracy ten postępowy opozycyjny ruch zyskał duże wpływy w organizacjach robotniczych.

Demokratyczny Ruch Zawodowy nie należy oficjalnie do żadnej międzynarodowej centrali. Wypowiada się jednak za przywróceniem jedności ruchu zawodowego na szczeblu krajowym i międzynarodowym, utrzymuje łączność ze Światową Federacją Związków Zawodowych (patrz Greckie związki zawodowe).

**Demokratyczny Związek Robotników Indonezji (KBKI)** — według liczby członków, największa po SOBSI organizacja w Indonezji, zrzesza około 500 000 członków. KBKI został założony w 1952 roku i zrzesza przede wszystkim robotników zatrudnio-

nych na plantacjach. W międzynarodowym ruchu zawodowym zajmuje stanowisko neutralne i nie wchodzi w skład żadnej z organizacji międzynarodowych.

**Di Vittorio Giuseppe** — od 1949 roku, aż do swej śmierci (3 listopada 1957 roku) był przewodniczącym ŚFZZ. Sekretarz generalny Włoskiej Powszechnej Konfederacji Pracy (CGIL), wybitny przedstawiciel włoskiego i międzynarodowego ruchu robotniczego.

**Duńskie związki zawodowe** — Dania (Królestwo Dania) jest wysoko rozwiniętym krajem rolniczo-przemysłowym. Najważniejszą częścią gospodarki narodowej jest wysoko rozwinięte i zmechanizowane rolnictwo, nastawione głównie na produkcję hodowlaną oraz przemysł przetwórczy.

Pierwsze organizacje związkowe powstały w Danii w latach siedemdziesiątych ubiegłego wieku. W 1898 roku na zjeździe w Kopenhadze została założona Federacja Duńskich Związków Zawodowych. Na początku XX w. zrzeszała ona 25 procent osób zatrudnionych w Danii. Reformistyczne kierownictwo tej organizacji związkowej starało się sprowadzić ludzi pracy w Danii na drogę walki o drobne ustępstwa ekonomiczne i odwieść ich od walki politycznej. Jednakże mimo usiłowań związkowych przywódców, robotnicy przystępowali tłumnie do akcji strajkowych, które rozwijały się szczególnie

żywo w latach 1919—1920. W roku 1919 powstała Komunistyczna Partia Danii. W tym czasie szybko wzrosła liczba członków Federacji Duńskich Związków Zawodowych. W 1920 roku federacja obejmowała 55 związków zawodowych o liczbie 279 000 członków.

Federacja Duńskich Związków Zawodowych stała się silną organizacją, która w następnych latach prowadziła skuteczną walkę o interesy ludzi pracy.

W czasie okupacji hitlerowskiej, reformistyczni przywódcy związkowi zrezygnowali z walki przeciwko okupantowi. Jednakże szeregowi członkowie związków zawodowych stawiali czynny opór hitlerowcom i w czerwcu 1944 roku uczestniczyli w wielkim strajku powszechnym w Kopenhadze.

Po wyzwoleniu Danii Federacja Duńskich Związków Zawodowych wzrosła liczebnie. W 1945 roku liczyła już 623 000 członków i była jedną z organizacji założycielskich Światowej Federacji Związków Zawodowych. Prawicowi liderzy związkowi ulegając wewnętrznej i międzynarodowej reakcji wszelkimi sposobami przeszkadzali rozwijaniu postępowych tendencji w duńskim ruchu zawodowym. Reformistyczni przywódcy Federacji Duńskich Związków Zawodowych opowiedzieli się za planem Marshalla i w maju 1949 roku oznajmili, że federacja występuje ze ŚFZZ. Tego samego

roku federacja stała się członkiem Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych (MKWZZ).

**Dyskryminacja** — prześladowanie, poniżanie godności ludzkiej z powodu przynależności do niektórych ras, narodowości, partii politycznych, organizacji związkowych, za przynależność do określonej płci itp. Dlatego mówi się o dyskryminacji rasowej, politycznej, narodowościowej, wyznaniowej, o dyskryminacji kobiet, młodzieży itp.

Dyskryminacja przejawia się przy przyjmowaniu i zwalnianiu pracownika, przy ustalaniu płac, przyznawaniu swobód demokratycznych i praw związkowych, przy uczęszczaniu do instytucji publicznych oraz innych kulturalnych i socjalnych instytucji, w dostępie do nauki, do niektórych zawodów i stanowisk itd.

W wielu krajach kapitalistycznych do tej pory nie ustalono np. zasady „równej płacy za równą pracę” mężczyzn i kobiet, kobiety pracujące zarabiają znacznie mniej niż mężczyźni. W Stanach Zjednoczonych uważa się Murzynów za mniej wartościową rasę i są brutalnie dyskrymino-

wani w całym życiu publicznym, również i w ruchu zawodowym. Przyczyną dyskryminacji bywa np. w niektórych krajach kapitalistycznych przynależność lub sympatia do partii komunistycznej. Nieludzkiej dyskryminacji podlegają kolorowi tubylcy w Republice Południowo-Afrykańskiej.

Dyskryminację stosuje się również wobec wielu organizacji ludzi pracy. Reakcyjne rządy we Francji np. odmawiają postępowej Powszechnej Konfederacji Pracy (CGT) prawa reprezentowania francuskich ludzi pracy w międzynarodowych konferencjach pracy i w innych organizacjach. Trzeba przy tym wiedzieć, że chociaż CGT jest największą centralą związkową we Francji, prawo reprezentacji przyznane jest organizacjom reformistycznym i katolickim związkom zawodowym, znacznie mniejszym liczebnie od CGT.

W USA za realizowanie polityki postępowej wyklucza się z centrali związkowych całe organizacje związkowe, do których kierownictwa wybrani zostali w sposób demokratyczny działacze niewygodni władzom.

## E

**Ekonomiczne i socjalne prawa** — podstawowe prawa, przyznawane przez społeczeństwo swoim członkom, które w sposób zasadniczy kształtują warunki

życia i pracy ludzi. Należą do nich przede wszystkim: prawo do pracy, wynagrodzenie za pracę, odpoczynek po pracy, prawo do równej płacy za równą pracę,



prawo do płatnego urlopu, prawo do ochrony zdrowia, opieki lekarskiej, prawo do nauki, prawo do zabezpieczenia socjalnego pracujących i ich rodzin w przypadku choroby, starości, inwalidztwa, prawo własności osobistej, prawo do udziału w zarządzaniu gospodarką narodową itp.

W krajach obozu socjalistycznego są to prawa wprowadzone w życie. Są w większości zagwarantowane w konstytucji krajów socjalistycznych, a zakres ich stale rośnie i pogłębia się. W krajach świata kapitalistycznego prawa ekonomiczne i socjalne są często celem, o którego osiągnięcie walczą ludzie pracy oraz ich organizacje związkowe. Ekonomiczne i socjalne prawa pozostają w ścisłej współzależności z prawami człowieka, ze swobodami demokratycznymi i prawami związkowymi.

**Ekwadorskie związki zawodowe** — Republika Ekwadorska, na czele której zmieniały się stale rządy dyktatorskie, jest krajem bardzo zacofanym gospodarczo.

Gospodarkę narodową Ekwadoru opanowały amerykańskie monopole. Stopa życiowa mieszkańców jest bardzo niska. Komunistyczna Partia Ekwadoru wzywa naród do stworzenia jednolitego frontu ludowego, do walki przeciw reżymom dyktatorskim, panowaniu amerykańskich monopolu, do walki o lepsze warunki bytu.

Ruch związkowy Ekwadoru zaczął się rozwijać dopiero po

pierwszej wojnie światowej. Pierwsze organizacje związkowe powstały w latach dwudziestych. W maju 1944 roku, w czasie powstania ludowego, powstała postępowa Konfederacja Pracy Ekwadoru (CTE), która od swego zarania stała się celem prześladowań rządu i przedsiębiorców. CTE jest jedyną klasową organizacją ludzi pracy, zrzesza 400 000 członków (1961), jest członkiem Konfederacji Pracy Ameryki Łacińskiej (CTAL) i Światowej Federacji Związków Zawodowych.

We wrześniu 1957 roku odbył się w Guayaquil zjazd Konfederacji Pracy Ekwadoru, na którym podjęto uchwałę w sprawie umocnienia organizacji związkowych, wypowiedziano się za wzmożeniem walki o podwyżkę płac, o industrializację kraju, o reformę rolną, o swobodny handel ze wszystkimi krajami, o ochronę socjalną ludzi pracy, walki o faktyczną niezależność narodową. Ponadto istnieją następujące centrale: Konfederacja Katolickich Robotników Ekwadoru (CEDOC) — członek Międzynarodowej Konfederacji Chrześcijańskich Związków Zawodowych, Narodowy Front Pracy Ekwadoru i Związek Pracowniczy, które są członkami Ogólnoamerykańskiej Regionalnej Organizacji MKWZZ (ORIT). Konfederacja Katolickich Robotników, Narodowy Front Pracy Ekwadoru i Związek Pracowniczy są popierane przez rząd i przedsiębior-

ców i ze wszystkich sił odciągają ludzi pracy od walki klasowej.

**Encyklika Mater et Magistra** — patrz Międzynarodowa Konfederacja Chrześcijańskich Związków Zawodowych.

**Encyklika Quadragesimo Anno** — patrz Międzynarodowa Konfederacja Chrześcijańskich Związków Zawodowych.

**Encyklika Rerum Novarum** — patrz Międzynarodowa Konfederacja Chrześcijańskich Związków Zawodowych.

**ERO** — patrz Europejska Regionalna Organizacja MKWZZ.

**Europejska Regionalna Organizacja MKWZZ (ERO)** — jedna z terenowych organizacji

Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych (MKWZZ), posiada terenowe organizacje we wszystkich częściach świata, dzięki którym rozpowszechnia i ugruntowuje swoje wpływy. ERO, powołana w 1950 r., zrzesza organizacje członkowskie MKWZZ w Europie i koordynuje ich działalność w duchu reakcyjnej polityki kierownictwa MKWZZ. Siedzibą ERO jest Bruksela. Prócz Europejskiej Regionalnej Organizacji Międzynarodowa Konfederacja Wolnych Związków Zawodowych posiada również organizacje regionalne w Azji, Afryce i Ameryce. Generalnym sekretarzem ERO jest Walter Schevenels (Belgia).

## F

**„Fackföreningrörelsen”** — czasopismo Konfederacji Szwedzkich Związków Zawodowych, tygodnik wychodzący w Sztokholmie.

**FDGB** — patrz Zrzeszenie Wolnych Niemieckich Związków Zawodowych w NRD.

**Federacja Austriackich Związków Zawodowych (ÖGB)** — zjednoczona organizacja związkowa w Austrii. Zrzesza 16 związków zawodowych, które liczą ponad 1,5 mln członków.

Wewnątrz ÖGB istnieją grupy frakcyjne, odpowiadające głównym orientacjom politycznym w Austrii: socjalistyczna, ludowa (katolicka), frakcja jedności związkowej, której przywódcy są

w większości komunistami, i nie mająca znaczenia frakcja neofaszystowska.

Federacja Austriackich Związków Zawodowych była aż do rozłamu w międzynarodowym ruchu zawodowym członkiem ŚFZZ. Po 1949 roku zgodnie z decyzją swego pravicowego kierownictwa przeszła do MKWZZ. Postępowa frakcja jedności związkowej pozostała jednak wierna przynależności do Światowej Federacji Związków Zawodowych.

Charakterystycznym wyrazem polityki i działalności pravicowego kierownictwa Federacji Austriackich Związków Zawodowych były uchwały IV Zjazdu

ÖGB, który odbył się we wrześniu 1959 roku. Zjazd otwarcie i całkowicie wyrzekł się walki klasowej. Głównymi hasłami reformistycznych przywódców ÖGB na zjeździe były „współodpowiedzialność”, „umiarkowanie”, „społeczna współpraca”. W referacie programowym „O związkowych problemach naszej epoki” przewodniczący ÖGB Franz Olah oświadczył: „Związki zawodowe są wprawdzie i dzisiaj organizacjami bojowymi, jednakże zadania ich i metody pracy należy koniecznie zmienić. Związki zawodowe są bowiem obecnie organizacjami o dużym znaczeniu w państwie i to umożliwi im zdobywanie sukcesów bez długotrwałych walk i strajków”. Zamiast organizowania konsekwentnej walki w obronie żywotnych interesów ludzi pracy — pravicowi przywódcy ÖGB głoszą najróżniejsze teorie „pokojowej klasy robotniczej”, tłumią nastroje rewolucyjne w ruchu zawodowym i hamują sprawiedliwe walki klasy robotniczej, które według nich są przejawem „niebezpieczeństwa komunistycznego”.

Typowym wyrazem polityki „społecznej współpracy” pravicowego kierownictwa ÖGB jest tzw. komisja parytetowa, która została stworzona w 1957 roku z przedstawicieli związków zawodowych i pracodawców. Komisji tej zgodnie z oczekiwaniami udało się „ustabilizować” płace na ryzyko pracujących, ale nie udało się przeprowadzić u

„społecznego partnera” stabilizacji cen. Przy tym każde żądanie mas pracujących, dotyczące płac, trwania czasu pracy i innych ważnych spraw musi być najpierw przedkładane komisji, a dopiero po uzyskaniu przez nią zgody pracodawców, może nastąpić pertraktacja związku zawodowego z pracodawcą.

Organizacje członkowskie Federacji Austriackich Związków Zawodowych tworzą trzy wielkie grupy pracujących: robotnicy, urzędnicy przedsiębiorstw prywatnych i pracownicy administracji publicznej. Robotnicy zatrudnieni w przemyśle należą do związków zawodowych odpowiadających różnym gałęziom produkcji. Pracownicy przedsiębiorstw prywatnych są zrzeszeni w związku zawodowym urzędników prywatnych. Mniejszą grupę stanowią pracownicy tzw. wolnych zawodów, którzy mają własną organizację związkową. Istnieją także związki zawodowe dla różnych kategorii pracowników instytucji publicznych.

Najwyższą instancją ÖGB jest zjazd federalny, który zbiera się co cztery lata. Na zjazdy ÖGB delegatów mogą wysyłać jedynie komitety centralne związków zawodowych. Prawo przedkładania zjazdowi wniosków, zgodnie ze statutem, zastrzeżone jest wyłącznie dla prezydium ÖGB i komitetów centralnych poszczególnych związków zawodowych. Zjazd Federalny wybiera prezydium ÖGB, którego członkami są prze-



wodniczący, dwu wiceprzewodniczących, sekretarz generalny i komisja rewizyjna. Organem kierowniczym ÖGB między zjazdami jest prezydium złożone z członków prezydium zjazdu ÖGB i przedstawicieli poszczególnych związków zawodowych.

W każdym federalnym rejonie istnieje kierownictwo ÖGB, któremu podlegają ogólnozwiązkowe instancje okręgowe. Poszczególne związki zawodowe odbywają swoje zjazdy oraz mają swoje centralne, krajowe, okręgowe, powiatowe, a czasami i miejscowe organy. Podstawową komórką organizacyjną ÖGB są grupy fabryczne. Pracownicy poszczególnych przedsiębiorstw wybierają swoich mężów zaufania albo członków rad zakładowych, którzy tworzą równocześnie kierownictwo zakładowej grupy związkowej.

Wyższe organy ÖGB i poszczególnych związków zawodowych są w większości opanowane przez przedstawicieli frakcji socjalistycznej i ludowej (katolickiej). Postępowa frakcja jedności związkowej, wbrew demokratycznym zasadom ruchu zawodowego, z powodu sprzeciwu działaczy prawicowych nie posiada w wyższych instancjach żadnych przedstawicieli, mimo że wpływy jej w klasie robotniczej są znaczne (patrz Austriackie związki zawodowe).

**Federacja Duńskich Związków Zawodowych** — centrala związkowa Danii, zrzeszająca ponad 76 500 członków, w 69 związkach

zawodowych. Federacja Duńskich Związków Zawodowych była członkiem ŚFZZ, jednak w maju 1949 roku wystąpiła z ŚFZZ i wstąpiła do MKWZZ.

Duńskie związki zawodowe są bardzo rozdrobnione i tworzone według zasady cechowej. Struktura organizacyjna — podobnie jak w innych krajach skandynawskich — bazuje na organizacjach miejskich, które zrzeszają związkowców z różnych gałęzi przemysłu.

W 1945 roku, zgodnie z porozumieniem reformistycznego kierownictwa związkowego z kapitalistami, doszło do powołania „komitetów współpracy”, które działają w zakładach pracy i składają się z trzech przedstawicieli robotników, dyrektora fabryki i dwóch przedstawicieli administracji. Komitety te mogą proponować kierownictwu różnego rodzaju wnioski i postulaty, nie mogą jednak o nich samodzielnie decydować.

Federacja Duńskich Związków Zawodowych jest oddanym obrońcą polityki MKWZZ i współpracuje blisko z kierownictwem socjaldemokracji, która stanowi w kraju partię rządzącą. Głosi politykę pokoju klasowego, jest przeciw walce politycznej i kroczy drogą drobnych reform gospodarczych. W organizacjach lokalnych pracowników drukarni, robotników portowych itd. przejawia się jednak wpływ sił postępowych, które umieją skutecznie walczyć przeciw reformistycz-

nej polityce kierownictwa swej centrali związkowej, o utrzymanie pokoju czy też przeciw wyścigowi zbrojeń (patrz Duńskie związki zawodowe).

**Federacja Fińskich Związków Zawodowych (SAJ)** — odszczepieńcza centrala Finlandii, założona pod koniec 1960 roku, zrzesza 59 000 członków w 14 związkach zawodowych. Powstała w rezultacie rozłam, jaki dokonał się w fińskim ruchu zawodowym.

**Federacja Jordańskich Związków Zawodowych** — patrz Jordańskie związki zawodowe.

**Federacja Pracowników Oświaty (FEN)** — autonomiczna federacja we Francji, która zrzesza bezwzględnie większość pracowników szkolnictwa i zakładów szkolnych, przede wszystkim nauczycieli. Pod względem liczby swych członków i wpływów należy do najpoważniejszych organizacji francuskiego ruchu zawodowego. FEN nie wchodzi w skład żadnej ogólnokrajowej związkowej centrali we Francji (patrz Francuskie związki zawodowe).

**Federacja związkowa** — krajowa albo międzynarodowa centrala, zrzeszająca związki zawodowe jednej albo kilku gałęzi przemysłu. Czasami, np. we Francji, termin „federacja” ma znaczenie „związku zawodowego”, tj. ogólnokrajowej lub terytorialnej organizacji, zrzeszającej ludzi pracy tej samej gałęzi albo zawodu.

**Federacja Wolnych Zwią-**

**ków Zawodowych Luksemburga (FLWF)** — postępową centralą związkową w Luksemburgu, stojącą na platformie walki klasowej, broniącą konsekwentnie interesów klasy robotniczej. Liczba członków wynosi ponad 4000 osób. Federacja jest członkiem ŚFZZ (patrz Luksemburskie związki zawodowe).

**Federacja Związkowa Pracowników Republiki Panamskiej** — patrz Panamskie związki zawodowe.

**Federacja Związków Zawodowych Jawy (GSBI)** — centrala związkowa w Indonezji, założona w 1949 roku, zrzesza kilka związków zawodowych pracowników państwowych, zatrudnionych w ministerstwie spraw wewnętrznych, radiu, bankach i prokuraturze. Federacja zrzesza około 89 000 członków. W niektórych akcjach współdziała z Centralną Organizacją Indonezyjskich Związków Zawodowych (SOBSI). Nie należy do żadnej międzynarodowej centrali związkowej (patrz Indonezyjskie związki zawodowe).

**Federacja Związków Zawodowych Robotników i Pracowników Umysłowych Północnego Libanu** — zrzesza 14 organizacji związkowych północnej części Libanu i liczy około 10 000 członków. Należy do Konfederacji Arabskich Związków Zawodowych i ma charakter nacjonalistyczny (patrz Libańskie związki zawodowe).

**Filipińskie związki zawodowe** — Od 1946 roku Filipiny są formalnie niezależną republiką burżuazyjną, w rzeczywistości jednak pozostają pod przemożnymi wpływami USA.

Filipiny są państwem rolniczym i cała niemal ziemia uprawna należy do feudalnych ziemian, kościoła katolickiego i spółek amerykańskich.

Na skutek rządzenia się monopolami amerykańskimi sytuacja gospodarcza kraju jest niezbyt dobra. Stopa życiowa mieszkańców niska. W 1960 roku było na Filipinach ponad 2,5 miliona bezrobotnych.

Walka filipińskich mas pracujących o wolność kraju, o swoje prawa, walka, która zaczęła się z końcem ubiegłego stulecia, trwa dalej, mimo że napotyka ogromny opór. Komunistyczna Partia Filipin, która stała na czele tej walki, została w 1948 roku postawiona poza prawem.

Ruch zawodowy zaczął rozwijać się dopiero w 1918 roku. W 1935 roku powstała Narodowa Federacja Związków Zawodowych, w kierownictwie której znalazły się siły postępowe. Jednakże w czasie japońskiej okupacji organizacja związkowa została zlikwidowana, a masy pracujące przyłączyły się do ruchu oporu. Ruch ten rozwinął się ogromnie i po wojnie rozpoczął walkę z panowaniem amerykańskim.

Po drugiej wojnie światowej powstały na Filipinach trzy wielkie organizacje związkowe: Ko-

mitet Organizacji Robotniczych (CLO), Federacja Robotników Filipińskich i Narodowy Związek Chłoptwa, do którego należało ponad 300 000 robotników rolnych. W 1948 roku związki zawodowe na Filipinach zrzeszały około 480 000 członków.

Narodowy Związek Chłoptwa prowadził wielką akcję o reformę rolną. Jego działalność, podobnie jak i walka pozostałych organizacji związkowych przeszkadzały reakcyjnej polityce rządu. Dlatego też w 1948 roku, równocześnie z postawieniem poza prawem Komunistycznej Partii Filipin rząd zaatakował Narodowy Związek Chłoptwa zabraniając jego działalności. W kwietniu 1951 roku za organizację „wywrotowe” zostały uznane zarówno Komitet Organizacji Robotniczych, jak i Federacja Robotników Filipińskich. Obie organizacje rozwiązano, a ich przywódców Amado Hernandezza i Jose Nava zasądzono — pierwszego na dożywotnie więzienie, drugiego na karę śmierci. Rząd tłumił każdy przejaw działalności w obronie interesów pracowniczych. Po tym ataku frontalnym na ruch zawodowy liczba zorganizowanych członków związków zawodowych w latach 1950—1951 trzykrotnie zmniejszyła się. W miejsce prawdziwych związków zawodowych, broniących interesów ludzi pracy, rząd zorganizował na Filipinach marionetkowe organizacje związkowe, których kierownictwo wyznaczył sam. Obecnie



na Filipinach działają następujące większe związki: Filipińska Rada Związków Zawodowych (PTUC), zrzeszająca 83 000 członków w 49 związkach zawodowych, należy do MKWZZ; Filipińska Organizacja Robotników Transportu (PTWO), licząca 35 000 członków; Komitet Organizacji Robotniczych (CLO). Postępowe związki zawodowe zmuszone są działać nielegalnie.

**Finet Paul** — były przewodniczący MKWZZ, następnie dyrektor Europejskiej Unii Węgla i Stali, przedstawiciel reformistycznych, belgijskich związków zawodowych.

**Fińskie związki zawodowe** — Po zakończeniu II wojny światowej Republika Fińska prowadzi politykę neutralności, pokojowego współistnienia z wszystkimi krajami, bez względu na ich ustrój polityczny i system gospodarczy. Ma to dodatni wpływ na sytuację w kraju. Komunistyczna Partia Finlandii, założona w 1918 roku, pomaga w utrwalaniu przyjaźni narodów Finlandii i Związku Radzieckiego, występuje przeciw próbom powstrzymania demokratycznego rozwoju, walczy nieustępliwie o interesy ludzi pracy.

Organizacje związkowe zaczęły powstawać w Finlandii w latach osiemdziesiątych ubiegłego stulecia. Wielkiego rozmachu nabrała praca związków zawodowych w 1905 roku. Przejawiało się w niej skuteczne dążenie do zjednoczenia ruchu zawodowego

w jednej centrali, którą powołano w 1907 roku pod nazwą Zjednoczenie Związkowe Finlandii. Organizacja ta zrzeszała w pierwszych latach istnienia 18 000 robotników, a w 1917 roku liczyła już 156 000 członków. Po klęsce rewolucji robotniczej w 1918 roku fińskie związki zawodowe zostały rozwiązane. Mimo terroru i represji poszczególne organizacje wkrótce wznowiły swoją działalność, a Zjednoczenie Związkowe Finlandii zaczęło znowu powiększać swoje szeregi. Z chwilą opamiętania władzy w kraju przez koła reakcyjne organizacja ta została w 1930 roku rozwiązana.

Wkrótce potem, jeszcze w ciągu tego samego roku, partia socjaldemokratyczna założyła nowe centrum związkowe — Centralne Zrzeszenie Związków Zawodowych Finlandii (SAK), które kontynuowało działalność centrali związkowej z 1907 r. Po skończonej wojnie w 1945 roku SAK stało się członkiem ŚFZZ. Do końca 1948 roku na czele centrali znajdowali się ludzie postępowi; liczba członków związków zawodowych wynosiła ponad 340 000. Później kierownicze stanowiska w SAK zajęli prawicowi socjaldemokraci. Mimo to, dzięki inicjatywie komunistów, udało się jeszcze w 1956 roku przeprowadzić wspólną akcję, jaką był zakończony sukcesem strajk generalny.

Po strajku generalnym w fińskim ruchu zawodowym nastąpił głęboki kryzys. W 1957 roku SAK

wstąpiło do Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych. Rzeczywistym przywódcą związków było prawicowe kierownictwo partii socjaldemokratycznej, współpracującej z najbardziej reakcyjnymi siłami Finlandii. W interesie tych sił wzmożniła się prawica w kierownictwie socjaldemokracji, udało się im zahamować rozwój ruchu zawodowego i osłabić jedność działania. Tam, gdzie reakcji nie udało się opanować albo rozbić wewnętrznie organizacji związkowej, zakładano rozłamowe organizacje, aby osłabić poszczególne związki zawodowe, a tym samym i cały ruch zawodowy. W latach 1957—1958 wystąpiły niektóre związki zawodowe z SAK (urzędników, policjantów, nauczycieli szkół średnich, pracowników przemysłu poligraficznego i in.). W 1958 roku liczba związkowców zorganizowanych w prawicowych związkach wynosiła tylko 50 000. W 1963 r. SAK zrzeszało 228 836 członków w 26 związkach branżowych. Wydaje kwartalnik „Palkkatyöläinen”.

Usiłowania działaczy prawicowych zmierzające do rozbitcia związków zawodowych trwały i w następnych latach. W końcu 1960 roku została założona nowa, odszczepieńcza centrala związkowa, pod nazwą Federacja Fińskich Związków Zawodowych (SAJ), zrzeszająca 59 000 członków w 14 związkach branżowych (patrz Centralne Zrzeszenie Związków

Zawodowych Finlandii (SAK), Federacja Fińskich Związków Zawodowych (SAJ).

**FLWF** — patrz Federacja Wolnych Związków Zawodowych Luksemburga.

**FO** — patrz „Force Ouvrière” („Robotnicza Siła”).

„**Force Ouvrière**” (**FO**) — pełna nazwa: Powszechna Konfederacja Pracy — „Force Ouvrière”, reformistyczna centrala we Francji. FO powstała po rozbitciu, które spowodowali prawicowi przywódcy związkowi w Powszechnej Konfederacji Pracy (CGT) w 1947 roku. Za kulisami tego rozłamu kryły się francuskie monopole i aktywna pomoc reakcyjnych przywódców Amerykańskiej Federacji Pracy, od której FO otrzymała duże subwencje. „Force Ouvrière” jest organizacją francuskiej partii socjalistycznej w ruchu zawodowym. Wkrótce po swym powstaniu FO wypowiedziała się za amerykańskim planem Marshalla. Dla rozwinięcia swojej działalności FO otrzymała od rządu francuskiego w w pierwszych dwóch miesiącach swojego istnienia ogromną sumę pieniędzy. Przywódcy FO odrzucają jakąkolwiek współpracę z ŚFZZ i innymi rewolucyjnymi związkami zawodowymi. Są zwolennikami agresywnych bloków imperialistycznych, głoszą antykomunizm i popierają akcje antyradzieckie. Rozpowszechniają teorie reformistyczne o pokoju klasowym i hamują rozwój ruchu rewolucyjnego klasy robot-

niczej. W ostatnich jednak latach, w obliczu rosnącego sprzeciwu mas pracujących wobec ataków monopoli i reakcyjnej polityki rządu de Gaulla, kierownictwo FO zmuszone było liczyć się z nastrojami szeregowych członków swych organizacji i dość często zgadzać się na wspólne akcje z CGT.

W 1960 roku „Force Ouvrière” liczyła około 300 000 członków. Wchodzi w skład MKWZZ (patrz Francuskie związki zawodowe, Powszechna Konfederacja Pracy CGT).

**Frachon Benoit** — sekretarz generalny francuskiej Powszechnej Konfederacji Pracy (CGT), wiceprzewodniczący ŚFZZ.

**Frakcja jedności związkowej w austriackich związkach zawodowych** — patrz Austriackie związki zawodowe (ÖGB).

**Francuska Konfederacja Chrześcijańskich Pracowników (CFTC)** — centrala związkowa, która zrzesza na zasadzie socjalnej doktryny katolickiego kościoła pewną część francuskich robotników i pracowników umysłowych. Powstała w 1919 r. Jej założeniem ideowym jest współpraca klasowa z kapitalizmem. Konfederacja reprezentuje negatywne stanowisko do współpracy z rewolucyjnymi związkami zawodowymi, jednakże stanowisko jej jest bardziej umiarkowane niż postawa reakcyjnych przywódców reformistycznej „Force Ouvrière” (FO). CFTC w szeregu przypadków występowała wspólnie z CGT. Kon-

federacja zrzesza około 1 miliona członków, przewodniczącym jest Georges Levard. CFTC jest jedną z głównych organizacji członkowskich Międzynarodowej Konfederacji Chrześcijańskich Związków Zawodowych (MKChZZ) (patrz Francuskie związki zawodowe).

**Francuskie związki zawodowe** — Francja jest pod względem ekonomicznym rozwiniętym państwem kapitalistycznym, o wysokim poziomie przemysłu i rolnictwa. Posiada znaczne bogactwa naturalne. W produkcji rolnej Francja należy do przodujących krajów świata.

Gospodarkę francuską po drugiej wojnie światowej charakteryzowały głębokie sprzeczności między znacznym wzrostem produkcji a trudnościami w dziedzinie finansów i handlu zagranicznego. Burżuazja francuska, zamiast w sposób konstruktywny rozwiązać wspomniane trudności, poszła drogą wojen kolonialnych i uczestnictwa w agresywnych blokach imperialistycznych, głównie Paktu Północno-Atlantyckiego. Wojny indochińska i algierska odbiły się na wszystkich dziedzinach życia ekonomicznego — produkcji, inwestycjach, budżecie państwowym, walucie i handlu zagranicznym. Miały też negatywny wpływ na poziom życia ludzi pracy. W kraju wzrasta bezrobocie. W roku 1958 było we Francji 55 tysięcy bezrobotnych, gdy tymczasem w 1960 roku liczba bezrobotnych sięgała 133 000 osób. Płace realne spadły w 1962



roku w stosunku do roku 1958 o 6—9 proc. Bezustannie rośnie drożyzna. Długość dnia roboczego przewyższa średnio 8 godzin. Efektem wzmagającej się intensyfikacji pracy jest zwiększenie liczby nieszczęśliwych wypadków w przedsiębiorstwach.

Masy pracujące Francji walczą czynnie o swe prawa. W 1960 r. brało udział w 1494 strajkach 1071 tys. osób. W 1961 r. miało miejsce 2568 strajków, a liczba uczestników wynosiła 2605 tys. osób. Fała strajkowa bardzo narasta w ostatnich latach. Jednym z większych starć klasowych był strajk górników w Dekazeville, który trwał od grudnia 1961 r. do lutego 1962 r. Wiosną 1963 r. wybuchł w kraju potężny strajk górników, który zakończył się zwycięstwem strajkujących.

W pierwszych szeregach walki narodu francuskiego, przeciwstawiającego się wojnom kolonialnym i domagającego się wykorzystania wszystkich środków ekonomiki francuskiej w interesie postępu społecznego, stoi Komunistyczna Partia Francji.

Ruch związkowy we Francji jest podzielony. Najbardziej wpływowe i duże organizacje związkowe zrzeszone są w Powszechnej Konfederacji Pracy (CGT).

Prócz CGT istnieją we Francji: reformistyczna centrala związków CGT — „Force Ouvrière” (FO) powiązana z partią socjalistyczną; centrala katolicka — Francuska Konfederacja Chrześcijańskich

Pracowników (CFTC); Powszechna Konfederacja Kadr oraz szereg autonomicznych związków zawodowych, które nie należą do żadnej centrali związkowej. Do związków zawodowych we Francji należy 35 proc. wszystkich pracowników najemnych, z czego CGT obejmuje od 70—80 proc., „Force Ouvrière” — 10—15 proc., CFTC około 20 proc.

Różnym kierunkom ideowym francuskich związków zawodowych odpowiada też różna ich przynależność do międzynarodowych centrali związkowych: CGT jest członkiem Światowej Federacji Związków Zawodowych, FO jest członkiem Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych, a CFTC należy do Międzynarodowej Konfederacji Chrześcijańskich Związków Zawodowych.

Ruch zawodowy Francji posiada stare tradycje. Rewolucja francuska z 1789 roku zniósła dawne społeczeństwo feudalne, stworzyła warunki do rozwoju ustroju kapitalistycznego, a tym samym wzrostu proletariatu i ruchu robotniczego. Burżuazja usiłowała za wszelką cenę zakazać robotnikom organizowania się; w 1791 roku wydała słynną ustawę Le Chapeliera, zabraniającą zrzeszania się „obywateli według zawodów dla obrony wspólnych interesów”. Ustawa ta została jeszcze zaostrzona represyjnym ustawodawstwem XIX wieku. Do rewolucji 1848 r. robotnicy nie

posiadali żadnych praw politycznych.

Dopiero w 1864 r. strajki przestano uważać za działalność przestępczą, a w 1884 roku organizacje związkowe prawnie uznano.

Pierwsze organizacje robotnicze to zrzeszenia wzajemnej pomocy i stowarzyszenia oporu. W 1849 roku powstaje Związek Stowarzyszeń Bratnich, do którego w krótkim czasie wstąpiło prawie sto organizacji. W 1869 roku powstaje Federalna Izba Stowarzyszeń Robotniczych Paryża; podobne federacje powstają w Lyonie, Marsylii i Rouen.

Duży wpływ na dalszy rozwój ruchu robotniczego miała Komuna Paryska, będąca pierwszym w dziejach rządem klasy robotniczej, stanowiąca załazek państwa nowego typu, w którym związki zawodowe miały odegrać ważną rolę. Po upadku Komuny Paryskiej nastąpiły lata brutalnego ucisku, deportacji i aresztowań. Mimo to ruch robotniczy odradzał się szybko i rósł.

We Francji zaczęły się rozpowzechniać idee marksistowskie. Organizacje związkowe łączyły się w ogólnokrajowe związki — federacje. W 1876 roku powstała Federacja Cieśli, w 1881 — Federacja Drukarzy, w 1883 — Federacja Górników. Walka klasy robotniczej nabierała rozmachu, szerzył się ruch strajkowy. Jules Guéde i jego współpracownicy z powodzeniem propagowali socjalizm i wzywali do zrzeszania się klasy robotniczej. W pierw-

szym okresie powstały dwie centralne związkowe: Krajowa Federacja Związków Zawodowych (1886), która zrzeszała robotników według zawodów i gałęzi produkcji, i Federacja Giełd Pracy (1892), zrzeszająca robotników według miejsca pracy. W połowie 1895 roku liczba członków związków zawodowych we Francji wynosiła 419 172 zrzeszonych w 2 163 organizacjach związkowych.

Dnia 23 września 1895 roku odbył się w Limoges zjazd Krajowej Federacji Związków Zawodowych i Federacji Giełd Pracy, na którym powołano Powszechną Konfederację Pracy (CGT). W statucie uchwalonym przez VII zjazd konfederacyjny w 1902 roku w Montpellier CGT określa swe cele w następujący sposób:

— zrzeszać pracowników najemnych dla obrony ich moralnych, materialnych, gospodarczych i zawodowych interesów;

— zrzeszać wszystkich ludzi pracy, którzy uznają konieczność walki o likwidację pracy najemnej i kapitału bez względu na ich przekonania polityczne.

W przeddzień pierwszej wojny światowej CGT liczyła około 600 000 członków. Była jednak słaba organizacyjnie, rozproszona, co sprzyjało panującemu w niej anarchosyndykalizmowi. Na wypowiedzenie wojny w 1914 roku CGT nie odpowiedziała protestem, lecz świętym przymierzem przywódców związkowych z rządzącą burżuazją.

Między reformistycznymi przywódcami związkowymi a masami pracującymi doszło do rozłamu, który pogłębił się jeszcze po wojnie. Reformistyczni przywódcy związków zawodowych z Leonem Jouhaux kontynuowali i po wojnie politykę współpracy klasowej, planowali reformy w ramach ustroju kapitalistycznego.

Polityka reformistycznego kierownictwa związków budziła wśród mas członkowskich zdecydowaną niechęć i opór. Rewolucyjna, opozycyjna „mniejszość” stopniowo zdobywała wpływy w terenie. Na zjeździe CGT w Lyonie 1919 roku otrzymała 1/6 głosów, a we wrześniu w 1920 roku na zjeździe w Orleanie już 1/3 część wszystkich głosów; wówczas to „opozycyjna mniejszość” zaczęła organizować rewolucyjne komitety związkowe.

Z federacji i rad związków zawodowych, które opanowali zwolennicy reformistycznej „większości”, wykluczano członków opozycji, natomiast z organów opanowanych przez „opozycyjną mniejszość”, odchodzili zwolennicy „większości”, tworząc nowe federacje względnie rady związków zawodowych. Nie udało się „opozycyjnej mniejszości” uchronić jedności związkowej; „większość” w kierownictwie CGT dążyła do wykluczenia opozycji. Nastąpił rozłam. Przedstawiciele organizacji związkowych wykluczonych z CGT założyli na zjeździe w St-Etienne (25.VI. — 1.VII.1922) nowe centrum zwią-

kowe — Jednościową Powszechną Konfederację Pracy (Confédération Générale du Travail Unitaire — CGTU), która później przyłączyła się do Czerwonej Międzynarodówki Związkowej. W kierownictwie CGTU dużą rolę odgrywali komuniści.

Zasadnicze znaczenie dla dalszego rozwoju ruchu robotniczego we Francji miało powstanie partii komunistycznej. Na zjeździe partii socjalistycznej w Tours, w grudniu 1920 roku, większość delegatów wypowiedziała się za przystąpieniem do Międzynarodówki Komunistycznej i za nazwą komunistyczna partia. Mniejszość nie przyjęła tych wniosków i zorganizowała własną partię socjalistyczną. W okresie częściowej stabilizacji kapitalizmu, w latach ekonomicznego kryzysu i w następnych klasa robotnicza Francji była rozbita, a ruch związkowy rozdrobniony.

W 1922 roku istniało już we Francji kilka odłamów związkowych: rewolucyjna — Jednościowa Powszechna Konfederacja Pracy (CGTU); reformistyczna — Powszechna Konfederacja Pracy; Francuska Konfederacja Chrześcijańskich Pracowników, przy pomocy której kościół katolicki usiłował odwieść klasę robotniczą od walki rewolucyjnej; wiele drobnych autonomicznych organizacji związkowych.

Jednościowa Powszechna Konfederacja Pracy (CGTU), kierowana przez Komunistyczną Partię Francji, stała w pierwszych sze-



regach walki francuskiego proletariatu o jego ekonomiczne i społeczne żądania.

CGTU od momentu swego powstania prowadziła nieustającą walkę o przywrócenie jedności.

6 lutego 1934 r. francuscy faszyci wyszli na ulice Paryża z zamiarem przechwycenia władzy. Przeciw puczowi faszystowskiemu wystąpili robotnicy Paryża. 12 lutego na apel Komunistycznej Partii Francji został ogłoszony strajk powszechny, w którym wzięło udział około 5 mln osób. Pod wpływem szeregowych członków przywódcy partii socjalistycznej i centrali związkowych zmuszeni byli przystąpić do jedności działania z „komunistami i CGTU”. 27 lipca 1934 roku podpisano porozumienie o jedności działania między socjalistyczną a komunistyczną partią, które stało się ważnym czynnikiem stworzenia szerokiego antyfaszystowskiego frontu ludowego. 6 marca 1936 roku w Tuluzie nastąpiło zjednoczenie CGT i CGTU w jedno centrum związkowe pod nazwą CGT Francji. Przed zjednoczeniem CGTU i CGT liczyły 900 000 członków, a już w rok po połączeniu CGT obejmowała 5 mln członków.

Z inicjatywy partii komunistycznej w 1935 r. we Francji został stworzony Front Ludowy, w którym uczestniczyła także CGT. W wyborach do parlamentu w 1936 r. Front Ludowy odniósł wielkie zwycięstwo. Pod naciskiem związków zawodowych

przyjęto bardzo ważne ustawy: o ustanowieniu 40-godzinnego tygodnia pracy bez obniżki płac oraz o wprowadzeniu płatnych urlopów. CGT stanęła w obronie ludzi pracy w koloniach. Zjazd związków zawodowych obradujący w 1937 r. w Rabacie zażądał podwyżki płac i wprowadzenia ustawodawstwa pracy w koloniach.

Przed drugą wojną światową w 1937 r. w CGT zaznaczył się znowu rozłam, znowu pojawiła się rozbijacka grupa, która występowała z hasłami antykomunistycznymi i antyradzieckimi i solidaryzowała się z polityką monarchijską. We wrześniu 1939 roku reakcyjna większość usunęła z kierownictwa CGT komunistów. Jedność CGT była rozbita. We wrześniu 1939 roku rząd francuski zabronił działalności partii komunistycznej. W lipcu 1940 roku Konfederalny Komitet CGT, zebrany na terenie nie okupowanej Francji, odrzucił propozycje przymierza z Compiègne i wezwał organizacje związkowe i ich członków do walki z okupantem.

Dnia 9 listopada 1940 roku zostały rozwiązane CGT oraz chrześcijańska centrala CFTC. Kollaboracyjny rząd Pétaina zlikwidował demokratyczne swobody i prawa związkowe. Według wzorów faszystowskich powstawały syndykaty, zrzeszające pracodawców i robotników.

W walce przeciw faszystowskiemu okupantowi rodziła się jedność związkowa. Dnia 17 kwiet-

nia 1943 roku reorganizuje się Powszechna Konfederacja Pracy Francji, w oparciu o program Krajowej Rady Oporu. Dnia 18 sierpnia 1944 roku wydaje CGT w Paryżu, po długich przygotowaniach, odezwę wzywającą do strajku generalnego, do walki o wyzwolenie kraju. Do wezwania przyłączają się również chrześcijańskie związki zawodowe. 25.VIII 1944 roku stolica Francji była już oczyszczona od okupantów.

Po wyzwoleniu kraju CGT zorganizowała walkę o wzrost produkcji, o podniesienie stopy życiowej mas pracujących, o realizację ekonomicznych i społecznych postulatów ludzi pracy, o demokrację i obronę narodowej niezależności Francji.

Za udzieleniem poparcia imperializmowi amerykańskiemu wypowiedziała się znowu grupa rozbijacka, skupiona wokół czasopisma „Force Ouvrière” (Robotnicza Siła). W prezydium CGT grupę tę reprezentują głównie Léon Jouhaux i Robert Botheureau. Rozłamowcy żądali, aby CGT wypowiedziała się za planem Marshalla. Konfederalny Komitet CGT w grudniu 1947 roku odrzucił ten wniosek 857 głosami przeciw 127. W tym samym okresie liczba strajkujących wzrosła do 2,5 miliona osób. Rozłamowcy nie poprzestali jednak na tym, rozpoczęli tajemne pertraktacje z rządem i przedsiębiorcami oraz wzywali strajkujących do wznowienia pracy. W końcu, 19 grudnia 1947 roku, demonstracyj-

nie wystąpili z CGT, a 13 maja 1948 roku założyli odszczepieńczą centralę — Powszechną Konfederację Pracy — „Force Ouvrière” (CGT — FO).

Rozbicie doprowadziło do tego, że niektóre duże związki zawodowe stały się autonomiczne, jak np. Federacja Pracowników Oświaty (FEN).

CGT nigdy jednak nie pogodziła się z rozbiciem. Coraz to wzywała pozostałe związki zawodowe do wspólnych wystąpień i jedności działania w obronie interesów ludzi pracy. Na jednym z ostatnich zjazdów CGT nawoływała do rozpoczęcia rozmów związanych z przywróceniem jedności związkowej w kraju na podstawie Karty Jedności z 1936 roku i stawiała tylko jeden warunek: „przystąpienie do pertraktacji w sprawie zjednoczenia ruchu zawodowego bez jakiegokolwiek dyskryminacji politycznej, światopoglądowej i wyznaniowej” (patrz Powszechna Konfederacja Pracy (CGT), „Force Ouvrière” — (Siła Robotnicza), Francuska Konfederacja Chrześcijańskich Pracowników (CFTC), Federacja Pracowników Oświaty (FEN), Powszechna Konfederacja Kadr (CGC).

„Free Labour World” — oficjalny organ prasowy MKWZZ. Miesięcznik, wychodzi w Brukseli, w językach: angielskim, francuskim, niemieckim i hiszpańskim.

Fundusz Solidarności Międzynarodowej — został stworzony przy Światowej Federacji Związ-

ków Zawodowych, zgodnie z uchwałą IV Światowego Kongresu Związków Zawodowych (październik 1957) pod nazwą „Fundusz Solidarności Międzynarodowej Pracowników”. Fundusz jest przeznaczony na pomoc dla pracujących i ich organizacji związkowych w czasie walk o lepsze warunki bytowe, postępowo społeczny, w obronie praw związkowych i praw demokratycznych. Materialnej pomocy udziela się ludziom pracy i ich rodzinom w czasie strajków i innych akcji, ofiarom katastrof i wypadków w zakładach pracy, ofiarom antyrobotniczych prześladowań, na obronę prawną prześladowanych związkowców, związkom zawodowym w krajach kolonialnych i słabo rozwiniętych.

Wpływy na fundusz pochodzą ze zwyczajnych i nadzwyczajnych dobrowolnych składek organizacji członkowskich ŚFZZ, instytucji i osób. Do administrowania funduszem Komitet Wykonawczy ŚFZZ powołał komisję. Składa się ona z przewodniczącego, sekretarza generalnego i sekretarzy ŚFZZ, dwóch przedstawicieli Afryki, dwóch przedstawicieli obu części Ameryki, trzech przedstawicieli Europy, dwóch

przedstawicieli Bliskiego i Środkowego Wschodu i czterech przedstawicieli międzynarodowych zrzeszeń związków zawodowych przy ŚFZZ. Członkami komisji są również przedstawiciele tych związków zawodowych, które nie wchodzi w skład ŚFZZ.

Wsparcia z Funduszu Solidarności Międzynarodowej udziela się wszystkim pracującym i ich organizacjom bez względu na ich przynależność związkową, w sensie jak najszerszej pojętej solidarności robotniczej. Z tego Funduszu udzielono pomocy materialnej również ludziom pracy i organizacjom związkowym, które nie są członkami ŚFZZ, np. pracującym i związkom zawodowym Japonii, Belgii, NRF i krajów Ameryki Łacińskiej. Taki charakter Funduszu Międzynarodowej Solidarności przy ŚFZZ gruntownie różni się od podobnych instytucji, którymi dysponują inne międzynarodowe organizacje związkowe, szczególnie od Funduszu Solidarności Międzynarodowej przy MKWZZ, którego teren działania ogranicza się wyłącznie do organizacji członkowskich MKWZZ i służy do walki z tendencjami postępowymi w ruchu zawodowym.

## G

**Geijer Arne** — przewodniczący Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych (wybrany na V zjeździe

MKWZZ w Tunisie w 1957 roku, na VI zjeździe w Brukseli w 1959 roku i na VII zjeździe w zachodnim Berlinie w 1962 r.), sekretarz



generalny Konfederacji Szwedzkich Związków Zawodowych (LO).

**Generalna Rada Związków Zawodowych Japonii (SOHYO)** — ilością członków i znaczeniem najsilniejsza centrala związkowa w Japonii, zrzeszająca około 4 miliony członków z ogólnej liczby 6,6 miliona zorganizowanych w związkach zawodowych. SOHYO nie wchodzi w skład żadnej międzynarodowej organizacji związkowej, lecz utrzymuje przyjazne stosunki z ŚFZZ i jej organizacjami członkowskimi.

SOHYO powstała pierwotnie jako organizacja rozłamowa, ale pod naciskiem szerokich mas związkowych stopniowo stawała się skutecznym narzędziem walki klasy robotniczej o jej żywotne interesy. W kierownictwie tej organizacji w miarę upływu czasu duży wpływ zdobyli postępowi przywódcy, którzy przy udziale kół komunistycznych i lewicowego odłamu socjalistów opracowali program SOHYO.

Głównym punktem tego programu jest walka o podniesienie stopy życiowej ludzi pracy, przeciw antyrobotniczym ustawom, o zdobycie i respektowanie praw związkowych i swobód demokratycznych, przeciw bezrobociu, o utrzymanie i utrwalenie pokoju. Główną metodą walki SOHYO są strajki. Akcje strajkowe ludzi pracy Japonii są realizowane zgodnie z programem SOHYO, opracowanym na cały rok. Poszczególne etapy tej walki mają nazwy pochodzące od pór roku:

ofensywa wiosenna, walki letnie, ofensywa jesienna, boje noworoczne. Najpotężniejsze są akcje wiosenne i jesienne. Uczestniczy w nich zawsze kilka milionów pracujących.

Bojowe akcje SOHYO nabierają z każdym rokiem coraz większego znaczenia politycznego, choć socjalistyczne kierownictwo tej centrali niejednokrotnie już usiłowało zahamować walkę polityczną i przenieść jej ciężar na żądania ekonomiczne. Pod naciskiem ludzi pracy SOHYO zostało zmuszone, na przykład w czasie ofensywy wiosennej 1959 roku, domagać się oprócz normalnych żądań podwyżki płac i likwidacji bezrobocia przerwania przygotowań do reformy ustawy o kompetencjach policji wymierzonych przeciw działalności organizacji demokratycznych i unieważnienia paktu bezpieczeństwa zawartego między Japonią a USA.

W latach 1962—1963 SOHYO wysunęła hasła: niedopuszczenie przez ludzi pracy do powstawania amerykańskich baz łodzi podwodnych zaopatrzonych w broń jądrową; wycofanie 7-ej floty amerykańskiej z japońskich wód terytorialnych i wystąpienie z protestem przeciw wprowadzonemu przez koła rządzące ustawodawstwu antyzwiązkowemu.

W czasie masowych walk, które organizuje SOHYO, realizowana jest idea jedności działania ludzi pracy, członków związków zawodowych reprezentujących różne kierunki.

Z inicjatywy Generalnej Rady Związków Zawodowych Japonii powstał w styczniu 1959 roku Komitet Wspólnej Walki, w którym współdziałają przedstawiciele SOHYO i innych japońskich organizacji związkowych. Celem tego Komitetu jest koordynacja działalności i akcji podejmowanych przez związki zawodowe w obronie interesów ludzi pracy.

Pod jego kierownictwem miały miejsce wystąpienia proletariatu japońskiego w latach 1962—1963.

Bardzo charakterystyczną cechą Generalnej Rady Związków Zawodowych Japonii i całego ruchu związkowego w Japonii jest ścisła więź z aktywną walką całego narodu o pokój. O sile ruchu pokojowego w Japonii świadczy fakt, że już w 1956 roku ponad 36 milionów Japończyków podpisało proklamację przeciw zbrojeniom atomowym. Bazą organizacyjną japońskiego ruchu pokoju jest Japońska Rada Przeciw Zbrojeniom Atomowym i Wodnorodnym, która powstała głównie z inicjatywy SOHYO i posiada swoje filie w całej Japonii. SOHYO ma w tej radzie wpływ decydujący (patrz Japońskie związki zawodowe).

„Gewerkschaftliche Monatshefte” — czasopismo dyskusyjne zachodniemieckich związków zawodowych. Miesięcznik wydawany przez Zrzeszenie Niemieckich Związków Zawodowych (DGB) w Kolonii.

Ghańskie związki zawodowe — W 1957 roku brytyjska kolonia

Złote Wybrzeże wywalczyła niepodległość. W tym samym roku ogłoszono nowe niezależne państwo — Republikę Ghany w ramach Brytyjskiej Wspólnoty Narodów.

Ghana jest krajem gospodarczo zacofanym. W gospodarce narodowej przeważa produkcja rolna. Rząd Ghany realizuje obecnie drugi plan rozwoju kraju (pierwszy w latach 1951—1957) ogłoszony na lata 1959—1964, który ma za zadanie rozwinąć przemysł, zwiększyć wydobycie bogactw naturalnych, rozwinąć rolnictwo i zbudować sieć szkół.

Ruch związkowy zaczął się rozwijać na Złotym Wybrzeżu dopiero w latach czterdziestych obecnego stulecia i od pierwszych dni stał na czele walki narodowowyzwoleńczej. W 1949 roku powstała centrala związkowa — Kongres Związków Zawodowych — zrzeszająca około 35 000 członków. W toku walki o polepszenie warunków życiowych mas pracujących, która przejawiała się w szeregu strajków masowych, związki zawodowe Złotego Wybrzeża uwalniały się od wpływów trade-unionizmu angielskiego, który usiłował osłabić młody ruch związkowy.

Wielkim wydarzeniem w rozwoju ruchu zawodowego był strajk zorganizowany przez Związek Urzędników Instytutu Meteorologicznego w drugiej połowie 1949 roku.

Rząd zaatakował Kongres Związków Zawodowych. Ogłosił mia-

nowicie, że pracownicy Instytutu Meteorologicznego, który jest instytucją publiczną, nie mają prawa strajkować i wszystkich strajkujących zwolnił z pracy. Po trzech miesiącach bezskutecznych pertraktacji związku zawodowe ogłosiły w dniu 7 listopada 1950 roku strajk generalny. Strajkujący żądali przyjęcia do pracy 80 zwolnionych pracowników i żądanie to powiązali z postulatem politycznym, aby Złotemu Wybrzeżu nadać prawa dominium.

Rząd ogłosił stan wyjątkowy. Wielu uczestników strajku zwolniono z pracy, a przywódców związkowych aresztowano. Jednakże strajk generalny przyniósł efekty. Miał wpływ na wyniki wyborów, które odbyły się w 1951 roku. Na Złotym Wybrzeżu został wybrany rząd, składający się wyłącznie z Afrykańczyków. Między wybranymi przedstawicielami narodu znalazło się wielu działaczy związkowych.

Wzrost walk antykolonialnych zarówno na Złotym Wybrzeżu, jak i w koloniach afrykańskich zaniepokoił Kongres Związków Zawodowych Wielkiej Brytanii (TUC), a zwłaszcza MKWZZ, która usiłowała umocnić swoje wpływy w tej kolonii brytyjskiej. Kiedy w akcji prewencyjnej urzędów brytyjskich usunięto postępowych przywódców związkowych, zwolennicy kolonizatorów, którzy zagarnęli władzę w Kongresie Związków Zawodowych,

przeszli do otwartej współpracy z urzędami kolonialnymi i MKWZZ. Postępowi działacze związkowi, którzy pozostali na wolności, założyli tzw. związek bezrobotnych Złotego Wybrzeża, który podjął kroki o przyjęcie do pracy zwolnionych pracowników. W sierpniu 1951 roku związek ten przekształcił się w Zrzeszenie Ghańskich Związków Zawodowych.

W nowym, niezależnym państwie związki zawodowe zjednoczyły się pod nazwą Kongres Związków Zawodowych Ghany. Na XIV konferencji Kongresu Związków Zawodowych Ghany w 1958 r. podjęto uchwałę o gruntownej przebudowie ruchu zawodowego, zgodnie z potrzebami niezależnego państwa. W 1959 roku uchwalono nowy statut centrali związkowej Ghany. 108 drobnych związków zawodowych złączyło się w 16 większych.

Kongres Związków Zawodowych Ghany liczył w 1960 roku około 400 000 członków.

Stał się organizacją członkowską Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych; jednakże w 1960 roku wystąpił z MKWZZ i obecnie jest jednym z największych przeciwników jej polityki w Afryce.

**Giełdy pracy** — poprzedniczki obecnych miejskich i departamentalnych rad związków zawodowych we Francji. Spełniały one w istocie funkcje ogólnozwiązkowych organów w dużych ośrodkach. Powstały z inicjatywy pra-



codawców i na początku zajmowały się dostarczaniem pracy. Jednakże działacze robotniczy uczynili z nich wkrótce proletariackie ośrodki wychowania i operatywne punkty walki przeciw pracodawcom. Giełdy pracy rozwijały działalność oświatową, organizowały kluby robotnicze, biblioteki, imprezy dla robotników itd. Pierwsza giełda pracy powstała w Paryżu w 1887 roku. W 1892 roku z miejskich giełd pracy wyłoniła się Federacja Giełd Pracy. W późniejszych latach połączyła się ona z Krajową Federacją Związków Zawodowych tworząc Powszechną Konfederację Pracy (CGT) (patrz Francuskie związki zawodowe).

„Głos Pracy” — pismo codzienne związków zawodowych w Polsce.

**Gompers Samuel** — reakcyjny amerykański przywódca związkowy, jeden z założycieli Amerykańskiej Federacji Pracy (AFL) i jej przewodniczący do 1924 r.

**Gospodarczo-Społeczna Rada ONZ** — jest obok Ogólnego Zgromadzenia, Rady Bezpieczeństwa, Rady Powierniczej, Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości i Sekretariatu, jednym z głównych organów Organizacji Narodów Zjednoczonych. Składa się z 18 członków wybieranych przez Zgromadzenie Ogólne ONZ. Międzynarodowe organizacje związkowe, w tym również ŚFZZ, uczestniczą w pracach Rady Gospodarczo-Społecznej z głosem doradczym.

Rada Gospodarczo-Społeczna może, zgodnie z Kartą ONZ, opracowywać studia i referaty o międzynarodowych zagadnieniach ekonomicznych, społecznych, kulturalnych, zdrowotnych, wychowawczych oraz innych problemach i przedkładać je, wraz z wnioskami, Zgromadzeniu Ogólnemu, członkom ONZ i odpowiednim instytucjom specjalistycznym. Jej głównym zadaniem jest opracowywanie założeń, mających na celu obronę i poszanowanie praw ludzkich i swobód oraz praw związkowych (patrz Międzynarodowa Organizacja Pracy).

**Grassi Luigi** — były sekretarz ŚFZZ, przedstawiciel Włoskiej Powszechnej Konfederacji Pracy (CGIL).

**Greckie związki zawodowe** — Powojenne rządy królewskie w Grecji prowadziły politykę reakcyjną, prześladowały siły postępowe i ograniczały prawa i swobody demokratyczne. Komunistyczna Partia Grecji, założona w 1918 roku w okresie wojny domowej, została rozwiązana w 1947 roku i do tej pory działa nielegalnie. Partia dąży do zjednoczenia sił patriotycznych, do walki o demokratyzację kraju. Stopa życiowa robotników jest niska i stale rośnie bezrobocie.

Organizacje związkowe zaczęły powstawać w Grecji na początku XX stulecia. Dzięki nim robotnicy doczekali się wydania pierwszych bardziej postępowych ustaw.

W 1918 roku został zwołany zjazd konstytucyjny Powszechnej Konfederacji Pracy, która zrzeszała wtedy około 65 000 pracowników. W Powszechnej Konfederacji Pracy (GSSE) nastąpił jednak wkrótce rozłam. W centrali działały grupy popierające współpracę z pracodawcami i pravicowymi partiami politycznymi. Po pewnym czasie grupa reprezentująca postępowe poglądy pozostała w mniejszości. W 1934 roku istniały w Grecji aż trzy centrale związkowe: Powszechna Konfederacja Pracy, którą uznawał rząd, Konfederacja Unionistyczna i Niezależna Centrala Stratisa. Po przewrocie, do którego doszło 4 sierpnia 1936 roku, i nastaniu dyktatury Metaxasa, zostały uniemożliwione jakiegokolwiek przejawy działania ruchu robotniczego.

Po drugiej wojnie światowej, która doświadczyła ciężko Grecję, i po zakończeniu wojny domowej kontynuowano przedwojenną praktykę działalności związkowej charakteryzującej się przesładowaniem wszystkiego co postępowe, pod pretekstem walki przeciw „czerwonemu niebezpieczeństwu”. GSSE udało się połączyć różne frakcje jedynie na platformie antykomunistycznej, a nigdy do walki o żywotne interesy ludzi pracy.

Chociaż kierownictwo GSSE, wybrane na kolejnym zjeździe w 1945 roku, było wyłącznie pravicowe, nie dogadzało ono jeszcze rządowi. Rząd odwołał to kie-

rownictwo i obsadził całą Powszechną Konfederację Pracy swoimi ludźmi. Od tej pory rząd grecki kontroluje całą działalność GSSE, szczególnie działalność wyższych instancji i rozstrzyganie podstawowych problemów. Ponadto grecki ruch zawodowy ulega coraz bardziej rosnącemu uciskowi reakcji zagranicznej, szczególnie amerykańskiej. W konsekwencji greckie związki zawodowe coraz bardziej stają w kolizji z klasą robotniczą.

Siły reakcyjne Grecji, szczególnie w ostatnich latach, gwałtownie zaatakowały siły postępowe w ruchu robotniczym. Naruszane są prawa związkowe i podstawowe swobody demokratyczne. Tysiące związkowców greckich uwięziono lub zmuszono do opuszczenia kraju. W tych warunkach grupy działaczy postępowych zmuszone są działać nielegalnie i ograniczać swoją aktywność w obronie interesów ludzi pracy. Samą GSSE osłabiają spory wewnętrzne i rywalizacja trzech frakcji, z których dwie są skrajnie pravicowe.

W ramach Powszechnej Konfederacji Pracy działa również Demokratyczny Ruch Zawodowy. Ugrupowanie to nie dąży wprawdzie do stworzenia samodzielnej organizacji, ale dzięki celnej krytyce polityki kierownictwa związkowego zdobywa sobie coraz większe znaczenie i wpływy w organizacjach związkowych.

Demokratyczny Ruch Zawodowy nie należy oficjalnie do za-

dnej międzynarodowej centrali związkowej. Wypowiada się jednak za odrodzeniem jedności związkowej w skali krajowej i międzynarodowej, utrzymuje w tych sprawach kontakty ze Światową Federacją Związków Zawodowych (patrz Powszechna Konfederacja Pracy Grecji).

**Green William** — wielokrotnie przewodniczący Amerykańskiej Federacji Pracy (AFL) w latach 1924—1952. Jego następcą został George Meany.

**Griszyn Wiktor Wasiliewicz** — przewodniczący Wszechzwiązkowej Centralnej Rady Związków Zawodowych ZSRR (WCSPS), wiceprzewodniczący ŚFZZ.

**Gwatemalskie związki zawodowe** — W 1839 roku Gwatemala ogłosiła się niezależną republiką, ale w miarę upływu czasu poddawała się coraz bardziej wpływowi imperializmu amerykańskiego. Przeciw hegemonii amerykańskich monopolii wystąpiła Gwatemala w 1950 roku, kiedy uchwalono ustawę o reformie rolnej. Zgodnie z ustawą upaństwowione zostały przedsiębiorstwa i plantacje monopolii zagranicznych, głównie północnoamerykańskiej spółki United Fruit.

W tym zacofanym kraju rolniczym, całkowicie uzależnionym od USA, po drugiej wojnie światowej zostało stworzone jedyne centrum związkowe — Powszechny Związek Pracujących Gwatemali (CGTG). Centrala ta stała się członkiem Konfederacji Pra-

cy Ameryki Łacińskiej i ŚFZZ. CGTG walczył nie tylko o poprawę położenia mas pracujących, ale i o gospodarczy rozwój kraju, o demokratyczne swobody i pełną niezależność narodową. Po ogłoszeniu w 1950 r. reformy rolnej związki zawodowe czuwały nad jej realizacją i usiłowały zorganizować związki zawodowe dla robotników rolnych.

Kiedy w lipcu 1954 roku, przy poparciu USA, rządy objęła junta wojskowa z Castillo Armasem na czele, rozwiązano wszystkie związki zawodowe, a stu postępowych działaczy związkowych uwięziono. Rząd zwrócił właścicielom i spółce United Fruit znaczną część znacjonalizowanych ziem, pozbawiając klasę robotniczą i chłopów ciężko wywalczonych zdobyczy.

Po interwencji imperialistycznej ruch zawodowy Gwatemali nie rozwijał się już jako jednolita organizacja związkowa, lecz obejmował kilka niewielkich związków zawodowych. Została stworzona Rada Związków Zawodowych Gwatemali (CSG), która stała się organizacją członkowską Ogólnoamerykańskiej Regionalnej Organizacji MKWZZ (ORIT).

Powstały również: Autonomiczna Federacja Związków Zawodowych Gwatemali (FASGUA) i Federacja Pracujących Gwatemali, które nie weszły w skład żadnej międzynarodowej centrali związkowej. Federacja Pracujących Gwatemali została stworzona po to, aby rozbijać ruch robotniczy



i związkowy oraz realizować politykę rządu. Powstało jeszcze kilka samodzielnych organizacji związkowych, jak np. związki zawodowe pracowników przemysłu włókienniczego, transportu itd.

**Gwinejskie związki zawodowe** — Dnia 2 października 1958 roku Gwinea została ogłoszona niezależną republiką (od 1913 roku była kolonią w ramach Francuskiej Afryki Zachodniej).

Do 1944 roku działalność związków zawodowych w całej Afryce Zachodniej była zakazana. Zakaz obejmował również Gwineę. Pierwsze legalne organizacje związkowe powstały tu w 1945 roku. Związki zawodowe, z początku słabe, zrzeszały robotników na zasadzie podziału etnicznego. Urzędy kolonialne bardzo ograniczały ich działalność.

Żadne przeszkody nie były jednak w stanie zahamować rozwoju ruchu robotniczego. W 1946 roku gwinejskie związki zawodowe stworzyły już federację, która stała się członkiem afrykańskiej filii Powszechnej Konfederacji Pracy Francji (CGT). Agentom kolonizatorów wkrótce jednak udało się dokonać rozłamu w ruchu związkowym i stworzyć nowe federacje ruchu związkowego. Jedną z nich przyłączyła się do centrali francuskiej „Force Ouvrière” (FO), a druga do Francuskiej Konfederacji Chrześcijańskich Pracowników (CFTC).

Jedną z największych i najbardziej bojowych akcji związkowych w Gwinei była walka o

wprowadzenie kodeksu pracy, bowiem do pięćdziesiątych lat obecnego stulecia nie istniało w Czarnej Afryce żadne prawo pracy. Ani czas pracy, ani płaca robocza nie były regulowane żadnymi przepisami prawnymi, a afrykańscy robotnicy podlegali dyskryminacji.

Walka o kodeks pracy osiągnęła szczytowy punkt w 1952 roku, kiedy to robotnikom gwinejskim udało się stworzyć jednolity front dla przeprowadzenia tego postulatu. W sierpniu 1952 roku wybrano Radę Koordynacyjną, z inicjatywy której zwołano afrykańską konferencję na temat ustawodawstwa pracy. Konferencja wezwała ludzi pracy, aby w dniu 3 listopada 1952 roku przeprowadzili w całej Francuskiej Afryce Zachodniej 24-godzinny strajk dla poparcia żądań w sprawie kodeksu pracy. Strajk zakończył się powodzeniem. Potężny napór ruchu robotniczego zmusił kolonizatorów do ustępstw. Jeszcze w tym samym roku Zgromadzenie Narodowe Francji uchwaliło Kodeks pracy dla krajów zamorskich.

Nowy etap w działalności gwinejskich związków zawodowych zakończył się w 1957 roku, kiedy to Zgromadzenie Narodowe Francji uchwaliło tzw. ustawę ramową, na podstawie której została stworzona w Gwinei rada rządowa i rozszerzono uprawnienia zgromadzenia terytorialnego. W wyborach marcowych 1957 roku Partia Demokratyczna i zwią-

zki zawodowe zdobyły większość miejsc w radzie i w zgromadzeniu. Wybitni działacze związkowi Sékou Touré, Bangali i inni zostali członkami rady rządowej. Chociaż organ ten nie był pełnoprawnym rządem, miał jednak pewne uprawnienia w dziedzinie spraw wewnętrznych. Związki zawodowe wykorzystały te uprawnienia i spowodowały wydanie na początku 1958 roku ustawy o podwyżce płacy minimalnej robotników o 50 proc. oraz realizację niektórych reform demokratycznych na wsi.

Partia Demokratyczna i związki zawodowe zdobyły sobie tym wielką popularność wśród mas pracujących i całego narodu Gwinei. Partia Demokratyczna wraz ze związkami zawodowymi wezwały w 1958 roku wszystkich Gwinejczyków, aby w czasie referendum głosowali przeciw konstytucji V Republiki. Na apel

ten odpowiedziało prawie całe społeczeństwo. W wyniku głosowania przeciw konstytucji francuskiej stała się Gwinea zgodnie z warunkami referendum niezależną republiką.

Obecnie w kraju istnieje jedyna centrala związkowa — Krajowa Konfederacja Pracujących Gwinei (CNTG), która w okresie swojego drugiego zjazdu w 1960 r. liczyła około 120 000 członków, zrzeszonych w 42 związkach zawodowych. Konfederacja odgrywa poważną rolę w budownictwie niepodległego kraju. Jest organizacją członkowską Powszechnej Unii Robotników Czarnej Afryki (UGTAN), której przewodniczącym jest prezydent Republiki Gwinejskiej, Sékou Touré (patrz Afrykańskie związki zawodowe, Krajowa Konfederacja Pracujących Gwinei).

## H

**Hill Ted** — sekretarz generalny Brytyjskiego Związku Zawodowego Kotlarzy, w okresie kadencji 1960—1961 przewodniczący Kongresu Związków Zawodowych (TUC).

**Hillman Sidney** — czołowy przedstawiciel amerykańskiego Kongresu Przemysłowych Związków Zawodowych (CIO) na I Światowej Konferencji Związków Zawodowych w Londynie, w 1945 roku.

**Histadrut** — patrz Powszechna Federacja Pracy Izraela.

**Hiszpańskie związki zawodowe** — Hiszpania jest krajem gospodarczo zacofanym, głównie rolniczym. Przemysł w znacznej części znajduje się w rękę zagranicznego kapitału. W ostatnich latach wzmogła się inwazja monopoli amerykańskich na całą gospodarkę narodową Hiszpanii. Panująca w kraju dyktatura faszystowska stosuje w gospodarce narodowej

przestarzałe formy. W rolnictwie większa część ziemi należy do kościoła, szlachty i dygnitarzy wojskowych. Według danych ONZ stopa życiowa narodu hiszpańskiego jest najniższa w Europie.

Komunistyczna Partia Hiszpanii, założona w 1920 roku, działa nielegalnie. W nieprawdopodobnie ciężkich warunkach dąży do zjednoczenia wszystkich antyfaszystowskich sił w walce o zlikwidowanie dyktatury, o polepszenie sytuacji ludzi pracy, o postęp społeczny.

Ruch zawodowy w Hiszpanii ma dawne tradycje. W latach wojny domowej, członkowie obu ówczesnych dużych centrali związkowych: socjalistycznej Generalnej Unii Pracowników (założonej w 1918 roku) i anarchistycznej Narodowej Konfederacji Pracy (założonej w 1911 roku) walczyli wraz z pozostałymi siłami demokratycznymi w obronie republiki. W marcu 1938 roku został — z inicjatywy Generalnej Unii Pracowników — podpisany między obu centralami pakt w sprawie jedności, nie doszło jednak do zjednoczenia ludzi pracy w jednolitej centrali związkowej.

Dziesiątki tysięcy robotniczych i związkowych działaczy zginęło w walkach o republikę albo nekani byli w więzieniach; wielu doświadczonych działaczy związkowych zmuszonych było pójść na wygnanie. Okoliczności te, jak również fakt, że niektórzy prawnicy, anarchiści i socjaldemokratyczni liderzy związko-

wi jeszcze przed zakończeniem wojny przeszli na stronę faszystów, zadały ciężki cios klasie robotniczej i siłom demokratycznym Hiszpanii. Po upadku republiki wiele lat musiało upłynąć, zanim hiszpańscy ludzie pracy zaleczyli rany i mogli przystąpić do rozwiązania trudnych problemów, które stanęły przed nimi w całkowicie zmienionej sytuacji.

Walka postępowych działaczy związkowych pochłaniała dalsze ofiary, napotykała trudności prawie nie do pokonania, ponieważ w miejsce klasowych związków zawodowych zostały stworzone fałangistowskie, „pionowe związki” typu korporacyjnego i faszystowskiego. W kraju rozwiązano wszystkie demokratyczne organizacje związkowe i partie polityczne oraz skonfiskowano ich mienie. Ustawą 6 grudnia 1940 roku zostały stworzone podstawy faszystowskiej organizacji związkowej całkowicie podporządkowanej partii faszystowskiej. Zgodnie z ustawą wszystkie kierownicze stanowiska w związkach zawodowych mieli zajmować funkcjonariusze Falangi. Ustawa narzuciła wszystkim robotnikom obowiązkową przynależność do związków zawodowych, do których należeli również i przedsiębiorcy. W krótkim czasie powstało ponad 12 500 lokalnych faszystowskich organizacji związkowych i „bractw rolniczych”, które zrzeszały około 10 milionów osób.



Ludzie pracy w Hiszpanii muszą należeć do związków zawodowych i nie mają prawa wybierać swych funkcjonariuszy związkowych. Głównym zadaniem falangistowskich przywódców było stworzenie w związkach zawodowych organizacji, popierających ekonomiczną politykę faszystowskiego rządu. Dlatego też przywódcy poszczególnych związków zawodowych są nasyłani przez władze; są to najczęściej przedstawiciele albo agenci oligarchii finansowej, kapitalistów i obszarników. Charakterystyczny dla „pionowych związków zawodowych” jest fakt, że najwyższym przedstawicielem organizacji związkowej w przedsiębiorstwie jest sam przedsiębiorca.

Lata działalności tego typu związków zawodowych dały w efekcie z jednej strony ogromny wzrost kapitalistycznych zysków, z drugiej strony — gwałtowną obniżkę stopy życiowej mas pracujących miast i wsi. Taktyka postępowych działaczy związkowych w pierwszych latach dyktatury była mało skuteczna. Polegała na tworzeniu nielegalnych grup związkowych w największych fabrykach Katalonii, kraju Basków i w Madrycie. Około 1950 roku zastosowano nową taktykę, polegającą na wiazaniu działalności nielegalnej z ograniczonymi możliwościami działania legalnego. Pozwalało to, w odróżnieniu od dawnej taktyki, utrzymać postępowym działaczom związkowym ścisłą więź z ludźmi pracy w

fabrykach i stwarzać warunki do mobilizacji klasy robotniczej w walce o swoje sprawy wewnętrznie frankistowskich organizacji związkowych. Ludzie pracy zrozumieli, że swą walką wewnątrz związków mogą uczynić z tych organizacji, wbrew woli przywódców falangistowskich, narzędzie realizacji żądań robotniczych.

Pierwszym sukcesem osiągniętym dzięki uwzględnieniu w walce metod pracy legalnej i nielegalnej był strajk generalny i masowe demonstracje zorganizowane w Barcelonie i innych miastach w marcu i kwietniu 1951 roku. Drugi sukces osiągnięty środkami legalnymi to wybory związkowych mężów zaufania we wrześniu 1957 roku. Szeroki udział ludzi pracy w przygotowaniu wyborów i fakt, że zwolennicy różnych ugrupowań uzgodnili wcześniej wspólnych kandydatów, doprowadziły do tego, że w wielu zakładach pracy zostali na funkcje te wybrani robotnicy, zdecydowani bronić interesów klasy robotniczej.

Ludzie pracy zgrupowali się wokół nowych mężów zaufania i dzięki jednolitym, skoordynowanym akcjom przeforsowali w wielu wypadkach swoje żądania. Mimo że przywódcy faszystowscy przy poparciu policji rozpętali wielką kampanię gróźb i zastraszeń przeciw nowym mężom zaufania, wyszli oni z tego obroną ręką.

Obecnie w Hiszpanii ustawowo uznaje się tylko organizacje związków zawodowych, które zostały założone przez partię faszystowską, Falangę, jedyną legalną partię polityczną kraju. W Hiszpanii istnieją 24 związki zawodowe, których przywódcy są również mianowani przez Falangę. Największą centralną organizacją jest Federacja Hiszpańskich Urzędników w Madrycie.

Hiszpańskie związki zawodowe nie należą do żadnej międzynarodowej organizacji ruchu związkowego. Postępowi działacze związkowi, którzy musieli opuścić Hiszpanię, utrzymują kontakty ze Światową Federacją Związków Zawodowych.

**Holenderska Federacja Związków Zawodowych (NVV)** — największa centrala związkowa w Holandii. Zrzesza ponad pół miliona członków. Pozostaje pod wpływami partii socjaldemokratycznej i należy do MKWZZ. Przywódcy NVV należeli w 1949 roku do tej grupy działaczy, którzy przyczynili się do rozłamu w ŚFZZ. Holenderska Federacja Związków Zawodowych ogranicza się w swoim działaniu do pertraktacji i kompromisów, odrzuca walkę klasową (patrz Holenderskie związki zawodowe).

**Holenderskie związki zawodowe** — Holandia (Królestwo Niderlandu) jest wysoko rozwiniętym krajem przemysłowo-rolniczym. Po drugiej wojnie światowej do gospodarki holender-

skiej coraz bardziej przenika kapitał północnoamerykański.

Komunistyczna Partia Holandii założona w 1919 roku stoi na czele sił postępowych w kraju.

Pierwszą organizacją o charakterze związkowym był Fundusz Amsterdamskich Drukarzy, stworzony w 1881 roku, którego celem było „udzielanie członkom moralnej i materialnej pomocy”. W 1891 roku powstało Powszechne Zrzeszenie Robotników Holandii, zrzeszające około 3400 członków. Organizacja ta powstała pod wpływem burżuazji i miała zdecydowanie antysocjalistyczny charakter. Powszechne Zrzeszenie Robotników stopniowo traci wpływy i członków. Jego miejsce zajęła obecnie Holenderska Federacja Związków Zawodowych (NVV), związana z partią socjaldemokratyczną. Jednocześnie powstały w kraju kościelne związki zawodowe, np. Patriotyczne Zrzeszenie Robotnicze, którego zadaniem było „słowem bożym wspierać żądania robotnicze”. Organizacja ta zmieniła się później w zrzeszenie „Patrimonium”, a w 1909 roku — w Federację Narodowo-Chrześcijańskich Związków Zawodowych (CNV), która do tej pory jest jedną z głównych organizacji związkowych Holandii.

Oprócz tego powstały katolickie organizacje robotników. Do chwili obecnej istnieje centrala — Katolicki Ruch Zawodowy Holandii (KAB). Wszystkie kościelne organizacje związkowe stano-

wiły bazę reakcji, przeciw ruchowi socjalistycznemu. W czasie drugiej wojny światowej prawiocowi socjaldemokratyczni i klerykałni przywódcy tych organizacji związkowych skompromitowali się, wielu z nich stało się kolaborantami. Ludzie pracy stracili do nich zaufanie, pogłębiła się przepaść między kierownictwem związkowym a masami członkowskimi. Okoliczności te przyśpieszyły powstanie nowej postępowej organizacji — Jednolitej Centrali Związków Zawodowych (EVC), która w 1945 roku stała się członkiem Światowej Federacji Związków Zawodowych.

W latach następnych, wraz z pogłębieniem się ogólnego kryzysu światowego systemu kapitalistycznego, kiedy międzynarodowa reakcja wzmożła swoje napaści przeciw postępowi, wystąpiło kilku czołowych przedstawicieli EVC z poglądami rewizjonistycznymi, które chcieli rozpoznać w ruchu zawodowym. Siły postępowe EVC wykluczyły rewizjonistów ze swoich szeregów i na nadzwyczajnym zjeździe w czerwcu 1958 roku stworzyły nową organizację EVC—1958, która potwierdziła swoją przynależność do ŚFZZ.

Na następnym nadzwyczajnym zjeździe centrala EVC—1958 przekształciła się w tzw. „Ośrodek Propagandy Jedności i Walki Klasowej”, który wezwał swych członków do wstępowania w szeregi Holenderskiej Federacji

Związków Zawodowych (NVV). Uchwała centrali EVC—1958 miała przyczynić się do wzmocnienia siłami postępowymi organizacji zakładowych NVV, które będą konsekwentnie domagać się realizacji postulatów robotniczych, popularyzować ideę zjednoczenia się ruchu zawodowego i zwiększać siłę bojową klasy robotniczej. W swej uchwale kierownictwo EVC—1958 podkreślało, że Holenderska Federacja Związków Zawodowych ma możliwość stać się rzeczywiście masową organizacją związkową, która będzie konsekwentnie broniła interesów ludzi pracy. Współpraca socjalistów i komunistów oraz wszystkich postępowych robotników może przekształcić Federację w rzeczywistą, bojową organizację związkową holenderskiej klasy robotniczej.

Kierownictwo Holenderskiej Federacji Związków Zawodowych (NVV) zajęło niechętnie stanowisko wobec apelu EVC—1958, jednak nie było w stanie zabronić członkom EVC—1958 wstępowania do związków należących do NVV, ponieważ musieliby działać wbrew woli swoich zakładowych organizacji związkowych i większości swoich członków.

Największą obecnie centralą związkową w Holandii jest Holenderska Federacja Związków Zawodowych (NVV), licząca około pół miliona członków. Inne większe centrale to: Katolicki Ruch Zawodowy Holandii (KAB), zrze-



szający ponad 426 000 osób i Federacja Narodowo-Chrześcijańskich Związków Zawodowych (patrz Holenderska Federacja Związków Zawodowych (NVV), Katolicki Ruch Zawodowy Holandii (KAB), Jednolita Centrala Związków Zawodowych (EVC).

**Honduraskie związki zawodowe** — Honduras należy do słabo rozwiniętych krajów, o zacofanym rolnictwie. Jest opanowany przez monopole zagraniczne, głównie północnoamerykańskie. Poziom życiowy mieszkańców jest bardzo niski, podobnie jak i w pozostałych krajach Środkowej Ameryki. Sytuację ludzi pracy w Hondurasie, gdzie za pośrednictwem monopoli United Fruit rządu amerykański imperializm, można scharakteryzować całkowitym brakiem swobód demokratycznych, stałym naruszaniem podstawowych praw robotniczych, okrutnym prześladowaniem działaczy związkowych i każdej próby stworzenia rewolucyjnych organizacji związkowych. Ale i w tych niezwykle trudnych warunkach klasa robotnicza walczy o poprawę swego położenia.

W Hondurasie po drugiej wojnie światowej stworzono robotniczy komitet koordynacyjny, którego zadaniem było utrwalenie jedności działania ludzi pracy. Pod kierownictwem tego komitetu został przeprowadzony 1 kwietnia 1954 roku strajk robotników rolnych Północnego Wybrzeża, który trwał 68 dni. Po długiej walce udało się ludziom pracy wywalczyć prawo organizowania związków zawodowych.

Stworzono szereg organizacji związkowych, lecz do tej pory nie zostały jeszcze zjednoczone i pozostają w izolacji. Niektóre z nich, jak Centralna Federacja Związków Zawodowych Wolnych Robotników Hondurasu (FECESITLIH) oraz Federacja Robotniczych Zrzeszeń Północnego Wybrzeża Hondurasu (FESITRANH) znajdują się pod wpływami MKWZZ i jej organizacji regionalnej ORIT. Większość pozostała autonomiczna. Jedność działania, jako podstawa jedności organizacyjnej, jest najważniejszym do rozwiązania problemem ruchu zawodowego w Hondurasie.

## I

**Indonezyjski Związek Zawodowy Robotników Muzułmańskich (SBII)** — powstał w 1947 roku. W 1963 liczył 850 000 członków. Pozostaje pod wpływami muzulmańskiej partii. SBII nie należy

do żadnej międzynarodowej centrali związkowej.

**Indonezyjskie związki zawodowe** — Ruch zawodowy w Indonezji zaczął się rozwijać na początku XX wieku. Pierwsza or-

organizacja związkowa w kraju — Związek Zawodowy Pracowników Kolei Państwowych powstał około 1905 roku. Od samego początku ruch zawodowy w Indonezji wiązał się ściśle z walką narodowyzwolenczą, a wszystkie żądania natury ekonomicznej z walką polityczną o zrzucenie hegemonii kolonialnej i zlikwidowanie wpływu imperialistów na politykę i gospodarkę kraju.

Prawdziwy rozwój ruchu zawodowego notujemy w Indonezji dopiero w latach dwudziestych naszego stulecia. W 1920 roku powstała w Semarangu postępową centralą związkowa, która zrzeszała 22 związki zawodowe. Kierowała walkami strajkowymi w latach 1923—1925. W 1927 roku związki zawodowe liczyły już około 47 000 członków.

Po stłumieniu powstania na Jawie i Sumatrze w latach 1926 i 1927 holenderskie władze kolonialne zaczęły prześladować związki zawodowe. Postępowe organizacje związkowe zostały osłabione albo rozbite, a ich przywódcy uwięzieni lub straceni. Nową falę represji wywołało powstanie indonezyjskich i holenderskich marynarzy w 1933 roku. Wskutek prześladowania sił postępowych ruch zawodowy upadł, albo przeszedł w ręce reformistów, którzy byli w bliskich kontaktach z reformistyczną centralą związkową w Holandii.

Dopiero po II wojnie światowej, po wypędzeniu japońskich okupantów i wywalczeniu w

sierpniu 1945 r. niepodległości mógł się indonezyjski ruch związkowy rozwijać swobodnie. We wrześniu 1945 roku powstała w Dżakarcie postępową organizacją ludzi pracy — Robotniczy Front Indonezji. Wśród celów, jakie postawiła sobie ta organizacja, było również tworzenie związków zawodowych. Robotniczy Front zwołał na 21 maja 1946 roku konferencję, której zadaniem było przemianowanie Robotniczego Frontu na Federację Związków Zawodowych Jawy (GSBI). W 1946 roku postanowiono na naradzie przedstawicieli wielu postępowych organizacji połączyć wszystkie postępowe organizacje związkowe w jedną centralę — Centralną Organizację Indonezyjskich Związków Zawodowych (SOBSI). SOBSI zrzeszała 29 związków zawodowych, liczących 1 222 200 członków. Na zjeździe założycielskim podjęto uchwałę w sprawie wstąpienia SOBSI do Światowej Federacji Związków Zawodowych. SOBSI włączyła się aktywnie do walki o postulaty pracownicze, o zbudowanie niezależnej gospodarki narodowej i wkrótce zyskała poważne wpływy we wszystkich dziedzinach życia kraju. Bezkompromisowe stanowisko SOBSI zdobyło tej organizacji duży autorytet i przyczyniło się do utrwalenia jednolitej akcji ludzi pracy. W 1960 roku SOBSI zrzeszała już 2,6 miliona członków.

Oprócz SOBSI istnieje w kraju jeszcze kilka mniejszych centrality związkowych, a wśród nich: De-

mokratyczny Związek Robotników Indonezji (KBKI), Federacja Związków Zawodowych Jawy (GSBI), Indonezyjski Związek Zawodowy Robotników Muzułmańskich (SBII), Ogólnoindonezyjski Kongres Związków Zawodowych (KBSI).

**Indyjskie związki zawodowe** — Klasa robotnicza Indii formowała się w warunkach kolonialnego ucisku brytyjskich imperialistów. Proletariat indyjski był nieludźko wyzyskiwany.

Przyczyną wolnego wzrostu liczbowego klasy robotniczej oraz jej ideowej i organizacyjnej słabości było także feudalne rozbiście kraju, a w szczególności istnienie różnych narodowości, mnogość grup językowych, wyznań i kast. Władze kolonialne robiły przy tym wszystko, aby nie dopuścić do powstawania politycznych i związkowych organizacji proletariatu wydając akty ustawodawcze i stosując brutalne represje policyjne. Aż do Rewolucji Październikowej powstawały w Indii jedynie poszczególne mało znaczące organizacje, które zrzeszały drobne grupy kwalifikowanych robotników.

Zwycięstwo rosyjskiego proletariatu wywarło wielki wpływ na masy pracujące Indii. W kraju ożywił się ruch w obronie ekonomicznych żądań i praw, wybuchały walki o charakterze politycznym. Mimo to proletariat Indii był jeszcze słaby, rozdrobniony, szczególnie dlatego, że nie miał swojej organizacji politycz-

nej. Pierwsze grupy komunistyczne powstały w Indii na początku lat dwudziestych naszego wieku, ale zjednoczona i rewolucyjna organizacja klasy robotniczej — Komunistyczna Partia Indii — powstała dopiero w 1933 roku, przy czym po upływie roku została postawiona poza prawem.

Pierwsze organizacje związkowe powstały w Indii w okresie Rewolucji Październikowej. Do najważniejszych należą: Madrański Związek Robotniczy, Związek Zawodowy Robotników Włókienniczych w Ahmadabadzie, który powstał przy współudziale Gandiego, związki zawodowe kolejarzy itp.

Indyjskie związki zawodowe budowane były według wzorów angielskich związków zawodowych, których przywódcy starali się opanować młody ruch zawodowy Indii.

W 1920 roku powstaje w Indii pierwsza ogólnokrajowa centrala związkowa Ogólnoindyjski Kongres Związków Zawodowych (AITUC). Organizacja była przez długi czas opanowana przez działaczy reformistycznych i zrzeszała przeważnie tzw. arystokrację robotniczą. Wraz z natężeniem walk strajkowych wzrastały w ruchu zawodowym wpływy sił postępowych. Powstają nowe, postępowe i jednolite związki zawodowe, z których wymienić należy przede wszystkim Związek Zawodowy Robotników Włókienniczych w Bombaju „Girni Kāmgar”, na czele którego stał przez długie



lata wybitny działacz indyjskiego rewolucyjnego ruchu robotniczego S. A. Dange. Związek ten wkrótce po założeniu w 1928 roku liczył około 80 000 członków.

Działalność Ogólnoindyjskiego Kongresu Związków Zawodowych osłabiały sekciarstwo i rozgrywki wewnętrzne. W 1929 roku wystąpiła z AITUC grupa reformistyczna i stworzyła nową centralę związkową — Ogólnoindyjską Federację Związków Zawodowych. Jednakże kierownictwo Kongresu było w dalszym ciągu niejednolite. Skrzydło rewolucyjne zorganizowało w 1931 roku nową centralę — Czerwony Kongres Związków Zawodowych, pod kierownictwem którego były organizowane liczne strajki w latach 1931—1934.

W toku dalszych walk robotniczych zaczęło odradzać się poczucie jedności ruchu zawodowego. W 1935 roku połączyły się Ogólnoindyjski Kongres Związków Zawodowych i Czerwony Kongres Związków Zawodowych na platformie walki klasowej i walki o niezależność narodową. Reformistyczni przywódcy Ogólnoindyjskiej Federacji Związków Zawodowych pod naciskiem mas, w warunkach narastających walk narodowowyzwoleńczych w 1938 r. zostali zmuszeni do zjednoczenia się. Ogólnoindyjski Kongres Związków Zawodowych (AITUC) liczył w 1938 roku 325 000 członków. Z większych organizacji nie należał do AITUC jedynie Zwią-

zek Robotników Włókienniczych Ahmadabadu.

Przed zakończeniem II wojny światowej i w latach powojennych AITUC rozwinął walkę o niezależność narodową i poprawę sytuacji materialnej ludzi pracy. Liczba członków AITUC wynosiła w 1945 roku 500 000.

Siły narodowowyzwoleńcze zmusiły Wielką Brytanię do uznania niezależności Indii w 1947 roku. Przy tej okazji, nie zważając na strukturę gospodarczą, kraj został rozdzielony na dwa państwa: Indię i Pakistan.

Jeszcze przed dojściem do władzy główna partia polityczna Indii — Hinduski Kongres Narodowy — podjęła wysiłki w celu stworzenia nowej organizacji związkowej, która mogłaby konkurować z Ogólnoindyjskim Kongresem Związków Zawodowych. W maju 1947 roku założyła więc tzw. Narodowy Kongres Związków Zawodowych Indii (INTUC), który postawił sobie za zadanie doprowadzić do pokoju i współpracy między pracą a kapitałem. Organizacja ta, popierana przez Hinduski Kongres Narodowy, rozwijała się szybko.

W grudniu 1948 roku Socjalistyczna Partia Indii założyła własną centralę związkową — Związek Robotników Indyjskich (HMS). W 1949 roku pod wpływem drobnoburżuazyjnych partii o lewicowej orientacji powstała jeszcze jedna centrala związkowa

— Zjednoczony Kongres Związków Zawodowych (UTUC).

W latach 1948—1949 ruch postępowy narażony był na duże prześladowania. Tysiące działaczy związkowych uwięziono. Większość wśród nich stanowili przywódcy AITUC.

Prócz tego indyjski ruch związkowy był osłabiony działalnością sekciarzy, dogmatyków i innych elementów rozkładowych, wewnątrz samego Ogólnoindyjskiego Kongresu Związków Zawodowych. Baza członkowska AITUC znacznie się skurczyła, a organizacja centralna przestała niemal istnieć. Dopiero w 1950 roku zaczęła się nowy, szybki rozwój rewolucyjnego ruchu zawodowego, głównie tych kierunków, które reprezentuje AITUC. Jednakże i obecnie indyjski ruch zawodowy jest w dużym stopniu rozdrobniony. Przeszkadza to masom pracującym w ich walce przeciw neokolonializmowi, o poprawę sytuacji materialnej (patrz Ogólnoindyjski Kongres Związków Zawodowych (AITUC), Narodowy Kongres Związków Zawodowych Indii (INTUC), Związek Robotników Indyjskich (HMS), Zjednoczony Kongres Związków Zawodowych Indii (UTUC).

**Interkomy** — patrz Czerwona Międzynarodówka Związków Zawodowych.

**INTUC** — patrz Narodowy Kongres Związków Zawodowych Indii.

**Irackie związki zawodowe** —

Irak jest krajem gospodarczo słabo rozwiniętym. Stopa życiowa mieszkańców jest bardzo niska. Ruch robotniczy i związkowy w Iraku zaczął się rozwijać po pierwszej wojnie światowej. Pierwsi zorganizowali się robotnicy portowi w Basrze. W 1927 roku zaczęto wydobywać w Iraku ropę naftową. Wraz z nowymi inwestycjami w przemyśle naftowym zaczęła rosnąć klasa robotnicza. W 1929 r. powstaje pierwszy związek zawodowy robotników kolejowych, który stał się wzorem dla innych pracowników.

W 1930 roku wybuchają w kraju potężne strajki, które zakończyły się w 1931 roku strajkiem generalnym. Ponieważ bojowe akcje robotników nie ustawały, rząd zakazał działalności wszystkim organizacjom robotniczym, zamknął ich siedziby i uwięził wielu działaczy. W wyniku walk robotniczych w latach 1934—1936 wydano ustawę (1936), która uznawała prawo robotników do tworzenia organizacji związkowych według zawodów.

Druga wojna światowa osłabiła aktywność ruchu zawodowego, a w niektórych miejscowościach w ogóle przerwano działalność związkową.

Po zakończeniu drugiej wojny światowej rozgorzały znowu walki robotnicze, głównie walki strajkowe. Największą z nich był strajk robotników spółki naftowej „Iraq Petroleum”, który wybuchł w lipcu 1946 roku i za-

mienił się w strajk generalny, w okręgu Kirkuk. Walka, choć zakończyła się krwawą masakrą i porażką klasy robotniczej, miała jednak duży wpływ na dalszy rozwój ruchu rewolucyjnego w całym Iraku.

Po powstaniu, które wybuchło w kraju w 1948 roku, władze zostały zmuszone uznać niektóre prawa robotnicze, a przewodniczący nowego rządu musiał uznać związki zawodowe i wypuścić na wolność aresztowanych działaczy związkowych. W 1948 roku po raz pierwszy obchodzono w Bagdadzie i w Basrze święto 1 Maja.

Na początku 1951 roku zorganizowano tzw. Stałe Biuro Organizacji Związkowych, które choć odegrało określoną organizacyjną rolę w rozwoju ruchu zawodowego, jednakże było raczej ośrodkiem propagandowym niż organizacyjnym. W tymże roku rząd zamknął biuro.

Lata 1952—1953, pomimo okrutnych prześladowań demokratycznego i postępowego ruchu, odznaczały się walką ludzi pracy i całego narodu przeciw imperialistom brytyjskim w Iraku. Strajki robotnicze zostały krwawo stłumione i pogorszyły się warunki życia. W okresie imperialistycznej agresji w Egipcie w 1956 roku iraccy ludzie pracy wraz ze studentami i szeroką warstwą społeczeństwa organizowali potężne manifestacje solidarnościowe w imię wsparcia walki ludu egipskiego. Wszystkie te walki

przygotowały upadek imperialistycznego reżymu w kraju i stworzyły warunki do rewolucji lipcowej w 1958 roku, kiedy to naród iracki obalił reakcyjną monarchię i stworzył republikę. Komunistyczna Partia Iraku, która powstała w 1934 r., wyszła z podziemia i stanęła na czele walki o postępowe społeczeństwo.

Po rewolucji iracki ruch zawodowy zdobył ustawowe prawo dla swej egzystencji.

Na czele nowych organizacji związkowych stanęli doświadczeni działacze, którzy przeszli lata walk rewolucyjnych. Wkrótce powstało w Iraku ponad 40 związków zawodowych.

W lipcu 1959 roku odbył się w Bagdadzie konstytucyjny zjazd Powszechnej Federacji Związków Zawodowych Iraku, który był niezwykle wyjątkowym wydarzeniem w ruchu robotniczym na Środkowym Wschodzie. Zjazd wypowiedział się jednogłośnie za Kartą Odrodzonego Jednolitego Frontu Narodowego, którą podpisali w czerwcu 1959 roku przedstawiciele Komunistycznej Partii Iraku i inne organizacje demokratyczne. Karta postawiła żądania oczyszczenia aparatu państwowego z reakcji, rozbudowy organizacji narodowego ruchu oporu, kontynuowania w polityce zagranicznej pozytywnej neutralności i walki z imperializmem, solidarności ludów arabskich, autonomii mniejszości narodowych, zakazu działalności wszyst-



kim wrogiom republiki, stworzenia rządu złożonego z sił patriotycznych, a w polityce gospodarczej — stosowania zasady planowania, przeprowadzenia reformy rolnej i rozwoju rolnictwa.

Zjazd konstytucyjny Powszechnej Federacji Związków Zawodowych Iraku uchwalił również wstąpienie do Światowej Federacji Związków Zawodowych.

W ostatnich latach można założyć w Republice Irackiej odstępianie od postępowego rozwoju, rozwinięcie szerokiej kampanii antykomunistycznej, co przejawiało się również w ruchu związkowym. W odpowiedzi na sprawiedliwą walkę mas pracujących rozpoczęły się redukcje robotników w przedsiębiorstwach oraz aresztowania wśród działaczy związkowych; jednocześnie zerwana została również łączność irackich związków zawodowych z postępowym, międzynarodowym ruchem zawodowym. Szczególnie silnie wzmógł się krwawy terror po przewrocie wojskowym w 1963 r. Tysiące osób o przekonaniach postępowych, w ich liczbie działacze i członkowie związków zawodowych, padły ofiarą irackiej reakcji, która wystąpiła z szerokim atakiem na prawa demokratyczne i związkowe swobody ludzi pracy w Iraku (patrz Powszechna Federacja Związków Zawodowych Iraku).

Irańskie związki zawodowe — Sytuacja ludzi pracy w Iranie,

który w swojej polityce zagranicznej i gospodarce narodowej zależy od USA, jest b. ciężka. Płace robotników są bardzo niskie. Robotnicy są niemiłosiernie wyzyskiwani, szczególnie w przedsiębiorstwach monopoli zagranicznych.

W końcu 1941 roku doszło w Iranie do założenia centrali związkowej — Centralnej Rady Robotniczych Związków Zawodowych Iranu. Równocześnie jednak przedsiębiorcy powołali, przy pomocy Anglo-Iranian Oil Co i rządu marionetkowe związki zawodowe, które miały spowodować rozbieżności szeregów klasy robotniczej i uniemożliwić spełnienie postępowych zadań, postawionych przez Centralną Radę Robotniczych Związków Zawodowych. Jednak większość działaczy wypowiedziała się za jednością i w 1944 roku stworzono Centralną Radę Zjednoczonych Związków Zawodowych Iranu.

W 1945 roku centrala ta zrzeszała ponad 200 000 członków, a w 1946 roku już około 400 000. Centralna Rada Zjednoczonych Związków Zawodowych Iranu stała się członkiem ŚFZZ.

Po roku 1946 rząd wystąpił z gwałtownymi napaściami na związki zawodowe. Kilkudziesięciu działaczy związkowych aresztowano, wiele pracujących osób zwolniono z pracy i prześladowano. Przy poparciu amerykańskich i brytyjskich imperialistów reakcja pokusiła się ponownie o stwo-

rzenie pod kontrolą rządu kilku organizacji związkowych w przemyśle naftowym w południowo-wschodnim Iranie. Związkowe organizacje rządowe i przedsiębiorców — Związek Zawodowy Pracowników Iranu (ESKI), Centralny Związek Pracujących Iranu (EMKA), jak również Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Naftowego — miały zdeorganizować Centralną Radę Zjednoczonych Związków Zawodowych i rozbić ruch zawodowy w Iranie.

Rewolucyjnego zapału irańskiej klasy robotniczej nie stłumił ani rząd Mossadegha, ani ostatni przewrót wojskowy. Setki patriotów i związkowców zamknięto w więzieniach i obozach koncentracyjnych. Walka irańskiego proletariatu trwała nawet wtedy, kiedy Centralna Rada Zjednoczonych Związków Zawodowych Iranu została zdelegalizowana.

W okresie swej krótkiej działalności legalnej udało się Centralnej Radzie Zjednoczonych Związków Zawodowych Iranu wywalczyć realizację szeregu żądań ludzi pracy. Były to np. podwyżki płac dla niektórych kategorii robotników, skrócenie dnia roboczego w pewnych przedsiębiorstwach z 12 na 8 godzin, uznanie prawa do strajku, uchwalenie dekretu o ustawodawstwie pracowniczym. Centralnej Radzie udało się po raz pierwszy w historii irańskiego ruchu zawodowego skłonić miejscowe i zagraniczne spółki oraz rząd i przed-

siębiorców do oficjalnego uznania organizacji związkowych.

Centralna Rada Zjednoczonych Związków Zawodowych Iranu działa obecnie nielegalnie. W ostatnich latach udało się masom pracującym, mimo niezwykle trudnych warunków, stworzyć przy wielkich zakładach pracy organizacje, które są zarodkiem przyszłego postępowego ruchu zawodowego.

W Iranie działa Kongres Związków Zawodowych (TUCI), kontrolowany przez władze rządowe.

**Iscaro Rubens** — sekretarz generalny postępowego Związku Zawodowego Robotników Budowlanych w Argentynie, aktywny działacz Zjednoczonego Ruchu Zawodowego dla Koordynacji Działalności Związkowej.

**Islandzka Federacja Pracy** — została zorganizowana w 1916 r.; w 1956 roku liczyła 27 000 członków (co piąty pracujący), a w 1963 roku już ponad 30 tysięcy. Islandzka Federacja Pracy należała początkowo do ŚFZZ, ale po rozłamie w 1949 r. przeszła do MKWZZ. Federacja utrzymuje przyjazne stosunki z organizacjami związkowymi krajów socjalistycznych.

XVII zjazd islandzkich związków zawodowych w listopadzie 1960 roku zaproponował nową strukturę organizacyjną Islandzkiej Federacji Pracy. Przebieg zjazdu, uchwalona rezolucja i skład nowego kierownictwa

świadczą o tym, że w islandzkim ruchu robotniczym i związkowym następuje przejście na pozycje lewicowe, że coraz bardziej przeważają siły, które są gotowe walczyć z reakcją i antyludową polityką rządu (patrz Islandzkie związki zawodowe).

**Islandzkie związki zawodowe** — Pierwsze organizacje związkowe robotników w Islandii powstawały w końcu ubiegłego stulecia. Jednak skutecznie bronić interesów pracowniczych mogły związki dopiero po 1916 roku, kiedy to założono Islandzką Federację Pracy. Wywalczyła ona ustawowe prawo do 8-godzinnego dnia pracy, 12-dniowego urlopu płatnego, przeprowadziła ustawę o ubezpieczeniu społecznym i ustawy dotyczące szkolnictwa.

W grudniu 1958 roku odbył się XXVI zjazd Islandzkiej Federacji Pracy, na którym po raz pierwszy od dłuższego czasu delegaci socjaldemokratyczni i zjednoczonej partii socjalistycznej wyrazili zgodę na współpracę po wyborach. Głównym problemem zjazdu była sprawa podwyżki płac o 10 proc., w związku ze stale rosnącą w kraju inflacją. Nowo wybrany komitet wykonawczy ogłosił, że będzie wspierał rząd w każdej próbie zahamowania inflacji oraz stabilizacji cen i płac. Zjazd napętnował również Wielką Brytanię za akcje przeciw Islandii, zażądał rewizji umowy zawartej w USA w sprawie obrony oraz wycofania amerykańskich jednostek wojskowych z Islandii.

**Iwai Akira** — generalny sekretarz Generalnej Rady Związków Zawodowych Japonii (SOHYO).

**Izba Pracy** — patrz Włoska Powszechna Konfederacja Pracy (CGIL).

**Izraelskie związki zawodowe** — Izrael jest republiką burżuazyjno-demokratyczną. Cała gospodarka Izraela jest w znacznym stopniu uzależniona od zagranicznego kapitału, głównie amerykańskiego i brytyjskiego. Od chwili swego powstania w 1948 r. Izrael stał się narzędziem intryg imperialistycznych w rejonie Środkowego Wschodu. Izrael w ostatnich latach stale powiększa wydatki na zbrojenia, które w latach 1950—1960 przekraczały 50 proc. wszystkich dochodów państwa przewidzianych w budżecie.

Przeciw reakcyjnej polityce rządu walczą w Izraelu siły postępowe, na których czele znajduje się Komunistyczna Partia Izraela, założona w 1921 roku.

Reprezentantką ruchu zawodowego w Izraelu jest Powszechna Federacja Pracy Izraela, znana pod nazwą Histadrut. Została założona w 1920 roku. Na początku swej działalności zrzeszała około 4000 członków, którzy stanowili wtedy ogół żydowskich robotników w kraju. Szybko jednak w rezultacie dużego napływu imigrantów-Żydów z całego świata wzrosła liczba jej członków do 400 000 (patrz Powszechna Federacja Pracy Izraela (Histadrut)).



## J

**Japońska Konfederacja Pracy (SODOMEI)** — japońska centrala związkowa, założona jeszcze przed drugą wojną światową, jednak w 1940 roku została rozwiązana. Powstała ponownie w 1946 roku. Jest zorganizowana według zasady terytorialnej. W 1958 r. zrzeszała około 343 000 członków.

Przywódcy tej centrali są powiązani z międzynarodowym reformizmem i głoszą teorię „pokojowej współpracy między pracą i kapitałem” (patrz Japońskie związki zawodowe).

**Japońskie związki zawodowe** — Japonia jest wysoko rozwiniętym krajem przemysłowo-rolniczym, czołową potęgą przemysłową Azji i jedynym krajem, który nie doświadczył kolonialnego ucisku.

Stany Zjednoczone od zakończenia drugiej wojny światowej usiłują zdobyć w Japonii hegemonię we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego i politycznego. W latach 1948—1950 Japonia stała się największą amerykańską bazą wojskową na Dalekim Wschodzie.

Robotnicy japońscy należą do najgorzej opłacanych wśród rozwiniętych krajów kapitalistycznych i w miarę wprowadzania postępu technicznego w przedsiębiorstwach i rozwoju przemysłu są coraz bardziej wyzyskiwani. Wśród ludzi pracy rośnie niezadowolony z polityki zależności od USA, polityki zbrojeń. Niepokój ten wyraża się masowymi straj-

kami i demonstracjami japońskich mas pracujących. Walka mas pracujących o swe prawa wiąże się ściśle z walką ludu japońskiego o zachowanie pokoju, przeciw produkcji i użyciu broni jądrowej. Kierowniczą siłą w tej walce stanowi Komunistyczna Partia Japonii założona w 1922 roku. Ruch związkowy w Japonii zaczął się rozwijać w walkach strajkowych lat osiemnastu ubiegłego stulecia. W 1897 roku metalowcy założyli w Tokio pierwszą organizację związkową. Wkrótce potem powstało zrzeszenie kolejarzy, organizację drukarzy itd. Przed pierwszą wojną światową w 1914 r. związki zawodowe zrzeszały 10 000 pracowników.

Pod wpływem Rewolucji Październikowej rozpoczęły się w Japonii masowe strajki. Największe nasilenie walk wystąpiło w sierpniu 1918 roku, kiedy wybuchły tzw. „burze ryżowe”.

W 1921 roku dawniejsze Zrzeszenie Brackie — organizacja związkowa głosząca ideę współpracy klasowej — przemieniło się w tzw. Japońską Konfederację Pracy. Ruch związkowy był jednak stale prześladowany przez policję. W 1923 roku było w całej Japonii około 125 000 osób zorganizowanych w związkach zawodowych.

Wielki rozwój ruchu zawodowego w Japonii nastąpił dopiero po drugiej wojnie światowej.

Jeszcze w 1944 roku związki zawodowe faktycznie nie istniały, a już w 1948 roku liczyły ponad 6 milionów członków; w 1962 r. liczba ich osiągnęła około 9 mln. W japońskim ruchu zawodowym po drugiej wojnie światowej powstały dwie główne centrale związkowe: Kongres Przemysłowych Związków Zawodowych (SANBETSU), założony przez siły lewicowe w 1946 roku, zrzeszający około 1 700 000 członków i Japońska Konfederacja Pracy (SODOMEI), opanowana przez prawicowych socjaldemokratów i licząca 1 064 000 członków. SODOMEI istniała już przed wystąpieniem Japonii po stronie państw Osi do drugiej wojny światowej została rozwiązana i ponownie zorganizowana w 1946 roku.

W pierwszych latach powojennych w odpowiedzi na rosnące ataki monopoli na stopę życiową i prawa ludzi pracy w Japonii rozwinęły się silne walki strajkowe. W pierwszych szeregach walczyli robotnicy, urzędnicy instytucji państwowych i przedsiębiorstw, nauczyciele. Dla sprawnego kierowania strajkami powstał Komitet Wspólnej Walki. Kiedy w 1947 r. reakcyjny rząd odrzucił żądania sprawiedliwej podwyżki płac, ogłoszono strajk generalny. Jednakże reakcyjna władza zmusiła przywódców związkowych do odwołania strajku. Porażka w tej wielkiej akcji osłabiła znacznie ruch zawodowy.

Komitet Wspólnej Walki został rozwiązany. Robotnicy stworzyli jednak Radę Narodową dla utrzymania łączności z organizacjami związkowymi (ZENROREN), której zadaniem było zjednoczenie rozproszonych środowisk japońskiego ruchu zawodowego.

W następnych latach japońska reakcja wspierała amerykańskie monopole i urzędy wojskowe USA, które zwalczały siły postępowe w ruchu zawodowym. W Kongresie Przemysłowych Związków Zawodowych (SANBETSU) rozpoczęto akcję rozłamową. Rozłamowcy stworzyli wewnątrz organizacji tzw. „ligę demokratyzacji” o kierunku wyraźnie antykomunistycznym. W końcu udało się SANBETSU rozbić. W lutym 1949 roku odłączyła się od niej nowa centrala związkowa Ogólnojapoński Kongres Związków Zawodowych (ZENRO). Wrogowie klasy robotniczej stworzyli jeszcze jedną organizację odszczepieńczą — Narodową Federację Przemysłowych Związków Zawodowych (SHIN-SANBETSU), która nie zdobyła jednak zbyt dużego wpływu wśród japońskich ludzi pracy. Kongres Przemysłowych Związków Zawodowych (SANBETSU) z powodu działalności rozłamowej tracił stopniowo swoich członków i w końcu zrzeszał jedynie osoby zatrudnione w przemyśle metalowym. W interesie jedności, w lutym 1958 roku, postanowił się więc połączyć ze Związkiem Zawodowym Metalowców przy Generalnej Ra-

dzie Związków Zawodowych Japonii (SOHYO).

W 1950 roku założono przy pomocy Amerykanów Generalną Radę Związków Zawodowych Japonii (SOHYO), której zadaniem było walczyć przeciw wpływom komunistów w ruchu zawodowym, wykluczyć z programu związków żądania natury politycznej i przyłączyć japoński ruch zawodowy do MKWZZ. Reakcja nie osiągnęła jednak żadnego z tych celów.

W 1952 roku pod wpływem szerokich mas pracujących odrzuciła SOHYO propozycję przynależenia do MKWZZ, opracowała własny program postępowy i stała się w ciągu kilku lat największą i najbardziej wpływową centralą związkową w Japonii (patrz Generalna Rada Związków Zawodowych Japonii (SOHYO), Japońska Konfederacja Pracy (SODOMEI), Ogólnojapoński Kongres Związków Zawodowych (ZENRO) i Narodowa Federacja Przemysłowych Związków Zawodowych (SHIN-SANBETSU).

**Jednolita Centrala Pracujących Urugwaju (CUTU)** — patrz Urugwajskie związki zawodowe.

**Jednolita Centrala Związków Zawodowych (EVC)** — holenderska centrala związkowa, w której aż do 1958 roku byli zorganizowani postępowi robotnicy. Po ujawnieniu dywersyjnej grupy rewizjonistycznej w kierownictwie EVC, siły postępowe w tej centrali stworzyły nową organi-

zację zwaną EVC—1958. Na nadzwyczajnym zjeździe EVC—1958 centrala ta zmieniła się w tzw. „Ośrodek Propagandy Jedności i Walki Klasowej” i wezwała swych członków, aby w interesie jedności wstępowali do największej holenderskiej centrali związkowej—Holenderskiej Federacji Związków Zawodowych (NVV). EVC była organizacją członkowską ŚFZZ.

**Jedność działania** — ważne narzędzie ludzi pracy i ich organizacji w krajach kapitalistycznych w walce przeciw wyzyskowi i uciskowi, o lepsze życie, wolność i pokój. Zjednoczenie ludzi pracy i ich organizacji związkowych lub innych, bez względu na różnice narodowe, rasowe, polityczne, religijne i związkowe, w celu wspólnych działań, walki o urzeczywistnienie wspólnych postulatów.

Szeroką i praktyczną bazą jedności działania może być walka o pokój i niezależność narodową, walka w obronie i o rozwój demokracji, o unarodowienie ważniejszych gałęzi gospodarki i demokratyzację ich zarządzania, o przestawienie na tory pokojowe gospodarki narodowej w interesach całego narodu, o urzeczywistnienie demokratycznych reform w gospodarce rolnej, o podwyżkę płac, skrócenie czasu pracy, o pełne zatrudnienie, o obronę interesów chłopstwa itp.

Jedność działania nie znaczy, że ludzie pracy muszą rezygnować ze swych dotychczasowych



przekonań, z przynależności do swych związkowych czy innych organizacji itp., wymaga jedynie złączenia sił w walce o zwycięstwo wspólnej sprawy. Jedność działania jest ważnym krokiem na drodze do osiągnięcia jedności organizacyjnej w ruchu zawodowym — do jedności związków zawodowych. Jedność akcji — działalność ze względu na swój charakter przejściowa — bardzo często, szczególnie gdy ludzie pracy po zwycięskiej walce wierzą w swe siły, przerasta w jedność organizacyjną.

Znaczenie jedności działania podkreśliła Deklaracja Konferencji Przedstawicieli Partii Komunistycznych i Robotniczych w Moskwie, w listopadzie 1960 roku, stwierdzając, „że klasa robotnicza wielu krajów kapitalistycznych mogłaby po przewyciężeniu rozłamu w swych szeregach, po zapewnieniu jedności działania wszystkich swoich oddziałów, zadać ciężki cios polityce kół rządzących krajów kapitalistycznych, zmusić je, aby zaprzestały przygotowań do nowej wojny, mogłaby odeprzeć natarcie kapitału monopolistycznego, zapewnić zaspokojenie wszystkich swoich żywotnych żądań bytowych i demokratycznych”.

**Jedność związkowa** — zrzeszenie członków związków zawodowych w jednolitych organizacjach związkowych. Należy odróżnić jedność organizacyjną od jedności akcji, którą można osiągnąć i bez jedności organizacyj-

nej, przy dobrej woli kilku organizacji związkowych, reprezentujących nawet różne tendencje ideowe.

**Jemen** — patrz Arabski Półwysep.

**Jesienna kampania japońskich związków zawodowych** — patrz Generalna Rada Związków Zawodowych Japonii (SOHYO).

**Jodoin Claude** — przewodniczący Kanadyjskiego Kongresu Pracy (CLC).

**Jordańskie związki zawodowe** — Ludność Jordanii, która przez długie lata znajdowała się w sferze wpływów brytyjskich, żyje w ogromnym zacofaniu i nędzy.

Ruch związkowy zaczął się tam rozwijać po rozpoczęciu wydobywania fosforanów i ropy naftowej. W 1952 r. w Jordanii stworzono Zrzeszenie Robotnicze. Jednak wkrótce rząd zabronił jego działalności. W 1953 roku weszła w życie ustawa przyznająca robotnikom prawo zrzeszania się w związkach zawodowych. Pierwszą organizacją związkową w kraju była organizacja robotników budowlanych, potem powstały dziesiątki dalszych organizacji robotników zatrudnionych w kopalniach fosfatu, w elektrowniach, organizacje krawców, pracowników bankowych i inne. Były to jednak organizacje słabe, które nie miały możliwości prowadzenia szerszej działalności. Dopiero w 1954 roku stworzono Federację Jordańskich Związków Zawodowych, uznaną jako pierw-

szą centralę związkową w Jordani.

Federacja Jordańskich Związków Zawodowych skoncentrowała swoją działalność na organizowaniu ludzi pracy w związkach zawodowych i kierowaniu ich walką o polepszenie warunków pracy, skrócenie dnia roboczego, ogólną podwyżkę płac, bezpłatną opiekę lekarską, wypłacanie zasiłków za wypadki przy pracy. Działalność Federacji Związków Zawodowych przyczyniała się do powstawania nowych organizacji związkowych, które stopniowo przystępowały do centrali. W końcu 1955 roku ilość organizacji związkowych wynosiła 35, a centrala stała się już na tyle silna, aby wymóc od rządu realizację niektórych żądań pracowniczych.

Federacja Jordańskich Związków Zawodowych wezwała również organizacje związkowe Syrii, Libanu i Egiptu do zwołania ogólnej konferencji dla omówienia problemów pracujących Arabów. Konferencja odbyła się w 1955 roku w Damaszku. Przedyskutowano tam cały szereg spraw i postulatów wspólnych wszystkim ludziom pracy krajów arabskich, jak również formy walki o ich realizację.

Związki zawodowe miały duży udział w rewolucyjnych wydarzeniach, które miały miejsce w Jordani wiosną 1956 roku, kiedy to z kraju został wyproszony generał Glubb, a rząd zmuszono do ogłoszenia nowych wyborów do

parlamentu. W okresie walk wyzwolenicznych, Federacja Jordańskich Związków Zawodowych, obok obrony interesów pracowniczych, skierowała uwagę ludzi pracy na konieczność walki przeciw imperializmowi brytyjskiemu, przeciw paktom i planom imperialistycznym na Środkowym Wschodzie. Kiedy rozpoczęła się agresja przeciw Egiptowi, jordańscy robotnicy wysadzili w powietrze naftowe rurociągi brytyjskich i francuskich spółek.

Po kontrrewolucji wojskowej w kwietniu 1957 roku ogłoszono w Jordani stan oblężenia i zlikwidowano wszystkie partie polityczne i inne organizacje pracownicze. Robotnicy ogłosili strajk, organizowali potężne manifestacje, które zamieniły się w potężny ogólnonarodowy ruch. Reakcja brutalnie zdławiła wszystkie podejmowane przez robotników akcje. Setki działaczy politycznych i związkowych aresztowano i zamknięto w więzieniach. Federacja Jordańskich Związków Zawodowych zmuszona była zejść do podziemia. Mimo stałych prześladowań Federacja Związków Zawodowych nadal organizuje niektóre wystąpienia ludzi pracy i w niezwykle ciężkich warunkach broni ich praw.

**Jouhaux Léon** — przedstawiciel reformistycznego kierunku we francuskim i międzynarodowym ruchu zawodowym. Pod jego kierownictwem w 1947 roku we Francji na skutek rozłamu w Powszechnej Konfederacji Pracy

(CGT) powstała nowa odszczepieńcza centrala związkowa „Force Ouvrière” (FO).

**Jugosłowiańskie związki zawodowe** — Zgodnie z konstytucją 1963 r. Jugosławia jest federacyjną socjalistyczną republiką. Kierownicza siła polityczna w kraju — Związek Komunistów Jugosławii. Podstawą ustroju społecznego i politycznego jest społeczna własność środków produkcji, samorządność producentów (wytwórców) w gospodarce i samorządność ludu pracującego w gminie wiejskiej, mieście i okręgu.

W Jugosławii istnieje jednolity ruch zawodowy — Zrzeszenie Związków Zawodowych Jugosławii, na czele którego stoi Centralna Rada Związków Zawodowych Jugosławii.

Początki ruchu zawodowego w krajach, z których składa się obecnie Federacyjna Socjalistyczna Republika Jugosławii, datują się od drugiej połowy XIX stulecia, kiedy to klasa robotnicza i jej organizacje związkowe w nadzwyczaj ciężkich warunkach walczyły o swoje prawa i lepsze życie dla ludzi pracy.

Ruch zawodowy, podobnie jak cały kraj, był rozdrobniony. Po pierwszej wojnie światowej powstały warunki do zjednoczenia sił klasy robotniczej. W 1919 roku pod wpływem Rewolucji Październikowej ruch związkowy zjednoczył się. W kraju wybuchaly potężne strajki. Rządząca burżuazja wyczuła niebezpieczeń-

stwo i wydała ustawę, zabraniającą działalności partii komunistycznej i zjednoczonym związkom zawodowym. W ciągu jednego roku uwięziono prawie 40 000 działaczy robotniczych, zainscenizowano tysiące procesów sądowych.

Przez wiele lat, różnymi metodami walczyła klasa robotnicza Jugosławii przeciw okrutnemu wyzyskowi. W 1921 roku zezwolono na działalność niezależnych związków zawodowych, jako organizacji legalnych. Nieco później prawicowi działacze związkowi stworzyli Zjednoczony Związek Robotniczy Jugosławii, który przyłączył się do Międzynarodowej Federacji Związków Zawodowych (Amsterdamska Międzynarodówka). Ruch związkowy został znowu rozbity. Wojskowo-monarchistyczna klika rozwiązała w 1929 roku niezależne związki zawodowe.

W 1934 roku partia komunistyczna wezwała ludzi pracy, aby wstępowali do Zjednoczonego Związku Robotniczego (URS), który w niedługim czasie osiągnął liczbę 100 000 członków.

W okresie okupacji nazistowskiej członkowie robotniczych związków zawodowych walczyli w pierwszych szeregach bojowników z hitlerowskim zaborcą.

Po wyzwoleniu kraju przez siły ruchu oporu i Armię Czerwoną i uspołecznieniu środków produkcji w sposób istotny zmieniły się zadania jugosłowiańskich związków zawodowych.



W pierwszych latach po zakończeniu drugiej wojny światowej najważniejszym zadaniem związków zawodowych, jak i całego narodu, była odbudowa zniszczonej gospodarki kraju.

W sprawozdaniu z działalności jednolitych jugosłowiańskich związków zawodowych na ich pierwszym zjeździe w 1948 roku podkreślało się, że „w odróżnieniu od związków zawodowych starej Jugosławii, które walczyły przeciw wyzyskowi, w obronie podstawowych praw i żywotnych interesów ludzi pracy, w obecnym okresie związki zawodowe nowej Jugosławii stały się głównym oparciem Komunistycznej Partii Jugosławii i rządu ludowego w odbudowie kraju, utrwalaniu władzy ludowej, realizacji planu pięcioletniego, budowie socjalizmu. Pozostały one jednak nadal organizacją broniącą interesów robotniczych i pracowników oraz troszczącą się o wzrost ich materialnego i kulturalnego poziomu”.

W okresie powojennym zasadniczym momentem, który określił znaczenie organizacji związkowych w Jugosławii, była uchwała Rady Ekonomicznej Rządu Jugosłowiańskiego i Centralnej Rady Związków Zawodowych Jugosławii o tworzeniu tzw. rad robotniczych. Zadania związków zawodowych w zakładzie pracy zostały ograniczone do funkcji doradczych, wychowawczych, oświatowych itp.

Zgodnie ze statutem jugosłowiańskich związków zawodowych do zadań zakładowych organizacji związkowych należy: udzielanie pomocy organom samorządu robotniczego, obrona interesów ludzi pracy, walka przeciw naruszaniu praw jednostki, wspieranie inicjatyw mających na celu wprowadzenie korzystniejszych warunków pracy i bytu, a także zaspokajanie oświatowych, kulturalnych itp. potrzeb ludzi pracy (patrz Zrzeszenie Związków Zawodowych Jugosławii).

## K

**KAB** — patrz Katolicki Ruch Zawodowy Holandii.

**Kameruńskie związki zawodowe** — Pierwsza organizacja związkowa powstała w Kamerunie w 1915 roku, jako filia francuskiej Powszechnej Konfederacji Pracy (CGT). Od swego powstania organizacja musiała prowadzić upartą walkę o najbardziej pod-

stawowe prawa robotników kameruńskich, znajdujących się pod uciskiem francuskiego kolonializmu. Po drugiej wojnie światowej wzięła udział w kampanii, prowadzonej przez organizacje związkowe byłych kolonii francuskich w Afryce, o wprowadzenie ustawy o pracy. Po przyjęciu ustawy w 1952 r. łamanie jej

przepisów i częste naruszanie praw związkowych doprowadziło do licznych strajków.

Kameruńskie związki zawodowe łączyły walkę o materialne i socjalne żądania pracowników z walką o niezależność narodową. Walkę tę organizowały wspólnie ze Związkiem Narodu Kameruńskiego (UPC), który został założony w 1948 roku. Jego głównym przywódcą był aż do zamordowania go Um Nyobè, były sekretarz generalny związków zawodowych. Związki zawodowe wraz ze Związkiem Narodu Kameruńskiego dążyły również do zjednoczenia obu części Kamerunu, brytyjskiej i francuskiej.

W miarę wzrostu ruchu narodowyzwoleńczego w Kamerunie krzepły i związki zawodowe. Dlatego też francuska administracja kolonialna próbowała przy pomocy „Force Ouvrière” oraz chrześcijańskich związków zawodowych doprowadzić do rozbicia w kameruńskich organizacjach związkowych. A kiedy zamiary nie spełniły się, rozpoczął się krwawy terror skierowany przeciw postępowym związkom zawodowym. Całe wsie zostały zniszczone, lokale Związku Narodu Kameruńskiego i związków zawodowych skonfiskowane, a przywódcy organizacji narodowej i związkowych uwięzieni. Wśród nich był również Jaques N gom, obecny sekretarz generalny Powszechnej Unii Pracowników Kamerunu (UGT, „K”).

W czasie największych prześladowań nie ustawała działalność związków zawodowych; ruch zawodowy, jego jedność i bojowość zostały jednak w pewnym stopniu zachwiane. Główne wysiłki związków zawodowych zmierzały do jedności działania. Po wielu wstępnych pertraktacjach, w lutym 1959 roku, spotkali się przedstawiciele poszczególnych organizacji dla omówienia sprawy utworzenia zjednoczonej centrali związkowej. Tak więc powstała Powszechna Unia Pracowników Kamerunu (UGT, „K”), która podjęła uchwałę o wstąpieniu do Powszechnej Unii Robotników Czarnej Afryki (UGTAN) i jednocześnie pozostała nadal organizacją członkowską Światowej Federacji Związków Zawodowych.

W styczniu w 1960 r. ogłoszono niepodległość Kamerunu.

W ostatnim czasie zarysowały się jednak w UGT, „K” sprzeczności, które mogą doprowadzić do rozłamu. Postępowi działacze związkowi są znowu prześladowani, narusza się również prawa demokratyczne i związkowe (patrz Afrykański ruch zawodowy).

**Kanadyjska Federacja Pracy (CFL)** — centrala związkowa, która reprezentuje katolicki światopogląd. Federację założyli w 1921 roku robotnicy kanadyjscy pochodzenia francuskiego. Liczy obecnie około 100 000 członków. Jest organizacją członkowską Międzynarodowej Konfederacji Chrześcijańskich Związków Za-

wodowych (MKChZZ). Z punktu widzenia społecznego program jej jest stosunkowo radykalny (patrz Kanadyjskie związki zawodowe).

**Kanadyjski Kongres Pracy (CLC)** — największa centrala związkowa w Kanadzie, powstała wiosną 1956 roku przez połączenie Kanadyjskiego Kongresu Robotniczych Związków Zawodowych (TLC) i Kanadyjskiego Kongresu Pracy (CLC). Obie te centrale były kanadyjskimi odłamami amerykańskich centrali związkowych Kongresu Przemysłowych Związków Zawodowych (CIO) i Amerykańskiej Federacji Pracy (AFL), które połączyły się w końcu 1955 roku w jednolitą centralę AFL—CIO.

Kanadyjski Kongres Pracy i po połączeniu nie zerwał swoich powiązań z ruchem związkowym USA. Zrzesza 1 300 000 członków, wchodzi w skład Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych (patrz Kanadyjskie związki zawodowe).

**Kanadyjskie związki zawodowe** — Dominium Kanada jest niezależnym państwem w ramach Brytyjskiej Wspólnoty Narodów.

Charakterystyczną cechą gospodarki Kanady jest jej duża zależność od światowych, kapitalistycznych monopolii, szczególnie USA. Udział kapitału Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej wynosi ponad 75 proc. wszystkich kapitałów zagranicznych w Kanadzie.

Wskutek tej zależności objawy kryzysu i wahań gospodarczych USA odbijają się bezpośrednio także na gospodarce kanadyjskiej. Trudności gospodarcze Kanady można oceniać np. według stanu bezrobocia, który osiągnął w ostatnich latach rekordowy wyż. W 1960 roku liczba bezrobotnych w Kanadzie wynosiła ponad 600 000.

O zmianę dotychczasowej polityki, w interesie narodu kanadyjskiego, a przeciw podporządkowaniu kraju planom agresywnych kół USA, o pokojowe współistnienie państw o różnych ustrojach gospodarczych i społecznych walczy przede wszystkim Komunistyczna Partia Kanady, założona w 1922 roku pod nazwą Kanadyjska Partia Robotnicza.

Ważnym czynnikiem w narodowym ruchu robotniczym są związki zawodowe, które zrzeszają 1 500 000 ludzi pracy.

Ruch zawodowy w Kanadzie rozwijał się w specyficznych warunkach, wynikających z rozległości kraju, małej gęstości zaludnienia, koncentracji mieszkańców głównie wzdłuż granicy z USA i częstego przechodzenia robotników za granicę na krótszy lub dłuższy okres czasu w poszukiwaniu pracy. Stan ten doprowadził do tego, że znaczna część ludzi zorganizowanych w związkach zawodowych w Kanadzie należy do kanadyjskich filii związków zawodowych USA.



Podobnie jak w USA, kanadyjskie organizacje Amerykańskiej Federacji Pracy (AFL) zrzeszały według zawodów tylko robotników kwalifikowanych, przede wszystkim tzw. arystokrację robotniczą; organizacje Kongresu Przemysłowych Związków Zawodowych (CIO) powstawały w latach trzydziestych jako wyraz protestu przeciw reakcyjnej strukturze i polityce AFL. Zrzeszały one wszystkie kategorie robotników według zasady produkcyjnej, zbierały niższe składki i były w swej strukturze i działalności bardziej demokratyczne. W 1943 roku kierownictwo CIO zagarnęli pravicowi liderzy. Ciągły reakcyjnych przywódców CIO w latach 1949—1954, kiedy to liczne postępowe związki zostały wykluczone z CIO, objęły również i Kanadę.

Po drugiej wojnie światowej wzmógł się opór ludzi pracy Kanady zarówno przeciw gospodarczej i politycznej hegemonii USA, jak i hegemonii w ruchu zawodowym. Coraz częściej zaczęły się budzić wątpliwości na temat celowości przynależenia kanadyjskich związków zawodowych do amerykańskich centrali związkowych oraz myśl o potrzebie zorganizowania niezależnych kanadyjskich organizacji związkowych. Duży wpływ na rozwój spraw mają siły postępowe, które utrzymały się w związkach zawodowych, mimo że pravicowi przywódcy wykluczyli w latach 1949—1954 z CIO związki

zawodowe pracowników przemysłu elektrotechnicznego, przemysłu metalurgicznego, przemysłu skórzanego i futrzarskiego, marynarzy, i walczą o realizację ekonomicznych i socjalnych żądań kanadyjskich mas pracujących, o zjednoczenie i niezależność związków zawodowych, o pokój i porozumienie międzynarodowe.

W istocie rzeczy kanadyjski ruch zawodowy reprezentuje trzy kierunki polityczne, których przedstawicielami są: Kanadyjski Kongres Pracy (CLC), powiązany ze związkami zawodowymi USA, Kanadyjska Federacja Pracy (CFL) i dość liczne autonomiczne związki zawodowe.

**Karta praw związkowych** — ważny dokument międzynarodowego ruchu zawodowego, który uzupełnia i uściśla zasady zawarte w innych dokumentach międzynarodowych, jakimi są np. Karta Narodów Zjednoczonych i Deklaracja praw człowieka.

Kartę praw związkowych opracowała Światowa Federacja Związków Zawodowych na podstawie uchwały III Światowego Kongresu Związków Zawodowych, który odbył się w 1953 roku w Wiedniu. Po przeprowadzeniu szerokiej dyskusji w organizacjach związkowych i wśród ludzi pracy całego świata projekt Karty został przedłożony Radzie Generalnej ŚFZZ, która zaaprobowala ją na swoim posiedzeniu w dniach 9—14 grudnia 1954 roku w Warszawie.

Karta praw związkowych wyraża idee, które są wspólne wszystkim ludziom pracy i ich organizacjom związkowym na całym świecie. Dlatego stała się platformą wspólnych akcji i walk ludzi pracy w krajach kapitalistycznych o uzyskanie, obronę i rozszerzenie praw związkowych.

A oto tekst Karty praw związkowych:

1. Ludzie pracy mają prawo tworzyć związki zawodowe, być członkami istniejących organizacji związkowych i uczestniczyć w ich działalności bez potrzeby uzyskiwania na to zgody, czy kontroli ze strony władz państwowych lub pracodawców.

2. Ludzie pracy mają prawo organizować zebrania zarówno w miejscu pracy, jak i poza nim w celu przedyskutowania wszystkich interesujących ich problemów, swobodnie wypowiadać swoje poglądy w tych sprawach, korzystać z prasy według swego wyboru, rozpowszechniać prasę robotniczą, związkową i broszury oraz prowadzić wszelką propagandę związkową.

3. Ludzie pracy mają prawo wybierać w przedsiębiorstwach państwowych lub prywatnych, jak również w innych miejscach pracy, delegatów związkowych, delegatów zakładowych, aparat kierowniczy zakładowych organizacji związkowych i powierzać im obronę swoich interesów oraz mogą być wybierani dla pełnienia tych funkcji. Ludzie pracy mają prawo zwracać się do wy-

branych przez siebie organizacji związkowych albo do delegata związkowego w każdej sprawie, która by poruszała ich społeczne, grupowe lub osobiste interesy.

4. Ludzie pracy mają prawo uczestniczyć w każdej akcji mającej na celu obronę ich interesów, bez względu na to, czy akcja ta przylmie charakter strajku, demonstracji czy jakiegokolwiek innej formy walki związkowej.

5. Przynależność do organizacji związkowej lub działalność związkowa ludzi pracy, ich osobiste poglądy i przekonania w żadnym wypadku nie powinny być brane pod uwagę przez pracodawców lub ich urzędników przy przyjmowaniu do pracy, ustalaniu wysokości płacy lub też dla usprawiedliwienia zwolnień z pracy czy stosowania innych sankcji.

6. Członkowie organizacji związkowych decydują według własnej woli o swych statutach, uchwałach i działalności, swobodnie i bez ograniczeń wybierają organy kierownicze i wykonawcze. Organizacje związkowe mają prawo rozwijać działalność zgodnie ze swymi statutami bez kontroli ze strony władz państwowych czy pracodawców.

7. Organizacje związkowe mają prawo zwoływać zebrania związkowe i zjazdy bez uprzedniego uzyskiwania zezwolenia ze strony władz państwowych. Mają prawo organizować demonstracje związkowe, w tym również demonstracje uliczne. Mają prawo organi-

zować zebrania związkowe w miejscu pracy.

8. Ludzie pracy, zorganizowani w związkach zawodowych, uchwalają zgodnie ze statutami wysokość składek związkowych, które są zbierane w trybie ustalonym przez członków związku. Składki związkowe muszą być dobrowolne i swobodne. Jedynie organizacje związkowe mają prawo rozporządzać funduszami związkowymi, bez kontroli ze strony urzędów państwowych i pracodawców. Zarówno fundusze związkowe, jak i cały majątek związków zawodowych nie mogą być w żadnym wypadku konfiskowane.

9. Organizacje związkowe mają prawo wystarać się od władz państwowych o stałe pomieszczenia nadające się do prowadzenia ich działalności. Tylko one mają prawo zarządzać pomieszczeniami, które do nich należą, albo które zostały oddane do ich dyspozycji. Pomieszczenia te są objęte prawem nietykalności.

10. Organizacje związkowe mają prawo prowadzić zarówno pracę wychowawczą i oświatową wśród pracujących, jak i działalność kulturalną, organizować i prowadzić szkoły, biblioteki, kluby i inne instytucje socjalne i wychowawcze, kulturalne, sportowe i wypoczynkowe dla ludzi pracy.

11. Przedstawiciele związków zawodowych i delegaci wybrani przez pracowników mają prawo prowadzić swą działalność w za-

kładach pracy bez przeszkód i kontroli ze strony władz państwowych i pracodawców. W czasie pełnienia swoich funkcji związkowych muszą korzystać z pełnej obrony przeciw wszelkim sankcjom oraz zarządzeniom dyscyplinarnym i represyjnym. W przypadkach gdy pracownicy mieszkają w pomieszczeniach należących do pracodawców, urzędy państwowe i pracodawcy nie mogą zabraniać przedstawicielom związków zawodowych i delegatom dostępu do mieszkań pracowniczych w czasie pełnienia obowiązków związkowych.

12. Organizacje związkowe we wszystkich gałęziach przemysłu mają prawo zrzeszać się według zawodów, gałęzi produkcji oraz terenowo w miastach, okręgach, krajach czy terytoriach. Z tych samych względów musi być przyznane prawo tworzenia organów międzyzwiązkowych.

13. Organizacje związkowe mają prawo występować w obronie interesów każdego pracownika, pertraktować w sprawach dotyczących tych interesów, wypowiadać się i działać dla ich zaspokojenia.

14. Związki zawodowe mają prawo prowadzenia z pracodawcami i władzami państwowymi, w tej liczbie z instytucjami państwowymi, pertraktacji i prawo do zawierania z nimi umów zbiorowych.

15. Organizacje związkowe reprezentują indywidualne i ogólne interesy ludzi pracy we wszyst-



kich organach zajmujących się tymi sprawami, a głównie sprawami płac, ochrony i bezpieczeństwa pracy, szkolenia zawodowego, zatrudnienia i zwolnień z pracy.

W tej dziedzinie urzędy państwowe nie mogą stosować żadnej dyskryminacji. Organizacje związkowe powinny mieć prawo uczestniczenia w pracach tych organów proporcjonalnie do liczby członków, których reprezentują. Jeśli interesy ludzi pracy ma reprezentować jedna organizacja, musi to być organizacja zrzeszająca największą liczbę członków.

16. Organizacje związkowe mają prawo uczestniczyć w prowadzeniu i kierowaniu instytucjami zabezpieczenia społecznego i wszystkimi innymi instytucjami socjalnymi.

17. Organizacje związkowe mają prawo podejmować kroki sądowe mające na celu obronę interesów klasy robotniczej.

18. Organizacje związkowe powinny być dopuszczone do uczestniczenia w rozwiązywaniu wszystkich spraw, które bezpośrednio lub pośrednio interesują ludzi pracy, a szczególnie przy opracowywaniu ustaw oraz zarządzeń wykonawczych w tych sprawach.

19. Prawo do strajku jest podstawowym prawem ludzi pracy. Każdy pracownik bez względu na zawód ma prawo przystąpić do strajku bez jakichkolwiek ograniczeń. Ludzie pracy i organizacje związkowe mają prawo po-

dejmować dowolne środki zmierzające do organizowania i popierania strajku.

20. Organizowanie strajku i udział w strajku, jak również we wszelkich akcjach solidarności, nie mogą być w żadnym wypadku podstawą do stosowania — przed strajkiem, w czasie strajku czy po strajku — nacisków, sankcji i środków represyjnych.

21. Zgodnie z wyrażoną wolą swoich członków organizacje związkowe mają prawo według własnego wyboru wstępować do międzynarodowych organizacji związkowych.

22. Organizacje związkowe mają prawo uczestniczyć w międzynarodowej działalności związkowej, współpracować i podejmować wspólne akcje z zagranicznymi lub międzynarodowymi organizacjami związkowymi, organizować akcje solidarności z ludźmi pracy i związkami zawodowymi wszystkich krajów. Mają prawo organizować międzynarodowe konferencje i zebrania związkowe.

23. Organizacje związkowe mają prawo wymieniać swoje delegacje i bez przeszkód utrzymywać kontakty z międzynarodowymi organizacjami związkowymi albo organizacjami związkowymi innych krajów. Ich przedstawiciele muszą dla tych celów otrzymywać odpowiednie paszporty i wizy.

24. Międzynarodowe organizacje związkowe mają prawo utrzymywać stałą łączność z organi-

zaczajami związkowymi wszystkich krajów. Międzynarodowe organizacje związkowe mają prawo zawierać dowolne porozumienia z zainteresowanymi organizacjami związkowymi i wysyłać do tych krajów delegacje i przedstawicieli, przekazywać tam swoje publikacje i organizować w tych krajach międzynarodowe zebra- nia i konferencje związkowe oraz akcje solidarności międzyna- rodowej i wzajemnej pomocy. Mają prawo zbierać składki człon- kowskie od krajowych, względnie terenowych organizacji związk- owych.

25. Wszyscy ludzie pracy ko- rzystają z praw zawartych w tej Karcie bez jakiegokolwiek dyskry- minacji ze względu na płeć, rasę, barwę skóry, narodowość, kastę, język, przekonania polityczne i wyznanie.

**Katar** — patrz Arabski Pół- wysep.

**Katolicka nauka socjalna** — patrz Międzynarodowa Konfede- racja Chrześcijańskich Związków Zawodowych.

**Katolicki Ruch Zawodowy Ho- landii (KAB)** — holenderska cen- trala związkowa zrzeszająca ro- botników i pracowników kato- lickich na zasadzie wyznania, liczy 426 000 członków. Pozostaje pod bezpośrednim wpływem ko- ściola i jest organizacją człon- kowską MKChZZ.

**KAZZ** — patrz Konfederacja Arabskich Związków Zawodo- wych (CATU).

**Kenia. Związki zawodowe** — Po wielu latach walk i zmagañ z kolonializmem Kenia otrzymała wreszcie niepodległość. 12 grud- nia 1963 r. w Nairobi, stolicy kraju, niepodległość ta została uroczystie proklamowana. Po drugiej wojnie światowej w Ke- nii zaczęły powstawać organiza- cje związkowe. W 1950 roku związki zawodowe zostały jednak przez władze kolonialne rozwią- zane.

W 1951 roku powstała Federa- cja Pracy Kenii, do której wstą- piło szereg związków. Obecnie zrzesza 49 związków zawodowych i jest prawdziwą narodową cen- tralą związkową, która broni in- teresów robotniczych.

W latach 1957—1958 związki zawodowe Kenii we wspólnym froncie ze wszystkimi siłami de- mokracji, z partią KANU (Afry-kański Związek Narodowy), wy- powiedziały się za rewizją usta- wy, którą krajowi narzucono. Według tej ustawy przedstawi- ciele Afrykańczyków, którzy sta- nowią 96 proc. ogólnej liczby mieszkańców, mieli tylko 14 miejsc z 59 w izbie ustawodaw- czej.

Federacja Pracy Kenii jest członkiem MKWZZ.

**Kim Val Ren** — przewodni- czący Powszechnego Zrzeszenia Związków Zawodowych Korei (KRLD).

**Kolumbijskie związki zawodo- we** — Kolumbijska Republika jest

słabo rozwiniętym krajem rolniczym, posiadającym wielkie bogactwa naturalne, jak: złoto, platyna, ropa naftowa, miedź, ruda żelazna itd. Kopalnictwo w większości znajduje się w rękach spółek zagranicznych, głównie amerykańskich. Sytuacja materialna ludzi pracy ciężka.

Związki zawodowe w Kolumbii zaczęto organizować w pierwszych latach XX w. Najpierw powstawały drobne organizacje, a potem większe związki zawodowe. W 1934 roku większość związków zjednoczyła się w Konfederacji Pracy Kolumbii.

W rezultacie rozłamowej akcji działaczy pravicowych oraz pod wpływem przywódców amerykańskiej centrali AFL, nastąpiło w 1950 roku rozbitcie w ruchu zawodowym Kolumbii. Powstały dwie centrale: Konfederacja Pracy Kolumbii (CTC) z reformistycznym kierownictwem oraz Niezależna Konfederacja Pracy Kolumbii (CITC), która pozostała wierna klasie robotniczej i konsekwentnie broniła jej interesów. CTC stała się organizacją członkowską Ogólnoamerykańskiej Regionalnej Organizacji MKWZZ (ORIT).

Prócz tych dwóch centrali powstała w Kolumbii jeszcze tzw. Narodowa Unia Pracowników Kolumbii (UYC), opanowana przez kościół, która jest członkiem ORIT, oraz szereg niezależnych organizacji związkowych.

W 1957 roku kierownictwo Niezależnej Konfederacji Pracy Kolumbii (CITC) zaleciło swoim członkom, aby w interesie jedności związkowej wstępowali do Konfederacji Pracy Kolumbii (CTC) i — jako siła postępową — działali w tej organizacji.

**Komitet Współpracy Związkowej Pracowników Ameryki Łacińskiej** — patrz Ameryka Łacińska. Związki zawodowe.

**Konfederacja Arabskich Związków Zawodowych (CATU)** — powstała w 1956 roku i zrzesza centrale związkowe Egiptu, Syrii, Libanu, Jordanii, Libii i Sudanu. W 1962 roku liczyła około 2 milionów członków.

Rozwój ruchu narodowyzwoleńczego we wszystkich krajach arabskich po drugiej wojnie światowej przejawiał się także w umacnianiu się solidarności narodów na tych ziemiach. Walka prowadzona przez robotników w jednym kraju wywoływała akcje solidarnościowe w krajach sąsiednich. Ludzie pracy zrozumieli, że solidarność i współpraca wzajemna mogą doprowadzić do poprawy warunków życia i pracy i stać się poważnym, a nawet decydującym czynnikiem w walce o niezależność narodową.

Dzięki tym doświadczeniom oraz pomocy ŚFZZ i jej organizacji członkowskich zrodziła się myśl stworzenia wspólnej, arabskiej organizacji związkowej, która by koordynowała ich działalność i umacniała solidarność ru-



chu zawodowego w tych krajach. W 1955 roku Federacja Jordzańskich Związków Zawodowych zaproponowała zwołanie pierwszej konferencji związków zawodowych krajów arabskich.

Konferencja odbyła się w Damaszku przy udziale przedstawicieli organizacji związkowych Syrii, Egiptu, Libanu i Jordanii. Na tej konferencji został przygotowany grunt dla zjednoczenia związków zawodowych krajów arabskich. Dnia 24 marca 1956 roku zwołano w tym samym mieście konstytucyjny zjazd Konfederacji Arabskich Związków Zawodowych (CATU), której członkami stały się centrale związkowe Egiptu, Syrii, Libanu, Jordanii, Libii i Sudanu.

Konfederacja Arabskich Związków Zawodowych dąży do ugruntowania jedności związków zawodowych krajów arabskich w walce o pełną niezależność narodową, rozwój gospodarczy i polepszenie warunków pracy i życia w tych krajach. Nie wchodzi w skład żadnej międzynarodowej centrali związkowej, jednakże jej przedstawiciele uczestniczyli we wszystkich ważniejszych akcjach organizowanych przez ŚFZZ. Delegacje Konfederacji Arabskich Związków Zawodowych odwiedziły kilkakrotnie Związek Radziecki i inne kraje demokracji ludowej. Ze ŚFZZ współpracowała CATU głównie w sprawach obrony pokoju i walki przeciw kolonializmowi.

W ostatnim czasie kontakty z ŚFZZ i krajami obozu socjalistycznego zmniejszyły się nieco, bowiem przywódcy Konfederacji Arabskich Związków Zawodowych zaczęli głosić teorie nacjonalistyczne i antykomunistyczne. Nietrwałość sytuacji politycznej na Bliskim Wschodzie doprowadziła do dużego zamętu w tej organizacji.

**Konfederacja Chrześcijańskich Związków Zawodowych Belgii (CSC)** — druga co do wielkości centrala związkowa w Belgii. W 1962 roku liczyła około 700 000 członków. Zrzesza pracujących chrześcijan na zasadzie wyznaniowej. Konfederacja jest organizacją członkowską Międzynarodowej Konfederacji Chrześcijańskich Związków Zawodowych (MKChZZ), ma ścisłe powiązania z chrześcijańsko-społeczną partią i realizuje jej politykę w związkach zawodowych (patrz Belgijskie związki zawodowe).

**Konfederacja Chrześcijańskich Związków Zawodowych w Luksemburgu** — liczyła w 1959 roku około 5000 członków. Należy do Międzynarodowej Konfederacji Chrześcijańskich Związków Zawodowych. Jest pod silnym wpływem kościoła i popiera politykę współpracy klasowej.

**Konfederacja Katolickich Robotników Ekwadoru (CEDOC)** — patrz Ekwadorskie związki zawodowe.

**Konfederacja Pracy Ameryki Łacińskiej (CTAL)** — postępową centralą regionalną związków za-

wodowych, która zrzesza organizacje związkowe krajów Ameryki Łacińskiej. Powstała w 1938 roku. Od chwili powstania SFZZ w 1945 roku CTAL jest jej członkiem.

W ruchu zawodowym Ameryki Łacińskiej Konfederacja odgrywała szczególnie poważną rolę w latach 1938—1945. W okresie powstania CTAL istniały w Ameryce Łacińskiej tylko cztery centralne związki. W konstytucyjnym zjeździe CTAL uczestniczyli przedstawiciele związków zawodowych z 12 krajów. CTAL postawiła sobie zadanie przeprowadzenia zjednoczenia w ruchu związkowym Ameryki Łacińskiej. Pod bezpośrednim wpływem CTAL stworzono centrale związkowe w pozostałych jedenastu krajach. Organizacje członkowskie Konfederacji Pracy Ameryki Łacińskiej zrzeszały 4 miliony członków.

Po zakończeniu drugiej wojny światowej CTAL skierowała swoją działalność na walkę przeciw imperializmowi amerykańskiemu, o narodową i gospodarczą niezależność krajów Ameryki Łacińskiej oraz o wyższą stopę życiową mas pracujących. Dlatego też stała się celem gwałtownych ataków i represji ze strony imperialistów USA i reakcyjnych rządów Ameryki Łacińskiej. Organizacje członkowskie CTAL i jej działacze byli prześladowani i musieli działać nielegalnie. Wielu działaczy związkowych uwięziono. Równocześnie udało się

reakcji przy pomocy terroru reformistów i elementów skorumpowanych doprowadzić w niektórych krajach do rozłamu w ruchu zawodowym i wprowadzić do licznych centrali związkowych przywódców, którzy służyli interesom monopoli północnoamerykańskich.

W tym czasie, w warunkach ostrej nagonki, prześladowań oraz tarć wewnętrznych centrale niektórych krajów, na przykład Chile i Boliwii, zmuszone były rozwiązać swoje organizacje związkowe i wystąpić z Konfederacji. Ułatwiło to tworzenie się w tych krajach nowych, jednolitych centrali związkowych zdolnych do obrony praw ludzi pracy. Na skutek wszystkich tych wydarzeń w latach 1945—1960 z Konfederacji Pracy Ameryki Łacińskiej wystąpiła większa część organizacji związkowych. W 1962 roku do CTAL należały tylko cztery centrale związkowe: Konfederacja Pracy Ekwadoru, Powszechna Konfederacja Pracy Costa Rici, Powszechny Związek Robotników i Rolników Meksyku i Federacja Związkowa Pracowników Republiki Panamskiej. Organizacje te liczyły wówczas około 200 000 członków. Znaczenie i wpływy CTAL są jednak daleko większe od jej bazy organizacyjnej, bowiem program, który głosi, bierze w obronę masy pracujące Ameryki Łacińskiej, bez względu na ich narodową, polityczną, wyznaniową i związkową przynależność. W prakty-

ce CTAL broni interesów nie tylko swoich członków, ale również interesów ludzi pracy zrzeszonych w innych organizacjach związkowych oraz nie zrzeszonych.

Program Konfederacji Pracy Ameryki Łacińskiej uchwalony na IV Zjeździe w 1953 roku w Santiago obejmuje następujące główne punkty:

1. Podniesienie stopy życiowej mas pracujących w miastach i na wsi.

2. Uznanie i utrwalenie praw związkowych i swobód demokratycznych.

3. Niezależny rozwój gospodarczy, bazujący na likwidacji wielkich własności ziemskich i na industrializacji.

4. Walka o niezależność narodową, przeciw imperializmowi.

**Konfederacja Pracy Ekwadoru (CTE)** — centrala związkowa powstała w 1944 roku. Jest jedyną w kraju organizacją klasową ludzi pracy, mimo stałych ataków ze strony przedsiębiorców i rządu. Jest organizacją członkowską Konfederacji Pracy Ameryki Łacińskiej i SFZZ. Po przewrocie wojskowym w lipcu 1963 r. kierownictwo konfederacji uległo represjom (patrz Ekwadorskie związki zawodowe).

**Konfederacja Pracy Kolumbii (CTC)** — największa centrala związkowa w Kolumbii licząca 200 000 członków, kierowana przez reformistów. Jest organizacją członkowską Ogólnoamerykań-

skiej Regionalnej Organizacji MKWZZ (ORIT) (patrz Kolumbijskie związki zawodowe).

**Konfederacja Pracy Paragwaju (CPT)** — centrala związkowa w Paragwaju kierowana i kontrolowana przez rząd, pozostająca pod stałym nadzorem policyjnym. Jest organizacją członkowską Ogólnoamerykańskiej Regionalnej Organizacji MKWZZ (ORIT) (patrz Paragwajskie związki zawodowe).

**Konfederacja Pracy Peru** — największa centrala związkowa w kraju, znajdująca się pod wpływem reformistów, od 1958 roku należy do Ogólnoamerykańskiej Regionalnej Organizacji MKWZZ (ORIT) (patrz Peruwiańskie związki zawodowe).

**Konfederacja Pracy Wenezueli (CTV)** — największa centrala związkowa w Wenezueli zrzeszająca 1 500 000 osób; powstała w listopadzie 1959 roku. W centrali reprezentowane są następujące partie polityczne: Partia Komunistyczna, Partia Akcji Demokratycznej, Demokratyczna Unia Republikańska i Partia Chrześcijańsko-Demokratyczna. Konfederacja Pracy Wenezueli nie jest członkiem żadnej międzynarodowej centrali związkowej.

W grudniu 1961 r. reformistyczna większość w kierownictwie konfederacji dokonała rozłamu tej centrali i zwołała swój zjazd. Koła rządzące jawnie popierają odszczepieńczą centralę. Postępowe jednak siły Konfederacji Pra-



cy Wenezueli zachowują swe wpływy wśród znacznej większości ludzi pracy (patrz Wenezuelskie związki zawodowe).

**Konfederacja Robotników Cypru** — jedna z cypryjskich centrali związkowych zrzeszająca 16 000 członków; w kierownictwie znajdują się prawnicy przywódcy. Jest członkiem MKWZZ (patrz Cypryjskie związki zawodowe).

**Konfederacja Robotników i Chłopów Panamy** — patrz Panamskie związki zawodowe.

**Konfederacja Szwedzkich Związków Zawodowych (LO)** — najsilniejsza organizacja związkowa w Szwecji. W 1960 roku zrzeszała około 1 500 000 członków zorganizowanych w 44 związkach zawodowych. LO ma wielki wpływ również na centrale związkowe pozostałych krajów skandynawskich i utrzymuje z nimi bliskie kontakty. Kierownictwo Konfederacji Szwedzkich Związków Zawodowych znajduje się w rękach socjaldemokratów. Konfederacja (LO) była członkiem założycielem Światowej Federacji Związków Zawodowych (ŚFZZ), jednakże po rozłamie w międzynarodowym ruchu zawodowym w 1949 roku wystąpiła z niej i stała się organizacją członkowską Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych (MKWZZ).

Najwyższą instancją związkową jest zjazd, który wybiera prezydium i sekretariat Konfederacji. Związki zawodowe należące do

LO są organizowane na zasadzie cechowej, ale coraz wyraźniej występują tendencje organizowania ich na zasadach produkcyjnych. Związki zawodowe mają swoje centralne komitety w okręgach i powiatach — swoje organy związkowe. W zakładach pracy działają rady zakładowe. W okręgach, powiatach i w niektórych większych ośrodkach przemysłowych działają ogólnozwiązkowe rady związków zawodowych.

Przewodniczącym LO jest Arne Geijer. Na V zjeździe MKWZZ w 1957 roku w Tunisie został on wybrany przewodniczącym. Na stanowisko to powołano go ponownie na VI zjeździe MKWZZ w Brukseli.

**Konfederacja Związków Zawodowych Rewolucyjnej Kuby (CTCR)** — jednolita centrala związkowa na Kubie. CTCR odgrywa dużą rolę w życiu Kuby. Jest członkiem Światowej Federacji Związków Zawodowych, utrzymuje szerokie kontakty z ruchem związkowym wszystkich krajów obozu socjalistycznego, jest awangardą ruchu zawodowego w Ameryce Łacińskiej.

Główne zadania, jakie postawiła sobie CTCR w obecnym okresie, są następujące:

— przeprowadzenie reorganizacji strukturalnej ruchu zawodowego, przede wszystkim połączenie małych związków zawodowych i organizacji zakładowych oraz stworzenie ogólnozwiązkowych instancji;

— zwiększenie udziału ludzi pracy we współgospodarowaniu, zorganizowanie współzawodnicstwa, wprowadzenie systemu premiowego, wprowadzenie nowego systemu ubezpieczeń chorobowych, wychowywanie nowych kadr technicznych i innych;

— ulepszenie działalności kulturalno-wychowawczej związków zawodowych;

— zorganizowanie milicji robotniczej w kubańskich przedsiębiorstwach.

W listopadzie 1961 r. odbył się na Kubie XI Zjazd Związków Zawodowych. Zjazd uchwalił nowy statut, zaaprobował nową strukturę związków zawodowych, uchwalił obecną nazwę tej jednolitej centrali.

Zgodnie z nowym statutem na czele CTCR stoi Komitet Wykonawczy, składający się z sekretarza generalnego, siedmiu sekretarzy i pięciu zastępców sekretarzy. CTCR zrzesza 25 federacji branżowych związków zawodowych.

W poszczególnych prowincjach powstały instancje ogólnozwiązkowe i związków branżowych.

CTCR wydaje dwutygodnik „Trabajo”, posiada rozgłośnię radiową „Unich”. Konfederacja Związków Zawodowych Rewolucyjnej Kuby, kierowana przez Ludową Socjalistyczną Partię Kuby, jest ważnym czynnikiem socjalistycznego budownictwa na Kubie (patrz Kubańskie związki zawodowe).

### Kongijskie związki zawodowe

— Od 1909 roku Kongo było kolonią belgijską. Dnia 30 czerwca 1960 roku została ogłoszona Republika Kongo.

Pięćdziesięcioletnia gospodarka belgijskiego i zagranicznego kapitału doprowadziła do tego, że Kongo stało się rolniczo-surowcową bazą państw imperialistycznych. Podstawą gospodarki Konga jest rolnictwo. Stopa życiowa mieszkańców należy do najniższych na świecie.

Przed drugą wojną światową związki zawodowe praktycznie nie istniały w Kongu Belgijskim. Dopiero w czasie wojny ruch zawodowy zaczął się powoli rozwijać i to głównie wśród robotników pochodzenia europejskiego. W 1949 roku 5000 osób zrzeszyło się w Zjednoczonej Powszechnej Konfederacji Związków Zawodowych Konga Belgijskiego (CGS). Kiedy niektórzy działacze konfederacji przystąpili do organizowania również robotników spośród ludności tubylczej, spotkali się z jednej strony z silnym sprzeciwem związkowców Europejczyków, zaniepokojonych i strzegących zazdrośnie swoich przywilejów, z drugiej strony, z energiczną interwencją władz dążących do zduszenia w zarodku każdej próby żądania poprawy sytuacji ludności tubylczej w Kongu. Wewnętrzne spory i stałe ataki władz kolonialnych bardzo osłabiły konfederację.

W 1949 roku przywódcy CGS zwrócili się do Powszechnej Federacji Pracy Belgii (FGTB) z prośbą o udzielenie im pomocy w organizowaniu związków zawodowych w Kongu. FGTB wysłała do Konga swoją delegację i wkrótce potem CGS stała się filią FGTB.

Działalność tej organizacji ograniczyła się do popierania akcji strajkowych, głównie wśród górników. Strajki górnicze jeszcze przed powstaniem związku były najistotniejszym przejawem działalności mas pracujących Konga Belgijskiego.

W 1941 roku strajkujący górnicy w Katandze wysuwali hasła podwyżki płac. Belgijscy kolonizatorzy wystali przeciw nim wojsko. W końcu 1944 roku i na początku 1946 roku wybuchły wielkie strajki w Mataoli, Bomo i Lu-luaburgu. Strajki rozszerzały się i zyskiwały na bojowości. W szybko rozwijającym się ruchu strajkowym dopatrywały się władze kolonialne sygnału przebudzenia się czarnych robotników. Dlatego chciały się z góry zabezpieczyć. W porozumieniu z Konfederacją Chrześcijańskich Związków Zawodowych Belgii w Kongu została stworzona filia tej centrali związkowej, która stała się narzędziem polityki rządowej.

W 1946 roku zostały wydane dwa akty prawne w sprawie zrzeszania się. Zgodnie z nimi zakładanie tubylczych związków było uzależnione od wstępnej zgody odpowiednich władz kolonialnych,

kontrolujących całokształt działalności związków. Jednocześnie postanowiono, że pracująca ludność tubylcza może wstąpić do związku zawodowego po spełnieniu określonych warunków. Strajki były wzbronione, a każdy spór miał być przedstawiany władzom dla „arbitrażu”. Dnia 25 stycznia 1957 roku wydano nowy dekret, według którego wszyscy mieszkańcy Konga Belgijskiego mieli prawo zrzeszania się w organizacjach dla obrony swoich ekonomicznych i socjalnych praw, jednakże stworzenie takiej organizacji było uzależnione od spełnienia wielu trudnych warunków.

Mimo trudnej sytuacji, w pierwszym etapie walk wyzwolenieczych w Kongu, na wiosnę 1959 roku powstała w Léopoldville organizacja związkowa, której kierownictwo stanowili wyłącznie Afrykańczycy. Organizacja ta nawiązała łączność z Powszechną Unią Robotników Czarnej Afryki (UGTAN), z ŚFZZ oraz niektórymi jej centralami członkowskimi. Nie miała jednak dość doświadczenia i środków. Stąd działanie jej ograniczyło się tylko do stolicy i jej okolic. W czerwcu 1960 roku odbyła swój zjazd konstytucyjny. Jej orientacją był program rządu Lumumby. Jednocześnie powstawały organizacje związkowe kierowane przez tubylców i w innych miastach Konga, jak np. sekcja UGTAN w prowincji Kiwu itp. Jednak wszystkie te organizacje nie nawiązywały z sobą kontaktów, wystą-



pienia ich nie były koordynowane.

Rozpętana przez imperialistów i rodzimych separatystów wojna bratobójcza, działalność reakcji i terror spowodowały rozbitcie i osłabienie ruchu zawodowego. Organizacje związkowe szybko powstawały, ale i szybko się rozwiązywały. Obecnie przed masami pracującymi stoi problem zjednoczenia się w walce przeciw kolonializmowi, o postęp społeczny, o swe prawa (patrz Afrykański ruch zawodowy).

**Kongo** — patrz Kongijskie związki zawodowe.

**Kongres Związków Zawodowych Birmy (TUCB)** — patrz Birmańskie związki zawodowe.

**Kongres Związków Zawodowych Ghany** — jednolita centrala związków zawodowych w Ghanie, która liczy około 400 000 członków. Należał do Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych. W 1960 roku wystąpił z MKWZZ i stał się członkiem Powszechnej Unii Robotników Czarnej Afryki (UGTAN). Program Kongresu stwierdza między innymi, że obecnie „głównym zadaniem ghańskich związków zawodowych jest walka o nieustanny rozwój gospodarki narodowej, podniesienie wydajności pracy i realizacja wszystkich zadań tak, aby drugi plan pięcioletni rozwoju Ghany został nie tylko wykonany, ale i przekroczony, aby Ghana stała się dobrze prosperującym krajem socjalistycznym”.

Ruch zawodowy Ghany ma również za zadanie pomagać ludziom pracy w ich dążeniach do podniesienia swojego poziomu politycznego, zawodowego i kulturalnego wychodząc z założenia, że czynniki te gwarantują stworzenie lepszych warunków życia i pracy.

Realizacja tych poważnych zadań jest utrudniona z tego powodu, że w kraju, oprócz przedsiębiorstw kierowanych przez państwo, istnieją również przedsiębiorstwa, w których decydującą rolę odgrywa kapitał zagraniczny, szczególnie brytyjski i zachodnioniemiecki.

Kongres Związków Zawodowych Ghany nie odgrywa dużej roli politycznej w życiu swego kraju. Kongres dotychczas nie sformułował jasno swego klasowego programu działania. W poglądach Kongresu Związków Zawodowych przejawiają się wyraźnie wpływy brytyjskich i zachodnioniemieckich związków zawodowych, a w szczególności izraelskiej centrali związkowej, Histadrut, z którą Kongres utrzymuje bliskie kontakty. W Ghanie została wydana ustawa o radach robotniczych w oparciu o wzory jugosłowiańskie. Kongres Związków Zawodowych Ghany zawarł specjalne porozumienie z jugosłowiańskimi związkami zawodowymi (patrz Ghańskie związki zawodowe).

**Kongres Związków Zawodowych W. Brytanii (TUC)** — centrala związkowa w Wielkiej Bry-

tanii, po amerykańskiej centrali związkowej AFL—CIO największa ogólnozwiązkowa centrala krajowa w państwach świata kapitalistycznego, TUC został założony w 1868 roku. Z globalnej liczby około 10 milionów ludzi pracy zorganizowanych w związkach zawodowych Wielkiej Brytanii, organizacje członkowskie TUC zrzeszają ponad 8 milionów robotników i pracowników.

Potencjalna siła brytyjskiego ruchu zawodowego jest w dużej mierze nie wykorzystywana i paralizowana z winy reformistycznej polityki przywódców, którzy przez długie lata kierują brytyjskim Kongresem Związków Zawodowych (TUC) i jego głównymi organizacjami członkowskimi. Liderzy ci głoszą teorie pokoju klasowego między robotnikami a kapitalistami, swoją polityką kompromisów hamują rozwój masowego ruchu rewolucyjnego, zdradzają klasę robotniczą, odwracają jej uwagę od decydującej walki w obronie interesów klasowych. W prowadzeniu tego rodzaju polityki pomaga w znacznej mierze przestarzała struktura organizacyjna brytyjskiego ruchu zawodowego.

W polityce zagranicznej przywódcy pravicowi podporządkowują klasowe interesy klasy robotniczej interesom brytyjskich i amerykańskich monopoli, popierają agresywne pakti imperialistów i odrzucają propozycje współpracy ze związkami zawodowymi krajów socjalistycznych.

Prawicowi liderzy brytyjskich trade-unionów należą do grupy, która wbrew interesom międzynarodowej klasy robotniczej wywołała w 1949 roku rozłam w Światowej Federacji Związków Zawodowych, zrzeszającej organizacje związkowe ludzi pracy z wszystkich krajów socjalizmu i większości krajów kapitalistycznych.

Brytyjski Kongres Związków Zawodowych (TUC) jest jednym z członków założycieli Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych i jest reprezentantem w jej wszystkich instancjach kierowniczych.

Organizacje członkowskie TUC mają charakter cechowy, powszechny i częściowo są zbudowane na zasadzie produkcyjnej. Cechowe trade-uniony zrzeszają kwalifikowanych robotników poszczególnych zawodów, bez względu na charakter zakładu pracy albo w jakiej gałęzi produkcji oni pracują. Tak jest zorganizowana większa część robotników przemysłu stoczniewego, poligrafii i budownictwa oraz znaczna część pracowników zatrudnionych w hutnictwie, przemyśle drzewnym i w innych gałęziach gospodarki. Tak zwane trade-uniony powszechne powstały w okresie rozwoju ruchu robotniczego w końcu XIX wieku i zrzeszają niewykwalifikowanych, półkwalifikowanych i kwalifikowanych robotników różnych gałęzi przemysłu. Przykładem są: Związek Zawodowy Pracowników

Transportu i Robotników Niewykwalifikowanych oraz Związek Zawodowy Pracowników Komunalnych i Urzędników Niewykwalifikowanych Podobnych Gałęzi.

Produkcyjne związki zawodowe zrzeszają robotników i pozostałych pracowników danej gałęzi przemysłu. Jednak i w tym przypadku nie można mówić o pełnej realizacji produkcyjnej zasady, ponieważ związki te są budowane na bazie terytorialnej. Do organizacji tego typu należą związki zawodowe górników, metalowców, przemysłu elektrotechnicznego.

Związki zawodowe mają swoje centralne, obwodowe i lokalne instancje. W zakładach pracy organizacje związkowe nie istnieją i pracownicy wybierają tam swoich starostów związkowych (shop stewards), delegatów zbierających składki itp., którzy informują instancje związkowe o sytuacji w zakładzie pracy.

Oprócz instancji związkowych istnieją w Wielkiej Brytanii, jako instancje ogólnozwiązkowe w wielkich miastach, rady związków zawodowych, z których wiele to rzeczywiście bojowe, postępowe ośrodki życia związkowego (np. rady związków zawodowych w Londynie, Coventry). Ogółem istnieje w Wielkiej Brytanii około 50 rad związków zawodowych.

Ogólnozwiązkową centralą jest Kongres Związków Zawodowych, w skład którego wchodzi 183 organizacje związkowe różnych ty-

pów. Na czele Kongresu stoi Rada Generalna TUC, wybierana na dorocznych zjazdach TUC, które zgodnie z tradycją zaczynają się w pierwszy poniedziałek września. W 1963 roku odbył się 93 Zjazd TUC. Rada Generalna wybiera na okres roku spośród siebie przewodniczącego.

Przy pomocy doświadczonego aparatu funkcjonariuszy związkowych, kierowanego przez sekretarza generalnego TUC, prawicowi działacze związkowi opanowali Radę Generalną i wykorzystując przestarzałe i niedemokratyczne regulaminy zjazdowe tłumią wszelkie tendencje rewolucyjne, głównie bojowe akcje związkowych starostów, realizując politykę współpracy klasowej w brytyjskim ruchu zawodowym i utrzymują sytuację rozłamową w międzynarodowym ruchu związkowym.

Do największych związków zawodowych w W. Brytanii należą: Związek Zawodowy Pracowników Transportu i Robotników Niewykwalifikowanych (1 300 000 członków), Związek Zawodowy Metalowców (900 000 członków), Związek Zawodowy Górników (700 000 członków), Związek Zawodowy Pracowników Komunalnych i Urzędników Niewykwalifikowanych Podobnych Gałęzi (800 000 członków), Związek Zawodowy Kolejarzy (420 000 członków) i szereg innych organizacji. Siły postępowe odgrywają znaczną rolę w związkach górników, przemysłu elektrotechnicznego (ETU),



odlewników, kolejarzy itd. (patrz W. Brytania. Związki zawodowe).

**Koreańska Federacja Związków Zawodowych (FKTU)** — centrala związkowa Korei Południowej. Pozostaje całkowicie pod wpływem kliki rządzącej i odrzuca propozycje współpracy ze związkami zawodowymi Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej w walce o zjednoczenie kraju. Koreańska Federacja Związków Zawodowych jest organizacją członkowską Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych (MKWZZ) (patrz Południowokoreańskie związki zawodowe).

**Koreańska Republika Ludowo-Demokratyczna. Związki zawodowe.** — Kierowniczą siłą polityczną KRL-D jest Koreańska Partia Pracy, powstała w 1946 roku po połączeniu Komunistycznej Partii Korei (założonej w 1925 roku) i Nowej Partii Ludowej.

Ruch robotniczy pojawił się w Korei w okresie japońskiej okupacji, która trwała około 40 lat. Duży wpływ na rozwój ruchu robotniczego i związkowego wywarła Wielka Socjalistyczna Rewolucja Październikowa. W marcu 1919 roku w Korei wybuchły masowe demonstracje antyjapońskie i strajki. Okupanci odpowiedzieli terrorem: od marca do maja 1919 roku zamordowali 7500 koreańskich patriotów, 16 000 odniosło rany, a 47 000 uwięziono.

W 1920 roku różne organizacje robotnicze połączyły się w Koreański Związek Robotników

i Chłopów, a w 1925 roku powstaje Federacja Związków Zawodowych Korei. Duży wpływ na dalszy rozwój ruchu robotniczego miało założenie w 1925 roku nielegalnej Partii Komunistycznej Korei.

Zupełnie inne warunki powstały w Korei po wyzwoleniu z okupacji japońskiej w sierpniu 1945 roku. W północnej części kraju, sztucznie oddzielonej 38 równoleżnikiem, zaczęły szybko powstawać organizacje związkowe. Dnia 28 listopada 1946 roku odbyła się w Phenianie konferencja północnokoreańskich związków zawodowych, na której powstał Jednolity Komitet Robotników Północnej Korei, który przyjął w maju 1946 roku nazwę Zjednoczone Związki Zawodowe Północnej Korei.

Związki zawodowe zaczęły aktywnie walczyć o likwidację pozostałości japońskiej okupacji i o demokratyzację życia gospodarczego. Wniosły duży wkład w dzieło nacjonalizacji przemysłu, brały aktywny udział w wprowadzeniu w życie prawa pracy (1946 r.), organizowały socjalistyczne współzawodnictwo pracy o wykonanie pierwszego dwuletniego planu odbudowy i rozwoju gospodarki narodowej (1949—1950). W czerwcu 1947 roku Zjednoczone Związki Zawodowe Północnej Korei wstąpiły do ŚFZZ. Na początku 1950 roku zrzeszały 564 625 członków.

Agresja imperialistów amerykańskich w 1950 roku w istotny

sposób zmieniła pracę związków zawodowych. Związki zawodowe poświęciły się całkowicie mobilizacji ludzi pracy do walki przeciw amerykańskim interwentom. Pod hasłem „Wszystko dla zwycięstwa w wojnie!” związki zawodowe rozwinęły „ruch brygad frontowych”, „ruch młodzieżowych brygad produkcyjnych”, „ruch 200 i 300” itp. Powstawały związkowe komitety pomocy dla frontu.

Związki zawodowe Północnej Korei w tym czasie nie zaniechały dążeń do zjednoczenia mas pracujących obu części kraju w walce o wspólne interesy.

W styczniu 1951 roku powstało, na wspólnej konferencji przedstawicieli związków zawodowych Północnej i Południowej Korei w Phenianie, Powszechne Zrzeszenie Związków Zawodowych Korei.

Wielką pomocą dla koreańskich związków zawodowych były w czasie wojny akcje międzynarodowej solidarności ludzi pracy i związków zawodowych, szczególnie akcje ŚFZZ i jej organizacji członkowskich. Po podpisaniu rozejmu w 1953 r., związki zawodowe znowu stanęły w pierwszych szeregach mas walczących o odbudowę i rozwój zniszczonego kraju. O wielkich sukcesach zdobytych na tym polu świadczy najlepiej fakt, że w pierwszym roku powojennej odbudowy wydajność pracy wzrosła o 33 proc. Rozwinęła się sieć urządzeń socjalnych i kultural-

nych, poprawiło się zabezpieczenie socjalne ludzi pracy i ich rodzin.

W latach późniejszych Powszechne Zrzeszenie Związków Zawodowych Korei skierowało cały wysiłek na wykonanie i przekroczenie planów rozwoju gospodarki narodowej, jako podstawy dalszego wzrostu materialnego i kulturalnego poziomu ludzi pracy (patrz - Powszechne Zrzeszenie Związków Zawodowych Korei).

**Krajowa Konfederacja Pracujących Gwinei (CNTG)** — centrala zjednoczonego ruchu zawodowego, odgrywa poważną rolę w życiu politycznym i gospodarczym młodej Republiki Gwinejskiej. W 1960 roku konfederacja obejmowała ponad 120 000 członków zrzeszonych w 42 związkach zawodowych. Brała czynny udział w założeniu Powszechnej Unii Robotników Czarnej Afryki (UGTAN), której jest członkiem.

Głównym celem gwinejskich związków zawodowych, zawartym w ich programie, jest oprócz obrony interesów ludzi pracy „utrwalanie narodowej jedności i niezależności kraju w walce przeciw kolonializmowi i imperializmowi”. W swoich międzynarodowych kontaktach dąży CNTG do „utrzymania i pogłębienia przyjaznych stosunków z wszystkimi ludźmi pracy i organizacjami w Afryce i na całym świecie w duchu zasad internacjonalizmu proletariackiego”.

Drugi zjazd Krajowej Konfederacji Pracujących Gwinei, który odbył się w lipcu 1960 roku, postawił następujące nowe zadania:

— zlikwidować bezrobocie, rozwijać produkcję przemysłową i rolną;

— opracować nowy system płac, nowy kodeks pracy i system zabezpieczenia socjalnego;

— powołać okręgowe inspektoraty pracy;

— walczyć z analfabetyzmem, popierać rozwój szkolnictwa i doskonalenia zawodowego ludzi pracy, dążyć do pełnej emancypacji kobiet gwinejskich;

— dążyć do stałego zwiększania wydajności pracy, w celu zabezpieczenia stałego wzrostu stopy życiowej ludzi pracy.

W 1963 r. odbył się trzeci zjazd CNTG. Programowe przemówienie wygłosił prezydent republiki — Sécou Touré. Omówił zadania ruchu zawodowego w warunkach umacniania zdobytej niepodległości i rozwijania ekonomiki kraju. Zjazd przedyskutował udział ruchu zawodowego w okresie 7-letniego planu rozwoju gospodarczego, którego realizacja rozpoczyna się w 1964 roku. Na zjeździe zapowiedziano zwołanie w roku przyszłym konferencji jedności ruchu zawodowego Afryki (patrz Gwinejskie związki zawodowe).

### **Kubańskie związki zawodowe**

— Pierwsze organizacje robotnicze powstały na Kubie już w 1870 roku w okresie hiszpańskiego pa-

nowania kolonialnego. W 1898 r. Kuba uzyskała niepodległość, jednakże niezwłocznie do kraju zaczęła przynikać kapitał północno-amerykański i wkrótce potem Kuba przekształciła się w półkolonię USA. Sytuacja ta wycisnęła piętno na ruchu robotniczym i związkowym: kubańskie masy pracujące walczyły nie tylko z burżuazją narodową, ale i z amerykańskim imperializmem.

Powstałe jeszcze w ubiegłym wieku organizacje robotnicze były raczej zrzeszeniami cechowymi i samopomocowymi. W latach późniejszych powstawały już mniejsze skupiska związkowe, działały jednak w rozproszeniu nie koordynując działania. Dopiero w 1925 roku, na I Ogólnokubańskim Zjeździe Związków Zawodowych założono pierwszą ogólnokrajową organizację związkową na bazie przemysłowych związków zawodowych. Nazwała się Kubańską Narodową Konfederacją Robotniczą. Jej programem była walka klasowa, walka o realizację żądań robotniczych i praw związkowych. Rozłamowcy pozostający na służbie Amerykańskiej Federacji Pracy (AFL) założyli odszczepieńczą centralę związkową, zwaną Kubańską Federacją Pracy (FCT), która popierała dyktaturę Machado i podlegała amerykańskiemu imperializmowi. Jej głównym celem było rozbicie kubańskiego ruchu zawodowego i dezorientowanie go. Po upadku dyktatury Machado



Kubańska Federacja Pracy rozpadła się.

W 1933 roku po wielkim strajku, zorganizowanym przez związki zawodowe, Kubańska Narodowa Konfederacja Robotnicza została zdelegalizowana. Jednakże i potem nie zaprzestała walki o sprawiedliwe, polityczne i gospodarcze żądania mas pracujących. W ten sposób powstały przesłanki stworzenia legalnej ogólnopañstwowej centrali związkowej.

W 1938 roku powstała jednolita organizacja związkowa — Konfederacja Związków Zawodowych Kuby (CTC). Dzięki temu cały ruch zawodowy Kuby został zjednoczony. CTC przejęła tradycje Kubańskiej Narodowej Konfederacji Robotniczej i walczyła przeciw imperializmowi, o wyzwolenie narodowe, o polepszenie warunków życiowych ludzi pracy, przeciw wyzyskowi. Konfederacja Związków Zawodowych Kuby (CTC) stała się organizacją członkowską Konfederacji Pracy Ameryki Łacińskiej (CTAL), później również ŚFZZ.

Reakcja nie spała jednak. Po drugiej wojnie światowej skoncentrowała wszystkie siły w celu rozbicia jedności związkowej na Kubie. Rozłamowcy założyli tzw. Narodową Komisję Robotniczą, w której propagowali pseudorewolucyjne hasła dla otumanienia ludzi pracy. Koła rządzące wzmożyły represje przeciw postępowym przywódcom związkowym, napały na siedziby CTC. Kiedy rzą-

dy objął dyktator Batista, zlikwidowano całkowicie wewnątrz-związkową demokrację, przestano wybierać przywódców. Władze państwowe wprowadzały ich do kierownictwa związków. Związki zawodowe zaczęły się zamieniać w instrument pomocniczy dyktatury, która służyła wiernie Stanom Zjednoczonym Ameryki Północnej. Konfederacja Związków Zawodowych Kuby wystąpiła z ŚFZZ i stała się organizacją członkowską Ogólnoamerykańskiej Regionalnej Organizacji MKWZZ (ORIT).

W walce o rewolucyjną orientację konfederacji i przeciw dyktaturze padło wielu wybitnych działaczy związkowych. Mimo terroru i przymusu zaczęły powstawać w związkach zawodowych tzw. Komitety Obrony Robotniczych Żądań, w których postępowi działacze propagowali rewolucyjne i antyimperialistyczne hasła i dążyli do osiągnięcia jedności związkowej. W 1958 roku komitety zjednoczyły się w tzw. Narodowy Front Robotniczy (FON), który połączył się później w Jednolity Narodowy Front Robotniczy (FONU). Ta nielegalna organizacja kierowała strajkiem generalnym w grudniu 1958 roku w Hawanie, przyczyniając się do tego, że po upadku dyktatury nie doszło do stworzenia proamerykańskiego rządu tymczasowego.

Po upadku dyktatury Batisty, skompromitowani pravicowi przywódcy związkowi uciekli za

granicę. Rząd Fidela Castro przywrócił prawa związkowe i swobody demokratyczne. Odnowiona i oczyszczona z reakcji konfederacja zaczęła działać pod nazwą Rewolucyjna Konfederacja Pracujących Kuby. Jej X zjazd, który odbył się w listopadzie 1959 roku, a który był pierwszym zjazdem po rewolucji, nakreślił nowe zadania dla kubańskich związków zawodowych:

— walka z mujalistami, tj. funkcjonariuszami związkowymi, którzy opanowali związki zawodowe w okresie dyktatury (Mujal — były sekretarz generalny Konfederacji, bezpośredni agent Batisty, czołowy działacz ORIT — uciekł do USA, gdzie bierze czynny udział w kontrrewolucyjnej akcji przeciw Kubie);

— obrona rewolucji;  
— pełna realizacja reformy rolnej i nacjonalizacja niektórych gałęzi przemysłu;

— szeroki rozwój łączności międzynarodowej z organizacjami związkowymi na całym świecie.

Zjazd napiętnował ostro Ogólnomerykańską Regionalną Organizację MKWZZ (ORIT), jako organizację amerykańskich imperialistów, która popierała dyktatorski reżim Batisty i jednomyślnie przyjął wniosek o wystąpieniu Konfederacji z tej regionalnej organizacji MKWZZ. Na zjeździe zapadła decyzja, że Konfederacja pozostanie centralą niezależną. Zjazd uchwalił jednomyślnie rezolucję, w której zwywa się po-

zostałe centrale związkowe Ameryki Łacińskiej do stworzenia jednej, kontynentalnej organizacji związkowej, która byłaby niezależna od pozostałych międzynarodowych organizacji związkowych.

W sierpniu 1961 r. rząd wydał nową ustawę o organizacjach związkowych, która była uwarunkowana zmianami rewolucyjnymi zachodzącymi w kraju. Zgodnie z ustawą miało powstać 25 federacji branżowych, zrzeszonych w jednej centrali krajowej. Ustawa gwarantowała ludziom pracy prawa związkowe.

W listopadzie 1961 r. odbył się XI zjazd związków zawodowych Kuby, na którym dyskutowano nad najważniejszymi problemami budownictwa socjalistycznego, związanymi z pierwszym planem rozwoju gospodarczego kraju. Zjazd przyjął uchwałę o przemianowaniu Rewolucyjnej Konfederacji Pracujących Kuby — na Konfederację Związków Zawodowych Rewolucyjnej Kuby (patrz Konfederacja Związków Zawodowych Rewolucyjnej Kuby (CTCR).

„Kunzenzipo” — chiński dziennik, organ prasowy Ogólnochińskiej Federacji Związków Zawodowych.

**Kuwejt** — patrz Arabski Półwysep.

**Kuzniecowa Wasilij Wasiliewicz** — były przewodniczący Wszechzwiązkowej Centralnej Rady Związków Zawodowych ZSRR i wiceprzewodniczący ŚFZZ.

## L

„L'Avant Garde” — czasopismo Marokańskiej Unii Pracy (UMT). Tygodnik, wychodzi w Casablance w języku francuskim.

„Labor” — oficjalny organ prasy Międzynarodowej Konfederacji Chrześcijańskich Związków Zawodowych. Wychodzi jako miesięcznik w Brukseli w językach: francuskim, niemieckim i holenderskim.

„Labour” — oficjalne czasopismo brytyjskiego Kongresu Związków Zawodowych (TUC). Miesięcznik, wychodzi w Londynie.

**Landrum-Griffina ustawa** — patrz Antyzwiązkowe ustawy.

„Lavoro” — oficjalne czasopismo Włoskiej Powszechnej Konfederacji Pracy (CGIL). Tygodnik wychodzący w Rzymie.

**Leuenberger Hermann** — przewodniczący Zrzeszenia Szwajcarskich Związków Zawodowych.

**Leward George** — przewodniczący Francuskiej Konfederacji Chrześcijańskich Pracowników (CFTC).

**Libańskie związki zawodowe** — W 1946 r. Liban uzyskał niepodległość. Jest zacofanym krajem rolniczym. Przez Liban przechodzą rurociągi z Iraku i Arabii Saudyjskiej do portu w Tarablusie i Saidzie.

W 1914 roku został założony w Bejrucie Związek Zawodowy Pracowników Drukarń, który zrzeszał pracowników 40 drukarni z całego kraju. Dopiero po

1918 roku zaczęły powstawać organizacje związkowe w szerszym zakresie. W tym samym roku stworzono w Bejrucie Powszechny Związek Robotników, który łączył trzy zrzeszenia. Mimo presji rządu, związki zawodowe popierały i organizowały liczne i skuteczne strajki. W 1930 roku zostało założone pierwsze czasopismo związkowe „Al Yak-za” (Przebudzenie), które wydawała organizacja związkowa drukarzy. Było to pierwsze czasopismo tego rodzaju na Arabskim Wschodzie.

Nowy etap rozwoju libańskiego ruchu zawodowego tworzy okres od 1931 roku, kiedy została założona Komunistyczna Partia Libanu. Ruch związkowy przeszedł do obrony do walki o realizację żądań robotniczych. Robotnicy walczyli przede wszystkim o wprowadzenie ustawodawstwa pracy.

Rząd wydał w tym okresie liczne dekrety wzbraniające organizowania związków zawodowych, a mimo tych trudnych warunków powstają nowe organizacje pracujących w poszczególnych gałęziach produkcji. Obok silnej organizacji drukarzy kierowanej przez postępowych działaczy, powstawały i inne organizacje. Tworzy się tzw. Federacja Związków Zawodowych Robotników i Pracowników Libanu.

Po zakończeniu drugiej wojny światowej ruch zawodowy Libanu nabiera nowego rozmachu. Fe-



deracja zorganizowała się ponownie i stała się członkiem ŚFZZ. W tym okresie federacja prowadziła walkę o wycofanie obcych wojsk z kraju, o niezależność narodową, przeciw dopuszczaniu zagranicznych monopolu do życia gospodarczego i politycznego Libanu. Ludziom pracy udało się pod kierownictwem związków zawodowych wywalczyć wprowadzenie Kodeksu pracy.

W końcu 1947 roku rozpoczął rząd pod naciskiem wewnętrznej i zewnętrznej reakcji atak na ruch postępowy w kraju. Komunistyczna Partia Libanu została rozwiązana, Federacja Związków Zawodowych również, a jej kierownictwo aresztowane. Siedzibę federacji zajęła na początku 1948 roku policja. Rząd nie zadowolili się środkami policyjnymi i stosował nowe sposoby rozbicia jedności klasy robotniczej. Zostało założonych kilka organizacji rządowych, które rozpadły się jednak. Na początku 1948 roku została stworzona Liga Związków Zawodowych Urzędników i Robotników w Republice Libańskiej o charakterze wybitnie reakcyjnym. Jej założenie stało się sygnałem do dalszego rozbijania ruchu zawodowego w Libanie.

Obecnie ruch związkowy Libanu jest ogromnie rozdrobniony. Fakt ten jest dużą przeszkodą w walce o realizację żądań ludzi pracy. W kraju istnieje około 50 drobnych organizacji związkowo-

wych zrzeszonych według poszczególnych zawodów. Należą one do kilku centrali albo pozostają niezależne. Przynależność poszczególnych organizacji związkowych do centrali nie jest stała, często przechodzą z jednej federacji do drugiej. W 1959 roku było w Libanie zorganizowanych około 30 000 robotników i pracowników umysłowych, przy czym w rolnictwie organizacje związkowe praktycznie nie istniały.

Do jednej z największych centrali należy zaliczyć Ligę Związków Zawodowych Urzędników i Robotników w Republice Libańskiej zrzeszającą 17 500 członków i należącą do MKWZZ. W 1953 roku od Ligi odłączyło się pięć poważniejszych grup i stworzyły własną Niezależną Federację Związków Zawodowych Robotników i Pracowników Umysłowych Północnego Libanu, która w 1957 roku liczyła około 10 000 członków. Federacja jest członkiem Konfederacji Arabskich Związków Zawodowych. Tak zwana Organizacja Postępowych Związków Zawodowych w rzeczywistości nigdy nie otrzymała zezwolenia władz na działalność. Zrzesza jednak około 3500 członków. Centrala ta dąży do zjednoczenia klasy robotniczej i jest członkiem ŚFZZ. Niezależne związki zawodowe zrzeszają około 2000 członków. Obecnie sytuacja w ruchu zawodowym Libanu jest niestabilizowana; tłumaczy się to burzliwymi wydarzeniami w życiu politycznym Arabskiego Wschodu

(patrz Liga Związków Zawodowych Urzędników i Robotników w Republice Libańskiej, Federacja Związków Zawodowych Robotników i Pracowników Umysłowych Północnego Libanu).

**Liga Związków Zawodowych Urzędników i Robotników w Republice Libańskiej** — reakcyjna centrala związkowa w Libanie, zrzeszająca około 17 500 członków, jest organizacją członkowską MKWZZ (patrz Libańskie związki zawodowe).

**Liu Chang-Sheng** — wiceprzewodniczący Ogólnochińskiej Federacji Związków Zawodowych, wiceprzewodniczący ŚFZZ.

**LO** — patrz Konfederacja Szwedzkich Związków Zawodowych.

**Loga-Sowiński Ignacy** — przewodniczący Centralnej Rady Związków Zawodowych w Polsce, wiceprzewodniczący ŚFZZ.

**Ludowe akcje** — patrz Współpraca klasowa.

**Ludowy kapitalizm** — patrz Współpraca klasowa.

**Ludzkie stosunki w przemyśle** — patrz Współpraca klasowa.

**Lui-Ning-Yi** — przewodniczący Ogólnochińskiej Federacji Związków Zawodowych, wiceprzewodniczący ŚFZZ.

**Luksemburski Związek Robotniczy (LAV)** — organizacja związkowa w Luksemburgu. Zrzesza około 20 000 członków. Działa pod wpływem partii socjaldemokratycznej i propaguje idee współpracy robotników z kapitalistami. Jest organizacją członkow-

ską MKWZZ (patrz Luksemburskie związki zawodowe).

**Luksemburskie związki zawodowe** — O ruchu zawodowym w Luksemburgu można mówić dopiero w pierwszych latach XX wieku, kiedy zaczęła się w kraju kapitalistyczna industrializacja. Organizacje związkowe zaczęły powstawać około 1916 roku. W 1919 powstaje Powszechna Konfederacja Pracy Luksemburga (CGT), a w 1920 roku powstają chrześcijańskie związki zawodowe. W 1923 roku organizuje się Luksemburski Związek Robotniczy (LAV) i Federacja Wolnych Związków Zawodowych Luksemburga (FLWF), której członkowie rekrutują się głównie z górników i robotników przemysłu hutniczego.

Federacja Wolnych Związków Zawodowych Luksemburga (FLWF) kierowała wszystkimi wystąpieniami luksemburskiego proletariatu o polepszenie warunków pracy i życia oraz o skrócenie czasu dnia roboczego. Zawsze podkreślała, że tylko w twardej walce może klasa robotnicza uzyskać polepszenie swego położenia materialnego. Tymczasem Luksemburski Związek Robotniczy (LAV) i związki chrześcijańskie usiłowały w okresie koniunktury wmówić ludziom pracy, że nie należy walczyć o poprawę swych warunków, ponieważ otrzymają wszystko, czego chcą, jeśli będą współpracować z właścicielami fabryk przy podnoszeniu wydajności pra-

cy. Wpływami reformistycznych związków zawodowych tłumaczy się w znacznym stopniu fakt, że w latach 1948—1953 nie zanotowano w Luksemburgu żadnej większej akcji klasy robotniczej, chociaż Federacja Wolnych Związków Zawodowych Luksemburga przestrzegała ludzi pracy przed tymi niebezpiecznymi tendencjami.

Słuszność drogi obranej przez Federację Wolnych Związków Zawodowych Luksemburga potwierdziła się szczególnie w ostatnich latach, kiedy to w Luksemburgu spadła produkcja, a wzrosło bezrobocie. W tej sytuacji dnia 21 grudnia 1958 roku odbyła się wielka manifestacja w stolicy organizowana przez wszystkie centrale. Wystąpienia takiego nie notowano od roku 1936. Wspólna rezolucja przyję-

ta przez zebranych na wiecu stwierdzała, że „ludzie pracy są zdecydowani użyć wszystkich niezbędnych środków w celu zrealizowania swoich postulatów i jeśli zostanie narzucona im walka, będą walczyć w imię społecznego postępu”. Obecnie w Luksemburgu kontynuują swą działalność: Luksemburski Związek Robotniczy, Konfederacja Chrześcijańskich Związków Zawodowych w Luksemburgu, Federacja Wolnych Związków Zawodowych Luksemburga oraz Powszechna Konfederacja Pracy. Każda z tych centrali związkowych prowadzi swoją tradycyjną politykę (patrz Luksemburski Związek Robotniczy, Konfederacja Chrześcijańskich Związków Zawodowych w Luksemburgu, Federacja Wolnych Związków Zawodowych Luksemburga).

## M

**Maachou Abdelkader** — sekretarz generalny Powszechnej Unii Pracowników Algierii (UGTA).

**Mac Carran** — ustawa — patrz Antyzwiązkowe ustawy.

**Ma Czun-ku** — sekretarz ŚFZZ, przedstawiciel Ogólnochińskiej Federacji Związków Zawodowych.

**Major Louis** — sekretarz generalny Powszechnej Federacji Pracy Belgii (FGTB).

**Makris Fotis** — sekretarz generalny Powszechnej Konfederacji Pracy Grecji (GSSE).

**Malajskie związki zawodowe** — Pierwsze organizacje związkowe na Malajach powstały około 1925 roku, ale dopiero po strajku generalnym w 1936 roku i po wielkiej fali strajków w 1939 roku udało się przełamać zawzięty opór administracji kolonialnej i urzędników w sprawie organizowania ruchu zawodowego. Stopniowo powstają organizacje w różnych miejscowościach i gałęziach przemysłu. W 1940 roku już 50 000 robotników święciło 1 Maja. Mimo niezwykle rychłych re-



presji ludzie pracy organizowali strajki, a w niektórych sprawach przeforsowali nawet swoje żądania.

W czasie okupacji japońskiej ruch zawodowy zdobył sobie duży autorytet. Pod koniec 1945 roku istniało 12 ogólnokrajowych związków zawodowych, które zrzeszyły się w Ogólnomalajską Federację Związków Zawodowych. Centrala ta stała się członkiem ŚFZZ.

Ogólnomalajska Federacja Związków Zawodowych stała w latach powojennych na czele walk mas pracujących, żądających realizacji swoich słusznych postulatów w dziedzinie bytowo-socjalnej i prowadzenia niezależnej polityki w kraju.

Od 1946 roku rząd brytyjski zaczął wysyłać na Malaje tzw. „doradców”, którzy usiłowali rozbić ruch zawodowy i stworzyć rządowe organizacje związkowe. Równocześnie wzmogły się prześladowania sił postępowych i rewolucyjnych. Strajki były tłumione zbrojnie. Działacze związkowych aresztowano, więziono lub deportowano.

Dnia 7 czerwca 1948 roku zakazano działalności Ogólnomalajskiej Federacji Związków Zawodowych. Prawie 7000 osób aresztowano i uwięziono bez żadnych sądów, wśród nich 200 działaczy z kierownictwa ruchu związkowego. Dwaj czołowi działacze Ogólnomalajskiej Federacji, Ganapatha i Virasenam, zostali straceni. Na terenie Federacji Malaj-

skiej działają trzy związki zawodowe kontrolowane przez rząd: Rada Malajskich Związków Zawodowych, Malajski Związek Górników, Krajowy Związek Robotników Plantacji w Federacji Malajskiej.

Mimo najsurowszych represji ludzie pracy nie poddali się — stworzyli silny ruch partyzancki. Po ogłoszeniu niezależności Malajów w sierpniu 1957 roku zaczęły się znowu odradzać związki zawodowe. Obecnie zachodzi proces kształtowania się narodowego ruchu zawodowego. Postępować siły walczą z rozdrobnieniem i izolacją, które z uporem ruchowi zawodowemu narzuca reakcja.

**Malgaskie związki zawodowe** — Wyspa Madagaskar, była kolonia francuska, 26 lipca 1960 roku stała się niezależną Republiką Malgaską, w ramach Wspólnoty Francuskiej. Jest zacofanym gospodarczo krajem rolniczym. W rolnictwie pracuje 95 proc. wszystkich mieszkańców.

Na Madagaskarze istnieje kilka centrali związkowych: Unia Malgaskich Związków Zawodowych (FISEMA), która jest organizacją postępową i członkiem Światowej Federacji Związków Zawodowych; poza tym działają tam filie: Francuskiej Konfederacji Chrześcijańskich Pracowników (CFTC), „Force Ouvrière” (FO) oraz Unia Niezależnych Związków Zawodowych Madagaskaru (USAM).

Unia Malgaskich Związków Za-

wodowych (FISEMA) prowadzi konsekwentną walkę o poprawę sytuacji socjalnej ludzi pracy i przeciw dyskryminacji rasowej. Za prowadzenie postępowej polityki zrzeszenie narażone jest na nieustanne napaści ze strony rodzimej i francuskiej reakcji.

FISEMA utrzymuje ścisłą więź z francuską Powszechną Konfederacją Pracy (CGT), z którą zawarła w 1957 roku umowę o współpracy i wzajemnej pomocy (patrz Afrykański ruch zawodowy).

Malijskie związki zawodowe — W 1959 roku były kolonie francuskie — Sudan i Senegal — stworzyły tzw. Federację Mali. Po rozbięciu federacji przez przywódców Senegalu, jej druga część, były Sudan francuski ogłosił się 22 września 1960 roku Republiką Mali.

Mali — słabo gospodarczo rozwinięty kraj — nie posiada prawie przemysłu. Rolnictwem trudni się 90 proc. mieszkańców. Stopa życiowa mieszkańców jest skrajnie niska. Klasa robotnicza jest liczebnie słaba, nie osiąga 3 proc. liczby wszystkich mieszkańców.

Stworzenie w 1959 roku Federacji Mali umożliwiło zwołanie, na wiosnę 1960 roku w Dakarze, konstytucyjnej konferencji centrali związkowej Mali. Wzięło w niej udział ponad 200 delegatów reprezentujących: Związek Pracowników Senegalu, Narodowy Związek Pracowników Senegalu, Zrzeszenie Związków Zawodo-

wych Pracowników Francuskiego Sudanu, Afrykańska Konfederacja Wolnych Związków Zawodowych Sudanu i Zrzeszenie Pracowników Dakaru i Nigerii (związek kolejarzy). W wyniku tej konferencji założono zjednoczoną Krajową Konfederację Związków Zawodowych Mali (CNSM), niezależną od narodowych czy międzynarodowych centrali związkowych, ale gotową do współpracy z nimi. Konferencja uchwaliła również program działalności konfederacji, odpowiadający programowi Powszechnej Unii Robotników Czarnej Afryki (UGTAN). Do zjazdu statutowego, który miał się odbyć w zimie 1960 roku, nie doszło jednak z powodu podziału Federacji Mali. W Senegalu, gdzie doszły do głosu siły reakcyjne miejscowej burżuazji, działacze postępowi byli stale prześladowani. Natomiast rząd nowej Republiki Mali w swojej działalności opiera się na postępowej centrali związkowej — Krajowym Zrzeszeniu Pracujących Mali (UNTM). I Zjazd Krajowego Zrzeszenia Pracujących Mali (UNTM, dawniej CNSM), który odbył się w czerwcu 1963 r., podjął uchwałę o aktywnym udziale związków zawodowych w budownictwie socjalizmu w Mali (patrz Afrykański ruch zawodowy).

**Marokańska Unia Pracy (UMT)** — powstała w marcu 1955 r. Do 1960 roku jedyna centrala związkowa w Maroku. Na początku 1960 r. Marokańska Unia Pracy

liczyła około 600 000 członków. Jest organizacją członkowską MKWZZ, utrzymuje jednak rozległe przyjazne stosunki ze związkami zawodowymi krajów socjalistycznych.

W czasie powstawania Marokańskiej Unii Pracy w 1955 roku sytuacja ludzi pracy w Maroku była bardzo trudna. Marokański proletariats był nieludzko wyzyskiwany. Natychmiast po zdobyciu niepodległości Marokańska Unia Pracy skierowała wszystkie swe wysiłki w celu poprawienia sytuacji ludu marokańskiego. Udało jej się doprowadzić do zawarcia umów zbiorowych w rolnictwie w 1956 roku, w przemyśle i handlu w 1957 roku. UMT wywalczyła także wprowadzenie zagwarantowanego minimum płacy roboczej i ubezpieczeń społecznych.

W zakresie ustawodawstwa pracy Marokańska Unia Pracy przeforsowała wprowadzenie sądów robotniczych, zakazu pracy kobiet i dzieci w niebezpiecznych warunkach oraz opieki lekarskiej w zakładach pracy. UMT wystąpiła też z żądaniem wprowadzenia obowiązku szkolnego i prowadziła szkolenie fachowe dla nowych kadr, które przystąpiły do marokanizacji administracji i przemysłu znajdujących się dawniej w rękach cudzoziemców. Unia wystąpiła z wnioskiem opracowania planów rozwoju gospodarczego i postępu społecznego oraz systematycznego planowania gospodarki, co wyzwoliłoby

kraj z zależności od obcokrajowców. Żądała również radykalnej reformy rolnej, ulepszenia techniki uprawy roli, jak i szybkiej industrializacji kraju. W polityce zagranicznej Marokańska Unia Pracy postulowała niemieszanie się do spraw wewnętrznych innych krajów i występowała przeciw jakimkolwiek próbom wiązania się Maroka z blokami agresywnymi. Podkreślała konieczność wyzwolenia wszystkich narodów afrykańskich od kolonializmu.

Za swą postępową politykę stała się UMT celem licznych ataków reakcji, chcącej dokonać rozłamu w silnym marokańskim ruchu związkowym. Wysiłki te dały owoce na początku 1960 roku, kiedy to w marcu powstała w Casablance odszczepieńcza centrala związkowa — Powszechnie Zjednoczenie Pracowników Maroka (UGTM) — opanowana przez przywódców prawicowej partii Istiqlal.

Marokańska Unia Pracy (UMT) zaprotestowała ostro przeciw stworzeniu tej nowej centrali, ogłaszając na 25 marca 1960 roku strajk protestacyjny w rejonach Casablanki i Rabatu. Strajk, który w przemyśle i handlu objął niemal wszystkich pracowników, potwierdził raz jeszcze jedność marokańskiej klasy robotniczej i słabość wpływów organizacji rozłamowej, która usiłuje odwieść masy pracujące od ich walki o swoje prawa (patrz Marokańskie związki zawodowe).



**Marokańskie związki zawodowe** — Od roku 1912 Maroko było protektorem francuskim i hiszpańskim. W 1956 roku kolonizatorzy zmuszeni byli do ogłoszenia niezależności Maroka. Maroko jest słabo rozwiniętym krajem rolniczym.

Ważną rolę w walce ludu marokańskiego o niepodległość odgrywała Marokańska Partia Komunistyczna.

Ruch zawodowy w Maroku rozwijał się w ciężkich warunkach. Dopiero w 1936 roku władze kolonialne przyznały robotnikom europejskim w Maroku prawo organizowania związków zawodowych. Prawo to nie obejmowało jednak ludności tubylczej, której zrzeszanie się w związki zawodowe uważane było przez władze kolonialne za czyn karalny. Walka mas pracujących o prawa do związków łączyła się z walką o niezależność narodową i poprawę warunków pracy i życia robotników.

Po drugiej wojnie światowej powstała Powszechna Unia Zjednoczonych Związków Zawodowych Maroka, która stała się częścią francuskiej Powszechnej Konfederacji Pracy (CGT) i w 1946 roku liczyła około 55 000 członków, w tym 33 000 Marokańczyków. Unia ta należała za pośrednictwem CGT do ŚFZZ i stała na czele wielkich walk marokańskiej klasy robotniczej o pracę, chleb i niezależność narodową. Pod jej kierownictwem doszło do licznych straj-

ków proletariatu marokańskiego, np. kolejarzy, górników, metalowców, portowców w 1948 roku, rybaków z Atlantyckiego Wybrzeża Maroka w 1950 roku, robotników włókienniczych w 1951 roku oraz do wielkiego strajku protestacyjnego przeciwko aresztowaniu tuniskiego działacza związkowego Farharda Hacheta w 1952 roku.

Dużym wydarzeniem ruchu zawodowego w Maroku było stworzenie centrali związkowej w marcu 1955 roku — Marokańskiej Unii Pracy (UMT), która stała się wkrótce dużą siłą w niezależnym Maroku. W 1960 r. powstała odszczepieńcza centrala związkowa — Powszechne Zjednoczenie Pracowników Maroka (patrz Marokańska Unia Pracy — UMT, Powszechne Zjednoczenie Pracowników Maroka — UGTM).

**Martin Isac** — przewodniczący Centralnej Rady Związków Zawodowych w Rumuńskiej Republice Ludowej.

**Meany George** — przewodniczący amerykańskiej centrali związkowej AFL—CIO, wiceprzewodniczący MKWZZ, wieloletni przewodniczący Amerykańskiej Federacji Pracy (AFL), przedstawiciel reakcji w amerykańskim i międzynarodowym ruchu zawodowym.

**Meksykańskie związki zawodowe** — Stany Zjednoczone Meksyku były przez 300 lat kolonią hiszpańską. W roku 1821 została ogłoszona niepodległość Meksyku. Mimo dużych bogactw na-

turalnych stopa życiowa mieszkańców jest bardzo niska. We wszystkich gałęziach gospodarki meksykańskiej silny wpływ wywiera kapitał północnoamerykański.

Komunistyczna Partia Meksyku, założona w 1919 roku, za swój główny cel uważa walkę o demokrację i pełne wyzwolenie Meksyku spod hegemonii północnoamerykańskiego imperializmu.

Początki ruchu zawodowego w Meksyku cechował przeważający wpływ anarchosyndykalizmu. W 1918 roku został założony oportunistyczny Meksykański Związek Robotniczy, współpracujący z północnoamerykańską centralą AFL. W 1933 roku odłączyło się lewe skrzydło związku, z Lombardo Toledano na czele.

W 1936 roku dążenie klasy robotniczej do zjednoczenia i skoncentrowania wszystkich sił zakończyło się sukcesem. Została założona Konfederacja Pracy Meksyku (CTM), która do roku 1945 skupiła w swoich szeregach 1 280 000 członków. Konfederacja była jedną z organizacji biorących udział w tworzeniu Konfederacji Pracy Ameryki Łacińskiej (CTAL) i współpracowała z Światową Federacją Związków Zawodowych. Walczyła o poprawę warunków materialnych ludzi pracy, o niezależność kraju od zagranicznego kapitału, o zjednoczenie organizacji robotniczych.

Konfederacja musiała się więc stać celem ataków ze strony

przywódców amerykańskiej AFL. W 1947 roku doszło wewnątrz CTM do rozłamu. Od konfederacji odłączyła się Jednolita Federacja Pracowników Meksyku, przy czym wykluczono z CTM jej postępowe skrzydło z Lombardo Toledano na czele.

Pod koniec czerwca 1947 roku odbył się zjazd kilku organizacji związkowych i dużych zrzeszeń chłopskich, na którym powołano Powszechny Związek Robotników i Rolników Meksyku (UGOCM), który stał się członkiem Konfederacji Pracy Ameryki Łacińskiej i Światowej Federacji Związków Zawodowych.

Wpływy Powszechnego Związku Robotników i Rolników Meksyku w ostatnich latach znacznie zmalały. Związek zrzesza około 70 000 członków, głównie pracowników rejonów rolniczych. Konfederacja Pracy Meksyku (CTM) liczy około 1 200 000 członków, jest członkiem Ogólnoamerykańskiej Regionalnej Organizacji MKWZZ (ORIT). Jej skrajnie reakcyjne i skorumpowane kierownictwo jest pod wpływem przywódców związkowych USA.

W 1960 roku w Meksyku założono nową centralę związkową — Krajową Konfederację Pracy (CNT). Trzon centrali stanowią: organizacja związkowa robotników elektrostacji, Związek Zawodowy Pracowników Centrali Telefonicznych i inne niezależne związki. W programie swoim nowa centrala związkowa postawiła sobie za zadanie zje-

dnoczenie meksykańskiej klasy robotniczej, walkę z korupcją w związkach zawodowych, głosiła hasło niezależności od partii politycznych i wezwała swoje organizacje członkowskie do udzielania pomocy rewolucji kubańskiej. CNT zajęła również pozytywne stanowisko wobec rządu poprzedniego prezydenta Meksyku — A. L. Mateosa, który osobiście uczestniczył w zjeździe konstytucyjnym związku. W ostatnich latach w Meksyku miały miejsce ostre walki strajkowe. Prowadzili je kolejarze i nauczyciele. Koła rządzące okrutnie obchodziły się z przywódcami tych i innych niezależnych związków, wielu z nich uwięziono.

W Meksyku znajduje się siedziba sekretariatu Konfederacji Pracy Ameryki Łacińskiej (CTAL) (patrz Konfederacja Pracy Ameryki Łacińskiej).

**Międzynarodowa Federacja Związków Zawodowych (Amsterdamska Międzynarodówka)** — międzynarodowa centrala związkowa, która w latach międzywojennych zrzeszała reformistyczne organizacje związkowe niektórych krajów. W ciągu swego istnienia (w latach 1919—1945) była reakcyjną centralą reformistycznych związków zawodowych, które miały bliskie powiązania z oportunistycznymi partiami socjaldemokratycznymi II Międzynarodówki i jako partie wysługiwały się zawsze burżuazji imperialistycznej.

Międzynarodowa Federacja Związków Zawodowych została powołana do życia na międzynarodowym kongresie związków zawodowych, który odbył się 28 lipca 1919 roku w Amsterdamie. Na kongresie były reprezentowane reformistyczne związki zawodowe Wielkiej Brytanii, Austrii, Belgii, Niemiec, Holandii, Danii, Hiszpanii, Luksemburga, Norwegii, Francji, Czechosłowacji, Szwecji i Szwajcarii. W konstituowaniu się federacji brali również udział przywódcy Amerykańskiej Federacji Pracy (AFL), jednakże Komitet Wykonawczy AFL po roku zgłosił wystąpienie AFL z federacji; reakcyjni przywódcy AFL i tę międzynarodówkę uważali za zbyt postępową.

W okresie powstania w 1919 roku Międzynarodówka Amsterdamska zrzeszała 28 krajowych centrali związkowych liczących około 24 milionów członków.

Przywódcy Międzynarodówki Amsterdamskiej nienawidzili Związku Radzieckiego i radzieckich związków zawodowych. Uczestniczyli we wszystkich intrygach i kampaniach brytyjskich, amerykańskich i francuskich imperialistów przeciw ZSRR. Radzieckie związki zawodowe nie zostały zaproszone na zjazd konstytucyjny do Amsterdamu, a wszystkie propozycje o przyjęcie radzieckich związków do federacji były odrzucane pod najróżniejszymi pretekstami. W 1923 roku, kiedy pod naciskiem szere-



gowych członków swych organizacji Międzynarodówka Amsterdamska musiała ponownie rozpatrzyć wnioski radzieckich związków zawodowych o przyjęcie, do uchwały został wprowadzony prowokacyjny warunek, aby radzieckie związki zawodowe przestały popierać rząd radziecki. Radzieckie związki zawodowe chciały konsekwentnie dopiąć jedności działania z Międzynarodówką Amsterdamską. Jednakże inicjatywa ta była przez przywódców federacji uprzedmiotowiona. Do Międzynarodówki Amsterdamskiej nie przyjęto również i innych postępowych związków zawodowych, które powstały w rewolucyjnym okresie 1919—1921 i później, jak na przykład Jednościowa Powszechna Konfederacja Pracy (CGTU) we Francji czy Czerwone Związki Zawodowe w Czechosłowacji.

Międzynarodówka Amsterdamska nie była nigdy organizacją o zasięgu światowym. Zrzeszała reformistyczne związki zawodowe z krajów europejskich i częściowo niektóre organizacje amerykańskie. W krytycznym okresie przed drugą wojną światową przywódcy Międzynarodówki kontynuowali swą rozłamową politykę w międzynarodowym ruchu zawodowym i odrzucali wszystkie wnioski organizacji postępowych i ludzi pracy o jedność akcji w walce z faszyzmem. Milcząco uznali podbój Etiopii przez faszystów włoskich, oku-

pację Austrii i Czechosłowacji przez wojska hitlerowskie, nie zareagowali na włosko-niemiecką interwencję w Hiszpanii itd. W ten sposób, choć niebezpośrednio, pomagali przywódcy Amsterdamskiej Międzynarodówki faszystom w walce przeciw klasie robotniczej i w rozpętaniu drugiej wojny światowej.

Reakcyjne kierownictwo Międzynarodówki starało się wytrwale odwieść klasę robotniczą od konsekwentnej walki klasowej, sprowadzać ją na drogę kompromisu z burżuazją. W dobie ciężkich walk klasowych w krajach kapitalistycznych przywódcy Międzynarodówki stawali po stronie burżuazji.

Za punkt ciężkości swojego działania uważała Międzynarodówka Amsterdamska gromadzenie materiałów o ruchu zawodowym i ustawodawstwie społecznym, opracowywanie statystyk, wydawanie prasy, biuletynów informacyjnych, pośredniczenie w sporach między robotnikami i kapitalistami.

Z powodu tej antyrobotniczej działalności, wpływy i liczebność Międzynarodówki Amsterdamskiej malały. W 1933 roku Międzynarodówka liczyła już tylko około 11 milionów członków. Kiedy wybuchła druga wojna światowa, Międzynarodówka Amsterdamska przestała faktycznie istnieć.

Podobnie reakcyjną i rozbijającą działalność prowadziły również międzynarodowe federacje

związków zawodowych poszczególnych gałęzi produkcji i zawodów, tzw. międzynarodowe sekretariaty produkcyjne, powiązane z Międzynarodówką Amsterdamską. Powstało ogółem 25 takich sekretariatów (międzynarodówek). Największymi z nich były: sekretariat robotników transportu (1 700 000 członków), sekretariat metalowców (1 600 000 członków) i sekretariat górników (1 460 000 członków). Większość sekretariatów zrzeszała jednak niewielu członków (sekretariat malarzy — 35 000 członków, sekretariat kapeluszników — 10 000 członków, sekretariat fryzjerów 25 000 członków itd.).

Po drugiej wojnie światowej prawicowi przywódcy związków zawodowych usiłowali wznowić działalność Międzynarodówki Amsterdamskiej i międzynarodowych sekretariatów produkcyjnych, aby zapobiec powstaniu Światowej Federacji Związków Zawodowych. Ich próby rozbiła zdecydowana wola ludzi pracy. Wraz z powstaniem ŚFZZ, Międzynarodówka Amsterdamska przestała istnieć.

**Międzynarodowa federacja związków zawodowych przy MKChZZ** — patrz Międzynarodowa Konfederacja Chrześcijańskich Związków Zawodowych.

**Międzynarodowa Komisja Prawna i Związkowa do Obrony Praw Związkowych i Swobód Demokratycznych** — organizacja, która powstała z inicjatywy Światowej Federacji Związków Zawo-

dowych w marcu 1960 roku. Jej zadaniem jest pomagać ofiarom antyzwiązkowych prześladowań i walczyć w obronie i o rozszerzenie praw związkowych i swobód demokratycznych na całym świecie. Swą działalność komisja prowadzi zarówno wśród mas pracujących, jak i w dziedzinie prawa. Komisja składa się z przedstawicieli Światowej Federacji Związków Zawodowych, jej międzynarodowych zrzeszeń związkowych i innych ugrupowań. Przewodniczącym komisji został wybrany wiceprzewodniczący Zjednoczonej Centrali Pracujących Chile (CUTCh) Juan Campo.

**Międzynarodowa Konfederacja Chrześcijańskich Związków Zawodowych (MKChZZ)** — międzynarodowa centrala, która zrzesza na zasadzie wyznaniowej (katolickiej) centrale związkowe różnych krajów i międzynarodowe federacje związków zawodowych w poszczególnych gałęziach przemysłu, które uznają zasady i moralność chrześcijańską jako podstawę życia społecznego i zgadzają się z programem MKChZZ.

Międzynarodowa Konfederacja Chrześcijańskich Związków Zawodowych powstała w 1920 roku. W roku 1962 jej organizacje liczyły około 5,5 mln członków. Chociaż w porównaniu ze Światową Federacją Związków Zawodowych i Międzynarodówką Konfederacją Wolnych Związków Zawodowych jest daleko mniejszą organizacją, nie należy lekceważyć

jej wpływów. Odgrywa stosunkowo dużą rolę w krajach zachodnioeuropejskich, gdzie jej organizacje najróżniejszymi sposobami rozbudzają wśród ludzi wierzących iluzję o możliwości „zreformowania” kapitalizmu i nadejścia ery „kapitalizmu ludowego”. W ostatnich latach MKChZZ rozwija ożywioną działalność w Afryce i Ameryce Łacińskiej.

Chrześcijańskie organizacje związkowe zaczęły powstawać w końcu XIX w. Ich założycielami byli duchowni, głównie katolicy księża, chociaż często organizacje te zrzeszały i robotników wyznania protestanckiego. Oficjalnym dokumentem, który stał się programem chrześcijańskich związków zawodowych i po dziś dzień pozostaje teoretycznym źródłem nauki kościelnej o problemach robotniczych, była encyklika papieża Leona XIII „Rerum Novarum” z 1891 roku. Jedną z podstawowych idei encykliki jest twierdzenie, że „socjaliści, którzy usiłują odebrać własność prywatną na rzecz własności społecznej, zagrażają interesom każdego człowieka na pracy, bo odbierają mu możliwość dysponowania swoim majątkiem, a tym samym pozbawiają go nadziei i możliwości pomnożenia swoich bogactw i polepszenia warunków życia... Wielkim błędem jest twierdzić, że klasy zwalczają się wzajemnie, że istnieje konflikt między bogatymi a ludźmi pracy.

Obie klasy potrzebują się wzajemnie. Kapitał nie może istnieć bez pracy, a praca bez kapitału”.

W 1931 roku, z okazji 40 rocznicy ogłoszenia encykliki „Rerum Novarum”, Watykan wydał nowy dokument programowy dotyczący spraw robotniczych — encyklikę „Quadragesimo Anno”, którą opracował Papież Pius XI, kardynał Spellman (wówczas podsekretarz stanu w Watykanie). Encyklika podkreślała, że kapitalizm nie jest błędny w swej istocie, tylko w szczegółach. Do doskonałości ustroju potrzebna jest współpraca między kapitalistami i robotnikami za pośrednictwem korporacji. Ostro osądzała „grzeszną doktrynę komunizmu”, wykazując przy tym sympatię dla partii socjaldemokratycznych. „Socjaliści niekiedy czerpią z doktryn prawdy chrześcijańskiej — stwierdza się w encyklice — i dlatego zbliżają się do tych doktryn”.

W 1961 roku papież Jan XXIII wydał z okazji 70 rocznicy opublikowania encykliki „Rerum Novarum” encyklikę „Mater et Magistra”, w której wyłożył społeczną doktrynę kościoła na nowym etapie rozwoju kapitalizmu. Głosi w niej, że „własność prywatna, włączając i własność środków produkcji, jest zjawiskiem przyrodzonym, którego państwo nie może odebrać”. Utożsamia „świat wolny” ze światem kapitalistycznym i twierdzi, że „prywatna własność” jest „głównym



wyrazem wolności". „W ustrojach politycznych, które nie uznają prawa prywatnej własności środków produkcji — głosi encyklika — tłumione są podstawowe przejawy wolności”.

Encyklika „Mater et Magistra” jest dokumentem nowoczesnego reformizmu klerykalnego, który propaguje współpracę klasową w duchu „ludowego kapitalizmu”, podobnie jak go tłumaczą amerykańskie monopole.

Pod adresem tych wierzących, którzy odróżniają wiarę od konserwatyzmu społecznego kościoła, i są zdania, że nie podważają swej wiary walcząc przeciwko kapitalizmowi i kolonializmowi, encyklika formułuje ostrzegawczo: „Jeśli hierarchia kościelna wypowiedziała się w określonej sprawie, katolicy powinni podporządkować się jej nakazom... również w sprawach tego świata”.

Chociaż MKChZZ i jej organizacje członkowskie podkreślają swoją niezależność od partii politycznych, są jednakże ściśle powiązane z partiami klerykalnymi w poszczególnych krajach, są narzędziem realizacji polityki Watykanu w międzynarodowym ruchu zawodowym.

Przedstawiciele Międzynarodowej Konfederacji Chrześcijańskich Związków Zawodowych brali w 1945 roku udział w obradach, podczas których powstała Światowa Federacja Związków Zawodowych. Potem jednak

odrzucili ideę zjednoczenia i odmówili współpracy ze ŚFZZ.

Celem MKChZZ jest osiągnięcie „deproletaryzacji mas pracujących przez umożliwienie im zdobycia prywatnego majątku”. Państwo, zgodnie z teorią MKChZZ, powinno przekładać interesy społeczne nad interesami prywatnymi. MKChZZ odrzuca jednak ideę upaństwowienia środków produkcji jako powszechnego systemu organizacji gospodarczej.

W przedsiębiorstwie jest — zdaniem MKChZZ — potrzebna współpraca między różnymi kategoriami ludzi: właścicielami i kierownikami przedsiębiorstw, robotnikami, urzędnikami i technnikami. W każdej więc gałęzi potrzebne są odpowiednie organy, w których na zasadzie parytetu reprezentowani będą pracodawcy i pracownicy.

W dziedzinie społecznej MKChZZ żąda szerokich ubezpieczeń socjalnych na wypadek choroby, starości, kalectwa, bezrobocia i macierzyństwa. Żąda ustalenia gwarantowanego minimum płacy, wprowadzenia dodatków na dzieci, równej płacy za równą pracę.

Kierownictwo MKChZZ i jej organizacji członkowskich podkreśla swe zainteresowania w utrzymaniu pokoju, dążenia do udzielania pomocy ludziom pracy krajów kolonialnych w ich walce o narodową niezależność. W rzeczywistości jednak popiera agresywne bloki imperialistyczne i pomaga państwom imperialis-

tycznym utrzymać ich posiadłości kolonialne.

Najwyższym organem MKChZZ jest kongres, na który, według z góry ustalonego klucza, biorąc pod uwagę liczbę reprezentowanych członków, są wysyłani delegaci członkowskich centrali związkowych z poszczególnych krajów i międzynarodowych członkowskich federacji związków zawodowych. Kongres zwołuje się co trzy lata. Kongres wybiera prezydium MKChZZ, wybiera i odwołuje generalnego sekretarza MKChZZ, zatwierdza zmiany dotyczące składu prezydium, podejmuje decyzje w innych sprawach.

Skład prezydium MKChZZ nie może być mniejszy niż 8-osobowy; sekretarz generalny jest członkiem prezydium z tytułu swej funkcji. Połowa członków prezydium jest wybierana z przedstawicieli centrali krajowych, druga połowa z międzynarodowych federacji związkowych. Żadna organizacja członkowska nie może mieć w prezydium większego przedstawicielstwa. Prezydium zbiera się przynajmniej raz na 4 miesiące. W okresie między kongresami kierowniczym organem MKChZZ jest rada, do której organizacje członkowskie wysyłają delegatów w liczbie odpowiadającej liczbie ich członków, według danych przedstawionych na ostatnim zjeździe. Rada zbiera się przynajmniej raz w roku.

Na XIV Kongresie MKChZZ w 1961 roku przewodniczącym wy-

brano Maurice Bouladoux (Francja), sekretarzem generalnym — Augusta Vanistendael (Belgia), wiceprzewodniczącymi zostali: Cor Van Mastrigt (Holandia), August Cool (Belgia), Tran-Quoc Buu (Wietnam Południowy), Gilbert Pongault (Kongo Brazzaville), Jose Goldsack Donoso (Chile). Na członków prezydium wybrano 5 przedstawicieli krajowych centrali związkowych Afryki, Ameryki Łacińskiej, Holandii, Austrii i Francji oraz 5 przedstawicieli międzynarodowych federacji związków zawodowych.

Bazą organizacyjną MKChZZ są chrześcijańskie centrale związkowe we Francji, Belgii, Holandii, Luksemburgu, NRF (Saara), Szwajcarii i Kanadzie, jak również chrześcijańska frakcja Federacji Austriackich Związków Zawodowych. Prócz tego MKChZZ dąży do zdobycia wpływów w Ameryce Łacińskiej oraz w Afryce.

Do MKChZZ należało w 1962 roku 10 międzynarodowych federacji związków zawodowych zrzeszających pracowników przemysłu leśnego i drzewnego, budownictwa, transportu, poligrafii, rolnictwa, przemysłu metalowego, górnictwa, pracowników administracji, łączności, kolei, przemysłu włókienniczego, spożywczego, tytoniowego i hotelarstwa oraz federacje związków zawodowych urzędników.

Kierownictwo MKChZZ, podobnie jak MKWZZ, nigdy nie odpowiadało na liczne apele ŚFZZ

nawołujące do wspólnego porozumienia się, pertraktacji i współpracy w konkretnych sprawach dotyczących obrony żywotnych interesów ludzi pracy. Trzeba jednak podkreślić, że organizacje członkowskie MKChZZ i jej chrześcijańskie związki zawodowe, szczególnie we Włoszech i Francji, bardzo często w strajkach i w innych akcjach bojowych występują wspólnie z organizacjami członkowskimi Światowej Federacji Związków Zawodowych. Takie akcje jednościowe mają miejsce nie tylko w pojedynczych przedsiębiorstwach, lecz także i na większą skalę.

Oficjalnym organem prasowym MKChZZ jest miesięcznik „Labor”. Wychodzi w Brukseli w językach: angielskim, niemieckim i holenderskim.

**Międzynarodowa Konfederacja Wolnych Związków Zawodowych (MKWZZ)** — liczebnie i znaczeniem druga co do wielkości międzynarodowa centrala związkowa. Powstała w 1949 roku po rozłamie, który wywołały, wbrew interesom ludzi pracy całego świata, siły „zimnej wojny” w międzynarodowym ruchu zawodowym. W 1960 roku organizacje członkowskie MKWZZ zrzeszały około 56 milionów pracowników.

Kiedy wrogom klasy robotniczej nie udało się przeszkodzić powstaniu Światowej Federacji Związków Zawodowych, założonej w 1945 r. z woli ludzi pracy na całym świecie, i kiedy nie powiódł się również ich plan opa-

nowania ŚFZZ, przedstawiciele sił reakcyjnych, przede wszystkim pravicowi przywódcy angielskich i amerykańskich związków zawodowych, w styczniu 1949 roku wystąpili ze Światowej Federacji Związków Zawodowych. Przywódcy ci, nie pytając członków swoich organizacji związkowych, rychło oświadczyli, że ich krajowe centrale związkowe występują ze Światowej Federacji Związków Zawodowych, w której tworzeniu w swoim czasie brali udział.

Ten jawny rozłam i odejście brytyjskich, amerykańskich i innych związków zawodowych z ŚFZZ nastąpiło w wyniku zastrzeżenia się sprzeczności, które przejawiały się już na I Światowej Konferencji Związków Zawodowych w Londynie, w czasie kiedy założono podwaliny pod ŚFZZ. Już wówczas reakcyjni przywódcy związkowi usiłowali pod różnymi pozorami nie dopuścić do powstania ŚFZZ albo przynajmniej odroczyć termin jej założenia. Przywódcy brytyjskich związków zawodowych starali się bezskutecznie wskrzesić Międzynarodową Federację Związków Zawodowych (tzw. Amsterdamską Międzynarodówkę). W porozumieniu z przywódcami Kongresu Przemysłowych Związków Zawodowych USA (CIO) zbojkotowali oni uchwałę ŚFZZ o zwołaniu konferencji związków zawodowych krajów azjatyckich, o założeniu biura łączności ŚFZZ w Niemczech, które miało przyspieszyć



zjednoczenie niemieckich związków zawodowych i pozyskać je jako członków ŚFZZ itd. Prawicowi przywódcy, chociaż głosili „apolityczność” związków zawodowych, zażądali jednak, aby ŚFZZ wypowiedziała się za poparciem planu Marshalla itp. Jeszcze będąc członkami ŚFZZ pravicowi przywódcy związkowi zorganizowali w marcu 1948 roku, w Londynie, rozłamową konferencję „krajów zmarshallizowanych”. Ich manewry rozbiły się jednak o zdecydowane stanowisko postępowej większości ŚFZZ.

Zgodnie z uprzednio przygotowanym planem, brytyjscy i amerykańscy przywódcy związkowi, którzy wystąpili z ŚFZZ, założyli na konferencji w Londynie (grudzień 1949 r.) przy wydatnej pomocy Amerykańskiej Federacji Pracy (AFL) nową, odszczepieńczą, międzynarodową centralę związkową — Międzynarodową Konfederację Wolnych Związków Zawodowych. AFL była jedyną z większych krajowych centrali związkowych, która nie brała udziału w pracach związanych z powstaniem Światowej Federacji Związków Zawodowych.

W MKWZZ od początku górę wzięli reakcyjni przywódcy amerykańskich związków zawodowych, których przedstawicielem jest przewodniczący byłej Amerykańskiej Federacji Pracy (AFL) i obecny przewodniczący połączonych centrali AFL—CIO George Meany. Od swego założenia MKWZZ prowadzi rozbijacką

działalność w międzynarodowym ruchu zawodowym, odrzuca propozycje jakiegokolwiek wspólnej akcji z ŚFZZ w obronie ludzi pracy, popiera antyradziecką imperialistyczną politykę. Przywódcy MKWZZ stali się gorliwymi propagatorami agresywnego Paktu Północno-Atlantyckiego, Zachodnio-Europejskiej Unii Węgla i Stali, Wspólnego Rynku, agresywnych bloków imperialistycznych w Azji, głosicielami „zimnej wojny” w ruchu zawodowym, zatwardziałymi przeciwnikami złagodzenia napięcia międzynarodowego, pokoju i przyjaźni między narodami.

Prawicowi przywódcy MKWZZ usiłują za wszelką cenę odwrócić uwagę ludzi pracy od potrzeby konsekwentnego rozwiązywania palących problemów ich pracy i życia. Odrzucają walkę klasową i tumania ludzi pracy burżuazyjnymi teoriami o pokoju klasowym, o współpracy między robotnikami i kapitalistami. Wmawiają ludziom pracy, że kapitalizm zmienił istotę wyzysku i ucisku, że zmienił się w „lepszy”, „ludowy” kapitalizm. Przeróżnymi sposobami i przy pomocy różnych środków starają się stępić świadomość klasową robotników, tłumią bojowe nastroje wśród mas pracujących, hamują i uniceswiają walkę przeciw kapitalistycznemu wyzyskowi i uciskowi kolonialnemu, rozbijają strajki i wbrew interesom ludzi pracy zawierają kompromisowe ugody

z kapitalistycznymi przedsiębiorcami.

Kierownictwo MKWZZ poświęca wiele uwagi ruchowi związkowemu w krajach kolonialnych i zależnych. Zainteresowanie to nie wynika jednak z chęci dopomożenia narodom tych krajów w odzyskaniu wolności i niezależności, ale z chęci podporządkowania sobie młodego ruchu zawodowego w tych krajach i przeszkodzenia niepowstrzymanemu wzrostowi ruchu narodowo-wyzwoleńczego i powstrzymania nieuniknionej klęski kolonialnego systemu imperializmu.

Za swoje najważniejsze zadanie uważają przywódcy MKWZZ walkę przeciw komunizmowi, który według nich jest największym niebezpieczeństwem dla wolnego ruchu zawodowego. Zabraniają swoim organizacjom utrzymywania kontaktów ze związkami zawodowymi w krajach socjalizmu, prowadzą i popierają podżegającą i szkalującą kampanię przeciw tym krajom i ich związkom zawodowym, organizują działalność dywersyjną w krajach socjalistycznych.

Nie można jednak utożsamiać reakcyjnej polityki przywódców MKWZZ z przekonaniem milionów ludzi pracy, zrzeszonych w jej organizacjach członkowskich. W łonie MKWZZ zaostwiają się coraz bardziej sprzeczności, które są świadectwem nieprzewyciężonych antagonizmów świata kapitalistycznego. Również w MKWZZ zarysowują się coraz większe

sprzeczności między przedstawicielami mocarstw imperialistycznych (głównie USA i Wielkiej Brytanii), między reakcyjnymi przywódcami związkowymi i masami pracującymi, a przede wszystkim między przedstawicielami krajów kolonizatorskich i przedstawicielami związków zawodowych z kolonii i krajów zależnych.

Najwyższym organem MKWZZ jest kongres, który odbywa się co dwa lata. Kongres wybiera sekretarza generalnego i 27-osobowe prezydium, które jest organem kierowniczym MKWZZ. W prezydium Stany Zjednoczone Ameryki Północnej reprezentuje 5 przedstawicieli, Europę — 6, Wielką Brytanię — 2, Azję — 4, Afrykę — 3, Środkowy Wschód — 2, Amerykę Łacińską — 3, Australię i Nową Zelandię — 1, kraje w rejonie morza Karaibskiego również — 1. Z tytułu swej funkcji sekretarz generalny jest członkiem prezydium. Prezydium zbiera się dwa razy w roku. Na pierwszym posiedzeniu wybiera przewodniczącego i 7 wiceprzewodniczących konfederacji. Przewodniczącymi MKWZZ od jej założenia, od 1949 roku do 1962 roku, byli: Paul Finet (Belgia, 1949—1951), Sir Vincent Tewson (Wielka Brytania, 1951—1953), Omar Bècu (Belgia, 1953—1957), Arne Geijer (Szwecja, od 1957 roku).

Dla operatywnego kierowania pracą konfederacji prezydium wybiera 8-osobową podkomisję, której członkami oprócz sekreta-

rza generalnego są przewodniczący największych organizacji członkowskich MKWZZ, przede wszystkim amerykańskiej centrali AFL—CIO, Kongresu Związków Zawodowych W. Brytanii (TUC) i Zrzeszenia Niemieckich Związków Zawodowych (DGB).

Jako organ doradczy w okresie między zjazdami zbiera się komitet doradczy. Jego członkami są: prezydium, przedstawiciele regionalnych organizacji MKWZZ i międzynarodowych związkowych sekretariatów przy MKWZZ.

Centralny Sekretariat MKWZZ w Brukseli składa się z 4 głównych wydziałów: wydziału do spraw łączności z organizacjami członkowskimi, wydziału organizacyjnego, wydziału do spraw ekonomiczno-socjalnych oraz wydziału publikacji, propagandy i wychowania. Przy MKWZZ powstało prócz tego kilka komisji do spraw specjalnych: komisja międzynarodowego funduszu solidarności, komisja energii atomowej, komisja do spraw pracy przymusowej, komisja kobieca, komisja do spraw społecznej integracji w Europie i inne.

Już w początkach swego istnienia MKWZZ zaczęła tworzyć w różnych częściach świata własne organizacje regionalne. W 1950 roku powstała Europejska Regionalna Organizacja (ERO) z siedzibą w Brukseli, w styczniu 1951 r. Ogólnoamerykańska Regionalna Organizacja (ORIT) z siedzibą w Meksyku, w maju 1951 roku — Azjatycka Regionalna Organiza-

cja (ARO) z siedzibą w Kalkucie, później w Delhi, a w 1960 roku — Afrykańska Regionalna Organizacja (AFRO) z siedzibą w Lagos (Nigeria), obecnie w Nairobi (Kenia).

Do MKWZZ należy poza tym 19 międzynarodowych sekretariatów przemysłowych, które zrzeszają związki zawodowe pracowników poszczególnych gałęzi produkcyjnych i zawodów. Sekretariaty te są formalnie niezależne od MKWZZ, jeśli chodzi o ich sprawy specyficzne, ale kierują się ogólnymi wytycznymi polityki MKWZZ. Największymi z sekretariatów są: Międzynarodowa Federacja Metalowców, która według własnych danych statystycznych liczy ponad 7 milionów członków, zrzeszonych w 34 związkach zawodowych 25 krajów, i Międzynarodowa Federacja Robotników Transportu z ponad 5 milionami członków, zrzeszonych w 192 związkach zawodowych 63 krajów.

Do 1962 roku odbyło się 7 kongresów MKWZZ. W 1949 roku odbył się kongres konstytucyjny w Londynie, w 1951 r. — w Mediolanie, w 1953 r. — w Sztokholmie, w 1955 r. — w Wiedniu, w 1957 r. — w Tunisie, w 1959 r. — w Brukseli, w 1962 r. — w Berlinie zachodnim.

Oficjalnym organem prasowym Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych jest miesięcznik „Wolny Świat Związkowy”, który ukazuje się w językach: angielskim, francus-



kim, niemieckim i hiszpańskim. Oprócz tego MKWZZ wydaje tłumaczony na cztery języki biuletyn informacyjny (dwutygodnik) oraz Przegląd Gospodarczy i Socjalny (dwumiesięcznik).

Organizacje członkowskie MKWZZ można podzielić na cztery wyraźne grupy. Główny ton w kierownictwie MKWZZ nadają przedstawiciele amerykańskiej centrali związkowej AFL-CIO, która dzięki swym 13,5 mln członków i środkom finansowym jest najsilniejszą organizacją członkowską MKWZZ. Dla przywódców związkowych w rodzaju Meany'ego kapitalizm amerykański jest najdoskonalszym ustrojem.

Do drugiej grupy organizacji członkowskich MKWZZ można zaliczyć brytyjskie trade-unions (ponad 8 milionów członków) i im podobne organizacje związkowe w Europie zachodniej i Skandynawii, których wyznaniem jest reformizm. Te związki zawodowe uznają ład kapitalistyczny, ale z „zastrzeżeniem”, że można go przy pomocy reform ulepszyć. Są najczęściej odgałęzieniami partii socjaldemokratycznych swoich krajów.

Trzecią grupę stanowią liczne organizacje związkowe wielu krajów kolonialnych i zależnych Azji, Afryki i Ameryki Łacińskiej, które mają na pewne zasadnicze sprawy ruchu zawodowego własne poglądy — głównie w sprawach dotyczących kolonializmu, komunizmu, współżycia pokojo-

wego. W tych zagadnieniach poglądy ich różnią się w sposób istotny od agresywnego stanowiska reakcyjnych przywódców amerykańskich związków zawodowych.

Czwartą grupę członków MKWZZ stanowią liczne firmowe i rządowe związki zawodowe, które powstały w niektórych krajach sztucznie, jako przeciwwaga postępowych związków zawodowych. Organizacje tego rodzaju zostały stworzone na przykład w Turcji, na Malajach, w Iranie i niektórych krajach Ameryki Łacińskiej.

Według danych MKWZZ z początkiem 1962 roku organizacja ta zrzeszała centrale związkowe z 100 krajów, w liczbie 56 milionów członków.

**Międzynarodowa Konferencja dla Obrony, Rozszerzenia i Ulepszenia Ubezpieczeń Społecznych i Zabezpieczenia Społecznego** — patrz Światowa Federacja Związków Zawodowych.

**Międzynarodowa Konferencja Pracy** — patrz Międzynarodowa Organizacja Pracy.

**Międzynarodowa Konferencja Robotnicza w Obronie Pokoju i przeciw Remilitaryzacji Niemiec** — patrz Światowa Federacja Związków Zawodowych.

**Międzynarodowa Konferencja Związków Zawodowych Krajów Azjatyckich** — patrz Światowa Federacja Związków Zawodowych.

**Międzynarodowa Organizacja Pracy (MOP)** — specjalistyczna

instytucja Organizacji Narodów Zjednoczonych. Ma szczególne znaczenie dla międzynarodowego ruchu zawodowego, ponieważ w okresach zaostrzania się napięcia międzynarodowego była miejscem, gdzie systematycznie spotykali się przedstawiciele organizacji związkowych wszystkich orientacji, zarówno organizacji krajowych, jak i międzynarodowych i wspólnie pertraktowali w sprawach, które dotyczą ludzi pracy.

Międzynarodowa Organizacja Pracy została założona w 1919 roku, a jej pierwotny statut był nieodłączną częścią układów pokojowych. Do głównych zadań, jakie nakreśliła sobie Międzynarodowa Organizacja Pracy, należy: dążenie do pełnego zatrudnienia i podniesienia stopy życiowej, uznanie prawa do umów zbiorowych, rozszerzenie zakresu zabezpieczenia socjalnego, ustanowienie właściwej ochrony życia i zdrowia ludzi pracy wszystkich zawodów i ochrony matki i dziecka, zapewnienie właściwego żywienia, mieszkań, wypoczynku i kulturalnych możliwości.

Członkami Międzynarodowej Organizacji Pracy są państwa członkowskie ONZ, które przyjęły na siebie zobowiązania wypływające ze statutu MOP.

Najwyższym organem MOP jest Międzynarodowa Konferencja Pracy, która jest pewnego rodzaju „sesją sprawozdawczą MOP”. Zgodnie ze statutem MOP uczest-

niczy w niej czteroosobowa delegacja każdego państwa członkowskiego, składająca się z dwu przedstawicieli rządu, przedstawiciela pracodawców i jednego przedstawiciela pracujących, który ma reprezentować największą organizację związkową danego państwa. Ten trójstronny system 2 : 1 : 1 przenika cały skład MOP.

W okresie między sesjami Międzynarodowej Konferencji Pracy działalnością MOP kieruje Rada Administracyjna. Składa się z 32 członków, których wybiera Międzynarodowa Konferencja Pracy, również według systemu 2 : 1 : 1. Organem wykonawczym MOP jest Międzynarodowe Biuro Pracy, na czele którego stoi dyrektor generalny.

Międzynarodowa Organizacja Pracy i jej organy, a przede wszystkim dobrze wyposażone Międzynarodowe Biuro Pracy, prowadzą bogatą działalność badawczą, zbierają i udzielają informacji o warunkach życia i pracy w najszerszym tego słowa znaczeniu. Program swych sesji MOP nakreśla sama lub na polecenie ONZ i jej organów, głównie Rady Gospodarczej i Społecznej.

W dziedzinach określonych statutem Międzynarodowa Organizacja Pracy opracowuje umowy w formie międzynarodowych konwencji albo zaleceń. Konwencja nabiera mocy obowiązującej po ratyfikacji przez państwa członkowskie, a zalecenia realizuje się stosownie do warunków i możliwości konkretnego kraju. Do 1960

roku MOP opracowała i uchwaliła ponad 100 konwencji, między innymi np. międzynarodowe konwencje o równej płacy za równą pracę, o zabezpieczeniu socjalnym, o ochronie macierzyństwa, o zakazie pracy przymusowej itd.

MOP musi włożyć jeszcze wiele wysiłku, aby spełnić zadania, które określone są w jej statucie. Jedną z głównych przyczyn braków w działalności MOP, która powstała w okresie, kiedy w jednym kraju socjalizm prowadził walkę na śmierć i życie ze swoimi wrogami, jest fakt, że nie uwzględnia ogromnych zmian, jakie dokonały się na świecie, głównie tego, że socjalizm stał się systemem światowym i wpływa ogromnie na rozwój spraw międzynarodowych.

Międzynarodowa Organizacja Pracy została założona po pierwszej wojnie światowej głównie po to, aby w interesie kapitalistów oddziaływać na coraz silniej rozwijający się ruch robotniczy. Jej skład i działalność miały wywołać wśród robotników iluzję pokoju klasowego.

Struktura MOP nie zmieniła się w swojej istocie od jej założenia, podobnie jak nie zmieniła się istota jej działalności po drugiej wojnie światowej. Koła reakcyjne w MOP, przedstawiciele pracodawców, rządów burżuazyjnych i reformistycznych związków zawodowych wszystkimi siłami dążą do tego, aby MOP pozostała nadal środkiem realizacji pokoju klasowego. Propagują współpracę

klasową między kapitalistami i robotnikami, głoszą teorie „równych ofiar”, zalecają stwarzanie w przedsiębiorstwach „humanitarnych stosunków” między robotnikami a pracodawcami, uczestniczą w antykomunistycznych i antyradzieckich nagonkach, głosząc przy tym „apolityczność” MOP i jej organów.

Jednak mimo tych przeszkód, w ostatnich latach, krajom socjalistycznym popieranym przez młode państwa Azji, Afryki oraz częściowo przez kraje Ameryki Łacińskiej udało się wywalczyć podjęcie przez MOP szeregu ważnych postępowych uchwał w interesie mas pracujących.

Nie ma wątpliwości, że w dobie, kiedy ludzie pracy na całym świecie dążą do pokojowego współistnienia i współpracy między państwami, bez względu na ich ustrój, MOP mogłaby dzięki swej szerokiej bazie członkowskiej i swojej wszechstronności zdziałać wiele dla nawiązania i utrzymania przyjaznych kontaktów między narodami. Wypełniłaby tym ogromną lukę, która istnieje dotąd w jej działalności i przyczyniła do rozwijania postępu społecznego i utrwalenia pokoju.

Na podstawie specjalnych porozumień Światowa Federacja Związków Zawodowych, Międzynarodowa Konfederacja Wolnych Związków Zawodowych i Międzynarodowa Konfederacja Chrześcijańskich Związków Zawodowych



uczestniczą w sesjach Międzynarodowej Organizacji Pracy z głosem doradczym.

**Międzynarodowa solidarność ludzi pracy** — wzajemna pomoc i poparcie ludzi pracy różnych krajów w walce o sprawiedliwe żądania, postęp społeczny, niezależność narodową, przeciw wyzyskowi kapitalistycznemu i uciskowi, o swobody demokratyczne i prawa związkowe, o pokój i przyjaźń między narodami całego świata.

Przejawy solidarności międzynarodowej są bardzo różne. Obejmują one misje poselskie, rezolucje wyrażające protest, sympatię albo oburzenie, telegramy, listy. Solidarność międzynarodowa przybiera formy moralnej albo materialnej pomocy walczącym, względnie ofiarom katastrof czy prześladowań; porusza się opinię publiczną, zdobywając ją dla sprawy walczących ludzi pracy, organizuje kampanie prasowe, pieniężne albo rzeczowe składki i inne solidarnościowe albo protestacyjne akcje w skali krajowej lub międzynarodowej dla udzielenia pomocy ludziom pracy w walce przeciw wrogowi klasowemu.

Nową formą międzynarodowej solidarności ludzi pracy jest braterska współpraca, bezinteresowna pomoc i szeroka wymiana doświadczeń między masami pracującymi i związkami zawodowymi krajów budujących socjalizm i komunizm.

**Międzynarodowe Biuro Pracy** — organ wykonawczy Międzynarodowej Organizacji Pracy.

**Międzynarodowe konwencje** — umowy międzynarodowe. W odniesieniu do międzynarodowego ruchu zawodowego przede wszystkim ma się na myśli konwencje, które opracowuje i zatwierdza Międzynarodowa Organizacja Pracy.

**Międzynarodowe produkcyjne sekretariaty związków zawodowych (międzynarodówki)** — reformistyczne, międzynarodowe federacje związkowe, zrzeszające organizacje różnych krajów, według gałęzi produkcyjnych i zawodów. Formalnie niezależne, jednak w swej działalności kierują się ogólną polityczną linią Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych (patrz Międzynarodowa Konfederacja Wolnych Związków Zawodowych).

**Międzynarodowe zrzeszenia związków zawodowych** — zrzeszenia istniejące przy Światowej Federacji Związków Zawodowych. Obejmują organizacje związkowe ludzi pracy według jednakowych czy pokrewnych gałęzi produkcji lub zawodów. Są ważnym instrumentem ŚFZZ w jej dążeniu do stworzenia i utrwalenia jedności pracujących i związków zawodowych w walce o lepsze warunki życia, postęp społeczny i pokój światowy.

Zgodnie z uchwałą II Światowego Kongresu Związków Zawodowych w Mediolanie w 1949 ro-

ku, zadaniem międzynarodowych zrzeszeń związków zawodowych przy ŚFZZ jest koordynowanie w poszczególnych gałęziach produkcyjnych walk pracowniczych organizacji związkowych o realizację postulatów ekonomicznych i społecznych, w obronie praw związkowych i swobód demokratycznych, pomaganie słabym związkom zawodowym i zakładanie ich tam, gdzie do tej pory nie istniały.

Zgodnie ze statutem ŚFZZ, międzynarodowe zrzeszenia związków zawodowych są częścią składową Światowej Federacji Związków Zawodowych. Powstają one w ramach organizacyjnych ŚFZZ w ten sposób, aby móc objąć wszystkie gałęzie produkcji, zawody i dziedziny działalności reprezentowane w ŚFZZ.

Każde międzynarodowe zrzeszenie związków zawodowych jest powoływane na konferencji konstytucyjnej, którą zwołuje się na podstawie uchwały Komitetu Wykonawczego ŚFZZ, przy współudziale z narodowymi organizacjami związków zawodowych określonych branż.

Członkami międzynarodowych zrzeszeń związków zawodowych przy ŚFZZ mogą zostać wszystkie organizacje związkowe bez względu na ich strukturę i skład, bez względu na międzynarodową przynależność ich centrali krajowej. Członkami międzynarodowych zrzeszeń mogą być również i te organizacje związkowe, które nie należą do żadnej centrali

krajowej. Wszystkie członkowskie organizacje mają w międzynarodowych zrzeszeniach związków zawodowych równe prawa.

Międzynarodowe zrzeszenia związków zawodowych zajmują się wszystkimi problemami swoich organizacji, opracowują i popierają wspólne postulaty, które interesują wszystkich ludzi pracy danej gałęzi.

Międzynarodowe zrzeszenia związków zawodowych są wyrazem braterskiej współpracy, międzynarodowej pomocy i solidarności klasowej bez jakiegokolwiek dyskryminacji. Jednym z ich głównych zadań jest realizacja idei międzynarodowej jedności związków zawodowych, zgodnie z celami ŚFZZ. Działalnością swoją przyczyniają się międzynarodowe zrzeszenia do postępu społecznego i obrony pokoju, realizując uchwały, rezolucje i program ŚFZZ.

Międzynarodowe zrzeszenia związków zawodowych składają sprawozdania ze swej działalności międzynarodowym konferencjom związków zawodowych i Komitetowi Wykonawczemu ŚFZZ. Sekretariat ŚFZZ koordynuje działalność międzynarodowych zrzeszeń, jeśli chodzi o wykonanie uchwał Światowego Kongresu Związków Zawodowych, Rady Generalnej i Komitetu Wykonawczego ŚFZZ.

Każde międzynarodowe zrzeszenie związków zawodowych jest reprezentowane na Światowym Kongresie Związków Zawodo-

wych i w Radzie Generalnej ŚFZZ przez jednego przedstawiciela i jednego zastępcę. Delegaci ci mają prawo do głosowania jawnego, ale nie biorą udziału w głosowaniu tajnym. Każde międzynarodowe zrzeszenie jest członkiem Komitetu Wykonawczego ŚFZZ. Przedstawiciele ich mają głos doradczy.

Wszystkie międzynarodowe zrzeszenia związków zawodowych mają swoje statuty. Ich organami kierowniczymi są międzynarodowe konferencje związkowe danych gałęzi, a w okresie między konferencjami komitet administracyjny zrzeszenia, który składa się z przewodniczącego, wiceprzewodniczącego, sekretarza generalnego i członków.

W 1960 roku było przy ŚFZZ 11 międzynarodowych zrzeszeń związków zawodowych, do których należy ponad 400 organizacji związkowych poszczególnych branż, zrzeszających ponad 60 milionów członków. W ramach ŚFZZ mają swoje zrzeszenia górnicy (4,4 mln członków), hutnicy i metalowcy (9,5 mln członków), nauczyciele (4,5 miliona członków), pracownicy transportu, portów i rybołówstwa (7,7 mln członków), naftowcy i chemicy (3 mln członków), pracownicy budownictwa i przemysłu drzewnego (5 mln członków), pracownicy przemysłu spożywczego, tytoniowego, hoteli, kawiarni i restauracji (6,4 mln członków), urzędnicy instytucji publicznych i pokrewnych dziedzin (6 mln

członków), pracownicy przemysłu włókienniczego, odzieżowego, skórzanego i futrzarskiego (5,3 mln członków), pracownicy ruchu i leśnictwa (9,5 mln członków) i pracownicy handlu (7 mln członków).

**Międzynarodowy Związkowy Komitet Solidarności z Ludem Algierskim** — powstał w Kairze z inicjatywy ŚFZZ po porozumieniu z Konfederacją Arabskich Związków Zawodowych, we wrześniu 1958 roku. Jego członkami były centrale związkowe należące zarówno do ŚFZZ, jak również do MKWZZ i do Konfederacji Arabskich Związków Zawodowych.

Zadaniem komitetu było organizowanie i koordynowanie akcji solidarnościowych, materialnej pomocy dla walczącego ludu Algierii, popieranie działalności algierskich związków zawodowych działających w okresie wojny kolonialnej w Tunezji.

Organizacjami członkowskimi komitetu były: Światowa Federacja Związków Zawodowych, Konfederacja Arabskich Związków Zawodowych, centrale związkowe: ZSRR, Polski, Bułgarii, Rumunii, Węgier, Albanii, NRD, Czechosłowacji, Chińskiej Republiki Ludowej, Mongolii, Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej, Wietnamskiej Republiki Demokratycznej, Indonezji (SOBSI), Sudanu, Indii (AITUC), Włoch (CGIL), Cypru (Ogólnocypryjska Federacja Pracy), Zjednoczonej Republiki Arabskiej,



Jugosławii, Jordanii, Libanu, Algieru, Cejlonu, Adenu, Maroka (UMT) i Iraku.

**Międzystrefowa Konferencja Związków Zawodowych** — patrz Niemiecka Republika Demokratyczna. Związki zawodowe.

**Mirajkar** — przewodniczący Ogólnindyjskiego Kongresu Związków Zawodowych (AITUC).

**MKChZZ** — patrz Międzynarodowa Konfederacja Chrześcijańskich Związków Zawodowych.

**MKWZZ** — patrz Międzynarodowa Konfederacja Wolnych Związków Zawodowych.

**Mongolskie związki zawodowe** — Mongolska Republika Ludowa powstała w czerwcu 1924 r. i jest drugim po Związku Radzieckim państwem, które zaczęło budować socjalistyczny ustrój społeczny. Mongolię ominęły kapitalistyczne stadium rozwoju, od feudalizmu przeszła bezpośrednio do budowy socjalizmu. Główną siłą polityczną, a jednocześnie jedyną partią jest Mongolska Partia Ludowo-Rewolucyjna, założona w 1921 r. pod nazwą Mongolska Partia Ludowa. Pierwsza organizacja związkowa na ziemiach obecnej Mongolii powstała w mieście Urga (obecnie stolica kraju Ulan-Bator) pod nazwą Związek Robotników i Urzędników. Zrzeszała pracowników różnych gałęzi.

W latach 1924—1925 powstały pierwsze związki zawodowe robotników, urzędników, służby zdrowia, pracowników kultury, pracowników transportu i krawców. W 1925 roku powstało Ogól-

nomongolskie Biuro Związków Zawodowych. W 1927 roku odbył się pierwszy Ogólnomongolski Zjazd Związków Zawodowych, który zjednoczył wszystkie związki zawodowe i wybrał Centralną Radę Związków Zawodowych. Mongolskie związki są masową organizacją robotników i pracowników. Głównym ich zadaniem — pod kierownictwem Mongolskiej Partii Ludowo-Rewolucyjnej — jest przyczynić się do zbudowania socjalizmu w Mongolskiej Republice Ludowej, a tym samym zapewnić ludziom pracy i całemu narodowi warunki stałego wzrostu stopy życiowej i poziomu kulturalnego.

Od czerwca 1949 roku mongolskie związki zawodowe są członkiem Światowej Federacji Związków Zawodowych.

Mongolskie związki zawodowe rozwijają szeroką i wszechstronną działalność polityczną, produkcyjną, kulturalno-oświatową i wychowawczą w zakładach pracy i przedsiębiorstwach. Mają do dyspozycji szeroką sieć klubów i czerwonych jurt, bibliotek i czyteln. Prowadzą własne sanatoria i domy wczasowe dla ludzi pracy.

Mongolskie związki zawodowe są zorganizowane według zasady produkcyjnej i terytorialnej. W okresie między zjazdami działalnością związków i ogólnozwiązkowych instancji kieruje Centralna Rada Związków Zawodowych Mongolii. Do instancji ogólnozwiązkowych należą rady

związków zawodowych w poszczególnych województwach (ajmakach) i w Ulan-Bator. W okresie VII zjazdu, który się odbył w 1962 r., mongolskie związki zawodowe liczyły 84 000 członków.

Organem prasowym mongolskich związków zawodowych jest gazeta „Chudulmur”.

**Monk Albert** — przewodniczący Australijskiej Rady Związków Zawodowych (ACTU).

**Monopol** — zjednoczenie kapitalistów, skupiające całość lub znaczną część produkcji towarów, usług lub zbytu jednej lub kilku gałęzi.

Monopol w produkcji polega na tym, że mała grupa kapitalistów albo nawet jeden z nich ma przewagę ekonomiczną nad pozostałymi producentami danej gałęzi produkcji. Uprzywilejowana pozycja w produkcji stwarza równocześnie uprzywilejowaną pozycję monopolu w zbycie, na rynku, w stosunkach z odbiorcami.

Monopol jest jak gdyby odwrotnością konkurencji. Oznacza w pewnym sensie opanowanie rynku przez wyłączenie wolnej konkurencji.

Powstanie monopolu zostało spowodowane rosnącą koncentracją produkcji, która w kapitalizmie prowadzi do walki konkurencyjnej między producentami. W każdej więc dziedzinie decydujące znaczenie uzyskuje zgrupowanie największych i najsilniejszych przedsiębiorstw, podczas gdy ekonomiczna rola ma-

łych przedsiębiorstw wciąż maleje.

Z monopolizacją związane są główne cechy, jakimi W. I. Lenin scharakteryzował imperializm jako najwyższe stadium kapitalizmu: powstanie monopolu, powstanie kapitału finansowego na skutek fuzji kapitału bankowego i przemysłowego, wywóz kapitału, tworzenie się międzynarodowych monopolistycznych zjednoczeń kapitalistów, które dzielą świat na sfery wpływu, terytorialny rozdział świata między kapitalistyczne mocarstwa.

Wysoka koncentracja, wywołana walką konkurencyjną, skupia produkcję w niedużej liczbie przedsiębiorstw, dając możliwość zawierania czasowych porozumień, umów i zjednoczeń kapitalistycznych, które nie były do pomyslenia w okresie rozproszonej produkcji między ogromną liczbą producentów.

Zawieranie takich umów nie wyklucza konkurencji w ogóle, ale tylko konkurencję w dawnym rozumieniu. Zamiast niej rodzi się konkurencja nowa, monopolistyczna, której siłą motoryczną jest również pogoń za maksymalnym zyskiem.

Monopole przybierają najróżniejsze formy. Najwcześniej tworzyły się zjednoczenia monopolistyczne w handlu. Wspólnicy tych zjednoczeń zobowiązują się do utrzymywania w określonym czasie umówionych cen sprzedaży. Te formy zjednoczeń przybierają w różnych krajach różne nazwy:

konwencja, corner, ring, pool itd.

Bardziej trwałą formą monopolu są kartele. Kartel zrzesza zwykle większość kapitalistów danej gałęzi produkcji czy handlu. Uczestnicy rezygnują w tym wypadku z samodzielności produkcyjnej i handlowej. Zadaniem kartelu jest ustalanie jednolitych cen kartelowych, rozmiarów produkcji i jej rozdział wśród uczestników, jak również podział rynku wśród uczestników.

Syndykat różni się od kartelu tym, że jego uczestnicy nie sprzedają towaru sami. Towar przejmuje syndykat, który powołuje biuro zbytu, organizuje sprzedaż. Zakłady pracy objęte działalnością syndykatu tracą samodzielność. Produkują co prawda samodzielnie, ale tylko z góry ustaloną ilość towaru.

Najsilniejszą formą monopolistycznej koncentracji jest trust. W odróżnieniu od kartelu i syndykatu uczestnicy wstępujący do trustu tracą całkowicie samodzielność produkcyjną i handlową. Ze wszystkich dawniej samodzielnych przedsiębiorstw powstaje jedna wielka spółka, jeden mamiący zakład pracy z centralnym kierownictwem. Kierownictwo trustu rozdziela produkcję na poszczególne zakłady pracy, ustala wspólne ceny, ustala wysokość produkcji itp.

Kombinaty są zrzeszeniem przedsiębiorstw różnych gałęzi, które przez podział pracy są po-

łączone w jedną ekonomiczną całość.

Szczególną formą monopolu są koncerny — centrale przedsiębiorstw różnych gałęzi, skupione wokół jednego głównego zakładu, który nimi kieruje. Uczestnicy pozostają formalnie niezależni.

Spółka holdingowa różni się znowu od koncernu tym, że uczestnicy tracą niezależność: w imieniu wszystkich przedsiębiorstw występuje spółka holdingowa.

Powyższe wyliczenie nie jest jednak pełne. Istnieje cały szereg form kombinowanych i stopni pośrednich. Decydujące nie są jednak ani formy, ani nazwy, ale treść społeczna — monopol, który w imperialistycznym stadium rozwoju kapitalizmu jest zjawiskiem powszechnym. Obok monopolu w produkcji, powstają monopole bankowe, finansowe, eksportu kapitału, międzynarodowe monopole, kolonialne monopole itd. Podstawą jednak jest monopol w produkcji.

Gospodarka większości krajów kapitalistycznych jest opanowana przez monopole. W USA produkcja aluminium jest zmonopolizowana w 100 proc., produkcja silników samolotowych w 98 proc., produkcja turbin w 97 proc., urządzeń telefonicznych i telegraficznych w 97,5 proc. itd. W przemyśle hutniczym 8 monopolu skontrolowało 85 proc. globalnej produkcji stali. W przemyśle samochodowym największymi monopolami są „General Motors”



i „Ford”, w przemyśle naftowym „Standard of New Jersey Oil”, w produkcji aluminium koncern Mellona, w przemyśle chemicznym Dupont, elektrotechnicznym „General Electric” itd.

W Wielkiej Brytanii trust „Imperial Chemical Industries” oparował 9/10 całej produkcji ciężkiej chemii, 2/5 produkcji barwników i prawie całą produkcję azotową. Trust „Royal Dutch Shell” jest drugim, co do wielkości, monopolem naftowym na świecie.

W NRF dominują koncerny: Volkswagen, Krupp, Thyssen, Flick, Klöckner, Mannesmann i inne. Największy trust chemiczny na świecie „IG Farben” został po drugiej wojnie światowej podzielony formalnie na trzy firmy, ale w rzeczywistości sta-

nowi nadal jedną całość. Walka z monopolami to jedno z podstawowych zadań postępowych związków zawodowych.

**MOP** — patrz Międzynarodowa Organizacja Pracy.

**Morse David A.** — dyrektor generalny Międzynarodowego Biura Pracy, przedstawiciel USA.

„**Munca**” — rumuński dziennik związkowy, oficjalny organ Centralnej Rady Związków Zawodowych Rumuńskiej Republiki Ludowej.

**Murray Philip** — długoletni przewodniczący Kongresu Przemysłowych Związków Zawodowych (CIO) w USA.

**Mursuli Morell Neolio** — sekretarz generalny Konfederacji Związków Zawodowych Rewolucyjnej Kuby (CTCR).

## N

**Narada Przedstawicieli Partii Komunistycznych i Robotniczych** — patrz Oświadczenie Narady Przedstawicieli Partii Komunistycznych i Robotniczych.

**Narada Przedstawicieli Partii Komunistycznych i Robotniczych Krajów Socjalistycznych** — patrz Deklaracja Narady Przedstawicieli Partii Komunistycznych i Robotniczych Krajów Socjalistycznych.

**Narodowa Federacja Przemysłowych Związków Zawodowych Japonii (SHIN — SANBETSU)** —

zrzesza pięć związków zawodowych różnych gałęzi przemysłu, głównie metalowego, chemii, budownictwa i wydobywania ropy naftowej. Formalnie zajmuje w japońskim ruchu zawodowym pozycję centrali. Liczebnie jednak jest słaba — w 1960 roku miała około 33 000 członków. W kierownictwie federacji przewagę mają pravicowi przywódcy (patrz Japońskie związki zawodowe).

**Narodowowyzwoleńczy ruch** — szeroki ruch mas ludowych w krajach kolonialnych i zależnych

o narodową niezależność i wyzwolenie się z jarzma kolonializmu.

Kryzys imperialistycznego systemu kolonialnego zaczął się równocześnie z kryzysem kapitalizmu. Punktem zwrotnym tego historycznego nieodwracalnego procesu była Wielka Socjalistyczna Rewolucja Październikowa, która wstrząsnęła fundamentami imperializmu i stała się potężnym bodźcem dla ruchu wyzwolenczego narodów uciskanych. Zwycięstwo Związku Radzieckiego w drugiej wojnie światowej, zwycięstwo rewolucji socjalistycznej w Chinach, powstanie światowego systemu socjalistycznego przyspieszyły znacznie ten proces. Światowe siły socjalizmu przyczyniły się w ogromnym stopniu do zwycięskich walk ludów kolonialnych o wyzwolenie z ucisku imperialistycznego.

Narody kolonialne, w zależności od warunków, zdobywają swoją niepodległość albo w drodze zbrojnej walki, albo drogą pokojową. Decydującym jednak czynnikiem uzyskania niezależności jest zawsze walka szerokich mas ludowych — klasy robotniczej, chłopów, inteligencji, w znacznej części miejscowej narodowej burżuazji (dlatego że ucisk kolonialny, choć nie jednako, odczuwają wszystkie warstwy ludności ciemniejszego kraju). Najważniejszą siłą w walce o zdobycie i obronę niepodległości, wprowadzenie przemian demokratycznych i postępu społeczne-

go, jest sojusz klasy robotniczej i chłopstwa.

Niezwykle ważne zadania w walkach narodowowyzwoleńczych krajów kolonialnych i zależnych ma do spełnienia ruch zawodowy, szczególnie tam, gdzie nie istnieją dotąd rewolucyjne partie robotnicze, gdzie związki zawodowe są jedyną organizacją ludzi pracy. Tak jest w większości krajów afrykańskich.

Mocarstwa kolonialne nie przyznają dobrowolnie wolności krajom uciskanym, starają się za wszelką cenę utrzymać swoje pozycje. Imperialiści na czele z kołami rządzącymi USA starają się nowymi metodami i nowymi formami kolonializmu utrzymać władzę w byłych koloniach. Dlatego wykorzystując dawne formy brutalnej hegemonii kolonialnej (środki policyjne, ekspedycje karne, wojny kolonialne itd.), stosują różne sposoby „pomocy gospodarczej”, wciągają te kraje do imperialistycznych bloków agresywnych, budują na ich terenach własne bazy wojskowe. Przekupują narodową burżuazję, rozbijają ruch robotniczy, korumpują przywódców związkowych. Ważnym czynnikiem w realizacji założeń neokolonialnych jest Międzynarodowa Konfederacja Wolnych Związków Zawodowych i niektóre jej organizacje członkowskie.

Kraje socjalistyczne z całą sympatią popierają ruch narodowowyzwoleńczy ludów ujarzmionych. Poważnego poparcia ru-

chowi narodowyzwoleńcemu udziela postępowy międzynarodowy ruch zawodowy, którego przedstawicielem jest ŚFZZ i jej organizacje członkowskie.

**Narodowy Front Pracy Ekwadoru** — jedna z centrali związkowych Ekwadoru. Reakcyjne kierownictwo frontu jest popierane przez rząd i przedsiębiorców. W polityce swej usiłuje odwieść klasę robotniczą od walki klasowej. Jest organizacją członkowską Ogólnoamerykańskiej Regionalnej Organizacji MKWZZ (ORIT) (patrz Ekwadorskie związki zawodowe).

**Narodowy Kongres Związków Zawodowych Indii (INTUC)** — reformistyczna centrala związkowa, powstała w 1947 r. Zrzesza przede wszystkim tych ludzi pracy, których prawicowi liderzy przekonali, że burżuazyjny rząd Indii i rządząca partia — Hinduski Kongres Narodowy — bronią wystarczająco ich interesów. Pod hasłem „sprawy narodowe — przede wszystkim” wzywa INTUC ludzi pracy do współdziałania z kapitalistami. W 1960 roku INTUC zrzeszało około 1,5 miliona członków. Jest organizacją członkowską MKWZZ. Sekretarzem generalnym INTUC jest G. D. Ambekar (patrz Indyjskie związki zawodowe).

**„Nepszawa”** — organ prasowy Centralnej Rady Związków Zawodowych w Węgierskiej Republice Ludowej, pismo codzienne.

**Niemiecka Republika Demokratyczna. Związki zawodowe** —

NRD została proklamowana 7 października 1949 roku jako odpowiadające na stworzenie separatystycznego państwa zachodniemieckiego. Jako państwo robotników i chłopów jest NRD pierwszym demokratycznym i pokoj miłującym państwem w historii Niemiec.

Kierowniczą i decydującą siłą w NRD jest Socjalistyczna Partia Jedności Niemiec (SED).

W NRD istnieje zjednoczony ruch zawodowy, którego przedstawicielem jest Zrzeszenie Wolnych Niemieckich Związków Zawodowych (FDGB).

Nowe, zjednoczone i wolne organizacje związkowe zaczęły powstawać w radzieckiej strefie okupacyjnej Niemiec już w czerwcu 1945 roku, kiedy w Berlinie powstał związkowy komitet organizacyjny, do którego należeli przedstawiciele związków zawodowych z okresu przedhitlerowskiego (w latach reżymu faszystowskiego związki zawodowe w Niemczech zlikwidowano, ustanawiając kierowany przez partię hitlerowską tzw. „Arbeitsfront”). Komitet organizacyjny wezwał ludzi pracy do zakładania zjednoczonych, wolnych związków zawodowych. W styczniu 1946 roku odbyły się na terenie całych Niemiec wschodnich konferencje związkowe, na których powołano krajowe organy związkowe i podejmowano uchwały o zjednoczeniu związków zawodowych.

Dnia 9 lutego 1946 roku odbyła się w Berlinie pierwsza kon-



ferencja wszystkich organizacji związkowych, znajdujących się na terenie radzieckiej strefy okupacyjnej. Na konferencji podjęto uchwałę o założeniu Zrzeszenia Wolnych Niemieckich Związków Zawodowych (FDGB), uchwalono jego program i tymczasowy statut. Pod koniec 1946 roku FDGB zrzeszało już 3,3 miliona członków.

Ogromne znaczenie dla zwyciężenia rozłamu w niemieckim ruchu robotniczym, dalszego rozwoju ustroju demokratycznego i rozwoju ruchu związkowego miało połączenie komunistycznej i socjaldemokratycznej partii w Socjalistyczną Partię Jedności Niemiec (SED) na bazie marksizmu-leninizmu. Pod kierownictwem marksistowsko-leninowskiej partii związki zawodowe brały aktywny udział w realizacji demokratycznej przebudowy kraju. Reforma rolna zlikwidowała wielkoobszarniczą gospodarkę i pozostałości stosunków feudalnych na wsi. Działacze robotniczy i związkowi szli na wieś, aby pomagać chłopom przy podziale ziemi junkierskiej. Związki zawodowe brały czynny udział w demaskowaniu w zakładach pracy zbrodniarzy wojennych, w konfiskowaniu wielkich monopolii i banków. Równocześnie aparat państwowy został oczyszczony z faszystów i militarystów. W czasie wyborów do organów samorządowych organizacje związkowe wysunęły jako kandydatów najlepszych przedsta-

wicieli klasy robotniczej. W przedsiębiorstwach uspołecznionych rady produkcyjne, odpowiedzialne przed FDGB, organizowały narady, na których omawiano plany produkcyjne, zagadnienia współzawodnictwa, rozwijania i ulepszania produkcji oraz urządzeń socjalnych i kulturalnych.

II Zjazd FDGB, który odbył się w kwietniu 1947 roku, rzucił hasło: „Produkować więcej, słusznie rozdzielać i tym samym lepiej żyć!” W związku z tym po zjeździe związki zawodowe rozwinęły akcję zmierzającą do zwiększenia wydajności pracy, poprawy warunków i organizacji pracy oraz zmniejszenia brakeróbstwa w przedsiębiorstwach uspołecznionych.

W okresie realizacji dwuletniego planu odbudowy i rozwoju Niemiec wschodnich (1948—1949) związki zawodowe rozwinęły masowy ruch współzawodnictwa i przodownictwa.

W 1948 roku FDGB zrzeszało już 78 procent ludzi pracy NRD. Umocniły się w zakładach pracy organizacje związkowe. Powstały warunki do połączenia się rad produkcyjnych i rad zakładowych w przedsiębiorstwach. Na posiedzeniu plenarnym FDGB w listopadzie 1948 roku zdecydowano, że inżynierowie i urzędnicy przedsiębiorstw przemysłowych, którzy do tej pory należeli do związku zawodowego urzędników, będą należeć do związków zawodowych organizowanych według zasady: „jedno przedsiębiorstwo

— jedna organizacja związkowa”.

Jeszcze na początku 1946 r. na miejskiej konferencji delegatów związkowych wszystkich sektorów Berlina wybrano kierownictwo FDGB dla Wielkiego Berlina.

W 1948 roku przejawiała się jednak wyraźnie rozbijająca robota pravicowych działaczy związkowych w organizacjach zachodnich sektorów Berlina, którzy stworzyli tam tzw. Niezależną Opozycję Związkową. FDGB od swego założenia dążyła do odrodzenia jedności niemieckiego ruchu zawodowego. Jednakże przywódcy pravicowi z zachodnich stref okupacyjnych odrzucili już w 1946 roku propozycję FDGB w sprawie stworzenia zjednoczonej centrali związkowej dla całych Niemiec.

Wśród szeregowych członków związków zawodowych całych Niemiec nie osłabło jednak dążenie do jedności. W listopadzie 1946 roku została zorganizowana pierwsza międzystrefowa konferencja związkowa, w której udział wzięli przedstawiciele związków zawodowych wszystkich czterech stref okupacyjnych. Aż do połowy 1948 roku konferencje takie odbywały się systematycznie. Na VI Międzystrefowej Konferencji w październiku 1947 roku udało się postępowym działaczom związkowym uchwalić rezolucję o zwołaniu na wiosnę 1949 roku ogólnoniemieckiego zjazdu związków zawodowych. Na VII Konferencji w lutym 1948 roku podjęto uchwa-

łę o powołaniu Tymczasowej Ogólnoniemieckiej Centralnej Rady Związków Zawodowych. Za uchwałą głosowali również pravicowi przywódcy.

Ale już we wrześniu 1948 roku pravicowi działacze związkowi z zachodnich stref okupacyjnych odrzucili propozycję organizowania międzystrefowych konferencji związkowych „dla wyjaśnienia ogólnej sytuacji Niemiec”. Przyczyną była sprawa planu Marshalla, w stosunku do którego, zgodnie z uchwałą VII Międzystrefowej Konferencji Związków Zawodowych, organizacje związkowe zająć miały własne stanowisko. Od tej pory pravicowi przywódcy związkowi z zachodniemieckich związków zawodowych uparcie odrzucali propozycje jakiegokolwiek współpracy i wszystkie wnioski FDGB w sprawie dalszego zbliżenia i zjednoczenia ruchu zawodowego całych Niemiec.

Stworzenie Niemieckiej Republiki Demokratycznej stało się punktem zwrotnym w historii Niemiec. Wpływy i autorytet FDGB rosły nadal i ugruntowywały się. Już w 1950 roku organizacje członkowskie FDGB zrzeszały 78,9 proc. wszystkich ludzi pracy w NRD i liczyły 4,7 mln członków, i to nie licząc Berlina. W 1963 r. FDGB zrzeszało ponad 6,3 mln członków, co stanowiło 90 proc. osób zatrudnionych w republice.

Mimo negatywnego stosunku pravicowych działaczy Zrzeszenia

Niemieckich Związków Zawodowych (DGB) w Niemczech zachodnich, Zrzeszenie Wolnych Niemieckich Związków Zawodowych (FDGB) dąży do zjednoczenia klasy robotniczej i związków zawodowych całych Niemiec, wzywa ludzi pracy NRF i ich organizacje związkowe do wspólnego działania i współpracy. Ważnym przejawem tych wysiłków FDGB są ogólnoniemieckie konferencje pracujących, które odbywają się z okazji Targów Lipskich. Uczestniczy w nich zawsze kilka tysięcy członków i funkcjonariuszy związków zawodowych z NRF (patrz Zrzeszenie Wolnych Niemieckich Związków Zawodowych — FDGB).

**Niemiecka Republika Federalna. Związki zawodowe** — NRF powstała we wrześniu 1949 roku na terenach stref okupacyjnych trzech mocarstw zachodnich. W przeciwieństwie do Niemieckiej Republiki Demokratycznej we wschodniej części Niemiec (byłej radzieckiej strefie okupacyjnej), Niemiecka Republika Federalna powstała i umocniła się po drugiej wojnie światowej jako państwo odrodzonego imperializmu niemieckiego. Jej powstanie było sprzeczne z zasadami ustalonymi porozumieniem zawartym w Poczdamie przez mocarstwa zjednoczone, ale odpowiadało klasowym interesom kapitalistów niemieckich i politycznym celom mocarstw zachodnich.

W NRF istnieje silny ruch zawodowy. Większość organizacji

związkowych NRF wchodzi w skład Zrzeszenia Niemieckich Związków Zawodowych (DGB). Tylko część urzędników zorganizowana jest w odrębnym Niemieckim Związku Zawodowym Urzędników (DAG). W Chrześcijańskim Ruchu Zawodowym Niemiec (CGD) zrzeszona jest tylko nieznaczna część pracujących.

Z liczby ponad 20 milionów zatrudnionych robotników i pracowników umysłowych w NRF do związków zawodowych należy niewiele ponad 30 proc. osób. Mimo to zachodnioniemieckie związki zawodowe należą do największych organizacji w świecie kapitalistycznym. Ich siła bojowa jest jednakże skrupowana i osłabiona polityką reformistycznych przywódców prawicowych, których głównymi hasłami jest pokój klasowy i współpraca klas z kapitalistami, zaślepiony antykomunizm i wrogość do krajów i związków zawodowych obozu socjalistycznego.

Organizacje związkowe zaczęły odradzać się w Niemczech zachodnich już w 1945 roku. Zakładanie związkowych organizacji o charakterze postępowym, demokratycznym od początku napotykało trudności ze strony zachodnich władz okupacyjnych, chcących za wszelką cenę podporządkować nowy ruch zawodowy w Niemczech zachodnich interesom i planom polityki imperialistycznej. Władze okupacyjne mocarstw zachodnich dopuszczały działalność tylko takich orga-



nizacji związkowych, które dały gwarancję lojalności. Do kierowania tymi związkami nasyłano swoich ludzi itd.

Mimo nieprzychylnych warunków udało się jednak klasie robotniczej przewyciężyć w ruchu zawodowym niektóre błędy przeszłości, a głównie zrealizować ideę jedności. Nowe związki zawodowe, które powstały w Niemczech zachodnich po drugiej wojnie światowej, zrzeszały wszystkich ludzi pracy bez względu na ich polityczną przynależność i wyznanie. Reakcji nie udało się doprowadzić do przedwojennego rozdrobnienia związków. Nowy ruch związkowy odrzucił również starą cechową zasadę i organizował się według zasady produkcyjnej. Na uboczu zasadniczej drogi rozwoju ruchu zawodowego pozostała tylko część urzędników, zorganizowanych w Niemieckim Związku Zawodowym Urzędników.

W latach 1945 i 1946 działalność związków zawodowych w zachodnich strefach okupacyjnych była jeszcze terytorialnie bardzo rozdrobniona. Jeszcze w czerwcu 1946 roku istniały tam tylko lokalne i rejonowe instancje związkowe. Krajowe organizacje związkowe zaczęły powstawać dopiero w drugiej połowie 1946 roku. W 1947 roku zorganizowano w strefie brytyjskiej Zjednoczenie Niemieckich Związków Zawodowych, które obejmowało związki zawodowe poszczególnych gałęzi. W odróżnieniu od

strefy brytyjskiej, w strefie amerykańskiej główną rolę odgrywały krajowe ogólnozwiązkowe organizacje, które w listopadzie 1946 roku stworzyły w Monachium Radę Związków Zawodowych Strefy Amerykańskiej. Zgodnie z duchem polityki mocarstw zachodnich, które w 1946 roku połączyły brytyjską i amerykańską strefę w tzw. Bizonię, zachodnioniemieccy przywódcy związkowi powołali do życia, w listopadzie 1947 roku, bizonialny sekretariat związków zawodowych.

Wyrazem rosnących dążeń klasy robotniczej do przewyciężenia rozłamu w ruchu zawodowym i zjednoczenia Niemiec na pokojowej i demokratycznej platformie było nawiązanie w latach 1946—1948 kontaktów między organizacjami związkowymi wszystkich stref okupacyjnych. Wielkiej pomocy udzieliła im przy tym Światowa Federacja Związków Zawodowych.

ŚFZZ pomagała ludziom pracy całych Niemiec, którzy domagali się konsekwentnej denazyfikacji, demilitaryzacji i demokratyzacji kraju, pomagała w walce zmierzającej do likwidacji panowania monopoli, przeprowadzenia reformy rolnej i stworzenia zjednoczonych, demokratycznych związków zawodowych.

W 1946 roku ŚFZZ wystąpiła z wnioskiem o zorganizowanie konferencji związków zawodowych ze wszystkich stref okupacyjnych. Biorąc pod uwagę na-

stroje mas pracujących, prawni-  
cowi przywódcy zachodnioniemieckich związków zawodowych nie mogli wystąpić otwarcie przeciw tej inicjatywie. W okresie od listopada 1946 roku do sierpnia 1948 roku odbyło się 9 międzystrefowych ogólnoniemieckich konferencji, które odegrały dużą rolę w powojennym rozwoju ruchu zawodowego w Niemczech.

Siły reakcyjne czyniły jednak wszystko, aby rodzącą się jednoscą zdusić w zarodku. Prawicowi socjaldemokraci stworzyli wewnątrz jednolitej postępowej centrali związkowej w Berlinie tak zwaną „Niezależną Opozycję Związkową”. Kiedy w wyborach delegatów na miejską konferencję związkową w Berlinie, w maju 1948 roku, spaliły na panewce próby opanowania jednolitych związków zawodowych przez reakcję, pravicowi socjaldemokraci, w porozumieniu i w interesach władz okupacyjnych mocarstw zachodnich, założyli w zachodnich sektorach Berlina separatystyczne organizacje związkowe i zerwali kontakty ze związkami zawodowymi w strefie radzieckiej.

Po stworzeniu odrębnego zachodnioniemieckiego państwa odbył się w październiku 1949 roku w Monachium pierwszy zjazd związków zawodowych z trzech stref okupacyjnych, na którym została stworzona zachodnioniemiecka centrala — Zrzeszenie Niemieckich Związków Zawodowych (DGB). Członkami DGB

było 16 związków zawodowych. Został uchwalony statut i społeczno-ekonomiczny program DGB. Członkami prezydium DGB i poszczególnych związków zawodowych wybrano w większości socjaldemokratów.

Pod naciskiem ludzi pracy do programu socjalnego włączono żądanie uspołecznienia głównych gałęzi przemysłu: górnictwa, chemii, energetyki, podstawowych środków transportu i finansów. Prawicowe kierownictwo DGB nigdy jednak nie podjęło tej inicjatywy. Zamiast walki w obronie interesów mas pracujących przywódcy DGB zaczęli odgrzebywać stare, reformistyczne tezy o polityce „neutralności” związków zawodowych, które w rzeczywistości wspomagały nową ofensywę sił imperialistycznych, militarystycznych i odwetowych w NRF.

Dużą rolę w zachodnioniemieckim ruchu zawodowym odgrywały i odgrywają rady zakładowe, szczególnie tam, gdzie w ich składzie znajdują się przedstawiciele sił postępowych. Rady zakładowe nie są organami związków zawodowych, lecz wybieralnymi organami przedstawicielskimi wszystkich pracowników danego przedsiębiorstwa. Pojawiły się one w pierwszych latach powojennych i aktywnie walczyły w obronie interesów ludzi pracy i poprawy ich warunków pracy i życia.

Wraz z odrodzeniem się monopoli i zaostreniem walki klasowej w NRF, reakcja rozwinęła

szeroki atak na prawa demokratyczne i związkowe. W 1952 roku reakcyjna większość parlamentu bońskiego uchwaliła tzw. ustawę o systemie zarządzania przedsiębiorstwami (Betriebsverfassungsgesetz), zabraniającą radom zakładowym jakiegokolwiek działalności, która mogłaby „zakłócić pracę i spokój” w przedsiębiorstwie; rady zakładowe nie powinny przede wszystkim korzystać z takich form walki klasowej jak strajki. Ustawa zabrania jakiegokolwiek działalności politycznej w przedsiębiorstwach. Przy pomocy tych środków reakcja próbuje przekształcić rady zakładowe z bojowego organu mas pracujących w instrument współpracy klasowej z kapitalistami. Wielkim ciosem dla ruchu robotniczego i związkowego była delegalizacja w 1956 r. Partii Komunistycznej.

Zamiast organizować zdecydowany opór przeciw naporowi reakcji, pravicowi przywódcy DGB, podobnie jak i kierownictwo partii socjaldemokratycznej, zgadzali się coraz bardziej skwapliwie z żądaniami monopoli i rządu bońskiego. W związku z coraz szerszymi atakami na prawa demokratyczne i swobody związkowe zachodnioniemieckich mas pracujących DGB na swoim VI Zjeździe w listopadzie 1962 r. wypowiedziało się za zachowaniem demokracji i pokoju. Przywódcy DGB z uporem odrzucają wszystkie wnioski związków zawodowych Niemieckiej Republiki

Demokratycznej o wspólnych wystąpieniach w obronie praw ludzi pracy, przeciw militaryzacji NRF, rezygnują całkowicie z walki klasowej (patrz Zrzeszenie Niemieckich Związków Zawodowych (DGB), Niemiecki Związek Zawodowy Urzędników (DAG), Chrześcijański Ruch Związkowy Niemiec (CGD).

**Niemiecki Związek Zawodowy Urzędników (DAG)** — separatystyczna centrala związkowa w Niemieckiej Republice Federalnej, nie posiadająca większego znaczenia.

DAG jest organizowany zarówno według zasady terytorialnej, jak również według poszczególnych środowisk zawodowych (pracownicy handlu, banków, ubezpieczeń, urzędów publicznych itd.). W 1963 roku związek zrzeszał około 465 000 członków. Najwyższą instancją DAG jest zjazd, który zbiera się co trzy lata. Zjazd wybiera radę związków zawodowych (61 członków), która jest najwyższym organem w okresie między zjazdami, oraz prezydium (29 członków). Oficjalnym organem związku jest miesięcznik „Der Angestellte”. Niemiecki Związek Zawodowy Urzędników jest członkiem Międzynarodowego Zrzeszenia Prywatnych Urzędników przy Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych (patrz Niemiecka Republika Federalna. Związki zawodowe).

**Nigeryjskie związki zawodowe** — Dnia 1 października 1960



roku brytyjska kolonia Nigeria została ogłoszona niezależną republiką. Główną gałęzią gospodarki narodowej Nigerii jest rolnictwo, w którym zatrudniona jest większość mieszkańców. Jeśli chodzi o przemysł, na czoło wysuwa się przetwórstwo spożywcze i przeróbka wydobywanych bogactw naturalnych. Kapitał brytyjski do tej pory jeszcze odgrywa w gospodarce kraju decydującą rolę.

Pierwsze organizacje związkowe nigeryjskich robotników zaczęły powstawać już w okresie drugiej wojny światowej. W 1943 roku powstał Kongres Związków Zawodowych, późniejszy Nigeryjski Kongres Pracy. Jednakże wskutek ostrych przesładowań ze strony brytyjskich władz kolonialnych centrala ta — postawiona poza prawem — rozpadła się.

Rozwój ruchu zawodowego nastąpił dopiero po zakończeniu wojny. Przyczyniły się do tego wielkie walki strajkowe, które prowadzili ludzie pracy Nigerii przeciw wyzyskiwaczom brytyjskim, reprezentowanym głównie przez spółkę „United Africa Company”, filię brytyjsko-holenderskiego trustu „Unilever”. Przykładem był strajk generalny w 1945 roku, który trwał 44 dni.

W latach 1949—1951 Nigeria była widownią potężnego ruchu strajkowego. Tylko w 1949 roku zarejestrowano 36 strajków. Bohaterska walka mas pracujących przyczyniła się do tego, że ów-

czesne organizacje związkowe, Narodowa Federacja Pracy Nigerii i Nigeryjska Federacja Związków Zawodowych, połączyły się w Nigeryjski Kongres Pracy, zrzeszający ponad 150 000 członków. Po rozłamie w międzynarodowym ruchu zawodowym w 1949 r. i utworzeniu Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych reakcji udało się rozbić jedność związkową w tym kraju.

W ostatnich latach wzmoгло się jednak wśród ludzi pracy Nigerii dążenie do jedności. Punktem kulminacyjnym tej akcji był wspólny zjazd wszystkich centrali i organizacji związkowych Nigerii w Enugu (1959), gdzie powołano zjednoczony Nigeryjski Kongres Związków Zawodowych (NTUC), zrzeszający prawie 200 000 członków.

Podobnie jednak jak przed kilku laty wrogowie ruchu zawodowego usiłowali rozbić jedność Nigeryjskiego Kongresu Związków Zawodowych. Skorumpowani przywódcy występowali przeciw postępowym działaczom Kongresu i na zjeździe w kwietniu 1960 roku wystąpili z wnioskiem, aby Kongres stał się członkiem Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych. Kiedy większość delegatów odrzuciła wniosek, doszło do ponownego rozłamu w nigeryjskich związkach zawodowych. Oprócz NTUC powstał Kongres Związków Zawodowych Nigerii (TUCN).

Nigeryjski Kongres Związków Zawodowych wbrew dążeniom reakcjonistów kontynuuje nadal postępową orientację polityczną. Mimo oporu ze strony prawicowych liderów związkowych nowej rozbijackiej organizacji, Kongres wysunął następujące żądania:

— nacjonalizacja wszystkich kopalni;

— pozytywna neutralność;

— zakaz organizowania obcych baz wojskowych na ziemi nigeryjskiej;

— zakaz doświadczeń atomowych na Saharze;

— przyjaźń i solidarność z wszystkimi narodami świata.

Kongres domagał się konsekwentnej demokratyzacji wszystkich dziedzin życia kraju i rozwiązania takich problemów, jak trudności na rynku pracy (60 proc. mieszkańców pozostaje bez pracy), wprowadzenie ustawodawstwa pracy, zakaz pracy przymusowej i zatrudniania dzieci, udzielanie związkom zawodowym prawa reprezentowania ludzi pracy w instytucjach, załatwianie spraw bytowych itd.

Nigeryjski Kongres Związków Zawodowych — NTUC należy do SFZZ, Kongres Związków Zawodowych — TUCN należy do MKWZZ.

**Nikaraguańskie związki zawodowe** — Nikaragua — zacofany kraj rolniczy w Ameryce Środkowej. Rozwój przemysłu hamowany jest przez amerykańskie spółki, głównie „United Fruit”,

do której należy większa część ziemi uprawnej. We wszystkich dziedzinach życia duży wpływ w kraju posiadają monopole USA.

W Nikaragui istniał w latach 1944—1957 dość silny ruch związkowy. W obawie przed wzrostem związków zawodowych rząd rozbił je. Powstało szereg mniejszych związków zawodowych i organizacji, z których do największych należą: Narodowa Konfederacja Pracowników Nikaragui (CNT), Zjednoczona Federacja Pracowników Transportu (FTUN), Federacja Wolnych Związków Zawodowych (FSL), Powszechna Konfederacja Pracy w Nikaragui (CGT), Federacja Związków Zawodowych Nauczycieli Nikaragui (FSMN). Wśród nich na rzeczywiście postępowych pozycjach stoi Powszechna Konfederacja Pracy, broniąca zasady walki klasowej.

**Njono** — sekretarz generalny indonezyjskiej centrali związkowej SOBSI, wiceprzewodniczący Światowej Federacji Związków Zawodowych.

**Nordhal Konrad** — przewodniczący Norweskiej Federacji Związków Zawodowych.

**Norweska Federacja Związków Zawodowych** — największa organizacja związkowa istniejąca od 1899 r. w Norwegii. W 1963 roku liczyła 565 420 członków, zrzeszonych w 45 związkach zawodowych. Norweska Federacja Związków Zawodowych jest blisko powiązana z socjaldemokratyczną Partią Robotniczą Norwegii (Arbeider-

partiet), która odgrywa ważną rolę w życiu kraju i ruchu zawodowym. Ma negatywny stosunek do strajków jako formy walki o sprawy robotnicze, głosi politykę pokoju klasowego i kompromisu.

Norweska Federacja Związków Zawodowych posiada duży wpływ na życie polityczne i gospodarcze kraju. Chociaż jej kierownictwo jest całkowicie podporządkowane pravicowemu przywódcom Partii Robotniczej Norwegii, wiele jednak lokalnych organizacji związkowych występuje zdecydowanie w obronie interesów ludzi pracy, przeciw obniżaniu stopy życiowej i przeciw zbrojeniom.

W ostatnich latach norweskie organizacje związkowe działy wiele na rzecz ruchu pokoju. Około 470 organizacji związkowych wypowiedziało się za rezolucją, żądającą zakazu uzbrajania zachodniemieckiej armii w broń jądrową.

Najwyższym organem Norweskiej Federacji Związków Zawodowych jest zjazd. Instancjami kierowniczymi są prezydium i sekretariat. W okręgach, powiatach i mniejszych ośrodkach przemysłowych istnieją jako organy ogólnozwiązkowe — rady związków zawodowych.

Związki zawodowe są organizowane na zasadzie cechowej, ale działacze postępowi chcą przeformować zasadę produkcyjną budownictwa związkowego. Związki zawodowe odbywają swoje zjazdy i mają centralne

zarządy. W zakładach pracy istnieją organizacje zakładowe. W powiatach i okręgach poszczególne związki mają również swoje instancje.

Norweska Federacja Związków Zawodowych była członkiem założycielem ŚFZZ. Po rozłamie w 1949 roku stała się organizacją członkowską MKWZZ.

**Norweskie związki zawodowe** — Polityka zagraniczna i wewnętrzna socjaldemokratycznych rządów Norwegii po drugiej wojnie światowej służy popieraniu polityki mocarstw zachodnich. Norwegia przyjęła plan Marshalla i stała się członkiem Paktu Północno-Atlantyckiego. Komunistyczna Partia Norwegii, założona w 1923 roku, dąży do zjednoczenia klasy robotniczej w walce o niezależną politykę kraju, o wystąpienie z NATO, o pokój i demokrację. Dużą siłą reprezentują norweskie związki zawodowe.

Pierwsze organizacje związkowe w Norwegii powstawały w latach siedemdziesiątych XIX wieku. Po założeniu Zrzeszenia Drukarzy w 1880 roku powstały organizacje kwalifikowanych robotników, np. krawców, szewców, ślusarzy, kamieniarzy. W latach 1880—1890 powstało około 70 miejskich organizacji związkowych. Pod kierownictwem Zrzeszenia Drukarzy powstają inne związki zawodowe. W 1899 roku powołana została centrala związkowa — Norweska Federacja



Związków Zawodowych, która od swego założenia współpracuje blisko z ruchem zawodowym Danii i Szwecji. Delegaci na zjazd konstytucyjny reprezentowali 15 300 członków zrzeszonych w norweskich organizacjach związkowych.

W 1940 roku przed najazdem faszystowskim Norweska Federacja Związków Zawodowych liczyła 350 000 członków, a w 1951 roku zrzeszała już ponad pół miliona członków, w tym 86 000 kobiet.

Ruch zawodowy w Norwegii od zarania był blisko powiązany z Partią Robotniczą Norwegii (socjaldemokratyczną), która została założona w 1887 roku. Przy zakładaniu Norweskiej Federacji Związków Zawodowych w 1899 roku zostało zawarte porozumienie między partią a związkami zawodowymi o obustronnej reprezentacji w organach wykonawczych. W 1927 roku zmieniło się o tyle, że powołano komisję łączności między związkami zawodowymi a partią.

Oprócz Norweskiej Federacji Związków Zawodowych istnieją w Norwegii jeszcze inne grupy związków zawodowych pozostające poza centralą. Są w nich zrzeszeni urzędnicy, nauczyciele (patrz Norweska Federacja Związków Zawodowych).

**Novella Agostino** — były przewodniczący Światowej Federacji Związków Zawodowych (1957—1961), sekretarz generalny Wło-

skiej Powszechnej Konfederacji Pracy (CGIL).

**Nowozelandzka Federacja Pracy** — patrz Nowozelandzkie związki zawodowe.

**Nowozelandzkie związki zawodowe** — Nowa Zelandia jest suwerennym i niezależnym członkiem Brytyjskiej Wspólnoty Narodów. Po drugiej wojnie światowej w tym kraju o przeważającej pozycji rolnictwa, przetwórstwa i hodowli, wyraźnie zaznaczył się rosnący wpływ imperiaлизму amerykańskiego. W 1954 roku Nowa Zelandia stała się członkiem agresywnego paktu SEATO.

Komunistyczna Partia Nowej Zelandii stoi na czele sił walczących o prawdziwą demokrację, niezależność i politykę pokojową kraju.

Ruch związkowy zaczął się organizować przed stu laty. W kraju działała dobrze zorganizowana partia labourzystowska i związane z nią bojowe związki zawodowe. Centrala związkowa — Nowozelandzka Federacja Pracy — prowadziła wiele akcji o poprawę poziomu życiowego ludzi pracy.

Po drugiej wojnie światowej Nowozelandzka Federacja Pracy wraz z Australijską Radą Związków Zawodowych brały udział w organizowaniu Światowej Federacji Związków Zawodowych. Po rozłamie Nowozelandzka Federacja Pracy wystąpiła ze SFZZ i

stała się organizacją członkowską MKWZZ.

**Nushi Gogo** — przewodniczący Centralnej Rady Związków Za-

wodowych w Albańskiej Republice Ludowej.

**NVV** — patrz Holenderska Federacja Związków Zawodowych.

0

**Ogólnoafrykańska Federacja Związków Zawodowych** — jednolita autonomiczna, kontynentalna centrala afrykańskich związków zawodowych. Powstała w rezultacie długoletnich wysiłków afrykańskiej klasy robotniczej, która chciała mieć zjednoczoną centralę związkową, bezkompromisową, walczącą o interesy ludzi pracy całego czarnego kontynentu. Powołano ją na konferencji w Casablance, która odbyła się w dniach 25—30 maja 1961 roku. Za jej utworzeniem wypowiedzieli się przywódcy większości krajów afrykańskich.

Konferencja wypowiedziała się za autonomią i wezwała uczestniczące w niej organizacje do wystąpienia w przeciągu dziesięciu miesięcy z innych międzynarodowych organizacji jako warunków członkostwa w Ogólnoafrykańskiej Federacji Związków Zawodowych. Przewodniczącym Ogólnoafrykańskiej Federacji Związków Zawodowych został wybrany sekretarz generalny Marokańskiej Unii Pracy, Mahjub Ben Seddiq, a członkami sekretariatu — przedstawiciele organizacji związkowych Ghany, Gwinei, ZRA, Maroka, Mali, Algierii.

Siedzibą sekretariatu federacji stała się Casablanca.

Głównym celem Ogólnoafrykańskiej Federacji Związków Zawodowych jest walka z kolonializmem we wszystkich jego formach, wyzwolenie i utrwalenie niezależności wszystkich narodów afrykańskich oraz poprawa warunków pracy i życia ludzi pracy. Obecnie nastąpiła zmiana nazwy przez zastąpienie słowa „Federation” słowem „Union”, w celu podkreślenia ściślejszej więzi i jedności związków zawodowych państw afrykańskich (patrz Afrykański ruch zawodowy).

**Ogólnoamerykańska Regionalna Organizacja MKWZZ (ORIT)** — jedna z regionalnych organizacji MKWZZ, którymi dysponuje ta międzynarodowa centrala związkowa dla rozpowszechnienia i utrwalenia swoich wpływów w świecie. ORIT zrzesza organizacje członkowskie MKWZZ w Ameryce Łacińskiej i stara się koordynować ich działalność w duchu reakcyjnej polityki kierownictwa MKWZZ. ORIT została założona 11 stycznia 1951 roku w Meksyku. Generalnym sekretarzem ORIT jest Sanchez H. Mada-riaga, z siedzibą w Meksyku. Oprócz ORIT posiada MKWZZ

swoje organizacje regionalne w Afryce, Azji i Europie.

**Ogólnochińska Federacja Związków Zawodowych** — zjednoczona centrala związkowa w Chińskiej Republice Ludowej. Zrzesza na zasadzie dobrowolności robotników i innych pracowników bez względu na narodowość, rasę, przekonania polityczne i religijne. Ogólnochińska Federacja Związków Zawodowych w 1948 roku liczyła 1 448 200 członków, w 1949 — 2 379 900 członków, w 1953 roku — 12 229 200, w 1957 — 16 mln, a w roku 1960 — ponad 20 mln członków.

Ogólnochińska Federacja Związków Zawodowych była członkiem założycielem ŚFZZ. Poszczególne związki zawodowe należą do międzynarodowych zrzeszeń związkowych ŚFZZ.

Związki zawodowe w Chińskiej Republice Ludowej są budowane na zasadzie centralizmu demokratycznego. Wszyscy związkowcy tego samego przedsiębiorstwa należą do jednej zakładowej organizacji związkowej, a wszystkie organizacje tej samej gałęzi przemysłu do jednego związku zawodowego. Najwyższą instancją ruchu zawodowego jest Ogólnochiński Kongres Związków Zawodowych, który zbiera się raz na cztery lata. Kongres wybiera komitet wykonawczy, który jest organem kierowniczym w okresie między kongresami. Komitet wykonawczy wybiera spośród siebie prezydium i sekretariat Ogólnochińskiej Federacji Zwią-

ków Zawodowych, przewodniczącego i wiceprzewodniczących.

Najwyższymi instancjami poszczególnych związków zawodowych są zjazdy, które wybierają zarządy główne związków. W prowincjach, miastach, autonomicznych okręgach i powiatach istnieją ogólnozwiązkowe instancje. Podstawowym ogniwem organizacyjnym są zakładowe organizacje związkowe. Radę zakładową w zakładowej organizacji związkowej wybiera się na jeden rok. W wydziałach i oddziałach większych zakładów pracy wybiera się wydziałowe (oddziałowe) rady zakładowe. W razie potrzeby organizuje się grupy związkowe, które wybierają mężów zaufania oraz ich zastępców i pomocników. Ogólne zebranie członków zakładowej organizacji związkowej może w dowolnym czasie przed upływem kadencji odwołać członków rady, jeśli działają wbrew ogólnej polityce państwa, wbrew konstytucji, statutowi, czy też działają na szkodę ludzi pracy.

Członkami związków zawodowych mogą zostać pracownicy, dla których praca zarobkowa jest jedynym środkiem utrzymania. Składka członkowska wynosi jeden procent miesięcznej płacy.

Związki zawodowe są jedną z najważniejszych masowych organizacji Chin Ludowych. Biorą aktywny udział w opracowaniu planów dotyczących produkcji, pracy, podniesienia materialnego



i kulturalnego poziomu ludzi pracy. Związki zawodowe organizują masy pracujące do realizowania kontroli nad wykonaniem przewidzianych planów, do walki z wszelkimi próbami naruszania ustaw i rozporządzeń. Jednocześnie związki wychowują masy pracujące w duchu świadomego respektowania konstytucji i praw.

Statut chińskich związków zawodowych określa główne zadania zakładowych organizacji związkowych:

organizować socjalistyczne współzawodnictwo, wymieniać i upowszechniać najlepsze doświadczenia, rozwijać ruch racjonalizatorski, dbać o socjalistyczną dyscyplinę, pomagać w realizacji i przekraczaniu planów produkcyjnych i gospodarczych państwa;

dążyć do polepszenia materialnego i kulturalnego poziomu ludzi pracy, poprawy warunków pracy mas pracujących, pomagać kierownictwu przedsiębiorstwa i kontrolować je, aby konsekwentnie realizowało wytyczne rządu i przestrzegało ustawodawstwa pracy;

organizować działalność kulturalną, polityczną i techniczną, rozwijać amatorską twórczość artystyczną i sport;

organizować pracę w dziedzinie ubezpieczeń społecznych, kontrolować przestrzeganie przepisów w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, kierować pracą kas zapomogowych, pomagać kierownic-

twu w organizowaniu szkolenia ogólnego i zawodowego;

przyjmować nowych członków do organizacji związkowej, zbierać składki członkowskie, opracowywać budżet i realizować go, składać systematycznie sprawozdania z działalności zakładowej organizacji związkowej członkom związku i wyższym instancjom związkowym.

Szczególną opieką otaczają chińskie związki zawodowe pracujące kobiety. W Ogólnochińskiej Federacji Związków Zawodowych i w związkach branżowych stworzono wydziały do spraw kobiecych. W przedsiębiorstwach, w których pracują kobiety, powołuje się specjalne komisje kobiece albo powierza się te sprawy jednemu z członków rady zakładowej.

Przed wyzwoleniem Chin kobiety chińskie nie miały praw politycznych ani społecznych. W wielu wypadkach wykonywały tę samą pracę co mężczyzna, a otrzymywały płacę o połowę mniejszą. Bardzo niechętnie zatrudniano kobiety. Po wyzwoleniu Chin stworzono kobietom całkiem inne warunki pracy i życia. Już w 1955 roku pracowało w Chinach ponad 2 miliony kobiet. Prawo gwarantuje im równą płacę za równą pracę. Ubezpieczenia społeczne gwarantują im dodatek macierzyński. Wśród funkcjonariuszy związkowych znajduje się setki tysięcy kobiet.

Centralnym organem prasowym Ogólnochińskiej Federacji Związków Zawodowych jest dziennik Kunzenzipao (patrz Chińskie związki zawodowe).

**Ogólnocypryjska Federacja Niezależnych Związków Zawodowych** — patrz Cypryjskie związki zawodowe.

**Ogólnocypryjska Federacja Pracy** — największa centrala związkowa na Cyprze. Należy do Światowej Federacji Związków Zawodowych. Konsekwentnie broni praw ludzi pracy, prowadzi walkę o postęp gospodarczy i społeczny, realizuje skutecznie politykę jedności ludzi pracy. Dużą rolę odegrała federacja w czasie walk wyzwoleniczych swojego kraju. W 1960 roku zrzeszała 41 tysięcy członków (patrz Cypryjskie związki zawodowe).

**Ogólnoindyjski Kongres Związków Zawodowych (KBSI)** — jedna z mniejszych centrali związkowych Indonezji. Działa pod wpływem prawicowej partii socjalistycznej i zrzesza głównie wyższych urzędników kolejnictwa, portów, przemysłu naftowego (patrz Indonezyjskie związki zawodowe).

**Ogólnoindyjski Kongres Związków Zawodowych (AITUC)** — postępową centralą związkową Indii, konsekwentnie broniącą interesów ludzi pracy. Zrzesza około 1 mln członków. Należy do Światowej Federacji Związków Zawodowych od 1945 roku. Za swą bezkompromisową postępową politykę jest stale prześladowana

przez władze i przedsiębiorców. Sekretarzem generalnym AITUC jest wybitny działacz indyjskiego i międzynarodowego ruchu zawodowego S. A. Dange (patrz Indyjskie związki zawodowe).

**Ogólnojapoński Kongres Związków Zawodowych (ZENRO)** — powstał w 1949 roku po rozłamie w Kongresie Przemysłowych Związków Zawodowych (SANBETSU). W 1963 roku zrzeszał około 1 200 000 członków. W skład ZENRO wchodziły: Ogólnojapoński Związek Marynarzy, Narodowa Federacja Związków Zawodowych Pracowników Przemysłu Włókienniczego, Narodowy Związek Zawodowy Pracowników Kin i Teatrów i szereg innych organizacji. Kongres nie należy do żadnego międzynarodowego centrum związkowego. Utrzymuje jednak przyjazne kontakty z Międzynarodową Konfederacją Wolnych Związków Zawodowych, przy czym większość wchodzących w skład Kongresu związków należy do MKWZZ. Kierownictwo ZENRO opanowały żywiły pravicowe, hołdujące polityce pokoju klasowego. Jednakże w ostatnim okresie kierownictwo ZENRO pod naciskiem mas pracujących zostało zmuszone w niektórych przypadkach do wspólnych akcji z SOHYO i innymi postępowymi organizacjami związkowymi (patrz Japońskie związki zawodowe).

**Ogólnoniemiecka Konferencja Robotnicza** — konferencja przedstawicieli ludzi pracy obu państw

niemieckich. Konferencje odbywają się systematycznie w czasie Targów Lipskich w Lipsku (patrz Niemiecka Republika Demokratyczna. Związki zawodowe).

**Ogólnozwiązkowa centrala** — centralna organizacja związkowa, która na bazie wspólnych celów i wspólnego programu zrzesza związki zawodowe (federacje, organizacje) różnych gałęzi produkcji, koordynuje zwykle ich działalność i kieruje realizacją wspólnie ustalonych zadań. Rozróżniamy ogólnozwiązkowe centrale krajowe i międzynarodowe.

**ÖGB** — patrz Federacja Austriackich Związków Zawodowych.

**Olah Franz** — przewodniczący Federacji Austriackich Związków Zawodowych (ÖGB).

**Oldenbroek J. H.** — były sekretarz generalny Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych (MKWZZ) (1949—1960), były sekretarz generalny reformistycznej Międzynarodowej Federacji Robotników Transportu.

**Oportunizm** — patrz Reformizm.

**Organizacyjna jedność** — patrz Jedność związkowa.

**ORIT** — patrz Ogólnoamerykańska Regionalna Organizacja MKWZZ.

**Oświadczenie Narady Przedstawicieli Partii Komunistycznych i Robotniczych** — ważny dla międzynarodowego ruchu robotniczego dokument określający aktual-

ny program walki partii komunistycznych, robotniczych i szerokich mas oraz ich organizacji demokratycznych o pokój i socjalizm na całym świecie.

Oświadczenie zostało jednomyślnie uchwalone na naradzie przedstawicieli 81 partii komunistycznych i robotniczych, którzy uczestniczyli w obchodach 43 Rocznicy Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej w Moskwie, w listopadzie 1960 roku.

Uczestnicy narady stwierdzili, że bieg wydarzeń w ciągu minionych lat potwierdził słuszność wniosków zawartych w Deklaracji i Manifeście Pokoju, uchwalonych w 1957 roku. Główny rezultat tych lat — to szybki wzrost potęgi i międzynarodowych wpływów światowego systemu socjalistycznego, aktywny proces rozpadania się imperialistycznego systemu kolonialnego, pogłębienie się kryzysu światowego systemu kapitalistycznego. Coraz wyraźniej występuje na jaw przewaga sił socjalizmu nad imperializmem, sił pokoju nad siłami wojny. W oświadczeniu podkreśla się, że charakterystyczną cechą naszych czasów jest fakt, że światowy system socjalistyczny przekształca się w decydujący czynnik rozwoju społeczeństwa ludzkiego.

„Światowy system socjalistyczny, siły walczące przeciw imperializmowi o socjalistyczne przekształcenie społeczeństwa określają istotę treści, podstawowy



kierunek i zasadnicze cechy historycznego rozwoju społeczności ludzkiej we współczesnej epoce. Żadne wysiłki imperializmu nie powstrzymają postępowego biegu historii. Stworzone zostały trwałe przesłanki dalszych decydujących zwycięstw socjalizmu. Ostateczne zwycięstwo socjalizmu jest nieuchronne”.

Światowy system kapitalistyczny, natomiast, ogarnął proces upadku i rozkładu. Zwycięstwo socjalizmu w dużej grupie krajów europejskich i azjatyckich, potężny wzrost sił walczących o socjalizm na całym świecie, nieustanne osłabianie się potęgi imperializmu we współzawodnictwie ekonomicznym z socjalizmem, potężny rozmach ruchów narodowowyzwoleńczych, coraz szybszy rozpad systemu kolonialnego, rosnąca niepewność całego systemu kapitalistycznego, zaostrezenie się wewnętrznych i zewnętrznych sprzeczności w świecie imperialistycznym, tendencje zmierzające do autokratycznych i faszystowskich metod rządzenia, głęboki kryzys polityki i ideologii burżuazyjnej — oto dowody, że w rozwoju ogólnego kryzysu kapitalizmu nastąpił nowy etap. Swoistość tego etapu polega na tym, że powstał on nie w związku z wojną światową, lecz w warunkach współzawodnictwa i walki dwóch systemów, w warunkach coraz większych przesunięć w układzie sił na rzecz

socjalizmu, gwałtownego zaostrezenia się wszystkich sprzeczności imperializmu.

„Nadszedł czas — czytamy w Oświadczeniu — gdy państwa socjalistyczne utworzywszy system światowy stały się siłą międzynarodową, wywierającą potężny wpływ na rozwój świata. Powstały realne możliwości rozwiązania w nowy sposób najważniejszych problemów współczesności w interesie pokoju, demokracji i socjalizmu”.

Przed wszystkim można — zjednoczonym wysiłkiem światowego obozu socjalistycznego, międzynarodowej klasy robotniczej, ruchu narodowowyzwoleńczego, wszystkich sił miłujących pokój — zapobiec wojnie. Obecny bieg wydarzeń wskazuje, że istnieje realna możliwość wyeliminowania wojny światowej z życia społeczeństwa, jeszcze przed całkowitym zwycięstwem socjalizmu na ziemi, przy zachowaniu kapitalizmu w części świata.

Wiele uwagi poświęciła narada problemom walk narodowowyzwoleńczych i rozpadu imperialistycznego systemu kolonialnego.

„Całkowity krach kolonializmu jest nieunikniony. Załamanie się systemu niewoli kolonialnej pod naporem ruchu narodowowyzwoleńczego — to drugie, co do swej historycznej wagi zjawisko po stworzeniu światowego systemu socjalizmu”.

Na podstawie głębokiej analizy aktualnej sytuacji uczestnicy narady stwierdzili, że we współczesnych warunkach główne ostrze walki klasy robotniczej krajów kapitalistycznych skierowane jest przeciwko monopolom kapitalistycznym, jako głównym winowajcom wyścigu zbrojeń, ostoi reakcji i agresji, przeciwko całemu systemowi kapitalizmu państwowo-monopolistycznego, stojącego na straży ich interesów. W oświadczeniu podkreślają, że w toku tej walki powstają sprzyjające warunki do zespolenia się wszystkich sił, zainteresowanych w likwidacji monopolu: klasy robotniczej, chłopstwa, inteligencji, drobnej i średniej burżuazji.

„Pierwszorządnej doniosłości dla zwiększenia ciężaru gatunkowego klasy robotniczej w życiu politycznym i dla skutecznej obrony przez nią swych interesów nabiera przywrócenie jedności ruchu związkowego w krajach, gdzie istnieje w nim rozłam, jak również w skali międzynarodowej. Ludzie pracy, należący do różnych związków zawodowych, mają wspólne interesy. W największych bitwach klasowych ostatnich lat, ilekroć różne zrzeszenia związkowe występowały wspólnie, osiągały z reguły, właśnie dzięki jedności, zaspokojenie żądań mas pracujących. Partie komunistyczne uważają, że istnieją realne przesłanki do przywrócenia jedności związkowej, i będą wytrwale walczyć o urzeczywistnienie tego zadania. W

krajach, gdzie w praktyce nie ma demokracji związkowej, walka o jedność związkową wymaga nieustannej pracy, aby uzyskać niezależność ruchu związkowego, jak również uznanie i poszanowanie praw związkowych wszystkich ludzi pracy bez politycznej lub jakiegokolwiek innej dyskryminacji”.

W końcowym rozdziale oświadczenia konstatuje się, że doświadczenia z walki klasy robotniczej i cały przebieg rozwoju społeczeństw potwierdziły niezłomnie nieprzemijającą siłę i żywotność marksizmu-leninizmu, który jednoczy światowy ruch komunistyczny — najbardziej wpływową siłą polityczną naszych czasów, najważniejszy czynnik postępu społecznego. „W dalszym zespalanu partii komunistycznych na gruncie marksizmu-leninizmu, internacjonalizmu proletariackiego, widzą uczestnicy narady najważniejszy warunek zjednoczenia wszystkich sił klasy robotniczej, sił demokracji i postępu, rękojmię nowych zwycięstw światowego ruchu komunistycznego i robotniczego w jego wielkiej walce o promienną przyszłość całej ludzkości, o triumf sprawy pokoju i socjalizmu”.

**Ota Kaoru** — przewodniczący Generalnej Rady Związków Zawodowych Japonii (SOHYO).

„Ouvrière Algerien” — miesięcznik Powszechnej Unii Pracowników Algierii (UGTA), wydawany w Tunisie.

## P

**Pakistańskie związki zawodowe** — Pakistan jest od 1956 roku republiką, która jako niezależne i samodzielne państwo pozostaje członkiem Brytyjskiej Wspólnoty Narodów. W 1947 roku zgodnie z kluczem wyznaniowym oddzielono Pakistan od Indii (hinduska India i muzułmański Pakistan). Muzułmański Pakistan był bardzo zacofaną częścią Brytyjskiej Indii, klasa robotnicza nieliczna, stopa życiowa ludności bardzo niska. Na całej gospodarce kraju zaważyło długoletnie panowanie angielskiego kolonializmu. W ostatnich latach koła rządzące Pakistanu całkowicie orientowały się na USA.

Walka pakistańskich mas pracujących o swoje prawa przebiega w bardzo trudnych warunkach. Komunistyczna Partia Pakistanu, założona w 1948 roku, została po przewrocie wojskowym w 1958 roku rozwiązana.

Ruch zawodowy był z początkiem swego istnienia częścią ogólnindyjskich związków zawodowych. W 1947 roku, po stworzeniu niezależnego państwa powstała Zjednoczona Federacja Związków Zawodowych Pakistanu. Jednakże prawa związkowe były bardzo ograniczone, a działacze postępowi stale prześladowani. Mimo trudnych warunków działania, klasa robotnicza podejmowała wiele akcji przeciw rosnącym kosztom utrzymania, o

podwyżkę płac i przeciw wyzyskowi.

Szczególnie zażarte walki wybuchły w 1958 roku. Ogłoszono powszechny strajk robotników pracujących w zagranicznych spółkach naftowych, w którym wzięło udział 5000 osób. Pracujących w przemyśle naftowym solidarnie popierali robotnicy z innych gałęzi przemysłu.

Kiedy w 1958 roku doszło w kraju do przewrotu wojskowego, zostały rozwiązane wszystkie partie polityczne i demokratyczne organizacje pracujących, a wśród nich i Zjednoczona Federacja Związków Zawodowych Pakistanu. Wojskowa dyktatura zabroniła strajków. Zostały powołane komisje, które kontrolowały „lojalność” urzędników instytucji państwowych i publicznych. Ich zadaniem było usunięcie „żywiółów destrukcyjnych”. Postępowy ruch zawodowy zmuszony był zejść do podziemia.

Obecnie istnieją w Pakistanie dwie centrale związkowe: Zjednoczona Federacja Związków Zawodowych Pakistanu i Ogólnopakistańska Federacja Pracy, ciesząca się poparciem rządu. Zjednoczona Federacja Związków Zawodowych Pakistanu, chociaż wykluczono z niej siły postępowe, ma bardziej demokratyczne tendencje niż Ogólnopakistańska Federacja Pracy, która otwarcie służy obecnemu reżimowi i stara się zatrzeć wszystkie spory mię-



dzy przedsiębiorcami i robotnikami. Przewodzący działacze federacji widzą reakcyjność obecnego rządu, ale nie mają odwagi krytykować go otwarcie. Zjednoczona Federacja Związków Zawodowych Pakistanu liczyła w 1960 roku około 70 000 członków i liczebnie cokolwiek ustępowała Ogólnopakistańskiej Federacji Pracy. Zjednoczona Federacja Związków Zawodowych Pakistanu jest członkiem Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych (MKWZZ).

**Panamerykańska centrala związków zawodowych** — patrz Ameryka Łacińska. Związki zawodowe.

**Panamskie związki zawodowe** — Republika Panama jest krajem rolniczym słabo rozwiniętym, we wszystkich dziedzinach życia politycznego i gospodarczego kraju decydujący wpływ mają Stany Zjednoczone.

W Panamie jest około 100 000 robotników. Ich stopa życiowa jest bardzo niska. W 1960 roku było w Panamie 24 000 bezrobotnych. W związkach zawodowych zrzeszonych jest około 15 000 pracowników.

W kraju istnieją trzy centrale związkowe: Federacja Związkowa Pracowników Republiki Panamskiej (FSTRP), zrzeszająca około 9000 członków i będąca od 1945 roku członkiem Konfederacji Pracy Ameryki Łacińskiej i ŚFZZ; Powszechny Związek Zawodowy Robotników Panamy (UGTRP), zrzeszający 3000—4000 członków; Konfederacja Robot-

ników i Chłopów Panamy (CTRP) licząca 2000 członków, będąca członkiem Ogólnoamerykańskiej Regionalnej Organizacji MKWZZ. Oprócz wymienionych istnieje w Panamie cały szereg małych związków zawodowych, nie należących do żadnej centrali. Robotnicy w rejonie Kanału Panamskiego nie należą do żadnego związku zawodowego, chociaż pracuje tam ponad 17 000 osób.

Federacja Związkowa Pracowników Republiki Panamskiej organizuje wspólnie z Powszechnym Związkiem Zawodowym Robotników Panamy akcje w obronie interesów pracowniczych. W październiku 1959 roku ogłosiły wspólnie 24-godzinny strajk powszechny i zorganizowały manifestację ludzi pracy zwaną „pochodem rozpacz”. Jako główne postulaty związki wysuwają: powszechną podwyżkę płac, zmniejszenie czynszu za dzierżawy i przeprowadzenie reformy rolnej.

Konfederacja Robotników i Chłopów Panamy jest powiązana z Międzynarodową Konfederacją Wolnych Związków Zawodowych i z amerykańską AFL—CIO. Jej polityka nie znajduje poparcia wśród panamskich ludzi pracy. Kiedy konfederacja odmówiła udziału w „pochodzie rozpacz”, odłączyło się od niej kilka ugrupowań, które stworzyły organizację autonomiczną.

**Paragwajskie związki zawodowe** — Republika Paragwajska jest słabo rozwiniętym krajem rolni-

czym. Na wszystkie dziedziny życia silny wpływ wywierają monopole zagraniczne, przede wszystkim monopole USA i Wielkiej Brytanii. Stopa życiowa ludzi pracy bardzo niska.

Ponad 65 proc. budżetu państwowego pochłaniają koszty utrzymania wojska i policji. W ciągu czterech lat, od 1955 do 1959 roku, koszty utrzymania wzrosły o 400 proc.

Rosnące stopniowo niezadowolenie mieszkańców z powodu dyktatorskiego reżymu i ponoszenia ciężarów podatkowych przejawia się w licznych manifestacjach i demonstracjach antyrządowych.

Ruch zawodowy zaczął się formować w Paragwaju na początku XX wieku. Największą organizacją związkową było tzw. Zrzeszenie Robotnicze. Jednakże przywódcy największych związków zawodowych (kolejarzy, pracowników transportu wodnego i innych) pozostawali pod silnym wpływem reakcyjnych przywódców amerykańskiej centrali związkowej AFL. W 1929 stworzono Powszechną Konfederację Pracy Paragwaju, ale jej żywot był krótki. W latach dyktatury zostały rozwiązane organizacje związkowe i konfederacja musiała działać nielegalnie. W 1944 powstała Konfederacja Pracy Paragwaju (CPT), ale była otoczona stałą kontrolą ze strony państwa i policji. Należy do Ogólnoamerykańskiej Regionalnej Organizacji MKWZZ (ORIT).

**Pastore Giulio** — sekretarz generalny Włoskiej Konfederacji Pracowniczych Związków Zawodowych (CISL).

**Pastorino Enrico** — sekretarz generalny Jednolitej Centrali Pracujących Urugwaju (CUTU), wiceprzewodniczący ŚFZZ.

**Paternalizm** — patrz Współpraca klasowa.

**Pena Lazaro** — wiceprzewodniczący Konfederacji Pracy Ameryki Łacińskiej (CTAL).

**Peruwiańskie związki zawodowe** — Republika Peruwiańska jest słabo rozwiniętym krajem, posiadającym duże wydobywcie bogactw naturalnych. W gospodarce Peru duży jest wpływ kapitału zagranicznego, przede wszystkim monopoli USA.

Na czele sił postępowych, dążących do rzeczywistej niezależności i demokratyzacji kraju, znajduje się Komunistyczna Partia Peru.

Największą centralą związkową w Peru jest Konfederacja Pracy Peru. Jej kierownictwo znajduje się w rękach reformistów. Konfederacja należy od 1958 roku do Ogólnoamerykańskiej Regionalnej Organizacji MKWZZ (ORIT).

Początki zorganizowanego ruchu związkowego w Peru sięgają pierwszych lat XX wieku. W 1919 roku powstała Federacja Robotnicza Peru, która zrzeszyła cały szereg lokalnych organizacji. Główne wpływy w kierownictwie tej Federacji mieli anarchosyndykaliści.

W 1929 roku powstała Powszechna Konfederacja Pracy Peru, która połączyła w swoich szeregach ludzi pracy z głównych gałęzi przemysłu. Kierownictwo konfederacji było skrajnie prawicowe i dążyło do współpracy klas. Kiedy w 1934 roku rząd zabronił działalności związkom zawodowym, rozwiązano również Powszechną Konfederację Pracy.

Dopiero w 1944 roku powstała nowa centrala związkowa Konfederacja Pracy Peru, do kierownictwa której wybrano ludzi postępowych. Konfederacja walczyła o jedność ruchu zawodowego, o realizację ekonomicznych i społecznych postulatów ludzi pracy, przeciw dyskryminacji rasowej i o niezależność narodową. Konfederacja stała się członkiem Konfederacji Pracy Ameryki Łacińskiej (CTAL) i ŚFZZ.

W następnych latach udało się jednak reformistom, przy pomocy przywódców centrali USA — Amerykańskiej Federacji Pracy (AFL), wejść do kierownictwa tej organizacji. Pod ich wpływem konfederacja wystąpiła z CTAL i w 1958 roku przyłączyła się do Ogólnoamerykańskiej Regionalnej Organizacji MKWZZ. Wiele organizacji związkowych, takich jak: Związek Pracowników Przemysłu Poligraficznego, Związek Pracowników Departamentu Cuzco, Związek Szoferów, Konduktorów i Zawodów Pokrewnych utrzymuje w dalszym ciągu kontakty z ŚFZZ.

Kierownictwo Konfederacji Pracy Peru prowadzi politykę współpracy klasowej i hamuje walkę klasy robotniczej.

„Peuple” — francuskie czasopismo związkowe, organ Powszechnej Konfederacji Pracy Francji (CGT).

**Polskie związki zawodowe** — Związki zawodowe Polski Ludowej wywodzą swój rodowód z walk klasowych i narodowyzwoleńczych proletariatu polskiego. Fakt wcześniejszego powstania, na objętych zaborami ziemiach polskich, partii politycznych klasy robotniczej wpłynął decydująco na ukształtowanie się linii rozwojowej klasowego nurtu w polskim ruchu zawodowym.

Oblicze ideowe polskiego klasowego ruchu zawodowego w Królestwie Polskim w pierwszych latach swego istnienia kształtowało się pod politycznym wpływem partii klasy robotniczej — Proletariatu, Socjaldemokracji Królestwa Polskiego i Litwy oraz Polskiej Partii Socjalistycznej.

Zrodzone z tradycji robotniczych „kas oporu” lokalne organizacje solidarnościowe, komitety fabryczne przeobrażają się w latach 1904—1905 w stałe organizacje zawodowe w skali całych branż i ośrodków przemysłowych.

W rewolucyjnych latach 1905—1907 związki zawodowe stały się organizacjami o charakterze masowym. Ważnym etapem tego rozwoju jest powołanie w 1906 r.



Tymczasowej Komisji Centralnej Związków Zawodowych, jako reprezentacji około 40 tysięcy zorganizowanych w związkach robotników.

Związki zawodowe nie były wówczas jednolite. Obok nurtu postępowego, reprezentowanego przez związki pozostające pod wpływami SDKPiL i PPS-Lewicy, istniały reformistyczne związki pepesowskie. Przy poparciu burżuazji tworzą się związki o charakterze solidarystycznym, skupiające najbardziej zacofane elementy. Do takich należały m.in. tzw. „Polskie Związki Zawodowe” oraz związki chadecko-klerykałne, popierane także przez władzę carskie.

Faktycznym reprezentantem i organizatorem masowych walk w obronie interesów pracowniczych stały się jednolite klasowe związki zawodowe, do utworzenia których doszło w końcowym etapie I wojny światowej na podstawie porozumienia między SDKPiL i PPS-Lewicą. Ruch zawodowy w Galicji kształtował się od lat siedemdziesiątych XIX w. pod wpływem i w organizacyjnym powiązaniu z klasowym ruchem austriackim; w zaborze pruskim część robotników należała do ogólnopanstwowych związków związanych z niemiecką socjaldemokracją, część do utworzonego w 1902 r. nacjonalistyczno-klerykałnego Zjednoczenia Zawodowego Polskiego.

W roku 1919 powstaje Komisja Centralna Związków Zawodo-

wych jednocząca komunistyczne i pepesowskie związki zawodowe w całej Polsce. Prawicowi działacze PPS po opanowaniu kierownictwa w Komisji Centralnej Związków Zawodowych usiłowali wyrugować komunistów ze związków zawodowych. Mimo terroru policyjnego komuniści zdolali uzyskać w wielu związkach poważne wpływy, tworząc tzw. lewicę związkową. W ostatnich latach przed wybuchem II wojny światowej w okresie potężnego rozwoju jednolitego frontu klasy robotniczej doszło do samolikwidacji lewicy związkowej, jako samodzielnego ruchu i do zjednoczenia całego klasowego ruchu zawodowego w ramach Komisji Centralnej Związków Zawodowych.

Oprócz KCZZ w Polsce międzywojennej istniało szereg innych centrali związkowych. W roku 1928 elementy sanacyjne i faszystowskie dokonały rozłamu w KCZZ. Powstało wówczas Centralne Zrzeszenie Klasowych Związków Zawodowych (CZKZZ), powiązane z PPS — dawną Frakcją Rewolucyjną, oraz w 1931 r. Związek Związków Zawodowych (ZZZ). Największymi centralami o charakterze nacjonalistyczno-klerykałnym były: Zjednoczenie Zawodowe Polskie, powiązane z NPR; Polskie Związki Zawodowe „Praca”, powiązane z Narodowym Stronnictwem Pracy; Zjednoczenie Zawodowe „Praca Polska” — pod wpływami endecji;

Chrześcijańskie Zjednoczenie Zawodowe pod wpływami chadecji.

O stanie istniejącego rozbitcia i rozdrobnienia ruchu zawodowego w Polsce świadczy fakt, że w latach trzydziestych zarejestrowanych było oficjalnie ponad 300 związków zawodowych, zrzeszających łącznie około 1 mln pracowników, w tym związki klasowe liczyły ok. 300 tysięcy członków.

Reakcyjne rządy Polski przedwrześniowej stosowały wobec postępowych związków zawodowych ostre represje. Policja masowo aresztowała lewicowych działaczy związkowych, a znani ze swych rewolucyjnych przekonań robotnicy byli często zwalniani z pracy. W czasie drugiej wojny światowej okupanci hitlerowscy zakazali jakiegokolwiek działalności związkowej, a wielu przywódców związkowych wymordowano. Mimo to niektóre organizacje związkowe działały w podziemiu i pod kierownictwem Polskiej Partii Robotniczej walczyły przeciw niemieckim okupantom.

Zamieszczony w roku 1943 w „Trybunie Wolności” artykuł O odbudowę związków zawodowych najpełniej wyraża rolę i miejsce ruchu zawodowego w całości koncepcji strategicznych Polskiej Partii Robotniczej tego okresu. Jako warunek spełnienia przez związki zawodowe ich zadań zarówno w warunkach okupacji, jak w przyszłej wyzwolonej Polsce stawiano jedność klasy robotniczej i ruchu zawodo-

wego: „U podstaw odbudowy ruchu związkowego — czytamy w wyżej wymienionym artykule — leżeć bowiem musi jedność klasy robotniczej. Przedwojenne rozbitcie, spowodowane polityką sanacji, nie może powrócić. Różnice poglądów politycznych wśród klasy robotniczej nie mogą być i nie są przeszkodą dla jedności ruchu zawodowego... — komitety fabryczne, delegacje oddziałowe i mężowie zaufania — oto podstawowe filary, na których opierać się musi organizacja związkowa robotników...”

Wkrótce po wyzwoleniu zaczęły powstawać jednolite organizacje związkowe, będące wyrazem zwycięstwa idei jedności klasy robotniczej. Dnia 20 listopada 1944 roku została zorganizowana w Lublinie Tymczasowa Centralna Komisja Związków Zawodowych. W 1945 roku polskie związki zawodowe liczyły 1 084 000 członków. W tym samym roku odbył się I Kongres Związków Zawodowych, który uchwalił statut i platformę ideową odrodzonego ruchu zawodowego.

Na II Kongresie Związków Zawodowych, który odbył się w 1949 roku, został uchwalony projekt ustawy o związkach zawodowych. Projekt ten został przedyskutowany i uchwalony przez Sejm. Ustawa o związkach zawodowych gwarantowała polskiemu robotnikowi i pracownikowi prawo swobodnego zrzeszania się w organizacjach związkowych. Związkom zawodowym przyzna-

no niezależność i swobodę działania. Równocześnie zostały unieważnione wszystkie przedwojenne ustawy, ograniczające prawa związków zawodowych. Komisja Centralna Związków Zawodowych otrzymała nazwę Centralnej Rady Związków Zawodowych.

III Kongres Związków Zawodowych obradujący w roku 1954 miał charakter głównie organizacyjno-sprawozdawczy. Wyrazem umacniania tendencji centralistycznych w ruchu związkowym było usankcjonowanie przez III Kongres likwidacji terenowych instancji — wojewódzkich rad związków zawodowych, co jednak nie wytrzymało próby czasu i praktyki.

Kolejny IV Kongres Związków Zawodowych w roku 1958 dokonał głębokiego uogólnienia teoretycznego roli i miejsca związków zawodowych w państwie ludowym, budującym socjalizm, określił ich podstawowe funkcje w oparciu o zasadę organicznej jedności spraw produkcji i bytu w codziennej działalności wszystkich ogniw związkowych. Kongres wypracował również w oparciu o stanowisko Komitetu Centralnego PZPR praktyczną koncepcję samorządu robotniczego jako przedstawicielstwa podstawowych organizacji politycznych i społecznych klasy robotniczej w przedsiębiorstwie, powołanego do współzarządzania i sprawowania społecznej kontroli nad gospodarką zakładów pracy. Instytucja samorządu robotniczego uzyska-

ła sankcję prawną w postaci ustawy Sejmu w roku 1958.

V Kongres Związków Zawodowych obradujący w 1962 roku pogłębił główne założenia programowe zmierzające do umocnienia demokracji socjalistycznej, a równocześnie postawił przed polskim ruchem zawodowym zadanie bardziej aktywnego włączenia wszystkich ogniw związkowych i samorządu robotniczego do realizacji zadań budownictwa socjalistycznego oraz do polepszenia warunków bytu i pracy załóg robotniczych.

Zrzeszenie Związków Zawodowych w Polsce Ludowej, jako najbardziej masowa, powszechna organizacja ludzi pracy zrzesza na zasadzie dobrowolności ponad 7 mln robotników i pracowników — bez względu na zawód, płeć, rasę, wyznanie i przekonania polityczne. Stanowi to ponad 90 proc. wszystkich robotników i pracowników.

Związki zawodowe uczestniczą poprzez swoich działaczy we wszystkich organach władzy i administracji państwowej. W skład plenum Komitetu Pracy i Płac wchodzi przedstawiciele CRZZ delegowani i odwoływani przez jej prezydium, 3/5 członków Rady Nadzorczej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych powołuje Prezydium CRZZ. Przedstawiciele kierownictwa CRZZ wchodzi w skład Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów, biorą udział w pracach Komisji Planowania przy Radzie Ministrów, Państwo-



wej Komisji Cen, Komitetu do Spraw Budownictwa i in.

Mandat posła na Sejm sprawuje 34 działaczy związkowych, zaś w radach narodowych wszystkich szczebli mandaty radnych posiada 4,5 tys. działaczy związkowych.

To szerokie przedstawicielstwo umożliwia związkom zawodowym udział w przygotowywaniu wszystkich ustaw i aktów państwowych w sprawach dotyczących ludzi pracy oraz sprawowanie kontroli społecznej nad przebiegiem ich realizacji. Polskie związki zawodowe są zorganizowane w oparciu o zasady demokratycznego centralizmu. Zgodnie z wymogami więzi produkcyjnej obowiązuje zasada: „jeden zakład pracy — jedna organizacja związkowa, jedna gałąź przemysłu — jeden związek zawodowy”.

W 1963 roku istniały w Polsce 22 związki zawodowe: Związek Zawodowy Pracowników Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych; Związek Zawodowy Pracowników Przemysłu Chemicznego; Związek Zawodowy Pracowników Energetyki, Związek Zawodowy Pracowników Gospodarki Komunalnej i Przemysłu Terenowego; Związek Zawodowy Górników; Związek Zawodowy Pracowników Handlu i Spółdzielczości; Związek Zawodowy Hutników; Związek Zawodowy Pracowników Kolejowych; Związek Zawodowy Pracowników Książki, Prasy i Radia; Związek Zawodowy Pracowników Kultury i Sztuki; Związek Zawodowy

Pracowników Leśnych i Przemysłu Drzewnego; Związek Zawodowy Pracowników Łączności; Związek Zawodowy Marynarzy i Portowców; Związek Zawodowy Metalowców; Związek Nauczycielstwa Polskiego; Związek Zawodowy Pracowników Państwowych i Społecznych; Związek Zawodowy Pracowników Poligrafii; Związek Zawodowy Pracowników Służby Zdrowia; Związek Zawodowy Pracowników Rolnych; Związek Zawodowy Pracowników Przemysłu Spożywczego i Cukrowniczego; Związek Zawodowy Transportowców i Drogowców; Związek Zawodowy Pracowników Przemysłu Włókienniczego, Odzieżowego i Skórzanego.

Najwyższym organem polskich związków zawodowych jest Kongres Związków Zawodowych odbywający się co 4 lata. W okresie między kongresami instancją kierowniczą ruchu zawodowego jest Centralna Rada Związków Zawodowych, która wybiera spośród siebie przewodniczącego i sekretarza CRZZ, członków prezydium i komitetu wykonawczego CRZZ. W poszczególnych województwach istnieją, jako instancje międzyzwiązkowe, wojewódzkie komisje związków zawodowych, które koordynują działalność związków zawodowych i reprezentują interesy pracownicze na terenie danego województwa. Najwyższymi instancjami poszczególnych związków zawodowych są ich krajowe zjazdy, odbywa-

jące się w zasadzie raz na 3 lata. Na czele związków zawodowych stoją zarządy główne związków zawodowych. Przy CRZZ i centralnych oraz terenowych instancjach związkowych powoływane są komisje problemowe z udziałem aktywu społecznego w określonych specjalnościach.

Podstawową komórką organizacyjną ruchu zawodowego jest zakładowa organizacja związkowa. Działalnością organizacji zakładowej kieruje rada zakładowa, którą wybierają w tajnym głosowaniu członkowie organizacji związkowej danego zakładu pracy. Rada zakładowa prowadzi swą działalność w oparciu o komisje problemowe, rady oddziałowe i grupy związkowe.

Centralnym organem prasowym polskich związków zawodowych jest dziennik „Głos Pracy”. Ponadto Wydawnictwo Związkowe CRZZ wydaje następujące miesięczniki: „Przegląd Związkowy”, „Kultura i Życie”, „Przyjaciel przy Pracy”, „Działkowiec”, i dwutygodnik „Rada Robotnicza”. Poszczególne związki zawodowe wydają własne czasopisma. Ponadto w większych zakładach przemysłowych wydawane są drukami gazety wielonakładowe.

Polskie związki zawodowe są członkiem założycielem Światowej Federacji Związków Zawodowych i uczestniczą czynnie w jej pracach. Utrzymują szerokie kontakty międzynarodowe, rozwijają i umacniają solidarność międzynarodową ludzi pracy, w duchu

proletariackiego internacjonalizmu, dążą do umocnienia jedności działania światowego ruchu zawodowego.

Z działalnością organizacji związkowych w zakładach pracy wiąże się ściśle instytucja samorządu robotniczego. Organami samorządu robotniczego, zgodnie z ustawą z 1958 roku, są konferencje samorządu robotniczego, rada robotnicza przedsiębiorstwa, prezydium rady robotniczej i oddziałowe rady robotnicze. Organy samorządu robotniczego są odpowiedzialne za swą działalność przed załogą danego zakładu pracy. Najwyższym organem samorządu robotniczego jest konferencja samorządu robotniczego. W jej skład wchodzi: członkowie rady robotniczej (która składa się co najmniej w 2/3 z robotników wybranych w głosowaniu tajnym), rady zakładowej i komitetu zakładowego (egzekutywy) Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej oraz przedstawicielstwa zakładowej organizacji Związku Młodzieży Socjalistycznej i Naczelnej Organizacji Technicznej.

Założeniem ustawy o samorządzie robotniczym było zapewnienie udziału w kierowaniu produkcją, polepszenie wyników ekonomicznych przedsiębiorstw, a tym samym zwiększenie odpowiedzialności załóg za ich gospodarkę. Niektóre zagadnienia należą wyłącznie do kompetencji samorządu robotniczego. Są to: uchwalenie regulaminu pracy, ustalenie



zasad podziału funduszu zakładowego na nagrody dla załogi, budownictwo mieszkaniowe, socjalne, kulturalne i inne. Ponadto ustawa o samorządzie robotniczym podkreśla zasadę jednoosobowego kierownictwa, tj. dyrektora zakładu. Dyrektor nie jest członkiem rady robotniczej, powinien jednak brać udział w jej posiedzeniach z głosem doradczym.

Centralna Rada Związków Zawodowych ma prawo podejmować decyzje organizacyjne dotyczące samorządu robotniczego. CRZZ i zarządy główne związków zawodowych reprezentują też samorząd wobec zwierzchnich organów administracji gospodarczej.

**Południowoafrykańska Rada Związków Zawodowych (SATUC)** — centrum związkowe Republiki Południowej Afryki. Początkowo zrzeszała wszystkich ludzi pracy bez względu na ich przynależność rasową. Po ukazaniu się w 1954 r. „ustawy o rasowej zasadzie budowy związków zawodowych”, zakazano tworzyć mieszane związki zawodowe, zrzeszające europejską i tubylczą ludność pracowniczą. Przywódcy SATUC ogłosili, że rozwiązują Radę i wykluczają ze swych szeregów wszystkie afrykańskie związki zawodowe. Następnie Rada ukonstytuowała się na nowo i zrzeszyła wyłącznie białych. W 1960 r. Południowoafrykańska Rada Związków Zawodowych liczyła 158 000 członków, zrzeszonych w 50 związkach zawodowych. Południowoafrykańska Rada Zwią-

ków Zawodowych jest organizacją członkowską MKWZZ (patrz Południowoafrykańskie związki zawodowe).

**Południowoafrykański Kongres Związków Zawodowych (SACTU)** — jedyna centrala związkowa w Republice Południowej Afryki, która odrzuca konsekwentnie dyskryminację rasową i zrzesza w swoich szeregach białych i kolorowych ludzi pracy. Jest organizacją członkowską ŚFZZ. W 1960 roku SACTU liczył 59 000 członków zrzeszonych w 29 związkach zawodowych (patrz Południowoafrykańskie związki zawodowe).

**Południowoafrykańskie związki zawodowe** — Unia Południowoafrykańska była do 1961 r. suwerennym i niezależnym członkiem Brytyjskiej Wspólnoty Narodów. W 1961 roku wskutek ostrej krytyki krajów Commonwealthu wystąpiła ze Wspólnoty przyjmując w kwietniu 1961 r. nazwę Republiki Południowej Afryki.

Republika Południowej Afryki jest stosunkowo dobrze rozwiniętym krajem przemysłowo-rolniczym. Rządy południowoafrykańskie prowadzą niesłychanie ostrą politykę dyskryminacji rasowej, której celem jest stworzenie nieograniczonej hegemonii białej mniejszości i zapewnienie jej możliwości jak największego wyzysku taniej, tubylczej siły roboczej. Realizację tej polityki wspiera ponad 60 rasistowskich ustaw dyskryminacyjnych.



Przed pierwszą wojną światową ruch zawodowy w Unii Południowoafrykańskiej odgrywał największą rolę wśród wszystkich krajów Afryki. Zaczął się rozwijać już około 1887 roku, kiedy to w Kapsztadzie powstało pierwsze stowarzyszenie ciesielskie.

Dążenie do stworzenia związków zawodowych zrzeszających wyłącznie ludzi pracy białej rasy prowadziło do ograniczenia ruchu zawodowego, który w polityce swojej realizował reakcyjny program brytyjskiego imperializmu i rządu dominium. Południowoafrykańska Rada Związków Zawodowych liczyła wkrótce po zakończeniu drugiej wojny światowej 70 000 członków i zrzeszała jedynie ludzi białych. W pierwszych latach powojennych zaczęła przyjmować również ludzi innych ras i liczba jej członków znacznie wzrosła. Kiedy jednak w 1954 roku rząd wydał „ustawę o rasowej zasadzie tworzenia związków zawodowych” i zakazał organizowania związków zawodowych, zrzeszających osoby pochodzenia europejskiego i nieuropejskiego, przywódcy Południowoafrykańskiej Rady Związków Zawodowych ogłosili, że rozwiązują radę i wykluczają ze swych szeregów wszystkie afrykańskie związki zawodowe. Potem rada zorganizowała się ponownie jako organizacja zrzeszająca wyłącznie białych.

Związki zawodowe i organizacje związkowe, które nie zgodziły się z tą decyzją, postanowiły stworzyć własną centralę, zrzeszającą wszystkich pracujących bez względu na rasę i kolor skóry. Dlatego w 1955 roku założono w Johannesburgu Południowoafrykański Kongres Związków Zawodowych (SACTU), który bronił interesów wszystkich robotników, a więc i kolorowych, i zdobył sobie poparcie postępowych robotników europejskiego i nieeuropejskiego pochodzenia. Za swoją politykę SACTU stał się obiektem napaści i prześladowań ze strony rządu. Wśród zasądzonych „za zdradę stanu” w grudniu 1956 roku znajdowało się 23 działacze SACTU; wielu kierowniczym działaczom SACTU zabroniono pracy w związkach zawodowych.

Południowoafrykański Kongres Związków Zawodowych mimo prześladowań nie zaprzestał swej działalności. Występuje we wspólnym froncie z innymi organizacjami demokratycznymi — Afrykańskim Kongresem Narodowym, Południowoafrykańskim Związkiem Hindusów, Ligą Młodzieży Afrykańskiej. Organizuje wspólnie z nimi akcje w interesach ludzi pracy. Tak np. SACTU wspólnie z Afrykańskim Kongresem Narodowym wystąpił z żądaniem ustalenia i zagwarantowania minimum płac dla wszystkich robotników. Afrykański Kongres Narodowy, Liga Młodzieży Afrykańskiej i inne organizacje

demokratyczne ludu afrykańskiego zwołały w 1958 roku ogólnonarodową konferencję południowoafrykańskich mas pracujących, na której przedyskutowano i podtrzymano sprawiedliwe żądania afrykańskiej ludności pracowniczey. Konferencja uchwaliła szereg ważnych rezolucji domagających się polepszenia warunków socjalnych ludzi pracy, likwidacji dyskryminacji rasowej, zażądała ustąpienia reakcyjnego rządu i przyznania ludności nieeuropejskiego pochodzenia prawa do udziału w rządach.

Najbardziej nawet brutalne prześladowania ze strony reakcyjnego rządu nie zniszczyły SACTU i nie pozbawiły południowoafrykańskich robotników bojowego kierownictwa. Wykazała to piąta doroczna konferencja SACTU w październiku 1960 roku. Chociaż wielu przywódcom uniemożliwiono osobiste uczestnictwo w konferencji, 900 delegatów uchwaliło rezolucję o rozbrojeniu i pokoju, o uznaniu praw związkowych oraz o różnych postulatach ekonomicznych ludzi pracy.

W Republice Południowej Afryki istnieje oprócz SACTU jeszcze tzw. Rada Koordynacyjna Południowoafrykańskich Związków Zawodowych (CCSATU), która w 1960 r. liczyła 20 000 członków zrzeszonych w 14 związkach zawodowych; Południowoafrykańska Federacja Związków Zawodowych (SAFTU), obejmująca 60 000 członków zrzeszonych

w 12 związkach zawodowych; Federalna Konsultatywna Rada Południowoafrykańskiego Zrzeszenia Pracowników Kolei i Portów. Wszystkie te organizacje prócz SACTU, który jest członkiem ŚFZZ — należą do MKWZZ i realizują jej politykę.

**Południowokoreańskie związki zawodowe** — Podczas gdy w Korei Północnej wkrótce po wyzwoleniu od okupacji japońskiej rozpoczęła się demokratyzacja kraju i wszystkie wysiłki zostały nakierowane na odbudowę i dalszy rozwój gospodarki narodowej, południe kraju, gdzie powstała Koreańska Republika, znalazło się w zupełnie innych warunkach. Stany Zjednoczone Ameryki Północnej zamieniły Koreę Południową w bazę wojskową, hamowały swobodny rozwój gospodarczy i kulturalny narodu. W tej sytuacji rozpoczęła Korea Południowa przy pomocy USA w 1950 roku agresję przeciwko Korei Północnej. Reżim Li Syn-mana przygotował w ten sposób gospodarczy upadek kraju i straszliwą nędzę ludzi. W 1959 roku w Korei Południowej było 4 miliony bezrobotnych. Mimo represji lud Korei Południowej walczył przeciw reakcyjnemu reżimowi, o zjednoczenie całej Korei, o swoje prawa.

Ruch zawodowy zaczął się rozwijać wkrótce po wyzwoleniu Korei Południowej. Dnia 5 listopada 1945 roku odbyła się w Seulu konferencja związkowa, na której powstała postępowo cen-

trala związkowa Korei Południowej — Ogólnokoreańska Federacja Pracy. W kwietniu 1947 roku organizacja ta zrzeszała już 265 000 członków. Z powodu bezwzględnych represji stosowanych przez amerykańskich okupantów federacja zmuszona była w 1947 roku przejść do podziemia. W nowych warunkach federacja nie zaprzestała swej działalności.

W czerwcu 1949 roku Ogólnokoreańska Federacja Pracy wstąpiła do ŚFZZ, a w styczniu 1951 r. na wspólnej konferencji przedstawiciele Północnej i Południowej Korei w Phenianie doszło do zjednoczenia związków zawodowych obu państw koreańskich.

Po rozgromieniu imperialistycznej interwencji w Korei Północnej rząd Li Syn-mana zawarł z USA pakt „o wzajemnym bezpieczeństwie”. Efektem nowej antyludowej polityki okupantów amerykańskich i klikli Li Syn-mana był dalszy upadek gospodarczy, stała armia bezrobotnych, obniżenie stopy życiowej ludzi pracy. Zezwalano jedynie na działalność związków zawodowych, posłusznych rządowi Li Syn-mana. Stworzono Koreańską Federację Związków Zawodowych (FKTU), która zrzesza różne organizacje związkowe — od związków typu przemysłowego do cehowego.

Żaden terror ani prześladowania nie zahamowały dążeń narodu Korei Południowej do wolności, lepszego życia, sprawiedliwości społecznej i pokojowego

zjednoczenia kraju. Bojowe wystąpienia ludzi pracy zamieniały się w potężne demonstracje masowe (patrz Koreańska Federacja Związków Zawodowych).

**Południowowietnamskie związki zawodowe** — Rozejm zawarty w Genewie w 1954 r. zakończył ośmioletnią wojnę w Indochinach i podzielił Wietnam na dwie części, północną i południową, wzdłuż 17 równoleżnika. Wietnam Południowy pozostaje w strefie wpływów USA. Rząd prowadzi ogromne zbrojenia i wyposaża armię w broń amerykańską. Odrzuca wszystkie propozycje rządu Wietnamskiej Republiki Demokratycznej w sprawie zjednoczenia obu części kraju. Rząd południowowietnamski wraz z rządem południowokoreańskim i czang-kaiszekowskim należą do najbardziej reakcyjnych w Azji.

Stopa życiowa mieszkańców Wietnamu Południowego jest bardzo niska. W Sajgonie było w 1959 roku 58 proc. bezrobotnych, a w całym Wietnamie Południowym na początku 1960 roku zarejestrowano ponad milion bezrobotnych.

Na terenie Wietnamu Południowego stworzono pewną ilość organizacji związkowych, z których największe znaczenie miały Powszechna Konfederacja Pracy Południowego Wietnamu i Wietnamska Federacja Chrześcijańskich Związków Zawodowych. Pierwsza z nich jest pod wpływami amerykańskimi i popiera całkowicie reakcyjną politykę rządu. Organizuje głównie akcje



natury ekonomicznej, występuje przeciw jakimkolwiek żądaniom politycznym robotników i popiera wszystkie środki podejmowane przeciw obozowi socjalistycznemu.

Wietnamska Federacja Chrześcijańskich Związków Zawodowych tłumii wprowadzie dążenia robotników południowowietnamskich do nawiązania stosunków z ludźmi pracy w Wietnamskiej Republice Demokratycznej i występuje przeciw przemianom rewolucyjnym, które się dokonały w WRD, ma jednak bardziej postępowy charakter od Powszechnej Konfederacji Pracy. Prowadzi walkę o obniżkę cen i podatków, o podwyżkę płac, likwidację bezrobocia, o swobodę działania związków zawodowych i zjednoczenie kraju. W 1956 roku Wietnamska Federacja Chrześcijańskich Związków Zawodowych zwróciła się do Powszechnej Konfederacji Pracy Wietnamu Południowego z wnioskiem o zorganizowanie wspólnej akcji w walce o interesy ludzi pracy i o zjednoczenie kraju. Jednak Powszechna Konfederacja Pracy negatywnie ustosunkowała się do tego wniosku, chociaż jej członkowie bardzo często w zakładach pracy prowadzą wspólną walkę z członkami Wietnamskiej Federacji Chrześcijańskich Związków Zawodowych.

Związkowi przywódcy południowowietnamskich związków zawodowych systematycznie odrzucają wnioski związków zawodowych WRD w sprawie koordy-

nacji działalności związkowej, prowadzenia wspólnej walki w imię interesów ludzi pracy i ich zjednoczenia w całym kraju, chociaż gorąco tego pragną masy pracujące Wietnamu Południowego.

Powszechna Konfederacja Pracy Wietnamu Południowego jest członkiem Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych (MKWZZ); Wietnamska Federacja Chrześcijańskich Związków Zawodowych jest organizacją członkowską Międzynarodowej Konfederacji Chrześcijańskich Związków Zawodowych (MKChZZ).

**Portugalskie związki zawodowe** — W Portugalii panuje reżym dyktatorski, który nie dopuszcza działalności żadnych partii politycznych (z wyjątkiem rządowej Unii Narodowej) i żadnych organizacji demokratycznych.

Gospodarka narodowa kraju słabo rozwinięta, znaczne wpływy posiada kapitał zagraniczny. Po drugiej wojnie światowej Portugalia coraz bardziej popada w zależność od USA.

Stopa życiowa mieszkańców jest bardzo niska. Komunistyczna Partia Portugalii, założona w 1921 roku, od 1926 roku działa nielegalnie.

Związki zawodowe w Portugalii są poddane stałej kontroli rządu. Działać mogą jedynie organizacje związkowe robotników, rzemieślników i pracowników wolnych zawodów, które zostały powołane na zasadzie tzw. „statutu syndy-

katów narodowych". Statuty ich muszą być najpierw uchwalone przez administrację. Instancje kierownicze wybrane przez pracujących muszą być zatwierdzone przez koła rządzące. Jeśli władze uznają niektórych funkcjonariuszy za „niepożądanych”, zastępują wybrane instancje mianowanymi „komitetami administracyjnymi”.

Pracownicy portugalscy zaczęli tworzyć organizacje związkowe po 1848 roku. W 1850 roku powstało Zrzeszenie Robotników, a w 1852 roku — Centrala Walki o Polepszenie Warunków Bytowych Ludzi Pracy. W 1889 roku istniały w Portugalii już 392 organizacje związkowe i spółdzielcze, zrzeszające około 140 000 pracujących. W 1909 roku powstaje jednolite centrum związkowe — Powszechna Konfederacja Pracy. Portugalskie związki zawodowe walczyły wówczas o zdecydowanie i udało się im przymusić wiele żądań ludzi pracy.

Po nastaniu rządów dyktatury wojskowej, w 1926 roku, zabroniono działania klasowym związkom zawodowym. Na ich miejsce powołano w 1934 roku tzw. „narodowe związki zawodowe”, które pozostawały pod całkowitą kontrolą rządu. Siły postępu nie ustały jednak w walce i wewnątrz „narodowych związków” organizowały różne akcje w interesie pracujących. Demaskowały reakcyjne poczynania przywódców związkowych i jednoczyły ludzi pracy za pomocą tzw. komisji jedności w walce o polepszenie

warunków życia i pracy. Pod koniec drugiej wojny światowej, pod wpływem zwycięstwa antyhitlerowskiej koalicji nad blokiem faszystowskim, ruch zawodowy w Portugalii zaczął się znowu odradzać. Wybuchały walki robotnicze. Szczególnie silne były akcje biedoty rolnej i robotników rolnych przeciw samowoli obszarników, o korzystniejsze warunki dzierżawy ziemi.

Rządowe związki zawodowe uniemożliwiły jednak dalszy rozwój tych akcji, a postępowi działacze byli wymieniani na „związkowców” ślepo posłusznych kierownictwu związków zawodowych.

W Portugalii istnieją dwa syndykaty, które zrzeszają pracowników według zawodów: Centralna Junta Robotników Rolnych Portugalii; Centralna Junta Robotników Przemysłu Rybnego Portugalii.

Pomimo, że strajki w Portugalii są zabronione i uczestnictwo w nich podlega ciężkim karom więzienia, grzywny i odebrania praw politycznych — dochodziło jednak w kraju do wielkich manifestacji ludu portugalskiego, żądającego rzeczywiście demokratycznych rządów, które by zdolne były zapewnić ekonomiczny rozwój kraju i polepszyły warunki życia pracujących.

Portugalskie związki zawodowe nie należą do żadnej międzynarodowej organizacji związkowej.

**Powszechna Federacja Pracy Belgii (FGTB)** — największa cen-

trala związkowa Belgii, zrzeszająca ponad pół miliona członków.

FGTB była jednym z członków założycieli Światowej Federacji Związków Zawodowych (ŚFZZ). W 1949 roku wystąpiła ze ŚFZZ i wzięła udział w tworzeniu Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych (MKWZZ), której członkiem jest do tej pory. Na czele Powszechnej Federacji Pracy Belgii stoją reformistyczni liderzy związkowi.

FGTB jest organizowana według zasady produkcyjnej. Wszystkie kategorie pracowników tej samej gałęzi przemysłu należą do tego samego związku. FGTB składa się ze związków zawodowych, które same decydują o swojej strukturze. W poszczególnych obwodach istnieją obwodowe instancje związków zawodowych FGTB. Związki zawodowe same decydują o tym, czy w konkretnym przypadku mają powstawać organizacje związkowe fabryczne czy też terenowe. Organizacje terenowe związków zawodowych powołują ogólnozwiązkowe obwodowe rady związków zawodowych.

Organem kierowniczym FGTB jest prezydium. Na czele związków zawodowych stoją komitety wykonawcze.

Program FGTB zatwierdzony na nadzwyczajnym zjeździe w 1954 roku domaga się upaństwowienia przemysłu. Jednakże żądanie upaństwowienia, planowania i hołdowania socjalizmowi — to najczęściej powtarzane hasło,

w celu zwabienia do organizacji belgijskiej ludności pracującej. Zamiast prowadzić konsekwentną walkę o realizację żądań ludzi pracy, prawicowi działacze związkowi prowadzą politykę reformistyczną, politykę kompromisów w stosunku do kapitalistycznych przedsiębiorców, głoszą teorię wrastania w socjalizm drogą planowania gospodarczego w systemie kapitalistycznym. Ugodowa istota ich polityki wyraźnie przejawiała się w czasie potężnych walk strajkowych w grudniu 1960 i styczniu 1961 roku. Prawicowi działacze związkowi chcieli rozstrzygnąć konflikt między masami pracującymi a monopolami na drodze kompromisów, oczywiście kosztem klasy robotniczej.

W dawnych programach FGTB znajdowały się jedynie postulaty natury ekonomicznej i socjalnej. Obecnie pod naciskiem mas członkowskich coraz częściej występują żądania natury politycznej. Świadczy o tym np. uchwała Prezydium FGTB i podobne oświadczenie Komitetu Wykonawczego Związku Zawodowego Metalowców z września 1959 roku, które podkreśla, że FGTB i Metalowcy będą „popierać przychylnie stanowisko rządu w sprawie spotkania na szczycie między Wschodem i Zachodem, które może przyczynić się do osłabienia napięcia międzynarodowego”.

W ostatnich latach pod wpływem bojowych związków zawodowych wchodzących w skład



FGTB (metalowców, komunalnych) w warunkach rozwinięcia szerokiej walki strajkowej daje się zauważyć aktywizację FGTB w dziedzinie obrony bezpośrednich interesów klasy robotniczej. W 1962 r. FGTB wspólnie z Konfederacją Chrześcijańskich Związków Zawodowych Belgii zorganizowały strajki górników i metalowców.

Pozytywnie można również ocenić stanowisko FGTB w sprawie kontaktów między organizacjami związkowymi różnych orientacji, głównie między organizacjami członkowskimi ŚFZZ i MKWZZ. FGTB i jej organizacje członkowskie utrzymują kontakty ze związkami zawodowymi krajów socjalistycznych, wymieniają z nimi delegacje — mimo wyraźnego zakazu MKWZZ (patrz Belgijskie związki zawodowe).

**Powszechna Federacja Pracy Izraela (Histadrut)** — centrala związkowa w Izraelu. W 1959 roku zrzeszała około 654 000 członków. Należała do organizacji założycielskich Światowej Federacji Związków Zawodowych (ŚFZZ), jednakże uchwała swojego komitetu wykonawczego w 1950 roku wystąpiła z ŚFZZ i w 1953 r. wstąpiła do Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych (MKWZZ).

Kierownictwo izraelskich związków zawodowych znajduje się całkowicie w rękach prawicowych socjaldemokratów (partia rządząca „Mapai”), których działalność nastawiona jest na współ-

pracę z burżuazją. Od swego założenia Histadrut współdziała z rządem we wszystkich sprawach gospodarczych i politycznych i nadal pozostaje ideologicznie wierna reformizmowi.

Najwyższym organem federacji jest kongres, który odbywa się co cztery lata. Delegatów na kongres wybierają wszyscy członkowie związków zawodowych według systemu przedstawicielstwa proporcjonalnego. Kongres wybiera spośród delegatów radę, która kieruje pracą związkową między kongresami i zbiera się co najmniej dwa razy w roku. Skład rady jest proporcjonalny, podobnie jak komitetu wykonawczego federacji, wybieranego przez radę na okres czterech lat. Pracownicy zrzeszają się w związkach zawodowych według poszczególnych gałęzi przemysłu. Związki zawodowe wybierają swoje zarządy główne. Związki zawodowe podlegają centralnym organom Histadrutu.

Histadrutu nie można oceniać wyłącznie ze związkowego punktu widzenia. Histadrut ma charakter silnej organizacji gospodarczej. Wydział Gospodarczy Histadrutu bierze udział w działalności gospodarczej kraju i rozszerza swoje pole działania na wszystkie dziedziny przemysłu, handlu i rolnictwa w Izraelu. Federacja występuje jako największy pracodawca, producent rolny, przemysłowiec, budowniczy domów, handlowiec, bankier itp. i jest również uważana za

największego kapitalistę w kraju. Jej przedsiębiorstwa budowane są przy współudziale amerykańskich inwestorów prywatnych, głównie w interesie państwa kapitalistycznego, z pozycji rządu „Mapai”. Do Histadrutu należą również i te gałęzie produkcji, które poprzednio uważano za nierentowne. Obecnie jednak, kiedy przedsiębiorstwa te stały się rentowne, pod naciskiem monopoli przejawia się dążenie do rozdrobnienia majątku Histadrutu i oddania go w użytkowanie państwu i prywatnemu kapitałowi.

Państwo już na początku 1959 roku wzięło pod swoją kontrolę Biuro Pośrednictwa Pracy prowadzone przez Histadrut i planuje tzw. „nacionalizację” funduszu chorobowego federacji wraz z wszystkimi klinikami, szpitalami i sanatoriami, należącymi do niej. Histadrut odsunięto od administrowania przedszkoli, szkół podstawowych i wyższych, do których uczęszczała jedna czwarta całej izraelskiej młodzieży szkolnej.

W swej działalności międzynarodowej Powszechna Federacja Pracy Izraela jest gorliwą głosicielką teorii MKWZZ. Międzynarodowa Konfederacja Wolnych Związków Zawodowych zaleca strukturę i metody pracy Histadrutu jako wzory godne naśladowania w krajach azjatyckich i afrykańskich. Histadrut stworzyła również dwie instancje związkowe, realizujące łącz-

ność ze związkami zawodowymi Azji i Afryki. W ostatnich latach organizowała w Izraelu liczne kursy i seminaria dla grup młodych działaczy związkowych z słabo rozwiniętych krajów.

W lutym 1959 roku rada federacji przyjęła uchwałę w sprawie przyjmowania do związków zawodowych w charakterze pełnoprawnych członków również robotników arabskich. Uchwała ta została podjęta po wielu latach wytrwałej walki, prowadzonej przez Komunistyczną Partię Izraela przeciw dyskryminacji narodowościowej wewnątrz Histadrutu (patrz Izraelskie związki zawodowe).

**Powszechna Federacja Związków Zawodowych Iraku** — zjednoczona centrala związkowa ludzi pracy w Iraku. Powstała w lipcu 1958 roku w rezultacie zwycięskiej walki rewolucyjnej narodu irackiego. Stała się organizacją członkowską SFZZ. Pod koniec 1958 r. Powszechna Federacja Związków Zawodowych Iraku zrzeszała około 300 000 osób. W ostatnich latach doszło jednak w Iraku do prześladowania postępowych i demokratycznych sił w związkach zawodowych. Na skutek tego została przerwana łączność Powszechnej Federacji Związków Zawodowych Iraku z postępowym związkowym ruchem międzynarodowym (patrz Irackie związki zawodowe).

**Powszechna Konfederacja Kadr (CGC)** — centrala związkowa we Francji, która zrzesza pewną

część wyższych urzędników zatrudnionych w przemyśle, handlu i administracji. Hasła konfederacji — „pokój klasowy”, „zgodność interesów pracy i kapitału”. CGC powstała w 1944 r. Nie ma wpływu wśród mas pracujących i w ruchu zawodowym (patrz Francuskie związki zawodowe).

**Powszechna Konfederacja Niezależnych Związków Zawodowych (CGSA)** — centrala związkowa we Francji. Nie odgrywa w ruchu zawodowym większej roli (patrz Francuskie związki zawodowe).

**Powszechna Konfederacja Pracy (CGT)** — największa i najbardziej wpływowa centrala związkowa we Francji. W 1963 roku liczyła około 3 600 000 członków, dwa razy tyle co dwie pozostałe centrale — „Force Ouvrière” (FO) i Francuska Konfederacja Chrześcijańskich Związków Zawodowych (CFTC).

Na podstawie ogromnych doświadczeń zdobytych w walkach w obronie interesów ludzi pracy CGT opracowała w 1957 roku program działania, zawierający główne żądania natury ekonomicznej i socjalnej, jak np. ogólna podwyżka płac zgodnie z żądaniami poszczególnych związków zawodowych, ustalenie odpowiednich płac minimalnych, podwyższenie dodatków rodzinnych, powrót do 40-godzinnego tygodnia pracy, respektowanie zasady „równa płaca za równą

pracę”, bezpłatna opieka lekarska itd.

W duchu Karty praw związkowych, którą opracowała i opublikowała ŚFZZ, walczy CGT przeciw prześladowaniom działaczy związkowych we Francji, o swobodę działania związków zawodowych w fabrykach, przeciw dyskryminacji organizacji związkowych za ich kierunek ideowo-polityczny.

CGT jest siłą napędową ruchu strajkowego. Kierowała ona wielkimi akcjami klasy robotniczej Francji. Stała na czele 35-dniowego strajku górników w marcu-kwietniu 1963 r.

Wielkie są zasługi CGT w dziedzinie pomocy moralnej, materialnej i politycznej, udzielanej ludziom pracy i organizacjom związkowym w krajach kolonialnych, które były albo są jeszcze we władaniu francuskim. CGT występowała zawsze w duchu proletariackiego internacjonalizmu, przeciw brudnej wojnie w Wietnamie, jak również w Algierii. Popierała wytrwałe dążenia tych narodów do niezależności.

CGT w swojej działalności kieruje się zasadą jedności działania ludzi pracy i związków zawodowych, stale nawołuje do współpracy pozostałe centrale związkowe we Francji, do wspólnej walki w imię obrony interesów ludu pracującego. CGT zdaje sobie w pełni sprawę z faktu, że zaspokojenie żądań ludzi pracy nie będzie możliwe bez zdecydowanej walki zjednoczonej



klasy robotniczej przeciw kapitalistycznym monopolom. Zajmuje zdecydowanie klasowe stanowisko.

Powszechna Konfederacja Pracy była członkiem założycielem Światowej Federacji Związków Zawodowych i jedną z jej najważniejszych centrali związkowych w krajach kapitalistycznych. Struktura organizacyjna CGT jest zarówno pionowa (według gałęzi przemysłu), jak i pozioma (według terenowych jednostek administracyjnych — departamentalne i miejscowe zrzeszenia związkowe). CGT zrzesza 38 związków zawodowych (federacji) i ponad 100 departamentalnych zjednoczeń związkowych (rad związków zawodowych).

Podstawową komórką organizacyjną (związku zawodowego CGT) jest zakładowa grupa związkowa, która zrzesza wszystkich członków organizacji danego zakładu pracy. Zakładowe grupy związkowe przyjmują nowych członków i zbierają składki członkowskie. Organizacje związkowe tej samej gałęzi przemysłu tworzą w określonej miejscowości syndykat. Syndykat zrzesza więc wszystkich związkowców tej samej branży w danej miejscowości. Każdy syndykat jest powiązany z CGT za pośrednictwem departamentalnej rady związków zawodowych (zjednoczenia). W niektórych dużych fabrykach istnieją również samodzielne syndykaty (Renault). Szczególne znaczenie syndykatów

polega na tym, że tylko one wybierają delegatów na kongres CGT, który jest najwyższym organem Powszechnej Konfederacji Pracy. Zjazd odbywa się co dwa lata.

Kierowniczymi organami CGT są: Krajowy Konfederalny Komitet, Komisja Administracyjna CGT i Prezydium CGT. Krajowy Konfederalny Komitet składa się ze 140 członków i kieruje działalnością CGT w okresie między kongresami. Jego członkami są: sekretarze generalni członkowskich związków zawodowych i departamentalnych rad związków zawodowych. Komitet zbiera się dwa razy w roku, a także z okazji kongresu, kiedy wybiera Komisję Administracyjną CGT, złożoną z 50—60 członków, łącznie z członkami prezydium CGT. Prezydium CGT pełni również funkcję stałego sekretariatu. Wybiera je na kongresie CGT Krajowy Konfederalny Komitet na okres dwu lat. Prezydium składa się z sekretarza generalnego CGT i sekretarzy.

Kierowniczymi organami związków zawodowych (federacji) jest zjazd, który odbywa się co dwa lata przed kongresem CGT. Zjazd wybiera radę związku zawodowego, która kieruje działalnością związku zawodowego w okresie między zjazdami, oraz komitet wykonawczy związku. Rada związku zawodowego wybiera po zjeździe, na dwa lata, prezydium i sekretariat. Delegatów

na zjazd wybierają miejskie syndykaty.

W fabrykach i innych przedsiębiorstwach wszyscy pracownicy wybierają jako swój organ przedstawicielski delegatów pracowników, a jako organ doradczy i kontrolny dla spraw produkcyjnych i socjalnych — radę zakładową. Organami prasowymi CGT są dwutygodniki: „Vie Ouvrière” i „Peuple” (patrz Francuskie związki zawodowe).

**Powszechna Konfederacja Pracy Grecji (GSSE)** — centrala związkowa w Grecji. Charakterystyczną cechą tej centrali związkowej są sprzeczności, które ostro zarysowują się w walce między siłami postępowymi i reakcyjnymi. Siłom reakcyjnym udało się objąć kierownicze stanowiska w konfederacji. Konfederacja brała udział w zakładaniu ŚFZZ. Po 1949 roku stała się organizacją członkowską MKWZZ. Cała działalność konfederacji pozostaje pod stałą kontrolą rządu greckiego (patrz Greckie związki zawodowe).

**Powszechna Konfederacja Pracy Wietnamu** — patrz Południowowietnamskie związki zawodowe.

**Powszechna Konfederacja Robotników ZRA** — patrz Zjednoczona Republika Arabska. Związki zawodowe.

**Powszechna Unia Pracowników Algierii (UGTA)** — patrz Algierskie związki zawodowe.

**Powszechna Unia Pracujących Tunezji (UGTT)** — zjednoczona

centrala związkowa w Tunezji. Popiera politykę rządu; reformistyczne kierownictwo odrzuca konsekwentną walkę klasową. UGTT jest aktywnym członkiem MKWZZ (patrz Tunezyjskie związki zawodowe).

**Powszechna Unia Robotników Czarnej Afryki (UGTAN)** — zjednoczona centrala związkowa zrzeszająca większość organizacji związkowych na terenie byłych kolonii Afryki Francuskiej, licząca ponad 300 000 pracujących. Członkami centrali UGTAN zostały organizacje związkowe Senegal, Sudanu, Gwinei, Wybrzeża Kości Słoniowej, Nigerii, Kamerunu, Togo, Górnej Wolty, Dahomeju i Mauretanii. UGTAN utrzymuje przyjacielskie kontakty ze związkami zawodowymi sąsiednich krajów północnej Afryki — Maroka, Tunezji i Algierii.

UGTAN powstała z inicjatywy pracowników zatrudnionych w transporcie kolejowym byłej Francuskiej Afryki Zachodniej, do których przyłączyli się nauczyciele i pracownicy służby zdrowia. W 1956 roku postanowiono zwołać wspólny zjazd dla „założenia jedynej, niezależnej i rzeczywiście zjednoczonej centrali związkowej”.

Na konferencji, która odbyła się od 18—20 stycznia 1957 roku w Kotonie przy udziale 300 delegatów z wszystkich afrykańskich filii francuskiej Powszechnej Konfederacji Pracy (CGT), „Force Ouvrière” (FO), chrześcijańskich związków zawodowych

(CFTC) i autonomicznych organizacji związkowych, postanowiono powołać do życia jednolite centrum związkowe — Powszechną Unię Robotników Czarnej Afryki (UGTAN). W rezolucji konferencji w Kotonie mówi się: „UGTAN stawia sobie zadanie organizowania afrykańskich ludzi pracy w zjednoczonym ruchu zawodowym, koordynowania akcji wszystkich afrykańskich organizacji związkowych w ich walce przeciw systemowi kolonialnemu, wszystkim formom ucisku i wyzysku człowieka przez człowieka oraz w obronie ekonomicznych i socjalnych postulatów ludzi pracy, o poszanowanie praw i godności ludzkiej, o równouprawnienie ludności tubylczej”.

Jeśli chodzi o przynależność międzynarodową, UGTAN nie wstąpiła do żadnej międzynarodowej centrali związkowej. Mimo to Unia utrzymuje z nimi kontakty, a szczególnie z ŚFZZ i jej organizacjami członkowskimi oraz bierze udział w ich międzynarodowych akcjach.

**Powszechne Zjednoczenie Pracowników Maroka (UGTM)** — odszczepieńcza centrala związkowa w Maroku, która powstała w marcu 1960 roku. Jest opanowana przez pravicowych działaczy partii Istiqlal. Celem UGTM jest osłabienie wpływów silnej Marokańskiej Unii Pracy (UMT) i odwołanie ludzi pracy od walki o swoje sprawiedliwe żądania.

**Powszechne Zrzeszenie Robotniczych Związków Zawodowych**

**Sudanu** — poważna centrala związkowa w Sudanie, która w 1958 r. zrzeszała około 170 000 członków. Po przewrocie wojskowym w listopadzie 1958 roku zrzeszenie zostało rozwiązane. Mimo to postępowy ruch związkowy, działający nielegalnie, mobilizuje nadal masy pracujące do walki o lepsze życie (patrz Sudańskie związki zawodowe).

**Powszechne Zrzeszenie Związków Zawodowych Korei** — zjednoczona centrala związkowa w Koreańskiej Republice Ludowo-Demokratycznej. Powstała na wspólnej konferencji przedstawicieli związkowych obu państw koreańskich, w styczniu 1951 roku w Phenianie.

Zjednoczone koreańskie związki zawodowe bronią interesów ludzi pracy w całej Korei. Pod kierownictwem Koreańskiej Partii Pracy walczą o socjalizm w KRLD, dając tym przykład i ukazując perspektywę ludziom pracy Korei Południowej. Powszechne Zrzeszenie Związków Zawodowych Korei nieustannie dąży do zjednoczenia Korei w drodze pokojowej. Zrzeszenie jest organizacją członkowską Światowej Federacji Związków Zawodowych, utrzymuje ścisłą więź z wszystkimi krajami świata.

W 1963 r. Powszechne Zrzeszenie Związków Zawodowych Korei liczyło ponad 1 500 000 członków.

Organem prasowym Powszechnego Zrzeszenia Związków Zawodowych jest gazeta „Nodondja Sinmun” (patrz Koreańska Re-



publika Ludowo-Demokratyczna. Związki zawodowe).

**Powszechny Związek Zawodowy Robotników Panamy (UGTRP)** — patrz Panamskie związki zawodowe.

**Prawa związkowe** — patrz Karta praw związkowych.

**Prawo do strajku** — patrz Karta praw związkowych.

**Produkcyjna zasada budownictwa związkowego** — postępową zasadą organizowania związków zawodowych. Można ją objaśnić prostym hasłem: „Jeden zakład pracy — jedna organizacja związkowa, jedna gałąź produkcji — jeden związek zawodowy”.

W odróżnieniu od starej, reakcyjnej, cechowej zasady, która hamowała proces jednoczenia się,

zasada produkcyjna umożliwia tworzenie wielkich, masowych organizacji ludzi pracy, pomaga procesom jednoczenia się i umacniania jedności pracujących, umacnia ruch zawodowy.

**Profintern** — patrz Czerwona Międzynarodówka Związków Zawodowych.

**„Przegląd Związkowy”** — miesięcznik, organ teoretyczno-polityczny związków zawodowych. Wydaje Wydawnictwo Związkowe Centralnej Rady Związków Zawodowych w Warszawie.

**„Puna”** — czasopismo albańskich związków zawodowych, organ Centralnej Rady Związków Zawodowych w Albańskiej Republice Ludowej. Ukazuje się dwa razy w tygodniu, w Tiranie.

## Q

**„Quelle”** — zachodniemieckie czasopismo związkowe. Wydaje go Zrzeszenie Niemieckich

Związków Zawodowych (DGB) jako miesięcznik dla funkcjonariuszy. Wychodzi w Kolonii.

## R

**„Rad”** — jugosłowiańskie czasopismo związkowe, organ prasowy Zrzeszenia Związków Zawodowych w Federacyjnej Socjalistycznej Republice Jugosławii. Tygodnik, ukazuje się w Belgradzie.

**Rady robotnicze** — patrz Jugosłowiańskie związki zawodowe; Polskie związki zawodowe.

**Radzieckie związki zawodowe** — masowa, społeczna organizacja, która zrzesza na zasadzie dobrowolności robotników i pracowników wszystkich zawodów, bez względu na rasę, narodowość, płeć i wyznanie.

„Radzieckie związki zawodowe — czytamy w statucie — prowadzą swoją działalność pod kierownictwem Komunistycznej

Partii Związku Radzieckiego, organizatorskiej i kierującej siły społeczeństwa radzieckiego. Związki zawodowe ZSRR jednoczą robotników i pracowników wokół partii i mobilizują ich do walki o zbudowanie społeczeństwa komunistycznego”.

Związki zawodowe jako organizacja szerokich mas proletariatu zaczęły powstawać w Rosji w czasie pierwszej rewolucji w latach 1905—1907. Powstawały w zupełnie innych warunkach historycznych i społeczno-ekonomicznych niż związki zawodowe w zachodniej Europie i Ameryce. W przeciwieństwie do krajów, gdzie organizacje związkowe tworzone przed powstaniem partii marksistowskich klasy robotniczej, związki zawodowe w Rosji rozwijały się w okresie zażartych walk rewolucyjnych pod kierownictwem partii bolszewickiej. Od samego początku doszło do ostrego starcia z miewszewikami i eserowcami, którzy dążyli do przekształcenia związków zawodowych w narzędzie burżuazji.

W latach 1905—1907 powstały w Rosji liczne organizacje związkowe, szczególnie w Moskwie, Petersburgu, Iwanowo-Wozniesieńsku, Samarze i Kijowie. Na początku 1907 roku istniały w Rosji 652 organizacje związkowe, zrzeszające ponad 245 000 pracowników. W latach pierwszej wojny światowej rząd carski rozpuścił masowe organizacje klasy robotniczej; zaledwie niektóre z

nich utrzymały się i działały nielegalnie.

Zwycięstwo rewolucji burżuazjno-demokratycznej stworzyło bardziej przychylne warunki do rozwoju ruchu zawodowego w całej Rosji. Do maja 1917 roku istniało już w kraju ponad 2000 organizacji związkowych, które liczyły około 1,5 miliona członków. Wiele z tych organizacji było pod wpływem miewszewików i eserowców.

W walce o skonsolidowanie mas pracujących i pozyskanie klasy robotniczej dla przejścia od pierwszego etapu rewolucji do drugiego, wzrastają coraz bardziej wpływy partii bolszewickiej w związkach zawodowych i coraz bardziej przyjmuje się zasada produkcyjna organizowania związków. W czerwcu 1917 roku powstała po raz pierwszy Ogólnorosyjska Centralna Rada Związków Zawodowych.

W czasie Socjalistycznej Rewolucji Październikowej związki zawodowe, a także rady zakładowe (fabzawkomy), które powstawały w zakładach pracy niezależnie od organizacji związkowych, stały się oparciem dla partii. Duże znaczenie w przygotowaniu związków zawodowych do decydującej walki miała uchwała VI zjazdu partii bolszewickiej o ruchu zawodowym, w której podkreślało się konieczność udziału związków zawodowych w rewolucji proletariackiej, oraz rezolucja o partii i związkach zawodowych, ukazująca niebezpieczeństwo neutral-

ności związków zawodowych w czasie proletariackiej rewolucji.

Wielka Socjalistyczna Rewolucja Październikowa była początkiem nowej epoki nie tylko w historii Rosji, ale również w historii międzynarodowego ruchu robotniczego i zawodowego.

Na arenę historii wkroczyły związki zawodowe nowego typu — związki zawodowe będące organizacją rządzącej klasy robotniczej. Z organizacji walczących z ustrojem kapitalistycznego wyzysku stały się związki zawodowe w Rosji, jak mówił W. I. Lenin, głównym twórcą nowego społeczeństwa. Rewolucja Październikowa stworzyła nowe związki zawodowe, których celem było zbudować nowe społeczeństwo, stać się szkołą rządzenia, szkołą gospodarowania, szkołą komunizmu.

W styczniu 1918 roku odbył się I Ogólnorosyjski Zjazd Związków Zawodowych, który akceptował wszystkie dekrety władzy radzieckiej, podjął uchwałę o stworzeniu Związku Zawodowego Robotników Rolnych i wybrał Wszechzwiązkową Centralną Radę Związków Zawodowych (WCSPS). W styczniu 1919 roku zwołano II Ogólnorosyjski Zjazd Związków Zawodowych. Na zjeździe Włodzimierz Lenin wygłosił referat o zadaniach związków zawodowych, w którym rozprawił się z mieniszewickim hasłem niezależności związków zawodowych od państwa radzieckiego. Zjazd podkreślił konieczność przygoto-

wania ludzi pracy do długiej walki z interwentami i kontrrewolucją wewnątrz kraju oraz zaaprobował uchwałę o obowiązkowej przynależności do związków zawodowych, zgodnie z którą wszyscy robotnicy i pracownicy uważani byli za członków związków zawodowych. Zasada obowiązkowego członkostwa przetrwała cały okres wojny domowej. Po ogłoszeniu mobilizacji w kwietniu 1919 roku odbyło się plenarne posiedzenie Wszechzwiązkowej Centralnej Rady Związków Zawodowych. We wszystkich organizacjach związkowych powstały komisje do spraw mobilizacji do Armii Czerwonej. Dnia 30 kwietnia 1919 roku podjęła WCSPS specjalną uchwałę o mobilizacji na front członków organizacji związkowych. Niektóre organizacje związkowe mobilizowały prawie 50 proc. swoich członków, a w rejonach, gdzie toczyły się boje, do Armii Czerwonej szły całe organizacje związkowe. Na zapleczu wroga związki zawodowe prowadziły akcję podziemną. Lenin wysoko ocenił działalność związków zawodowych w okresie wojny domowej, stwierdzając, że bez pomocy związków zawodowych państwo Rad nie istniałoby nie tylko dwa i pół roku, ale nawet dwa i pół miesiąca.

W maju 1921 roku odbył się IV Zjazd Związków Zawodowych, które zrzeszały ponad 8 milionów członków. Zjazd potwierdził konieczność umocnienia związków



produkcyjnych i podjął ważne uchwały w sprawach organizacyjnych.

Na V Zjeździe Związków Zawodowych we wrześniu 1922 roku uchwalono statut i określono kompetencje WCSPS. Związki zawodowe przyjęły znowu zasadę dobrowolnego członkostwa. Po V zjeździe uwaga radzieckich związków zawodowych skoncentrowała się na zadaniach związanych z realizacją nowej ekonomicznej polityki (NEP).

W listopadzie 1924 roku zwołano VI Zjazd Związków Zawodowych. Na podstawie uchwał partii związki zawodowe skoncentrowały swoją działalność na urzeczywistnieniu socjalistycznej industrializacji kraju. VII Zjazd Związków Zawodowych, który odbył się w grudniu 1926 roku, dyskutował nad problemami udziału związków zawodowych w walce o racjonalizację produkcji socjalistycznej, podkreślił znaczenie narad produkcyjnych, szerokiego udziału mas pracujących w realizacji planów produkcyjnych w zakładach pracy.

W czasie VIII zjazdu, w grudniu 1927 roku, organizacje związkowe zrzeszały już ponad 11 milionów członków. Zjazd stał się manifestacją jedności związków zawodowych i partii. W uchwałach swoich zjazd podkreślił konieczność umacniania demokracji wewnątrzwiązkowej, rozwijania krytyki i samokrytyki. Dla wzmoczenia aktywności twórczej mas

członkowskich postanowiono powoływać w zakładowych organizacjach związkowych różne komisje: produkcyjne, do spraw bezpieczeństwa pracy, do spraw płacy, rozjemcze i kulturalno-wychowawcze. VIII zjazd był wyrazem zwycięstwa linii leninowskiej w ruchu zawodowym. Po zjeździe, w maju 1929 roku wybrano nowe kierownictwo związków zawodowych. Na przewodniczącego WCSPS wybrano N. M. Szvernika, który piastował tę funkcję aż do 1944 roku.

W 1929 roku zaczęło się masowo rozwijać socjalistyczne współzawodnictwo, kierowanie nim było jednym z ważniejszych zadań związków zawodowych. W okresie socjalistycznej rekonstrukcji rolnictwa związki zawodowe wysyłały najlepszych swoich działaczy na wieś. Przygotowywały specjalistów i brygady remontowe; ze środków zebranych podczas ochotniczych „subotników” związki zawodowe stworzyły specjalny fundusz kolektywizacji na zakup maszyn i narzędzi dla kołchozów objętych patronatami fabryk.

W kwietniu 1932 roku odbył się IX Zjazd Związków Zawodowych. Uczestniczyło w nim 1500 delegatów, reprezentujących 16,5 miliona członków organizacji związkowych. Zjazd podjął uchwałę o mobilizacji związków zawodowych do walki o realizację drugiej pięcioletki i określił zadania związków zawodowych w przebudowie gospodarki narodowej.

W tym okresie związki zawodowe odegrały ogromną rolę w dziedzinie podniesienia wykształcenia technicznego ludzi pracy. Na kursach i w szkołach technicznych, organizowanych przez związki zawodowe, objęto nauką około 50 proc. robotników.

Wyraźnym świadectwem wzrostu nowych kadr, które doskonale opanowały technikę swojej pracy, był ruch stachanowski, który odegrał ogromną rolę w realizacji drugiej pięcioletki.

Wielka Wojna Ojczyźniana zmusiła związki zawodowe do zasadniczego przestawienia kierunków swojej działalności. Jako najważniejsze zadanie związki zawodowe postawiły sobie zaopatrzenie Armii Czerwonej we wszystko, co było potrzebne dla zwycięstwa nad wrogiem. W czasie wojny zaszła konieczność translokacji na wschód największych zakładów pracy. Związki zawodowe pomogły w demontażu, transporcie i montowaniu fabryk na nowych miejscach.

Troskliwą opieką otaczały związki zawodowe rodziny żołnierzy i inwalidów wojennych. Organizacje związkowe brały udział w tworzeniu oddziałów partyzanckich. Z inicjatywy związków zawodowych szeroko rozwinęło się ogrodnictwo działkowe.

W latach Wielkiej Wojny Ojczyźnianej związki zawodowe wzmogły walkę o zwiększenie wydajności pracy. W kraju szeroko rozwinął się ruch tzw. bry-

gad frontowych, pracujących pod hasłem „W pracy jak i w boju!”.

Po historycznym zwycięstwie nad faszysmem związki zawodowe wróciły do przerwanej twórczej pracy. Ich pierwszym zadaniem było przyśpieszenie procesu odbudowy zniszczonej gospodarki narodowej, poprawa materialnych i kulturalnych warunków pracy i życia narodów radzieckich. Z inicjatywy związków zawodowych rozwinęły się nowe formy socjalistycznego współzawodnicstwa, rozszerzył się ruch racjonalizatorski i nowatorski oraz ugruntowała się twórcza współpraca między pracownikami produkcji i nauki.

W okresie X Zjazdu, który odbył się w kwietniu 1949 roku, związki zawodowe zrzeszały w swoich szeregach 28,5 mln członków. Zjazd uchwalił nowy statut, wykorzystując bogate doświadczenia kilkudziesięcioletniej pracy i mobilizował świat pracy do wykonania IV Planu Pięcioletniego. XI Zjazd Związków Zawodowych reprezentujący 40,4 mln członków odbył się w dniach 7—15 czerwca 1954 roku. Uchwalił nowe zadania dla organizacji związkowych, szczególnie w dziedzinie organizacyjnej, produkcyjnej, kulturalno-wychowawczej i socjalnej. Nałożył na związki zawodowe obowiązek skutecznego działania dla osiągnięcia celu wytyczonego przez partię, aby na bazie potężnego wzrostu produkcji przemysłowej, rolniczej i artykułów spożycia,

zaspokoić w ciągu 2—3 lat stale rosnące materialne i kulturalne potrzeby mas pracujących.

W 1958 r., dekretem Prezydium Najwyższej Rady ZSRR, zaaprobowano ustawę o uprawnieniach zakładowych i miejscowych rad, opracowaną przez WCSPS. Znacznie rozszerzono prawa rad zakładowych jako przedstawicielstwa pracowniczego przedsiębiorstwa, szczególnie jeśli chodzi o współudział w kierowaniu produkcją oraz w zakresie poprawy warunków życia i pracy załóg. Ważną formą szerokiego udziału rzesz pracowniczych w kierowaniu produkcją są stałe narady wytwórcze, które organizuje się w przedsiębiorstwach zatrudniających co najmniej 100 osób. Członków stałych narad wytwórczych wybiera zebranie plenarne wszystkich pracowników w zakładzie pracy. Stała narada wytwórcza działa pod kierownictwem rady zakładowej (miejscowej). Ogólne zakładowe narady wytwórcze odbywają się co najmniej dwa razy w kwartale, oddziałowe — raz w miesiącu.

XII Zjazd Radzieckich Związków Zawodowych, który odbył się w marcu 1959 r., reprezentował 52,7 mln członków. Przebiegał on pod znakiem usilnej realizacji przez narody radzieckie zadań, które wytyczył XXI Zjazd KPZR. Zjazd opracował konkretne zadania na okres budownictwa komunizmu w ZSRR i podkreślił potrzebę nieustannego przejawia-

nia twórczej aktywności i inicjatywy mas pracujących, ich szerokiego udziału w zarządzaniu gospodarką narodową i państwem.

W toku walki o realizację zadań rozwiniętego budownictwa komunizmu w ZSRR zrodził się, przed XII Zjazdem Związków Zawodowych, ruch brygad pracy komunistycznej — wyższa forma współzawodnictwa socjalistycznego. W ruchu brygad pracy komunistycznej dużą rolę odgrywają nie tylko wskaźniki produkcyjne, ale również walory moralne pracownika według hasła: „Komunistycznie pracować — komunistycznie żyć”.

XIII Zjazd Radzieckich Związków Zawodowych, który odbył się w listopadzie 1963 r., zgromadził 4 000 delegatów. Zjazd skoncentrował się w głównej mierze wokół sprawy udziału związków zawodowych w umacnianiu siły gospodarczej państwa radzieckiego. Szeroko dyskutowano nad udoskonaleniem metod udziału załóg w zarządzaniu produkcją. W coraz szerszym i coraz śmielszym opieraniu działalności związkowej na zasadach pracy społecznej widzą radzieckie związki zawodowe jedną z najskuteczniejszych metod włączania najszerszych mas do zarządzania sprawami społeczeństwa i państwa. Silny akcent położono na problemy wychowania w procesie pracy. Zadanie związków zawodowych w tej dziedzinie, w istocie rzeczy, sprowadza się do tego, by zespolić ruch pracy ko-



munistycznej z ruchem na rzecz komunistycznego sposobu życia.

Radzieckie związki zawodowe organizowane są według zasady produkcyjnej, tzn. pracownicy jednego zakładu pracy należą do jednej organizacji związkowej. Dla kierowania działalnością związków zawodowych w republikach, krajach i obwodach stworzono: republikańskie, krajowe i obwodowe rady związków zawodowych.

Najwyższą instancją każdej organizacji związkowej jest ogólne zebranie członków związku zawodowego (dla rad zakładowych), konferencja (dla powiatowych, miejskich, obwodowych, krajowych i republikańskich organizacji) i zjazd (dla związków branżowych i organizacji związkowych republik radzieckich). Uczestnicy zebrań, konferencji i zjazdów wybierają odpowiednie komitety fabryczne i miejscowe, powiatowe, miejskie, obwodowe, krajowe i republikańskie, względnie odpowiednie rady związków zawodowych. Wszystkie instancje kierownicze oraz delegaci na konferencje i zjazdy wybierani są w głosowaniu tajnym.

Najwyższą instancją radzieckich związków zawodowych jest zjazd, który zwołuje się nie rzadziej niż raz na 4 lata. Zjazd wybiera Wszechzwiązkową Centralną Radę Związków Zawodowych (WCSPS), która kieruje działalnością związków zawodowych w okresie między zjazdami.

WCSPS wybiera ze swego grona prezydium, które kieruje działalnością związkową w okresie między plenarnymi posiedzeniami Wszechzwiązkowej Centralnej Rady Związków Zawodowych. Między posiedzeniami prezydium bieżące zadania wykonuje sekretariat.

Najwyższym organem branżowych związków zawodowych są ich zjazdy, które odbywają się nie rzadziej niż raz na dwa lata. W zakładach pracy zakładowa organizacja związkowa wybiera radę zakładową (fabzawkom), w urzędach — radę miejscową. W większych zakładach pracy wybiera się w poszczególnych wydziałach — rady oddziałowe (w dużych instytucjach dla różnych wydziałów — rady pracownicze), a w poszczególnych zespołach produkcyjnych — grupy związkowe. Grupa związkowa wybiera męża zaufania (profgruporga) i jego pomocników do spraw ubezpieczeń socjalnych, pracy kulturalnej i społecznego inspektora do spraw techniki i bezpieczeństwa. Rady zakładowe (miejscowe), oddziałowe oraz mężowie zaufania wybierani są na jeden rok.

W 1962 roku istniały w Związku Radzieckim 22 związki zawodowe. Największe z nich to: Związek Zawodowy Pracowników Rolnictwa i Skupu (ponad 10 mln osób), Związek Zawodowy Robotników Transportu Kolejowego (ponad 3,7 mln osób), Związek Zawodowy Pracowników Budownictwa i Przemysłu Materiałów

Budowlanych (około 3,7 mln członków), Związek Zawodowy Pracowników Handlu i Spółdzielczości Spożywców (ponad 3,3 mln członków), Związek Zawodowy Robotników Budowy Maszyn (około 3,2 mln członków), Związek Zawodowy Pracowników Służby Zdrowia (3,1 mln członków). Ogółem w 1962 r. radzieckie związki zawodowe zrzeszały ponad 66 mln robotników i pracowników umysłowych.

Radzieckie związki zawodowe wydają 10 gazet centralnych i 23 czasopisma o łącznym nakładzie ponad 5 mln egzemplarzy. Centralnym organem Wszechzwiązkowej Centralnej Rady Związków Zawodowych jest dziennik „Trud”. Wydawnictwo Związkowe WCSPS (Profizdat) wydaje rokrocznie ponad 300 tytułów książek i broszur.

W działalności międzynarodowej radzieckie związki zawodowe kierują się proletariackim internacjonalizmem, dążą do przezwyciężenia rozłamu w międzynarodowym ruchu zawodowym, ugruntowania jedności ludzi pracy i organizacji związkowych w poszczególnych krajach w skali międzynarodowej. Radzieckie związki zawodowe są członkiem założycielem ŚFZZ i biorą czynny udział w jej działalności, jak również w pracy międzynarodowych zrzeszeń związków zawodowych przy ŚFZZ.

Radzieckie związki zawodowe utrzymują rozległe kontakty również ze związkami zawodowymi

krajów kapitalistycznych, szczególnie tych, których narody walczą o wolność i niezależność.

**Radziecko-Amerykański Komitet Związkowy** — powstał w czasie drugiej wojny światowej, w okresie zbliżenia i współzycia między związkami zawodowymi ZSRR i USA — Wszechzwiązkową Centralną Radą Związków Zawodowych (WCSPS) i Kongresem Przemysłowych Związków Zawodowych USA (CIO). Praca Komitetu nie dała jednak realnych wyników, ze względu na sabotaż ze strony prawicowych przywódców CIO.

**Radziecko-Francuski Komitet Związkowy** — powstał z inicjatywy Wszechzwiązkowej Centralnej Rady Związków Zawodowych (WCSPS) na początku 1945 roku. Jednym z ważniejszych wyników odniesionych dzięki pracy komitetu było podjęcie uchwały o jedności działania radzieckiej i francuskiej delegacji związkowej w przygotowaniach do Światowej Konferencji w Londynie w sprawie stworzenia Światowej Federacji Związków Zawodowych. Na posiedzeniu komitetu w dniach 17—19 stycznia 1945 roku w Moskwie zaaprobowano uchwałę, w której czytamy: „Wspólnie działać w interesie międzynarodowej jedności związków zawodowych i dążyć do tego, aby efektem konferencji związkowej w Londynie było założenie nowej, rzeczywiście światowej organizacji związkowej”. Ze względu na sabotaż prawicowych



przywódców komitet faktycznie przestał działać.

**Rantanen Vihtori** — przewodniczący Centralnego Zrzeszenia Związków Zawodowych Finlandii (SAK).

„**Rassegna Sindacale**” — czasopismo związkowe, wydawane przez Włoską Powszechną Konfederację Pracy w Rzymie.

**Reformizm** — kierunek oportunistyczny w ruchu robotniczym odrzucający walkę rewolucyjną, walkę o obalenie kapitalizmu i ograniczający się do żądania reform społecznych. Reformizm negując konieczność walki rewolucyjnej o socjalizm wypowiada się również przeciw dyktaturze proletariatu i głosi możliwość dojścia do socjalizmu drogą stopniowego reformowania kapitalizmu. Reformizm zrodził się w końcu XIX w. najwcześniej w Anglii, gdzie jego rozwojowi sprzyjała szeroka warstwa „arystokracji robotniczej” stanowiąca społeczne zaplecze ideologii reformistycznych. Reformizm zmierza również do rewizji podstaw filozoficznych marksizmu-leninizmu.

Klasykiem przedstawicielem oportunistu i rewizjonizmu w ruchu robotniczym był niemiecki socjaldemokrata Edward Bernstein (1850—1932). Zrezygnował z socjalizmu, jako ostatecznego celu walki klasowej proletariatu, a za jedyne zadanie uznał walkę o reformy społeczne zgodnie z oportunistycznym hasłem: „Cel ostateczny jest niczym, ruch jest wszystkim”.

Żywny grunt znalazł reformizm w ruchu zawodowym, głównie w organizacjach związkowych powiązanych z partiami socjaldemokratycznymi (Austria, NRF, Belgia, Francja, kraje skandynawskie i inne). Brytyjską odmianą reformizmu w ruchu związkowym jest trade-unionizm. Typową przedstawicielką reformizmu w międzynarodowym ruchu zawodowym była Międzynarodowa Federacja Związków Zawodowych (Międzynarodówka Amsterdamska 1919—1945), a obecnie Międzynarodowa Konfederacja Wolnych Związków Zawodowych.

Przedstawiciele reformizmu usiłują zacierać różnice klasowe w ruchu robotniczym, odwozić klasę robotniczą od walki rewolucyjnej. Głoszą pokojowe wrastanie kapitalizmu w socjalizm drogą parlamentarną, proponują organizować spółdzielczość w ramach systemu kapitalistycznego itp. Reformiści lansują teorie o współpracy klas, o tzw. „ludowym kapitalizmie”, hamują i rozbijają ruch strajkowy, w imieniu ludzi pracy zawierają sprzeczne z interesami klasy robotniczej kompromisowe porozumienia z kapitalistycznymi przedsiębiorcami.

Reformiści i rewizjoniści krytykują naukę marksizmu-leninizmu, uważają ją za „przestarzałą”. Rewizjoniści chcą pozbawić marksizm-leninizm treści rewolucyjnej. Występują przeciw historycznej potrzebie proletariackiej re-



wolucji, w okresie przejścia od kapitalizmu do socjalizmu. Negują kierowniczą rolę partii marksistowsko-leninowskiej i internacjonalizm proletariacki. Na obecnym etapie ogólnego kryzysu kapitalizmu wpływ reformizmu w międzynarodowym ruchu robotniczym stale maleje. Świadectwem tego jest wzrost członków i autorytetu partii komunistycznych, postępowe zmiany w związkach zawodowych.

**Renard André** — sekretarz Powszechnej Federacji Pracy Belgii (FGTB).

**Reuther Walter** — wiceprzewodniczący amerykańskiej centrali związkowej AFL—CIO, przewodniczący Związku Zawodowego Pracowników Przemysłu Samochodowego i Lotniczego USA. Przed zjednoczeniem AFL i CIO były przewodniczący Kongresu Przemysłowych Związków Zawodowych USA (CIO).

**Rewizjonizm** — patrz Reformizm.

**Robotnicza arystokracja** — wąska grupa wykwalifikowanych robotników w krajach kapitalistycznych, zaprzędana burżuazji i przeniknięta oportunistem. W. I. Lenin określił „arystokrację robotniczą” jako agenturę burżuazji w ruchu robotniczym, społeczną bazę reformizmu i rewizjonizmu.

Przekupywanie niektórych warstw klasy robotniczej jest jedną z metod, którą wraz z przemocą posługuje się burżuazja w

walce przeciwko rewolucyjnemu ruchowi robotniczemu. Korumpuje chwiejne grupy klasy robotniczej podwyżkami płac, przydzielaniem stosunkowo dobrze płatnej pracy, rozdzielaniem wśród robotników ograniczonej ilości tzw. ludowych akcji kapitalistycznych przedsięwzięciach, zapewnianiem korzystnych stanowisk w administracji publicznej itd. W ten sposób burżuazja stwarza ekonomiczne podstawy oportunistu w ruchu robotniczym.

„Arystokracja robotnicza” stanowi duże niebezpieczeństwo dla ruchu robotniczego. Przy pomocy burżuazji „arystokracja robotnicza” zajmuje decydujące funkcje w związkach zawodowych i wraz z drobnoburżuazyjnymi elementami tworzą trzon prawicowych partii socjalistycznych. Przy tym „arystokracja robotnicza” utrzymuje nadal stosunki z klasą robotniczą i rozszerza swoje wpływy na robotników, maskując swą zdradziecką politykę demagogicznymi frazesami o swym oddaniu ideom socjalizmu. Szczególnie duże wpływy „arystokracji robotniczej” obserwujemy w USA i w Wielkiej Brytanii.

**Rosenberg Ludwig** — reformistyczny działacz związkowy, przewodniczący Zrzeszenia Niemieckich Związków Zawodowych (DGB) w Niemieckiej Republice Federalnej.

**Rumuńskie związki zawodowe** — W latach władzy ludowo-demokratycznej Rumuńska Repu-

blika Ludowa przekształciła się z zacofanego kraju rolniczego w kraj przemysłowo-rolniczy o nowoczesnym przemyśle i stale rosnącej stopie życiowej.

Główną siłą napędową i jedyną partią polityczną w Rumuńskiej Republice Ludowej jest Rumuńska Partia Robotnicza, powstała w lutym 1948 roku po połączeniu się Komunistycznej Partii Rumunii z partią socjaldemokratyczną. Komunistyczna Partia Rumunii została założona w 1921 roku.

Ważnym czynnikiem budownictwa socjalistycznego w Rumunii jest zjednoczony ruch zawodowy. Początki ruchu zawodowego w Rumunii datują się od drugiej połowy XIX wieku. Szerokiego rozmachu nabrali ruch zawodowy pod wpływem rewolucji rosyjskiej w 1905 roku. W kraju powstało szereg organizacji związkowych.

W sierpniu 1906 roku odbył się wspólny zjazd związków zawodowych i organizacji socjalistycznych, na którym powstała Generalna Komisja Związków Zawodowych. Zjazd nakreślił zadania zjednoczonego ruchu zawodowego: kształtowanie jedności klasy robotniczej, walka o polepszenie warunków bytowych, podwyżka płac, ochrona pracy kobiet i dzieci itd. W 1914 roku istniało w Rumunii 69 związków zawodowych, które zrzeszały 10 000 pracowników. W 1916 r. koła rządzące przypuściły atak na związki zawodowe, rozpoczęły się maso-

we represje, zdelegalizowano działalność związków zawodowych. Wraz z rozwojem ruchu robotniczego zaczął się odradzać pod wpływem Rewolucji Październikowej i ruch związkowy. W 1920 roku istniało w Rumunii już 156 związków zawodowych, które liczyły około 200 000 członków.

Na zjeździe związków zawodowych w Cluj, w 1923 roku, udało się reformistom wywołać rozłam i rozbić jedność ruchu zawodowego. Rewolucyjne związki zawodowe pozostały wierne idei jedności. Pod kierownictwem Komunistycznej Partii Rumunii związki skonsolidowały się i zorganizowały w listopadzie 1923 r. w Bukareszcie Generalną Radę Zjednoczonych Związków Zawodowych, która kontynuowała walkę o jedność i w obronie interesów ludzi pracy. Od tego czasu działały w Rumunii dwie centrale: postępową — rewolucyjną i reakcyjną — reformistyczną. Rozłam trwał przez 20 lat, przysparzając wiele szkód klasie robotniczej i wszystkim ludziom pracy w Rumunii.

Postępowe siły w ruchu robotniczym kontynuowały walkę o zdobycie praw dla ludzi pracy w Rumunii.

Pod kierownictwem Komunistycznej Partii Rumunii stworzono zjednoczony front robotniczy. Komitety zakładowe i komitety akcji kierowały walkami pracujących, szczególnie wielkimi strajkami w okresie międzywojennym.

nym. Dużym wydarzeniem w historii rewolucyjnego ruchu zawodowego Rumunii był zjazd zjednoczonych związków zawodowych w Temeszwarze w 1929 roku, który wezwał proletariat do walki przeciw polityce kół rządzących o osiągnięcie rewolucyjnych przeobrażeń. Był to jednak ostatni zjazd zjednoczonych związków zawodowych, ponieważ ich legalna działalność wskutek prowokacji policyjnych została wzbroniona.

W 1938 roku rząd faszystowski rozwiązał wszystkie organizacje polityczne, w tym i organizacje związkowe. Rząd i pracodawcy zaczęli zakładać faszystowskie korporacje.

Po wyzwoleniu Rumunii przez Armię Radziecką zaczęły znowu powstawać związki zawodowe. We wrześniu 1944 roku powołano Centralną Organizacyjną Komisję Rumuńskich Związków Zawodowych. W grudniu 1944 roku związki zawodowe liczyły już 500 000 członków i pod kierownictwem Komunistycznej Partii Rumunii walczyły skutecznie o demokratyzację kraju.

Na I Ogólnorumuńskim Zjeździe Związków Zawodowych w dniach 25—28 stycznia 1945 roku powołano do życia Powszechną Konfederację Pracy, uchwalono statut i wybrano centralne kierownictwo. Na III Zjeździe Związków Zawodowych w 1953 roku wybrano Centralną Radę Związków Zawodowych jako instancję kierowniczą jednolitego ruchu za-

wodowego w Rumunii. W październiku 1960 roku odbył się w Bukareszcie IV Zjazd Związków Zawodowych. Obecnie rumuńskie związki zawodowe są jednolitą masową organizacją, zrzeszającą na zasadzie dobrowolności robotników i pracowników umysłowych, bez względu na narodowość, rasę, płeć, przynależność polityczną i przekonania religijne.

Rumuńskie związki zawodowe prowadzą swą działalność pod kierownictwem Rumuńskiej Partii Robotniczej. Związki zawodowe walczą o zbudowanie socjalizmu, o utrwalenie moralnej i politycznej jedności narodu rumuńskiego, o nieustanny rozwój gospodarki narodowej w interesie stałego wzrostu materialnego i kulturalnego poziomu życia ludzi pracy i całego narodu.

Rumuńskie związki zawodowe wychowują swoich członków i pozostałych ludzi pracy w duchu socjalistycznego stosunku do pracy i własności społecznej. Troszczą się o podwyższenie poziomu politycznego i zawodowego pracujących.

Rumuńskie związki zawodowe organizowane są według zasady produkcyjnej, na gruncie centralizmu demokratycznego. Według nowego statutu rumuńskich związków zawodowych, uchwalonego na IV zjeździe w 1960 roku, działalnością wszystkich organizacji związkowych kierują, zgodnie z uchwałami Centralnej Rady Związków Zawodowych, okreś-



gowe, powiatowe i dzielnicowe rady związków zawodowych. Kompetencje zarządów głównych poszczególnych związków zawodowych przejawiają się przede wszystkim przy rozstrzygnięciu specyficznych problemów danych gałęzi, na przykład przy przygotowaniu i realizacji planów produkcyjnych, współpracy z centralnymi organami gospodarczymi, przy ustalaniu norm bezpieczeństwa pracy, opracowaniu systemu płac itp. Zakładowa organizacja związkowa w przedsiębiorstwie zrzesza wszystkich pracowników, nawet jeśli są członkami różnych związków zawodowych.

Najwyższą instancją rumuńskich związków zawodowych jest ogólnozwiązkowy zjazd, który zwołuje się przynajmniej raz na pięć lat. Zjazd wybiera Centralną Radę Związków Zawodowych, która jest instancją kierowniczą w okresie między zjazdami. Centralna Rada Związków Zawodowych wybiera spośród siebie prezydium i sekretariat.

Najwyższą instancją poszczególnych związków zawodowych są ich zjazdy. Odbywają się również przynajmniej raz na pięć lat. Zjazd związku wybiera zarząd główny, który wybiera spośród siebie prezydium.

Okręgowe, powiatowe i dzielnicowe rady związków zawodowych wybierane są co dwa lata. Zakładową organizację związkową wybiera się w każdym przedsiębiorstwie, państwowym gospo-

darstwie rolnym, stacji maszynowo-traktorowej albo w instytucji, gdzie pracuje przynajmniej stu członków związku. W wypadku gdy w przedsiębiorstwie zatrudnionych jest poniżej 100 osób, organizacja związkowa powstaje dla grupy przedsiębiorstw.

Organem prasowym rumuńskich związków zawodowych jest gazeta „Munca”.

Rumuńskie związki zawodowe są członkiem Światowej Federacji Związków Zawodowych. Wychowują swoich członków w duchu proletariackiego internacjonalizmu i międzynarodowej solidarności robotniczej, dążą do stworzenia i umocnienia jedności ludzi pracy i związków zawodowych całego świata w walce o lepsze życie mas pracujących, o przyjaźń między narodami.

**Rusta Reza** — sekretarz generalny Centralnej Rady Zjednoczonych Związków Zawodowych Iranu, członek Rady Generalnej SFZZ. Działa nielegalnie.

**Rządowe związki zawodowe** — organizacje związkowe, kontrolowane i kierowane przez administrację państwową. Rządowe związki zawodowe są narzędziem polityki burżuazji w ruchu robotniczym. Są nacelowane przeciw jakimkolwiek prądom rewolucyjnym, przeciw interesom klasy robotniczej i pozostałych ludzi pracy.

Zależność związków zawodowych od administracji państwowej ma różny zakres i formy. Czasem na rozwijanie działalności

związkowej potrzebna jest zgoda rządu i oficjalna rejestracja w ramach określonych przez rząd, czasem związki zawodowe muszą przedkładać odpowiednim władzom swoje statuty do zatwier-

dzenia, sprawozdania finansowe, wykazy członków itd., czasem wybory funkcjonariuszy podlegają zatwierdzeniu przez władze, a aparat kierowniczy jest bardzo często mianowany przez rząd itp.

## S

**Saarinen Arne** — przewodniczący fińskiego Związku Zawodowego Pracowników Budownictwa, postępowy działacz fińskiego ruchu zawodowego.

**Saillant Louis** — sekretarz generalny Światowej Federacji Związków Zawodowych od jej założenia w 1945 roku, wybitny przedstawiciel postępowego francuskiego i międzynarodowego ruchu zawodowego.

**SAJ** — patrz Federacja Fińskich Związków Zawodowych.

**SAK** — patrz Centralne Zrzeszenie Związków Zawodowych Finlandii.

**Salaj Djuro** — były przewodniczący Zrzeszenia Związków Zawodowych Federacyjnej Socjalistycznej Republiki Jugosławii.

**Salwadorskie związki zawodowe** — Republika El Salvador jest zacofanym krajem rolniczym. Cała gospodarka narodowa uzależniona jest od kapitału USA. Mieszkańcy Salwadoru żyją w nędzy i zacofaniu.

Ruch zawodowy w Salwadorze jest bardzo słaby. Konstytucja przewiduje prawo zrzeszania się dla obrony swoich praw pracowników i robotników prywatnych

przedsiębiorstw. Prawo to nie dotyczy jednak większości mieszkańców kraju, w szczególności chłopów, rzemieślników i pracowników w służbach państwowych. W kraju istnieje szereg drobnych organizacji związkowych, które jednak mają znikomy wpływ na życie kraju (patrz Ameryka Łacińska. Związki zawodowe).

**Santi Fernando** — zastępca generalnego sekretarza Włoskiej Powszechnej Konfederacji Pracy (CGIL).

**Schevenels Walter** — generalny sekretarz Europejskiej Regionalnej Organizacji MKWZZ (ERO), były sekretarz generalny Międzynarodowej Federacji Związków Zawodowych (Międzynarodówka Amsterdamska).

**Seddik ben Mahjub** — sekretarz generalny Marokańskiej Unii Pracy (UMT), przewodniczący Ogólnoafrykańskiej Federacji Związków Zawodowych.

**Shafi Ahmed El Sheikh** — generalny sekretarz Powszechnego Zrzeszenia Robotniczych Związków Zawodowych Sudanu (rozwiązane w 1958 roku) i wiceprzewodniczący Światowej Fede-

racji Związków Zawodowych. Od 1958 roku w więzieniu.

**Smitha ustawa** — patrz Antyzwiązkowe ustawy.

**SOBSI** — patrz Centralna Organizacja Indonezyjskich Związków Zawodowych.

**SODOMEI** — patrz Japońska Konfederacja Pracy.

**SOHYO** — patrz Generalna Rada Związków Zawodowych Japonii.

„**SOHYO News**” — tygodnik wydawany przez Generalną Radę Związków Zawodowych Japonii (SOHYO) w Tokio.

„**Solidarität**” — austriackie czasopismo związkowe, organ prasowy Federacji Austriackich Związków Zawodowych. Tygodnik, ukazuje się w Wiedniu.

**Solidarność** — patrz Międzynarodowa solidarność ludzi pracy.

**Somogyi Miklós** — przewodniczący Centralnej Rady Związków Zawodowych w Węgierskiej Republice Ludowej.

„**Sowietskije Profsojuzy**” — czasopismo dla członków i działaczy radzieckich związków zawodowych. Dwutygodnik, wydaje Wydawnictwo Wszechzwiązkowej Centralnej Rady Związków Zawodowych „Profizdat”, w Moskwie.

**Stany Zjednoczone Ameryki Północnej.** Związki zawodowe — Związki zawodowe odgrywają dużą rolę w życiu społeczno-politycznym USA — naj-

potężniejszego państwa świata kapitalistycznego. Związki zawodowe zrzeszają w swoich szeregach około 25 proc. wszystkich zatrudnionych. Znaczna większość związkowców zrzeszona jest w organizacjach zjednoczonej centrali związkowej AFL-CIO, która liczyła w 1960 roku około 13,5 mln członków. Oprócz AFL-CIO, w USA w 1960 r. istniały jeszcze trzy centrale związkowe: Zjednoczone Związki Zawodowe Ameryki, Narodowa Rada Niezależnych Związków Zawodowych, Związek Inżynierów i Naukowców Ameryki — i około pięćdziesiąt odrębnych związków zawodowych zrzeszających w przybliżeniu 3,2 mln członków. Dotyczy to m.in.: Związku Zawodowego Górników (500 000 członków); Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Hutniczego (100 000 członków); Związku Zawodowego Robotników Portowych Zachodniego Wybrzeża USA (70 000 członków); Związku Robotników Przemysłu Elektrotechnicznego i Radiotechnicznego (100 000 członków); Związku Zawodowego Listonoszy (35 000 członków); Zrzeszenia Organizacji Związkowych Pracowników Łączności (100 000 członków). Oprócz tego poza AFL-CIO znajduje się Związek Zawodowy Pracowników Transportu Samochodowego (1 368 000 członków), który został w 1957 roku wykluczony z AFL-CIO za afery korupcyjne swoich przywódców; Związek Zawodowy Robotników Pral-



ni i Farbiarni (90 000 członków); Bractwo Maszynistów (52 000 członków); Bractwo Konduktorów (33 000 członków) i inne. Oprócz ogólnokrajowych związków zawodowych w USA istnieje około 300 mniejszych organizacji związkowych o charakterze lokalnym, zrzeszających 500 000 członków.

Narodziny amerykańskiego proletariatu i początki ruchu robotniczego i związkowego w USA datują się od drugiej połowy XVIII wieku. Proletariat w owym okresie składał się głównie z robotników i chłopów europejskich, którzy emigrowali do Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej. Nadmiar ziemi ornej na zachodzie kraju umożliwił przez długie lata przechodzenie robotników przemysłowych do rolnictwa. Stan ten przyczynił się do tego, że nawet w końcu XIX wieku nie było w USA zbyt licznej grupy doświadczonych robotników. Dopiero na początku XX wieku, wraz z kurczeniem się ogólnej powierzchni uprawnej, zaczęły powiększać się szeregi robotnicze, głównie kosztem zubożałych farmerów.

Burżuazja amerykańska w zręczny sposób wykorzystywała różnice narodowościowe, rasowe, wyznaniowe i inne, aby uniemożliwić robotnikom organizowanie wspólnej obrony przed wyzyskiem i rozbijać rodzący się ruch robotniczy i związkowy. Narzędziem burżuazji stała się głównie „arystokracja robotnicza”,

którą stworzyła amerykańska burżuazja w drugiej połowie XIX wieku spośród wysoko kwalifikowanych robotników pochodzenia amerykańskiego. Trzeba przy tym wziąć pod uwagę fakt, że 10 proc. mieszkańców USA stanowią jeszcze obecnie Murzyni, oraz że wśród robotników Stanów Południowych znajduje się ponad 30 proc. Murzynów.

Z historycznych więc przyczyn m.in. wynika obecna słabość i rozbić amerykańskiego ruchu zawodowego. Dalszą przyczyną obecnego stanu w USA jest fakt, że podobnie jak w Wielkiej Brytanii ruch zawodowy USA zepchnięto na drogę oportunistów i trade-unionizmu.

Pierwsze organizacje robotnicze powstały w ostatnich latach XVIII wieku. W 1792 roku stworzono organizację robotników szewskich w Filadelfii, w rok potem organizację drukarzy i inne organizacje. Zrzeszenia te miały w głównej mierze charakter cechowy. W 1803 roku powstał pierwszy legalny związek zawodowy — Związek Cieśli Okrętowych, w 1818 roku Związek Drukarzy. Równocześnie wzrastał się ruch strajkowy. W 1802 roku zanotowano pierwszy wielki strajk marynarzy.

Na początku XIX wieku zaczynają się zrzeszać robotnicy fabryczni w organizacjach związkowych (trade-unionach). Powstały również miejskie organizacje w New Yorku, Baltimore, Filadelfii, Waszyngtonie. W latach

sześcidesiątych XIX wieku było w USA już około 30 związków zawodowych. W 1866 roku założono Narodowy Związek Robotniczy, który zrzeszał liczne trade-uniony i inne organizacje robotnicze. Narodowy Związek Robotniczy utrzymywał kontakty z I Międzynarodówką. Przesłał działać w 1873 roku.

W siedemdziesiątych i osiemdziesiątych latach XIX wieku ruch strajkowy USA nabral ogromnego rozmachu. Masy pracujące walczyły głównie o podwyżkę płac i 8-godzinny dzień pracy. Akcje strajkowe zostały jednak stłumione, ponieważ klasa robotnicza nie miała wtedy własnej i bojowej organizacji rewolucyjnej. Burżuazja zlikwidowała większość związków zawodowych. Organizacje robotnicze mogły działać jedynie nielegalnie. Dużą rolę odgrywa w tym czasie Szlachetny Zakon Rycerzy Pracy, który powstał w 1869 roku w Filadelfii. Składał się z robotników kwalifikowanych i niekwalifikowanych i w 1886 roku liczył już 700 000 członków. Na początku XX wieku przestał istnieć.

W sześcidesiątych i siedemdziesiątych latach XIX w. z byłych kolejowych stowarzyszeń wzajemnej pomocy powstały bractwa kolejarzy — bractwo maszynistów, bractwo palaczy, bractwo konduktorów, bractwo naczelników pociągów itd. Te odrębne cechowe organizacje w zasadzie zachowały się do tej pory. Bractwa nie wstępowały do AFL,

choć z charakteru swej działalności były podobne do organizacji wchodzących w skład AFL. Na początku XX w. burżuazja tworzyła związki zawodowe, mające służyć współpracy klasowej i rozbiciu ruchu zawodowego.

W 1881 roku powstała jako organizacja „arystokracji robotniczej” Federacja Związków Zawodowych i Związków Robotniczych Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej i Kanady, która od roku 1886 zmieniła nazwę na Amerykańską Federację Pracy (AFL). Od swego założenia aż do tej pory AFL jest cechową organizacją kwalifikowanych robotników, typu trade-unionistycznego. Jej reakcyjni przywódcy w okresie ostrej walki klasowej zdradzali interesy robotników amerykańskich i całego proletariatu międzynarodowego.

W 1942 roku przewodniczący AFL, William Green, tak scharakteryzował swoją organizację: „Amerykańska Federacja Pracy uważa własność prywatną jako nieodłączną część i podstawę demokratycznej struktury naszego ustroju... Prawa te uznajemy za podstawowe... Jeśli robotnicy mogą się organizować w wolnych i demokratycznych związkach, mogą również przedsiębiorcy kierować przemysłem...”

Po Rewolucji Październikowej przywódcy AFL brali czynny udział we wszystkich antyradzieckich kampaniach i intrygach imperializmu amerykańskiego. W

nienawiści do Związku Radzieckiego przez okres międzywojenny i w czasie drugiej wojny światowej, AFL była jedyną wielką centralą związkową, której kierownictwo prowokacyjnie odmówiło po drugiej wojnie udziału w założeniu jednolitej Światowej Federacji Związków Zawodowych. Przywódcy AFL przy pomocy środków finansowych i innych uparcie dążyli do tego, żeby albo uniemożliwić, albo rozbić jedność ruchu związkowego w poszczególnych krajach, względnie w skali międzynarodowej. Szczególnie gorliwie usiłowali rozbić jedność ŚFZZ. Byli inspiratorami i założycielami Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych, która powstała w 1949 roku po rozłamie w ŚFZZ, wskutek odejścia niektórych centrali związkowych krajów kapitalistycznych.

Przed pierwszą wojną światową AFL liczyła 1 996 000 członków, w 1933 roku — 2 126 000 członków, a w okresie łączenia się z CIO w 1955 roku — około 10 000 000 członków.

W 1905 roku, jako przeciwstawienie reformistycznej AFL, powstała nowa organizacja robotnicza — Związek Przemysłowych Robotników. Punktem wyjścia programu związku była walka klasowa. Jednak organizacja ta z różnych przyczyn nie potrafiła poprowadzić za sobą do walki szerokich mas pracujących i w 1908 r. rozpadła się.

W czasie gwałtownych walk klasowych po pierwszej wojnie światowej zaczęła organizować się Komunistyczna Partia USA, której powstanie w 1921 roku było historycznym wydarzeniem ruchu robotniczego w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej. Mimo niezwykle trudnych warunków, mimo prześladowań i terrorku, partia stała niezłomnie na czele walki o sprawy robotnicze, ukazując ludziom pracy i związkowcom zawodowym sposoby obrony swoich spraw materialnych, praw związkowych i swobód demokratycznych. Z inicjatywy Partii Komunistycznej powstała w 1920 roku Liga Propagandy Związkowej, która nieustępliwie walczyła przeciw reakcyjnemu kierownictwu AFL i jego polityce współpracy klasowej. W 1929 roku przekształciła się w Ligę Jedności Związkowej, która w latach 1928—1931 założyła 11 produkcyjnych związków zawodowych, liczących 125 000 członków. W 1935 roku Liga zawiesiła swą działalność i w dążeniu do utrzymania jedności związkowej związała swoje związki zawodowe po to, aby ich członkowie zasilili opozycyjny ruch AFL, który walczył o zmianę cechowej struktury związków zawodowych na produkcyjną.

W 1935 roku na zjeździe AFL opozycja w głosowaniu przeciw cechowej strukturze zyskała 40 proc. głosów. W tym samym roku na ośmiu konferencjach produkcyjnych związków zawodowych,



zrzeszonych w AFL, powstał Komitet Organizacji Produkcyjnych Związków Zawodowych, pod wpływem którego w latach 1935—1937 powstało kilka dalszych związków zawodowych zbudowanych według zasady produkcyjnej. Reakcyjne kierownictwo AFL wykluczyło w 1936 roku ze swego zrzeszenia 10 związków produkcyjnych, liczących około miliona członków. Nowo powstające związki produkcyjne zrzeszały robotników wykwalifikowanych, półwykwalifikowanych i niewykwalifikowanych, przyjmując jako członków również Murzynów. W 1938 roku związki zrzeszały 500 000 Murzynów.

W listopadzie 1938 roku odbył się w Pittsburgu konstytucyjny zjazd nowej centrali związkowej USA — Kongresu Przemysłowych Związków Zawodowych (CIO). Nowa centrala zrzeszała wtedy 42 związki zawodowe, liczące 4 037 000 członków. W pierwszych latach miały w CIO wpływ siły postępowe. Ich zasługą jest, że CIO w przeciwieństwie do AFL walczył o prawa mas pracujących, wniósł duży wkład w sprawę walki przeciw faszystowskiemu Niemcom i Japonii. Zasługą postępowych sił w CIO było i to, że przedstawiciele tej organizacji brali czynny udział w organizowaniu Światowej Federacji Związków Zawodowych oraz nawiązali przyjacielskie stosunki z radzieckimi związkami zawodowymi. W lipcu 1945 roku Stany Zjednoczone odwiedziła delegacja

radzieckich związkowców, a w październiku 1945 roku przybyła do Związku Radzieckiego delegacja CIO. Zbliżenie między CIO i radzieckimi związkami zawodowymi doprowadziło do założenia Amerykańsko-Radzieckiego Komitetu Związkowego.

Wkrótce po wojnie w kierownictwie CIO zaczęły brać górę elementy reakcyjne. Wystąpieniem ze Światowej Federacji Związków Zawodowych, rozpętań reakcyjnej, antykomunistycznej kampanii w swoich organizacjach członkowskich, która miała na celu wykluczenie z CIO dziesięciu postępowych związków zawodowych, kierownictwo CIO zdeptało postępowe tradycje i nadzieje, które w nim pokładały masy pracujące Ameryki, narażone po drugiej wojnie światowej na stale rosnący nacisk monopoli.

Jedenasty zjazd CIO w Cleveland w 1949 roku dla przypodobania się reakcji wniósł zmiany do statutu, zgodnie z którymi zakazywało się wybierać komunistów do kierowniczych instancji CIO. Na podstawie oskarżeń o przynależność lub sympatię do partii komunistycznej komitet wykonawczy CIO wykluczył ze swych szeregów wszystkich działaczy postępowych. Kierownictwo CIO powołało własny „komitet badania działalności”, który rozpętał niesłychaną kampanię przeciw postępowym działaczom CIO. Po „procesach sądowych”, które inscenizowali reakcyjni przywód-

cy przeciw licznym organizacjom związkowym, wykluczono z CIO w latach 1949—1950 kilkadziesiąt związków zawodowych, wśród nich związki zawodowe robotników kopalń i hut, dalej przemysłu spożywczego i tytoniowego, łączności, przemysłu elektro- i radiotechnicznego oraz robotników portowych Zachodniego Wybrzeża USA i inne.

Wskutek polityki reakcyjnych przywódców liczba członków CIO zmniejszyła się z 6 milionów w 1948 roku do niespełna 4 milionów w 1951 roku.

Po kilkuletnich pertraktacjach między przywódcami AFL i CIO obie te centrale połączyły się w grudniu 1955 roku w jedną organizację pod nazwą Amerykańska Federacja Pracy — Kongres Przemysłowych Związków Zawodowych (AFL-CIO). Świat pracy Ameryki Północnej powitał połączenie jako obietnicę wyjścia ze stagnacji i odrodzenia bojowych tradycji lat trzydziestych, umocnienia pozycji klasy robotniczej w walce przeciw monopolom, o lepsze warunki życia ludzi pracy, o przyjaźń i pokój między narodami.

Jednak od początku swego istnienia połączona centrala AFL—CIO i jej reakcyjni przywódcy dążyli do innego oczywiście celu niż robotnicy amerykańscy. Jeśli ludzie pokroju G. Meany, przywódcy związkowi o stałych rozłamowych tendencjach głosili hasła jedności, czynili to jedynie

w interesie monopolu, aby w połączonych centralach móc tym łatwiej hamować i tłumić rosnące tendencje postępowe w amerykańskim ruchu zawodowym. Połączenie obu organizacji bardziej utrwaliło wpływy reakcyjnych przywódców. W 1961 r. liczba bezrobotnych osiągnęła w USA 6,8 proc. całej siły roboczej. Niezadowolająca jest sytuacja społeczna ludzi pracy. Władze prześladują wszystko, co jest postępowe, wprowadzają antyzwiązkowe ustawodawstwo. Ani rosnąca aktywność mas pracujących USA, ani ich dążenie do skuteczniejszej obrony swoich interesów przed atakami monopolu nie zmusiły dotąd prawicowych działaczy AFL-CIO do działania odpowiadającego potrzebom ludzi pracy. Zamiast mobilizowania mas pracujących do walki przeciw agresji monopolu głoszą politykę współpracy klasowej, antykomunizm. Mimo to wśród robotników USA wzmaga się dążenie do walki o postępowy społeczny. W 1962 r. w USA miało miejsce 3500 strajków. W sierpniu 1962 r. AFL—CIO podjął uchwałę w sprawie przeprowadzenia kampanii o skrócenie dnia roboczego bez obniżki płac (patrz Amerykańska Federacja Pracy — Kongres Przemysłowych Związków Zawodowych, Antyzwiązkowe ustawy, Światowa Federacja Związków Zawodowych, Międzynarodowa Konfederacja Wolnych Związków Zawodowych).

**Storti Bruno** — sekretarz generalny Włoskiej Unii Pracy (UIL).

**Strajk** — ważna broń ludzi pracy w walce klasowej przeciw kapitalistycznemu wyzyskowi i uciskowi, o lepsze życie, postęp społeczny i pokój. Masy pracujące i ich organizacje stosują strajki zarówno w walce o wspólne żądania ekonomiczne, jak również w walce o osiągnięcie celów politycznych.

Strajki przybierają różne rozmiary: od przerwania pracy na krótki czas w jednym z przedsiębiorstw, do potężnych strajków powszechnych w całych gałęziach przemysłu albo w całym przemyśle całego kraju czy rejonu, przy udziale milionów ludzi pracy. W akcjach solidarnościowych biorą często udział ludzie pracy innych krajów.

Jeśli chodzi o charakter strajku i formy, to wymienić należy: strajki zapobiegające (ostrzegawcze), o których przeważnie uprzedza się i które ograniczone są w czasie; strajki symboliczne, wyrażające bojową wolę ludzi pracy; strajki, których czas trwania nie jest określony, które cechuje duża zawziętość i są prowadzone pod hasłem ostatecznego zwycięstwa bez jakichkolwiek kompromisów; strajki periodyczne, tj. strajki, których czas trwania jest określony, ale powtarzane są kilkakrotnie w wyznaczonym terminie, na przykład w określonym dniu tygodnia.

Dobitnym przejawem świadomości klasowej są strajki solidarnościowe z walczącymi robotnikami innych zakładów pracy, gałęzi, krajów.

Walki strajkowe cechuje, jeśli chodzi o formę, ogromna różnorodność. Obok podstawowej formy strajku, polegającego na tym, że robotnicy rzucają pracę i odchodzą do swych domów pozostawiając na opuszczonych stanowiskach pracy, wydziałach lub u bram zakładu pracy pikiety strajkowe przeciw łamistrajkom, występuje jeszcze wiele innych. Niekiedy robotnicy odmawiają np. pracy w godzinach nadliczbowych, celowo nie wykonują norm pracy albo zwalniają tempo pracy. W czasie strajku „przerywanego” przerywa się pracę na krótki czas kilka razy dziennie. W czasie strajków „siedzących”, czyli strajków z założonymi rękami, zwalnia się tempo pracy i tym samym obniża się wydajność pracy; przy strajku „szachowym” wstrzymuje się pracę na przemian albo na stałe w różnych ważnych wydziałach produkcyjnych, co doprowadza do sparaliżowania całej produkcji. W czasie walk przeciw zamykaniu przedsiębiorstw przez kapitalistów pojawiły się „strajki na opak”, tzn. że walka robotników nie polega na porzuceniu pracy, ale, odwrotnie, robotnicy pracują wbrew zakazowi pracodawcy. Szczególną formą tego rodzaju walki są wypadki, kiedy pracownicy, którzy okupują fabrykę, ujmują w swe ręce kie-



rownictwo produkcji, wykonują plany produkcyjne, wykazując tym samym bezpodstawność decyzji kapitalisty o likwidacji fabryki.

Doświadczenia walk robotniczych w ostatnim okresie wykazują pewną przewagę serii strajków krótkoterminowych. Każde, nawet krótkie wstrzymanie nowoczesnej produkcji zakłóca znacznie cały proces produkcyjny, przy czym szereg strajków krótkoterminowych albo przenoszących się z wydziału na wydział paraliżuje zwykle całą nowoczesną produkcję. Tego rodzaju strajki nie narażają robotników na większe straty materialne, można je organizować szybko i sprawnie, wykorzystać przeciw pracodawcom moment zaskoczenia i wciągnąć do tych akcji szerokie rzesze mas pracujących.

Mając na uwadze skuteczność walk strajkowych, burżuazja usiłuje uniemożliwić je różnymi sposobami. Koła rządzące odbierają pracującym albo niektórym kategoriom pracowników (przeważnie urzędnikom państwowym i pracownikom zatrudnionym w przemyśle kluczowym) prawo do strajku; ograniczają prawa strajkowe różnymi ustawami antyrobotniczymi i innymi zarządzeniami; tłumią ruch strajkowy siłą, przy pomocy policji i oddziałów wojskowych; powołują strajkujących do służby wojskowej i zmuszają ich w ten sposób do podjęcia pracy; rozbijają strajki przy pomocy łamistrajków i swoich

agentów, względnie pravicowych przywódców w ruchu zawodowym.

Najsukuteczniejszą bronią ludzi pracy w walkach strajkowych jest ich jedność. Jedność działania organizacji związkowych różnych kierunków, która często kształtuje się w czasie przygotowań lub w toku walki strajkowej, przeradza się niejednokrotnie w stałą współpracę, a w niektórych wypadkach prowadzi do organizacyjnego zjednoczenia. Jedność mas pracujących i sprawne, rewolucyjne kierownictwo walką są najlepszą gwarancją zwycięstwa ludzi pracy w ruchu strajkowym.

W ciągu ostatnich lat znacznie wzrosła liczba strajków. W roku 1961 liczba strajkujących powiększyła się trzykrotnie w porównaniu z rokiem 1957. W 1962 r. w krajach kapitalistycznych strajkowało około 62 mln osób.

Ogromny rozmach i natężenie ruchu strajkowego w krajach świata kapitalistycznego po II wojnie światowej obróciły w niczecz burżuazyjne pseudoteorie o „wygasaniu” walki klasowej, o „mieszczeniu” i braku bojowości klasy robotniczej, o „nowym”, „ludowym” kapitalizmie, o pokojowym wrastaniu kapitalizmu w socjalizm, o pokoju klasowym w „państwie dobrobytu” itp. (patrz Karta praw związkowych, Antyzwiązkowe ustawy, Jedność działania).

Sudańskie związki zawodowe — Republika Sudanu powsta-

ła 1 stycznia 1956 roku; przedtem Sudan był pod zarządem brytyjsko-egipskim. W 1958 roku doszło w kraju do państwowego przewrotu wojskowego.

Chociaż klasa robotnicza Sudanu była nieliczna, jednak związki zawodowe z chwilą założenia stały się szybko organizacją o dużym znaczeniu i właściwej orientacji. Od swego powstania w 1946 roku związki zawodowe skierowały walkę przeciw imperializmowi, jako głównemu wrogowi na drodze demokratycznego rozwoju kraju. Dzięki walkom klasy robotniczej i jej organizacji Sudan uzyskał w 1956 roku niezależność. W nowej sytuacji zaistniały nowe zadania. Głównym celem związków zawodowych stała się obrona niezależności i forsowanie industrializacji kraju. Powszechne Zrzeszenie Robotniczych Związków Zawodowych Sudanu, jako organizacja współdziałająca w antyimperialistycznym froncie, odegrało dużą rolę w walce z imperializmem i kolonializmem, w walce o pokój i narodową niezależność.

Na swoim V zjeździe w kwietniu 1958 roku podjęło uchwałę, domagającą się od rządu, aby poszedł za przykładem innych krajów, zrezygnował z wyłącznej, zachodniej orientacji i nawiązał przyjacielskie stosunki — głównie handlowe — z obozem socjalizmu, które umożliwią opracowanie realnego planu gospodarczego, stopniowej industrializacji

zacji i wzrostu stopy życiowej ludzi pracy.

Rozwijający się masowy ruch solidarności z narodem egipskim w czasie agresji sueskiej, jednomyślnie poparł narodowyzwoleńczej walki w innych krajach arabskich były ściśle powiązane z walką przeciw wpływom amerykańskim we własnym kraju. Związki zawodowe stały na czele masowych antyimperialistycznych demonstracji, strajków i wieców protestacyjnych. W tych warunkach sudańskie związki zawodowe były oczywiście narażone na stałe prześladowania ze strony reakcyjnego rządu. W kwietniu 1956 roku udało się w końcu elementom pracowniczym czasowo rozbić ruch związkowy. Mimo wszystko postępowe siły sudańskich związków zawodowych rozwijały nadal swą działalność pod hasłem: „Organizacja związkowa czerpie swą siłę z mas, a utrwała ją na bazie jedności”. Związki zawodowe dążyły do nawiązania braterskich kontaktów z wszystkimi organizacjami związkowymi świata, były czynnym członkiem Konfederacji Arabskich Związków Zawodowych (CATU).

Kiedy jednak w 1958 roku doszło do przewrotu wojskowego, pierwszą akcją nowego rządu było rozwiązanie związków zawodowych i wszystkich pozostałych organizacji demokratycznych. Wielu postępowych działaczy związkowych, wśród nich sekretarz generalny Powszech-

nego Zrzeszenia Robotniczych Związków Zawodowych Sudanu — Shafi Ahmed El Sheikh, zostało aresztowanych, oskarżonych o powiązania z „międzynarodowym komunizmem” i postawionych przed sąd wojenny.

Wkrótce po tym rząd przystąpił do opracowania ustawy antyzwiązkowej, a jako doradców wybrał sobie „byłych prawicowych działaczy związkowych, którzy zostali usunięci z Powszechnego Zrzeszenia Robotniczych Związków Zawodowych Sudanu na podstawie wyborów demokratycznych.

Postępowe związki zawodowe zostały zmuszone przejść do pracy nielegalnej, skąd kierują bojowymi akcjami mas pracujących Sudanu (patrz Powszechnie Zrzeszenie Robotniczych Związków Zawodowych Sudanu).

**Sugiri** — sekretarz Światowej Federacji Związków Zawodowych, przedstawiciel Centralnej Organizacji Indonezyjskich Związków Zawodowych (SOBSI).

**Syjamskie związki zawodowe** — Królestwo Syjamu jest słabo rozwiniętym krajem rolniczym. W całej gospodarce narodowej dużą rolę odgrywa kapitał amerykański. Stopa życiowa mieszkańców jest bardzo niska. Klasa robotnicza pod względem liczebnym mała.

W okresie przedwojennym klasa robotnicza Syjamu (Muang Thai) była rozproszona po małych zakładach pracy, dławiona kolonialnym wyzyskiem, zmęczona

na z powodu niesnasek między różnymi grupami narodowościowymi, nie mogła stworzyć silnych organizacji związkowych. W walce przeciwko japońskiemu okupantowi wzrosło uświadomienie klasowe robotników i ich dążenie do zjednoczenia się. W listopadzie 1944 roku powstało pierwsze zrzeszenie — Federacja Związków Zawodowych Bangkoku. Federacja stała się członkiem Syjamskiej Ligi Antyjapońskiej i nielegalnie brała czynny udział w walce przeciw japońskim agresorom.

Po klęsce Japonii w sierpniu 1945 roku związki zawodowe rozwinęły szeroką działalność. Walczyły głównie o uznanie prawne i dążyły do powiększenia swoich szeregów. Federacja Związków Zawodowych Bangkoku zwalczała próby dokonania rozłamu w ruchu zawodowym oraz dążyła do polepszenia warunków socjalnych ludzi pracy. Federacja zorganizowała kilka zwycięskich strajków. Stała się członkiem Światowej Federacji Związków Zawodowych.

Za wzorem robotników z Bangkoku zaczęli ludzie pracy zakładać własne organizacje związkowe w całym kraju. W kwietniu 1946 roku został wybrany komitet przygotowawczy, który w kwietniu 1947 roku zwołał zjazd konstytucyjny ogólnokrajowej centrali związków zawodowych. Dnia 28 kwietnia 1947 roku powstało Powszechnie Zrzeszenie



Związków Zawodowych, które liczyło wkrótce 50 000 członków.

Koła rządzące dążyły do rozbicia Powszechnego Zrzeszenia Związków Zawodowych i stworzyły tzw. Kongres Związków Zawodowych, który od swego założenia w 1948 roku nie odgrywał większej roli wśród pracujących.

Powszechne Zrzeszenie Związków Zawodowych Syjamu prowadziło walkę o polepszenie warunków życia ludzi pracy, chociaż strajki, które często nabierały szerokiego rozmachu, zostały okrutnie stłumione przez władze.

Rozkład w gospodarce narodowej, pogarszające się warunki życiowe wywołały wzrost niezadowolonia wśród ludzi pracy. Mimo prześladowań wybuchło w 1958 roku cały szereg strajków. Związki zawodowe żądały nie tylko poprawy warunków życia, ale również prowadzenia przez państwo niezależnej polityki. Pod tymi hasłami odbyła się 1 maja 1958 roku wielotysięczna demonstracja robotników w Bangkoku.

W październiku 1958 roku reakcja dokonała w Syjamie przewrotu wojskowego. Konstytucja została zmieniona, związki zawodowe zostały rozwiązane.

„Syndicats” — tygodnik, wydawany przez Powszechną Federację Pracy Belgii (FGTB) w Brukseli, w językach francuskim i flamandzkim.

**Syndykat** — organizacja związkowa, związek zawodowy zrze-

szający, w węższym albo szerszym zakresie, pracujących tej samej gałęzi przemysłu lub zawodu. (Termin „syndykat” w gospodarce kapitalistycznej oznacza określoną formę monopolu.)

**Syryjskie związki zawodowe** — Syryjska Republika Arabska jest krajem gospodarczo zacofanym, przede wszystkim rolniczym. W gospodarce narodowej Syrii duże wpływy posiada kapitał zagraniczny. Sytuacja ludzi pracy ciężka, stopa życiowa bardzo niska.

Walki robotnicze w Syrii mają długoletnią tradycję. Przykładem są strajki robotników włókienniczych w Damaszku, pracowników spółki naftowej „Iraq Petroleum”, robotników włókienniczych w Aleppo itd. Zdecydowana walka przyniosła w efekcie ustawodawstwo pracy, które przewidywało 8-godzinny dzień pracy, płace minimalne, odszkodowanie przy zwalnianiu z pracy, płatny urlop itp.

Oprócz walki ekonomicznej prowadzili syryjscy robotnicy ważne akcje polityczne — o niezależność narodową, o niezależność wszystkich krajów arabskich, o współpracę arabską. Ruch solidarności z narodem egipskim, walczącym przeciw imperializmowi, osiągnął w Syrii ogromny rozmach. W wielkich akcjach antyimperialistycznych utrwaliła się jedność syryjskich mas pracujących i kontakty z organizacjami krajów arabskich.

Do 1958 roku istniały w Syrii: Powszechne Zrzeszenie Syryjskich Związków Zawodowych oraz grupa postępowych klasowych związków zawodowych, zrzeszających około 35 000 pracowników, głównie w Damaszku, powiązana z SFZZ. W 1958 roku obie organizacje połączyły się w jedną Powszechną Federację Syryjskich Związków Zawodowych, zrzeszającą 350 000 członków.

Obecnie w Syrii istnieje centrala związkowa — Federacja Robotniczych Związków Zawodowych Syrii. Ostatnie wydarzenia na Arabskim Wschodzie nie pozwalają mówić o stabilności ruchu zawodowego w Syrii.

**Sztokholmski Apel** — uchwała Światowego Kongresu Obrońców Pokoju przyjęta w Sztokholmie 13 września 1950 roku. Apel Sztokholmski domaga się absolutnego zakazu broni atomowej i zorganizowania ścisłej kontroli międzynarodowej nad przestrzeganiem tego zakazu.

W apelu głosi się, że każdy rząd, który pierwszy użyje broni atomowej przeciw jakiemukolwiek krajowi, dopuści się zbrodni przeciw ludzkości i będzie za to osądzony przez narody. Po opublikowaniu Apelu Sztokholmskiego rozwinęła się na całym świecie szeroka kampania pokojowa, w czasie której aktywny udział wzięło wiele organizacji związkowych. Apel podpisało ponad 500 milionów ludzi.

Za Apелеm Sztokholmskim wy-

powiedziała się Światowa Federacja Związków Zawodowych jako jedyna z międzynarodowych centrali związkowych.

**Szwajcarskie związki zawodowe** — Szwajcarska Konfederacja jest wysoko rozwiniętym krajem przemysłowo-rolniczym o dobrze postawionej produkcji zwierzęcej. W gospodarce narodowej dużą rolę odgrywa turystyka zagraniczna i handel. W bankach szwajcarskich tradycyjnie już gromadzi się obcy kapitał. Na ekonomiczny i polityczny rozwój kraju duży wpływ miała tradycyjna neutralność Szwajcarii.

Stopa życiowa ludzi pracy w Szwajcarii jest wyższa niż w innych krajach kapitalistycznych.

Walką mas pracujących o swoje prawa kieruje Szwajcarska Partia Pracy, powstała w 1944 roku po połączeniu się Komunistycznej Partii Szwajcarii (założonej w 1921 roku) i lewicowych socjalistów.

Początki ruchu zawodowego sięgają trzydziestych lat ubiegłego stulecia, kiedy to po raz pierwszy robotnicy drukarni i robotnicy-zegarmistrzowie zaczęli tworzyć robotnicze stowarzyszenia. Ruch robotniczy i związkowy był jednak bardzo słaby, ponieważ przemysł rozwijał się wolno i nie wychodził poza ramy produkcji chałupniczej i rzemieślniczej. Rozproszenie przemysłu odbijało się również na rozwoju klasy robotniczej hamując proces jej organizowania się. Pierw-

sza organizacja związkowa — Szwajcarski Związek Robotniczy, założony w 1873 roku, liczył zaledwie 2500 członków i po niedługim czasie przestał istnieć. W 1880 roku powstała nowa organizacja związkowa — Zrzeszenie Szwajcarskich Związków Zawodowych, istniejące po dzień dzisiejszy.

Po rozłamie politycznym w 1921 roku, kiedy rewolucyjne skrzydło partii socjaldemokratycznej założyło partię komunistyczną, doszło do rozbicia również w związkach zawodowych. Zaczęto tworzyć Czerwone Związki Zawodowe, które nie podjęły działalności po drugiej wojnie światowej. Ich członkowie wstąpili do Zrzeszenia Szwajcarskich Związków Zawodowych.

Na rozwój i charakter szwajcarskiego ruchu zawodowego złożyło się kilka przyczyn natury ekonomicznej i politycznej. Na skutek faktu, że Szwajcaria nie brała udziału ani w pierwszej, ani w drugiej wojnie światowej, gospodarka nie przeżyła specjalnych zakłóceń, odwrotnie, znakomicie prosperowała. Obecnie po drugiej wojnie światowej koniunktura trwa, a Szwajcaria stała się bankierem Europy. Burżuazja szwajcarska umiejętnie wykorzystwała przychylną sytuację na rynku pracy i zatrudniła wielu robotników-cudzoziemców, zwłaszcza Włochów, którzy wykonują podrzędniejsze prace. U siebie w kraju robotnik szwajcarski jest więc uprzywilejowany.

Fakty te, oraz szereg innych, przyczyniły się do wytworzenia silnej „arystokracji robotniczej”, która stała się oparciem dla burżuazji i głosicielką idei reformistycznych.

Zrzeszenie Szwajcarskich Związków Zawodowych pozostaje pod wpływami partii socjaldemokratycznej i otwarcie głosi ideologię pokoju klasowego. Jest rzeczą charakterystyczną, że ze statutu zrzeszenia już w 1927 roku wykreślono paragraf, mówiący o tym, że „zrzesza wszystkie organizacje ludzi pracy, stojące na pozycjach walki klasowej”. Oprócz Zrzeszenia Szwajcarskich Związków Zawodowych istnieje w Szwajcarii Konfederacja Chrześcijańskich Związków Zawodowych i Szwajcarski Związek Robotników i Urzędników Ewangelickich (patrz Zrzeszenie Szwajcarskich Związków Zawodowych).

**Szwedzkie związki zawodowe** — Królestwo Szwecji jest państwem przemysłowo-rolniczym, o wysoko rozwiniętym przemyśle, głównie hutniczym, metalowym i drzewnym.

Szwecja w porównaniu z innymi państwami kapitalistycznymi to kraj o wysokiej stopie życiowej.

Komunistyczna Partia Szwecji została założona w 1917 roku jako lewicowa partia socjaldemokratyczna, która dopiero w 1927 roku przyjęła obecną nazwę.

Pierwsze organizacje związkowe Szwecji zaczęły się tworzyć w latach kapitalistycznej indu-



strializacji, 1870—1880. W 1880 roku poszczególne związki zawodowe połączyły się w centralną organizację związków zawodowych. Nie były to organizacje klasowe i bojowe, we właściwym znaczeniu tego słowa, lecz typu raczej oświatowego i samopomocowego. W 1898 roku znaczna ilość najbardziej aktywnych, do tej pory samodzielnych grup związkowych połączyła się, utworzywszy Konfederację Szwedzkich Związków Zawodowych (LO), która rozwijała się szybko i zdobywała sobie wpływ wśród szerokich rzesz pracowniczych.

Echa rewolucji rosyjskiej 1905 roku przeniknęły również do szwedzkiego ruchu robotniczego. Wzrosła aktywność ruchu zawodowego. W okresie kryzysu gospodarczego w 1907 roku zastrzyżyła się formy walki klasowej, wzrosła siła związków zawodowych. W 1909 roku strajkujący robotnicy z południowszwedzkich portów wystąpili przeciw angielskim i szwedzkim łami-strajkom i rzucili hasło do generalnego strajku, w którym uczestniczyło ponad 300 000 robotników (była to największa dotychczas liczba strajkujących w Szwecji). W decydującym jednak momencie socjaldemokratyczne kierownictwo ugięło się i skapitulowało. Socjaldemokratyczny reformizm po raz pierwszy pokazał swe prawdziwe oblicze w szwedzkim ruchu robotniczym. W ten sposób zaznaczyły się sprzeczności między reformista-

mi i rewolucyjną opozycją robotniczą. Po rewolucyjnym okresie walki o prawa obywatelskie, w pierwszych latach XX wieku, sztandar socjalizmu zamieniono na reformizm i rewizjonizm. Idee współpracy klasowej położyły swe piętno na dalszym rozwoju ruchu robotniczego i związkowego, aż do otwartego przejścia jego kierownictwa do obozu kapitalistycznego.

W Konfederacji Szwedzkich Związków Zawodowych (LO) nastąpił rozłam, straciła ona prawie połowę członków. W tym samym czasie powstały syndykalistyczne związki zawodowe zrzeszone w Szwedzkiej Centrali Robotniczej (SAF), które głosząc hasła „bezpośrednich działań” uważały się za przedstawicieli rewolucyjnego ruchu robotniczego. Mimo sukcesów ilościowych ruch ten w dalszych latach kurczył się, a obecnie jest organizacją o małym znaczeniu.

Siły postępowe w ruchu robotniczym, reprezentowane przez lewe skrzydło socjaldemokracji, stworzyły w 1921 roku Komunistyczną Partię Szwecji. Siły te dążyły do przeforsowania polityki walki klasowej w LO i w poszczególnych związkach zawodowych. Wysiłki te rozbiły się jednak na skutek zaciętego oporu ze strony reformistów. Szwedzki ruch zawodowy do dzisiejszego dnia pozostaje w większości w rękach reformistów i stanowi szeroką bazę dla prawicy socjaldemokratycznej.

W trzydziestych latach, w okresie kryzysu gospodarczego zaznaczył się wzrost aktywności szwedzkich związków zawodowych. Jednocześnie jednak wzmożyły się wysiłki reakcji, dążącej do ograniczenia praw klasy robotniczej. Konfederacja Szwedzkich Związków Zawodowych wraz ze Szwedzkim Związkiem Przedsiębiorców stworzyły „organizację wspólnych zainteresowań” dla nadzorowania rynku pracy, a w 1938 r. doszło do tzw. Umowy Saltsjobadeńskiej o współpracy związków zawodowych z przedsiębiorcami. Dopiero przy końcu drugiej wojny światowej zwiększyła się aktywność ludzi pracy w Szwecji. Jednakże reformistom udało się w ciągu następujących lat opanować ruch zawodowy. Socjaldemokracja umocniła znowu swoje pozycje i utrzymała w swych rękach związki zawodowe. Dzięki stosunkowo wysokiej stopie życiowej ludzi pracy i polityce reformistycznego kierownictwa związków zawodowych udaje się na ogół stłumić niezadowolenie wśród pracowników. Przyczynia się do tego również i ta okoliczność, że prawo decydowania w związkach zawodowych jest praktycznie zastrzeżone dla kierownictwa. W statucie Konfederacji Szwedzkich Związków Zawodowych (LO) mówi się wyraźnie, że związek, który pozwoli swoim członkom podejmować samodzielne decyzje, nie może być członkiem LO. Podobne przepisy obowiązują rów-

nież w sprawie strajków i innych bojowych akcji robotniczych. Jeśli mimo zakazu związek przeprowadzi strajk, zostaje on ogłoszony „dzikim”, a strajkującym odmawia się pomocy gospodarczej i politycznej. Ponoszą też konsekwencje za „naruszenie pokoju pracowniczego”, zgodnie z umową między LO a Szwedzkim Związkiem Przedsiębiorców.

Mimo to przy różnych okazjach szwedzcy robotnicy wykazują dobrą wolę. Każdą walkę ekonomiczną łączą z walką o zachowanie pokoju i zapobieżenie wojnie.

Oprócz Konfederacji Szwedzkich Związków Zawodowych (LO) istnieją w Szwecji: Federacja Związków Zawodowych Urzędników Państwowych oraz dość silne związki niezależne, jak np. Centralna Organizacja Pracowników Handlu (TCO) licząca 435 000 członków, Szwedzki Związek Pracowników Kolei, zrzeszający 20 000 i inne.

**Szwernik Nikolałaj Michajłowicz** — znany radziecki działacz polityczny i związkowy, były długoletni przewodniczący Wszechzwiązkowej Centralnej Rady Związków Zawodowych ZSRR, były wiceprzewodniczący SFZZ.

**SFZZ** — patrz Światowa Federacja Związków Zawodowych.

**Światowa Federacja Związków Zawodowych (SFZZ)** — największa i najbardziej wpływowa międzynarodowa organizacja związkowa, powstała w rezultacie wspólnej walki narodów przeciw

faszystom w czasie drugiej wojny światowej. Światowa Federacja Związków Zawodowych została zorganizowana późną jesienią 1945 roku, jako zjednoczona i jedyna międzynarodowa centrala związkowa — pierwsza tego rodzaju organizacja w historii ruchu robotniczego. Organizacje członkowskie ŚFZZ liczyły w 1960 roku ponad 100 milionów członków, z ogólnej liczby 160 milionów osób zorganizowanych w związkach zawodowych na całym świecie, a w 1962 r. — 125 milionów członków.

Z inicjatywy radzieckich związków zawodowych Generalna Rada Kongresu Związków Zawodowych W. Brytanii (TUC) zwołała na początku 1945 roku I Światową Konferencję Związków Zawodowych. Konferencja ta odbyła się w dniach 6—17 lutego 1945 roku w Londynie. Brali w niej udział przedstawiciele 53 centrali związkowych, wśród nich 23 krajowych centrali związkowych państw sojusznicznych w II wojnie światowej, 9 centrali związkowych kolonii brytyjskich i dominiów, 15 międzynarodowych organizacji związkowych i 6 centrali związkowych z krajów neutralnych. Ogółem przybyło do Londynu 204 delegatów i obserwatorów sponad 40 krajów wszystkich części świata, którzy reprezentowali około 60 milionów zorganizowanych w związkach zawodowych ludzi pracy. Byli wśród nich przedstawiciele związków zawodowych: ZSRR, USA,

Wielkiej Brytanii, Francji, Chin, Indii, Australii, krajów skandynawskich, Ameryki Łacińskiej i Afryki. Spośród wielkich centrali związkowych nie była reprezentowana jedynie Amerykańska Federacja Pracy (AFL), której reakcyjni przywódcy przetrwali w tradycyjnej niechęci do wszystkich idei postępowych, a w szczególności do Związku Radzieckiego. Nie brali również udziału w pracach przy tworzeniu ŚFZZ.

Na porządku dziennym I Światowej Konferencji Związków Zawodowych, opracowanym przez powołany komitet przygotowawczy, złożony z przedstawicieli Wszechwzwiązkowej Centralnej Rady Związków Zawodowych (WCSPS), Kongresu Związków Zawodowych W. Brytanii (TUC) i Kongresu Przemysłowych Związków Zawodowych USA (CIO), stanęły następujące punkty:

1. W sprawie pomocy dla alianców.

2. O stanowisku związków zawodowych wobec pokojowych pertraktacji.

3. O podstawowych założeniach Światowej Federacji Związków Zawodowych.

4. W sprawie powojennej odbudowy i najbliższych zadaniach związków zawodowych.

Wbrew reformistom reprezentowanym głównie przez przywódców brytyjskiego TUC, którzy za wszelką cenę nie chcieli dopuścić do stworzenia zjedno-



czonej, postępowej, międzynarodowej organizacji związkowej, zwyciężyły na konferencji tendencje postępowe, reprezentowane przez związki zawodowe ZSRR. Przywódcy brytyjskich trade-unions chcieli przywrócić do życia Międzynarodową Federację Związków Zawodowych, tzw. Międzynarodówkę Amsterdamską, i żądali, aby konferencja miała jedynie charakter doradczy i nie podejmowała żadnych „pochopnych” uchwał o stworzeniu nowego międzynarodowego centrum związkowego. Odmówili również dopuszczenia na konferencję przedstawicieli młodych postępowych związków zawodowych, które powstały w krajach wyzwolonych Europy wschodniej, i Włoch. Mimo to wszystkie uchwały zostały podjęte jednomyślnie, a wśród nich również uchwała o założeniu Światowej Federacji Związków Zawodowych.

Dnia 25 września 1945 roku odbyła się w Paryżu, w pałacu Chaillot, zgodnie z uchwałami Konferencji Londyńskiej, II Światowa Konferencja Związków Zawodowych. Uczestniczyli w niej przedstawiciele 67 milionów ludzi pracy, zorganizowanych w związkach zawodowych 56 krajów. 3 października 1945 roku konferencja uchwaliła Statut Światowej Federacji Związków Zawodowych, powołując tym samym po raz pierwszy w dziejach ruchu robotniczego zjednoczoną i jedyną międzynarodową organizację związkową, zrzeszającą lu-

dzi pracy bez względu na przynależność narodową, rasową, przekonania polityczne i wyznanie. Po uchwaleniu statutu konferencja kontynuowała nadal swe obrady do 9 października 1945 roku, już jako I Światowy Kongres Związków Zawodowych.

I Światowy Kongres Związków Zawodowych uznał, że najważniejszym zadaniem ŚFZZ i związków zawodowych wszystkich krajów jest walka o szybkie wykorzenie faszyzmu we wszystkich jego formach. Podjął więc uchwałę o wysłaniu Komisji ŚFZZ do Niemiec i Japonii dla sprawdzenia warunków ogólnego rozwoju i spowodowania założenia tam demokratycznego ruchu zawodowego. Kongres wezwał związki zawodowe i ludzi pracy całego świata, aby nieustannie utrwalali swą jedność, walczyli o poprawę warunków materialnych mas pracujących, o ich ekonomiczne, socjalne i związkowe prawa, o swobody demokratyczne, o trwałą pokój na całym świecie.

Na paryskim kongresie zostały wybrane pierwsze kierownicze instancje ŚFZZ. Skład pierwszego prezydium był następujący: Walter Citrine, przewodniczący (Wielka Brytania), Louis Sailant, sekretarz generalny (Francja), wiceprzewodniczący: Wasilij Kuzniecowa (ZSRR), Vicente Lombardo Toledano (Meksyk), Léon Jouhaux (Francja), Sidney Hillman (USA), Chu Hsuen-Fan (Chiny) i E. Kupers (Holandia).

„Zimna wojna”, którą wywołały elementy reakcyjne wbrew interesom narodów, a która charakteryzuje stosunki międzynarodowe po drugiej wojnie światowej, wywarła swój wpływ i na międzynarodowy ruch związkowy. Wrogowie klasy robotniczej i postępu społecznego, którzy nie mogli zapobiec powstaniu ŚFZZ, usiłowali od samego początku umocnić się w jej kierownictwie, sabotować jej działalność, i rozbić ją od wewnątrz.

Działalność sił reakcyjnych osiągnęła swój punkt kulminacyjny w 1948 roku, kiedy to przywódca brytyjskich związków zawodowych, w porozumieniu z przywódcami amerykańskiej centrali związkowej CIO, zażądali, aby ŚFZZ wyraziła poparcie dla tzw. planu Marshalla, za pośrednictwem którego amerykańskie monopole chciały gospodarczo i politycznie podporządkować sobie Europę.

Gdy większość w kierownictwie ŚFZZ odrzuciła ten wniosek, motywując to tym, że stosunek do planu Marshalla jest sprawą poszczególnych narodowych centrali związkowych, Generalna Rada Kongresu Związków Zawodowych W. Brytanii (TUC) przedłożyła znowu w porozumieniu z amerykańską CIO prowokacyjny wniosek, aby ze względu na nieporozumienie wewnętrzne ŚFZZ czasowo zawiesiła swoją działalność. Gdy i ten wniosek został energicznie odrzucony,

dnia 19 stycznia 1949 roku przedstawiciele TUC, CIO i holenderskiej centrali związkowej — NVV opuścili posiedzenie prezydium ŚFZZ w Paryżu.

Wkrótce potem oświadczyli, że ich organizacje występują ze ŚFZZ. Przy aktywnym udziale reakcyjnej, amerykańskiej centrali związkowej — AFL — rozłamowcy zorganizowali, w grudniu 1949 roku, na konferencji w Londynie, zgodnie z wcześniej przygotowanym planem, Międzynarodową Konfederację Wolnych Związków Zawodowych (MKWZZ) będącą narzędnikiem „zimnej wojny” w międzynarodowym ruchu zawodowym.

Plan rozbitcia ŚFZZ spalił jednak na panewce. W oparciu o potężne, zdrowe siły, wierna zasadom jedności, rozwinęła ŚFZZ dalszą walkę w obronie interesów ludzi pracy na całym świecie, rozszerzyła swoje wpływy, utrwaliła autorytet i wzmocniła swoje szeregi milionami nowych członków. Wkrótce po wystąpieniu ze ŚFZZ niektórych centrali związkowych odbył się w Mediolanie II Światowy Kongres Związków Zawodowych (29 czerwca — 9 lipca 1949 roku). Uczestniczyli w nim delegaci, reprezentujący 71 886 000 członków związków zawodowych 49 krajów.

Na III Światowym Kongresie Związków Zawodowych w Wiedniu (10—21 grudnia 1953 r.) obradowało 819 delegatów, obserwatorów i gości, którzy reprezentowali

wali 88 600 000 pracujących z 79 krajów. W tej liczbie znajdowało się 342 uczestników z organizacji związkowych nie należących do ŚFZZ. Na IV Światowym Kongresie Związków Zawodowych w Lipsku (4—15 października 1957) reprezentowanych było 106 milionów ludzi pracy z 81 krajów. Wśród 806 delegatów i obserwatorów 390 uczestników reprezentowało 13 156 000 pracowników z organizacji nie wchodzących w skład ŚFZZ.

W dniach od 4—15 grudnia 1962 r. w Moskwie odbył się V Światowy Kongres Związków Zawodowych, który stał się historycznym wydarzeniem w życiu międzynarodowego ruchu robotniczego i zawodowego. W Kongresie uczestniczyło 950 delegatów i obserwatorów z 97 krajów świata. Delegaci reprezentowali 143 mln członków związków zawodowych, w tej liczbie 23,5 mln członków organizacji związkowych, wchodzących w skład MKWZZ. V Światowy Kongres Związków Zawodowych uchwalił program działania związków zawodowych na obecnym etapie w obronie interesów i praw ludzi pracy. Określono w nim cele i zadania ŚFZZ i całego międzynarodowego ruchu zawodowego.

W swoim Statucie ŚFZZ określiła następujące główne zadania:

1. Organizować i jednoczyć w swych szeregach związki zawodowe całego świata, bez względu na rasę, narodowość, wyznanie i poglądy polityczne.

2. Pomagać ludziom pracy w organizowaniu ich związków zawodowych wszędzie, gdzie zajdzie tego potrzeba.

3. Kontynuować walkę o wykorzenienie wszystkich faszystowskich form rządzenia i wszelkich objawów faszyzmu.

4. Dążyć do zapobieżenia wojnie i jej przyczynom, pracować dla zapewnienia i utrwalenia pokoju.

5. Reprezentować interesy ludzi pracy we wszystkich instytucjach międzynarodowych.

6. Organizować wspólną walkę związków zawodowych wszystkich krajów:

— przeciw jakimkolwiek atakom na społeczne i ekonomiczne prawa i swobody demokratyczne pracujących;

— o podniesienie płac, skrócenie dnia roboczego i poprawę warunków pracy i życia pracujących;

— o pełne ustawodawstwo społeczne w celu ubezpieczenia ludzi pracy i ich rodzin podczas bezrobocia, choroby, kalectwa i starości;

— o realizację wszystkich niezbędnych poczynań dla zapewnienia postępu gospodarczego i społecznego.

7. Organizować pracę wychowawczą wśród członków związków zawodowych w duchu międzynarodowej jedności mas pracujących.

Cała praca ŚFZZ opiera się na idei jedności działania mas pracujących i związków zawodowych



w walce o lepsze życie i pokój. Organizacyjna zasada ŚFZZ brzmi: „jeden zakład pracy — jedna organizacja związkowa, jedna gałąź przemysłu — jeden związek zawodowy, jeden kraj — jedna centrala związkowa, jednolita światowa organizacja związków zawodowych”. ŚFZZ jednoczy ludzi pracy w walce o postęp społeczny, przeciw kapitalistycznemu wyzyskowi i kolonialnemu uciskowi. ŚFZZ organizuje międzynarodowe akcje solidarności robotniczej, udziela moralnej i materialnej pomocy ludziom pracy wszystkich krajów w ich sprawiedliwej walce, bez względu na to, czy są członkami ŚFZZ, czy innych zrzeszeń związkowych. ŚFZZ stworzyła Fundusz Solidarności Międzynarodowej Pracujących, którym kieruje specjalna komisja i z środków którego udziela się pomocy organizacjom związkowym bez względu na przynależność związkową, w duchu najszerszej pojętej międzynarodowej solidarności robotniczej.

W 1953 roku zorganizowała ŚFZZ w Wiedniu I Międzynarodową Konferencję poświęconą obronie i rozszerzeniu opieki społecznej i ubezpieczeń społecznych. Ważnym przyczynkiem do walki o specjalne prawa dla pracujących kobiet i młodzieży pracującej były zwołane z inicjatywy ŚFZZ I Światowa Konferencja Kobiet Pracujących w 1956 roku w Budapeszcie oraz I Światowa

Konferencja Młodzieży Pracującej w 1958 roku w Pradze.

Po szerokiej dyskusji wśród związkowców wszystkich krajów ŚFZZ uchwaliła w 1956 roku Kartę praw związkowych, która jest podstawą wspólnych działań mas pracujących i związków zawodowych wszystkich kierunków. Karta zawiera podstawowe wspólne postulaty wszystkich ludzi pracy, żąda swobody zrzeszania się i zgromadzeń, zaniechania dyskryminacji, swobodnej działalności organizacji związkowych, prawa ludzi pracy do strajku, prawa rozwijania przez związki zawodowe działalności międzynarodowej, zawierania umów zbiorowych itd.

ŚFZZ konsekwentnie popiera walkę o wolność i niezależność narodów w krajach kolonialnych i zależnych. Już w 1949 roku ŚFZZ zwołała do Pekinu I Międzynarodową Konferencję Związków Zawodowych Krajów Azjatyckich. ŚFZZ stała i stoi zdecydowanie po stronie narodów prowadzących sprawiedliwą walkę przeciw agresji imperialistycznej i uciskowi kolonialnemu.

W interesach ludzi pracy ŚFZZ uważa za swoje pierwszoplanowe zadanie walkę o przyjaźń i pokój między narodami, o międzynarodowe porozumienie i współpracę. Jako jedyna międzynarodowa centrala związkowa ŚFZZ popiera idee światowego ruchu obrońców pokoju. ŚFZZ wypowiedziała się za Apelem Sztokholmskim w sprawie zakazu zbro-

jeń atomowych, za 10 zasadami pokojowego współistnienia, które zostały ogłoszone na konferencji krajów azjatyckich i afrykańskich w Bandungu w 1955 roku, za powszechnym i całkowitym rozbrojeniem zgodnie z propozycjami Związku Radzieckiego. Z inicjatywy ŚFZZ odbyło się w latach 1959—1961 kilka konferencji pracowniczych i związków zawodowych krajów europejskich dla poparcia pokojowego zjednoczenia Niemiec na zasadach demokratycznych.

ŚFZZ nigdy nie pogodziła się z rozłamem w międzynarodowym ruchu zawodowym i w interesie mas pracujących wzywa pozostałe centrale związkowe do wspólnego działania i współpracy w konkretnych sprawach. W grudniu 1959 roku ŚFZZ zwróciła się znowu do Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych i Międzynarodowej Konfederacji Chrześcijańskich Związków Zawodowych z wnioskiem, aby w możliwie szybkim terminie spotkali się przedstawiciele tych organizacji dla opracowania wspólnego programu gospodarczego i społecznego, który umożliwiłby przejście z gospodarki zmilitaryzowanej niektórych krajów kapitalistycznych na pokojową produkcję, przy jednoczesnej realizacji wniosków w sprawie rozbrojenia. Idea jedności ludzi pracy i związków zawodowych w walce o lepsze życie i pokój przenika wszystkie światowe kongresy ŚFZZ, na które ŚFZZ

zaprasza ludzi pracy i związki zawodowe całego świata.

W skład Światowej Federacji Związków Zawodowych wchodzi krajowe organizacje związkowe, które brały udział w jej założeniu albo zgłosiły swe członkostwo później. Najwyższą instancją ŚFZZ jest Światowy Kongres Związków Zawodowych, który zbiera się raz na 4 lata. Członkowskie organizacje są reprezentowane na kongresach według klucza ustalonego w Statucie ŚFZZ. Kongres wybiera radę generalną, która w okresie między kongresami jest instancją kierowniczą ŚFZZ, oraz komitet wykonawczy, który kieruje działalnością ŚFZZ między plenarnymi posiedzeniami rady generalnej. Rada Generalna ŚFZZ zbiera się co dwa lata. W okresie między posiedzeniami plenarnymi komitetu wykonawczego pracą ŚFZZ kieruje biuro wykonawcze, które wybiera się na pierwszym posiedzeniu komitetu wykonawczego. Stałym organem przedstawicielskim i wykonawczym ŚFZZ jest sekretariat, który składa się z sekretarza generalnego i sekretarzy. Sekretarza generalnego wybiera Rada Generalna ŚFZZ.

W Radzie Generalnej reprezentowane są wszystkie organizacje członkowskie ŚFZZ. Komitet Wykonawczy ŚFZZ składa się z 36 członków, łącznie z sekretarzem generalnym, sekretarzami ŚFZZ i przedstawicielami poszczególnych międzynarodowych zrzeszeń związków zawodowych przy

ŚFZZ. Biuro Wykonawcze ŚFZZ składa się z przewodniczącego, sekretarza generalnego i 12 wiceprzewodniczących.

Przewodniczącymi ŚFZZ od jej założenia w 1945 roku byli: Sir Walter Citrine (Wielka Brytania) — 1945—1946, Arthur Deakin (Wielka Brytania) — 1946—1949, Giuseppe Di Vittorio (Włochy) 1949—1957, Agostino Novella (Włochy) — od 1959—1961, Renato Bitossi (Włochy) — 1961.

Sekretarzem generalnym ŚFZZ jest od 1945 roku Louis Saillant (Francja).

Na V Światowym Kongresie Związków Zawodowych w Moskwie w 1961 roku, Biuro Wykonawcze ŚFZZ wybrano w następującym składzie: przewodniczący Renato Bitossi (Włochy), sekretarz generalny Louis Saillant (Francja), wiceprzewodniczący: Wiktor Griszyn (ZSRR), Benoit Frachon (Francja), Liu Chang Sheng (Chiny), Vicente Lombardo Toledano (Meksyk), Herbert Warnke (NRD), S. A. Dange (India), Franciszek Zupka (Czechosłowacja), Njono (Indonezja), Ignacy Loga-Sowiński (Polska), Shafie Ahmed El Sheikh (Sudan), Enrique Pastorino (Urugwaj), Lazaro Pena (Kuba).

Sekretariat ŚFZZ na V Światowym Kongresie Związków Zawodowych ukształtował się następująco: sekretarz generalny Louis Saillant (Francja), sekretarze: Giuseppe Casadei (Włochy), Elena Teodorescu (Rumunia), Ma Chunku (Chiny), Sugiri (In-

donezja), Ibrahim Zakaria (Sudan), Piotr Pimenow (ZSRR), Robert Hernio (Francja), Umberto Scalia (Włochy), Edwin Chleboun (Czechosłowacja).

Bazą członkowską ŚFZZ są przede wszystkim kraje socjalistyczne. Centrale związkowe ZSRR, Chin i pozostałych krajów obozu socjalistycznego są od początku członkami ŚFZZ. ŚFZZ ma również duże członkowskie organizacje w niektórych wysoko rozwiniętych krajach kapitalistycznych; członkami ŚFZZ np. są centrale związkowe Francji (CGT) i Włoch (CGIL).

Duży autorytet ma ŚFZZ w krajach, które niedawno uzyskały niezależność lub walczą o niepodległość. Duże organizacje członkowskie ŚFZZ tych krajów to — SOBSI (Indonezja), AITUC (India) i szereg centrali z Afryki oraz z niektórych krajów Ameryki Łacińskiej. W organizacjach członkowskich ŚFZZ jest zrzeszona większa część ludzi pracy na świecie zorganizowanych w związkach zawodowych. Jej wpływ i znaczenie jest znacznie szersze, ponieważ program ŚFZZ wyraża interesy ludzi pracy całego świata bez względu na ich narodowość, rasę, wyznanie, przekonania polityczne i przynależność związkową.

Oficjalnym organem prasowym ŚFZZ jest miesięcznik „Światowy Ruch Zawodowy”, wydawany w 11 wersjach językowych. Oprócz tego ŚFZZ wydaje dwu-



tygodnik „Międzynarodowy Biuletyn”, w którym publikuje przeglądy z prasy związkowej i robotniczej całego świata. Problemem ekonomicznym i socjalnym poświęcone jest również czasopismo „Notes Economiques et Societes”. ŚFZZ wydaje systematycznie również publikacje nieperiodyczne w związku z kongresami i konferencjami, względnie z innymi wydarzeniami i problemami międzynarodowego ruchu zawodowego.

Siedzibą ŚFZZ od razu po jej założeniu w 1945 roku był Paryż. ŚFZZ była wówczas jedyną reprezentantką międzynarodowego ruchu zawodowego. W 1951 roku rząd francuski pod naciskiem reakcji zabronił działalności centralnego kierownictwa ŚFZZ na terenie Paryża. Następną siedzibą ŚFZZ był Wiedeń. Kiedy w 1956 roku również i austriackie władze odmówiły ŚFZZ prawa pobytu w Wiedniu, pod pretekstem, że działalność tej wielkiej międzynarodowej organizacji pracujących zagraża neutralności Republiki Austriackiej, czechosłowackie związki zawodowe zaproponowały ŚFZZ, żeby przeniosła się do Pragi. Od 1956 roku Praga stała się więc siedzibą centralnych instancji ŚFZZ i niektórych jej międzynarodowych zrzeszeń związkowych.

Ważnym instrumentem ŚFZZ w jej dążeniu do stworzenia i utrwalenia jedności ludzi pracy i związków zawodowych są mię-

dzynarodowe zrzeszenia związkowe (departamenty zawodowe ŚFZZ).

**Światowa Konferencja Kobiet Pracujących** — konferencja międzynarodowa, która odbyła się z inicjatywy ŚFZZ w dniach 14—17 czerwca 1956 r. w Budapeszcie. Uczestniczyło w niej 499 kobiet z 44 krajów. 320 delegatek reprezentowało organizacje członkowskie ŚFZZ, 167 — organizacje związkowe innych kierunków i 12 delegatek z organizacji pozazwiązkowych.

Na porządku dziennym konferencji stanęły dwa podstawowe punkty:

1. O jednościowej walce kobiet pracujących w sprawie podwyżki płac, realizacji zasady „równa płaca za równą pracę”, usunięcia wszystkich przejawów dyskryminacji, polepszenia warunków egzystencji kobiet pracujących, o ich prawa, w obronie pokoju.

2. W sprawie aktywniejszego udziału kobiet pracujących w życiu i kierownictwie organizacji związkowych, o szerokim wciągnięciu kobiet do związków zawodowych.

W październiku 1963 r. zgodnie z uchwałą Światowej Federacji Związków Zawodowych odbyła się w Bukareszcie II Światowa Konferencja Kobiet Pracujących.

**Światowa Konferencja Młodzieży Pracującej** — międzynarodowa konferencja, która odbyła się z inicjatywy ŚFZZ w dniach 14—20 lipca 1958 roku

w Pradze. ŚFZZ zaprosiła na tę konferencję przedstawiciele młodzieży z całego świata bez względu na narodowość, rasę, poglądy polityczne i religijne.

W konferencji wzięło udział 472 przedstawiciele młodzieży pracującej z 65 krajów. Organizacje związkowe z 32 reprezentowanych krajów były członkami ŚFZZ, 11 — członkami MKWZZ, a pozostałe — członkami związkowych organizacji autonomicznych.

Na porządku dziennym konferencji stały trzy ważne problemy:

1. Praca i płaca, szkolenie zawodowe, uprawnienia związkowe i socjalne młodzieży pracującej, jej walki i walka związków zawodowych w obronie intere-

sów młodych pracowników i przeciw dyskryminacji.

2. Przyszłość młodzieży całego świata i jej wspólna walka w obronie pokoju i przeciw niebezpieczeństwu wojny atomowej i termojądrowej.

3. Zadania związków zawodowych w dziedzinie organizowania i jednoczenia młodzieży, udział młodych robotników i pracowników umysłowych w pracy związków zawodowych.

**Światowa Konferencja Związków Zawodowych** — patrz Światowa Federacja Związków Zawodowych.

**Światowy Kongres Związków Zawodowych** — patrz Światowa Federacja Związków Zawodowych.

## T

**Tafta-Hartleya ustawa** — patrz Antyzwiązkowe ustawy.

**Tanganikańskie związki zawodowe** — Tanganika jest krajem pod względem gospodarczym zafocanym, stopa życiowa ludności skrajnie niska. Od 1961 r. Tanganika była samodzielną republiką. W 1964 r. połączyła się z Zanzibarem tworząc Zjednoczoną Republikę Tanganiki i Zanzibaru (Tanzan).

Ruch zawodowy w Tanganice choć zaczął rozwijać się późno, odznaczał się jednak wielką aktywnością. W końcu 1955 roku kilka organizacji związkowych

połączyło się w tzw. Federację Pracy Tanganiki, która wkrótce wystąpiła z żądaniem podwyżki płac, wprowadzenia zagwarantowanego minimum płacy i przyjęcia szeregu wniosków o charakterze socjalnym i gospodarczym. Dla poparcia swoich żądań robotnicy Tanganiki zorganizowali kilka strajków.

Kiedy w kwietniu 1957 roku wyszło na jaw, że władze kolonialne dążą do wprowadzenia w kraju dekretu o związkach zawodowych, na mocy którego związki uzależniłyby się całkowicie od kolonizatorów (podobnie jak w

Północnej Rodezji), związki zawodowe oświadczyły, że w odpowiedzi na ten krok ogłoszą strajk powszechny. Władze kolonialne zmuszone były ustąpić. Nie udało się im zlikwidować organizacji związkowej ani osłabić jej szeregów głoszeniem teorii współpracy klasowej.

Niezależnie od wszystkich intryg reakcji zewnętrznej i wewnętrznej związki zawodowe Tanganiki zachowały nadal swój bojowy charakter.

**Tarnow Fritz** — niemiecki, reformistyczny przywódca związkowy, były przewodniczący Rady Związków Zawodowych w amerykańskiej strefie okupacyjnej Niemiec.

**Teodorescu Elena** — sekretarz SFZZ, przedstawicielka związków zawodowych Rumuńskiej Republiki Ludowej.

**Teoria pokoju klasowego** — patrz Współpraca klasowa.

**Teoria równych ofiar** — patrz Współpraca klasowa.

**Terytorialna zasada budownictwa związków zawodowych** — zasada zrzeszania ludzi pracy i organizacji związkowych według terenowych jednostek administracyjnych, tj. w gromadach, powiatach, okręgach, krajach itp. Jeśli ruch związkowy organizowany jest wyłącznie według zasady terytorialnej, prowadzi to do rozpraszania sił klasy robotniczej i związków zawodowych oraz stanowi przeszkodę we wspólnym działaniu. W takim wypadku powstają jedynie miejscowe,

powiatowe, okręgowe i inne terytorialne organizacje, które zrzeszają wszystkich członków związków zawodowych danej miejscowości, bez względu na ich zawód i gałąź produkcji, w której pracują, czy przynależność do związku zawodowego. Z takiego układu organizacyjnego wynika zrozumiała różnorodność żądań i interesów członków związków zawodowych. Terytorialna zasada budownictwa związków zawodowych jest celowa tam, gdzie uzupełnia zasadę produkcyjną, tzn. gdzie istnieją organizacje poszczególnych produkcyjnych związków zawodowych, zrzeszające ludzi pracy tego samego zakładu pracy, gałęzi produkcji czy zawodów.

**Tessier Gaston** — długoletni przewodniczący Międzynarodowej Konfederacji Chrześcijańskich Związków Zawodowych, przedstawiciel chrześcijańskiego ruchu zawodowego we Francji. Zmarł w 1960 r.

**Tettegah John** — sekretarz generalny Kongresu Związków Zawodowych Ghany.

**Tewson Vincent** — były długoletni sekretarz Kongresu Związków Zawodowych W. Brytanii (TUC), były przewodniczący MKWZZ.

**Tlili Ahmed** — sekretarz Powszechnej Unii Pracy Tunezji.

**Toledano Lombardo Vicente** — przewodniczący Konfederacji Pracy Ameryki Łacińskiej (CTAL), wiceprzewodniczący Światowej



Federacji Związków Zawodowych.

**Touré Sèkou** — przewodniczący Powszechnej Unii Robotników Czarnej Afryki (UGTAN), znany działacz ruchu zawodowego Gwinei, obecny prezydent Republiki Gwinejskiej.

**„Trabajo”** — dwutygodnik, organ prasowy Konfederacji Związków Zawodowych Rewolucyjnej Kuby (CTCR).

**Trade-unionizm** — patrz Wielka Brytania.

**„Trade-Union Record”** — czasopismo związkowe Ogólnoindyjskiego Kongresu Związków Zawodowych (AITUC). Ukazuje się dwa razy na miesiąc w języku angielskim.

**Tran Quoc Buu** — wiceprzewodniczący Międzynarodowej Konfederacji Chrześcijańskich Związków Zawodowych, przedstawiciel chrześcijańskich związków Wietnamu Południowego.

**„Tribüne”** — codzienne pismo związkowe, organ prasowy Zrzeszenia Wolnych Niemieckich Związków Zawodowych (FDGB) w NRD. Wydaje FDGB w Berlinie.

**„Trud”** — bułgarska gazeta związkowa, organ prasowy Centralnej Rady Związków Zawodowych w Bułgarskiej Republice Ludowej. Wychodzi codziennie w Sofii.

**„Trud”** — radzieckie codzienne pismo związkowe. Organ prasowy Wszeczhwiązkowej Centralnej Rady Związków Zawodowych (WCSPS). Wychodzi w Moskwie.

**Trust** — patrz Monopol.

**TUC** — patrz Kongres Związków Zawodowych Wielkiej Brytanii.

**Tunezyjskie związki zawodowe** — W marcu 1956 roku Tunezja uzyskała niepodległość. Na skutek wieloletniego panowania kolonialnego Francji, ogromne jest zacofanie gospodarki narodowej Tunezji, stopa życiowa mieszkańców niska. W ostatnich latach w Tunezji coraz większe wpływy mają amerykańskie monopole.

W Tunezji, podobnie jak w innych koloniach francuskich, organizacje związkowe powstawały jako filie francuskich centrali związkowych. Nieustanna walka między centralami tunezyjskimi — Powszechną Unią Pracy i Zrzeszeniem Związków Zawodowych Tunisu — uniemożliwiła osiągnięcie jedności akcji. Rozbicie pogłębiło się jeszcze bardziej po powstaniu departamentalnych organizacji „Force Ouvrière” (FO) i chrześcijańskich związków zawodowych (CFTC), jak również po założeniu autonomicznych związków zawodowych nauczycieli i portowych robotników w portach Sousse i Bizercie.

W 1952 roku zaczęły się w Tunezji prześladowania sił postępowych. Zostali aresztowani lub wypędzeni z kraju przywódcy Komunistycznej Partii, partii „Neo Destour”, Zrzeszenia Tunezyjskich Związków Zawodowych, Powszechnej Unii Pracy, jak również czołowi działacze Komitetu Obrońców Pokoju. W całym kra-

ju zaczęła się szerzyć potężna akcja protestacyjna, do której przyłączyli się chłopci, rzemieślnicy i drobni kupcy. Siedziby organizacji związkowych zostały obsadzone i splądrowane przez policję. W grudniu 1952 roku został zabity sekretarz generalny Powszechnej Unii Pracy. Wypadki w 1952 roku przyczyniły się w dużej mierze do wzmocnienia jedności tunezyjskich ludzi pracy. W niektórych powiatach zaczęto tworzyć jednolite komitety.

Do stworzenia jedności związkowej przyczynił się również IV Zjazd Zrzeszenia Tunezyjskich Związków Zawodowych, który odbył się w listopadzie 1954 roku. Wezwał ludzi pracy do walki o niezależność Tunezji i wiele uwagi poświęcił problemowi jedności związkowej. Uchwały zjazdu Zrzeszenia Tunezyjskich Związków Zawodowych i program zadań natury ekonomicznej, opracowany przez zjazd, znalazły szerokie poparcie wszystkich ludzi pracy w Tunezji.

W ciągu 1955 roku pojawiły się nowe możliwości organizacyjnego zjednoczenia całego tunezyjskiego ruchu zawodowego. Między organizacjami związkowymi Zrzeszenia Związków Zawodowych i Powszechnej Unii Pracy doszło do uzgodnienia wspólnego programu walki. Dnia 2 września 1956 roku odbył się w Tunisie nadzwyczajny zjazd Zrzeszenia Tunezyjskich Związków Zawodowych. Zjazd zatwierdził rezolucję o jedności ruchu

zawodowego Tunezji, podjął uchwałę o rozwiązaniu zrzeszenia i wezwał wszystkich ludzi pracy bez względu na przynależność związkową, jak również pracowników nie zorganizowanych, aby połączyli się dla obrony swoich interesów wokół zjednoczonej centrali związkowej. W 1956 roku powstała zjednoczona centrala związkowa Tunezji pod nazwą Powszechna Unia Pracujących Tunezji (UGTT). W tymże roku odbył się VI zjazd UGTT, który podjął rezolucję, żądającą poprawienia sytuacji ekonomicznej ludzi pracy i „wykorzystania niezależności narodowej dla wyzwolenia słabych gospodarzo klas”. Zjazd zaaprobował program niezależności gospodarczej i postępu społecznego.

Polityka związków zawodowych ogłoszona na tym zjeździe wywołała niepokój tunezyjskich kapitalistów. Przy pomocy skorumpowanych grup zaczęli prowadzić akcję rozłamową w ruchu zawodowym. Po pewnym czasie doprowadzono do powstania odszczepieńczej organizacji — Tunezyjskiego Związku Pracy, który natychmiast uzyskał poparcie władz. Rozwój wypadków wykazał, że celem akcji rozłamowej było zdyskredytowanie prawidłowej linii politycznej UGTT i usunięcie z jej szeregów postępowych działaczy. Ruch zawodowy po tym rozłamie osłabł. Ataki wrogów klasowych na postępowe organizacje związkowe wzmożyły się. Bojowi działacze zwią-

kowi byli stopniowo usuwani z kierownictwa centrali. W niedługim czasie potem doszło do ponownego zjednoczenia obu centrali pod nazwą Powszechna Unia Pracujących Tunezji (UGTT). Jednak po wykluczeniu działaczy rewolucyjnych i ustaleniu nowej polityki, UGTT straciła dawną bojowość i aktywność, podporządkowując się całkowicie kołom rządzącym. UGTT zrezygnowała ze swego programu ekonomicznego i nie prowadzi mas pracujących do walki o ich postulaty. Powszechna Unia Pracujących Tunezji stała się członkiem Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych (patrz Powszechna Unia Pracujących Tunezji).

**Turecka Konfederacja Związków Zawodowych** — reprezentantka ruchu zawodowego w Turcji. Powstała w 1952 roku. Działalność jej jest kontrolowana przez rząd. Turecka Konfederacja Związków Zawodowych jest organizacją członkowską Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych (MKWZZ) i realizuje jej politykę w krajach Bliskiego i Środkowego Wschodu (patrz Tureckie związki zawodowe).

**Tureckie związki zawodowe** — Republika Turecka jest krajem rolniczym; w ostatnich latach zaczął się rozwijać również przemysł. W okresie powojennym Turcja zaczęła się coraz bardziej uzależniać od USA, co w sposób zgubny odbija się na gospodarce.

W ostatnich latach pogarsza się stale sytuacja gospodarcza Turcji. W 1960 roku było w Turcji 600 000 bezrobotnych. Walką tureckich mas pracujących kieruje Komunistyczna Partia Turcji założona w 1920 roku. Od 1923 roku działa nielegalnie.

Ruch robotniczy i związkowy w Turcji zaczął się rozwijać w drugiej połowie ubiegłego wieku. Rozwój był jednak powolny, napotykał wiele przeszkód, głównie o charakterze religijnym. Od samego początku wszystkie ruchy społeczne były bezwzględnie prześladowane. Od 1920 roku, na skutek brutalnego terroru rządów dyktatorskich, rozwój został zahamowany.

Aż do 1947 roku zgodnie z teorią, że „idea walki klasowej zagraża harmonii narodu”, rząd nie dopuszczał do powstawania jakichkolwiek organizacji związkowych. Dopiero po 20 lutym 1947 roku, pod naciskiem szerokiej opinii publicznej, została uchwalona Ustawa o pracy, w której czytamy:

„Ludzie pracy w Turcji mają prawo tworzyć organizacje związkowe według gałęzi przemysłu i zawodów;

— związki zawodowe nie mają prawa zajmować się działalnością polityczną, prowadzić propagandy politycznej, czy też być narzędnym jakiegokolwiek partii politycznej;

— związki zawodowe są organizacją narodową i nie mogą brać udziału w żadnej akcji



sprzecznę z interesami narodu;

— związki zawodowe nie mogą bez zezwolenia rządu przystąpić do żadnej organizacji międzynarodowej;

— strajki są zabronione i będą traktowane jako naruszenie prawa;

— działalność związków zawodowych może być zawieszona, albo całkowicie wzbroniona na podstawie decyzji sądu, a w niektórych przypadkach decyzji sądziego śledczego."

We wrześniu 1952 roku odbył się w Izmirze konstytucyjny zjazd Tureckiej Konfederacji Związków Zawodowych — pierwszej krajowej centrali związkowej w hi-

storii tureckiego ruchu zawodowego. Przywódcy tej centrali za namową kół rządzących w kraju oraz działaczy amerykańskiego AFL—CIO wstąpili do MKWZZ.

Turecka Konfederacja Związków Zawodowych do 1960 r. pozostawała pod całkowitą kontrolą rządu.

Po obaleniu w 1960 r. reakcyjnego reżymu Menderesa-Bayara związki zawodowe zaczęły przejawiać samodzielność w walce o żywotne interesy ludzi pracy. Szczególnie duże wystąpienia klasy robotniczej — wiece, demonstracje — miały miejsce w końcu 1961 r., a także w lutym i maju 1962 r.

## U

**UGTA** — patrz Powszechna Unia Pracowników Algierii.

**UGTAN** — patrz Powszechna Unia Robotników Czarnej Afryki.

**UGTT** — patrz Powszechna Unia Pracujących Tunezji.

**UIL** — patrz Włoska Unia Pracy.

**UMT** — patrz Marokańska Unia Pracy.

**UNESCO** — Organizacja Narodów Zjednoczonych do Spraw Wychowania, Nauki i Kultury — organizacja międzynarodowa z siedzibą w Paryżu, wchodząca w skład ONZ, powołana w 1945 r.

UNESCO popiera i koordynuje współpracę między narodami w dziedzinie wychowania, nauki

i kultury. UNESCO współpracuje z państwami członkowskimi w rozwijaniu ich działalności wychowawczej, popiera postęp i naukę. Popiera międzynarodową wymianę doświadczeń z dziedziny wychowania, nauki i kultury. W swej współpracy z narodowymi i międzynarodowymi centralami związkowymi organizuje wymianę grup roboczych, wymianę publikacji, materiałów informacyjnych itd.

W celu zapewnienia państwom członkowskim możliwości twórczego rozwoju kultury i systemów wychowawczych, UNESCO postanowiła nie ingerować w żadne sprawy wewnętrzne państw członkowskich.

Kierowniczymi organami UNESCO są: Konferencja Generalna, 24-osobowy Komitet Wykonawczy wybierany przez Konferencję Generalną oraz Sekretariat z generalnym dyrektorem na czele.

UNESCO współpracuje również z innymi międzynarodowymi i narodowymi organizacjami, których zadania pokrywają się z celami UNESCO. Do takich organizacji należą krajowe i międzynarodowe centrale związków zawodowych, które w pracach UNESCO uczestniczą z głosem doradczym.

Prawną podstawą działalności UNESCO jest jej statut, który w latach 1945—1947 był ośmiokrotnie zmieniany i uzupełniany. UNESCO jest fachową organizacją ONZ, do której przystąpiła w 1946 roku po podpisaniu specjalnej umowy. UNESCO jednoczy 81 państw.

**Unia Malgaskich Związków Zawodowych (FISEMA)** — patrz Malgaskie związki zawodowe.

**Urugwajskie związki zawodowe** — Urugwaj jest krajem rolniczym, o wysoko rozwiniętej hodowli bydła. W kraju tym istnieje także i przemysł. Gospodarka Urugwaju jest w dużej mierze uzależniona od USA. Stopa życiowa mieszkańców pogorszyła się w ostatnich latach, wzrosła liczba bezrobotnych.

Komunistyczna Partia Urugwaju, założona w 1920 roku, walczy o przeprowadzenie reformy rolnej, polepszenie sytuacji gospo-

darczej kraju i poprawę warunków bytowych ludności.

Organizacje związkowe zaczęły powstawać w Urugwaju w końcu XIX wieku. Były ogromnie rozproszone i większość ich pozostawała pod wpływami anarchosyndykalistów. Dopiero po pierwszej wojnie światowej urugwajski ruch związkowy rewolucjonizuje się. W 1938 roku powstał tzw. Komitet dla Organizacji i Walki o Jedność Klasy Robotniczej. W 1942 roku stworzono największą organizację związkową w kraju — Powszechny Związek Pracujących Urugwaju, który stał się członkiem Konfederacji Pracy Ameryki Łacińskiej i organizował walkę o zjednoczenie klasy robotniczej, o realizację żądań ekonomicznych i socjalnych, o faktyczną niezależność Urugwaju. Oprócz tej centrali istniał w kraju cały szereg organizacji autonomicznych, które w licznych wypadkach walczyły u boku Powszechnego Związku Pracujących.

W 1958 roku istniało w Urugwaju ponad 100 organizacji związkowych zrzeszających często po kilkudziesięciu członków. Największe były dwie centrale — Konfederacja Związków Zawodowych Urugwaju należąca do Ogólnoamerykańskiej Regionalnej Organizacji MKWZZ (ORIT), opanowana przez partię socjalistyczną oraz Powszechny Związek Pracujących Urugwaju, zrzeszający 64 związki zawodowe o tendencjach lewicowych. Konfederacja Związków Zawodo-

wych Urugwaju zrzeszała przede wszystkim związki zawodowe pracowników państwowych; z powodu swej chwiejności i skłonności do kompromisów traciła coraz więcej swoich członków. Powszechny Związek Pracujących Urugwaju bazował głównie na związkach: dokerów, metalowców, kożuszników, transportu i budownictwa. Organizował liczne zwycięskie strajki, a jego autorytet wśród członków stale rósł. Oprócz obu centrali działały w Urugwaju silne niezależne związki zawodowe pracowników włókienniczych, pracowników przemysłu mięsnego i pracowników instytucji publicznych.

W 1956 roku powołano związkową komisję koordynacyjną, w której reprezentowane były organizacje o różnych orientacjach politycznych. Na początku 1959 roku zwołano ogólnokrajową konferencję, na której omówiono podstawowe zagadnienia dotyczące powołania jednolitej centrali związkowej w Urugwaju. Proces zjednoczenia przyspieszył fakt, że niektóre związki zawodowe należące do Ogóln amerykańskiej Regionalnej Organizacji MKWZZ wystąpiły z niej i wyraziły zgodę na współpracę z komisją koordynacyjną do spraw zjednoczenia związków zawodowych.

Dnia 4 grudnia 1959 roku zwołano ogólnokrajową konferencję związkową. Większość przedstawicieli wypowiedziała się za zjed-

noczeniem. Program i statut zostały po konferencji przesłane do wszystkich organizacji związkowych. Wysiłki postępowych działaczy związkowych zostały ukoronowane zwycięstwem. W kwietniu 1961 roku odbył się zjazd konstytucyjny, na którym podjęto uchwałę o powołaniu Jednolitej Centrali Pracujących Urugwaju (CUTU).

Jednolita Centrala Pracujących Urugwaju wysunęła następujące żądania:

- polepszenie warunków życia i pracy robotników i urzędników;
- podwyżka płac;
- wypłacanie dodatków rodzinnych i zapomóg dla bezrobotnych;

- ochrona praw związkowych i swobód demokratycznych;

- walka przeciw dyktatowi Międzynarodowego Funduszu Walutowego;

- demaskowanie głównych nieprzyjaciół narodu urugwajskiego — północnoamerykańskiego imperializmu, wewnętrznej oligarchii — oraz walka z nimi.

CUTU nie należy do ŚFZZ, ale blisko z nią współpracuje, podobnie jak z jej organizacjami członkowskimi. Niektóre związki zawodowe CUTU należą do Międzynarodowych Zrzeszeń Związków Zawodowych przy ŚFZZ (metalowców, budowlanych, włóknarzy, transportowców). W interesie jedności CUTU pozostaje autonomiczną centralą związkową. Bierze aktywny udział w pracach przy tworzeniu jedno-



litej centrali związkowej Ameryki Łacińskiej.

**UTUC** — patrz Zjednoczony Kongres Związków Zawodowych Indii.

**Urzędnicze związki zawodowe** — firmowe, pseudozwiązkowe organizacje, które tworzy się z inicjatywy lub w interesie przedsiębiorców kapitalistycznych, głównie w wielkich fabrykach.

Celem tych związków jest odwołanie ludzi pracy od sprawiedliwej walki o swoje ekonomiczne i socjalne żądania, o prawa związkowe, swobody demokratyczne, hamowanie i tłumienie rewolucyjnych i postępowych nastrojów. Z tego rodzaju organizacjami spotykamy się głównie w wysoko rozwiniętych krajach świata kapitalistycznego, przede wszystkim w USA.

**Ustawa o regulaminie przedsiębiorstwa (Betriebsverfassungsgesetz)** — ustawa ustanawiająca skład, formy wyboru, zadania, prawa i obowiązki rad zakładowych jako organów przedstawicielskich wszystkich pracowników przedsiębiorstw w NRF. Ustawa została uchwalona przez boński parlament w lipcu 1952 roku.

Radę zakładową przestrzega się w ustawie, aby wystrzegała się wszystkiego, co naruszyłoby „pra-

cę i pokój w przedsiębiorstwie”. Nie wolno stosować żadnych form „walki pracowniczej”, a przede wszystkim strajków. Wśród ogólnych zadań rady zakładowej ustawa ustala, co następuje: występować z wnioskami mającymi na celu dobro „przedsiębiorstwa i załogi”; czuwać nad przestrzeganiem ustawy i innych rozporządzeń wydawanych w interesie ludzi pracy; przyjmować zażalenia pracowników i pertraktować w tych sprawach z pracodawcami itd. W niektórych przypadkach rada ma prawo współdecydować, np. jeśli chodzi o określenie godziny rozpoczęcia i zakończenia dnia pracy, o przerwę w pracy, regulację urlopów, o sprawy dotyczące socjalnych urządzeń w przedsiębiorstwie, regulowania norm pracy, wprowadzenia nowych systemów płac, bezpieczeństwa i higieny pracy, przyjmowania, zwalniania i przenoszenia pracowników itd.

Ustawa zabrania działalności politycznej w zakładzie pracy, czyniąc z rad zakładowych narzędzie współpracy klasowej z kapitalistą, a nie bojowy organ ludzi pracy (patrz Niemiecka Republika Federalna. Związki zawodowe).

## V

Vanistendael August — sekretarz generalny Międzynarodowej

Konfederacji Chrześcijańskich Związków Zawodowych, przed-

stawiciel chrześcijańskiego ruchu zawodowego Belgii.

„Vie Ouvrière” — francuskie czasopismo związkowe, organ prasowy Powszechnej Konfederacji Pracy (CGT). Dwutygodnik, wychodzi w Paryżu.

**Vladimarsson Hannibal** — przewodniczący Islandzkiej Federacji Pracy.

**Vukmanowic-Tempo Svetozar** — przewodniczący Centralnej Rady Zrzeszenia Związków Zawodowych Jugosławii.

## W

**Warnke Herbert** — przewodniczący Zrzeszenia Wolnych Niemieckich Związków Zawodowych (FDGB) w NRD, wiceprzewodniczący ŚFZZ.

**WCSPS** — patrz Wszeczhwiązkowa Centralna Rada Związków Zawodowych ZSRR.

„Welt der Arbeit” — zachodniemieckie czasopismo, związkowy organ prasowy Zrzeszenia Niemieckich Związków Zawodowych (DGB) w NRF. Tygodnik, wychodzi w Kolonii.

**Wenezuelskie związki zawodowe** — Republika Wenezuelska jest krajem zacofanym. Główną gałęzią przemysłu jest kopalnictwo, a wydobywanie i przeróbka ropy naftowej stanowi 35 proc. wartości produkcji globalnej.

Wydobywanie ropy naftowej znajduje się w rękach monopoli amerykańskich i holendersko-brytyjskiego Royal Deutch Shell.

Chociaż w rolnictwie zatrudniona jest większa część mieszkańców, produkcja rolna nie zaspokaja nawet połowy potrzeb kraju. Uprawia się tam kukurydzę, ryż, kawę, kakao, trzcinę cukrową, bawełnę itd.

Komunistyczna Partia Wenezueli powstała w 1931 roku. Pracowała głównie nielegalnie. Po upadku dyktatury Jimeneza wznowiła działalność legalną.

Ruch zawodowy Wenezueli zaczął się rozwijać dopiero po pierwszej wojnie światowej, ponieważ reżym feudalny i rządy dyktatorskie prześladowały jakąkolwiek działalność polityczną czy związkową. W 1936 roku, kiedy w Wenezueli doszło do ofensywy sił rewolucyjnych, założono w Caracas i innych większych miastach organizacje robotników rolnych. Powstały także pierwsze związki zawodowe robotników przemysłu naftowego.

W grudniu 1936 roku zwołano pierwszy zjazd związkowy, na którym powołano Powszechną Konfederację Pracy. Ten rok był również punktem kulminacyjnym walki o ustawodawstwo pracy. Wybuchł strajk robotników spółek naftowych, który poparła solidarnie większość mieszkańców kraju. Strajk trwał 42 dni i został krwawo stłumiony. Dziesiątki działaczy związkowych aresztowano i wypędzono z kraju.

Po drugiej wojnie światowej ruch związkowy Wenezueli przeżywał ciężki kryzys. Wzmogła się presja amerykańskiego imperializmu na polityczne i gospodarcze życie Wenezueli, wzrosły wpływy reformistycznych przywódców amerykańskiej centrali związkowej AFL w wenezuelskich związkach zawodowych. Ruch zawodowy był nadal bardzo rozproszony. Zgodnie z oficjalną statystyką ministerstwa pracy z 31.XII.1947 roku istniało w Wenezueli 950 związków zawodowych.

Dopiero w styczniu 1958 roku po obaleniu władzy dyktatora Jimeneza ożywiła się praca związków zawodowych. Powstał tzw. Narodowy Zjednoczony Komitet Związków Zawodowych, który zaczął reorganizować w całym kraju związki zawodowe. Filie komitetu powstały we wszystkich 20 stanach, tak że pod koniec 1958 roku organizacja ta zrzeszała ponad 1,5 miliona osób.

Zjednoczony ruch zawodowy rozpoczął wkrótce walkę w obronie swobód demokratycznych i postanowił stworzyć w każdej gałęzi gospodarki narodowej jeden związek zawodowy, przy zachowaniu demokracji wewnątrz-związkowej.

W listopadzie 1959 roku odbył się konstytucyjny zjazd Konfederacji Pracy Wenezueli (CTV). Chociaż organizacja ta zrzeszała ludzi pracy najróżniejszych poglądów politycznych, tym niemniej członkowie jej w większości akcji występowali wspólnym fron-

tem. Zjazd wypowiedział się za rozwojem przemysłu narodowego, za wyzwoleniem się z zależności od monopoli USA, za unarodowieniem przemysłu stalowego, petrochemii, energetyki, transportu oraz napiętnował umowę handlową z USA jako antynarodową. Wypowiedział się również za nawiązaniem stosunków handlowych z wszystkimi krajami, za przeprowadzeniem reformy rolnej, za zwiększeniem udziału ludzi pracy w podziale dochodu narodowego, za rozszerzeniem i ulepszeniem ubezpieczeń społecznych. Zjazd zdecydował, że Konfederacja Pracy Wenezueli nie wstąpi do żadnej z międzynarodowych organizacji związkowych, wypowiedział się za współpracą z wszystkimi organizacjami związkowymi na całym świecie oraz poparł wnioski Konfederacji Związków Zawodowych Rewolucyjnej Kuby w sprawie stworzenia kontynentalnej autonomicznej centrali związkowej Ameryki Łacińskiej. W 1959 roku Konfederacja Pracy Wenezueli zawarła umowę o wzajemnej współpracy z Konfederacją Związków Zawodowych Rewolucyjnej Kuby, jednak pod naciskiem reakcji umowa została w październiku 1960 roku przez wenezuelską konfederację (CTV) wypowiedziana. Międzynarodowa i wewnętrzna reakcja nie ustawała w atakach na siły postępowe w CTV.

W listopadzie 1961 r. reformistyczne skrzydło w kierownictwie



Konfederacji Pracy Wenezueli doprowadziło do rozłamu, zwołało swój zjazd, na którym odrzucono uchwały poprzedniego zjazdu. Związki zawodowe pozostające na pozycjach walki klasowej zmuszone były stworzyć nową organizację — Jednolitą Centralę Pracujących Wenezueli, zrzeszającą 240 000 członków.

**Wewnętrzne komisje** — organy przedstawicielskie robotników i urzędników w przedsiębiorstwach i fabrykach włoskich. Wybiera się je w powszechnym głosowaniu wszystkich pracowników przedsiębiorstwa, bez względu na ich przynależność związkową. Do głównych zadań komisji wewnętrznych należy obrona praw ludzi pracy, troska o właściwe warunki zdrowotne i higieniczne przy pracy oraz kontrola przestrzegania ustawodawstwa pracy itd.

**Węgierskie związki zawodowe** — Węgierska Republika Ludowa jest krajem przemysłowo-rolniczym. Po wyzwoleniu Węgier przeprowadzono w 1945 roku reformę rolną. Na podstawie ustawy o nacjonalizacji przemysłu zmieniły się całkowicie stosunki i w innych gałęziach gospodarki narodowej. Przemiany te umożliwiły szybki rozwój sił produkcyjnych i wzrost stopy życiowej ludności.

Kierowniczą i decydującą siłą w Węgierskiej Republice Ludowej jest Węgierska Socjalistyczna Partia Robotnicza. Założona w listopadzie 1956 roku przejęła tra-

dykcje Komunistycznej Partii Węgier. Dużą rolę w budownictwie socjalistycznym WRL odgrywają jednolite węgierskie związki zawodowe.

Pierwsze stowarzyszenia pracownicze o charakterze cechowym zaczęły powstawać na Węgrzech w latach sześćdziesiątych XIX wieku. Jednakże tworzenie organizacji związkowych w szerszym zakresie zaczęło się później. W maju 1898 roku na zjeździe w Budapeszcie powstaje pierwsza jednolita centrala związkowa. W pierwszych latach istnienia związki zawodowe ograniczyły się jedynie do walki o realizację ekonomicznych żądań klasy robotniczej. Walka o prawa polityczne zaczęła się w 1905 roku pod wpływem rewolucji rosyjskiej. Dużym osiągnięciem w rozwoju ruchu zawodowego na Węgrzech był strajk kolejarzy w kwietniu 1904 roku. W marcu 1916 roku rząd uznał oficjalnie związki zawodowe jako przedstawicielstwo pracowników.

Ogromny wpływ na masy pracujące i rozwój ruchu zawodowego na Węgrzech miało zwycięstwo Wielkiej Październikowej Socjalistycznej Rewolucji w Rosji. W styczniu 1918 roku węgierskie masy pracujące ogłosiły strajk powszechny na znak protestu przeciwko imperialistycznym knowaniom w stosunku do Związku Radzieckiego. Wpływ związków zawodowych i ich siła liczebna rosła. W końcu 1916 roku związki zawodowe liczyły tylko 55 338

członków, podczas gdy pod koniec 1917 roku już 215 222 członków.

W marcu 1919 roku została ogłoszona Węgierska Republika Rad. Istniała wprawdzie tylko kilka miesięcy (do czerwca 1919 roku), jednak i w tym krótkim okresie zrobiła dla klasy robotniczej więcej niż wszystkie poprzednie rządy łącznie. Rewolucyjny rząd upaństwowił wielki przemysł i banki, ustalił robotniczą kontrolę, wprowadził bezpłatne ubezpieczenie społeczne i 8-godzinny dzień roboczy, konfiskował wielkie mieszkania przydzielając je rodzinom wielodzietnym, upaństwowił szkoły, kina i teatry, wprowadził obowiązkowe nauczanie. Związki zawodowe wykonały w okresie komuny ogromną pracę w dziedzinie realizacji nakreślonych planów społecznych, polepszenia warunków pracy i życia mas pracujących.

Kłęska zadana węgierskiej rewolucji pociągnęła za sobą okrutny biały terror, którego ofiarami stali się najlepsi synowie klasy robotniczej. Prawicowi przywódcy socjaldemokracji i związków zawodowych zawarli z rządem Horthy'ego haniebne porozumienie ograniczające prawa związkowe ludzi pracy. Pracownicy państwowi, na przykład, w ogóle nie mieli prawa tworzyć związków zawodowych, zabroniono też zebrań w miejscach publicznych, a cała działalność związków zawodowych znajdowała się pod kontrolą organów rzą-

dowych. Prawicowi przywódcy głosili „apolityczność” związków zawodowych, wykluczali z organizacji żywiły rewolucyjne i kierowali na nie doniesienia na policję.

Zdradziecką politykę prawicowych przywódców najlepiej potwierdza fakt, że zarówno partia socjaldemokratyczna, jak i związki zawodowe istniały na Węgrzech w ciągu całej drugiej wojny światowej w warunkach okupacji faszystowskiej. Jednakże, mimo prześladowań i terroru, w ruchu związkowym sformułowała się lewicowa opozycja, która współdziałała z nielegalną partią komunistyczną. W kraju wielokrotnie wybuchały potężne strajki.

Wraz z wyzwoleniem Węgier, przez armię radziecką, przyszło nowe życie i dla związków zawodowych. Z ruchu zawodowego usunięto zdradzieckie elementy, związki stały się ważnym czynnikiem w budowie nowych socjalistycznych Węgier. W okresie odbudowy zniszczonej gospodarki narodowej związki zawodowe zdobyły wielkie wpływy i autorytet wśród mas pracujących. W 1949 roku związki zaczęły organizować socjalistyczne współzawodnictwo. Pomyślnie rozwijał się również ruch racjonalizatorski i wynalazczy.

Jednak pewne błędy, które zostały popełnione w późniejszych latach w życiu politycznym Węgier, nie pozostały bez wpływu na działalność związków zawodowych, których znaczenie i auto-

rytet zaczęły wśród mas pracujących upadać.

Kontrrewolucyjne wydarzenia w 1956 r. przejściowo zahamowały działalność związków zawodowych. Elementy prawicowe wraz z wrogami klasowymi znowu próbowały zająć kierownicze stanowiska w ruchu zawodowym. Zaczęły głosić „niezależność” związków zawodowych od rewolucyjnej partii klasy robotniczej i „apolityczność”, dążyły do izolowania węgierskich związków zawodowych od postępowego międzynarodowego ruchu związkowego, poprzez wystąpienie z Światowej Federacji Związków Zawodowych.

Ważnym wydarzeniem w dalszym rozwoju ruchu zawodowego na Węgrzech było X plenum Centralnej Rady Związków Zawodowych na początku 1957 roku, po rozbiciu kontrrewolucyjnego puczu. Plenum uchwaliło, że węgierskie związki zawodowe stały i stoją na platformie socjalizmu, uznają rewolucyjny robotniczo-chłopski rząd i pozostaną członkiem Światowej Federacji Związków Zawodowych. Plenum potępiło tendencję rozbijania związków zawodowych i ustaliło jedyną obowiązującą zasadę organizacyjną: „jeden zakład pracy — jedna organizacja związkowa”.

W końcu 1957 roku zostały zlikwidowane powstałe poprzednio tzw. rady robotnicze w przedsiębiorstwach, ponieważ stały się hamulcem w rozwijaniu działalności

związkowej i inicjatywy mas pracujących. Zostały powołane rady fabryczne, które podlegały radom zakładowym związków zawodowych. Rady fabryczne miały prawo kontrolowania produkcyjnej i finansowej działalności przedsiębiorstwa, wykorzystywania środków na cele socjalne, przestrzegania bezpieczeństwa i higieny pracy i sprawiedliwego podziału zysków wśród robotników, proponowania niezbędnych środków w sprawach wzmocnienia dyscypliny pracy itp.

XIX zjazd węgierskich związków zawodowych, który odbył się w końcu stycznia 1958 roku, mógł już stwierdzić, że sytuacja w ruchu zawodowym kraju ustabilizowała się. Zjazd uchwalił nowy statut związków zawodowych, który określa jasno, że „węgierskie związki zawodowe działalność swoją opierają na kierunkowych wytycznych partii marksistowsko-leninowskiej klasy robotniczej, że są członkiem Światowej Federacji Związków Zawodowych” i że „umacniają jedność klasy robotniczej i jedność obozu socjalistycznego pod kierownictwem Związku Radzieckiego — wyzwoliciela Węgier”.

Zjazd nakreślił zadania związków zawodowych w dziedzinie gospodarczej i podkreślił, że bez stałego zwiększania wydajności pracy, do którego prowadzi przede wszystkim współzawodnictwo socjalistyczne, i bez szerokiego udziału ludzi pracy w kierowaniu



produkcją, nie można osiągnąć stałego wzrostu stopy życiowej.

Odrodzone węgierskie związki zawodowe przyczyniły się w dużym stopniu do tego, że Węgierska Republika Ludowa szybko przezwyciężyła skutki kontrrewolucji i stała się znowu ważnym ogniwem światowego systemu socjalistycznego.

Obecne węgierskie związki zawodowe to jednolita, dobrowolna organizacja ludzi pracy, która pod kierownictwem Węgierskiej Socjalistycznej Partii Robotniczej mobilizuje robotników i wszystkich ludzi pracy do walki o budownictwo socjalistyczne w Węgierskiej Republice Ludowej. W 1963 roku liczyły 2 695 000 członków.

Najwyższym organem węgierskich związków zawodowych jest kongres. Kierowniczą instancją ogólnozwiązkową między kongresami jest Centralna Rada Związków Zawodowych.

Organem prasowym Centralnej Rady Związków Zawodowych jest dziennik „Nepszawa”. Węgierskie związki zawodowe wchodzi w skład ŚFZZ.

**Wielka Brytania. Związki zawodowe** — Wielką Brytanię można nazwać kolebką kapitalizmu. Przemysł rozwinął się w Wielkiej Brytanii w okresie tzw. rewolucji przemysłowej, wcześniej niż w innych krajach. W drugiej połowie XIX wieku stała się potężnym imperium kolonialnym. Jednakże w końcu XIX wieku zmalało tempo rozwoju gospo-

darczego Wielkiej Brytanii. Z drugiej wojny światowej Wielka Brytania wyszła osłabiona gospodarczo, politycznie i militarnie.

Mimo wysokiego poziomu gospodarki brytyjskiej, trzeba stwierdzić, że rozwój ekonomiki brytyjskiej nie dotrzymuje już kroku innym mocarstwom kapitalistycznym, głównie USA i NRF. Jeśli chodzi o produkcję globalną, NRF wyprzedziła Wielką Brytanię.

Głównych przyczyn powolniejszego rozwoju gospodarczego Wielkiej Brytanii należy szukać w rozpadzie imperium kolonialnego, rosnącej zależności od USA, w związku z kolosalnymi zbrojeniami, wynikającymi z przynależności do agresywnych bloków imperialistycznych. Szósta część produkcji przemysłu metalowego jest przeznaczona na cele zbrojeniowe.

Życie społeczno-polityczne Wielkiej Brytanii charakteryzuje system dwupartyjny (Partia Konserwatywna i Labour Party). Angielski ruch zawodowy związany jest z ruchem labourzystowskim.

Komunistyczna Partia Wielkiej Brytanii powstała w 1920 roku po połączeniu się kilku postępowych grup robotniczych.

Bezwzględna większość członków związków zawodowych (więcej niż 8 mln osób) zrzeszona jest w organizacjach Kongresu Związków Zawodowych W. Brytanii. Po amerykańskiej AFL—CIO, TUC jest największą cen-

trala związkową w krajach kapitalistycznych.

Ruch robotniczy i związkowy ma w Wielkiej Brytanii duże tradycje. Wielka Brytania jest kolebką ruchu zawodowego, angielskie związki zawodowe — najstarsze w świecie. Droga rozwoju ruchu zawodowego była długa i skomplikowana. Jego początki to druga połowa XVIII wieku.

W „Manifeście komunistycznym” K. Marks i F. Engels w ten sposób pisali o pierwszych krokach ruchu robotniczego:

„Na początku walczyli pojedynczy robotnicy, potem robotnicy jednej fabryki, wreszcie jednej gałęzi przemysłu w jednym mieście przeciw określonemu burżujowi, który ich bezpośrednio wyzyskiwał. Robotnicy kierują swoje ataki nie tylko przeciw burżuazyjnym stosunkom produkcyjnym, ale również przeciwko samym środkom produkcji. Niszczą konkurencyjne towary, rozbijają maszyny, podpalają fabryki, chcą powrócić do sytuacji średniowiecznego robotnika”.

Władze bezwzględnie prześladowały walczących robotników. W latach 1799—1800 zostają wydane ustawy zabraniające strajków i tworzenia organizacji robotniczych. Jednakże wraz z wzrostem proletariatu rosną i jego organizacje. Pojawiają się nielegalne i półlegalne organizacje związkowe, jak na przykład stonkowo wielkie zrzeszenie tkaczy (1805 r.). W 1818 roku tajny związek zawodowy górników w

Szkocji zorganizował powszechny strajk górników. W 1829 roku założono Powszechny Związek Robotników Budowlanych Zjednoczonego Królestwa, który w 1833 roku liczył już 40 000 członków.

Pierwsze organizacje związkowe powstawały w Wielkiej Brytanii jako zrzeszenia cechowe wykwalifikowanych robotników poszczególnych gałęzi przemysłu. System ten wycisnął swoje piętno na strukturze organizacyjnej brytyjskich trade-unionów i całym dalszym rozwoju brytyjskiego ruchu zawodowego. Działacze prawnicy bronią tej zasady i obecnie, w ten sposób osoby zatrudnione w jednej fabryce należą zwykle do całego szeregu różnych związków zawodowych.

Po zniesieniu ustawy zabraniającej zakładania organizacji robotniczych zaczęły powstawać w Wielkiej Brytanii pierwsze legalne organizacje związkowe (trade-uniony). W 1838 roku zrzeszały już 600 000 członków. W połowie XIX wieku istniało w Wielkiej Brytanii około 1600 związków zawodowych. W końcu lat sześćdziesiątych XIX wieku pojawiają się pierwsze związki zawodowe zrzeszające robotników poszczególnych zawodów w zasięgu ogólnokrajowym.

W 1836 roku zaczyna się w Anglii tzw. ruch czartystowski — pierwszy rewolucyjny ruch proletariacki. W 1838 roku przywódcy tego ruchu sformułowali projekt ustawy nazwany

„People's Charter”. Dokument ten przedstawiono parlamentowi, żądając demokratycznych reform wyborczych. Żądania swoje robotnicy poparli bojowymi akcjami, a w 1842 roku ogłosili strajk powszechny. Parlament przez długi czas odrzucał wszystkie żądania czartystów, jednakże pod naporem klasy robotniczej koła rządzące zostały zmuszone do pewnych ustępstw na rzecz ludzi pracy. Ruch czartystowski poniósł klęskę w końcu lat czterdziestych, ale odegrał poważną rolę w dalszym rozwoju ruchu robotniczego. Marks i Engels uznali go za ruch o charakterze socjalistycznym, a Komunistyczna Partia Wielkiej Brytanii wzywa robotników, aby kontynuowali rewolucyjne tradycje czartystów.

Porażka ruchu czartystowskiego, ukształtowanie się „arystokracji robotniczej”, jak i dość istotna poprawa warunków życia i pracy, jaką osiągnęli angielscy robotnicy, przyczyniły się do tego, że ruch zawodowy od drugiej połowy XIX wieku zaczął nabierać w Wielkiej Brytanii charakteru reformistycznego, kierownictwo objęli pravicowi liderzy.

Związki zawodowe typu trade-unionistycznego zrzeszają głównie robotników wykwalifikowanych, według poszczególnych zawodów albo gałęzi przemysłu. W obronie swoich interesów stosują jedynie środki o charakterze „po kojowym”: pertraktacje z praco-

dawcami, kompromisowe umowy i arbitraż państwa burżuazyjnego. Jeśli już pod naciskiem mas członkowskich proklamują strajk, od początku szuka się sposobów rozbitcia go. W całej działalności kierują się polityką współpracy klasowej z burżuazją i nie tylko nie popierają, ale właśnie hamują walkę robotników o wyzwolenie z kapitalistycznego jarzma.

Trade-unionizm jest po dzień dzisiejszy podstawową cechą polityki kierownictwa Kongresu Związków Zawodowych W. Brytanii (TUC). Jako narzędzie burżuazji w ruchu robotniczym trade-unionizm rozprzestrzenił się i w innych krajach kapitalistycznych.

W 1868 roku odbyła się w Manchesterze ogólnokrajowa konferencja trade-unionów, która stworzyła podwaliny brytyjskiego Kongresu Związków Zawodowych (TUC). Od 1871 roku wybierano corocznie tzw. komitet parlamentarny, który uznawano za kierowniczą instancję ruchu zawodowego aż do 1921 roku, kiedy to jako organ kierowniczy TUC uznano Radę Generalną TUC.

Przed pierwszą wojną światową istniało w Wielkiej Brytanii ponad tysiąc związków zawodowych (trade-unionów), które zrzeszały (w 1914 r.) około 3 918 000 członków.

Duży wpływ na rozwój brytyjskiego ruchu zawodowego miało zwycięstwo Wielkiej Rewolucji Październikowej. W końcu pierw-



szej wojny światowej rozwinął się masowy ruch w imię obrony Rosji Radzieckiej. Zorganizowano kilkaset komitetów pod hasłem „Ręce precz od Rosji!” W latach powojennych dużą rolę odegrał w rewolucyjnym ruchu robotniczym tzw. ruch cechowych starostw (shop stewards). Cechowi starostowie, wybierani w oddziałach i fabrykach, byli i są do tej pory najbardziej postępową i bojową siłą brytyjskiego ruchu zawodowego. Ruch zawodowy cechowych starostw rozwijał się pod hasłami walki o podwyżkę płac, skrócenie czasu pracy, wprowadzenie w życie produkcyjnej zasady budownictwa związkowego, nawiązanie kontaktów ze Związkiem Radzieckim. Liczba członków związków zawodowych wynosiła już w 1921 roku 6 418 000 osób.

Duży wpływ na wzrost ruchu robotniczego w Wielkiej Brytanii wywarło założenie 31 lipca 1920 roku Komunistycznej Partii.

Mimo reformistycznej polityki prawicowych przywódców TUC, szerzył się w Anglii ruch strajkowy. Punktem kulminacyjnym był potężny strajk górniczy w 1926 roku, który zamienił się później w strajk generalny, przy udziale ponad 5 milionów pracujących. Reakcyjni przywódcy związkowi skapitulowali jednak, zdradzili robotników i rozbili strajk. W samych trade-unionach zaostrza się w tym czasie walka między dwoma kierunkami: postępowym i reakcyjnym. Przy-

wódcy reakcyjni rozpoczęli walkę przeciw rewolucyjnym odłamom społeczeństwa, głównie przeciw komunistom.

W okresie międzywojennym zacieśniła się jeszcze bardziej współpraca polityczna przywódców związkowych i labourzystowskich. Prawicowi przywódcy związkowi hamowali potężny ruch solidarności z antyfaszystowską walką ludu hiszpańskiego, popierali reakcyjną, antyradziecką politykę, bronili się przed jednością akcji ludzi pracy i związków zawodowych w walce przeciw faszyzmowi.

Po agresji hitlerowskich Niemiec na Związek Radziecki rozwinął się w Wielkiej Brytanii szeroki ruch solidarności ze Związkiem Radzieckim. W październiku 1941 roku powstał Angielsko-Radziecki Komitet Związkowy, który odegrał dużą rolę w zjednoczeniu ludzi pracy obu krajów do walki przeciw wspólnemu wrogowi. Niemalą również rolę odegrał komitet przy tworzeniu się Światowej Federacji Związków Zawodowych. Pod naciskiem mas pracujących przywódcy TUC zmuszeni byli w 1945 roku uczestniczyć w założeniu jednolitej ŚFZZ. Jednakże ci sami przywódcy w 1949 roku wystąpili z ŚFZZ, doprowadzając, w interesie wrogów klasy robotniczej, do nowego rozłamu w międzynarodowym ruchu zawodowym.

W ostatnich latach można obserwować w brytyjskich związkach zawodowych coraz silniej-

sze dążenie do międzynarodowej współpracy i jedności w ruchu zawodowym. Jest to rezultat działalności sił postępowych, które na zjazdach i konferencjach związkowych żądają, w imieniu milionów pracujących, zakazu broni jądrowej, przyjęcia Chin Ludowych do ONZ, zaprzestania remilitaryzacji NRF, rozszerzenia i utrwalenia gospodarczych i kulturalnych kontaktów między wszystkimi narodami (patrz Kongres Związków Zawodowych — TUC).

**Wietnamska Federacja Chrześcijańskich Związków Zawodowych** — patrz Południowowietnamskie związki zawodowe.

**Wietnamska Republika Demokratyczna. Związki zawodowe** — Północny Wietnam, na terenie tego znajduje się obecnie Wietnamska Republika Demokratyczna, był zawsze krajem rolniczym.

Od 1899 roku Wietnam był częścią francuskich Indochin, które obejmowały oprócz wietnamskich prowincji Tonkin, Annam, Kochinchina, również sąsiednią Kambodżę i Laos. W 1940 roku Wietnam Północny został obsadzony, na podstawie umowy z francuskim rządem kolaboracyjnym Vichy — przez wojska japońskie. W sierpniu 1945 roku, po przystąpieniu Związku Radzieckiego do wojny z Japonią, wybuchło w kraju powstanie ludowe. Dnia 2 września 1945 roku została proklamowana Wietnamska Republika Demokratycz-

na. W grudniu 1946 roku francuscy kolonizatorzy zaatakowali młodą republikę. Rozpoczęła się ośmioletnia wojna zakończona klęską kolonizatorów. W lipcu 1954 roku został podpisany w Genewie rozejm i układ o tymczasowym podziale kraju na dwa państwa. Jednak z powodu sprzeciwu imperialistów i ich sługusów w Wietnamie Południowym — kraj dotychczas jest rozdzielony.

Główną i kierowniczą siłą polityczną w Wietnamskiej Republice Demokratycznej jest Wietnamska Partia Pracujących, która powstała w 1951 roku w Północnym Wietnamie. Nawiązała do tradycji dawnej Komunistycznej Partii Indochin, którą założono w 1930 roku. Poważne zadania w budowie nowego, wolnego życia w Wietnamskiej Republice Demokratycznej mają do spełnienia jednolite związki zawodowe, których reprezentantem jest Zrzeszenie Związków Zawodowych Wietnamu (TCD).

Ruch zawodowy Wietnamu zrodził się w okresie zażartych walk narodu wietnamskiego o niezależność narodową, w latach 1929—1930. Wietnamskie związki zawodowe zawsze wiązały swe klasowe walki z walką narodowo-wyzwoleńczą całego narodu. Troszczyły się o wychowanie klasy robotniczej i organizowały ją do walki przeciw kolonizatorom, feudałom i rodzimym kapitalistom.

Punktem zwrotnym w rozwoju zorganizowanego ruchu robotniczego i związkowego było założenie Komunistycznej Partii Indochin i powstanie w 1930 roku Czerwonych Związków Zawodowych. W tym samym roku wybuchło zbrojne powstanie robotników i chłopów w Nghe-an i Ha-tinh. W trzech prowincjach władzę objęły rady ludowe. Powstanie zostało w końcu 1931 r. krwawo stłumione przez kolonizatorów. W latach 1936—1939 odbyło się w Wietnamie 2000 akcji bojowych, w których uczestniczyło ponad milion ludzi pracy.

W 1945 roku, po klęsce hitlerowskich Niemiec i Japonii lud wietnamski, w rezultacie zwycięskiej rewolucji sierpniowej, ujął władzę w swoje ręce. Dnia 20 lipca 1946 roku zostało założone Zrzeszenie Związków Zawodowych Wietnamu (TCD), które zgodnie z tradycjami wietnamskiego ruchu robotniczego i związkowego zaczęło mobilizować masy pracujące do walki o narodową niezależność, rekonstrukcję gospodarki narodowej i pokojowe zjednoczenie całego Wietnamu. Wkrótce po zakończeniu drugiej wojny światowej naród wietnamski musiał ponownie chwycić za broń, do walki przeciw agresorom francuskim i amerykańskiej interwencji. Wierne hasłu „Wszystko dla zwycięstwa!” związki zawodowe mobilizowały ludzi pracy do walki na froncie i na tyłach. W okresie najcięższych walk przeciw kolo-

niałnej agresji odbył się w styczniu 1950 roku I Zjazd Zrzeszenia Związków Zawodowych Wietnamu. Wszystkie uchwały zjazdu były skierowane na organizowanie odparcia napaści kolonizatorów.

W marcu 1954 roku odbyła się pierwsza ogólnokrajowa konferencja działaczy związkowych, która omówiła problem ulepszenia pracy związkowej na terenach wyzwolonych oraz tych, które pozostawały jeszcze w ręku wroga. Druga ogólnokrajowa konferencja związkowa odbyła się w styczniu 1958 roku. Na porządku dziennym omawiane były zadania stojące przed masami pracującymi i związkami zawodowymi w realizacji pierwszych planów odbudowy i rozwoju gospodarki narodowej Wietnamskiej Republiki Demokratycznej. Obecnie związki zawodowe WRD aktywnie uczestniczą w socjalistycznych przeobrażeniach, realizowanych w kraju i organizują odpór przeciw knowaniom kolonizatorów (patrz Zrzeszenie Związków Zawodowych Wietnamu (TCD).

**Wiosenna kampania japońskich związków zawodowych** — patrz Generalna Rada Związków Zawodowych Japonii (SOHYO).

**Włoska Konfederacja Pracowniczych Narodowych Związków Zawodowych (CISNAL)** — centrala związkowa we Włoszech o kierunku faszystowskim, posiadająca małe wpływy wśród ludzi pracy. Zrzesza około 10 000 członków



(patrz Włoskie związki zawodowe).

**Włoska Konfederacja Pracowniczych Związków Zawodowych (CISL)** — odszczepieńcza organizacja związkowa, która powstała we Włoszech po 1950 roku, w rezultacie połączenia tzw. Powszechnej Wolnej Konfederacji Włoskich Pracowników i Włoskiej Federacji Pracy. Znajduje się pod wpływem partii chrześcijańsko-demokratycznej i zrzesza ponad 2 mln związkowców. Konfederacja jest organizacją członkowską MKWZZ (patrz Włoskie związki zawodowe).

**Włoska Powszechna Konfederacja Pracy (CGIL)** — największa i najbardziej reprezentatywna centrala związkowa. W 1962 roku zrzeszała około 3 700 000 członków. Prowadzi konsekwentnie postępową politykę i jest organizacją członkowską ŚFZZ od jej założenia.

Do 1948 roku była jedyną centralą związków zawodowych we Włoszech. W latach 1948—1949 rozpoczęła włoska reakcja ataki na centralę związkową we Włoszech, w wyniku których stworzono kilka odszczepieńczych organizacji. Równocześnie z atakami na jedność związkową reakcja włoska organizowała akcje przeciw zdobyciom ludzi pracy, osiągniętym pod kierownictwem CGIL. Monopole postanowiły znieść ruchomy system płac, pogorszyć warunki układów zbiorowych, usunąć komisje wewnętrzne (przedstawicielskie organy

pracujących) w zakładach pracy itd. Włoska Powszechna Konfederacja Pracy zaczęła organizować stanowczy opór przeciw prześladowaniom i planom reakcji. W kraju wybuchały potężne strajki, w których brało udział miliony ludzi pracy z miast i wsi. Przykładem może być potężny strajk chłopów małopolskich i robotników rolnych w 1949 r., do którego przyłączyło się 2 miliony osób. Robotnicy przemysłowi w miastach zorganizowali strajki solidarnościowe, w których walczyło ok. 3 milionów pracujących. Zdecydowanie i jedność strajkujących zmusiły właścicieli do pertraktacji i spełnienia niektórych żądań pracowniczych.

W warunkach zaostrej się walk klasowych Włoska Powszechna Konfederacja Pracy ogłosiła na drugim zjeździe w Genui w październiku 1949 r. „Plan pracy”, w którym za najważniejszą sprawę uznała likwidację bezrobocia w drodze dalszego rozwoju włoskiej gospodarki narodowej, rozszerzenia rynku wewnętrznego i realizacji szerokiego planu robót publicznych.

„Plan pracy” żądał w szczególności:

- upaństwowienia monopolii energetycznych i budowy nowych hydroelektrowni;
- reformy rolnej i intensywnego rozwoju rolnictwa, szczególnie w południowych Włoszech;
- rozwoju budownictwa mieszkaniowego, szkół i szpitali;

— licznych robót publicznych — budowy autostrad, sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, elektryfikacji itd.

Plan był założony na trzy lata i miał być realizowany na koszt klas posiadających, głównie wielkich monopoli, a także kosztem bardziej skutecznego wykorzystania środków państwowych i pożyczek zagranicznych. Reakcyjny rząd włoski odrzucił „Plan pracy”. Plan ten stał się jednak kierunkową walk szerokich warstw ludzi pracy Włoch o rozwój gospodarki narodowej i realizację socjalnych i ekonomicznych żądań.

W walce o realizację „Planu pracy” masy pracujące zaczęły stosować również nowe formy. Jedną z nich były „strajki na opak”, gdy bezrobotni, zwykle pod kierownictwem związków zawodowych, zaczęli sami prowadzić niektóre użyteczne społecznie prace (budowa autostrad, remonty domów, osuszanie bagien itp.), a potem przy poparciu całego społeczeństwa domagali się, aby urzędy wypłaciły im należność za wykonanie robót.

Trzeci zjazd CGIL, który odbył się w listopadzie 1952 roku w Neapolu, ocenił rezultaty walk włoskich ludzi pracy za ubiegły okres jako nowy dowód wzrostu dążeń do zjednoczenia ruchu zawodowego. Jednocześnie zjazd stwierdził, że na skutek niewłaściwej gospodarki monopoli pogorszyła się sytuacja ekonomiczna Włoch, szczególnie w rolnic-

twie. Zjazd wezwał również ludzi pracy do obrony konstytucji, która stała się w tym okresie celem ataków reakcji. Dla koordynacji walk, w obronie swobód demokratycznych i praw związkowych, odbyła się w 1954 roku, w Mediolanie, z inicjatywy CGIL, Krajowa Konferencja w Sprawie Warunków Pracy w Przedsiębiorstwach. W konferencji uczestniczyli przedstawiciele wszystkich odłamów związkowych oraz innych organizacji.

W działalności swojej CGIL kieruje się zasadą jedności. Rezultatem tej konsekwentnej polityki CGIL jest fakt, że w ostatnich latach wszystkie większe akcje mas pracujących we Włoszech kierowane są wspólnie przez największe organizacje związkowe. „CGIL jest gotowa zawrzeć jak najszersze porozumienie z wszystkimi organizacjami związkowymi bez jakichkolwiek wstępnych warunków — głosi rezolucja komitetu wykonawczego CGIL, z października 1956 roku — CGIL dąży do osiągnięcia oddolnej jedności akcji, co umożliwi realizację wielu wspólnych spraw i interesów ludzi pracy bez względu na ich przynależność związkową. Będzie prowadzić w przyszłości politykę niezależną, mającą na uwadze różnorodność mas członkowskich, i odpowiadającą ich potrzebom”.

Na IV Światowym Kongresie Związków Zawodowych w Lipsku w 1957 roku sekretarz generalny CGIL Giuseppe Di Vittorio

powiedział na temat jedności włoskiego ruchu zawodowego: „Nasza CGIL ze swymi 4 milionami członków jest daleko liczniejsza niż wszystkie centrale związkowe we Włoszech razem wzięte. Nasza CGIL jest równocześnie najstarszą i najbardziej reprezentatywną organizacją ludzi pracy we Włoszech. A jednak nie wahał się ogłosić, że jesteśmy gotowi naszą organizację rozwiązać, jeśli tak uczynią pozostałe dwie centrale związkowe we Włoszech, po to, aby można było zjednoczyć wszystkie włoskie związki zawodowe w nowej jednolitej centrali związkowej”.

Działalność CGIL ma duże znaczenie w walce mas pracujących Włoch o utrzymanie i utrwalenie pokoju, przeciw imperialistycznej polityce wojennych bloków.

Politykę jedności klasowej ludzi pracy we wspólnej walce przeciw kapitalizmowi, uciskowi i wyzyskowi kolonialnemu, CGIL realizuje konsekwentnie i w międzynarodowym ruchu zawodowym. Nawiazuje i rozszerza przyjacielskie stosunki i współpracę z organizacjami związkowymi różnych kierunków politycznych, solidarnie popiera walkę ludzi pracy i związków zawodowych na całym świecie.

Najwyższym organem CGIL jest zjazd, który odbywa się co 4 lata. W okresie między zjazdami działalnością CGIL kieruje komitet konfederalny. Dla operatywnego kierowania pracą

związkową wybiera się komitet wykonawczy i sekretariat CGIL.

CGIL zrzesza zarówno izby pracy, które są ogólnozwiązkowymi organami poszczególnych jednostek terenowych, jak i federacje (związki zawodowe) poszczególnych gałęzi przemysłowych. Do 1954 roku podstawową komórką CGIL była lokalna organizacja — liga związków zawodowych w mieście lub rejonie. W grudniu 1954 roku, na konferencji związkowej, podjęto uchwałę o zakładaniu sekcji związkowych w fabrykach i innych przedsiębiorstwach. Sekcje te mają za zadanie wzmacniać łączność mas pracujących z organizacjami związkowymi CGIL. Sekcje realizują w zakładach pracy politykę CGIL, organizują pracę związkową, zdobywają nowych członków, zbierają składki członkowskie, odbywają systematyczne zebrania związkowe itd.

Przedstawicielskimi organami wszystkich zatrudnionych w zakładach pracy robotników i pracowników umysłowych są we Włoszech tzw. komisje wewnętrzne.

CGIL wydaje kilka pism codziennych, czasopism i wiele różnych publikacji. Oficjalnym organem CGIL jest dwutygodnik „Rassegna Sindacale” (patrz Włoskie związki zawodowe).

**Włoska Unia Pracy (UIL)** — centrala związkowa opanowana przez prawicowych socjaldemokratów i republikanów. Powstała w 1950 roku, w okresie ataków



włoskiej reakcji na Włoską Powszechną Konfederację Pracy. UIL zrzesza około 660 000 związkowców. UIL jest organizacją członkowską MKWZZ (patrz Włoskie związki zawodowe).

**Włoskie związki zawodowe** — Republika Włosa jest państwem przemysłowo-rolniczym. W gospodarce narodowej Włoch ważną rolę odgrywają monopole krajowe i zagraniczne.

Sytuacja materialna większej części robotników włoskich jest dość trudna. W szczególnie trudnych warunkach żyją robotnicy rolni.

° Kapitalizm włoski, a tym samym i proletariát przemysłowy formowały się wolniej niż w innych krajach europejskich. Przyczyną główną było polityczne i gospodarcze rozbitcie kraju.

W czterdziestych latach XIX stulecia zaczęli robotnicy włoscy zakładać swoje pierwsze organizacje. W 1840 roku powstała w Turynie organizacja robotników drukarskich. W licznych miastach włoskich powstały potem podobne organizacje dla innych zawodów.

Więcej organizacji związkowych zaczęło powstawać we Włoszech dopiero w latach siedemdziesiątych XIX w. w celu prowadzenia walki o wyższe płace i skrócenie czasu pracy. Powstają pierwsze ogólnopństwowe związki zawodowe drukarzy, metalowców (1896), hutników i robotników drzewnych (1900) itd.

Równocześnie z powstaniem organizacji związkowych według poszczególnych gałęzi przemysłu i zawodów w ośrodkach przemysłowych Włoch powstawały ogólnozwiązkowe zrzeszenia, które nazywały się izbami pracy. Izby takie powstały w 1891 roku w Mediolanie, Piacenzie. W 1900 roku odbył się w Mediolanie zjazd izb pracy, na którym powstała Ogólnowłoska Federacja Izb Pracy. Na czele tych bojowych organizacji włoskiego proletariatu znajdowali się w większości postępowi działacze.

W końcu XIX w. wybuchły w wielu okręgach żywiołowe walki robotników rolnych. Spowodowały one powstawanie miejscowych zrzeszeń robotników rolnych, a w roku 1900 ukonstytuowała się Krajowa Federacja Pracowników Rolnictwa, która już w 1903 roku liczyła 300 000 członków.

W 1906 roku powstało jednolite centrum związkowe dla całych Włoch — Włoska Powszechna Konfederacja Pracy (CGIL), zrzeszająca izby pracy i związki zawodowe. W czasie założenia liczyła około 190 000 członków.

Przed pierwszą wojną światową włoski ruch zawodowy był jeszcze słaby organizacyjnie i ideologicznie. Duży wpływ mieli w nim anarchosyndykaliści, reformiści i zwolennicy katolickich związków zawodowych.

Wzmożenie rewolucyjnych tendencji nastąpiło dopiero pod wpływem Wielkiej Socjalistycz-

nej Rewolucji Październikowej. W 1918 roku zaczął się we Włoszech masowy ruch strajkowy, szczególnie w Turynie, Mediolanie i Genui. Liczba członków Włoskiej Powszechnej Konfederacji Pracy wzrosła z 250 000 w 1918 roku do 320 000 w 1920 roku.

W 1918 roku powstała z inicjatywy kościoła katolickiego Włoska Konfederacja Pracujących, która zrzeszała w 1920 roku około miliona członków. Poza tym istniały w kraju: Włoski Syndykalistyczny Związek Zawodowy, Zrzeszenie Kolarzy, Federacja Marynarzy i inne.

Brak jedności ruchu zawodowego bardzo osłabił siły klasy robotniczej, przy czym polityka reformistycznych przywódców Włoskiej Powszechnej Konfederacji Pracy podważała rewolucyjne wystąpienia proletariatu.

Dużym wydarzeniem w rozwoju włoskiego ruchu robotniczego było założenie Komunistycznej Partii Włoch, która powstała w styczniu 1921 roku z lewicowego skrzydła partii socjalistycznej. W odwecie reakcyjni przywódcy partii socjalistycznej i związków zawodowych zawarli 3 sierpnia 1921 roku umowę z partią faszystowską tzw. Pakt Pojednania.

Od 1922 roku rozpoczyna się we Włoszech okres faszystowskiej dyktatury. Organizacje polityczne klasy robotniczej, przede wszystkim Komunistyczna Partia Włoch i związki zawodowe były prześladowane. Tysiące postępowych robotników zamknięto w

więzieniach albo zamordowano. Dnia 4 stycznia 1927 roku Włoska Powszechna Konfederacja Pracy opublikowała oświadczenie o zawieszeniu swej działalności. Faszyci zaczęli zakładać tzw. organizacje korporacyjne, których członkami zostali pracownicy, pracodawcy i przedstawiciele partii faszystowskiej. Na czele faszystowskich związków, uznających współpracę klas, stali rządowi komisarze.

Komunistyczna Partia Włoch była główną siłą, która w warunkach nielegalnej działalności organizowała walkę mas pracujących przeciw faszyzmowi, o swe prawa. Z jej inicjatywy wznawia swą działalność w 1927 r. nielegalna Włoska Powszechna Konfederacja Pracy. W 1929 roku odbyła się we Francji konferencja Włoskiej Powszechnej Konfederacji Pracy, na której podjęto uchwałę o przystąpieniu konfederacji do Czerwonej Międzynarodówki Związkowej — Profinternu. Narastanie oporu szerokich mas przeciwko faszyzmowi zmusiło kierownictwo partii socjalistycznej w 1934 roku do zawarcia z partią komunistyczną porozumienia w sprawie jedności działania przeciw dyktaturze faszystowskiej.

W latach drugiej wojny światowej zachodziły w ruchu robotniczym Włoch ogromne zmiany. Włoscy komuniści, którzy przez wiele lat organizowali i kierowali walką przeciw faszystowskiemu rządowi, stali się awangardą

ludowego ruchu oporu przeciw wojnie i przemocy faszyzmu. Z inicjatywy KP Włoch powstał jesienią 1942 roku Front Ludowy Sił Antyfaszystowskich. We wspólnej walce ludzi pracy o różnych przekonaniach politycznych, prowadzonej pod kierownictwem partii komunistycznej, zaczęło się rodzić dążenie do jedności. Dzięki temu powstawały stopniowo warunki do usunięcia tradycyjnego rozproszenia włoskiego ruchu zawodowego i odnowy CGIL na nowej platformie, jako jednolitej organizacji włoskich ludzi pracy.

Na konferencjach przedstawicieli głównych ugrupowań politycznych we włoskim ruchu robotniczym — komunistów, socjalistów i katolików — które z inicjatywy Komunistycznej Partii Włoch odbywały się nielegalnie w Rzymie w czerwcu 1944 roku, zawarto porozumienie znane jako „Pakt Rzymski”. Uczestnicy konferencji rzymskich jednoznacznie podkreślili, że „jedność związkowa wszystkich ludzi pracy, bez względu na ich przekonania polityczne i wyznanie, ułatwia najbardziej skuteczną obronę ich interesów i umożliwia wielkie dzieło odrodzenia kraju”. Dlatego uchwalili jednoznacznie, aby stworzyć dla całych Włoch jednolite centrum związkowe pod nazwą Włoska Powszeczna Konfederacja Pracy (CGIL); dla każdej gałęzi przemysłu — jednolitą federację, dla każdej prowincji — jednolitą

izbę pracy, a dla każdej gałęzi przemysłu czy zawodu w danej miejscowości — jednolitą organizację związkową. W „Pakcie Rzymskim” ustalono również parytet dla przedstawicieli trzech głównych kierunków politycznych w kierownictwie CGIL.

Jednym z trzech sekretarzy generalnych został wybitny działacz włoskiego ruchu robotniczego i czołowy przedstawiciel KP Włoch Giuseppe Di Vittorio. Na pierwszym zjeździe CGIL w czerwcu 1947 roku we Florencji zasada parytetu przedstawicielskiego różnych kierunków politycznych w kierownictwie CGIL została zastąpiona demokratyczną zasadą wyborczą. W ten sposób do Centralnego Komitetu CGIL wybrano 38 komunistów, 19 socjalistów, 11 chrześcijańskich demokratów, 2 republikanów i 5 innych członków. Giuseppe Di Vittorio został wybrany sekretarzem generalnym CGIL.

Po drugiej wojnie światowej rząd włoski wskutek bezpośredniego nacisku reakcji międzynarodowej i wewnątrz kraju zaczął iść stopniowo na ustępstwa i podporządkowywać interesy narodowe Włoch interesom amerykańskich monopolii. Pod presją kół reakcyjnych zostali w 1947 roku wyłączeni z rządu komuniści i socjaliści. Ale nawet w tych warunkach nie odważyła się reakcja przejść otwarcie do ataku na jedność ruchu zawodowego. W miarę swoich sił hamowała jednak aktywność CGIL, podko-



pywała jej autorytet, tłumiała ruch strajkowy. Równocześnie rozszerzył się wpływ tzw. Katolickich Stowarzyszeń Włoskich Pracujących (ACLI) na działalność związkową; chodziło o organizacje religijne, które dla pozoru uprawiały działalność dobroczynną.

Zamach na generalnego sekretarza Komunistycznej Partii Włoch Palmiro Togliattiego, w dniu 14 lipca 1948 roku, stał się powodem wybuchu żywiołowego strajku manifestacyjnego, w którym wzięło udział 8 milionów pracujących. Kierownictwo CGIL włączając i przedstawiciele chrześcijańsko-demokratycznych zapobiegało strajk. Wkrótce jednak chrześcijańscy demokraci ogłosili, że chodzi tu o strajk polityczny i wezwali pracujących katolików, aby wrócili do pracy. Dnia 21 lipca 1948 roku Rada Narodowa ACLI podjęła uchwałę w sprawie zakazu strajków generalnych, zerwania „Paktu Rzymskiego”, paktu jedności ruchu zawodowego i stworzenia jednolitego centrum związkowego.

Nowa organizacja rozbijająca przyjęła nazwę Powszechnej Wolnej Konfederacji Włoskich Pracowników.

Jednakże rozłamowcy nie osiągnęli swego głównego celu, bowiem trzy czwarte katolickich robotników pozostało w organizacjach CGIL. Liczba członków CGIL w ciągu jednego roku po rozłamie wzrosła (marzec 1949

rok) do 630 000. Małe znaczenie miały również dalsze akcje rozłamowe: w maju 1949 roku odeszli z CGIL przedstawiciele republikanów, a potem pravicowi socjaldemokraci, którzy założyli Włoską Federację Pracy. Siły rozłamowców zaczęły się przegrupowywać. Powszechna Wolna Konfederacja Włoskich Pracowników i Włoska Federacja Pracy połączyły się w Włoską Konfederację Pracowniczych Związków Zawodowych (CISL). Niektóre pravicowe grupy socjalistyczne i republikańskie wystąpiły przeciw połączeniu się i stworzyły własną organizację związkową, Włoską Unię Pracy (UIL). CISL i UIL stały się organizacjami członkowskimi MKWZZ.

CGIL w okresie swego pierwszego zjazdu w 1947 roku liczyła 5 735 000 członków, w czasie drugiego zjazdu w październiku 1949 roku po licznych akcjach rozłamowych — 5 211 000 członków. W 1962 roku, po kilkuletnim naporze reakcji i wrogów jedności, CGIL zrzeszała 3 700 000 członków, jednakże została ona największą i najbardziej reprezentatywną centralą związkową włoskich ludzi pracy. Podstawowym założeniem działalności CGIL jest zasada jedności. Umożliwia to realizację wielu wspólnych zadań i interesów ludzi pracy bez względu na ich przynależność związkową.

**Wolność zrzeszania się** — patrz Karta praw związkowych.

„World Trade Union Movement” — oficjalne czasopismo Światowej Federacji Związków Zawodowych, ukazuje się jako miesięcznik w językach: francuskim, angielskim, rosyjskim, niemieckim, chińskim, hiszpańskim, japońskim, portugalskim i szwedzkim.

**Współpraca klasowa** — hasło burżuazyjnych ideologów, zmierzających do tłumienia świadomości klasowej robotników, odwodzenia ich od walki klasowej dla utrwalenia wyzysku i ucisku kapitalistycznego.

Podstawą ideologiczną współpracy klasowej jest burżuazyjna teoria ekonomiczna o nowym „lepszym”, „ludowym” kapitalizmie. Teoria ta usiłuje dowieść, że w kapitalizmie dokonały się w ostatnich kilkudziesięciu latach głębokie przemiany, które wyraźnie zmieniły jego istotę. Wielu ideologów burżuazyjnych gotowych jest uznać antyludowy charakter kapitalizmu i słuszność marksistowskiej oceny kapitalistycznej ekonomiki, ale tylko w odniesieniu do przeszłości. Dopuszczają, że do końca XIX wieku kapitalizm uprawiał jedynie pogoń za zyskiem, że potrzeby ludzkie były mu obce, wyzysk i nędza ludzi pracy były faktem. Ale obecnie w XX stuleciu jest inaczej.

Komentarze o nowym przeobrażonym kapitalizmie wynikają z trzech rozpowszechnionych teorii: o rozproszeniu własności ka-

pitalistycznej, o rewolucji „w kierowaniu” przedsiębiorstwami kapitalistycznymi oraz o „rewolucji” w rozdziale dochodów.

Teoria o rozproszeniu (dyspersja) własności kapitalistycznej głosi, że podobno obecnie własność przedsiębiorstw kapitalistycznych nie jest już wyłączną sprawą małej grupy kapitalistów, lecz w związku ze sprzedażą akcji robotnikom stała się sprawą szerokich mas. W ten sposób jakoby zniknęła, „rozproszyła” się kapitał i jednocześnie przestały istnieć sprzeczności między kapitalistami i robotnikami.

Teoria ta usiłuje względami formalnymi przesłonić istotę sprawy. Liczba akcjonariuszy może naturalnie stale wzrastać, ale nie oznacza to przecież, że równocześnie rośnie czy zmienia się ich rola w kierowaniu kapitalistycznym przedsiębiorstwem. O działalności kapitalistycznego przedsiębiorstwa decyduje ten, kto ma najwięcej akcji, a więc garstka największych akcjonariuszy. W tej sytuacji propaganda tzw. akcji ludowych niczego nie zmienia. Za pośrednictwem akcji ludowych, to jest dzięki sprzedaży małej ilości akcji szerokiemu ogółowi, przedsiębiorstwa kapitalistyczne zdobywają dodatkowe środki pieniężne. Głównym ich celem jest jednak wszczęcie robotnikom prywatnokapitalistycznego sposobu myślenia; mało znaczącą sprzedażą jednej czy dwu akcji uczynić robotnika

„współwłaścicielem” olbrzymiego koncernu, zmusić go do współpracy z kierownictwem przedsiębiorstwa, wytworzyć u robotników złudzenie „drobnych kapitalistów”, zainteresowanych w zwiększeniu zysków i osłabić solidarność klasową mas pracujących. Sprzedaż akcji jest związana często z obowiązkiem pracy w przedsiębiorstwie przez wiele lat, z zakazem wstępowania do organizacji związkowej, zakazem strajku.

Statystyczne dane z któregośkolwiek kraju kapitalistycznego ukazują prawdziwą, demagogiczną treść teorii o „ludowym” kapitalizmie. W USA, na przykład, tylko około 6 proc. ludzi dorosłych jest w posiadaniu akcji. Z ogólnej liczby akcjonariuszy 92 proc. posiada zaledwie od jednej do dziesięciu drobnych akcji. Przeciętny robotnik — akcjonariusz otrzymuje ze swych akcji dywidendę roczną w wysokości dwudniowego zarobku. Gdy tymczasem 0,06 proc. amerykańskiego społeczeństwa dysponuje połową całego kapitału akcyjnego.

W różnych krajach teoria o rozszczepieniu się kapitalistycznej własności przyjmuje różne formy i różne nazwy. W USA mówi się głównie o „ludowym kapitalizmie”, w NRF i Austrii propaguje się „współodpowiedzialność społeczną” robotników i kapitalistów itd. W zasadzie chodzi o stopień świadomości klasowej, o formy

korupcji, o rozbijanie jedności ludzi pracy, o stwarzanie podziału na „małych kapitalistów” i robotników.

Inną teorią o transformacji kapitalizmu jest teoria o rewolucji w kierowaniu kapitalistycznymi przedsiębiorstwami (teoria dyrektorów). Jej autor, amerykański ekonomista burżuazyjny, J. Burnham wyjaśnia „głębką przemianę kapitalizmu” w ten sposób, że kierownictwo przedsiębiorstwem jakoby przeszło do rąk inteligencji technicznej, dyrektorów, którzy sami decydują o problemach kierownictwa i działalności przedsiębiorstw, a nie kapitaliści. Kapitaliści zostali jakoby usunięci w cień; mimo że pobierają dywidendy, jednak wpływu na produkcję „niby” nie mają. Kapitaliści zniknęli więc, a wraz z nimi zniknęła i pogoń za maksymalnym zyskiem, zniknęła eksploatorska istota kapitalizmu. „Klasa dyrektorów” nie posiada własnych przedsiębiorstw i nie jest „niby” zainteresowana osiągnięciem maksymalnych zysków. A to jakoby oznacza, że zysk przestał być siłą napędową kapitalizmu. Kapitalizm ma więc nowy, „humanitarny” cel: powiększać produkcję, służyć konsumentom, zwiększać dobrobyt całego społeczeństwa.

Rzeczywistość mówi jednak o czymś zgoła innym. Kapitalista jest dlatego kapitalistą, bo jest właścicielem przedsiębiorstwa, a nie dlatego, że nim kieruje. Personel administracyjny,



dyrektorzy nigdy nie robią nic, co byłoby sprzeczne z interesami kapitalisty. Są pracownikami najemnymi, dlatego kierują przedsiębiorstwem według zaleceń właściciela, a więc pomagają organizować wyzysk ludzi pracy dla osiągnięcia maksymalnego zysku.

Inni ideologowie burżuazji rozpowszechniają teorię o rewolucji w podziale dochodów. Twierdzą, że w ostatnich dziesiątkach lat zaszły w krajach kapitalistycznych duże zmiany w podziale dochodu narodowego, które polegają jakoby na tym, że rósł udział ludzi pracy, przede wszystkim robotników i urzędników, podczas gdy udział lepiej sytuowanych warstw społeczeństwa, to jest kapitalistów, stale się zmniejszał.

Teoria ta w demagogiczny sposób mija się z rzeczywistością dlatego, że jej autorzy opierają swoje argumenty na podziale dywidend, nie biorąc pod uwagę tzw. zysków niepodzielnych. Kapitalistom zalicza się jedynie zyski indywidualne, a pomija się znany fakt, że w najbogatszych rodzinach kapitalistycznych majątek dzieli się najczęściej pomiędzy osoby podstawione, aby uniknąć dużych podatków. Bierze się w tych rozważaniach pełną wysokość dochodu ludzi pracy podlegającą opodatkowaniu, podczas gdy kapitalistom zalicza się tylko ustaloną tzw. niepełną, opodatkowaną część dochodów.

Dlatego też ideologia burżuazyjna podkreśla rolę kapitali-

stycznego państwa, jako państwa „dobrobytu społecznego”. Uważa państwo kapitalistyczne za organ ponadklasowy, za „sługę” społeczeństwa, który w jednakowym podobno stopniu troszczy się o wszystkich ludzi. Jego ponadklasowość przejawia się, jak mówią, w tym, że państwo kapitalistyczne sprawiedliwie dzieli dochód narodowy, głównie przy pomocy systemu podatkowego, który wyrównuje społeczne nierówności. Państwo przy pomocy swoich środków zapewnia jakoby stały wzrost produkcji oraz pełne zatrudnienie, bierze na siebie troskę o zabezpieczenie socjalne, skracając czas pracy, pokrywa wydatki na szkolnictwo. Nie brak też głosów, które określają upaństwowienie niektórych przedsiębiorstw jako „budowę socjalizmu”, przejaw „demokratycznego socjalizmu”, jak twierdzą na przykład laboryści w Wielkiej Brytanii. Burżuazyjni ideologowie nierzadko przypisują jako zasługę państwu kapitalistycznemu nawet i te zdobycze, które klasa robotnicza osiągnęła dzięki wieloletnim uciążliwym walkom. Bardzo często reformiści podkreślają małe ustępstwa poczynione pod naciskiem mas pracujących, ale przemilczają fakt, że wyzysk ludzi pracy trwa nadal.

Niektórzy reformiści, szczególnie w NRF, szerzą różne teorie o tzw. naukowo-technicznej albo drugiej rewolucji przemysłowej. Uważają wielkie odkrycia i epokowe wynalazki współczesnej

nauki i techniki za środek, który jakoby samoczynnie doprowadził do zmian w systemie kapitalistycznym. Dlatego nie należy walczyć z kapitalizmem, ponieważ samo wprowadzenie automatyzacji produkcji zmieni kapitalizm w system, który zagwarantuje nieustanny wzrost stopy życiowej ludzi pracy. Powszechny dobrobyt jest, jak mówią, ogromnie bliski i dlatego robotnicy powinni godzić się z chwilowym wyzyskiem, bezrobociem, rosnącą intensyfikacją pracy itd. Teoretycy ci zapominają przy tym o oczywistym fakcie, że żaden, największy nawet, postęp techniczny nie zlikwiduje państwa monopoli, kapitalistycznej własności prywatnej, nie zlikwiduje ani klas, ani wyzysku.

Główna myśl tych wszystkich teorii o „przerodzeniu się kapitalizmu”, o „ponadklasowej roli” państwa burżuazyjnego itd. polega na tym, aby udowodnić, że kapitalizm przestał być kapitalizmem, że klasa robotnicza nie ma już przed sobą dawnego wyzyskiwacza, przeciw któremu należy walczyć, że kapitalista, z bezwzględnego wyzyskiwacza przekształcił się w troskliwego obrońcę swoich pracowników, który dzięki rozwijaniu produkcji i różnym zarządzeniom socjalnym „po ojcowsku” zatroszczy się o ludzi zatrudnionych w jego przedsiębiorstwie (paternalizm). Dlatego niby dawniejsze antagonistyczne stosunki między kapitalistycznymi przedsiębiorcami a

robotnikami trzeba zastąpić „ludzkimi” stosunkami. Kapitalista i robotnik pracują niby w imię wspólnego celu, każdy pracuje na swoim odcinku i otrzymuje wynagrodzenie za swą pracę, obaj niby ponoszą według swoich możliwości ofiary, w imię społecznego dobra (teoria „równych ofiar”).

Charakterystyczne jest, że autorzy burżuazyjni usiłują swoimi teoriami przypisać kapitalizmowi cechy, które są właściwością socjalizmu, jak na przykład zdolność planowania bezkryzysowego rozwoju gospodarki, zastąpienie motywu zysku dążeniem do podniesienia dobrobytu społecznego, możliwość likwidacji bezrobocia itd. Potwierdzają w ten sposób, że kapitalizm tak się skompromitował w oczach mas ludowych, że zachodzi konieczność maskowania go właściwościami jego głównego przeciwnika — socjalizmu.

Klasa robotnicza i masy pracujące w krajach świata kapitalistycznego przekonały się na własnych doświadczeniach, że jedynie konsekwentna walka przeciw wyzyskowi kapitalistycznemu i uciskowi może w sposób zasadniczy i na stałe zmienić ich położenie, podnieść materialny i kulturalny poziom, usunąć wyzysk człowieka przez człowieka, doprowadzić do dobrobytu i szczęśliwej przyszłości całej ludzkości.

O demagogicznych teoriach burżuazyjnych, którymi wrogowie klasy robotniczej uzasadniają

swoją propagandę pokoju klasowego i współpracy klasowej, tak mówi Deklaracja Narady Przedstawicieli Partii Komunistycznych i Robotniczych w 1960 roku:

„Chwiejność gospodarki kapitalistycznej wzrasta. Mimo że w niektórych krajach kapitalistycznych następuje w większym lub mniejszym stopniu pewien wzrost produkcji, sprzeczności kapitalizmu stale ulegają zaostrzeniu, zarówno w skali narodowej, jak i międzynarodowej. Szereg krajów kapitalistycznych, nie zdolawszy przewyciężyć wszystkich następstw niedawnego kryzysu gospodarczego, stanęło w obliczu groźby nowych wstrząsów ekonomicznych. Pogłębia się coraz bardziej anarchiczny charakter produkcji kapitalistycznej. Wzmaga się niesłychanie proces koncentracji kapitalistycznej, zwiększają się zyski i zyski nadzwyczajne monopoli. Kapitał monopolistyczny niezmiernie wzmocnił w nowych formach, przede

wszystkim w drodze intensyfikacji pracy, wyzysk klasy robotniczej. Automatyzacja oraz „racjonalizacja” przynoszą masom pracującym w warunkach kapitalizmu nowe udręki. Jednakże dzięki wytrwałej walce klasa robotnicza w poszczególnych krajach zdołała wywalczyć zaspokojenie szeregu palących żądań. W wielu natomiast krajach kapitalistycznych stopa życiowa pozostaje nadal niższa niż przed wojną.

Wszystko to raz jeszcze obala zmyślane kłamstwa burżuazyjnych ideologów, jakoby współczesny kapitalizm przekształcił się w „kapitalizm ludowy”, stworzył tzw. „państwo powszechnego dobrobytu”, zdolne do przewyciężenia anarchii produkcji i kryzysów gospodarczych oraz do zapewnienia dobrobytu wszystkim ludziom pracy.

**Wszeczhwiązkowa Centralna Rada Związków Zawodowych (WCSPS) — patrz Radzieckie związki zawodowe.**

## Z

**Zabezpieczenie społeczne** — całość zarządzeń gwarantujących odpowiedni poziom życia ludzi pracy i ich rodzin. Zabezpieczenie społeczne obejmuje przede wszystkim: prawo do pracy, sprawiedliwą płacę za pracę, bezpieczeństwo pracy, ubezpieczenie ludzi pracy i ich rodzin na wypadek choroby, kalectwa i starości,

zapewnienie stałej siły kupna, zarobków, wszechstronną opiekę nad zdrowiem ludzi pracy i ich rodzin, zdrowe warunki mieszkaniowe za przystępne czynsze itd. Ważną część zabezpieczenia społecznego stanowią ubezpieczenia społeczne (chorobowe, starcze, wypadkowe, inwalidzkie i inne).



Odpowiednie zabezpieczenie społeczne może ludziom pracy i ich rodzinom zapewnić jedynie ustrój socjalistyczny. W krajach kapitalistycznych w przeciwieństwie do zabezpieczenia społecznego panuje niepewność społeczna.

Walka o uzyskanie, rozszerzenie i polepszenie zabezpieczenia socjalnego jest cechą charakterystyczną rozwoju ruchu zawodowego w tych krajach po drugiej wojnie światowej.

**Zanzibarskie związki zawodowe** — Po 70 latach kolonialnej zależności Zanzibar otrzymał w 1963 r. niepodległość, obecnie wraz z Tanganiką tworzy Zjednoczoną Republikę Tanganiki i Zanzibaru (Tanzan). Poziom stopy życiowej mieszkańców Zanzibaru do dziś należy do najniższych na świecie. Ruch zawodowy w Zanzibarze zaczął się rozwijać w roku 1955. Istniejącą obecnie centralą związkową jest Federacja Pracy Zanzibaru i Pemby, która należy do MKWZZ i zrzesza około 3 000 członków.

**ZENRO** — patrz Ogólnojapoński Kongres Związków Zawodowych.

**Zjednoczenie Pracujących Afryki (ATUC)** — centrala związkowa obejmująca szereg organizacji afrykańskich robotników w Afryce Środkowej i Rodezji. W 1960 roku było zarejestrowanych 14 afrykańskich związków zawodowych, zrzeszonych w Zjednoczeniu Pracujących Afryki (ATUC). Zjednoczenie liczyło około 75 000

członków i należało do Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych.

Ruch zawodowy w tym rejonie, znajdującym się pod kolonialnym panowaniem angielskich imperialistów, zaczął się rozwijać w dwudziestych latach naszego stulecia, kiedy w Północnej Rodezji powstała pierwsza organizacja związkowa — Związek Zawodowy Kolejarzy. Imperializm brytyjski podejmuje jednak wszelkie środki mające na celu zahamowanie jego rozwoju i pozbawienie go bojowości.

Główne zadania miejscowych organizacji to likwidacja rasowej dyskryminacji, podniesienie poziomu świadomości związkowej Afrykańczyków, poprawa sytuacji robotników. Główną formą walki pozostaje strajk. Tak np. w latach 1956—1958 wybuchły wielkie strajki kolejarzy, robotników budowlanych itp. Największe rozmiary przybierają masowe akcje górników. W strajku, który wybuchł pod koniec 1956 roku w kopalniach miedzi, uczestniczyło ponad 30 000 górników. Strajk trwał dwa miesiące. Po brutalnym stłumieniu strajku kolonizatorzy przypuścili atak na ruch zawodowy. Dziesiątki przywódców związkowych aresztowano. W kwietniu 1957 roku nabrał mocy urzędowej „dekret o związkach zawodowych”, którego celem było całkowite uzależnienie związków od administracji kolonialnej oraz, aby urzędy mogły

likwidować związki względnie odmawiać ich zarejestrowania.

Jednak już w dwa miesiące po wejściu w życie powyższego dekretu w Północnej Rodezji wybuchła fala strajków protestacyjnych, w których robotnicy bojącością swoją wykazali, że są zdecydowani bronić swoich praw.

Również w Południowej Rodezji, gdzie afrykańskie związki zawodowe przez długi czas istniały półlegalnie, pod naciskiem mas ruch zawodowy domaga się oficjalnego uznania. Walka mas pracujących o swoje prawa wyraźnie przeplata się tu z walką przeciw kolonializmowi (patrz Afrykański ruch zawodowy).

**Zjednoczona Centrala Pracujących Chile (CUTCh)** — największa i najważniejsza centrala związkowa w Chile, licząca około 400 000 członków. Reprezentuje konkretne stanowisko klasowe i skutecznie przeciwstawia się atakom rządu i przedsiębiorców. CUTCh nie należy do żadnej centrali międzynarodowej, ale utrzymuje przyjazne stosunki z wszystkimi międzynarodowymi i narodowymi centralami: szczególnie przyjazne kontakty nawiązuje z ŚFZZ.

**Zjednoczona Federacja Związków Zawodowych Pakistanu** — patrz Pakistańskie związki zawodowe.

**Zjednoczona Organizacja Pracy Birmy (ULO)** — największa z trzech centrali związkowych w Birmie. Powstała w 1958 r. po rozłamie w Kongresie Związków

Zawodowych Birmy (TUCB). Zrzesza około 160 tysięcy członków. Jest to niezależna centrala związkowa, współpracuje blisko z rządem Birmy. Niektórzy członkowi działacze tej organizacji są ministrami.

**Zjednoczona Republika Arabska. Związki zawodowe** — Zjednoczona Republika Arabska jest krajem wybitnie rolniczym, w którym, w ostatnim czasie, czyni się wiele dla rozbudowy przemysłu kluczowego. Jednakże gospodarka ZRA nosi wyraźne ślady długiej niewoli kolonialnej. Na terenie Zjednoczonej Republiki Arabskiej nie mogą działać żadne partie postępowe. Jedyną organizacją w kraju jest Narodowy Związek ZRA, reprezentujący interesy narodowej burżuazji.

W ruchu zawodowym ZRA przeważają wpływy narodowej burżuazji. Pod hasłami arabskiego nacjonalizmu i walki o umocnienie niezależności od imperiaлизmu, burżuazja narodowa podporządkowuje sobie ruch zawodowy, hamuje jego rozwój i dławii jego walkę w obronie interesów ludzi pracy. Związki zawodowe ZRA pozostają pod całkowitą kontrolą rządu.

Pierwsze kroki ruchu robotniczego w Egipcie podjęto w latach 1924 i 1930. Ale z wielkimi akcjami klasy robotniczej spotykamy się dopiero po drugiej wojnie światowej. W latach 1945—1947 odbyło się w kraju szereg potężnych strajków robotniczych,

żądających polepszenia sytuacji bytowej ludzi pracy. Starcia z policją i wojskiem pociągnęły za sobą ofiary w ludziach.

W 1946 roku rząd wydał anty-związkową ustawę o obowiązkowym postępowaniu rozjemczym. Ustawa miała na celu zapobieżenie akcjom bojowym ludzi pracy, zabraniała udziału w strajkach pracownikom instytucji państwowych, publicznych i poważniejszych przedsiębiorstw prywatnych. Wojna z Izraelem stała się dla rządu egipskiego jeszcze jedną okazją do zaostrzenia środków zmierzających przeciw ruchowi robotniczemu. Od 1948 roku zostały zakazane wszelkie akcje mas pracujących, demonstracje i strajki. Żadne jednak represje nie były w stanie powstrzymać walki strajkowej. W latach 1949—1950 ruch strajkowy objął nie tylko główne miasta, ale również prowincję. Strajk robotników Port-Saidu w 1950 roku powstrzymał w znacznej mierze ruch na Kanale Sueskim.

Rozwój ruchu zawodowego w Egipcie nie dorównał jednak rozmachem akcjom strajkowym. Dopiero w 1945 roku powstał komitet przygotowawczy do zwołania zjazdu związków zawodowych. Na zjeździe, który się odbył w maju 1946 roku, powstało Zrzeszenie Egipskich Związków Zawodowych, które stało się organizacją członkowską Światowej Federacji Związków Zawodowych. Od swego powstania organizacja ta była stale prześladowana przez

reakcję i koła rządzące. 11 lipca 1946 roku zrzeszenie zostało przez rząd rozwiązane. Pozostały tylko drobne organizacje związkowe w Kairze, Aleksandrii i w rejonie Kanału Sueskiego.

Wraz z potężniejącym ruchem narodowowyzwoleńczym w krajach arabskich wzmogły się wśród mas pracujących w latach 1951—1952 dążenia do zjednoczenia. Przedstawiciele kilku organizacji związkowych różnych gałęzi przemysłu (portowców, marynarzy, robotników przemysłu naftowego) podjęli uchwałę powołania komitetu organizacyjnego dla stworzenia zjednoczonej centrali związkowej w Egipcie. Przebieg wypadków w latach następnych zmusił te związki do rezygnacji z tego zamiaru. Zjednoczona Egipska Konfederacja Pracy powstała dopiero 30 stycznia 1957 roku. Nowa centrala związkowa uzyskała poparcie rządu. Konfederacja, chociaż stała po stronie ludu egipskiego walczącego o niezależność narodową, o gospodarczy, socjalny i kulturalny rozwój kraju, nie była jednak organizacją rewolucyjną, która by kierowała się zasadami walki klasowej. W 1958 roku zrzeszała około 1 500 000 członków.

Ustawą z kwietnia 1958 roku wszystkie organizacje związkowe zostały podporządkowane Związkowi Narodowemu (partia polityczna) ZRA. Dnia 29 czerwca 1959 roku ogłoszono nową ustawę, która przerwała działalność 1 600 organizacji robotniczych w



ZRA i zastąpiła je 37 „powszechnymi związkami zawodowymi”. W 1960 roku istniała w ZRA jedynie Egipska Konfederacja Pracy jako zjednoczona organizacja związkowa. Wszyscy chłopcy są zrzeszeni w Związku Zawodowym Pracowników Rolnych.

Egipska Konfederacja Pracy jest członkiem Ogólnoafrykańskiej Federacji Związków Zawodowych.

**Zjednoczony Kongres Związków Zawodowych Indii (UTUC)** — centrala związkowa w Indii. Pozostaje pod wpływami różnych partii drobnomieszczańskich. Działa głównie na terenach Bengalu, Biharu, Assamu i niektórych prowincji południowych Indii. UTUC nie posiada jednolitego programu, chociaż niektórzy jego przywódcy opowiadają się za ideologią socjalistyczną. Kierownictwo UTUC domaga się niezależności ruchu zawodowego od partii politycznych. W 1959 roku Kongres liczył około 200 000 członków. Nie należy do żadnej międzynarodowej centrali związkowej (patrz Indyjskie związki zawodowe).

**Zrzeszenie Niemieckich Związków Zawodowych (DGB)** — największa centrala związkowa w Niemieckiej Republice Federalnej. DGB powstało w październiku 1949 roku na pierwszym zjeździe związków zawodowych trzech zachodnich stref okupacyjnych w Monachium. Od swego powstania DGB zostało opanowane przez oportunistyczne i re-

formistyczne elementy, głównie przez pravicowych przywódców socjaldemokracji — gorliwych propagatorów współpracy klas, „teorii” o nowym i lepszym kapitalizmie, głosicielei antykomunizmu, zażartych wrogów krajów obozu socjalistycznego.

Na drugim zjeździe w październiku 1952 roku kierownictwo DGB rzuciło hasło przeniesienia walki w obronie interesów mas pracujących na teren parlamentu; zamiast organizowania potężnych akcji bojowych na gruncie jedności socjaldemokratów i komunistów DGB wezwało ludzi pracy do biernego oczekiwania na „zmianę stosunku sił” w parlamencie.

Na trzecim zjeździe DGB w październiku 1954 roku we Frankfurcie nad Menem wystąpiła wyraźnie opozycja przeciw polityce pravicowego kierownictwa, które godziło się z postępującą remilitaryzacją, nie broniło praw związkowych i realizacji pilnych postulatów ludzi pracy.

W uchwałach czwartego zjazdu DGB, który odbył się w październiku 1956 roku w Hamburgu, ujawniło się znowu zdecydowane stanowisko mas członkowskich przeciwnych wprowadzeniu powszechnego obowiązku służby wojskowej w NRF, remilitaryzacji kraju i wypowiedających się za przerwaniem prób nuklearnych.

Piąty zjazd DGB, który odbył się we wrześniu 1959 roku w Stuttgarcie, przebiegał pod zna-

kiem bierności ruchu zawodowego wobec ataku militarystów i sił reakcyjnych na żywotne interesy ludzi pracy. Przywódcy DGB wyrazili na zjeździe swoje przywiązanie do państwa bońskiego i ponownie odrzucili wniosek o nawiązanie stosunków ze związkami zawodowymi NRD. W listopadzie 1963 r. odbył się w Duesseldorfie nadzwyczajny zjazd DGB, na którym uchwalono nowy program. W wielu zasadniczych punktach nowy program odstępuje od klasowego stanowiska zawartego w programie 1949 r.

Najwyższym organem DGB jest zjazd, który zwołuje się raz na trzy lata. Zjazd wybiera prezydium federalne, składające się z 25 członków. Dziewięciu spośród nich stanowi tzw. urzędujące prezydium, składające się z przewodniczącego, dwu wiceprzewodniczących i 6 innych funkcjonariuszy DGB, kierujących pracą poszczególnych wydziałów aparatu centralnego. Pozostałych 16 członków prezydium to przedstawiciele (przewodniczący) członkowskich związków zawodowych. W okresie między zjazdami, najwyższą instancją jest komitet federalny, który składa się z członków prezydium federalnego, przewodniczących krajowych organizacji DGB i z przedstawicieli prezydiów poszczególnych członkowskich związków zawodowych. Następną ogólnozwiązkową instancją DGB są prezydia 9 organizacji krajowych. Najniższym ogniwem DGB są dzielnicowe

i miejscowe komitety, wybierane na konferencjach. DGB łączy 16 związków zawodowych. Podstawowym ogniwem organizacyjnym związków zawodowych są organizacje miejscowe. Wyższymi instancjami są prezydium krajowych względnie okręgowych organizacji związków zawodowych. Kierownictwo organizacji lokalnych wybierane jest na zebraniach albo konferencjach związkowych. Przewodniczący krajowej względnie okręgowej organizacji związku zawodowego jest mianowany przez prezydium danego związku. Pomocniczymi organami przy krajowych czy okręgowych organizacjach są różnego rodzaju komisje, które wybiera się na krajowych (okręgowych) konferencjach.

Najwyższymi organami związków zawodowych są ich zjazdy, które odbywają się zgodnie ze statutami związkowymi co 2—4 lata. Zjazd wybiera centralne prezydium związku zawodowego. Najwyższym organem związku między zjazdami jest rada związku zawodowego (Beirat), która składa się z członków prezydium, przewodniczących krajowych (okręgowych) organizacji związkowych i innych członków, wybieranych na odpowiednich konferencjach. Charakterystyczną cechą struktury organizacyjnej i działalności DGB jest to, że w fabrykach i innych przedsiębiorstwach NRF nie mogą, zgodnie z istniejącym ustawodawstwem,

powstawać ani działać żadne organizacje związkowe.

Związki zawodowe odprowadzają do DGB na pokrycie wydatków 12 proc. wpływów ze składek członkowskich. Wysokość składek jest w różnych związkach różna w zależności od ustaleń w statutach. Największy np. związek zawodowy DGB — Związek Zawodowy Metalowców, zrzeszający 1,8 miliona członków (jest największym związkiem nie tylko w NRF, ale w całym świecie kapitalistycznym), ustalił składkę członkowską w wysokości płacy za godzinę pracy tygodniowo.

Oficjalnym organem prasowym DGB jest tygodnik „Welt der Arbeit”. Dla funkcjonariuszy DGB wydaje czasopismo „Die Quelle”. Oprócz tego DGB wydaje cały szereg czasopism dotyczących poszczególnych dziedzin swojej działalności. Związki zawodowe wydają swoje czasopisma, w większości jedno dla członków związku, jedno dla funkcjonariuszy związkowych.

Zrzeszenie Niemieckich Związków Zawodowych (DGB) jest członkiem Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych (MKWZZ). Po amerykańskiej centrali związkowej AFL—CIO i Kongresie Związków Zawodowych W. Brytanii — TUC, jest trzecią, największą i najsilniejszą organizacją członkowską MKWZZ.

W 1963 roku DGB liczyło około 6 500 000 członków (patrz

Niemiecka Republika Federalna. Związki zawodowe).

**Zrzeszenie Szwajcarskich Związków Zawodowych** — największa organizacja związkowa w Szwajcarii, która w 1963 roku liczyła ponad 445 000 członków, zrzeszonych w 15 związkach zawodowych.

Zrzeszenie Szwajcarskich Związków Zawodowych jest całkowicie pod wpływem socjaldemokratów i reprezentuje politykę pokoju klasowego. Zjazd zrzeszenia w październiku 1960 roku przedyskutował nowy program działania i zrewidował statut. „Nowy program jest wolny od wszelkiej ideologii” — oświadczył na zjeździe przewodniczący zrzeszenia, H. Leuenberger.

W programie jednak mówi się między innymi: „Zrzeszenie Szwajcarskich Związków Zawodowych musi spełniać swoje zadania w ramach istniejącego systemu gospodarczego, bronić interesów pracowniczych w tym systemie i popierać gospodarkę narodową, bez względu na jej formy organizacyjne. Czynnikiem decydującym o wyborze form gospodarczych są rezultaty gospodarcze i interesy całego narodu, którym muszą być podporządkowane interesy jednostek i grup społecznych”.

Najwyższą instancją Zrzeszenia Szwajcarskich Związków Zawodowych jest zjazd, który odbywa się raz na trzy lata. Kierowniczymi organami zrzeszenia jest stuosobowy komitet, który zbiera



się dwa razy w roku oraz komitet federalny, składający się z 19 osób, reprezentujący centralę związkową w różnych pertraktacjach.

Najsilniejszymi związkami zawodowymi, wchodzącymi w skład zrzeszenia są: Związek Zawodowy Pracowników Przemysłu Metalowego i Związek Zawodowy Pracowników Przemysłu Zegarowego, które grupują 30 proc. ogólnej liczby zrzeszonych w tej centrali; po nich następują związki zawodowe pracowników budownictwa i przemysłu drzewnego (18,4 proc.), kolejarzy (14 proc.).

Zrzeszenie Szwajcarskich Związków Zawodowych było jedną z organizacji biorących udział w tworzeniu Światowej Federacji Związków Zawodowych. Po rozłamie wystąpiło z niej i w 1949 r. stało się członkiem Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych (patrz Szwajcarskie związki zawodowe).

**Zrzeszenie Wolnych Niemieckich Związków Zawodowych (FDGB)** — jednolita organizacja związkowa ludzi pracy w Niemieckiej Republice Demokratycznej. FDGB działając pod kierownictwem partii klasy robotniczej — Socjalistycznej Partii Jedności (SED) — przyczyniło się w dużej mierze do stworzenia ustroju demokratycznego w NRD i sukcesów, jakie kraj ten osiąga na drodze do socjalizmu. FDGB jest członkiem Światowej Federacji Związków Zawodowych.

Zrzeszenie Wolnych Niemieckich Związków Zawodowych ukonstytuowało się dnia 9 lutego 1946 roku na pierwszej konferencji związków zawodowych w radzieckiej strefie okupacyjnej. W imieniu 1 600 000 ludzi pracy konstytucyjny zjazd FDGB ogłosił w tymczasowym statucie następujący punkt: „Nowe, wolne związki zawodowe są reprezentantem bojowej jedności pracujących, dążących do całkowitego zdruzgotania faszystów i wszelkich imperialistycznych sił militarnych”. II zjazd FDGB, który odbył się w kwietniu 1947 roku, rzucił hasło: „Produkować więcej, lepiej rozdzielać i tym samym lepiej żyć”. Na III zjeździe FDGB we wrześniu 1950 roku zatwierdzono nowy statut i nakreślono zadania związków zawodowych w walce o realizację pierwszego planu pięcioletniego rozwoju gospodarki narodowej NRD. Zjazd wezwał ludzi pracy całych Niemiec do walki przeciw podżegaczom wojennym, o zawarcie traktatu pokojowego z Niemcami, do stworzenia jednolitych, demokratycznych, pokój miłujących Niemiec.

W czerwcu 1955 roku odbył się IV zjazd FDGB. Zrzeszenie Wolnych Niemieckich Związków Zawodowych liczyło w tym czasie już 5,4 miliona członków zrzeszonych w 19 związkach zawodowych. Z całkowitej liczby osób zatrudnionych w NRD do związków zawodowych należało 83 proc.

FDGB z trybuny swojego IV zjazdu zaapelowało do kierownictwa Zrzeszenia Niemieckich Związków Zawodowych (DGB) w NRF o wspólne rozważenie głównych problemów dotyczących obrony żywotnych interesów ludzi pracy, a przede wszystkim sprawy zjednoczenia Niemiec na platformie demokratycznej, zakazu broni masowej zagłady, zakazu jakiegokolwiek propagandy wojennej i odejścia wojsk okupacyjnych z Niemiec.

V zjazd FDGB w październiku 1959 roku odbywał się pod hasłem „pokój, socjalizm, dobrobyt”. Zjazd zwrócił uwagę na szczególnie ważne zadanie FDGB, polegające na tym, żeby swą pracą w NRD pokazać klasie robotniczej całych Niemiec, że można stworzyć dobrobyt bez militarizmu i zbrojeń atomowych. Zjazd powtórnie zaapelował do zachodniemieckich związków zawodowych o spotkanie dla omówienia warunków zjednoczenia Niemiec. Zjazd zaproponował wymianę delegacji roboczych między komitetami młodzieżowymi obu centrali w celu realizacji wspólnych akcji w walce o pokój, prawa związkowe i swobody demokratyczne.

Organizacje związkowe zrzeszone w FDGB dążą do pogłębienia socjalistycznej świadomości ludzi pracy i realizacji zadań w dziedzinie socjalistycznego wychowania. Zachęcają ludzi pracy do współuczestnictwa w kierowaniu państwem i jego gospodar-

ką, kierują współzawodnictwem socjalistycznym, naradami produkcyjnymi, upowszechniają nowatorskie metody pracy i okazują pomoc ruchowi racjonalizatorów i wynalazców. Związki zawodowe bronią materialnych, kulturalnych i socjalnych spraw ludzi pracy. Uwaga ich skierowana jest stale na sprawy poprawy warunków życia i pracy. Dbają o przestrzeganie ustawodawstwa pracy i przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy, administrują ubezpieczeniami socjalnymi. Zawierają zakładowe umowy zbiorowe i inne porozumienia, kładąc szczególnie nacisk na sprawy pracujących kobiet i młodzieży.

Najwyższą instancją FDGB jest zjazd, który zbiera się co 4 lata. Między zjazdami najwyższą instancją FDGB jest zarząd wybierany przez zjazd. W okresie między zebraniem plenarnym zarządu działalnością FDGB kieruje prezydium. Organem roboczym jest sekretariat. FDGB zbudowane jest według zasady produkcyjnej: jeden zakład pracy — jedna organizacja związkowa. Poszczególne związki zawodowe, których najwyższą instancją są zjazdy i zarządy główne związków zawodowych, mają swoje organizacje w okręgach, powiatach, w przedsiębiorstwach. Najwyższym organem zakładowej organizacji związkowej jest walne zebranie członków. Organem kierowniczym w pracy codziennej jest rada zakładowa. Dla

lepszego kierowania i koordynowania pracą związkową powoływane są w okręgach, powiatach i w miastach ogólnozwiązkowe instancje FDGB.

W 1959 roku w okresie swego V zjazdu Zrzeszenie Wolnych Niemieckich Związków Zawodowych liczyło już około 6 milionów członków tzn. ponad 90 proc. wszystkich osób zatrudnionych w NRD. W tym samym czasie FDGB miało 892 tys. aktywistów związkowych, a wśród nich 314 tys. kobiet i 126 tys. młodzieży.

Organem prasowym prezydium FDGB jest pismo codzienne „Tribüne” wychodzące w Berlinie (patrz Niemiecka Republika Demokratyczna. Związki zawodowe.)

**Zrzeszenie Związków Zawodowych Jugosławii** — masowa organizacja związkowa robotników i pracowników, reprezentant zjednoczonego ruchu zawodowego w Federacyjnej Socjalistycznej Republice Jugosławii.

Zrzeszenie Związków Zawodowych Jugosławii powstało, jak wynika ze wstępu do statutu, „w rezultacie wieloletnich walk klasy robotniczej przeciw kapitalistycznemu wyzyskowi i burżuazyjnemu systemowi społecznemu w dawnej Jugosławii oraz w rezultacie socjalistycznej rewolucji, przeprowadzonej przez masy pracujące z klasą robotniczą w ciele, w czasie wojny narodowowyzwoleńczej, pod kierownictwem Komunistycznej Partii Jugosławii”.

Najwyższą instancją Zrzeszenia Związków Zawodowych Jugosławii jest zjazd, który zwołuje się raz na 4 lata. Zjazd wybiera Centralną Radę, która jest instancją kierowniczą zrzeszenia w okresie między zjazdami; rada kieruje, koordynuje, zgodnie z uchwałami zjazdu, działalność całego ruchu zawodowego. Centralna Rada Związków Zawodowych wybiera spośród siebie prezydium i sekretariat, którego członkami są przewodniczący, wiceprzewodniczący i sekretarze.

Najwyższym organem Zrzeszenia Związków Zawodowych Jugosławii i poszczególnych związków zawodowych na określonych terytoriach jest walne zgromadzenie. Walne zgromadzenie Zrzeszenia Związków Zawodowych tworzą delegaci zakładowych organizacji związkowych.

Instancjami zrzeszenia (organy ogólnozwiązkowe) są: w gromadzie — walne zgromadzenia i komunalna rada związków zawodowych; w powiecie — walne zgromadzenie i powiatowa rada związków zawodowych; w prowincji — walne zgromadzenie i prowincjonalna rada związków zawodowych; w Federacyjnej Socjalistycznej Republice Jugosławii — ogólnozwiązkowy zjazd i Centralna Rada Zrzeszenia Związków Zawodowych Jugosławii.

Organami poszczególnych związków zawodowych w zakładzie pracy i urzędach są ogólne zebrania grupy związkowej oraz komitet wykonawczy grupy



związkowej, w poszczególnych jednostkach administracyjnych — również walne zgromadzenie i komitety (powiatowe, okręgowe, prowincjonalne i republikańskie); dla całego terytorium republiki — zjazd związku zawodowego i zarząd główny związku. Zjazdy związków zawodowych odbywają się również raz na 4 lata.

Podstawową organizacją związkową jest zakładowa grupa związkowa, którą buduje się według zasady: „jeden zakład pracy — jedna grupa związkowa”. Do głównych zadań zakładowych grup związkowych zgodnie ze statutem zrzeszenia należą:

— rozwijanie socjalistycznych stosunków w kolektywie;

— udzielanie pomocy samorządom robotniczemu i społecznemu;

— polepszanie warunków pracy i życia członków kolektywu;

— troska o prawidłowe wykorzystanie środków oddawanych do dyspozycji kolektywu;

— rozwijanie inicjatywy ludzi pracy dla zwiększania wydajności pracy, produkcji i handlu;

— zachęcanie ludzi pracy danego przedsiębiorstwa do udziału w społecznym i politycznym życiu komuny;

— pogłębianie socjalistycznej świadomości i podnoszenie poziomu wykształcenia ogólnego, ekonomicznego, zawodowego członków kolektywu;

— organizacja życia społecznego i rozrywek, pracy kulturalno-wychowawczej, wypoczynku ur-

lopowego i sportu dla ludzi pracy.

Oficjalnym organem Zrzeszenia Związków Zawodowych Jugosławii jest tygodnik „Rad”. Inne czasopisma ogólnozwiązkowe wychodzą w poszczególnych republikach. Również i branżowe związki zawodowe mają swoje własne czasopisma.

Zrzeszenie Związków Zawodowych Jugosławii nie należy do żadnej międzynarodowej centrali związkowej. Zgodnie z oficjalną polityką państwa, kierownictwo jugosłowiańskich związków zawodowych odmawia członkostwa w istniejących międzynarodowych centralach. Z poglądem tym nie zgadzają się niektóre związki zawodowe i należą — mimo „pozabłkowej polityki kierownictwa” do międzynarodowych sekretariatów przy Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych (MKWZZ).

Jugosłowiańskie związki zawodowe utrzymują kontakty i współpracują z międzynarodowymi organizacjami różnych kierunków, a w pewnych wypadkach popierają ich działanie.

**Zrzeszenie Związków Zawodowych Wietnamu (TCD)** — jednolita centrala związkowa ludzi pracy w Wietnamskiej Republice Demokratycznej. Zrzesza około 400 000 członków. Pod kierownictwem Wietnamskiej Partii Pracujących Zrzeszenie Związków Zawodowych mobilizuje robotników i pracowników umysłowych

do walki o dalszy rozwój gospodarki narodowej republiki socjalistycznej, o wzmocnienie niezależności narodowej, o konsekwentną realizację genewskich porozumień w sprawie Indochin, które były następstwem zwycięskiej ofensywy wietnamskiej armii ludowej przeciw francuskim kolonizatorom. Zrzeszenie Związków Zawodowych Wietnamu jest członkiem Światowej Federacji Związków Zawodowych.

Zrzeszenie Związków Zawodowych Wietnamu organizowane jest według zasady produkcyjnej. Najwyższym organem zrzeszenia jest kongres, na którym wybiera się komitet wykonawczy federacji. Komitet wykonawczy wybiera spośród siebie prezydium. W zakładach pracy i innych przedsiębiorstwach działają zakładowe organizacje związkowe, które w większych fabrykach dzieli się na grupy związkowe. W miastach i okręgach wybierane są miejskie i okręgowe rady związków zawodowych.

Organem prasowym Zrzeszenia Związków Zawodowych Wietnamu jest dwutygodnik „Lao Dong” (patrz Wietnamska Republika Demokratyczna. Związki zawodowe.)

**Zupka Franciszek** — przewodniczący Centralnej Rady Związków Zawodowych w Czechosłowackiej Socjalistycznej Republice, wiceprzewodniczący Światowej Federacji Związków Zawodowych.

**Związek Robotników Indyjskich (HMS)** — jedna z indyjskich centrali związkowych. Zrzesza około 400 000 członków, należy do MKWZZ, powiązany jest z polityką indyjskiej Narodowej Socjalistycznej Partii (PSP), której przywódcy pozostają w opozycji do rządzącej partii — Hinduskiego Kongresu Narodowego. Centrala odrzuca jednak wszystkie propozycje współpracy z Komunistyczną Partią Indii i innymi organizacjami postępowymi.

**Związek zawodowy** — organizacja zrzeszająca ludzi pracy tych samych albo pokrewnych gałęzi produkcji lub zawodów. Związki zawodowe są organizowane najczęściej w sensie ogólnokrajowym, istnieją także związki o zasięgu okręgowym czy miejskim. Czasami nazwa „związek zawodowy” oznacza także ogólnokrajową centralę związkową, np. Deutsche Gewerkschaftsbund (DGB) — Zrzeszenie Niemieckich Związków Zawodowych, Trade Union Congress (TUC) — Kongres Związków Zawodowych Wielkiej Brytanii.

**Związek Zawodowy Górników USA** — autonomiczny związek zawodowy, który nie jest członkiem centrali związkowej AFL—CIO. Zrzesza około 500 000 członków. Przez długie lata przewodniczącym tego związku był reakcyjny przywódca związkowy John Lewis, „baron robotniczy”, który w 1938 roku na konstytucyjnym zjeździe Kongresu Prze-

myslowych Związków Zawodowych (CIO) wybrany został również przewodniczącym tej nowej centrali związkowej. Po swym wystąpieniu z CIO, Lewis spowodował, że Związek Zawodowy Górników wystąpił z CIO, w którym dużą rolę w owym czasie odgrywali działacze postępowi (patrz Stany Zjednoczone Ameryki Północnej. Związki zawodowe).

**Związek Zawodowy Robotników Portowych i Transportowych Zachodniego Wybrzeża USA —**

niezależna, bojowa organizacja, na czele której stoi od wielu lat zasłużony działacz amerykańskiego ruchu robotniczego, Harry Bridges. Związek Zawodowy i jego działacze są stale atakowani przez amerykańską reakcję. Za swoją działalność postępową związek został w okresie rosnącej reakcji, w latach 1949—1950, wykluczony z Kongresu Przemysłowych Związków Zawodowych (CIO). Związek jest dobrze zorganizowany i liczy około 70 000 członków.

## Z

**Żółte związki zawodowe** — organizacje związkowe w krajach kapitalistycznych, których kierownictwo jest zaprzędane burżuazji i głosi politykę współpracy klasowej między robotnikami i kapitalistami. Polityka żółtych związków zawodowych jest wymierzona przeciw jedności ludzi pracy i związków zawodowych, przeciw rewolucyjnej walce proletariatu.

Pochodzenie nazwy „żółte związki” zawodowe tłumaczy się różnie. Przypisuje się ją żółtemu papierowi, jakim zalepiono rozbite okno w pomieszczeniu, gdzie zebrali się członkowie łamistrajkowej organizacji, którą stworzyli kapitalistyczni pracodawcy dla rozbicia strajku w Montceau-les-Mines we Francji

w r. 1887. Inni przymiotnik „żółty” tłumaczą żółtym kolorem kwiatu, który nosili w klapach marynarek członkowie niektórych organizacji rozbijackich.

Na początku żółtymi związkami nazywano organizacje łamistrajków, które tworzyli przedsiębiorcy kapitalistyczni dla przeciwstawienia się rewolucyjnym organizacjom związkowym klasy robotniczej. W dobie imperializmu nazwa ta odnosi się do reformistycznych związków zawodowych, których przywódcy podporządkowują interesy klasy robotniczej interesom burżuazji, rozbijają jedność ruchu zawodowego, osłabiają siły i zdolność do działania mas pracujących i ich organizacji.





## SKOROWIDZ

## KRAJOWE CENTRALE ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

## A

## ALBANIA

Centralna Rada Związków Zawodowych Albanii (Bashkimi Pergjishem Sindikal i Shiipnis) 11, 12, 167, 196

## ALGERIA

Powszechna Unia Pracowników Algierii — UGTA (Union Générale des Travailleurs Algériens) 13, 14, 129, 150, 173, 194, 238

Unia Związków Zawodowych Algierii — USTA (Union des Syndicats des Travailleurs Algériens) 13

## ARGENTYNA

Powszechna Konfederacja Pracy Argentyny — CGT (Confederacion General del Trabajo) 23, 24

Zjednoczony Ruch Zawodowy dla Koordynacji Działalności Związkowej — MUSC 25, 95

## AUSTRALIA

Australijska Rada Związków Zawodowych — ACTU (Australian Council of Trade Unions) 7, 25, 26, 152

Australijska Unia Robotnicza — AWU (Australian Workers' Union) 26

## AUSTRIA

Federacja Austriackich Związków Zawodowych — ÖGB (Österreichischer Gewerkschaftsbund) 26, 28, 62, 63, 64, 69, 171, 210

## B

## BELGIA

Konfederacja Chrześcijańskich Związków Zawodowych Belgii — CSC (Confédération des Syndicats Chrétiens) 30, 48, 112, 129, 190

Powszechna Federacja Pracy Belgii — FGTB (Fédération Général du Travail de Belgique; Algemeen Belgisch Vakverbond — nazwa flamandzka) 31, 56, 129, 188, 190, 205, 220, 242

## BIRMA

Birmański Kongres Związków Zawodowych — BTUC (Burma Trade Union Congress) 33, 34

Kongres Związków Zawodowych Birmy — TUCB (Trade Union Congress Burma) 33, 34, 118

Zjednoczona Organizacja Pracy — ULO (United Labour Organisation) 34, 266

## BOLIWIA

Boliwijska Akcja Chrześcijańskich Związków Zawodowych — ASB (Accion Sindical Boliviana) 35

Boliwijska Centrala Robotnicza —

COB (Central Obrera Boliviana) 34, 35

## BRAZYLIA

Narodowa Federacja Pracowników Żeglugi — FNTM (Federacao Nacional dos Trabalhadores Maritimos) 38

Narodowa Konfederacja Robotników Przemysłu — CNTI (Confederacao Nacional dos Trabalhadores na Industria) 37, 38

Narodowa Konfederacja Robotników Transportu Lądowego — CNTTT (Confederacao Nacional dos Trabalhadores em Transportes Terrestres) 38

Narodowa Konfederacja Pracowników Instytucji Kredytowych — CONTEC (Confederacao Nacional dos Trabalhadores nas Empresas de Credito) 38

## BUŁGARIA

Centralna Rada Bułgarskich Związków Zawodowych (Centralen Sowjet na Profesionalni Sojuzi) 38, 39, 235

## C

## CEJLON

Cejlońska Federacja Związków Zawodowych — CTUF (Ceylon Trade Union Federation) 40, 42

Cejlońska Federacja Pracy — CFL (Ceylon Federation of Labour) 40, 42

Cejloński Kongres Demokratyczny — CDC (Ceylon Democratic Congress) 40

Cejloński Kongres Robotniczy — CWC (Ceylon Workers' Congress) 41, 42

## CHILE

Zjednoczona Centrala Pracujących Chile — CUTCh (Central Unica de Trabajadores de Chile) 18, 19, 34, 40, 44, 48, 137, 266

Narodowa Konfederacja Pracy Chile — CNTCh (Confederación Nacional de Trabajadores de Chile) 45

Konfederacja Marynarzy — COMACH (Confederación Maritima de Chile) 45

## CHINEŃSKA REPUBLIKA LUDOWA

Ogólnochińska Federacja Związków Zawodowych — ACFTU (All-China Federation of Trade Unions) 45, 125, 128, 168, 170

## COSTA RICA

Konfederacja Związków Zawodo-

wych Costa Rici „Rerum Novarum” — CCT (Confederación Costarricense del Trabajo „Rerum Novarum”) 48

Narodowa Konfederacja Pracy Costa Rici — CNT (Confederación Nacional de Trabajadores) 48

Powszechna Konfederacja Pracy Costa Rici — CGTC (Confederación General de Trabajadores Costarricense) 48, 113

## CYPR

Cypryjska Federacja Tureckich Związków Zawodowych (Kibris Turk Isci Birlikleri Federasyonu) 49

Konfederacja Robotników Cypru (Synonosspondia Ergaton Kyrou) 49

Ogólnocypryjska Federacja Niezależnych Związków Zawodowych (Pankypria Omospondia Anexartition Syntechnion) 49, 115, 170

Ogólnocypryjska Federacja Pracy (Pankypria Ergatiki Omospondia) 49, 170

## CZECOSŁOWACJA

Centralna Rada Związków Zawodowych Czechosłowacji (Ustredni Rada Odboru) 51, 275

Rewolucyjny Ruch Zawodowy — ROH (Revolucni Odborové Hnutí) 49, 51, 52, 53, 275

## D

## DANIA

Federacja Duńskich Związków Zawodowych (Landsorganisationen

i Danmark, De samvirkende Fagforbund) 59, 64

## E

## EKWADOR

Konfederacja Katolickich Robotników Ekwadoru — CEDOC (Confederación Ecuatoriana de Obreros Catolicos) 61, 112

Konfederacja Pracy Ekwadoru — CTE (Confederación de Trabajadores Ecuatorianas) 61, 112, 114

Narodowy Front Pracy Ekwadoru 156

## F

## FILIPINY

Filipińska Organizacja Robotników Transportu — PTWO (Philippine Transport Workers' Organisation) 67

Filipińska Rada Związków Zawodowych — PTUC (Philippines Trade Union Council) 67

Komitet Organizacji Robotniczych — CLO (Committee of Labour Organisation) 66

## FINLANDIA

Centralne Zrzeszenie Związków Zawodowych Finlandii — SAK (Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto) 43, 68, 204, 209

Federacja Fińskich Związków Zawodowych — SAJ (Suomen Ammattijärjestö) 65, 68, 209

## FRANCJA

Autonomiczna Konfederacja Pracy — CAT 28

Powszechna Konfederacja Pracy — CGT (Confédération Générale du Travail) 43, 69, 72, 103, 177, 192, 242

Federacja Pracowników Oświaty — FEN (Fédération de l'Éducation Nationale) 65

Francuska Konfederacja Chrześcijańskich Pracowników — CFTC (Confédération Française des Travailleurs Chrétiens) 43, 126

Powszechna Konfederacja Kadr — CGC (Confédération Générale des Cadres) 70, 191

Powszechna Konfederacja Pracy „Force Ouvrière” — FO (Confédération Générale du Travail — Force Ouvrière) 13, 35, 68, 69, 102

## G

## GHANA

Kongres Związków Zawodowych Ghany — GTUC (Ghana Trade Unions Congress) 9, 77, 118, 129, 234

## GRECJA

Powszechna Konfederacja Pracy Grecji — GSSE (Greek General Confederation of Labour) 58, 79, 80, 81, 129, 194

## GWATEMALA

Rada Związków Zawodowych Gwatemali — CGS (Consejo Sindical de Guatemala) 81

Autonomiczna Federacja Związków Zawodowych Gwatemali — FASGUA (Federación Autónoma Sindical de Guatemala) 81

Federacja Pracujących Gwatemali 81

## GWINEA

Krajowa Konfederacja Pracujących Gwinei — CNTG (Confédération National des Travailleurs de Guinée) 9, 83, 122

## H

## HISZPANIA

Federacja Hiszpańskich Urzędników (Confederación Patronal Española) 83, 86

## HOLANDIA

Federacja Narodowo-Chrześcijańskich Związków Zawodowych w Holandii — CNV (Christelijk Na-

tionaal Vakverbond in Nederland) 48, 86, 88

Holenderska Federacja Związków Zawodowych — NVV (Nederlands Verbond van Vakverenigingen) 86, 87, 227

Katolicki Ruch Zawodowy Holandii — KAB (Nederlandse Katholieke Arbeidersbeweging) 86, 87, 103, 110



**HONDURAS**

Centralna Federacja Związków Zawodowych Wolnych Robotników Hondurasu — FECESTITIH (Federation Central de Sindicatos de Trabajadores Libres de Honduras) 88

Federacja Robotniczych Zrzeszeń Północnego Wybrzeża Hondurasu — FESITRANH (Federación Sindical de Trabajadores Nortenos de Honduras) 88

**I****INDIA**

Narodowy Kongres Związków Zawodowych Indii — INTUC (Indian National Trade Union Congress) 91, 92, 156

Ogólnoindyjski Kongres Związków Zawodowych — AITUC (All-India Trade Union Congress) 11, 56, 80, 91, 92, 151, 170, 235

Zjednoczony Kongres Związków Zawodowych Indii — UTUC (United Trades Union Congress) 92, 241, 268

Związek Robotników Indyjskich — HMS (Hind Mazdoor Sabha) 91, 92, 219, 275

**INDONEZJA**

Centralna Organizacja Indonezyjskich Związków Zawodowych — SOBSI (Serikat Organisasi Buruh Seluruh Indonesia) 42, 89, 164, 210

Demokratyczny Związek Robotników Indonezji — KBKI (Kesatuan Buruh Kerakjatan Indonesia) 58, 89

Federacja Związków Zawodowych Jawy — GSBI (Gabungan Serikat Buruh Indonesia) 65, 89, 90

Indonezyjski Związek Zawodowy Robotników Muzułmańskich — SBII (Serikat Buruh Islam Indonesia) 89, 90

Ogólnoindonezyjski Kongres Związków Zawodowych — KBSI (Kongress Buruh Seluruh Indonesia) 90, 170

**IRAK**

Powszechna Federacja Związków Zawodowych Iraku (General Federation of Labour Unions) 93, 94, 191

**IRAN**

Kongres Związków Zawodowych Iranu — TUCI (Trade Union Congress of Iran) 95, 96

Centralna Rada Zjednoczonych Związków Zawodowych Iranu 94, 95, 208

**ISLANDIA**

Islandzka Federacja Pracy (Althöðusanband Islands) 95, 96, 242

**IZRAEL**

Powszechna Federacja Pracy Izraela — HISTADRUT (Hahistadrut Haklalit shel Haovdim Haivrím Beeretz Israel) 30, 83, 96, 190

**J****JAPONIA**

Generalna Rada Związków Zawodowych Japonii — SOHYO (Nihon Rodo Kumiai Sohyogikai) 76, 96, 99, 100, 173, 210, 252

Japońska Konfederacja Pracy — SODOMEI (Domei Kaigi) 97, 99, 210, 265

Narodowa Federacja Przemysłowych Związków Zawodowych —

SHIN-SANBETSU (Zenkoku Sangyobetsu Rodo Kumiai Rengo) 98, 99, 154

Ogólnojapoński Kongres Związków Zawodowych — ZENRO (Zen Nihon Rodo Kumiai Kaigi) 99, 170

**JORDANIA**

Federacja Jordańskich Związków Zawodowych (Jordan Federation of Trade Unions) 65, 100, 101, 112

## JUGOSŁAWIA

Centralna Rada Związków Zawodowych Jugosławii (Centralno Veće Saveza Sindikata Jugoslavije) 102

Zrzeszenie Związków Zawodowych Jugosławii (Savez Sindicata Jugoslavije) 102, 196, 209, 242, 273, 274

## K

## KAMERUN

Powszechna Unia Pracowników Kamerunu — UGT"K" (Union Générale des Travailleurs du Cameroun) 103, 104

## KANADA

Kanadyjska Federacja Pracy — CFL (Canadian Federation of Labour) 43, 104, 106

Kanadyjski Kongres Pracy — CLC (Canadian Labour Congress) 78, 100, 105, 106

Kongres Robotniczych Związków Zawodowych — TCL (Trades and Labour Congress of Canada) 105

## KENIA

Federacja Pracy Kenii — KFL (Kenya Federation of Labour) 110

## KOLUMBIA

Konfederacja Pracy Kolumbii — CTC (Confederacion de Trabajadores de Colombia) 111, 114

Narodowa Unia Pracowników Kolumbii — UYC (Union de Trabajadores de Colombia) 111

## KONGO

Konfederacja Afrykańskich Ro-

botników Konga (Brazzaville) — CATC (Confédération Africaine de Travailleurs Congolais) 116

Konfederacja Wolnych Związków Zawodowych Konga (Leopoldville) (Confédération des Syndicats Libres du Congo) 117

Powszechna Federacja Pracy Konga (Leopoldville) — FGTK (Federation Générale du Travail du Congo) 117

## KOREA POŁUDNIOWA

Koreańska Federacja Związków Zawodowych — FKTU (Federation of Korean Trade Unions) 121, 186

## KOREAŃSKA REPUBLIKA LUDOWO-DEMOKRATYCZNA

Powszechnie Zrzeszenie Związków Zawodowych Korei (General Federation of Trade Unions) 110, 121, 195

## KUBA

Konfederacja Związków Zawodowych Rewolucyjnej Kuby — CTRC (Confederación de Trabajadores de Cuba Revolucionaria) 48, 115, 123, 125, 154, 235, 243

## L

## LIBAN

Federacja Związków Zawodowych Robotników i Pracowników Umysłowych Północnego Libanu 65, 127

Liga Związków Zawodowych Urzędników i Robotników w Republice Libańskiej (Ligue des Syndicats des Employés et des Ouvriers dans la République Libanaise) 127, 128

## LUKSEMBURG

Federacja Wolnych Związków Zawodowych Luksemburga — FLWF

(Free Luxembourger Workers Federation) 65, 128, 129

Konfederacja Chrześcijańskich Związków Zawodowych w Luksemburgu — CLSC (Confédération Luxembourgeoise des Syndicats Chrétiens) 112, 129

Luksemburski Związek Robotniczy — LAV (Letzburger Arbeiter-Verband) 128, 129

Powszechna Konfederacja Pracy Luksemburga — CGT (Confédération Générale du Travail du Luxembourg) 129

## M

MALAJAZJI FEDERACJA (dawniej  
FEDERACJA MALAJSKA)

Krajowy Związek Robotników  
Plantacji w Federacji Malajskiej  
(National Union of Plantation Wor-  
kers in Malaya) 129, 130

Malajski Związek Górników (Ma-  
layan Mining Employees' Union)  
130

Rada Malajskich Związków Za-  
wodowych (Malayan Trade Union  
Council) 130

MALGASKA REPUBLIKA (MADA-  
GASKAR)

Unia Malgaskich Związków Za-  
wodowych — FISEMA (Firaisana  
Sendikaty Malgasy) 130, 239

Unia Niezależnych Związków Za-  
wodowych Madagaskaru — USAM  
(Union des Syndicats Autonomes  
de Madagascar) 130

MALI

Krajowe Zrzeszenie Pracujących  
Mali — UNTM (Union Nationale des

Travailleurs du Mali) dawniej —  
CNSM (Confédération Nationale des  
Syndicats du Mali) 131

MAROKO

Marokańska Unia Pracy — UMT  
(Union Marocaine du Travail) 126,  
131, 132, 133, 209, 238

Powszechne Zjednoczenie Pracow-  
ników Maroka — UGTM (Union  
Générale des Travailleurs Maro-  
cains) 132, 133, 195

MEKSYK

Konfederacja Pracy Meksyku —  
CTM (Confederation de Trabaja-  
dores de Mexico) 134

Powszechny Związek Robotników  
i Rolników Meksyku — UGOCM  
(Union Général de Obreros y Cam-  
pesinos de Mexico) 113, 134

MONGOLIA

Centralna Rada Związków Zawo-  
dowych Mongolii (Mongolian Cen-  
tral Council of Trade Unions) 33,  
151

## N

NIEMIECKA REPUBLIKA DEMO-  
KRATYCZNA

Zrzeszenie Wolnych Niemieckich  
Związków Zawodowych — FDGB  
(Freier Deutscher Gewerkschafts-  
bund) 23, 62, 156, 159, 171, 235, 242,  
271

NIEMIECKA REPUBLIKA FEDE-  
RALNA

Chrześcijański Ruch Zawodowy  
Niemiec — CGD (Christliche Ge-  
werkschaftsbewegung) 45, 159

Niemiecki Związek Zawodowy  
Urzędników — DAG (Deutsche  
Angestellten — Gewerkschaft) 56,  
159, 162

Zrzeszenie Niemieckich Związków  
Zawodowych — DGB (Deutscher  
Gewerkschaftsbund) 34, 56, 77,  
159, 161, 196, 205, 234, 241, 242, 268

NIGERIA

Nigeryjski Kongres Pracy — ULC  
(United Labour Congress) 163, 164

Nigeryjski Kongres Związków Za-

wodowych — NTUC (Nigerian Tra-  
de Unions Congress) 163, 164

Kongres Związków Zawodowych  
Nigerii — TUCN (Trade Union Con-  
gress of Nigeria) 163

NIKARAGUA

Federacja Wolnych Związków Za-  
wodowych — FSL (Federación de  
Sindicatos Librés) 164

Federacja Związku Zawodowego  
Nauczycieli Nikaragui — FSMN  
(Federación Sindical de Maestros  
de Nicaragua) 164

Narodowa Konfederacja Pracow-  
ników Nikaragui — CNT (Confede-  
ración Nacional de Trabajadores  
de Nicaragua) 164

Powszechna Konfederacja Pracy  
w Nikaragui — CGT (Confederación  
General del Trabajo) 164

Zjednoczona Federacja Pracowni-  
ków Transportu — FTUN (Federa-  
ción de Transportadores Unidos  
Nicaraguense) 164



## NORWEGIA

Norweska Federacja Związków Zawodowych — LO (Arbeidernes Faglige Landsorganisasjonen Norge) 164, 165

## NOWA ZELANDIA

Nowozelandzka Federacja Pracy (The New Zealand Federation of Labour) 160

## P

## PAKISTAN

Ogólnopakistańska Federacja Pracy — APCOL (All — Pakistan Federation of Labour) 174

Zjednoczona Federacja Związków Zawodowych Pakistanu — UTUFP (United Trade Unions Federation of Pakistan) 174, 175, 266

## PANAMA

Federacja Związkowa Pracowników Republiki Panamskiej — FSTRP (Federación Sindical de Trabajadores de la Republica de Panama) 65, 113, 175

Konfederacja Robotników i Chłopów Panamy — CTRP (Confederación de Trabajadores de la Republica de Panama) 115, 175

Powszechny Związek Zawodowy Robotników Panamy — UGTRP (Union General de Trabajadores de la Republica de Panama) 175

## PARAGWAJ

Konfederacja Pracy Paragwaju — CPT (Confederación Paraguaya de Trabajadores) 114, 176

## PERU

Konfederacja Pracy Peru — CTP (Confederación de Trabajadores del Perú) 114, 176, 177

## POLSKA

Zrzeszenie Związków Zawodowych w Polsce 79, 177, 183, 196

Centralna Rada Związków Zawodowych — CRZZ 128, 180, 181, 182

## PORTUGALIA

Centralna Junta Robotników Przemysłu Rybnego Portugalii (Junta Central das Casas dos Pescadores) 188

Centralna Junta Robotników Rolnych Portugalii (Junta Central das Casas do Povo) 187, 188

POŁUDNIOWEJ AFRYKI REPU-  
BLIKA

Południowoafrykańska Rada Związków Zawodowych — SATUC (South African Trade Union Council) 183, 184, 185

Południowoafrykański Kongres Związków Zawodowych — SACTU (South Africa Congress of Trade Unions) 183, 184, 185

Rada Koordynacyjna Południowoafrykańskich Związków Zawodowych — CCSATU (Coordinating Council of South African Trade Unions) 185

Południowoafrykańska Federacja Związków Zawodowych — SAFTU (South African Federation of Trade Unions) 185

## R

## RODEZJA

Zjednoczenie Pracujących Afryki — ATUC (African Trade Union Congress) 265

## RUMUNIA

Centralna Rada Związków Zawodowych Rumuńskiej Republiki Ludowej (Central Council of the RPR Trade Union) 133, 154, 207, 208, 234

## S

## SALWADOR EL

Generalna Konfederacja Związków Zawodowych EL Salvador — CGS (Confederación General de Sindicatos) 209

## STANY ZJEDNOCZONE

Amerykańska Federacja Pracy — Kongres Przemysłowych Związków Zawodowych — AFL-CIO (American Federation of Labor — Congress of Industrial Organisations) 7, 14, 15, 16, 20, 21, 38, 106, 133, 135, 141, 203, 205, 210, 215, 225

Związek Zawodowy Górników USA (United Mine Workers of America) 210, 275

Związek Zawodowy Robotników Portowych i Transportowych Zachodniego Wybrzeża USA (Transport Worker's Union of America) 276

## SUDAN

Powszechne Zrzeszenie Robotnicze Związków Zawodowych Sudanu 195, 209, 217

## SYRYJSKA REPUBLIKA ARABSKA

Federacja Robotniczych Związków Zawodowych Syrii (Ittihal Naqabat al-Ummal al-Am fi Suriya) 220, 221

## SZWAJCARIA

Konfederacja Chrześcijańskich Związków Zawodowych Szwajcarii (Christlichnationaler Gewerkschaftsbund der Schweiz) 222

Szwajcarski Związek Robotników i Urzędników Ewangelickich (Schweizerischer Verband Evangelischer Arbeiter und Angestellter) 221, 222

Zrzeszenie Szwajcarskich Związków Zawodowych — Schweizerischer Gewerkschaftsbund) 221, 270

## SZWECJA

Centralna Organizacja Pracowników Handlu — TCO (Tjänstemännens Centralorganisation) 224

Federacja Związków Zawodowych Urzędników Państwowych (Statstjänarkärtellen) 224

Konfederacja Szwedzkich Związków Zawodowych — LO (Landsorganisationen i Sverige) 62, 76, 115, 128, 223, 224

Szwedzki Związek Pracowników Kolei (Sw. Järnvägarnas Kontorspersonal-och Arbetsledare-förbundet) 224

Szwedzka Centrala Robotnicza — SAF (Svenska Arbetsgivareföreningen) 223

## T

## TUNEZJA

Powszechna Unia Pracujących Tunezji — UGTT (Union Générale Tunisienne du Travail) 194, 234, 235, 236, 238

## TURCJA

Turecka Konfederacja Związków Zawodowych (Türkiye İsci Sendikaları Konfederasyonu) 237, 238

## U

## URUGWAJ

Jednolita Centrala Pracujących Urugwaju — CUTU (Central Unica del Trabajadores del Uruguay) 99, 176, 240

Konfederacja Związków Zawodowych Urugwaju — CSU (Confederación Sindical del Uruguay) 176, 239

## W

## WENEZUELA

Konfederacja Pracy Wenezueli — CTV (Confederación de Trabajadores Venezolanos) 114, 242, 243, 247

Jednolita Centrala Pracujących Wenezueli — CUTV (Central Unica de Trabajadores Venezolanos) 242

## WĘGRY

Centralna Rada Związków Zawodowych Węgier (Magyar Szakszervezetek Országos Tanácsa) 156, 210, 244, 247

## WIELKA BRYTANIA

Kongres Związków Zawodowych — TUC (Trade Union Congress) 19, 48, 78, 83, 118, 119, 120, 126, 204, 225, 227, 234, 235, 247

## WIETNAMSKA LRD (WIETNAM PŁN)

Zrzeszenie Związków Zawodowych Wietnamu — TCD (Tong Cong Doan Viet-Nam) 251, 252, 274

## WIETNAMSKA REPUBLIKA

## (WIETNAM PŁD)

Wietnamska Federacja Chrześcijańskich Związków Zawodowych (Liên-Doan Cong Giao) 186, 235, 251

Powszechna Konfederacja Pracy Wietnamu Południowego 187

## WŁOCHY

Włoska Konfederacja Pracowniczych Związków Zawodowych — CISNAL (Confederazione Italiana dei Sindacati Nazionali dei Lavoratori) 48, 252

Włoska Konfederacja Pracowniczych Związków Zawodowych — CISL (Confederazione Italiana Sindacati Lavoratori) 48, 176, 253, 255, 259

Włoska Powszechna Konfederacja Pracy — CGIL (Confederazione Generale Italiana del Lavoro) 40, 43, 59, 79, 166, 204, 209, 253, 255, 256, 258

Włoska Unia Pracy — UIL (Unione Italiana del Lavoro) 216, 255, 259

## Z

## ZJEDNOCZONA REPUBLIKA

## ARABSKA (ZRA)

Egipska Konfederacja Pracy (Egyptian Confederation of Labour) 267

Powszechna Konfederacja Robotników ZRA 194

## ZJEDNOCZONA REPUBLIKA

## TANGANIKI I ZANZIBARU

Federacja Pracy Tanganiki —

TFL (Tanganyika Federation of Labour) 233

Federacja Pracy Zanzibaru i Pemby (Zanzibar and Pemba Federation of Labour) 265

## ZWIAZEK RADZIECKI

Wszechzwiązkowa Centralna Rada Związków Zawodowych ZSRR — WCSPS (Wsiesojuznyj Centralnyj Sowiet Profsojuzow) 81, 125, 196, 203, 210, 224, 235, 242, 264

## MIĘDZYNARODOWE ORGANIZACJE ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

Konfederacja Arabskich Związków Zawodowych — CATU (Confederation of Arab Trade Unions) 22, 65, 111, 127, 150

Konfederacja Pracy Ameryki Łacińskiej — CTAL (Confederación de Trabajadores de America Latina) 18, 24, 35, 37, 44, 48, 61, 113, 124, 135, 175, 176, 177, 234

Międzynarodowa Konfederacja Chrześcijańskich Związków Zawodowych — MKChZZ (International Federation of Christian Trade Unions — IFCTU) 11, 32, 48, 61, 62, 69, 70, 105, 110, 112, 137, 139, 234, 235, 241

Międzynarodowa Konfederacja Wolnych Związków Zawodowych —



- MKWZZ (International Confederation of Free Trade Unions — ICFTU) 7, 9, 13, 15, 16, 20, 25, 28, 30, 31, 32, 33, 34, 41, 43, 45, 48, 60, 62, 64, 69, 70, 74, 75, 78, 95, 99, 110, 116, 121, 133, 141, 145, 148, 150, 166, 171, 185, 189, 190, 194, 204, 227, 234, 237, 255, 259, 270
- Afrykańska Regionalna Organizacja MKWZZ — AFRO (East, Central and Southern Africa Area Committee of the ICFTU) 7, 10, 28
- Azjatycka Regionalna Organizacja MKWZZ — ARO (ICFTU Asian Regional Organisation) 25, 28, 144
- Europejska Regionalna Organizacja MKWZZ — ERO (European Regional Organisation of the ICFTU) 28, 62, 144, 209
- Ogólnoamerykańska Regionalna Organizacja MKWZZ — ORIT (Inter-American Regional Organisation of Workers) 18, 28, 38, 45, 48, 61, 81, 88, 113, 114, 134, 144, 167, 171, 176, 238
- Ogólnoafrykańska Federacja Związków Zawodowych 10, 167, 209
- Powszechna Unia Robotników Czarnej Afryki — UGTAN (Union Générale de Travailleurs de l'Afrique Noire) 83, 104, 117, 118, 122, 131, 194, 195, 209, 235, 238
- Światowa Federacja Związków Zawodowych — ŚFZZ (Fédération Syndicale Mondiale) 7, 9, 12, 13, 25, 31, 34, 36, 39, 40, 42, 43, 48, 49, 53, 56, 58, 59, 61, 62, 67, 69, 70, 74, 75, 79, 81, 89, 94, 104, 105, 106, 112, 116, 119, 124, 128, 129, 133, 141, 145, 147, 149, 150, 166, 168, 175, 177, 182, 183, 187, 189, 209, 219, 221, 224, 232, 234, 240, 260, 265, 275

## SKOROWIDZ ALFABETYCZNY

## A

- ACTU — 7  
 Aden — 7  
 AFL-CIO — 7  
 „AFL-CIO News” — 7  
 AFRO — 7  
 Afrykańska Powszechna Konfederacja Pracy (CGAT) — 7  
 Afrykańska Regionalna Organizacja MKWZZ (AFRO) — 7  
 Afrykański ruch zawodowy — 7  
 AITUC — 11  
 Albańskie związki zawodowe — 11  
 Algierskie związki zawodowe — 13  
 „American Federationist” — 14  
 Amerykańska Federacja Pracy — Kongres Przemysłowych Związków Zawodowych (AFL-CIO) — 15  
 Ameryka Łacińska. Związki zawodowe — 17  
 Amsterdamska Międzynarodówka — 19  
 Anarchosyndykalizm — 19  
 Angielsko-Radziecki Komitet Związkowy — 19  
 Antykomunizm — 19  
 Antyzwiązkowe ustawy — 21  
 Arabski Półwysep. Ruch zawodowy — 22  
 „Arbeit” — 23  
 Argentyńskie związki zawodowe — 23  
 ARO — 25  
 Australijska Rada Związków Zawodowych (ACTU) — 25  
 Australijskie związki zawodowe — 26  
 Austriackie związki zawodowe — 26  
 Autonomiczna Konfederacja Pracy (CAT) — 28  
 Autonomiczne organizacje związkowe — 28  
 Azjatycka Regionalna Organizacja MKWZZ (ARO) — 28

## B

- Bahrein, wyspy — 28  
 Bandungska Konferencja — 28  
 Becker Aaron — 30  
 Becu Omer — 30  
 Belgijskie związki zawodowe — 30  
 Betriebsverfassungsgesetz — 32  
 Bezrobocie — 32  
 Biambadorż Żadambyn — 33  
 Birmański Kongres Związków Zawodowych (BTUC) — 33  
 Birmańskie związki zawodowe — 33  
 Blest Riffo Clotario — 34  
 Blok dla Rekonstrukcji Ruchu Zawodowego — 34  
 Böckler Hans — 34  
 Boliwijska Centrala Robotnicza (COB) — 34  
 Boliwijskie związki zawodowe — 34  
 Bothereau Robert — 35  
 Bractwo Kolejarzy USA — 35  
 Bras Marcel — 36  
 Brazylijskie związki zawodowe — 36  
 Bridges Harry — 38  
 Bułgarskie związki zawodowe — 38

## C

- Campos Juan — 40  
 Casadei Giuseppe — 40  
 Cechowa zasada budownictwa związkowego — 40  
 Cejlońska Federacja Pracy (CFL) — 40  
 Cejlońska Federacja Związków Zawodowych (CTUF) — 40

- Cejloński Kongres Demokratyczny (CDC) — 40  
 Cejloński Kongres Robotniczy (CWC) — 41  
 Cejlońskie związki zawodowe — 41  
 Centrala związkowa — 42  
 Centralna Organizacja Indonezyjskich Związków Zawodowych (SOBSI) — 42  
 Centralne Zrzeszenie Związków Zawodowych Finlandii (SAK) — 43  
 CFL — 43  
 CFTC — 43  
 CGIL — 43  
 CGT — 43  
 Chilijskie związki zawodowe — 43  
 Chrześcijański Ruch Zawodowy Niemiec (CGD) — 45  
 Chińskie związki zawodowe — 45  
 CISL — 48  
 CISNAL — 48  
 Citrine Walter sir — 48  
 CLC — 48  
 CNV — 48  
 Cool August — 48  
 Costa Rica. Kostarykańskie związki zawodowe — 48  
 Cousins Frank — 48  
 CTAL — 48  
 CTCR — 48  
 CUTCh — 48  
 Cypryjska Federacja Tureckich Związków Zawodowych — 49  
 Cypryjskie związki zawodowe — 49  
 Czechosłowackie związki zawodowe (ROH) — 49  
 Czerwona Międzynarodówka Związków Zawodowych (Profintern) — 53

## D

- DAG — 56  
 Dange S. A. — 56  
 Deakin Arthur sir — 56  
 De Bock Nathalis — 56  
 DGB — 56  
 Deklaracja Narady Przedstawicieli Partii Komunistycznych i Robotniczych Krajów Socjalistycznych — 56  
 Deklaracja praw człowieka — 58  
 Demokratyczny Ruch Zawodowy Grecji — 58  
 Demokratyczny Związek Robotników Indonezji (KBKI) — 58  
 Di Vittorio Giuseppe — 59  
 Duńskie związki zawodowe — 59  
 Dyskryminacja — 60

## E

- Ekonomiczne i socjalne prawa — 60  
 Ekwadorskie związki zawodowe — 61  
 Encyklika Mater et Magistra — 62  
 Encyklika Quadragesimo Anno — 62  
 Encyklika Rerum Novarum — 62  
 ERO — 62  
 Europejska Regionalna Organizacja MKWZZ (ERO) — 62

## F

- „Fackföreningrörelsen” — 62  
 FDGB — 62  
 Federacja Austriackich Związków Zawodowych (ÖGB) — 62  
 Federacja Duńskich Związków Zawodowych — 64  
 Federacja Fińskich Związków Zawodowych (SAJ) — 65



- Federacja Jordańskich Związków Zawodowych — 65  
 Federacja Pracowników Oświaty (FEN) — 65  
 Federacja związkowa — 65  
 Federacja Wolnych Związków Zawodowych Luksemburga (FLWF) — 65  
 Federacja Związkowa Pracowników Republikę Panamskiej — 65  
 Federacja Związków Zawodowych Jawy (GSBI) — 65  
 Federacja Związków Zawodowych Robotników i Pracowników Umysłowych Północnego Libanu — 65  
 Filipińskie związki zawodowe — 66  
 Finet Paul — 67  
 Fińskie związki zawodowe — 67  
 FLWF — 68  
 FO — 68  
 „Force Ouvrière” (FO) — 68  
 Frachon Benoit — 69  
 Frakcja jedności związkowej w austriackich związkach zawodowych — 69  
 Francuska Konfederacja Chrześcijańskich Pracowników (CFTC) — 69  
 Francuskie związki zawodowe — 69  
 „Free Labour World” — 74  
 Fundusz Solidarności Międzynarodowej — 74

## G

- Geijer Arne — 75  
 Generalna Rada Związków Zawodowych Japonii (SOHYO) — 76  
 „Gewerkschaftliche Monatshefte” — 77  
 Ghańskie związki zawodowe — 77  
 Giełdy pracy — 78  
 „Głos Pracy” — 79  
 Gompers Samuel — 79  
 Gospodarczo-Społeczna Rada ONZ — 79  
 Grassi Luigi — 79  
 Greckie związki zawodowe — 79  
 Green William — 81  
 Griszyn Wiktor Wasiliewicz — 81  
 Gwatemalskie związki zawodowe — 81  
 Gwinejskie związki zawodowe — 82

## H

- Hill Ted — 83  
 Hillman Sidney — 83  
 Histadrut — 83  
 Hiszpańskie związki zawodowe — 83  
 Holenderska Federacja Związków Zawodowych (NVV) — 86  
 Holenderskie związki zawodowe — 86  
 Honduraskie związki zawodowe — 88

## I

- Indonezyjski Związek Zawodowy Robotników Muzułmańskich (SBII) — 88  
 Indonezyjskie związki zawodowe — 88  
 Indyjskie związki zawodowe — 90  
 Interkomy — 92  
 INTUC — 92  
 Irackie związki zawodowe — 92  
 Irańskie związki zawodowe — 94  
 Iscaro Rubens — 95  
 Islandzka Federacja Pracy — 95  
 Islandzkie związki zawodowe — 96  
 Iwai Akira — 96  
 Izba Pracy — 96  
 Izraelskie związki zawodowe — 96

## J

- Japońska Konfederacja Pracy (SODOMEI) — 97  
 Japońskie związki zawodowe — 97  
 Jednolita Centrala Pracujących Urugwaju — 99  
 Jednolita Centrala Związków Zawodowych (EVC) — 99  
 Jedność działania — 99  
 Jedność związkowa — 100
- Jemen — 100  
 Jesienna kampania japońskich związków zawodowych — 100  
 Jodoin Claude — 100  
 Jordańskie związki zawodowe — 100  
 Jouhaux Léon — 101  
 Jugosłowiańskie związki zawodowe — 102

## K

- KAB — 103  
 Kameruńskie związki zawodowe — 103  
 Kanadyjska Federacja Pracy (CFL) — 104  
 Kanadyjski Kongres Pracy (CLC) — 105  
 Kanadyjskie związki zawodowe — 105  
 Karta praw związkowych — 106  
 Katar — 110  
 Katolicka nauka socjalna — 110  
 Katolicki Ruch Zawodowy Holandii (KAB) — 110  
 KAZZ — 110  
 Kenia. Związki zawodowe — 110  
 Kim Val Ren — 110  
 Kolumbijskie związki zawodowe — 110  
 Komitet Współpracy Związkowej Pracowników Ameryki Łacińskiej — 111  
 Konfederacja Arabskich Związków Zawodowych (CATU) — 111  
 Konfederacja Chrześcijańskich Związków Zawodowych Belgii (CSC) — 112  
 Konfederacja Chrześcijańskich Związków Zawodowych w Luksemburgu — 112  
 Konfederacja Katolickich Robotników Ekwadoru (CEDOC) — 112  
 Konfederacja Pracy Ameryki Łacińskiej (CTAL) — 112  
 Konfederacja Pracy Ekwadoru (CTE) — 114
- Konfederacja Pracy Kolumbii (CTC) — 114  
 Konfederacja Pracy Paragwaju (CPT) — 114  
 Konfederacja Pracy Peru — 114  
 Konfederacja Pracy Wenezueli (CTV) — 114  
 Konfederacja Robotników Cypru — 115  
 Konfederacja Robotników i Chłopów Panamy — 115  
 Konfederacja Szwedzkich Związków Zawodowych (LO) — 115  
 Konfederacja Związków Zawodowych Rewolucyjnej Kuby (CTCR) — 115  
 Kongijskie związki zawodowe — 116  
 Kongo — 118  
 Kongres Związków Zawodowych Birmy (TUCB) — 118  
 Kongres Związków Zawodowych Ghany — 118  
 Kongres Związków Zawodowych W. Brytanii (TUC) — 118  
 Koreańska Federacja Związków Zawodowych (FKTU) — 121  
 Koreańska Republika Ludowo-Demokratyczna. Związki zawodowe — 121  
 Krajowa Konfederacja Pracujących Gwinea (CNTG) — 122  
 Kubańskie związki zawodowe — 123  
 „Kunzenzipao” — 125  
 Kuwejt — 125  
 Kuzniecowa Wasilij Wasiliewicz — 125

## L

- „L'Avant — Garde” — 126  
 „Labor” — 126  
 „Labour” — 126  
 Landrum-Griffina ustawa — 126  
 „Lavoro” — 126  
 Leuenberger Hermann — 126  
 Leward George — 126  
 Libańskie związki zawodowe — 126  
 Liga Związków Zawodowych Urzędników i Robotników w Republice Libańskiej — 128  
 Liu Chang-Sheng — 128  
 LO — 128  
 Loga-Sowiński Ignacy — 128  
 Ludowe akcje — 128  
 Ludowy kapitalizm — 128  
 Ludzkie stosunki w przemyśle — 128  
 Lui-Ning-Yi — 128  
 Luksemburski Związek Robotniczy (LAV) — 128  
 Luksemburskie związki zawodowe — 128

## M

- Maachou Abdelkader — 129  
 Mac Carraná ustawa — 129  
 Ma Czun-ku — 129  
 Major Louis — 129  
 Markis Fotis — 129  
 Malajskie związki zawodowe — 129  
 Malgaskie związki zawodowe — 130  
 Malijskie związki zawodowe — 131  
 Marokańska Unia Pracy (UMT) — 131  
 Marokańskie związki zawodowe — 133  
 Martin Isac — 133  
 Meany George — 133  
 Meksykańskie związki zawodowe — 133  
 Międzynarodowa Federacja Związków Zawodowych (Amsterdamska Międzynarodówka) — 135  
 Międzynarodowa federacja związków zawodowych przy MKChZZ — 137  
 Międzynarodowa Komisja Prawna i Związkowa do Obrony Praw Związkowych i Swobód Demokratycznych — 137  
 Międzynarodowa Konfederacja Chrześcijańskich Związków Zawodowych (MKChZZ) — 137  
 Międzynarodowa Konfederacja Wolnych Związków Zawodowych (MKWZZ) — 141  
 Międzynarodowa Konferencja dla Obrony, Rozszerzenia i Ulepszenia Ubezpieczeń Społecznych i Zabezpieczenia Społecznego — 145  
 Międzynarodowa Konferencja Pracy — 145  
 Międzynarodowa Konferencja Robotnicza w Obronie Pokoju i przeciw Remilitaryzacji Niemiec — 145  
 Międzynarodowa Konferencja Związków Zawodowych Krajów Azjatyckich — 145  
 Międzynarodowa Organizacja Pracy (MOP) — 145  
 Międzynarodowe zrzeszenia solidarności ludzi pracy — 148  
 Międzynarodowe Biuro Pracy — 148  
 Międzynarodowe konwencje — 148  
 Międzynarodowe produkcyjne sekretariaty związków zawodowych (międzynarodówki) — 148  
 Międzynarodowe zrzeszenia związków zawodowych — 148  
 Międzynarodowy Związkowy Komitet Solidarności z Ludem Algierskim — 150  
 Międzystrefowa Konferencja Związków Zawodowych — 151  
 Mirajkar — 151  
 MKChZZ — 151  
 MKWZZ — 151  
 Mongolskie związki zawodowe — 151



Monk Albert — 152  
 Monopol — 152  
 MOP — 154  
 Morse David A. — 154

„Munca” — 154  
 Murray Philip — 154  
 Mursuli Morrell Neolio — 154

## N

Narada Przedstawicieli Partii Komunistycznych i Robotniczych — 154  
 Narada Przedstawicieli Partii Komunistycznych i Robotniczych Krajów Socjalistycznych — 154  
 Narodowa Federacja Przemysłowych Związków Zawodowych Japonii (SHIN-SANBETSU) — 154  
 Narodowyzwolenieczy ruch — 154  
 Narodowy Front Pracy Ekwadoru — 156  
 Narodowy Kongres Związków Zawodowych Indii (INTUC) — 156  
 „Nepszawa” — 156  
 Niemiecka Republika Demokratyczna. Związki zawodowe — 156  
 Niemiecka Republika Federalna. Związki zawodowe NRF — 159

Niemiecki Związek Zawodowy Urzędników (DAG) — 162  
 Nigeryjskie związki zawodowe — 162  
 Nikaraguańskie związki zawodowe — 164  
 Njono — 164  
 Nordhal Konrad — 164  
 Norweska Federacja Związków Zawodowych — 164  
 Norweskie związki zawodowe — 165  
 Novella Agostino — 166  
 Nowozelandzka Federacja Pracy — 166  
 Nowozelandzkie związki zawodowe — 166  
 Nushi Gogo — 167  
 NVV — 167

## O

Ogólnoafrykańska Federacja Związków Zawodowych — 167  
 Ogólnoamerykańska Regionalna Organizacja MKWZZ (ORIT) — 167  
 Ogólnochińska Federacja Związków Zawodowych — 168  
 Ogólnocypryjska Federacja Niezależnych Związków Zawodowych — 170  
 Ogólnocypryjska Federacja Pracy — 170  
 Ogólnoindonezyjski Kongres Związków Zawodowych (KBSI) — 170  
 Ogólnoindyjski Kongres Związków Zawodowych (AITUC) — 170

Ogólnojapoński Kongres Związków Zawodowych (ZENRO) — 170  
 Ogólnoniemiecka Konferencja Robotnicza — 170  
 Ogólnozwiązkowa centrala — 171  
 ÖGB — 171  
 Olah Franz — 171  
 Oldenbroek J. H. — 171  
 Oportunizm — 171  
 Organizacyjna jedność — 171  
 ORIT — 171  
 Oświadczenie Narady Przedstawicieli Partii Komunistycznych i Robotniczych — 171  
 Ota Kaoru — 173  
 „Ouvrière Algerien” — 173

## P

Pakistańskie związki zawodowe — 174  
 Panamerykańska centrala związków zawodowych — 175

Panamskie związki zawodowe — 175  
 Paragwajskie związki zawodowe — 175  
 Pastore Giulio — 176

- Pastorino Enrico — 176  
 Paternalizm — 176  
 Pena Lazaro — 176  
 Peruwiańskie związki zawodowe — 176  
 „Peuple” — 177  
 Polskie związki zawodowe — 177  
 Południowoafrykańska Rada Związków Zawodowych (SATUC) — 183  
 Południowoafrykański Kongres Związków Zawodowych (SACTU) — 183  
 Południowoafrykańskie związki zawodowe — 183  
 Południowokoreańskie związki zawodowe — 185  
 Południowowietnamskie związki zawodowe — 186  
 Portugalskie związki zawodowe — 187  
 Powszechna Federacja Pracy Belgii (FGTB) — 188  
 Powszechna Federacja Pracy Izraela (Histadrut) — 190  
 Powszechna Federacja Związków Zawodowych Iraku — 191  
 Powszechna Konfederacja Kadr (CGC) — 191  
 Powszechna Konfederacja Niezależnych Związków Zawodowych (CGSA) — 192  
 Powszechna Konfederacja Pracy (CGT) — 192  
 Powszechna Konfederacja Pracy Grecji (GSSE) — 194  
 Powszechna Konfederacja Pracy Wietnamu — 194  
 Powszechna Konfederacja Robotników ZRA — 194  
 Powszechna Unia Pracowników Algierii (UGTA) — 194  
 Powszechna Unia Pracujących Tunezji (UGTT) — 194  
 Powszechna Unia Robotników Czarnej Afryki (UGTAN) — 194  
 Powszechne Zjednoczenie Pracowników Maroka (UGTM) — 195  
 Powszechne Zrzeszenie Robotniczych Związków Zawodowych Sudanu — 195  
 Powszechne Zrzeszenie Związków Zawodowych Korei — 195  
 Powszechny Związek Zawodowy Robotników Panamy (UGTRP) — 196  
 Prawa związkowe — 196  
 Prawo do strajku — 196  
 Produkcyjna zasada budownictwa związkowego — 196  
 Profintern — 196  
 „Przegląd Związkowy” — 196  
 „Puna” — 196

## Q

„Quelle” — 196

## R

- „Rad” — 196  
 Rady robotnicze — 196  
 Radzieckie związki zawodowe — 196  
 Radziecko-Amerykański Komitet Związkowy — 203  
 Radziecko-Francuski Komitet Związkowy — 203  
 Rantanen Vihtori — 204  
 „Rassegna Sindacale” — 204  
 Reformizm — 204  
 Renard André — 205  
 Reuther Walter — 205  
 Rewizjonizm — 205  
 Robotnicza arystokracja — 205  
 Rosenberg Ludwig — 205  
 Rumuńskie związki zawodowe — 205  
 Rusta Reza — 208  
 Rządowe związki zawodowe — 208

## S

- Saarinen Arne — 209  
 Saillant Louis — 209  
 SAJ — 209  
 SAK — 209  
 Salaj Djuro — 209  
 Salvadorskie związki zawodowe — 209  
 Santi Fernando — 209  
 Schevenels Walter — 209  
 Seddik ben Mahjub — 209  
 Shafi Ahmed El Sheikh — 209  
 Smitha ustawa — 210  
 SOBSI — 210  
 SODOMEI — 210  
 SOHYO — 210  
 „SOHYO News” — 210  
 „Solidarität” — 210  
 Solidarność — 210  
 Somogyi Mihlòs — 210  
 „Sowietskije Profsojuzy” — 210  
 Stany Zjednoczone Ameryki Północnej. Związki zawodowe — 210  
 Storti Bruno — 216  
 Strajk — 216  
 Sudańskie związki zawodowe — 217  
 Sugiri — 219  
 Syjamskie związki zawodowe — 219  
 „Syndicats” — 220  
 Syndykat — 220  
 Syryjskie związki zawodowe — 220  
 Sztokholmski Apel — 221  
 Szwajcarskie związki zawodowe — 221  
 Szwedzkie związki zawodowe — 222  
 Szwarnik Nikołaj Michajłowicz — 224  
 ŚFZZ — 224  
 Światowa Federacja Związków Zawodowych (ŚFZZ) — 224  
 Światowa Konferencja Kobiet Pracujących — 232  
 Światowa Konferencja Młodzieży Pracującej — 232  
 Światowa Konferencja Związków Zawodowych — 233  
 Światowy Kongres Związków Zawodowych — 233

## T

- Tafta-Hartleya ustawa — 233  
 Tanganikańskie związki zawodowe — 233  
 Tarnow Fritz — 234  
 Teodorescu Elena — 234  
 Teoria pokoju klasowego — 234  
 Teoria równych ofiar — 234  
 Terytorialna zasada budownictwa związków zawodowych — 234  
 Tessier Gaston — 234  
 Tettegah John — 234  
 Tewson Vincent — 234  
 Tlili Ahmed — 234  
 Toledano Lombardo Vicente — 234  
 Touré Sèkou — 235  
 „Trabajo” — 235  
 Trade-unionizm — 235  
 „Trade Union Record” — 235  
 Tran Quoc Buu — 235  
 „Tribüne” — 235  
 „Trud” — 235  
 „Trud” — 235  
 Trust — 235  
 TUC (Trades Union Congress) — 235  
 Tunezyjskie związki zawodowe — 235  
 Turecka Konfederacja Związków Zawodowych — 237  
 Tureckie związki zawodowe — 237

## U

- UGTA — 238  
 UGTAN — 238  
 UGTT — 238  
 UIL — 238  
 UMT — 238  
 UNESCO — Organizacja Narodów



- Zjednoczonych do Spraw Wychowania, Nauki i Kultury — 238  
 Unia Malgaskich Związków Zawodowych (FISEMA) — 239  
 Urugwajskie związki zawodowe — 239  
 UTUC — 241  
 Urzędnicze związki zawodowe — 241  
 Ustawa o regulaminie przedsiębiorstwa (Betriebsverfassungsgesetz) — 241

## V

- Vanistendael August — 241  
 „Vie Ouvrière” — 242  
 Vladimarsson Hannibal — 242  
 Vukmanovic-Tempo Svetozar — 242

## W

- Warnke Herbert — 242  
 WCSPS — 242  
 „Welt der Arbeit” — 242  
 Wenezuelskie związki zawodowe — 242  
 Wewnętrzne komisje — 244  
 Węgierskie związki zawodowe — 244  
 Wielka Brytania. Związki zawodowe — 247  
 Wietnamska Federacja Chrześcijańskich Związków Zawodowych — 251  
 Wietnamska Republika Demokratyczna. Związki zawodowe — 251  
 Wiosenna kampania japońskich związków zawodowych — 252  
 Włoska Konfederacja Pracowniczych Narodowych Związków Zawodowych (CISNAL) — 252  
 Włoska Konfederacja Pracowniczych Związków Zawodowych (CISL) — 253  
 Włoska Powszechna Konfederacja Pracy (CGIL) — 253  
 Włoska Unia Pracy (UIL) — 255  
 Włoskie związki zawodowe — 256  
 Wolność zrzeszania się — 259  
 „World Trade Union Movement” — 260  
 Współpraca klasowa — 260  
 Wszechzwiązkowa Centralna Rada Związków Zawodowych (WCSPS) — 264

## Z

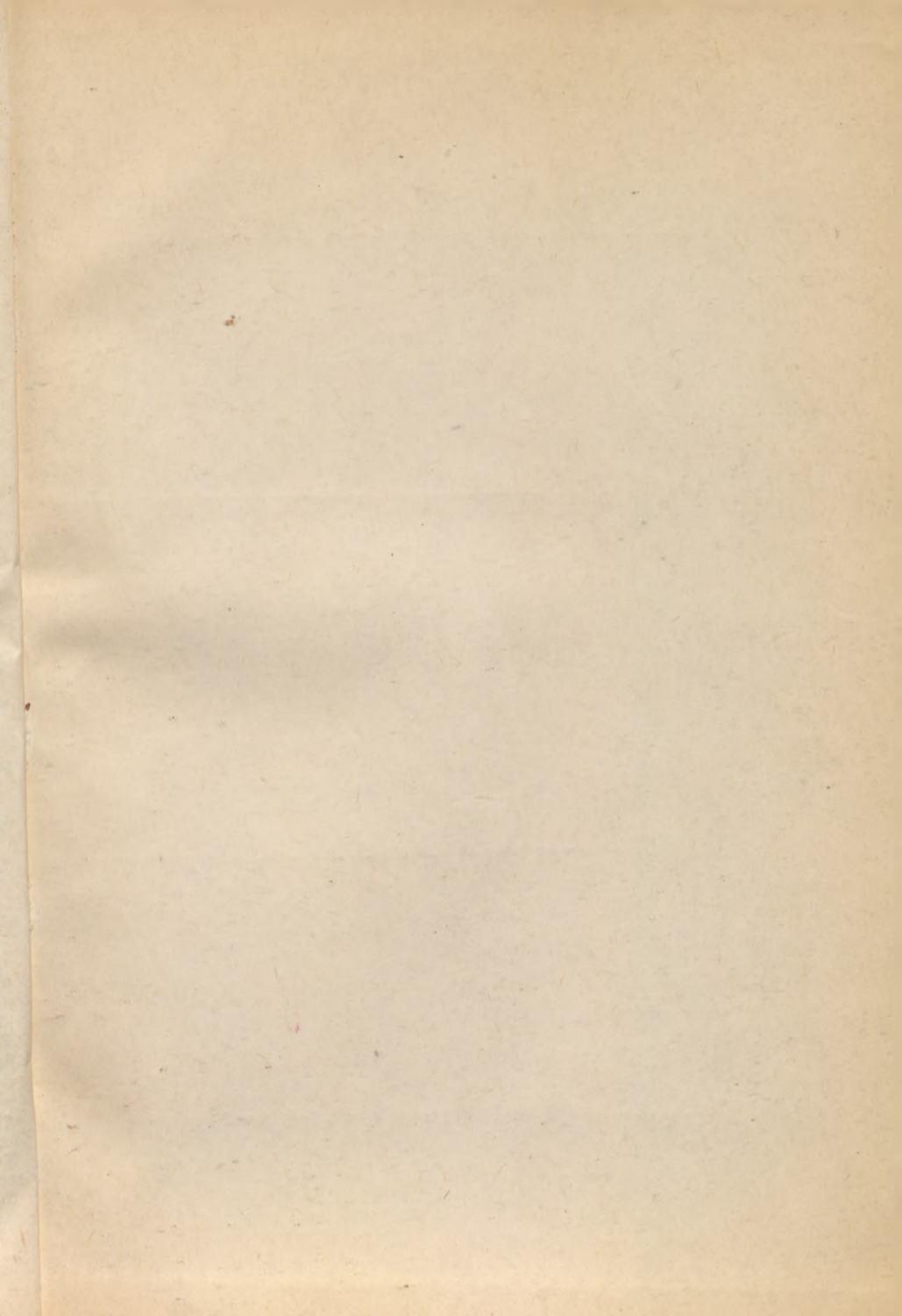
- Zabezpieczenie społeczne — 264  
 Zanzibarskie związki zawodowe — 265  
 ZENRO — 265  
 Zjednoczenie Pracujących Afryki — 265  
 Zjednoczona Centrala Pracujących Chile (CUTCh) — 266  
 Zjednoczona Federacja Związków Zawodowych Pakistanu — 266  
 Zjednoczona Organizacja Pracy Birmy (ULO) — 266  
 Zjednoczona Republika Arabska (Egipt). Związki zawodowe — 266  
 Zjednoczony Kongres Związków Zawodowych Indii (UTUC) — 268  
 Zrzeszenie Niemieckich Związków Zawodowych (DGB) — 268  
 Zrzeszenie Szwajcarskich Związków Zawodowych — 270  
 Zrzeszenie Wolnych Niemieckich Związków Zawodowych (FDGB) — 271

Zrzeszenie Związków Zawodowych Jugosławii — 273	Związek Zawodowy — 275
Zrzeszenie Związków Zawodowych Wietnamu (TCD) — 274	Związek Zawodowy Górników USA — 275
Zupka Franciszek — 275	Związek Zawodowy Robotników Portowych i Transportowych Za- chodniego Wybrzeża USA — 276
Związek Robotników Indyjskich (HMS) — 275	

## Ż

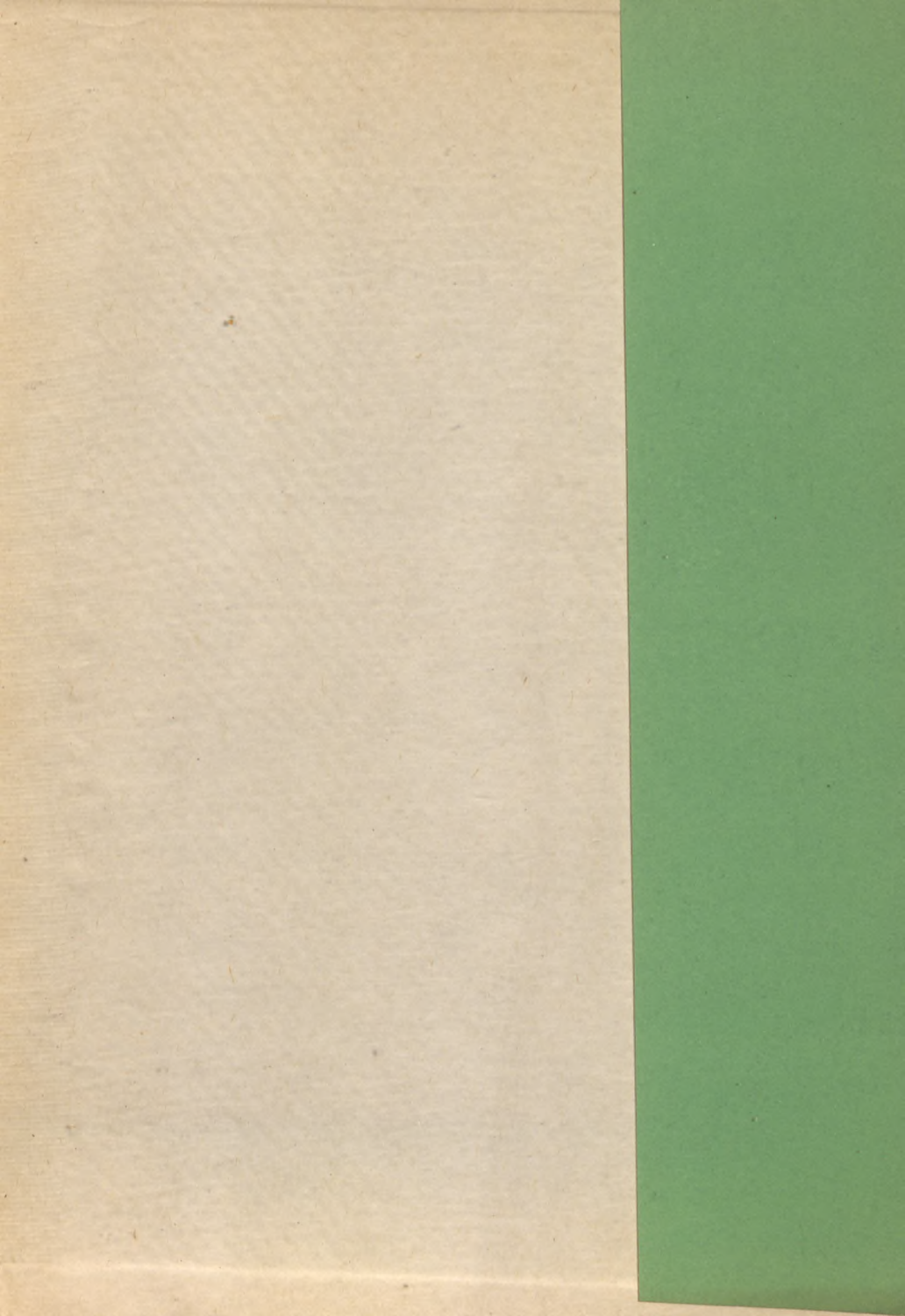
Żółte związki zawodowe — 276



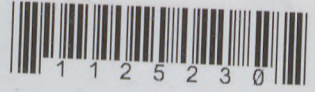








25230 KPiP



1 1 2 5 2 3 0

1125230